Torbágyi Novák György

szobrász

lásd

Lauringer Ernő

Sopron szab. kir. város emlékérmei

Soproni Kemle

1943. 8. l.

BABUS ISTVÁN
könyvkereskedő
MEZŐTÚR, Eper-u. 51.

MAGYAR IPARMUVESZET

1935. 248. l.

Torbágyi Károly

Torbó Gyula
festő

MDK

A komlói Május 1. Művelődési Házban rendezett kiállításon „Lány virággal", „Önarckép" c. képei szerepeltek

– : Mendöl Zsuzsa
Napló, 1965. szept. 15. 5. lap

Torbó Gyula
festő

MDK

A szászvári jószerencsét Kultúr-
otthonban nyílt meg kiállítása

- Hírek -

Napló, 1965. aug. 13. 2. B. lap

MDK

Torbó Gyula
festő

A Komlói Május 1. Művelődési
Házban nyílt meg kiállítása.

– Kísérő –
Napló, 1965. szept. 10. 2. lap

Torbó Gyula
festő

M.D.Y.

Akvereljeivel szerepel a tarlaton

Lippenszky István: Megmozdultak Komló képzőművészei
Dunantúli Napló, 1957. szeptember 4 - 3 leg

Torbó Gyula

M.D.L.

Akvarelljét állította ki.

Lippenszky István: Megmozdultak Komló . . .

Dunantúli Napló, 1957. szept. 4-3 lap

Torboszlói ref. templom

Harangtorony alap- és
nedezeti rajza
Ezüst és ónedények
Hímzések
Harangtorony alsó tor-
nácának oszlopai
Harangtorony távlati képe

Debreczeni László 1933

271, 272, 273, 274, 275.

Torda
Ref. templom
Rk. templom
Egyhori fejedelem ház
Tordai hid
Hány Gyula
rajzai
Repr.
Om VII
199. 201. l.

Minden jog fentartva.

Nyomatott a magyar királyi államnyomdában.

BUDAPEST 1900

A MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMNYOMDA KIADÁSA

M.D.

Torbó Gyula
festő

Gyas lapjaival vett részt a
tárlaton.

Borbás György: Első bemutatkozás.
Művészet, 1969. junius – 42 lap.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Torbágyula

Komlón él

Az egerváki művésztelepen dolgozik

Szelestey László: Valóság és művészet Egerváros

Zalai Hírlap 1969 VIII. 3

MDK.

Torbó Gyula

Kiállitási kritika

Mecseki Bányász 1965 szept.21.

M.D.K.

Torbó Gyula
festő

A pécsi Képcsarnokban
van tárlata.

—: Kiállítások
Művészet, 1967. június – 47 lap

Torbó Gyula

Emlitve

Baranyai Mecénás.
Magyar Nemzet Bpest
1970. jun. 19.

Torbó Gyula

Említve

Sokszínű kísérletezőkedv – jelentős előrelépés Zalai Hírlap 1970. jun. 7.

Zalaegerszeg

Torbó Gyula

Festőművész kiállítása. - Ism.: N.N. Dunántúli Napló, 1967. máj. 11.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája / Művészettört. Értes. 1970. 1.sz. 60-107. l./ 94. l.

Torbó Gyula kiállításáról

zem, megtalálta önálló világának egyéni kifejezési formáit. Egyszer egy kiállításának megnyitóján azt mondtam róla, hogy álmokkal teli, tehetségekben megmártózott ember. Ez az állításom kiállításról-kiállításra igazolódik. Az aspektusok bővültek, de azok visszaadása letisztult, és a kompozíció-készség éretebbé vált. A kolorit izzása egészségesen tompává vált, a konstruktivizmus és a tasszizmus szellemének domináns volta már alig kísért. Művészeti élete összetettségében markánsabbá vált. A művész látásmódja empirikussá nemesült a beérkezéshez közeledve, de képeit a belső feszültség visszaadása élteti.

Jules Renard-nak a „valóság áldozatának" igazsága: „csakis azt a valóságot szeretem, amely ábrándokat kelt." Torbó Gyula képei ábrándokat keltenek és ez feladata is, az elhivatott művésznek, a művészeteknek.

A kiállított képek közül többről kell beszélnem. Az „Éjszaka" című a művész jól alkalmazza az aquarel adta lehetőségeket. Az „Álmák és szobrok" fekvő, elnyújtott kompozíció arányos építési móddal. A „Poharak" című nél még jelen van a konstruktivizmus, de a sötét meleg színek kerek egésszé formálják át. „Anya és gyermeke" című képe az anyai szeretet humánumát hirdeti gyengéd rajzossággal és színezéssel. A „Baleset" című kép telitalálat ugyan, de a gömbölyű rajzos forma új színe a művész munkásságának, és eddigi útkereséseit tekintve, vigyáznia kell az epigonizmus csábításaira.

Irásom elején elmondott negativumok mellett is, jó kiállítás volt Torbó Gyula kiállítása. (Erről csak a művész tehet.)

Az alkotó és az alkotások szép találkozását láthatták a kiállítás megtekintői. A város, ahol él, dolgozik, nem lehet közömbös művészetével szemben, mert hozzátartozik létezése a városhoz ugyanúgy, mint minden más, amit mindennap lát, észlel és hall az ott élő ember.

Remélem, hogy a megtett és részben már értékelhető úton a művész végigmegy, valamint azt is, hogy egy elkövetkező jelentkezésen láthatjuk majd műtermébe rejtett nagylélegzetű víziószerű tusrajzait, színektől szédült pasztelljeit és fábafaragott, egészséges naturalizmusban fogant, de maian modern plasztikáit.

Klausz Gyula

Torbó Gyula

lója így emlékezett meg a szovjet csapatokkal való együttműködésről:

„Kovácshida, 1945. március 13.

Hideg márciusi reggel. Szedenmajorral szemben az ellenség erős tüze mozdulatlanságra kényszerítette a 3/59-es és a 3/58-as zászlóaljakat. A major épületeit a németek erős támpontokká építették ki. A németek a lövészárkokból veszettül tüzeltek. A major mögül nehéz aknavetők ugatása hallatszott. Aknáik a mi peremsávunkban robbantak. A zászlóaljak várták a támadás kezdetét.

Ki tudja honnan, egyszer csak megjelent egy sudár termetű szovjet százados.

— Ne féljetek fiúk! — biztatta a harcosokat. Nem olyan borzalmas az ördög, mint amilyennek lefestik. A németek sem azok!

Mögöttünk rakéta tört az ég felé. Ez volt a jel a tüzérség számára, hogy a majorra helyezze át a tüzet. A tüzérségi tűz nyomán

ben, napi 4,00 fm vágatkihajtást vállalunk. Ez 26,6 cm/műszak teljesítmény.

b) Ezt természetesen a technológiai utasítások legszigorúbb betartása mellett fogjuk teljesíteni.

c) A brigád védnökséget vállal a csapatra kiadott szerszámgépek felett (megfelelő tárolás, karbantartás, maximális kihasználás).

2. Elkészítettük a szocialista brigád-szerződést is, a mozgalom hármas jelszavának figyelembevételével.

A szocialista brigádmozgalom feltétlenül megköveteli, hogy szocialista emberhez méltóan dolgozni, élni csak úgy lehet, ha a brigádtagok tovább képzik magukat, magasabb műveltséget szereznek.

a) A brigád tagjai különböző politikai és szakmai oktatásokon vesznek részt. Az általános műveltség emelése érdekében az általános iskolától, a technikumig különböző iskolákban tanulnak tovább. Ezeket az egyéni vállalásainkban rögzítettük.

Kossutl

Koss
esztend
gád
fővel k
ződést. C
üzemrész
verseng.
ebben az
kereket h
utalunk, h
március 26
teljesítette
lési tervét.
megfelel a
nak, miszer
1968-ban élü
gozott.

Az élenjár
található *Juh*
sági szocialis
ta: három h
121 százalékot
gáénak. Már
keztetni lehet,
nyi-aknai *Feke*
cialista brigádjá
rosverseny sike

1021

1969 AT

Torbó Gyula kiállítás
irva — szokatlan módon
elöljáróban egy negatívum
kell beszélnem:

A kiállítás magfontola
elkapkodott rendezésű vol
bemutatott anyag és a
tálalása szembetűnően
volt arányban. Egy festő
Komlóról indult el, oda v
tért és ma is ott dolgoz
függetlenül minden obj
vagy szubjektív külsős
től, mely személyét il
vitatott — mindenképpe
bet érdemel. Talán i
így fogalmazhatnánk:
művel amit bemutat, e
városon belül sokkal
becsülendő, bármilyen
cióban is.

Torbó Gyulát hossz
óta ismerem és örömm
le, hogy legutolsó ki
vál fejlődésről besz
Valahogy közelien l
vált teljes beérése.

Torbó Gyula festő M.D.K.

Komlói festő, a komlói uj munkásszállóm kiállitás müveiből.
Főleg portrék / Önarcképek, Kati-képek /
Tájképek, csendéletek

Mecseki Bányász 1956X 1965. szept. 7.

MDK.

Torbó Gyula

Kiállitási hirdetés

Mecseki bányász 1965 szept.14.

MDK.

Torbó Gyula

Kiállitási hir

Müvészet 1967 juni.p.48.

Tordainé Gerő Zsuzsa

Réntvett a „Nagyon plakát 66" c.
kiállításon a Műpárnokban

Székely Artur: Nagyon plakát 66
Nagyon grafika 1967. 1 n. 19.

Torbó Gyula

Díjat nyert az Egervár/70-c. kiállításon

Megnyílt az Egervár/70 kiállítás
Zalai Hírlap, Zalaegerszeg 1970. máj. 26.

Torbágyi Novák

József

l.

Czak György

79. l 80 l

81. l.

— **Gudrune**	"
4 cm. kemény tölgyfakeretben K 15.—	
— **Ifjuság**	"
— **Liddy**	Facsimile-gravure
— **Madrigal**	Heliogravure
— Ugyanaz	Facsimile-gravure
— **Merengés**	Heliogravure

Oldal	A műlap nagysága		Árak koronákban			
	margó nélkül	margóval	21	2, 3, 36	26, 29, 32, 35	10, 11, 14, 16, 17, 20, 24, 28, 34, 37
			számú keretben felszerelve			
52	20½×27	40×50	—	—	—	—
40	38×50	74×92	—	**64**	**66**	**70**
53	27½×19½	50×40	—	—	—	—
64	53×74	—	**44**	**46**	**48**	**56**
36	64×95	—	**70**	**72**	**76**	**84**
9			Sajtó alatt			
49	37½×46½	70×90	—	**58**	**64**	**68**
49	16×27½	40×50	—	—	—	—
22	55×100	—	**62**	**72**	**78**	**82**
22	55×100	72×116	**74**	**86**	**88**	**92**
22	46×55	90×70	—	**62**	**66**	**72**
22	23×27½	40×50	—	—	—	—
33	34½×24½	48×63	—	—	—	—
10	68×55	—	**40**	**44**	**48**	**50**
7	55×90 egyenkint	85×105 egyenkint	—	—	—	**92**
13	47×30	66×46	**34**	**36**	**38**	**40**
64	38×51	70×90	—	**62**	**66**	**72**
68	72×47½	80×67	—	**60**	**62**	**65**
70	31½×23	60×43½	—	**12**	**14**	**16**
71	31½×23	60×43½	—	**12**	**14**	**16**
69	51×23	72×37	—	—	—	—

Torb ó György festő M.D.K.

kiállitás müveiből a komlói Május 1. müvelődési Házban

Dunántuli Napló 1965. szept. 10.

Torbágyi Novák Gyöngyi

a soproni képuőművészeti egyesület plakettjét mintázta, amelyet kiemelkedő teljesitmények esetén ajándékoztak oda.

Csatkai Endre: A soproni képzőművészet történet
1962. Sopron 26.l.

kismartoni Torbágy Györgyi

Sopronban plakett pályázaton feltünt.

Csatkai Endre: A soproni képzőművészet története
Sopron 1962. 25.1.

Torbágyi Novák György MDK

szobrász

Csatkai Endre: A 40 éves Soproni Képzőművészeti Kör története.

Történet az igazság honából

A hó alól

Irta: LATZKÓ ADOLF

Már egy hét óta esik a hó. A ki kibátorkodott a kunyhójából, ott veszett nyomtalanul a vastag hólepel alatt. Mintha elérkezett volna a világ vége. A nap, mint színtelen, homályos korong, alig-alig tűnik fel a vastag, ködös levegőben; a madarak megfagyva potyognak le a galyakról s az éhes rókák és farkasok behúzott farkkal kószálnak a falu körül, csak néha-néha hallatván tompa, kétségbeesett üvöltésöket

A falu is mintha kihalt volna. Senki sem tudja, élnek-e még szomszédjai vagy sem. A tetőre felaggatott szárított gyümölcs s a télire eltett szárított húskészlet rohamosan fogy s a hó csak hull, hull szüntelen!... Mivé leszünk! mivé leszünk! már az ablakig ér a hó!... Az egyik kunyhóban már két nap óta nincs világosság; nincs már mivel világítani, vagy sírrá vált a kis szalmafedett kunyhó — ki tudja?...

Nem mozdul odabenn senki; szegényes vaságyon elterülve erős, jól megtermett férfiú fekszik, jobb keze görcsösen szorítja hosszú vadászfegyverét;... az ágy alatt vértócsa feketéllik, — az ő véréből.

De nemcsak az ő sírja a rozoga kis szalmakunyhó; a nyirkos padlón elterűlve gyönyörű szőke nő fekszik; arany haja mintegy glóriával övezik szép, sáppadt homlokát; mezítelen mellét már nem emeli lehellete, kék szemei megtörten merednek a kunyhó hézagos falára; de testén nincs seb sehol, az éhség törte meg. És a hó csak hull... hull; az alacsony kunyhónak már csúcsa is alig látszik ki. Áthatlan homály födi a szörnyű tragédiát; s majd ha a hosszú tél elmult s előtűnnek a kunyhó romjai, az alaktalan holttestek titkát nem deríti fel a tavaszi napsúgár.

Régi fejedelmi ház Tordán

A szőke Kantojlson grófné, a legszebb asszony hírének örvendett Moszkva városában; gyönyörű kék szemei megbabonázták még azt is, a ki Isten után a legelső Oroszországban: a czárt, az apuskát, ki kegyes és igazságos, ki mindenható és csalhatatlan! De a grófné férje hatalmas, erős ember volt, fekete szemei büszkén villogtak még akkor is, mikor a czárral beszélt. Pedig a czár nagy úr! Minden az övé, a mi az országában van. Megkívánta a szép grófné teli karjainak az ölelését is; csakhogy ezúttal nem ment minden úgy, a hogy ő akarta.

A grófné ereiben lengyel vér csörgedezett; megmondta a hatalmas apuskának szemébe, hogy ő szereti a férjét, szeretni is fogja mindég s inkább számüzetésbe megy, semhogy engedne az erőszaknak. A czár nem szokott kétszer kérni;... nehány nap mulva, politikai vétség miatt, számüzetésbe vitték Kantojlson grófot és szép feleségét.

Rossz időben értek Szibériába, épp kezdődött a tél. A finyás grófné nem értett a gazdálkodáshoz és mikor egy nap megindult a havazás, alig volt a kunyhóban élelmiszer. A kunyhók ajtajai be voltak reteszelve s nem nyíltak volna ki, kopogott volna bár a czár odakünn. Vártak,

majd csak abbahagy a havazás; de az ég szürke maradt; hullottak... hullottak a nagy pelyhek, kétségbeesve látták ketten növekedni halottas leplöket, már nyitni sem lehetett az ajtót!... Az ennivaló teljesen elfogyott... s odakünn csak hullott... hullott a hó, mintha el akarná temetni az egész vétkes világot, mintha el akarná venni az eszét is azoknak, kik kétségbeesve vártak jobb időt. Az asszony nem birta tovább;... zokogva, jajgatva rogyott a földre, vizet kért, enni kivánt, véresre harapta szép piros ajkait, a gróf meg csak nézte — nézte: mint vonaglik a földön felesége, az a gyönyörű szőke asszony, kit ő oly nagyon, nagyon szeret s a kin most nem tudott... nem tudott segíteni! Lélekszaggató jaj hangzott el a haldokló ajkairól; majd lecsendesülve, félig felemelkedett, férjére vetette megtörő szemeit... megrázkódott... és holtan visszadőlt.

A gróf egy perczig szótlan bámult a holttestre, mintha el sem akarná hinni, hogy felesége meghalt! Meghalt itt ő előtte és ő nem tudta, nem birta megmenteni!...

Majd őrült düh vett erőt a hatalmas férfiún: neki ment ökleivel a falnak s verte, döngette eszeveszetten; összetört-zúzott mindent, a mi a kunyhóban volt.

— Nézz ide, hatalmas Isten! — kiáltja magánkivül dühében, — látod itt a földön ezt a szép asszonyt? Szerette a férjét, hű akart maradni hozzá, nem akarta eladni magát; s *büntetésül* száműzték őt is, engem is; — éhen halt, mert megőrízte becsületét!!

Keserves zokogás tört ki a férfiú kebeléből, kinek szemében talán még sohasem volt könyű.

— Verd meg Isten! a ki így tapossa törvényeid! Az én átkom lebegjen feje fölött örökké! Ez a szép, halovány halott kisérje minden álmaiban! Utolsó szavam ez életben átok az ő fejére, ha mindjárt lelkem a pokolba jut is!!...

Vadul rántja magához vadászfegyverét... oda borul az ágyra... egy durranás... és két mozdulatlan alak fekszik a homályos kunyhóban.

A füst eloszlik ... néma, zavartalan csend uralkodik a nyirkos sírban;... künn meg csak egyre hull a hó eltemet kunyhót — halottat — *falut!*

— — — — — — — — — — —

Moszkvában ez alatt a fényesen kivilágított császári palotában a czár megnyitotta a farsangot, egy szép párisi grófnéval a karján. S míg a táncz hullámaiban a grófné odaadón simult ő felsége karjaiba, a szomszéd szobában kihirdették pohárcsengés közben, hogy a szép franczia grófné férje rendőrbiztosnak neveztetik ki... Szt.-Pétervárra, 10.000 rubel évi fizetéssel.

Úgy látszik, ezek okosabbak voltak.

Az Emke Tordán

Tíz éve már, hogy fennáll ez a derék áldásos egyesület, melynek nevét ma minden magyar gyerek ismeri, czélját minden magyar polgár dicsőíti, működését minden oláh gyűlöli.

Az idei évben Tordán tartotta évi közgyűlését az Emke. A kis erdélyrészi városra ünnep volt az a pár nap, a mit a derék ügy harczosai körében töltöttek; a minthogy ünnepe a magyar kultúrának is az Emke egy-egy közgyűlése, a mikor a magyarság térfoglalásáról, a magyar ügy nem véren szerzett, de annál maradandóbb diadaláról számolnak be a kultúregyesület vezetői.

Tíz év alatt csudálatos hatalommá nőtte ki magát az Emke. Gúnyolt kezdetből erős, sokat ígérő, az egyik részen rettegett, a másikon szeretett folytatás lett.

A külföld is csodálja azt a lelkesedést és némelyeknél igazán páratlan áldozatkészséget, a mivel a magyarság felkarolta az Emke ügyét. Anyagilag erőhöz jutott és erkölcsileg tekintélyhez: ha eddig sokat tett, ezután tízszer annyit fog tehetni. Sokat várunk az Emke törekvéseitől és immár feltétlenül bízunk erejében, hogy a nagy várakozásnak meg tud felelni.

A jó tordaiak ünnepeltek. Egy kis exponált város, jó maga is régóta küzdő a magyarság érdekében. Az ő munkáját nem vette észre, nem dícsérte még senki: s most ő a többiekkel versengve hozza meg koszorúját azoknak, a kik hasonló szivóssággal, de több külső sikerrel küzdenek.

Az Emke közgyülése Tordára is ráterelte a figyelmet. Fölismertük mi is, veszélytől nem fenyegetett vidékek nyugodtan élő lakói, hogy micsoda kultúrmisszióra áldozza erejét ez a városka. Nem is sejtettük eddig, hogy ott, a hegyek közt eldugva mily nagy és erős szellemi intelligenczia küzd névtelenül azokért az eszmékért, a miknek a harczosait mi a magunk körében az első fegyverfogásnál már naiv lelkesedéssel szoktuk ünnepelni. Persze nálunk ritkaság számba megy, a mi az ő körükben mindennapi dolog.

Egy álom

Jusson eszedbe, soha ne feledd,
Mily édes volt az est, mily szép a nyár,
Midőn kezed kezemben reszketett,
Mint egy madár!

Most, távol tőled, búsan, egyedül,
Szívem remeg, jól sejtve érzi már,
Hogy, ah, szerelmed gyorsan elrepül,
Mint a madár!

Szalay F.: *Madame Reale.*

Hosszú betegeskedés után Siófokra küldé jó barátját a sokat szenvedett betegnek kezelő-orvosa és egyszersmind iskolatársa és testi-lelki meghittje. A gyorsvonat vezetője már odafigyelt a harmadik csengetésre s a konduktor sípjelzésére, a midőn a barátok sok jót és szépet kívánva egymásnak, az utolsó kézszorítást váltották... Az állomáson visszamaradt orvos, elhagyva a gyorsvonat kupéját, mégy egyszer odafordult a távozó baráthoz s kezeit megsímogatva, ezeket mondta útravalóul:

— Drága barátom! Jól szívleld meg, a mit most mondok! Azért küldlek el oldalam mellől, hogy hadd edzze meg a regényes Balaton levegője megviselt idegeidet. A tónak hullámverése lecsöndesíti majd háborgó szívedet is. Ezt bátran megjósolhatom neked. Hanem ne törődj ott a czigánynyal s szortinával tompított hegedűjével, ha remegő hanggal el találná muzsikálni:

Hálóját szerencse,
Őt meg a kedvese
Elhagyta őt — a szegényt!...

Ne törődj te semmit e dallammal, jó barátom, kivált akkor, ha te, jó betegem, a tó partján, enyhűlést keresve, valamelyik suttogó hársfa árnyékában meghúzódva, a verőfényes napnak egyikmásik reggelén megint csak visszaesnél régi bajodba: önlelked marczangolásába!..... Vígasztaljon téged amaz öntudatod, hogy érdemetlenül kell szenvedned. Téged bántottak és bántanak; neked okoznak szívfájdalmakat; nem te dobtad el magadtól a szeretetet, hanem a te szívedet, a te szerelmedet és legértékesebb ajándékodat: a legtisztább, a legbensőbb vonzalmadat dobták porba s tiporták lábbal! Te nyugodt lehetsz, mert szemrehányás téged, barátom, nem érhet!...

Ah, megszólalt a harmadik csengetés, a vonatvezető sípja, a gyorsvonat füttye. Isten veled, barátom! Boldog viszontlátásra!

— Viszontlátásra! — felelé a távozó s jobbjával az orvosa felé integetett. — Viszontlátásra!

— Mehet!!...

A gyorsvonat elrobogott.

* * *

A beteg Siófokra megérkezett és nagy élvezettel szívta tüdejébe a balatoni levegőt és hallgatta a felséges látványú tónak ütemes pontossággal a parthoz verődő, suttogva mesélő, andalító s testetlelket nyugtató hullámlocsogását.

Hol s merre kalandoztak az üdülő, magába zárkózott fürdővendég gondolatai? Ki tudná megmondani?... Vagy volna mégis valaki, a ki szótlan fájdalmait, belső vergődését ismeri, de a ki önhitt hiúságát még sem adná oda áldozatul, hogy ennek árán visszaszerezhesse azt, a kinek annyi bánatot okozott?!...

Egy felségesen szép balatonvidéki reggelen, egy vasárnapon, a terebélyes hársfának árnyas lombkoronája alatt ült a gyógyulást kereső fürdővendég. Körülötte mély, olyan igazi vasárnapi csend honolt. Csak a tó habjai beszélgettek vele és ő elmerengve, hallgatta titokzatos meséiket. A jobb kezében kedves képes hetilapját tartogatta. Fájós gondolatokba merűlten, ölébe csúszott a jobb keze, a bal kezével pedig a szemeit óvta a fa levelein szökdécselő fénylő napsugarak ellen...

Egyszerre valaki a közelébe tipegve, megérinté a szemeket takaró kezet és közvetetlen közelében megszólalt valami gyengéden csengő gyermekhangocska:

— Te sírsz?... Ne sírj!... Majd együtt fogunk szépen játszani... Hoztam ám magammal színes, csillogó kavicsot, a melyet a mamám szedett volt a vízben... Nézzed csak, milyen szépek... Játszunk?... Igen?... A mamám most pihen a fürdés után, Aida pedig ide szökött te hozzád... A mamám nem tudja ám, hogy itt vagyok te nálad...

Csevegve és nevetgélve a kis Aida, a négy éves szőke leányka, a jó barátját, a kivel már e helyen többször találkozott s a kit a hársfája alatt, ha csak szerét ejthette, mindig felkeresett, erősen buzdítgatta csillogó kincseinek megszemlélésére.

A meglett férfi s az apró leányka nagy barátságosan el is játszogattak a kicsike által felhalmozott kavicsokkal.

— Csak a tóhoz ne menj közel, kicsikém! — Igy integette mindenkor a hegyes bajuszú fürdővendég a közelében ugrándozó szép babát, a kit megmagyarázhatatlan bensőséggel szeretett. Oly különös, oly megható viszony keletkezett a meglett férfiú és e kicsi leánygyermek között, hogy a közelükben néha-néha elsétáló idegen úrinők könynyel vegyes mosolygással nézték kettejüket.

— Nem megyek a tóhoz, ott nincs keresni valóm. Én csak veled fogok játszani, igen?... Ha mamám felébredett, visszaszököm a villába. Ne is tudja, hogy nálad voltam... Neked is van kis Aidád? — kérdé a habosruhás kicsike és puha kacsóival a játszótárs térdeire támaszkodva, feltekintett ennek szomorún néző szemeibe.

— Van, de — nem ismerem.

— Talán te is rossz vagy! — folytatá most a kis leányka, nem sokat törődve a logika következetességével. — Te csak nem vagy olyan rossz, mint a milyen az én papám?... Az én papám rossz és csúnya. A mama nem szereti a papát, Aida sem szereti papáját.

— Miért nem?

— Mamám megtiltotta... Mi nem vagyunk együtt a papával... Aida nem is ismeri a papáját, a csúnya papát... Aida téged szeret csak. Igen?... Mert te jó vagy és szép meséket mesélsz nekem, meg kavicsokkal is tudsz szépen játszani... Miért nem vagy te az én papám?... Légy a miénk!... Téged a kis mamám is tudna nagyon, nagyon szeretni, Aida is!...

— Aranyos kicsikém! Hisz én amúgy is szeretlek, te kis ártatlanom, mert te is viszont szeretsz engem... Én mindkét Aidát szeretem; téged is, meg a te kis névrokonodat is... Kis névrokonod is most épp oly idős, mint te vagy. Ő is oly szép és kedves lehet, mint a milyen te most vagy, kis mókusom... Szegénykét csak egyszer láttam, mint piczike kis babácskát, akkor is sírt és nem mosolygott felém... De hát hogy is mosolyoghatott volna rám, mikor még nem is ismerhetett!... No, de te ezt nem érted, nem is értheted kis Aidám... Játszunk inkább a babáddal és kövecseiddel...

S a furcsa játszótársak, elmulattak mindenféle gyermekes játékkal egy további félórán át...

* * *

— Aida! Aida!... Hol vagy? — hallatszott az Aidáék nyaralója tájékáról.

— Óh, a mama jön! Holnap megint ide jövök tehozzád! — suttogott a kis leányka játszótársa fülébe, majd meg átölelte kis rózsás kacsóival a játszótárs nyakát, megcsókolta és megcsókoltatta magát és elillant...

A hivogató anya az eléje siető gyermeket titokzatos mosolylyal megvárta. A leányka az anya ruhájába rejtette szőke fejecskéjét.

— Ugy, hát oda, a hársfa alá járt, te kis csacskó minden reggel kavicsokkal játszani és meséket hallgatni. No, no! Aida, Aida!... Hát az az a bácsi, a kit te olyan nagyon szeretsz, hogy még álmodban is vele foglalkozol?

— Igen, anyácskám, ő az... De hiszen ő nem rossz, sem nem csúnya, mint az én papám... Anyácskám! Bizony, bizony te is szerethetnéd! — igy hízelgetett a kis mókus.

— Nem lehet őt szeretnem, kicsikém! — suttogá a szép, ifjú anya és a felhevült kis baba homlokára lekígyózott szőke selyemfürtöket visszasímogatta a fejecskére.

— Miért nem, mamám?

— Mert *ő* nem tudna *engem* többé viszont szeretni... Nagyon, de nagyon megbántottam, a mikor elhagytam... Ah! Hisz ennek a betege ő most is!... Aidám, Aidám! A te kedves játszótársad... nem is ok nélkül szereted... hisz ő... jaj!... Hisz játszótársad, a te édes... apád! — Ah! Ki tudja, hogy mi hogyan leszünk még!

— Anyácskám! Ne sírj!... Kis mamám, menj csak te is hozzá lassan, lassan, takard el hátulról jövet kezecskéiddel a szemeit és szépen, szépen csókold meg a száját... Meglásd, hogy ő ennek nagyon, de nagyon megörül és ő is megcsókolja majd kis szádat és valamennyien boldogok leszünk...

A kicsikének igaza volt, mert jóslata beteljesült. A siófoki lábbadozó fürdővendég, úgy, a hogy a kis játszótárs megjövendölte, mindkettőjöket a szívére ölelve, csókra csókot halmozott kedvesei ajakán, de — — boldogsága nem volt tartós, mert a fürdőbeli czigányprimás a bandájával egyetemben ráhúzott az ő saját kedves-bús nótájára:

Oh csiriklo le porenca,
Oh vesoro le prajtenca,
Oh vesera sukareja:
Pcharen tut man ink' akana!...

(Óh, madárka kis szárnyakkal,
Kis ligetem zöld ágakkal
S ti, lombos erdők, bájlók, szépek:
Csak még egyszer nézhetnélek!)*

* * *

A nóta felhangzott, elhangzott és a hársfa alatt álmot látó fürdővendég, mint az amolyan magányban ez könnyen meg is esik a szegény beteg emberen, új erőt beléje öntő reggeli szundikálásából felébredett. Felébredett a keserű valóra!... Nem volt sem mellette, sem körülötte senki, senki! Nem voltak mellette, de még Siófokon sem voltak: sem a bájos anya, sem ennek leánygyermeke, senkije azok közül, a kikkel álmában oly sokat foglalkozott, a kikkel álmában oly végtelenül boldogan ölelkezett. Senki!... Édes, álombeli viziója eltűnt, elrebbent — *mint egy madár!*

Brunovszky Frigyes dr.

* Ez volna körülbelül a czigány-szövegnek rögtönzött fordítása. *A szerző.*

jobb szerette mindennél a földön és nyugodt maradt akkor, mikor a fáma elhozta a hírt, hogy az ő jegyese Bilényi Mukinak nyujt kezet, ellenségének esküszik majdan örök hűséget.

Ráday Sándor oly szépen elgondolta, hogy az emberek összesen sem érnek fel édes anyja egyetlen sohajával és egy leány, ki nem osztozik a férfival jó és balsorsban, nem megy vele gyönyörrel kényszerbe, kárhozatba, az azt a férfit nem is szereti és nem érdemes arra, hogy miatta csak egy perczig is búsuljon.

És az esti órákban mosolyogva hallgatta annak az öt tűnek a pergését anyja kezében, a thea zúgását a katlanban, mosolyogva nézte azt a csendes hajlékot, honnan a kisértetek lassan eltüntek és helyükbe a megelégedés, a nyugalom és öröm költözött.

Ráday Sándor agyát elfutotta a sűrű, sötét vér. Nem látta anyja ősz haját, apja véres hulláját. Megfeledkezett mindenről, csak azt látta, hogy meggyalázzák a leány előtt, a kit szeret.

És a mint összeszoritott ököllel ütött amannak arczába, egyetlen szót kiabált ki a világnak, ezt a gyilkos szót:

— Nyomorúlt!

Bilényi Muki letörölte a vért arczáról, meghajtotta magát menyasszonya előtt és kimért léptekkel indult a kaszinóba.

Vámossy Pista és Luka Bandi ismét fontos aktuális egyénekké váltak és hosszas tanácskozás után mérhetlen önhittséggel mondották Bilényinek:

— Bízzál bennünk, élet-halálra megy az affair, különben végig korbácsoljuk a piaczon.

* * *

Özvegy Ráday Sándorné már egy óra óta várja reggelihez a fiát. Már türelmetlen és örömmel néz az ajtó felé, a mint az megnyilik. Pedig azon nem a fia lépett be. Igen komoly, igen ünnepélyes két úri ember volt, kik sehogy sem akartak leülni a kinált helyre. Valami különös van szemükben, a hangjuk pedig elakad, a mint mondják:

— Bocsánat, de kellemetlen hírt kell átadnunk, a fia . . .

Az asszony felnéz. Furcsa, miért jut eszébe épp most másik két ember, kik húsz év előtt jártak hozzá. Retenetes két ember, kiknek keze romba döntötte egész életét, gyászt borított egész életére, az a két ember, ki eljött hozzá akkor, mikor férjét agyonlőtték, megölték, meggyilkolták.

Rádayné keskeny, átlátszó kezével elsímitja haját homlokáról. Milyen ostoba, bolond gondolatok ezek, aztán mosolyogva kérdi:

— A fiam elment kora reggel és még nem jött haza, izen talán valamit?

A két idegen nem felel mindjárt, csak azután mondják végtelen szánalommal:

— Nem, nem izen semmit, egy kis baja történt, de kérem, ne ijedjen meg.

Az asszony felsikolt. Nem beszéd ez többé: a kétségbeesés, az őrület velőtrázó hangja. Hiszen egészen így beszéltek azok, kik eljöttek elmondani, hogy férje nincs többé, már meghalt.

A férje, az nincs. Meghalt rég, rég, de a fia él és a fiút vissza akarja mindjárt, most azonnal, azonnal.

Visszaadták neki. Átlőtt mellel, sápadt arczczal. A vér, a szép piros vér pedig csergedez, folyik lassan, lassan.

Az asszony nem szól többet. Tágra nyílt szemekkel, a kín irtózatos kifejezésével halott-fehér arczán, bámúl a levegőbe. Két karjával felkap az üres térbe, aztán összeesik.

Szíve hideg. Arcza fehér. Olyan hideg és olyan fehér, mint ama másik, kinek melléből vér, szép piros vér csörgedez, folyik lassan, lassan.

Két halottat temettek, de csak egy sírt ástak künn, a néma temetőben . . .

Fürdő-pavillon a sóstavaknál

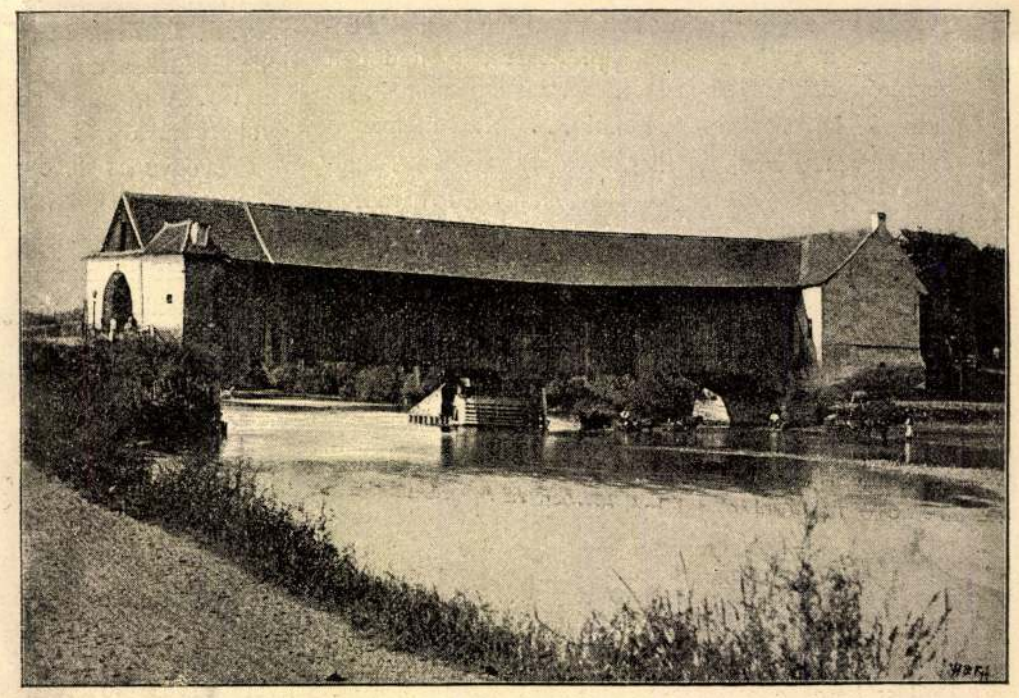

A tordai Aranyos-hid

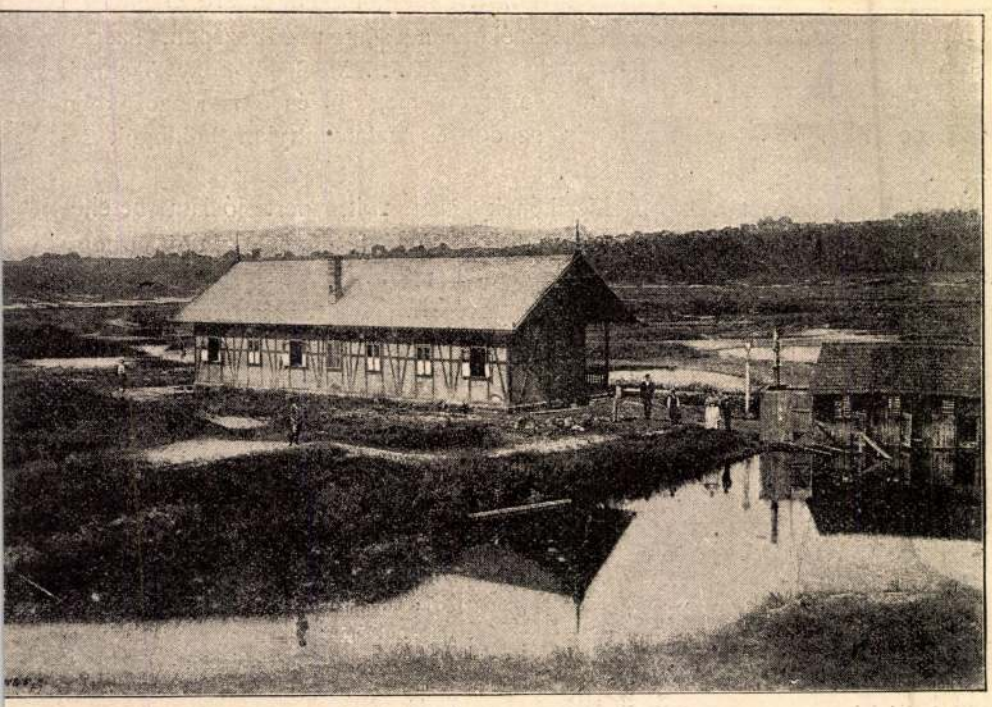

A sósfürdő hátsó része a tavakkal

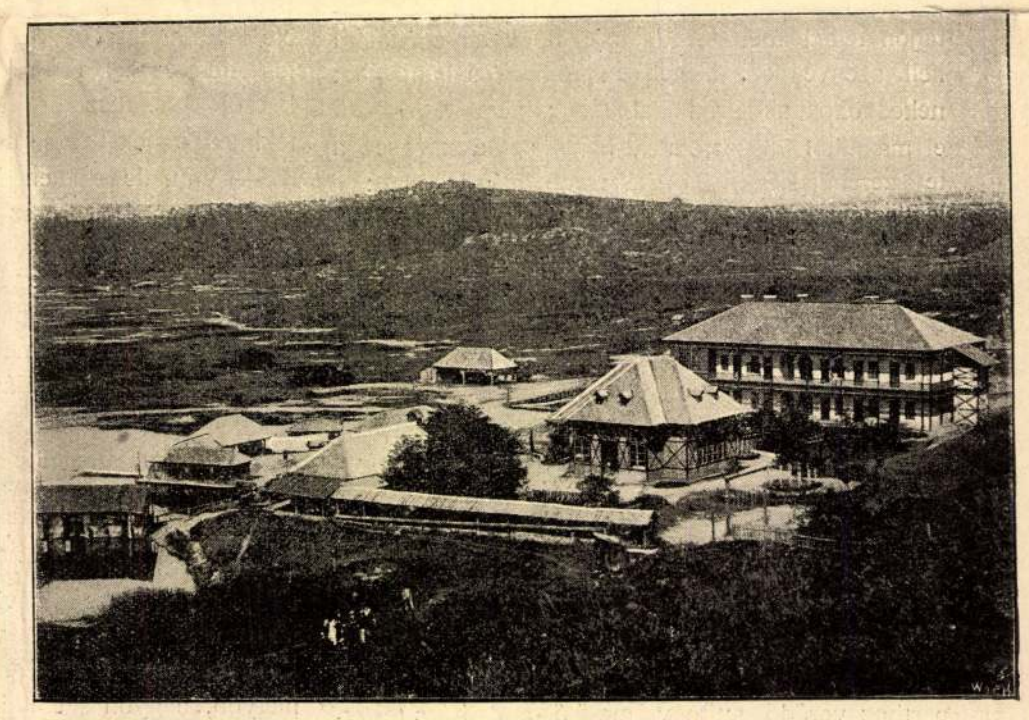

A tordai *Bányafürdő*

TORDAI KÉPEK

A GYÁVA

Irta: SATANELLA

A kaszinóban az este nem játszottak sem tarokkot, sem billiárdot. Felhevült arczczal, gesztikuláló kézzel állták körül Vámossy Pistát, meg Lenke Bandit. — Mindenki egyszerre beszélt, kiabált és a zűrzavarból csak e szó hallatszott örökös refrainként:

A gyáva, a gyáva!

Vámossy Pista és Lenke Bandi azonban nem igen hagyták magukat zavarni, hanem lassú, fontoskodó hangon beszélték el azt a hallatlan esetet, a mi gavallér emberrel meg nem történt soha, hogy Ráday Sándor, a zat, miszerint Ráday Sándor gyáva, hitvány, kivel becsületes ember többé szóba nem áll soha.

Másnap a *Tárogató* előbb vezérczikkben értekezett a sajnos és kínos affairről, hogy egy különben tisztelt férfiú mily gyáván ütötte arczul a lovagias férfi becsületet, azután tárczában fejtegette egy szellemes ficsur a párbaj nemes. magasztos voltát, végül pedig óriási cicerobetükkel tündökölt a kaszinó összes tagjai által aláírt »Nyilatkozat«, melynek révén Ráday Sándor élve el lőn temetve.

gonosz mesét, arról az átkozott, gyilkos sárkányról, mely kétségbeesést, őrülést, halált okád és melynek furcsa neve: lovagias becsület, társadalmi előítélet. Egy moloch, mely ifjú virúló életére özvegyi fátyolt borított, mely gyermekéből tehetetlen árvát csinált és mely egy család édes boldogságát megtörte irgalmatlanul.

Ráday Sándor félretette az ujságot. Az a nyomorult asszony, ki párbajban elesett férje után 20 év óta hordja az özvegyi mezt, ne remegjen utolsó vígasza, egyetlen fiáért. Apjának véres árnya elválasztja ellenfele kardjától

A tordai megyeháza

A tordai városháza

Jósika Miklós szülőháza

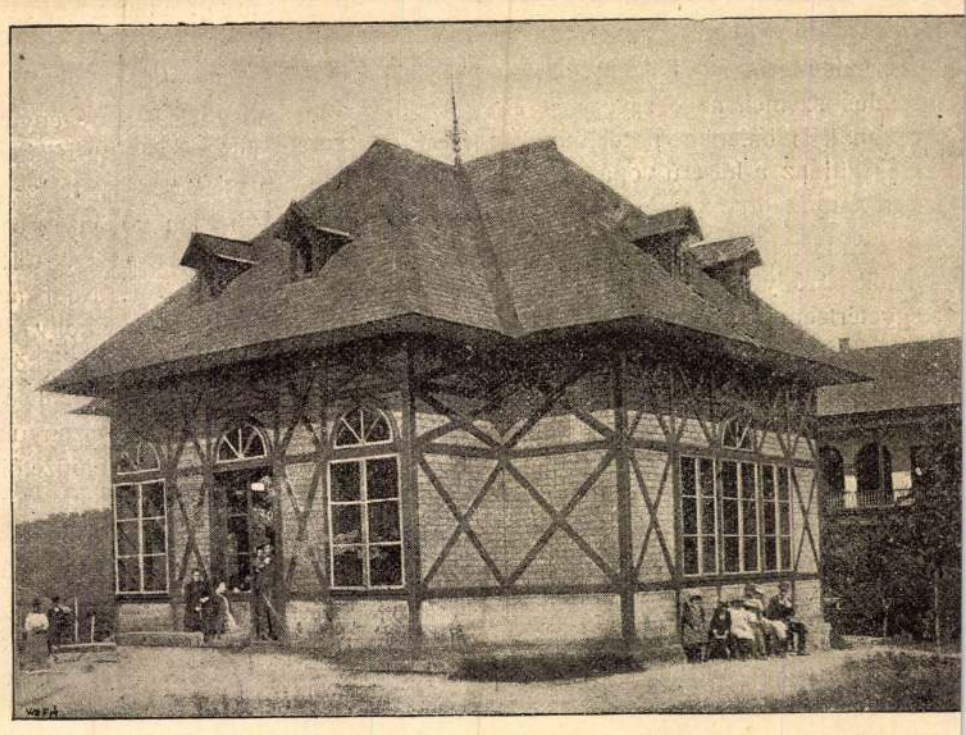

Gyógyterem a *Bányafürdő*ben

TORDAI KÉPEK

fiskális egyszerűen és kereken visszautasította őket és nem párbajozik semmi körülmények között. Ez nála elvi felfogás, a párbajt brutális barbarizmusnak tartja és egy kis nézeteltérés miatt egyáltalában nem is lenne érdemes. Szóval nem ád fegyveres elégtételt.

Aztán beszélt volna még többet is, de már ezt sem Lenke Bandi, sem Vámossy Pista meg nem hallgatta, hanem eljöttek tanácskozni, hogy mit tegyenek most?

A »másik fél«, a csinos bajuszú hetyke Bilényi Muki pedig járkált izgatottan, egyre kiabálva, hogy ő ezzel a »gyáva ficzkóval« egy helyen többé nem lesz és vagy ő lép ki a kaszinóból, vagy Ráday Sándort tessék onnan kigolyózni. Mindenekelőtt pedig vétessék fel jegyzőkönyv a dologról és közöltessék a *Tárogató*ban a nyilatko-

Mikor Ráday Sándor elolvasta a lapot, nyugodt tekintettel gyújtott szívarra és hátradőlt fejjel bámult a kacskaringós, göndör füstbe. S abból a szürke füstgomolyból különös képeket lát Ráday Sándor fölelevenedni. Egy ravatalt, melyen egy átlőtt mellű, sáppadt férfiú fekszik: az édes apja, egy kétségbeesett asszony, ki zilált hajjal zokogva borul arra a férfira: az édes anyja.

Látja, mint zárják erre a halottra a sötét, nehéz koporsót, hallja a harang rémes kongását, mely túlzúgja a pap beszédét, az anyja őrült jajveszékelését.

És látja önmagát is. Kicsiny kis fiú. Neki is mesélnek kisded ágyánál, de ez a mese nem az aranyhajú tündérről, nem a beszélő almafáról és elvarázsolt őzikéről szól. Özvegyi fekete ruhában ül mellette egy szomorú asszony: az édes anyja és beszél neki egy iszonyú

és édes anyja ne sírjon még több véres, fájdalmas könnyet?

Csakhogy Ráday Sándor nem ismerte egészen azt a világot, melylyel daczolni merészelt. Nem tudta, hogy a megvetés méreg, mely megöli boldogságát, tönkre teszi exisztencziáját, bezárja előtte az ajtót, elutasítja a kezet, melyet bizalommal nyújt. Még észre sem vette, mikor már egyedül állt, elhagyatva mindenkitől.

De azért Ráday Sándor szép, komoly arcza nyugodt maradt, este pedig, mikor odaült hozzá édes anyja, telve anyai örömmel, üdvösséggel, ölébe hajtá fejét és nem törődött a fehérhajú asszonyon kivül senkivel, semmivel.

Nyugodt maradt akkor is, mikor menyasszonya, a szép Jancsó Irén karikagyűrűjét egyetlen szó, egyetlen betű nélkül küldé vissza, az a leány, kinek szőke fejét

BRÓDY SÁNDOR

Íme, bemutatom Önöknek Bródy Sándor legújabb arczképét.

Bizonyára reája fognak ismerni rögtön, mert hiszen az utóbbi években alig változott. Megmaradt szépnek és fiatalnak; fekete fürtjei csodálatosképpen ma is oly feketék, mint valának bármikor,

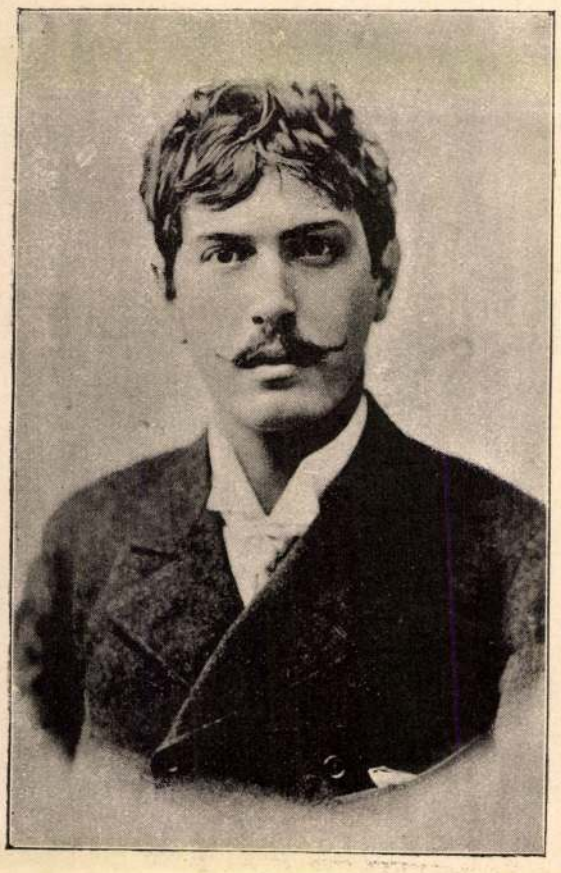

Bródy Sándor

arczszíne sem lett halványabb. Nagy és sötét, beszédes szemei, az ő specziális élénkségükkel kaczagnak mindenkire; tekintetök mélységét csak elősegíti az a keserű vonás, mely már születésekor vert tanyát ott az ajka mentén.

Mindezt pedig nem azért mondottam el, hogy Önök Bródy Sándor férfias szépségét illetőleg egyetértsenek én velem. Távol álljon tőlem még a szándéka is ennek.

Azonban Bródy Sándort, *az írót*, már annyira kimerítette sok okos emberen kivül a nagyképű, de elég fiatal kritikusok fellengző gárdája, hogy bizonyára szivesen fogják venni Önök is, midőn én Bródy Sándort, mint *embert* mutatom be és a nélkül, hogy utalnék nagy irodalmi munkálkodásának remekein kivül egyes kisebb hibáira, melyeket minden áron kell, hogy a legnagyobb íróban is fölfedezzenek az irodalom pityergő csecsemői.

Előttem nem fekszik e perczekben Bródy Sándor most megjelent tizenhat kötete s ha feküdne is, épp oly kevéssé tenné reám Benvenuto Cellini sótartójának, mint akár a Niagara-zuhatag, akár az Avenue de Bois de Boulogne hatását. Én e perczekben magát Bródy Sándort látom magam előtt s úgy tetszik, mintha hallanám ezt a kérdést:

— Hova megyünk vacsorálni?

Egyébként pedig Bródy Sándor irodalmi működésével tisztában van a magyar közönség s azt hiszem, mellette felesleges megütni a nagy dobot, csupán azért, hogy köteteinek akadjon vevője. Igy hát fölösleges vele szemben a szokásos nagyképen alakuló kritika is, a melynek elismerő kitünősége mellett is, akár éhen halhat az ember.

Bródy Sándor mintegy harmincz éves. Vannak, a kik idősebbnek, vannak, a kik fiatalabbnak mondják. Bizonyosat ez iránt azonban épp oly kevéssé tudnak, mint Bródy Sándor maga. Egerben született, ott tanúlt meg olvasni és írni s ezt, úgy látszik, elég jól. A fehér papokhoz járt iskolába s mi sem természetesebb annál, minthogy nagyon rossz tanuló volt. Előadás alatt rendszerint mélyen horkolva elaludt s ha felköltötték, a tanóra hátralevő részében verseket írt.

Nem csoda tehát, hogy őt már tíz éves korában csapták ki először az iskolából, melyet egyébként már ekkor is oly hűségesen került, miként előtte tíz éves gyerek soha.

A tanári konferenczia határozata éppenséggel nem volt reája lesújtó hatással. De viszonzásúl feltette magában, hogy a tanulás helyett festészetre adja magát és nem is késett Eger város házainak falait mindenféle tájképekkel díszíteni. Mikor ezt is megúnta, szobrásznak indúlt, fúrt, faragott naphosszat s csupán a véletlennek köszönhető, hogy szülőházának egyik fala nem esett e zsenialitásának áldozatúl.

Egerből Békés-Gyulára került és itt a versírásra adta magát. Nehány költeménye meg is jelent a *Fővárosi Lapok*ban. Alig husz éves volt, midőn első nagy művét a *Nyomor*t megírta, mely a sajtóban is osztatlan elismeréssel találkozott.

Bródy ekkor a fővárosba jött és itt nagy nyomorban sínylődött. Mialatt a komoly kritika művét a kellő méltatásban részesíté, ő maga éhesen csatangolt az utczákon és biztos, hogy sikerének két harmadát szívesen átengedte volna egy jó ebédért.

Ugyszólván üres gyomorral kezdte meg általánosan ismert regényét a *Don Quixotte kisasszony*t, mely a *Regény-Világ*ban jelent meg folytatásokban. A regény tetszett mindenfelé és így könnyen érthető a közönség csodálkozása, mikor az hirtelen abba maradt. A Regény-Világ kiadói kétségbe voltak esve. Nem az fájt nekik, hogy a *Don Quixotte kisasszony* árát kifizették, hanem hogy nem elégíthetik ki közönségüket. Hát előbb keresték Bródyt mindenfelé s csak midőn fáradozásuk hiábavalónak bizonyult, tudatták mélyen szomorodott szívvel előfizetőikkel, hogy Bródy Sándor a fővárosból nyomtalanul eltűnt és hogy kézrekerítése esetén a folytatások következni fognak.

Ez alatt pedig Bródy Sándort elvitték katonának. Alig két napos katonáskodása után már a josefstadti börtönbe került és csupán az ő ügyességén múlt, hogy megszökött onnan. Keresték mindenfelé és végre rá is akadtak. Ott ült a várfokon és rajzolta a vidéket.

A következő hónapokat a kórházban töltötte. Finom szervezete sehogy sem tudott megbarátkozni a börtön dohos levegőjével, beteg lett és az orvosok kevés reményt fűztek életéhez. De ő túlesett betegségén és szerencsésen kiszabadult a katonák közül is. Az *Irók és Művészek köre* működött sikerrel érdekében és nemsokára haza is jött, magával hozván obsitját. Ez állott benne: *fegyelmezhetetlen*.

Itt felcsapott ujságirónak. Eleinte dolgozott ambiczióval és több szenzácziós reportot csinált. De csakhamar megúnta ő szerkesztőségi asztalát is s miután *Faust orvos*a megjelent, elutazott Kolozsvárra. A létért való küzdelem azonban ismét az ujságírásra kényszerítette s így belépett az *Erdélyi Hiradó* szerkesztőségébe. Majd felelős szerkesztője lett a *Magyarság* czímű kolozsvári ujságnak és kedvencze az ottani társaságnak.

Ez időben történt, hogy egy odavaló gróf azzal az utasítással küldte el egy polgári tánczmulatságra szolgáját, hogy sorra tánczoltassa annak hölgyeit. A frakkba bujtatott szolga eleget tett ura e parancsának, de nem a nélkül, hogy ez utóbb ki ne tudódott volna. Bródy Sándor erre iszonyúan lepiszkolta a *Magyarság*ban az éretlen tréfa hőseivel együtt az egész kolozsvári arisztokrácziát és nem riadott vissza akkor, midőn őt sértő czikkéért kilencz darab gróf és báró provokálta.

De jó szerencséje ezuttal sem hagyta cserben. A párbajok egyikében sem tudott rajta ellenfele éles kardja egy-egy karczolásnál nagyobb bajt okozni: a párbajokból győzedelmesen került ki.

A gratulácziók elől megszökött. A fővárosba jött ismét és szorgalmasan látott hozzá munkájához. Közvetlen egymásután irta meg az *Emberek*et, a *Színészvér*t és a *Két szőke asszony*t.

A *Magyar Hirlap* alakulásakor ő is beállott annak munkatársai közzé és csodálatosképen ott dolgozik *még* ma is. Tárczái sokkal ismeretesebbek, semhogy külön kellene azokat méltatni és vezérczikkei, legyen tárgyuk akár társadalmi, akár politikai, mindig elárúlják írójukat . . .

Ez Bródy Sándor.

Minden szépítgetés nélkül irtam le őt magát és elmondtam röviden élte egész történetét.

A most megjelent tizenhat kötetét bizonyára el fogják olvasni Önök is, mert *lehetetlen* azokat el nem olvasni.

Ez minden, a mit én mondhatok Bródy Sándor könyveiről . . .

Szomory Emil

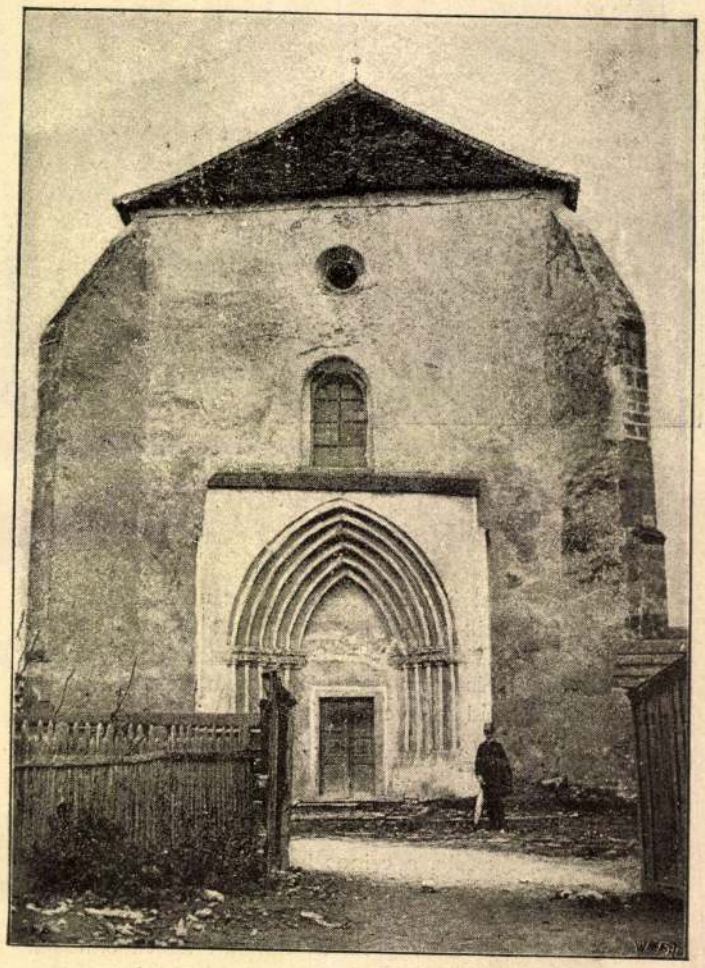

Ó-tordai ev. ref. templom

Tordai fejedelmi

kurza

) Vas. Ujs. 1913,

868 l.

Kejchkel

Tordai templom

kapuja, gótikus

vége

Erdély 1940.

H. Fabó

Kiskőrös, Petőfi szül

665

Képe 664

Tordai ágostonrendi

kolostor

Fallenbüchl Ágost

54. C

Tekintetes

Müemlékek Országos Bizottsága

B U D A P E S T

VI. Aréna ut 41.sz.

Tordai Báthory-ház (régi fejedelmi épület) helyreállítása VII. 180, 187.

Múz. és Kut. Int.

Tordai Báthory-ház

Tordai ferences

templom és Kolostor

l.

P. Boros Fortunát dr.

Az erdélyi ferencrendiek.

Cluj – Kolozsvár

1927. 131. l.

képpel

Taddeo Bartoli.

Gondolkozás

3. A ~~Tudomány~~.

As egész a
fejen ábrázat
s koronával feltü
akkép tartva, m
ban piros kön
dél Körepén rose
ének
a harmadik sz
tört fűk ruha
disz mintázott sz
va. Alól a nég
befejez
kezdettel és „ c
a derékig ábr
pedig
olvasható ~~ai~~
kezdődik.

Fresco
Ltha

1 1897: V
tetettel. (480

Tordai farcsas-
ipartársulat
gyűjt. kiáll.

l

Közlezrkiáll

1395. l

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 485418

Tordai konvent

Kolvári Erdőpenz.

263, 264. l.

48. Ereklyemuz.

selvenye

itüntetés disziti. Feje elől kopasz; elő-
lágosbarna; szeme szürke . Paszomántgal-

m.
czi emlékek muzeumából (107/95. No.34).
-iki 14985 sz. leirat alapján (159/96).

Tordai műemlékek

1. Fejedelmi udvarház
2. Az Aranyos folyó hídja Kovecsi építésztől.

Kővári Erdépeml.

311. l.

~~213.~~

Scheuléen ~~IV. 216.~~

Tordai ref. egyház

Téglás István:

Az ó-tordai ref. egyház fejedelmi kincse.

Művészet. 1914.

Tordai rk. templom

l.

Entz szudvarhelyi rk. Templ

101, 103. l.

képpel

sozialen Fragen — zunächst mit einer vom Staat gelenkten Überwindung der Arbeitslosigkeit oder einer auf Ehrfurcht gegründeten Erhaltung und Pflege des fruchttragenden Ackerbodens — vereinbar war, um so mehr mußte die unheilvolle Begierde ins Kraut schießen, jedem Einzelmenschen der Vereinigten Staaten die „unbegrenzten Möglichkeiten" zur Gewinnung äußeren Wohlbehagens zu erhalten. Im eigenen Lande waren diese unbegrenzten Möglichkeiten erschöpft. Deshalb mußten Geld, Wirtschaftskraft und Politik sich über alle Meere hinweg dahin wenden, wo reicher Gelderwerb winkte. Nordamerikaner waren es, die schon unmittelbar nach dem ersten Weltkrieg als Ergebnis ihrer Untersuchungen über die „Dollar-Diplomatie" feststellten, daß das Auswärtige Amt in Washington nichts anderes als eine Geschäftsagentur der Hochfinanz und der Staat der Diener der Banken sei.

Aus solcher Entwicklung aber folgt zwangsläufig, daß auch die Wehrmacht — als Werkzeug der auswärtigen Politik — im Dienst der „happiness" des einzelnen Bürgers, d. h. im Dienst der Geldherrschaft, steht. Vor der Hemmungslosigkeit dieser Geldherrschaft gab vor einiger Zeit Frederick Martin durch folgende Äußerung eine Vorstellung: „Es kommt keinen Deut darauf an, welche Partei an der Macht ist oder welcher Präsident die Zügel der Regierung in Händen hält. Wir sind keine Politiker oder öffentliche Denker. Wir sind einfach die Reichen. Wir besitzen Amerika. Wir erhielten es, Gott weiß wie, aber wir beabsichtigen, es zu behalten. Dazu werfen wir alles, was wir können, in die Waagschale an dem ungeheuren Gewicht unserer Unterstützung, unseren Einfluß, unser Geld, unsere politischen Beziehungen, unsere gekauften Senatoren, unsere hungrigen Kongreßleute, unsere laut redenden Demagogen, in die Waagschale gegen irgendeine Gesetzgebung, politische Plattform, jede

Tordai templom

gótikus

Székely Árpádrajza

Repr.

Szilágyi: Magy. nemzet

tört. III. k. 615. l.

Tordai rk. csucsi-
ves templom
falképnyomok

Gereczefalképek
532 h

Königsmeteteich: Neugebauer, Rudolf – Orendi Julius: Handbuch der orientalischen Teppichenkunde III. 224–225. — Kisa, Anton: Die Kunst der Jahrhunderte III. 225. – Forrer, Robert: Reallexikon der prähistorischen, klassischen und frühchristlichen Altertümer III. 225–226. — Bericht über das Museum des Königreiches Böhmen für das Jahr 1908 III. 226.

(Gercvich T.)

Tordai ferences

templom

Dümm 1511

Aeq

55-57

Tordai nagytemplom

gótikus

lásd

2

Orbán Balázs

Torda városa és

környéke. Bp 1889.

357 és ko ll.

képekkel

Nagymélhásájad
kiszelő hive
Radisics Mennén

1

Torda vára

megyei vár, Torda megye székhelye

Kővári Erdéjeml

80 is kv. ll.

jok rohantak, sokat a kontumácziánál, többeket az uton lőttek le, néhány sebesültet és halottat szemeink láttára az Oltba dobtak. A határszélen még egyszer állást foglaltak, a mieink itt is oldalvást az erdőkbe siettek, hogy hátukba kerüljenek, mit azok látván, makacs harcz után megszaladtak s éjjeli 11 órakor nyakra-főre bevonultak Oláhországba. Bem a vöröstoronyi szoros védelmét a két derék zászlóaljra bizta, a határok megerősítésére utasítást adott s igy ment márczius 17-dikén Brassó felé főserege után.»

Ezen kutfő szerint Bem formális csata után már márczius 15-dikén kiverte az oroszokat Erdélyből a vöröstoronyi szoroson s Kabos zászlóalját is a szoros őrizetére hagyta, holott ez tényleg Bemmel Brassónak vette utját még 16-ikán, mindjárt Boicza bevétele után. Az a csata, a melyet leir, márczius 28-ikán történt s Bem abban nem is volt jelen. Itt tehát a márczius 15-iki s 28-iki fegyvermüveletek összezavarva adatnak elé.

Egy negyedik kutfő *Kőváry* László, kinek «Erdély története» czimü, különben becses munkájában a 204-dik lapon ezt olvassuk:

«Este setét volt már, midőn Bem Boiczához ért, melynek déli részén a vöröstoronyi vár emelkedik. A muszkák már a szorosban elmerültek volt, császáriak fedezték a vonulást, kik a falu Erdély felőli részén voltak felállítva. Bem balszárnyukat megkerülte, gr. Heusenstamm százados 94 ember veszteséggel átvágta magát; oly zavarba jöttek, hogy b. Bruckenthal Sámuel, a szebeni nemzetőrség parancsnoka, nehogy kézbe kerüljön, az Oltba ugratott, s a habokban lelte sirját. Erre Bem másnap, márcz. 17-ikén a vöröstoronyi szorosban üzni kezdette őket (itt már ez a kutfő is a márcz. 28-iki csatát kezdi leirni. *B. L.*) Alant az uton ágyui, fent a jobbparti sziklákon vadászai dolgoztak. A muszkák többször megállottak, először a városon innen, másodszor a Riu-Váduluj hidján, Erdély végpontján, s azzal oda hagyták Erdélyt. Bem diadalérzettel tére meg a határról (ott sem volt Bem soha. *B. L.*) s a szoros őrizetére az 55-ik zászlóaljat hagyá, vele hat ágyut. Erre elhagyta a vöröstoronyi szorost s tábora után sietett, mely győzelmesen haladt Brassó felé.»

Eddig a kutfők. Hát bizony ezekből sem most, sem 50 év mulva, mikor szabadságharczunk törvényes nagykoruságát elérte, nem fog a történész eligazodni s hihetőleg eldöntetlenül, homályban fogja ő is hagyni, ha vajjon Brassó bevétele *előtt* vagy *azután*, mely napon s mely csapatok közreműködésével, Bem *jelenlétében*-e vagy *nélküle*, *csatával*-e vagy *csata nélkül*, történt-e a muszkák kiverése Erdélyből a vöröstoronyi szoroson a téli hadjárat végén. Abban ugyan hárman megegyeznek, hogy az osztrákok és a muszkák nem hagyták el a Vöröstorony szorost csata nélkül, de Bem tábornok jelentéséből az ellenkező tünik ki. Ő azt jelenté, hogy be sem várva őt az ellenség, kivonult a szorosból. Itt először is az ősz tábornok mentségére, mielőtt elbeszélésemhez fognék, egy rövid megjegyzést kivánok tenni.

Bem tudvalevőleg nem értett magyarul, németül is csak keveset. Jelentéseit, proklamácziót mások fogalmazták, kik gyakran kihagyták belőle azt, a mi odavaló volt, s beleirták azt, a mit ki kellett volna hagyniok. Igy történt ez a Vöröstoronyból küldött márczius 16-iki jelentéssel is. Bem tábornok 16-dikán reggeli 9—10 óra közt elutazott a boiczai várkastélyból a nélkül, hogy a vöröstoronyi szorost a *határszélig*, mely onnan lóháton menve jó két és fél órára van, megtekintette volna. Neki sietni kellett Czecz és Bánffy dandárai után Frekk felé, hol tudta, hogy az Olt hidjánál a Kalliáni egész hadteste állást foglalt. Tehát sietett, s nem várhatta be az őrjáratokat és az előretolt csapatvezetők jelentéseit, melyek csak délben érkeztek meg a várba, hirül adván, hogy a muszkák erős állást foglaltak a vámházaknál s két századunkat és a vadászokat visszavonulásra kényszerítették. Bem csak másnap vagy harmadnap tudta meg a tényleges állapotot a Vöröstoronynál, mikor már Brassó alatt volt. De a jelentést már nem lehetett többé desavouálni a honvédelmi bizottság előtt. Igy áll a dolog Bem jelentéseit illetőleg.

És most halljuk az ötödik kutfőt is, ki mint szemtanu természetesen hiteles tanuskodásra tarthat igényt, mert hisz épen az ő ágyui adták a legtartósabb visszhangot a vöröstoronyi szoros sziklái közt s a kit ezennel van szerencsém bemutatni saját magam neve alatt. Némely részletek kedveért az elbeszélést kiindulási pontunkból fogom kezdeni.

(Vége következik.)

Bodola Lajos.

A TORDAI FEJEDELMI LAK (FISCUS-HÁZ), ANNAK MELLÉKÉPÜLETEI ÉS LEBONTOTT KAPUJA.

EGYVELEG.

* **A gépek diadala.** Amerikában már egészen komolyan tervelik, hogy a pályaudvarok kezelését automat gépekre bizzák. Egy angol vasuti lap a merész terv megvalósítása esetén az események lefolyását következőkép irja le: Az utas az előcsarnokban bedobja a szükséges összeget egy jegykiadó gépbe, mely a kivánt jegyet kidobja. Erre mértékre teszi csomagját, a mértéken rögtön feltünik az ár jelzése és a csomag, mihelyt a megfelelő összeget a gépbe dobták, titkos erő által az illető podgyászkocsiba tolatik. Az utas erre az étterembe lép, hol a falak hosszában feliratok tájékoztatják, hogy a bedobott pénz arányában kap beefsteaket, egy üveg bort, vagy ha a vidéken a mértékletesség törvényes, egy pohár friss tejet. Ha a vonat megadja az első jelt az indulásra, az utas jegyével, mely minden vasuti kocsinál más-más alaku, kinyitja a kupét s belép. A nemdohányzók számára fentartott kupékban a dohányfüst rögtön záport idéz elő, s igy az illetéktelen eltávozik. A végső állomásnál a kiszálló utasoknak szük ajtón kell keresztülmenni, melyet a jegyszedő gép csak akkor nyit ki, ha a jegyet belé dobták. Ha valaki erőszakkal jutna be a kupéba, ügyesen kitalált megbüntetéséről is gondoskodik. A kijáratnál ugyanis vaslemez van, mely ha jegyet nem dobnak be, minden 10 másodperczben a merénylővel több méternyire lesülyed, a hol valóságos börtönbe jut, melynek ajtaja csak 24, sőt a gyorsvonatnál csak 46 óra mulva nyilik meg ismét s a már eléggé megbüntetett utast ezenkivül kissé nagyon is gyorsan teszi ki az utczára.

* **I. Napoleon szivét** csakugyan patkány falta fel. Ezt a sokszor rege szerint emlegetett adatot most a bonczolásnál jelen volt dr. Mitchellnek egy rokona hitelesen megerősíti. A hullából kivett szivet éjjelre tálba tették s innen ette meg félig egy patkány. A bonczjegyzőkönyv egyik példánya is a tudósító birtokában van.

* **Egy tonna sulyu kötelet** készítettek Kiatóban asszonyok hajából. A kötél egy buddhista templom épitéséhez használtatik s a kegyes japán nők önként hozták ezt az áldozatot.

* **Sör egész évre.** Berlinben egy vállalkozó kocsmáros aláirásokat keres törzsvendégek számára. 600 márkáért egész éven át szabad a vendégnek annyi sört inni nála, a mennyit csak akar.

* **A posta-galambok** intézménye messze vidéken is terjed. A Fidzsi sziget-csoporton a távol lakó telepeseket már évek óta postagalambokkal értesítik a gőzösök megérkezéséről. Wissmann kapitány pedig keletafrikai expediciójára vitt magával 200 postagalambot, hogy a partvidéken lakó európaiakat szükség esetén gyorsan értesíthesse.

csak szolgája. Itt tartott szemlét Pekry Lőrincz kurucz fővezér az ország felgyült népe felett, s innen vonult II. Rákóczy György, Barcsay, Apaffy s legutóbb Bem is táborba Erdély fenyegetett szabadságának megvédésére. De nemcsak véres csatazaj káprázata kisért ma is e téren, hanem elragadó kilátás is nyilik a nyugati oldalát szegélyző havasok lánczolatára, a Várfalvánál levő Aranyos-torkolat büszke sziklabérczeire, a Toronyoldalra, Vidálykőre, Tilalmasra, és mindenekfölött a hatalmas pyramisként emelkedő Székelykőre, élő tanujára a székely nemzet mongolok fölött aratott dicső győzelmének.

A Keresztes-mezőről pillantja meg a szem a természet egyik legnagyobbszerü csodáját, a *tordai hasadék*-ot is, a rajta átrohanó Hesdád patakával. De a Szőke-dombra kell jönnünk, hogy teljes arányában láthassuk kiemelkedni a roppant sziklahasábokat, melyek a főtesttől elválva a tetőig lövellnek, az ezernyi bizarr alakú sziklacsoportot, melyek a függélyes sziklafalra oda vannak forrasztva, a különböző szinezetü kőzuhanyokat, melyek a szirtek fodrozatait képezik. Közülök serked ki a zugó patakocska, mely százezredévek türelmével véste e csodás utat a hegy sziklaölébe. «Ott, hol a szoros egybeszűkülése miatt a hely legkeskenyebb (1—2 öl) — idézzük itt Orbán Balázs leirását — ott mély örvényeket képez, melyek fölött sziklaoldalokba vésett ösvényen lehet a lezuhanástól nem egészen menten áthúzódni. Másutt a sziklák mély redőiből roppant kőzuhany omlik le, nagy halmazba rakott kavicstömegével nem egy helyt torlaszolva el a szorost, úgy hogy maga a patak is azok alá téved, ott zúg-búg, láthatatlanul áskálódva alant, mig a föltartóztatott utas a kőhalmaz gördülékeny tömegén csak nagy-bajjal küzdheti át magát. Hol a sziklák e roppant törmelékhalmaza a szirtek nagyszerű garádjain lepereg, visszamarad a finom örletü, hófehérségü kőliszt, mely a távolból tekintve ezüst erezetek fénylő hálózatának látszik. Folyton őrölnek a sziklaóriások e nagyszerü malmai, zajuk föleleveníti a szoros magányát. Csörömpölésük közé egy-egy fennakadt és a fenn legelésző kecskenyájak léptei által megmozditott kavicstömeg leomlásának sziklarenditő dübörgése is vegyül s az utas rettenve huzódik a patak által vésett szirterkélyek alá, mig körülte a kőzápor leperdül. Több helyt e szirtlajok fölött merész szökivek hidalódnak át, másutt a sziklaörlemény oly magasra helyezett lyukon tör át, hogy a szoros érintésétől elzárt napnak egy-egy kiváncsi sugara is átlopódzhatik azon, hogy a félhomályban derengő szorosban ragyogó sugárlegyezőt terjeszszen szét, mely a sziklaüreg szük korlátja közül kibontakozva, hovatovább kiszélesedik és terjed, mint tündéri aranyfátyol, s lebeg ott bűvös látományként a csodák e varázshonában, melyet a gloria fénysugaraival övez körül.»

A kopár ormok tetején egy-egy tiszafát lenget a szél fuvalma, másutt örökzöld indái fonnak diszkoszorut a sziklák redős homlokára. Egy pásztorgyerek nemrég szedni akarván abból, lezuhant a mélységbe «s a keresett zöld koszorut csak a tulvilágon lelte meg.» Egy helyt a sziklákat aláásott Hesdád pataka egy az egész szorost átfogó mély medenczébe örvényül — ez a *Könyökös* örvény. Fölötte van a déli oldalnak toronykövek által szegélyzett vápájában egy alulról láthatlan és megközelithetlen barlang, mely e hegyrepedés számos barlangja közt a legterjedelmesebb és legszebb. A szoros most kitágul, majd egybeszorul s több irányu kanyarulat után elvezet a *Danila* tavához, egy 5—6 öl hosszu, 1—2 öl széles, roppant mély medenczéhez, mely az egész szorost átfogja, ugy hogy az áthatolás itt nagyon veszélyes volt, mig Wolgemuth tábornok lőporral nem hányatott ösvényt a függélyes szikla oldalában.

Áthatolva a veszélyes ösvényen, csakhamar a szoros legnevezetesebb pontjához, a *Balika várához* ér a vizsgáló, mely két egymással szemben levő erődített barlangból áll, a szoros ellentétes két oldalán, 10 ölnyi magasságra a patak szinvonalától, ugy hogy egyik a másikat kölcsönösen fedezte. A két barlangot a néprege is összeköti: mindkettőt — ugymond — tündérek lakták, a mikor a két barlang közti ürt ezüst hid kötötte össze. Mutatnak egy emberalaku sziklaszált is a barlangok felett; a rege szerint egyik tündér egy szép pásztorba fogadása ellenére beleszeretvén, ezzé a sziklává változott.

Orbán Balázs sikeresen czáfolja meg, hogy a Balika vára a II. Rákóczy Ferencz szabadságharczában résztvett Balika guerilla-vezértől származnék, mert e nevét korábban is viselte. De tény az, hogy Balika, vagy jobban mondva Balyka — a ki mellesleg mondva nem, mint a német érzelmü Cserey irja — oláh és tolvaj volt, hanem előkelő és vagyonos székely nemes, s kinek utódai Szent-Mihályfalván ma is élnek — a labanczok elől a tordai hasadékba vonta meg magát harczosaival s onnan nyugtalanitá a környéket. Elestéről egy egykoru kéziratban ez van följegyezve:

«Ezen esztendőben (1712) lőn olyan dolog is, hogy ama hires oláh kapitány, Balika Nikita, kit a kuruczok vezéri sok rosszra használtak vala, a kolozsvári német praesidium által üzőbe vétetvén, Jára felé szalada, de megtudván a tordai nép (kit sok versen felprédált vala) annak oly közel való létét, felkeresé s kegyetlen üzőbe vevé; nem is vala Balikának már más módja a maga megmentésére, mint hogy néhány fegyveres társával a tordai hasadékban levő spelunkáját igyekszik vala elérni, melyet ha elér vala, bizonynyal megmentette volna magát és a tulsó oldalon kibúhatott volna, a mint már sokszor praktikálta volt ezt az előtt is, mert oda vagy csak közeliteni is félős és veszedelmes vala másnak. De meg is vala ezen spelunka jó móddal — épen a torkánál — erősitve; de másképen akará a nagy Ur istennek igazsága; mert midőn Balika már szinte fel akar vala futni lyukába (a barlangba), Patkós Dani nevü tordai mészáros-legény baltáját utána vetvén, ugy érte fejét, hogy azonnal felfordula s aztán ugy üték főbe, mint valami dühös ebkutyát. Másnap nyársra hurzták holttestét, mely varjaknak leve eledele, koponyáját még magam is láttam sok idővel azután a barlangnak torkában, hová elrablott kincseit elásni s dugni szokta vala.»

Más verzió szerint azonban a Patkós által lesujtott férfiu nem Balika, hanem ennek valamelyik alvezére volt; Balika maga, kiről különben az a babonás hit is el volt terjedve, hogy golyó nem járja, kard nem sebzi, a német seregen átvágva magát, Magyarországba huzódott. Való, hogy Rákóczy többször foglalkozik leveleiben Balikával.

Mellőzzük a tordai hasadékról elterjedt ismertebb mondákat, melyek a Szent László mondakörbe is bele vannak foglalva, s még csak egyet említünk fel, mely napjainkig is fenmaradt a nép száján. Midőn Batu khán hordái dulták a vidéket, Torda népe a hasadékban keresett menhelyet s vezére Kendi Gyula volt, ki elszántan védte a szoros bejáratát. Heteken át folyt a véres küzdelem, végre Batu khán belefáradva a sikertelen ostromba, elvonult, de maga helyett Keme kún vezért hagyta hátra, hogy kiéheztetés által szoritsa feladásra az ostromlott népet. Az éhség napjai be is következtek s a magyarok kénytelenek voltak alkuba bocsátkozni a kun vezérrel, de Keme feltételül összes drágaságaik kiadását és a 6 legszebb lány átadását kötötte ki. Senki sem akart e föltételekbe belenyugodni, de ekkor előállott a vezér bübájos szépségü huga, Kendi Ilona s öt más társával együtt késznek nyilatkozott feláldozni magát, s mindenik felmutatta elrejtett tőrét, melylyel az ellenséget megboszulni szándékoztak s magokat a becstelenségtől megvédeni. El is indult a hat hős lány kincsekkel megrakodva a kun táborba, de alig pillantotta meg Keme vezér a bájos Kendi Ilonát, ellenállhatatlan szerelemre gyult iránta s rabjává lett, és hogy magáévá tehesse, nemcsak a kincseket küldte vissza, hanem maga is egész seregével a magyarokhoz állott s dijul megnyerte Kendi Ilona kezét.

Valószinü, hogy a hasadékot már a rómaiak is ismerték, s erős hadászati pontul használták. De figyelemreméltó Orbán Balázs azon érdekes hypothezise is, hogy vajjon nem szolgált-e jósbarlangul akár a római, akár az ősmagyar pogány korban? Tudva van, hogy a Mithra-kultusz is barlangokba vonult s a Sibyllák, Nymphák szintén barlangokban tartózkodtak. Nem lehetetlen, hogy egykor titokteljes orákulumok hangzottak el kétértelmü igéikkel itt, mikor hadbamenetel előtt vagy más nagyobb vállalat alkalmával a rómaiak jóspapjaikhoz fordultak.

Külön fejezetek szólnak a könyvben Torda hires sóaknáiról, azok berendezéséről, kiváltságairól, a régi tordai kamara-ispánokról és mindarról, a miből teljes képet alkothat magának az olvasó a multban oly fontos szerepet játszott város története felől.

A MUSZKÁK KIÜZÉSE A VÖRÖSTORONYI SZOROSON AZ 1848—49-IKI HADJÁRAT VÉGÉN.

Az 1848—49-diki szabadságharcz egyes eseményeivel is úgy vagyunk, mint annak a három szemtanunak a vallomásával, kik egyszerre látták leesni s nyakát törni azt a szegény napszámost, ki a kerepesi-út egyik háztetőjén dolgozott s még is három különböző módon beszélték el a rendőrség előtt.

A szemmel látott dolgok előadásában is sok függ az illetők megfigyelő képességétől és a helyzettől, melyet az esemény végbemenetele alatt elfoglalnak.

Hát még mikor a történésznek sokszor csak másodrangú kútfőkre támaszkodhatva kell adatait megszereznie, az idő és helyi viszonyok pontos feltüntetésével, milyen sok kritériumra s a kézenforgó adatoknak milyen beható tanulmányozására nincs szüksége, hogy helyesen itélhessen s csak a tiszta igazságot adja elő.

A czim által jelzett történelmi tény tekintetében is ime előttem áll *négy kútfő*, melyekben ugyanazon esemény négyféleképen van előadva, pedig ezek közt kettő mint szemtanu szerepel, s egyik épen maga a fővezér, *Bem* tábornok, az ő hivatalos jelentésével.

A tárgy tehát eléggé fontos, hogy tisztába hozassék s lássuk, kinek van igaza a négy közül: vagy ha netalán egyiknek sem volna elfogadható a feljegyzése s hibás alapból indultak volna ki, törekednünk kell, hogy kimutassuk a valódi tényállást.

Először is a legeredetibb és legmegbizhatóbbnak látszó kútfő, *Bem* tábornok márczius 16-ról a Vöröstoronyból keltezett s a *honvédelmi bizottmányhoz* intézett jelentése ekkép hangzik: «A mint tegnap irtam volt, még ugyanazon nap délutáni 5 órakor megkezdettem a muszkák üldözését a Vöröstorony felé, kik be sem várva bennünket, nyakra-főre rohantak vissza Vöröstoronynak. Éjfél után 1 órakor a kezünkben volt Vöröstorony, hol négy osztrák tábornok, köztök Puchner és Phersmann vonultak ki Oláhországba. Én másnap (16) megvizsgáltam a szorost és azt megerősittettem úgy, hogy többé azon az oldalon nem fog az ellenség nekünk alkalmatlankodni.»

E mindenesetre igen becses és tiszteletreméltó kútfő szerint a muszkák kiüzése a vöröstoronyi szorosból márczius 15-dikén történt és pedig minden ellentállás nélkül a muszkák részéről.

A második kutfő *Gelich* tábornok, ki a függetlenségi harczról irt müve 3-dik kötete 92-dik oldalán igy ir: «Bem, ki márczius 19-én ütközet nélkül foglalta el Brassót, miután Puchner hadtestével végzett, 4000 embert hagyott itt s Nagyszebenbe sietett, hogy Scariatint is (a 4000 muszka vezérét) a vele levő osztrák csapatokkal véglegesen kiüzze Erdélyből. Márczius 26-ikán *maga kezdett komoly támadást* a muszkák ellen, őket nemcsak a határon tul üzte, hanem még román területen is jó messze üldözte. Muszkák s magyarok közt a Vöröstorony szorosnál néhány ütközetre került a dolog.»

Gelich tábornok ur szerint a vöröstoronyi szoros elfoglalása s a muszkák kiűzése már nem Brassó bevétele előtt, hanem csak azután, márczius 26-án, Bem személyes vezetése alatt ment végbe s nem ugy mint Bem jelentésében mondja hogy «*be sem vártak bennünket*,» sőt ellenkezőleg, «néhány összeütközésre került a dolog a muszkákkal.»

Egy harmadik kutfő *Jakab* Elek, ki egy szemtanu elbeszélése után irja a következőket.

«Mielőtt Bem Brassóba sietö serege után indult volna, márczius 15-dikén Ihász őrnagyot az 55-dik, Kabost, egy székely zászlóalj őrnagyát s egy vadász-osztályt a kellő ágyu-fedezettel rendelte az oroszoknak a vöröstoronyi szorosból kiüzésére. Kabosnak az országuton kellett előre *haladni*, Ihász honvédeinek és a vadászoknak a havasi kanyargó oldalösvényeken és sziklák közt az oroszok hátába kerülni, s mikor másnap Bem ágyuit meghallják, a völgybe rájuk lerohanni. Délben indultak el, s hajnalban már az erdőségek védelme alatt s a kősziklák közt oly közel jutottak a muszkákhoz, hogy őket megláthatták. Az ágyu megszólalván, Ihász csapatai arra tartottak. Az oroszok egy hidra állitották fel ágyuikat, a mieink csakhamar azok parancsnokát — egy herczeget (legalább is) ejtették el, azután társai közül többet; azok látva, hogy meg vannak kerülve, futásnak eredtek; de a miéink rá-

az iskolai zászlóaljak szervezését vármegyében az ő praktikus magyar szíve indította meg.

A palicsi kies fürdő friss lombú fái alatt Bács-Bodrog vármegye és Szabadka város hivatalos fejei és társadalmi notabilitásai várták a minisztert. Rövid és szivélyes köszöntés után bevonult a vendégsereg a fürdőtelep nagy vendéglőjébe, a hol Szabadka város ezer terítékes villás-reggelivel vendégelte meg a gazdák országos gyűlését. Azután a gyűlés helyére, az úgynevezett kerek erdő tágas tisztására özönlött a vendégsereg. A gyűlés hivatalos vezetői és előadói tágas elnöki emelvényen foglaltak helyet. Az elnök, a bucsuzó miniszter, rendkívül közvetlen hangú beszéddel nyitotta meg a közgyűlést. Megemlékezett a gyűlés tanácskozásainak tárgyalásairól, a gazdákat fenyegető kereskedelmi szerződési tervekről, a középosztály ügyének felkarolásáról, valamint a közigazgatás országos szervezetének bevonásáról a falusi földmivelő nép érdekeiért való munkálkodásba. Beszédét azzal fejezte be, hogy összes erejét és sok éven át hivatalos működésében gyűjtött erkölcsi tőkéjét továbbra is a magyar mezőgazdaság érdekében kívánja használni. Zúgó éljenzéssel és őszinte lelkesedéssel vette tudomásul a gyűlés nagy közönsége ezt az igéretet. A gazdák ünneplő kedve későbben sem csillapodott, mert mindannyiszor lelkes éljenzésben tört ki, valahányszor egy-egy szónok a Darányi nevét említette.

AZ ÚJ FÜRDŐHÁZ A TAVON.

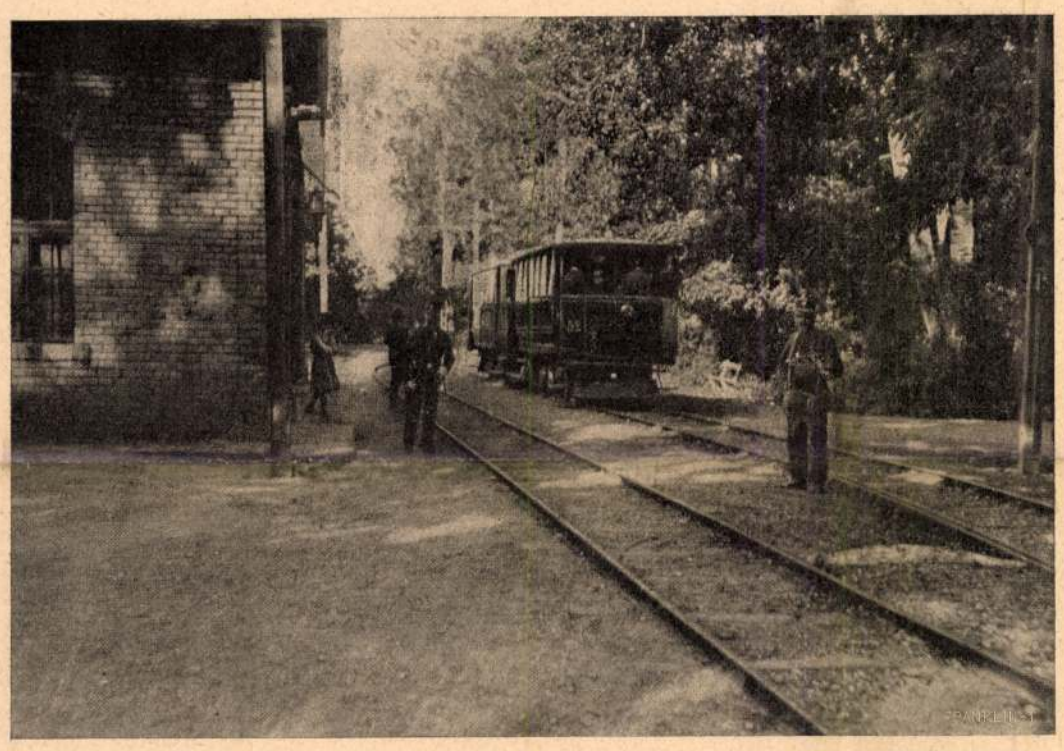

A VILLAMOS VASÚT ÁLLOMÁSA A PARKBAN.

A kiknek szívén fekszik a magyar társadalom egészséges összeolvadása, igazi örömüket találhatták a palicsi gazdagyűlés képén. Ez a kép azt mutatta, hogy egymás mellett ül és együtt érez az egyszerű falusi földmivelő a politikus lateinerrel, az uri középbirtokossal és a nagybirtokos mágnással. A falusi földmivelő embereknek tömeges megjelenése kedves speczialitása a Magyar Gazdaszövetség közgyűléseinek. A falusi földmivelő emberek szívesen költekeznek, hogy ezekre a gyűlésekre akárhova is elutazzanak. Persze nagyon megkönnyíti sok szegénysorsú gazdaemberre nézve ezt a költséges kirándulást az is, hogy mint egyik vagy másik szövetkezetnek vagy gazdakörnek képviselői jelenhetnek meg és költségeik egy részét megbizóik viselik. Ez a kisgazdák országos megmozgatásának a legpraktikusabb módja, melyet igazán országos haszonnal használ ki a Magyar Gazdaszövetség. A gyűlések ügyes rendezése folytán az összesereglett falusi nép mindig kiváló szónokoktól hallja fejtegetni a legfontosabb gazdasági és társadalmi kérdéseket s megtermékenyült elmével oszlik szét.

A közel három óráig tartó tárgyalás után lakomára gyűltek össze a gazdák. A Gazdaszövetség lakomái arról nevezetesek, hogy az egyszerűséget és olcsóságot igyekeznek meghonosítani a disz-lakomákban. Mindenki fizet ezeken a lakomákon, de sohasem többet két korona negyven fillérnél. Palicson különben Szabadka város vendégszeretete is közrejárt a takarékosság javára, mert a lakomához a bort az szolgáltatta, földmívesiskolájának terméséből. A magyar alföldnek ezzel a zamatos termékével mondta Darányi felköszöntőjét a legelső magyar emberre, a királyra, melyet természetesen sok lelkes hangú felköszöntő követett, Darányi födmivelésügyi miniszterre, Szabadka városra, a város illusztris vendégeire és a többi. Az ebéd után a vonat elindulásáig még rendelkezésre álló időt Darányi arra használta fel, hogy megtekintette a szépen fejlődő fürdőhelyet.

Sokan azzal a benyomással jöttek el a palicsi gazdagyűlésről, hogy itt egy országos politikai pártalakulás indult meg. Csakhamar kitűnt azonban, hogy a gyűlés vezetőinek ilyesmi szándékuk nem volt. Társadalmi összejövetelt akartak rendezni, s megmutatni, hogy a magyar gazdák tudják a saját érdekeiket és tudják azt is, hogy az ő érdekük magyar országos érdek, melyből elalkudni nem engednek. A gyűlésnek úgy társadalmi mint gazdasági politikai szempontból igen nagy sikere volt s hatása a magyar ellenes bécsi törekvések megfékezésében fog nyilvánulni.

A PARK NAGY SÉTA-ÚTJA.

PALICSI KÉPEK. — Jelfy Gyula fölvételei.

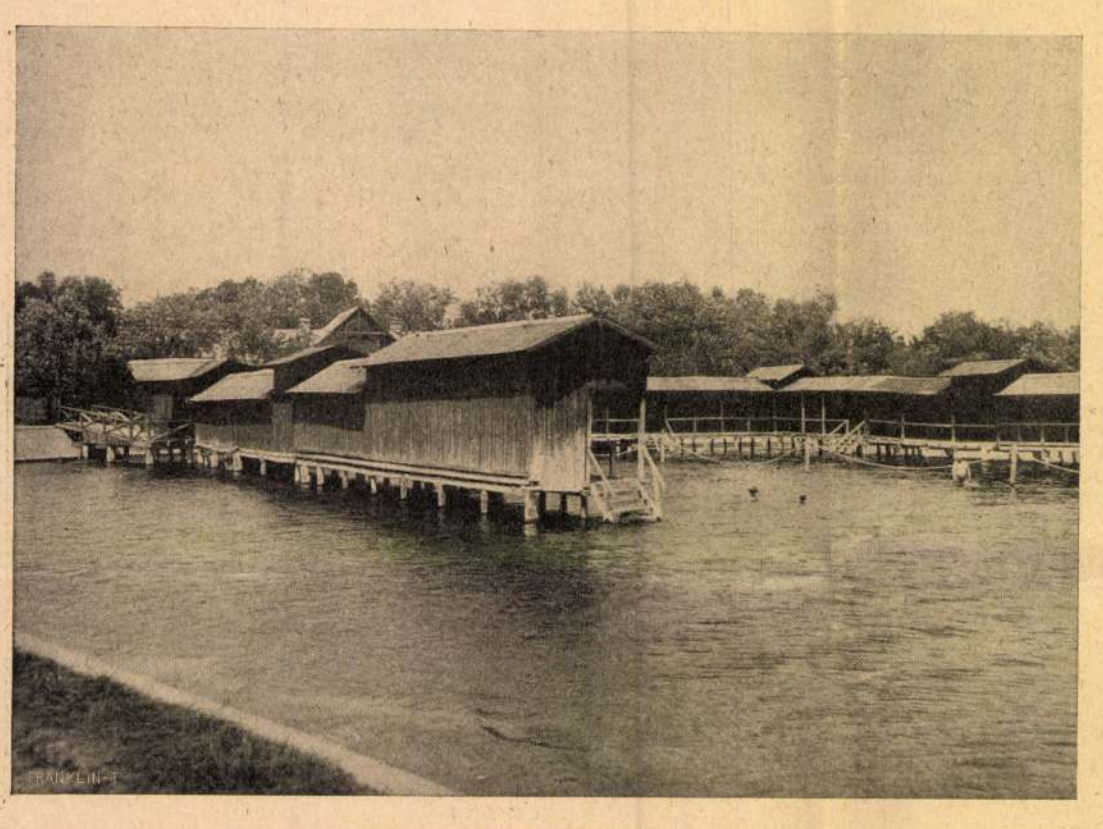

A PALICSI RÉGI FÜRDŐHÁZ.

A TORDAI FAHÍD.

Hirlapi felszólalások hívták fel a figyelmet egy pusztulásra szánt nevezetességre, a magyar technikai leleményesség egy érdekes alkotására: a tordai fahídra. Ennek a hídnak, melyen a tordaiak s környékiek már vagy száz éve járnak át az Aranyoson, az a nevezetessége, hogy teljesen a vasszerkezetű hidak rendszere szerint épült, de fából. Fa a szögecselése, tömör fa-ívtartója faragással van illesztve, sőt merevítő rácsozata is van. Eredetileg egyetlen íve volt s jó sokáig meg is tartotta a hidat, idők folyamán azonban ingadozni kezdett s fa-pillérekkel kellett megtámogatni. Technikai szempontból párját ritkító érdekesség ez a híd, a régi magyar mesterember-furfangnak emlékezetes példája. Belekerült az adomába is, a mely ráköltötte, hogy ez van rá felírva: «épült itt, Tordán».

Ez a különös épitmény most pusztulásra van szánva, Torda városa elhatározta lebontását s már fel is építették közvetlen melléje a vasszerkezetű új közúti hidat. Kár volna pedig érte, van olyan művelődéstörténeti emlék, hogy érdemes legyen megmenteni, a mint hogy erre nézve nagyon figyelemre méltó helyről indult is meg mozgalom.

MISS RANDOLPH UTAZÁSA.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta **C. N.** és **A. M. Williamson.**

Molly Randolph levele atyjához.

Róma, Hôtel de Russie, január 2.

Kedves Apuskám!

Bocsánatot, hogy tegnap nem egészen megfelelő módon, csupán pár sorral kivántam boldog új-esztendőt, de bármi rövid volt a levélke, annyi szeretet volt benne, hogy dupla portó járt volna érte. A kéjutazás oly kemény munkánkba került legutóbb, hogy alig szakíthattam időt azoknak a kábelsürgönyöknek elindítására, melyeket nap-nap után repítettem feléd, midőn tüzes szekerünkön beszáguldoztuk legalább is felét a hosszú olasz csizmának, mely otthon maradt iskolai atlaszomban pirossal van kiszinezve. Ennél az utóbbi körülménynél fogva Olaszországot mindig csak piros szinnel kapcsolatosan tudtam elképzelni, a mióta a térképen megismerkedtem fekvésével, és mai napig is dicső rózsaszinben tűnik fel testi és lelki szemem előtt.

Milyen felséges dolog, ha nem érez csalódást az ember, midőn megpillantja végre azt, a mi után egész életében vágyódott! De én nem is vagyok az a leány, a kire kiábrándítólag hathassanak a *reális* dolgok, a természet reális tárgyai, úgy értem. Sokan azt mondták nekem: «Oh, Európától ne várj oly sokat, nagyon ki fogsz ábrándulni, ha megismered.» De azt hiszem, csak azok beszélhetnek így, a kiknek nincsen képzelőtehetségük. A fantázia segítségével megismerjük a multak varázsát és azokat a csodás emlékeket, melyek valamely helyhez fűződnek, valamint a jelennek szembeötlő szépségét. De a fantázia nélkül úgyszólva pőre marad a lélek, az élet megmaradt ételével kell táplálkoznunk, sohasem izlelhetjük az istenek nektárját és ambróziáját, nem érezhetjük a szeretet szivdobbanását, általában nem lehet más, mint tisztán anyagias érzésünk.

Egészen megrészegített az, a mit láttam és most is látok; ez legyen mentségem az iménti fejtegetésért. És megrészegít az automobilozás, a kocsi vezetése. Utoljára már a legpáratlanabb *chauffeur*-rel is versenyeztem, mert a kézcsuklómnak már semmi baja. Az automobil baczillusa befészkelte magát vérembe. Igen, ezt szószerint kell érteni. Meg vagyok győződve, hogy létezik ez a baczillus és hogy nagyon derék állatka. Szeretném a te nagy mikroszkópoddal vizsgálni, e czélból tán viszek egy baczillust Amerikába.

Legnagyobb örömömre most az szolgál, ha a nemes Balzac-on — tudod, hogy így kereszteltem el automobilunkat — minden képzelhető alkalommal kimutathatom ügyességemet, Balzac-on felrugtatok a hegy tetejére, a mily gyorsan lehetséges, Balzac-on leereszkedem a hegyről, a mily gyorsan merek, Balzac-ot kormányozva a tőlem telhető ügyességgel és erővel az utczai forgalomba keveredem és onnan ismét ki is hajtatok. De ilyenek miatt egy cseppet sem kell nyugtalankodnod. Brown mindig a hátam mögött van, «figyelmeztet, bátorít, parancsolgat», és én igen jól tudom, hogy nem enged olyat tennem, a mi nem volna szabad, sem olyat, a mi káromra lehetne.

Ha már csakugyan vérében van az a bizonyos baczillus valakinek és az illető személyesen kormányozza az automobilt, ennek kellemetlen következménye az, hogy a vidéket nem igen láthatja és nem szereti a kocsit megállítani, ha bármily csodálatraméltó dolgok láthatók. De ugyanígy volt ez abban az időben, mikor a kerékpárért éltek-haltak. Emlékszel-e még, hogy akkor én semmi másról nem beszéltem, mint kerékpározásról és ennek a sportnak körébe tartozó műszavakkal fejeztem ki az emberi természet mindennapi szükségleteit? Téged is boszantottalak egy este, mikor karonfogtalak és együtt sétáltunk, azzal a megjegyzéssel, hogy «a hajtókerék nagyon magasan áll.»

Ha életbenmaradásom most attól függne, hogy részletesen le tudjam irni a vidéket, melyen áthajtottunk, bele kellene nyugodnom abba, hogy meg fogok halni. Csak annyit tudok, hogy sohasem voltam oly boldog, sohasem láttam csak félannyi szép dolgot, mely egyszersmind — hogy annak a Mrs. Bennettnek a szavajárását használjam, ki téged oly roszúl szeretett volna megházasitani — oly «lélekemelő» is.

Karácsonyt követő napon Bordigheráből útra keltünk. A Riviera di Ponente mentében villámgyorsan gördült a kocsi Genova la Superba felé, hol az éjszakát akartuk tölteni. Talán — épen csak *talán* — azt állitaná a szépnek egy igazi kritikusa, kinek vérét a tapasztalat eléggé lehűtötte, hogy az olasz Riviera nem mérkőzhetik a francziával, mely Cannestól Mentonéig terjed. De Olaszország mégis csak Olaszország marad. És a kétféle Riviera szépsége között (mint Brownnak kifejtettem) ugyanoly különbség van, mint egy bájaira büszke, számos nemzedéktől átöröklött műveltségű és gazdagságú franczia herczegnő és egy kedves, őszibaraczkra emlékeztető arczszinű, egyszerű olasz parasztleány között. Mily szingazdagság mindenütt körülöttünk! És ez a gazdagság mégsem vakítja soha a szemet. Azt hiszem, a csodás atmosphaera teremti a tökéletes összhangot. És aztán az éveknek mindent szépítő, szelidítő nyoma, a moha, a zuzmó, a hanyatlás sajátságos, mindent kedvesebb szinben feltüntető bája! Annyi szivünkhöz szóló tárgygyal találkozunk, ha Olaszországban utazunk! Nem tudom, hogyan irhatnám le, de szerencsére te is jártál ott és mi ketten rendszerint egyformán érzünk, tehát meg fogod érteni, hogy mit akarok kifejezni. Mennyi érzést keltenének a szegényes, apró, vörösre, kékre vagy sárgára festett házikók. Nevetésre fakasztják az embert, de sirni is szeretnénk és mindenesetre megszeretjük őket. És a vörös, kék, sárga, a mit ott látunk, a világ minden más vörös, kék és sárga szinétől nagyban különbözik. Képzelj ilyen házakat a mi új világunkban! Milyen rettenetesen festenének! Bizonyára börtönbe óhajtanók zárni a mázolókat, kik a szinérzék ellen így vétettek.

Annyit mondhatok neked: ez az első napunk olyan volt, mintha csupa Turner-féle festményből álló képtáron siettünk volna keresztül. Én szeretem Turnert és sokszor azon tünődöm, vajjon az *én* világom nem különbözik-e sok más embernek öreg szürke világától ép úgy, mint az, a mely a Turneré volt.

Még egy nevezetes dolog: tüneményessé lettünk. Ennek oka az, hogy gépkocsi nem járta vidékre kerültünk. A mi kocsink itt az egyedüli, holott a Mentone előtti oldalon minden tiz perczben versenytárssal találkoztunk. Itt már igazán nem tudom az okot az okozattól megkülönböztetni. Azért van-e oly kevés automobil Olaszországban, mert tömérdek olyan helyre akadunk, a hol nem kapható benzin? Vagy azért nem kaphatni benzint, mert az emberek nem igen szoktak automobilon járni?

A villám gyorsaságával száguldtunk át Ospedalettin, a hol az a nagy fehér kaszinó van, és a mint innen a vidám, szingazdag San-Remóba jutottunk, új benzinkészletet szereztünk be, mely roszabb volt, bár kétszer annyiba került, mint a francziaországi. Kiváncsi vagyok, létezik-e kisebb fürdőhely annyi csábító hôtellel, mint San-Remo? Ha itt tartózkodnám, azon keseregnék, hogy nem lakhatom e hôtelek mindegyikét egy és ugyanazon időben. De hogy valamennyiben egyszerre lehessen az ember, nemcsak harmincz asztrális testtel kellene rendelkeznie, hanem ugyanannyi elegáns öltözettel is. Tehát kissé költséges mulatság volna. Vagy tán oly tulajdonságúak az asztrális testek, hogy úgyszólva kiizzadják a szalonkabátokat?

Követeltem, hogy Taggia mellett pár perczre megálljon a kocsi, mert ottan élt egy igen kedves barátom, illetőleg az, kinek e barátom szellemi szülöttje. Barátom neve Antonio doktor és csak egy könyv lapjain él, melynek szerzője a híres Giovanni Ruffini olasz iró. Brown adta nekem a könyvet karácsonyi ajándokul, bocsánatot kérve merészségeért, melyet azzal indokolt, hogy a könyv kizárólag Bordighera körül forog, tehát valószinűleg szivesen fogom elolvasni. Valóban örömmel olvastam, mert kevés oly elbájoló történetet találtam, bár a stilus kissé ó-divatú és a szép kis hősnő is olyan régi módi szelid lény, hogy szeretném jól megrázni. Majdnem egész éjjel ébren maradtam és olvastam a könyvet. Hát még mennyit sirtam! Soha, sehol sem létezett a valóságban oly nagyszerű ember, mint Antonio doktor, csak

Tordai fejedelmi

kúr

Debreceni L.

1928.72.l.

Filmkölcsönző osztály 7653. Egyéb 3571

ILM BUREAU A. G. HUNGARIAN FILM AGENC

YVES KÁLMÁN-KÖRÚT 15. TELEFON: *146-346
'EST, IV, POSTAFIÓK 19

JTCA 5—7. TELEFON: *145-510, 56-os és 57-es m. á.
YI-UTCA 25. TELEFON: *145-510, 60-as és 172-es m. á.
ERZSÉBET-KÖRÚT 45. TELEFON: 222-098 és 222-099
ST, VII, NYÁR-UTCA 7. TELEFON: 423-252

Harmath Domokos: Emlékkönyv a tordai fejedelmi curia „Magyar közművelődési ház" felavatási ünnepélye alkalmából.

8°, 6K, 69L, Torda, 1913

Tordai fejedelmi
Curia

TORDA

Földmüvesiskola és szállásház

KESERÜ Katalin: Az angol tradicionalista (organikus) modernizmus utjai Magyarországon a századforduló müvészetének tükrében. = Régi és uj peregrináció. I.köt. Szeged-Bp.,1993 117.

Thoroczky Wigand Ede 1911

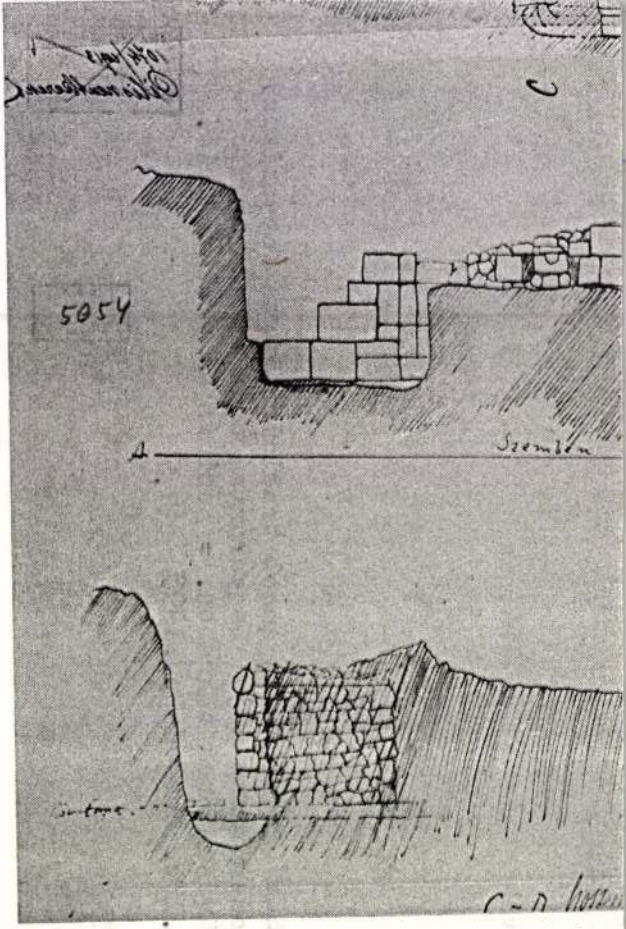

3. Pilis, a kútház falmaradványainak met

L. Torda György
antalos
készítette 1794-ben
a mocsolyai ref.
templom festett fa-
mennyezetét

Debreczeni László
1932. 293. l.

Torda Kálmán

építész

Kül. Párnándhegy 1891.

oklevelet nyert 1916

Műegyetem 20 l.

10659.

jobbkezében fokossal, és kucsmája

NGYAL BANGYI 1805.

8.1 cm.

1

TORDA Kálmán építen

Tárnok, rádió vevőállomás (1924)

Postaép 72 és ill

Torda Klára, gyermekrajzoló

Dok

A kispesti Úttörőház és a 25. n. Szabó Ervin könyvtárfiók olvasója Torda Klára. Gajdar: Timur és csapata c. regényéhez kénített illusztrációt. Repr.

-: Hírek 47. lap. és kép: Hátsó borítólap.

A Könyvtáros

[Könyvbarát], Bp. 1954. május IV/5. n.

Jordan Boér Ferenc

Kassai ötvös

1620 k.

l.

Arch. Ért. 1901.

109. l.

Hadsereg.

A balra vágtató szürke
van diszben ábrázolva. Felirat

3.
K.K. LEIBGARDE G

a bal sarokban: L.P. 1850.
legalól középütt: Druck, Verla
Alois Leykum in Wien.

ch. nap.
Kny., [illegible], m
A. Pettenkoffer: Die k.k. Oe
Adjustirung in Wien.

151-92-5

munkálata 261 k 67 f
e munkálatok biztositása
ı d. e. 9 órakor Jezvin
artatik. A költségvetés,
ı jezvini jegyzői irodában
ltási ár 5%-a bánatpénzül

rény m.] (Tanterem
ásodik gör. kel. fel. tan-
és hirdettetik. Kikiáltási
riejtés
ıi gör
Pályáz
ánatp
eirása
i hiv
s 50
etni.
ny
gi is
ány
sára
óra
jte
la
1.
kö
l

vevőségi épület javitására 4242 k
irányzattal. Az ajánlatok, melyek
munkákra külön is tehetők, ezen kir.
igazgatóságnál julius 24-én d. e
fogadtatnak el. A költségelőirányzat
tételek ezen kir. pénzügyigazgatóságnál
hetők.

b) **Szállitásokra.**

A m
-191
nt
ı s 3
atpé
ekülc
jánla
eges
eltárt
, II
á s).
tsége
tinola
tot h
éli 1
g a
A p
ugys
és t
s a le
. k
- é
udap
valan
hetők
se
l m
láno
rt 50
llér

MMÉK

rgyalás hirdettetik. Az ajánlathoz az zett összeg 5%-ának megfelelő bánat- az állampénztárnál történt letételét nyugta csatolandó. A műszaki és részletes feltételek nevezett állam- hivatalnál megtekinthetők.

sók. [Baranya m.] (Községház s.) Lánycsók község elöljárósága köz- jegyzői lak. valamint az ehhez tartozó ület felépitését versenytárgyalás utján biz- jánlat csak az összes munkákra tehető. és költségvetés, szerződés-tervezet és ti minta a lánycsóki körjegyzői iroda- gtekinthetők. A munkálatok 1910. év megkezdendők és 1910. október 1 ig dők Az ajánlatokat augusztus u 6 óráig Lánycsók község elöljáró kell benyujtani. Bánatpénzül a vállalati 5%-a Lánycsók község pénztáránál helyezendő s az arról szóló nyugta az oz csatolandó. Az ajánlatok augusz- én d. e. 9 órakor a lánycsóki körjegy- ában fognak felbontatni.

[Bács m.] (Cédulaház épités és tér berendezés.) Kula község elöl- a vásártér berendezésére és cédulaház versenytárgyalást hirdet. Előirányzat 6349·50 k. Az ajánlatok Kula község ágánál julius 15-én d. e. 9 óráig be. A szóbeli árlejtés Kula község rmében julius 15-én d. e. 10 órakor tartatni. Bánatpénzül az ajánlati összeg ula község pénztáránál teendő le és a az ajánlathoz csatolandó. A részletes s költségelőirányzatok a jegyzői iroda- gtekinthetők.

sstrázsa. [Temes m.] (Községház ozás.) Temesstrázsa község elöljáró- ersenytárgyalást hirdet a községházán égi iskolákon eszközlendő és összesen 14 fillérben illetve 800 koronában elő- t tatarozási és épitkezési munkálatokra.

nemekre együttesen j takarékpénztár igazgat Tervek és egyéb adat helyiségében megtekint

Hosszuaszó. (Isko hosszuaszói ev. ág. hit átalakitására árlejtést összege 12.400 koron 18-án délben 1 órakor tartatni. Az ajánlatok vagy a tárgyalás alkal Minden ajánlathoz a kö mint bánatpénz mellék és költségvetés a lelké hetők.

Zilah. (Utépités az égerháti vasuti állo tése 8606 k 82 f ere munkának biztositása d. e. 11 órakor a zila hivatalban tartandó ve Versenyezni óhajtók f taikat a kitüzött napo államépitészeti hivatal hoz az engedélyezett felelő bánatpénznek a letételét igazoló nyugt művelet és részletes minta nevezett álla tekinthetők.

Miskolc. (Szüf tése.) A misko tendő szülészet föld-, kőmives vas, cemen mázoló, b vizvezetés káknak tartan latho bánatpe

MDK

Torday Grosz Károly

festménye Adyról Nagyvárad részére.

Esti Hirlap 276 sz. 1957. nov. 24 2 old.

MDK

Tordai Gross Károly, festö

Negoj.

Olajf.

Mücsarnok.IV.Képzömüv.kiáll."A Magyar Müvészetért".
1943 máj.16-3o. Kat. 18.1.

Lajos Torda

1021

L'UDOVÉ NOVINY

Dvojité významné jubileá v Csabacsüde

Csabacsüd oslavuje v tomto roku dve veľké udalosti: — Pred 50 rokmi sa obec Csabacsüd odtrhla od sarvašských sálašov a stala sa samostatnou obcou; — pred 30 rokmi bola obec oslobodená Červenou armádou spod fašistického jarma.

Rozpomienky na tieto udalosti odzneli v kancelárii predsedu obecnej miestnej rady, kde na čele s tajomníkom strany Jánom Frankom boli prítomní riaditeľ školy Lajos Torda, pracovníčka obecnej rady Alžbeta Vargová, ďalej spomedzi funkcionárov pozemkovej reformy z r. 1945 vedúci brigády výrobného družstva Ján Sindler a pracovníčka malopriemyselného družstva Judita Tusjáková.

Prvý sa ujal slova Ján Sinder:

— *Už dni pred oslobodením sme tajne očakávali našich osloboditelov. Vedeli sme, že hodina našej slobody udrela, lebo evakuovali veľkostatkári, páni a ich vysluhovači. Pred tridsiatimi rokmi 6. októbra večer okolo 21. hodiny sa konečne objavil prvý sovietsky vojak a za ním ostatní. Boli to hodiny nesmiernej radosti. Prebudení z opojenia začali sme rozmýšľať ako ďalej, akým spôsobom začať žiť novým životom. Organizovane sme začali pracovať až od 30. októbra, keď nás navštívil sovietsky veliteľ Sarvaša a poradil nám založiť odborovú organizáciu, predsedom ktorej sa stal Pál Gazsó. Krátko potom sa založila aj miestna organizácia Komunistickej strany Maďarska na čele s bačkom Pálom Andrásom a tiež Ľudový komisariát s predsedom Györgyom Andrásom, ktorý nabádal sedliakov a želiarov k obhospodarovaniu polí. Výsev sme uskutočnili z obilia, ktoré sme našli v panskom sklade tzv. Schvarcovho statku, kukuricu sme odložili na jarný výsev. Tu zanechané dva traktory a parný pluh sme opravili a v prípade, že sa nám pohonný materiál minul, dostali sme potrebné množstvo od sovietskej armády.*

— *Každy by bol rád vedel, ktorý kus pôdy mu patrí,* — poznamenala Judita Tusjáková, — *preto sme bačku Andrása poslali do Debrecína, kde sa založila dočasná vláda, aby si vyžiadal direktívy v spojitosti s pozemkovou reformou. I dnes sme hrdí na to, že sme boli takí samočinní. Keď „Gyuri bácsi" došiel z Debrecínu s direktívami, ihneď sme pristúpili k spísaniu zoznamu tých statkárov, ktorí mali nad 200 holdov, keďže rozdeliť bolo možno iba statky opustené alebo nad 200 holdov väčšie. 20. apríla sa uskutočnilo rozdelenie pôdy — boli sme prví v obci, ktorí sme pozemkovú reformu previedli — za predsedovania Györgya Andrása. Noví majitelia pôdy dostali aj majetkové listy. O tejto udalosti máme milú pamiatku výtvarného umenia, maľbu od sarvašského maliara Mihálya Cs. Pataja, ktorá zobrazuje v skutočnosti všetkých tých funkcionárov pozemkovej reformy, tak aj mňa a prítomného Jána Sindera, ktorí sme sa onoho času zúčastnili tejto udalosti.*

Bohaté spomienky sa rozpútali tak živo, že som nevedel v rýchlosti zážitok ktorého z prítomnych mám sledovať. Oduševnene hovorili aj o dosiahnutých výsledkoch. Jedine riaditeľ školy Lajos Torda sedel ticho, korigoval iba tu i tam mylne povedané údaje.

Obraz od oslobodenia Csabacsüdu po dnešok sa rysoval takto:

Ako sme už uviedli, obec je presne 50-ročná a odtrhla sa od sarvašského sveta sálašov tak, že do r. 1924 patrila správne nie k Sarvašu, lež k Békésszentandrásu. Obecný dom v Csabacsüde bol postavený až v r. 1931, do tých čias predstavenstvo veľkoobce fungovalo v Sarvaši. Súčasne s obecným domom sa budovala aj škola, artézska studňa a

(Pokr. na 4. str.)

Pred budovou miestnej rady: Ján Franko, Ján Sinder, Alžbeta Vargová, Judita Tusjáková a Lajos Torda

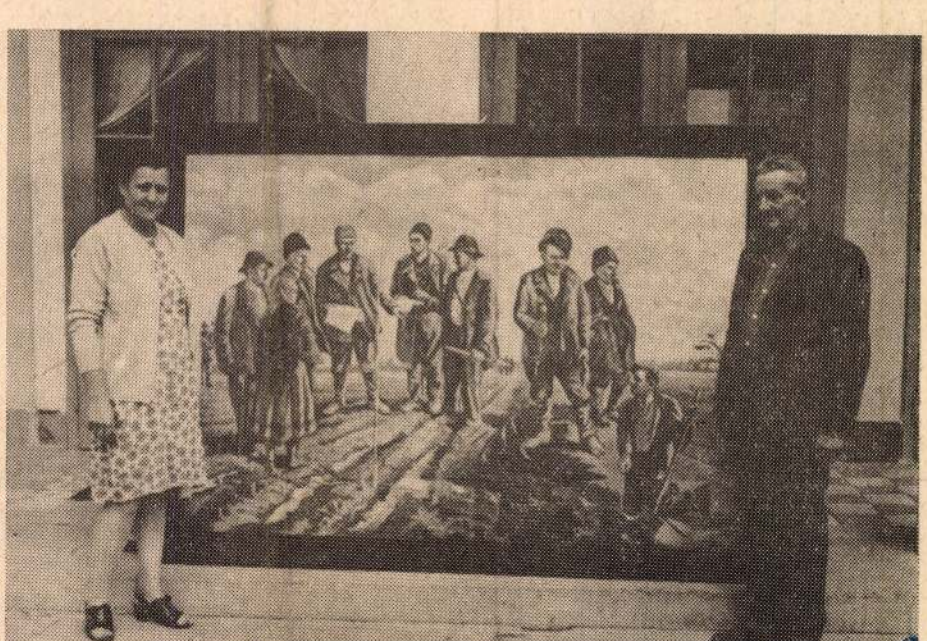

Maľba Mihálya Cs. Pataja: Pozemková reforma. Vedľa nej stoja Judita Tusjáková a Ján Sinder, ktorí sú postavami maľby

Ľudové noviny

TÝŽDENNÍK DEMOKRATICKÉHO ZVÄZU SLOVÁKOV V MAĎARSKU

41

10. OKT. 1974
ROČNÍK XIX.
CENA 80 FILL.

Békéšska župa — oslobodená pred tridsiatimi rokmi

Pred tridsiatimi rokmi 6. októbra pod vedením maršala Malinovského II. ukrajinský front oslobodil územie Békéšskej župy spod jarma fašizmu. Pracujúci župy v týchto dňoch ovenčili kvetmi vďaky pamätníky a hroby padlých sovietskych vojakov, osloboditeľov. S úctou pozdravili aj tých, ktorí svojou každodennou prácou počas slobodných 30 rokov vytvorili v župe dnešné hmotné a kultúrne blaho.

5. októbra boli veľkolepé jubilejné oslavy aj v Békéšskej Čabe a Sarvaši.

*

Šiesteho októbra ráno o deviatej hodine sa začalo na novom námestí

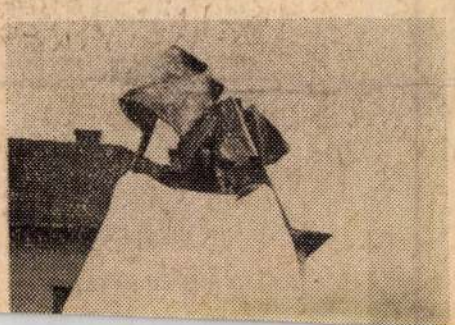

Oslobodenia v Sarvaši veľké, jubilejné zhromaždenie, ktoré bolo poriadané pri príležitosti 30. výročia oslobodenia mesta Sovietskou armádou. Po odznení maďarskej a sovietskej hymny prvý tajomník mestskeho výboru Maďarskej socialistickej robotníckej strany Juraj Vrbovszki pozdravil účastníkov zhromaždenia, medzi nimi sovietskych hostí pozvaných z bratskej župy Penza a z bratského mesta Sarvaša Sverdlovska. Prítomná bola aj Ivanova Nadežda Kirilovová, dcéra zosnulého sovietskeho vojaka za oslobodenie Sarvaša.

Rečníkom veľkého, jubilejného zhromaždenia bol tajomník župného výboru Maďarskej socialistickej robotníckej strany Pál Gyulavári. Začiatkom svojej reči spomínal oslobodzovacie boje pri Battonyi, ktoré sa začali 23. septembra v raňajších hodinách. Potom pokračoval :

— *Príležitosť, ktorá nás na toto krásne námestie zvolala je, že pred 30 rokmi 6. októbra v roku 1944 oslobodili sovietski vojaci aj Sarvaš. Tento deň priniesol i pre toto dolnozemské mesto obrat v jeho živote, práve tak ako inde. Deň oslobodenia*

V prvom rade v členských štátoch Rady vzájomnej hospodárskej pomoci. Podobné výsledky dosiahol na Sarvaši aj socialistický družstevný priemysel, výrobky ktorého poznajú v početných zahraničných štátoch. Veľavýznamné sú výsledky v rozvoji socialistickej kultúry. Zvlášť treba vyzdvihnúť úspešnú prácu rôznych tunajších vysokých a stredných škôl.

Mnohostranná a úspešná činnosť Sarvašanov mala za výsledok, že v roku 1966 sa Sarvaš stal mestom. Od toho času je rozvoj mesta ešte dynamickejší. O rozvoji mesta v posledných rokoch iba jedno číslo : ročne tu postavia 400—420 bytov. Vysoký je počet už postavených, verejných budov.

Po slávnostnej reči Pála Gyulavárihо nasledovalo odhalenie novej sochy na námestí Oslobodenia, autorom ktorej je umelec Gyula Kiss Kovács.

V znamení osláv výročia oslobodenia boli v Sarvaši v sobotu celodenné programy. Večer o šiestej hodine tajomník mestskeho výboru strany Ján Sebő otvoril v mestskom kultúrnom dome výstavu grafika

Dvojité významné jubileá v Csabacsüde

(Pokr. z 2. str.)

železničná stanica. Poštovú expozitúru s telefónom zriadili až v r. 1941, kedy sa obec obohatila aj zdravotným domom a lekárom.

Cestu skutočného vývinu mohla obec nastúpiť až po oslobodení. Poštová expozitúra sa osamostatnila, lekárska ambulancia bola rozšírená a postavená tiež lekáreň. Kultúrny dom je skvostom obce. Jeho kluby účinkujú príkladne, žiaľ, postráda ľudový súbor. Po oslobodení sa v priebehu 30 rokov postupne rozšírila škola ďalšími štyrmi učebňami. V r. 1961 dostali Csabacsüďania kino pre filmy širokouhlé, v r. 1967 malú vodáreň s kanalizačnou sieťou 14 km. 85 % bytov majú už vodovody. Úplná elektrifikácia obce sa uskutočnila v r. 1956.

Veľmi zaujímavé je však utváranie sa počtu obyvateľstva. V r. 1944 mala obec 2800 obyvateľov, dnes iba 2580. Opýtali sme sa na príčinu.

— *Koncom štyridsiatych rokov sa mnohí presťahovali na Slovensko,* — hovorí riaditeľ školy Lajos Torda. — *Namiesto nich sotva prišli noví obyvatelia do obce. V čase kolektivizácie mnohí sa rozhodli pre mestský život. Kvôli zaujímavosti uvediem, že mnohí sa usadili v Péceli pri Budapešti, kde sa priam vytvorila csabacsüdská kolónia s vlastnými rodinnými domkami. Samozrejme dnes už sa počet obyvateľstva skoro doplnil na pôvodný stav. Fluktuácia bola v posledných rokoch minimálna, miestni obyvatelia si čoraz lepšie prídu na svoje vo výrobnom družstve Lenin a Štátnom majetku.*

Slávnostná nálada z príležitosti 30. výročia oslobodenia obce bola obdivuhodná, radostná a uspokojujúca. Ako všade po krajine, aj tu v rôznych oblastiach práce sa zrodila široká škála záväzkov, ktoré starí i mladí obce hodlajú splniť do dňa oslobodenia celej našej vlasti. Csabacsüd patrí medzi tie obce, ktoré za tri desaťročia dosiahli značné výsledky, prešla veľkými zmenami nielen po hmotnej stránke, lež aj pokiaľ ide o zrod nového typu socialistického človeka. *J. Kollányi*

kulturnych zajazdov. Pritom fungovalo tiež niekoľko tradičných spevokolov. Medzi ne patrí Békéščabiansky robotnícky spevokol, pitvarošský, komlóšsky, bánhidanský slovenský miešaný zbor, répáshuťanský, nagybánhegyesský a örménykútsky ženský spevokol. Tejto činnosti sa však predtým nepripisoval dostatočný dôraz. *V dedinách nášho umeleckého hnutia hromadné spievanie ľudových piesní vyvolala Zväzom organizovaná súťaž Vyletel vták. V tom čase vzniklo 32 speváckych zborov a ich počet odtedy vzrástol. K celokrajinskému úspechu súťaže ľudových piesní Vyletel vták vo veľkom prispelo uznesenie MSRS o národnostiach z r. 1968, ktoré pozornosť našej verejnosti opäť upriamilo na národnostných obyvateľov. Súťaž slovenských ľudových piesní sprevádzala preto aj pozornosť a podpora úradných orgánov.*

Činnosť ochotníckych umeleckých súborov sa vždy viaže k menu a činnosti niektorého nadšeného osvetára, milovníka umenia a slovenského folklóru. Preto sú spomenutiahodní tí, ktorí sa svojou obetavou prácou zapísali do dejín nášho umeleckého hnutia. Takí boli: *na čele komlóšskych divadelníkov Judita Tom-*

dového súboru v Miske Rózsa Tegzesová. Za svoju nadšenú a nezištnú prácu mnohí dostali štátne vyznamenie a uznanie spoločnosti. My im touto cestou vyjadrujeme vďaku a úctu, staviac ich za príklad budúcej generácii.

Naše umelecké skupiny za uplynulých 30 rokov dokázali svoju životaschopnosť. Tisícky slovenských pracujúcich zapojili do aktívneho vzdelávania a pre desaťtisícich tlmočili kultúru v materinskom jazyku. V našej socialistickej spoločnosti, znížením pracovného a pribudnutím voľného času pracujúcich, záujem o umeleckú činnosť sa ďalej bude zvyšovať a v ochotníckom umeleckom hnutí sa dostavia ďalšie úspechy.

Š. Lami

Tordai Gross károly festő (Erdély) (Nagyvárad)

M. Művészetért 1943 máj. (Műcs.)
Negoj, of

OMKT. 1943 téli:
Kőbányában

Grósz Béla
Műcsarnok
1914. tav. kiah. 696.

Szalackai kelta pénzverő-műhely

VI. 176.

Gross Károly, tordai festő"

„FIGYELŐ"
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 299—632.

Lap: Estilap, Nagyvárad

Megjelent: 1942 DEC. 15

*

TORDAI GROSS KÁROLY KIÁLLITÁSA. Nagyvárad szegényes képzőművészeti életébe uj szint hozott tordai Gross Károly festőművész, aki a bécsi döntés után telepedett le Nagyváradon. Erdélyből származott át ide és rövidesen gyökeret vert a váradi talajban. A A Bazár-épület zárda felőli emeletén állandó képkiállitást rendezett ez a tehetséges festő, aki saját képein kivül más neves festőművészek képei számára is megnyitotta tárlatát. Az igazi művészet a háboru vérzivatarában sem pihen, hanem alkot és dolgozik. A kiállitás képanyaga főleg erdélyi vonatkozásu festményekből áll, Tordai Gross Károly izzig vérig erdélyi ember, aki munkájával legelsősorban is Erdély művészi életét és igényeit kivánja szolgálni. Érdemes megtekinteni ezt a kiállitást tehát mindenkinek, aki az erdélyi művészet kostruktiv erejét ismerni akar-

IFJÚSÁGI MŰVEK

BALOGHNÉ HAJÓS TERÉZIA: Amit az állatok bes

Belatiny Braun Olga rajzaival.

Ezeket a pompás kis meséket minden gyerek fokozot lődéssel olvassa. Komoly és derűs kalandokra talál b ugyanakkor egy ismeretlen világgal, az állatok lell val ismerkedik meg. Élvezetes és tanulságos könyv

*Köt

DÁNIELNÉ LENGYEL LAURA: Viki

Szigeti Imre rajzaival.

«Egy királynő leányévei» az alcíme ennek a pompás regénynek, amely az angolok nagy királynőjének, V nak viszontagságos leánykorát meséli el, árvaságát, meit, dicsőséges trónralépését és hűséges, diadalm relmét.

Köt

ILLYÉS GYULA—ORTUTAY GYULA: Magyar népı

Buday György rajzaival.

Szellemi életünk három, már nagynevű «fiatalja» fogott hogy ezzel a könyvvel megajándékozza a magyar olv fiatalokat és öregeket egyaránt. A magyar népmese részt ismeretlen kincseinek olyan gyüjteménye ez, eseménye irodalmi életünknek.

*Kötv

ORBÁN DEZSŐ: Az ezüstflotta

Gergely Tibor rajzaival.

Ebben az izgalmas történetben mindent megtalál a olvasó: különös kalandokat, rádióval kormányozható film-expedíciót a kalózok világába. Olyan regényt ame i fia kezé Kötv

Min

A cs irán

ja. A kiállítás nagyszámú látogató közönsége bizonyság arra, hogy tordai Gross Károly ötlete kitűnően bevált és azzal jelentős szolgálatot tett Nagyvárad művészi életének. A tárlat egyébként a karácsonyi ünnepek után zárul s így annak kritikai méltatására még módunk lesz visszatérni.

FRANK

Gross Károly, tordai

„FIGYELŐ"
ÚJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 299—632.

Lap: NAGYVÁRAD

Megjelent: 1922 DEC. 1

Egy képkiállítás margójára

Amikor egy évvel ezelőtt felmentem a „Japport" feletti müterembe, hogy az ott megnyilt gyüjteményes kiállitást megnézzem, több olyan rendkivül érdekes vázlatszerü vizfestményre lettem figyelmes, amelyeket akkor szokatlan eredetiségük miatt, hogy úgy mondjam nem tudtam osztályozni. Ezeket a vizfestményeket egy erdélyi magyar müvész tordai Gross Károly festette, aki akkoriban került át Nagyváradra. Az egész gyüjtemény minden rendszertelensége mellett magán viselte a komoly tehetség határozott jeleit.

Most azután az egy évvel ezelőtt látott sokatigérő vizfestmények nyomán életre keltek tordai Gross Károly nagyszerü olajfestményei Mert tordai Gross Károly nem jött át üres kézzel Erdélyből. Dús tarsolyában elhozta magával Erdély csodás tájait.. E képeket szemlélve az örök nagy természet megbocsátó és hivogató szeretete áramlik felénk. Amikor az „Aranyosszéki szüret" cimü kép horizontján felismerjük a Torockó fölé meredő „Székelykő" csucsát, ellenállhatatlan vágy támad hennem e hegyormok iránt. És amikor az „Ábránd fölött" cimü költőien finom tájképre tekintek, eszembe jut amit valamikor régen jó ...

táinak lelke van!" Mesterien állitia elénk a havas fenséges rejtelmeit a „Szurduki szorosban" cimü sötét tónusu vásznon. De folytathatnám igy a „Hajnali szántás", a „Jádvölgyi fenyik", „Erdei patak" stb. jellemzésével 45—50 képen át. Minden kép egy-egy külön kis világ telve rejtelmekkel, örömmel-bánattal-élettel. Ilyen képeket csak az tud festeni, aki évtizedek óta szivvel-lélekkel csüng az isteni természeten, aki benne él a tái lelkiségében felülemelkedve minden ormokon, mindent lát, mindent érez és — visszaad.

Örömmel hallom, hogy máris milyen sok kép került innen közismert és előkelő nagyváradi úriház falaira, sőt az eltelt egy év óta a művésznek több képe került Budapestre, Debrecenbe, Szolnokra és még igen sok magyar városba.

A képek nem szorulnak a teoretikusok magyarázatára. Megértésükhöz nem kell egyéb mint szeretet és megértés, a mindent körülölelő isteni természet iránt.

(—s)

Gross Károly
festő

l.

Tordai Gross
Károly

Jordai Boér Ferenc, ~~Jordai~~

ökrös Kassa

1620 k.

laid ~~Jordai~~ Boér F.

alatt.

T. 4086.

szolgálati jelvényt viselő gyalogos tiszt- tár-
és két ló van, a háttérben pedig
ata:

ERIE

chwandtner 852.
g und Eigenthum der Kunsthandlung Alois

mér. a vk. 33.4 : 25.3 cm.
erreichische Armée nach der neuesten

5.

lágnézet rendező elve az „élvezet", az istenhívő világnézeté a „teremtettség", a keresztényé a „teremtettség és megváltottság".

A világnézet fogalmából azonban következik, hogy nem azonos értékűek a különböző világnézetek. Nyilvánvaló, hogy mennél igazabb, vagyis a valóságot teljesebben megragadó ismeretekre, s mennél igazabb, vagyis a valóság egészét, s annak nemcsak egy szeletét átfogó rendező elvre épül a világnézet, annál igazabb, így értékesebb is.

Ha azonban ez így van, akkor van-e joga az embernek világnézeti semlegességről beszélni, s kénye-kedve szerint választani világnézetet, s ezt követő életformát?

lanul él. „Testvérek ti szabadságra vagytok hivatva, csak ne éljetek vissza a szabadsággal, a test javára..." tanítja Szent Pál apostol (Gal.5,13). Az ember értelme létező, lényegénél (természeténél) fogva az igazságra nyitott, (alkotott). Így igazi önmagát csak akkor képes megvalósítani, ha igaz ismeretekre, s igaz világnézet kialakítására törekszik.

Amint pedig a „puding próbája az evés", s ahogy igaz, hogy „gyümölcseiről ismeritek meg a fát" (Lk 7,43-45) úgy a világnézet próbája is a belőle forrásozó gyakorlati élet, életforma, cselekedet.

A mai pluralista világban számtalan, sokszor tetszetős vi-

vatkozva a személyi szabadság jogára.

De van-e joga a társadalom javáért, a közjóért felelősséget vállaló embernek, közösségnek vagy intézménynek, legyen az akár az állam, a világnézeti semlegesség álláspontjára helyezkedni, vagy éppen fordítva, kötelessége-e bizonyos világnézeteket eleve elutasítani, másokat meg preferálni? Ugyanis, aki a világnézeti semlegesség álláspontjára helyezkedik, — akarva, nem akarva — azt sugallja, hogy minden világnézet egyenlő értékű, ami pedig láttuk, nem igaz.

Mi hát a megoldás? Mert emberhez méltatlan, ha külső erőszakkal vagy lelki-szellemi kényszerrel akarnak ráerőltetni

lágnézetet választhat.

Úgy gondolom, hogy e két véglet között a megoldás valahol ott van, hogy mindenki számára, már kicsiny korától kezdődően, meg kell adni a gondolkodásra, az erkölcsi jó és rossz megkülönböztetésére, az egyes életformák rövid- és hosszú távú következményeinek mérlegelésére való készség kifejlesztésének lehetőségét. Így érhet valóban felelősen gondolkodó, sorsáról szabadon dönteni tudó nagykorúvá az ember és a társadalom. Ezt kellene szolgálnia és előmozdítania egyénnek, közösségnek, intézményeknek, médiáknak, s nem utolsósorban az egyházaknak és az államoknak.

Bella Lászlóné

EGYHÁZI TEMETÉS

A kereszténység értékeli a testet. Azért, mert az élet végső fokon Istentől van. Azért, mert a keresztvíz a testet érintette, és ezeken keresztül lett a test és a lélek egysége — ember Isten gyermeke. A szentségek, mint érzékelhető jelek az érzékszerveinken keresztül tudatják velünk, hogy Istennel kerültünk kapcsolatba, ami ugyan láthatatlan folyamat, de életünkben más láthatatlan történést (gondolat, szeretet, tudás) is jelekhez kötünk. A test tehát sokszor találkozik az Istent hordozó cselekvésekkel, ezért az egyház ezt a testet végső, imádságos tiszteletadással akarja elkísérni.

Így kezdődik a temetési szertartás: „Együttérző szívvel állunk itt keresztény testvérünk koporsójánál. Ajánljuk őt közös imádságunkkal Isten irgalmába, és az örök életbe vetett hittel kérjük a Szentlélek vigasztalását! "

Mennyi vigasztalás van e szavakban! Mire van nagyobb szükség azokban a gyászos percekben? A szentírási olvasmányokban a teremtő Isten szavai hangzanak az ember örök sorsát illetően.

A búcsúvételben így imádkozunk: „Amikor hívő lélekkel megadjuk az emberi testnek a végtisztességet, bizalommal kérjük Istent, hogy halottunkat, akit erőtlenségben temetünk el, erőben támassza fel szentjei között, és állítsa őt megdicsőült hívei sorába! Miután megszabadult a haláltól, és elnyerte bűnei bocsánatát, irgalmazzon neki az ítélet napján, és fogadja vissza atyai szeretetébe! Vegye vállára őt a jó Pásztor; élvezze az el nem múló boldogságot és a szentek társaságát!

Szenteltvízzel meghintjük a koporsót. A szenteltvíz nem babonaság, nem mágia, hanem keresztelésünkre emlékeztet:

„Emlékeztessen a szenteltvíz keresztségünkre és Krisztusra, aki szenvedésével és halálával megváltott minket!"

A sírgödröt, a hantokat is megszenteljük:

„Elhunyt testvérünk a keresztvíz által Krisztushoz kapcsolódott múlandó földi élete idejére. Megváltónk jósága engedje, hogy feltámadásában is részesüljön az utolsó napon!"

Minden a keresztségre emlékeztet. Egyik egyházi énekünk így fejti ki a keresztség hatását:

„Ó, de mégis, sugár gyúlad, fut a gyilkos éjszaka: Védő karját felém nyújtja Ő, a Bíró, ő maga. Homlokomon megtalálja híveinek szent jelét: Bűneimnek durva foltján átragyog a szent pecsét."

(239/4. Sík Sándor verse.)

A sírhely megáldásakor a pap így imádkozik: „Urunk, Jézus Krisztus, te három napon át sírban nyugodtál, és ezzel megszentelted híveid sírját. Ezért a sírbatétel számunkra nemcsak a test temetése, hanem növeli bennünk a feltámadás reményét is. Add, hogy testvérünk, akit most eltemetünk, békességben nyugodjék mindaddig, amíg majd életre kelted a feltámadás napján, mert te vagy a feltámadás és az élet. Engedd, hogy a mennyei örök világosság a te tündöklő arcodon lássa meg!"

Lehetne folytatni a szívhez szóló szavakat, imákat, szentírási gondolatokat, amelyek alkalmasak, hogy az egyensúly irányába mozdítsák kétségtelenül háborgó érzéseinket. Hiszen úr támadt bennünk és körülöttünk. Emlékek törnek fel szívünkben, amelyek szépek vagy megszépültek, és emberileg már nem térnek vissza valóságként. Egyetlen „sugár gyúlhat": a továbbélés, a viszontlátás reménye. Ezt nyújtja az egyházi temetés. Olyan prédikáció, amely egyúttal a szemléltetés élményével is társul. Hová törpül mindehhez képest a gyászoló személyek megszólítása, amelynek során nem lehet teljességre törekedni, rossz esetben nem is akarnak.

Szép az egyháznak az a gyakorlata, amikor bölcsőtől a sírig együtt él övéivel: a gyermekkortól a serdülés évein át a házasság, tehát az érett, dolgos, sok örömmel tűzdelt, néha gondokkal terhelt évtizedeken keresztül a betegség, öregkor őszbe hajló merengéseiben.

Milcsinszky Alajos

dett. Legendája szerint egy halszálkát nyelt fuldokló fiút mentett meg, akinek özvegy édesanyja a börtönbe jutott püspöknek ennivalót és egy szál gyertyát vitt hálából. A szent arra kérte az asszonyt, hogy ezentúl évenként ajánljon fel gyertyát az ő tiszteletére.

Ennek emlékére részesülnek a hívek a torokbajtól és egyéb betegségektől szabadító Balázs-áldásban. A gyermekek nyakát két keresztbe tett gyertyával a pap megsimogatja, otthon pedig a szülők színes, sodrott szálakkal tekerik körül, hogy megóvják őket a torokfájástól. A Balázs-alma, melyet szintén ekkor szentelnek, ugyancsak a torokbajok megelőzésére szolgál.

Február 4. Szerda

Katolikus naptár: Szt. Veronika, Szt. Hrabanusz Maurusz és Korzini Szt. András napja.

Görög katolikus naptár: Izidor atya napja.

Ortodox naptár: Január 22. Szt. Thimóteosz apostol napja.

zált szentjei, Miki Szent Pál és társai japán vértanúk voltak. 1593-ban ferencesek érkeztek Japánba, s a tilalom ellenére nyíltan hirdették az evangéliumot, két konventet és kórházakat alapítottak. 1596-ban elfogták őket, velük együtt három jezsuita hívőt és tizenöt japán ferences rendi szerzetest. Valamennyit megkínozták és keresztre feszítették.

Dorottya napját virág- és gyümölcsszenteléssel ünnepelték valamikor Magyarországon, valószínűleg bolognai diákok hozták a szokást.

Újabban Sziléziában, Csehországban és a Felvidéken terjedt el tisztelete, ahol napját aszszonyi dologtiltó napként is számon tartották. Itt játsszák a Dorottya-játékot, amit hat fiú házról házra járva ad elő. Megelevenítik a szent legendáját, akit a Diocletianus-féle keresztényüldözéskor fejeztek le, és halála előtt bíborpalástos, csillagkoronás fiú jelent meg neki, virágkosárral a kezében.

Még kapható
a Fejér Megyei
Kalendárium '98

Pannon Lapok Kiadói Kft.
Irodaház *(Vasmű út 41.)*
földszint 5.
Telefon: (25) 405-974

TORDAY, Hajnal – jelmeztervező

A kosztüm koronája a fejdísz

Torday Hajnal jelmeztervező kiállítása a Vörösmarty Színház galériájában

Stuart Mária kihívóan egyszerű, mégis gyönyörű ruhája, vele ellentétben Erzsébet angol királynő nehézkes, pompájában is visszataszító ünnepi viselete. Egy kalap hetykén felrakva, virággal, szürrealista madárral; egy lengén elomló uszály; süvegek bíborlilában, észbontóan szexis toalettek — a jelmez az előadás alaphangulatát határozza meg. A Vörösmarty Színházban Torday Hajnal munkáiból látható kiállítás éppen azt bizonyítja, hogy a jó jelmez hozzátartozik a jó előadáshoz. Torday Hajnal, nem csak imponálóan gazdag vázlatokkal, a jelmezek karakterét meghatározó skiccekkel lepi meg a színház szerelmeseit, a művész fehérvári tartózkodásának más aktualitása is van, hiszen ő a jelmeztervezője a közeljövőben bemutatott Hamupipőke mesejátéknak.

— Hogyan születik meg egy jelmezterv?

— A rendezővel, a díszlettervezővel kitaláljuk a darab stílusát, a jelmeztervező megrajzolja a ruhákat, amelyeket aztán a művészek magukra öltenek. Én is így csináltam hosszú évekig, míg rájöttem arra, hogy számomra a színészekkel való közvetlen, személyes kapcsolat a legfontosabb! Nem szeretem gúzsba kötni a színészt. Akkor segítem a felszabadult játékhoz, ha jól érzi magát az általam tervezett kosztümben.

— Milyen partnerek a rendezők, a színészek ebben a munkafolyamatban?

— Rengeteg színésszel, rendezővel dolgoztam együtt, nagyon jó a kapcsolatom Bujtorral, Verebessel, Valló Péterrel, Bór Józseffel. Ismerik a munkastílusomat, a művészek jól tudják, hogy imádom a fejdíszeket, azt tartom, hogy ezek a játékos ékességek a kosztümök koronái, hozzátartoznak minden korhoz és stílushoz.

— Milyen előadásokat említene, amelyek valamilyen szempontból emlékezetesek a pályáján?

— Az első nagy színpadi munkámat az Operában bemutatott Farkas Ferenc-művet, a Légy jó mindhalálig-ot említhetem. Izgalmas produkció volt a 80-as években a Radnóti Színházban a Lepkék a kalapon című előadás, amelyet különösen a szívembe zártam. A legutóbbi munkám, amely komoly sikert hozott a Szent Johanna nyíregyházi bemutatója, amelynek a ruhaterveiért elnyertem a legjobb tervezés díját.

Ez több szempontból is érdekes munka. Verebes István rendezése arra inspirált, hogy közel azonos színvalőrben gondolkodjam. A színészek a mai szemnek megfelelő középkori ruhákat viseltek, a nyers színtől a szürkéskékig egy színárnyalatban harmonikusan illeszkedtek a kosztümök az előadáshoz.

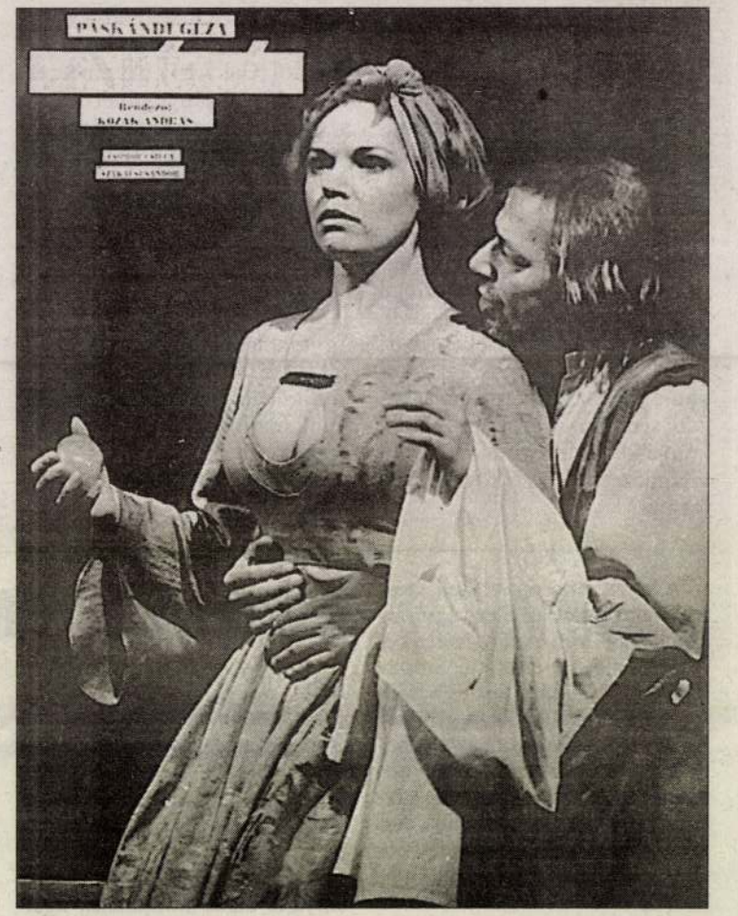

— Melyik korszak, stílus áll a legközelebb Torday Hajnalhoz?

— Bevallom, ha lehet, a modern darabokat elkerülöm. Nem igazán érdekelnek a mai ruhák a színpadon. A reneszánsz korban játszódó darabok jelmezeit megtervezni valóságos kéjmámor, de imádom a rokokót is a játékosságáért. A klasszikus szerzők drámáihoz tervezek a legszívesebben jelmezt.

— A Hamupipőke ruhaterveit nem először készíti.

— Valóban, már egy régebbi kaposvári Hamupipőke-előadás színészeit is öltöztettem. Az egy egészen más produkció volt. Tipikus, speciálisan kaposvári rendezés! A fehérvári zenés mesejáték hangulata egészen más, végtelenül színes, játékos, örömteli. Most ez a kedvencem!

Torday Hajnal eredetileg festőművésznek készült. Hincz Gyulától tanult grafikát, Bod Lászlótól festészetet. Az Operaházban Márk Tivadar mellé került, itt szeretett bele végleg a színházba. A szakma, a közönség örömére három évtizede gyönyörködhetünk a jelmezeiben.

Kulich Erzsébet

Fotó: *Pati-Nagy Bence*

Dunaújvárosi Hírlap 1998. febr. 2.

Tordai Gross Károly

festő

írod

=

Mabi

Tordai Gross Károly MDK

Negoj, olf.

Mücsarnok 1943 A magyar müvészetért c.kiáll.

Donated from Rodney Memorial Library

Művészpest. 1943. VIII é. 50. l.

Tordai Gross Károly: Bucsu.

Tardai György

életrajzi regényt írt Györök Leóról
(Pernyét hord a szél)

Heitler László: Györök Leó

Látóhatár 1971/3-4 381 old.

MDK

Torday Hajnal [ ]

kerepel az Operaklubban
megnyílt tárlaton.

—: Kulturális hírek 7.

Népszabadság, Bp. 1969. szept. 13.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Tordai Hajnal, jelmeztervező

A szombathelyi Plautus-előadáshoz a jelmezeket tervezte.

Bünyai Gábor: A hetvenkedő Katona

7

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. aug. 7.

Tordai Hajnal, [díszlettervező:]

A Madách Kiakáz előadásához „jó díszleteket" tervezett.

Tamás István: Hetvenes évek 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975 ápr. 18.

no.

Tordai Hajnal, jelmeztervező

a Radnóti kínpad első adósához a

jelmezeket tervezte

(Herczeg Ferenc: Kék nóka)

Koltai Tamás: Úr ír 13

Élet és Irodalom Bp. 1986. okt 3 XXX/40

Tordai Hajnal, gélmez tervező*

* Madách Színház előadásához a gélmezeket tervezte.

Hegedüs Tibor: Hetvenes évek 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. márc. 29.

129.

Tordai Hajnal

Müller Péter: "Bucsuelőadás" c. szinjátékát mutatta be a Győri Kisfaludi Szinház. Szekrényesy Julia: "A tragédia zenés kiárusitása cimmel ismerteti az előadást és kiemeli Makai Péter szinpadképeit és Tordai Hajnal kosztümjeit. -

Élet és Irodalom, Bp. 1978. junius 3o.
XXII. évf. 22. sz. 13. lap.

Tordai Hajnal, jelmeztervező

L: Makai Péter

-: Búvárelőadás

2.

Esti Hírlap, Bn. 1978 máj. 17.

Tordai Hajnal, jelmez tervező

Az Erkel Színházban
bemutatott opera jelmezeit
tervezte

Lózsy János: Légy jó mindhalálig 6.

NÉPSZABADSÁG B.p. 1976 ig.p. 10.

Tordai Hajnal, jelmez tervező

Az Erkel Színház előadásához a jelmezeket tervezte.

Kristóf Károly: Nyilas Misi, az operaház 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. nov. 25.

Tordai Hajnal, jelmeztervező

Brecht: Dobok és trombiták c. rúndarabjának

pécsi előadásához a jelmezeket tervezte

Pályi András: Pécsi színházi esték 549-554

Jelentor, Pécs, 1982 június XXV/6

Tordai Hajnal, jelmeztervező

a Győri hínház előadásának a jelmezeit tervezte.

Koltai Tomás: Tanulunk-e a történelemből 7.

Nemszabadság, Bp. 1980 apr. 9.

Tordai Hajnal, jelmeztervező

a gyón előadás jelmezeit tervezte

Zodor Lajos: Új rockopera 2

Esti Hírlap BP. 1981 aug. 3.

Torday Hajnal

Képeiből az Opera Klubban
Kiállítása nyílt

Szocialista Művészetért 1969 okt.

Ludwigsburg, Ansbach és a türingiaiak: Limbach, Gotha, Cassel, végül Bayreuth és Baden-Baden.

Minthogy Németországnak köszönhetjük a porcellán közelebbi megismerését és kulturáját, említsük meg a leghiresebb gyüjtemények egyikét, a charlottenburgi vár porcellángyüjteményét. Ezt *Sander v. Goethe* tervei alapján állították össze. Ritka keletázsiai tányérok, tálak és vázák vannak *Sofia Charlotta*, a poroszok első királynéjának gyüjteményében. Később jobbára meisseni és berlini porcellánokkal cserélték fel. Gazdagabb ennél is a meisseni rezidenciának rokoko tükörterme. Gazdagon aranyozott faragásai *Cuvillès* tervei szerint készültek. Hasonló porcellángaléria volt az Ansbach-i várban. Ilyen gyönyörü gyüjtemény még az 1725. óta fennálló brünni *Dubsky* palota porcellánterme, mely most az Osztrák Múzeum tulajdona.

világhirnév idők változtával odáig jutott, hogy a meisseni csokor kiélte magát. Már csak nyomatokat és matricákat készitettek róla és kidobták a piacra fillérekért az u. n. meisseni mintát. Olcsó commerce-készleteken ott látható még a mille fleur, a — meisseni csokor, — mely általános elnevezés lett. Ezt a technikát utánozza nálunk is minden gyár a legutóbbi évekig. Kézzel festve és tökéletes kivitelben csinálta Herend is.

A Lajosok alatt a rokokóban élte ki magát a francia porcellánkultusz. A hires francia gyár, Sévres fenmaradt darabjai ma is erről beszélnek. A régi sévresi porcellánok világhirre tettek szert és ma mint úttörők és stilusok pótolhatatlan kincsek. Persze a kezdet stádiumában még erősen érezteték az alaphatást.

A csehek, mint kereskedők, a világpiacra vetették magukat és iparcikket csináltak a porcellánból. A cseh üzleti-

TORDAY IMRE: TÉLI DUNA

A Székesfőváros tulajdona

Bécs 1719-ben alapitotta hires gyárát. Bécs nagy multtal rendelkezik. A hires Alt-Wien és ma az uj bécsi porcellán, világmárka. Altwien tökéletes kivitelben készitette a maga speciális darabjait. Bécs különben is az iparművészetek nagy tanítómestere. A Wiener Werkstätte kiváló iskola volt világrelációban is.

Meissen a festéstechnika terén uj stilust adott. Kinának oly sokféle technikája volt és oly virtuóz módon zsonglőrözött a hatásokkal, hogy utánozni nem lehetett, kénytelen volt tehát Meissen megalkudni és kompromisszumot kötni. A régi meissenieken még Kina jellegzetes virágmotivumai és lepkéi európai izléssel keveredve váltakoznak, kinai jelleg nélkül. Csak később tért át az európai lélekben fogant és az akkori kor naturalizmusában átérzett virágcsokros motivumaira, mely a porcellánfestésnek első önálló formájává lett. Ezt kopirozza utána később minden gyár, ezt csinálja minden festőiparos mesterember és ezt ismerték csak szerte a világon. A nagy német élelmesség aztán világcikké fejlesztette a meisseni produktumot. Soká nem ismertek el nálunk se más márkát. A nagy

esség kisajátitotta Európa egész keleti részét, a Balkánt elárasztotta és vele együtt Magyarországot is. Csak ezek voltak nálunk képviselői a porcellán-termelésnek, persze cseppet sem alkalmasak arra, hogy a porcellánkultuszt reprezentálják. Nem is lehetett ilyen körülmények között csodálni, hogy a magyar közönség érdeklődése mérsékelt volt, vagy nem ébredt fel olyan mértékben, mint a nyugatiaké a porcellán iránt.

Hazánkban nincs porcellánföld és nem is volt soha arravaló ember, aki magáévá tette volna a porcellán ügyét általánosabb kifejlesztésben. Csak mostanában kezd felbuzdulni a porcellán iránti érdeklődés, de a régi kishitüség maradványa még itt, hogy a porcellánmesterség titkait hét lakat alatt őrzik. Féltették a tudást és nem akartak idegen elemeket bevonni a titokba. Ezért régi cseh festőmunkásokat hozattak és ezek szoros szövetségi alapon egy kis társaságot alkottak és ez a dinasztia apáról-fiura hagyta a tudományt. Nem teremtett iskolát és nem nevelt uj generációt. A konkurrencia féltékeny ördöge kétélű fegyver volt, mert a magyar gyárak jobban kiterjeszkedhettek

Képzőművészet
1931.

A PORCELLÁN

Az élet harmóniájához hozzátartozik a finom, kecses porcellán. Eleinte még csak fejedelmek, hercegek és magas méltóságok privilégiuma lehetett e nemes anyag megszer-

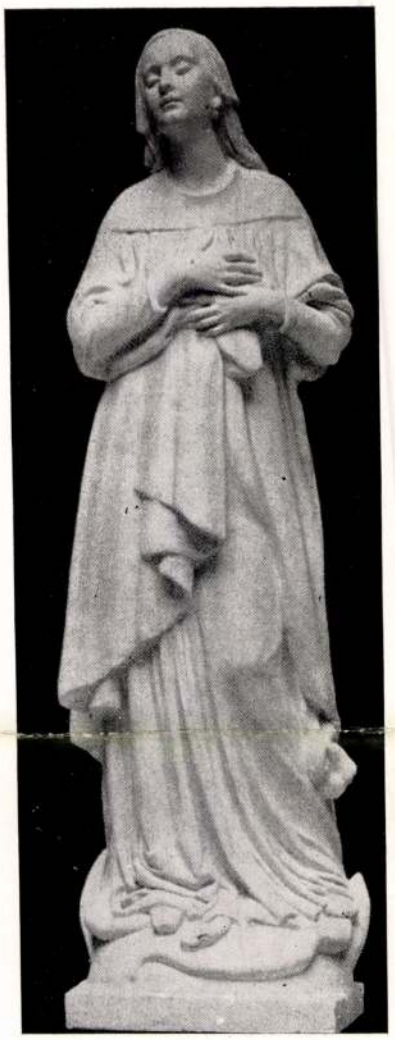

BORY JENŐ: MADONNA
A Műcsarnok jubiláris kiállításáról

zése, csak későbbi korok és idők multán nőtt és mindig nagyobb mértékben a porcellánkultusz.
A porcellán ősi hazája Kina volt. Európába a középkorban *Marco Polo* a nagy velencei utazó és feltaláló hozta be először titokban és csak később sikerült *Böttgernek,* a német alchimistának a nemessé dolgozott anyagból sok kisérlet árán a XVII. században előállítani a porcellánt, Meissenben. Nagy és fárasztó studiumok után az európai kulturcentrumok eljutottak odáig, hogy a mai finomságában tudják gyártani a tisztacsengésű, hártyavékonyságú anyagot. A középkor elején még találtak egyes darabokat, melyek az előázsiai kereskedő népek közvetítésével kerültek Európába. Az első kifejezett „porcellán" megjelöléssel 1360. táján találkozunk Anjou herceg kincstárában. René király-nak XIII. század közepén egy pár porcelláncsészéjéről van említés téve, ezek azonban jobbára összetörtek. A legősibb porcelláncsésze 1435. táján jött Európába. Ez ma a kasseli állami múzeumban van. Ezt a csészét egy gróf Katzenelnbogen nagy ár ellenében szerezte meg. Egyes számontartott darabok maradtak csak fönn, melyek a XVI. század előtt jöttek be Európába. Nagy értéküknél fogva, hogy a töréstől óvják, nemes fémekbe foglalták.
A XVII. században a Keletindiai Társaság hajói özönével ontják a kinai porcellánt Európába. Innen származik az a sok értékes gyüjtemény és a drezdai múzeum porcellángalériája, melyet még Erős Ágost száz király szerzett meg. Az áldozatkész király rajongása határtalan volt a porcellán iránt. A nagy pompakedvelő ismerte fel először a porcellán jövőjét. Gyüjtőket teremtett és ez fokozta a vágyat aziránt, hogy a kinai produktumot Európában előállítsák. Minden herceg gyárat akart létesiteni, hogy a porcellángyüjtőszenvedélyt, ami már akkor a gyüjtők szélesebb rétegére is átterjedt, kielégitse. *Gyors követésre* talált a meisseni titok; *igy jöttek* létre a nagy gyárak, melyeknek készitményei Németországnak büszkeségei. A XVIII. században Berlin, Neudegg, Nymphenbourg, Frankental,

HUBER ISTVÁN: FEKETE GYÖNGY
A Műcsarnok jubiláris kiállításáról

TORDAI Hajnal jelmerkeme

Gegléd Cecília: Mint kajdan.
= Lakás Kultúra, 1995/3. 30–34. ll

1010. Bolberitz Henrik

NÍVÓDÍJAS építészek, 1986. Bolberitz Her
4-5. 75. {tm "Bolberitz Henrik 1010:"}

1011. Borbereki Kovács Zoltán

Borbereki Kovács Zoltán kiállítása. Bp.,
26. A kiáll rend. L. Menyhért László. Bp
"Borbereki Kovács Zoltán 1011:"}{tm "Me

1012. Bornemisza László

TASNÁDI Attila: Századunk barlangrajzai
Alföld, 38, 1987, 10. 92-94. {tm "Tasná
1012:"}

1013. Borsos Miklós

EMBER, Mária: Miklós Borsos at Eight. =
106. 1987 209-212. ill.

SZÁLLÁSI Árpád: Borsos Miklós Szent-Gyö
115. ill. {tm "Borsos Miklós:"}{tm "Szá
1013:"}{tm "Ember Mária 1013:"}

1014. Bosán György

Bosán György retrospektív kiállítás. Sza

TORDAI Hajnal

MN 1997. febr. 21.

TORDAI HAJNAL jelmezeiből február 23-án délután fél hatkor nyílik meg kiállítás a Várszínház galériában. (Budapest I., Színház u. 1–3.). A Nemzeti Színház igazgatósága által rendezett tárlatot Verebes István nyitja meg.

EGYESÜLET KIADÁSA

Szegedi új nemzedék 930. VIII. 20

Tordai Imre

— **Tordai Imre és a Vágh testvérek tárlata.** A magyar művészet szeizmográfja megmozdult városunkban is, jelezvén az első megmozdulást művészeti életünk meglehetős csendes kráterében. Három rokonszenves fiatal piktor nyitja meg a sort, akik elhozták tudásuk legjavát és egy reményteljes jövő garanciáját hordják magukban. Közöttük Torday Imre az absztrácháló a stilizáló vagy ha úgy tetszik a lirikus művész, aki a természet benyomásait lirizmusa finom szűrőjén át adja. Habár naturalisztikus dolgai jobbak, mint például a Place de la Jean d'Arc, ő mégis stilusosan érző művész, aki idővel meg fogja találni a maga utját. A Vágh testvérek naturalisták, fogékony lélekkel tanulnak a régiektől, de modern eszközökkel dolgozó haladó emberek. Vágh Nándor még kevésbbé megállapodott és leszürt, mint Mihály testvére. Jó a »Sáros ut« még pedig a kisebb példány, kvalitásos az interiőre és az önarcképe is. Feltétlenül tehetséges ember, de nem ártana az intenzivebb elmélyedés ugy a rajzban, mint a kompozicióban. A legszorgalmasabb és egyben a legmegállapodottabb talán a legtehetségesebb is hármuk közül Vágh Mihály. Kisebb figurális dolgai jók rajzban plasztikában és szinben is. Van egy jó portréja Móra Ferencről egy szép figurális kompoziciója is erőre mutat, de legjobbak mégis tájképei, melyek friss technikában és széles felfogással jól éreztetik a levegőt és a hangulatot. Ezt az egészséges felfogást illusztrálja a »Téi a tanyán«, »Téli nap« a »Biaritz« és a »Budai hegyoldal«. Nivós dolgokat hoztak, megérdemlik, hogy városunk müpártoló közönsége érdeklődjön dolgaik iránt. **P. E.**

Magyar királyi államvasutak. Ügyirat-szán

Utalvány-szám...../BI.....ügyosztály.

Fizetési ut

.....

a magyar királyi államvasutak főpénztára álta

.....

Pengő [redacted]

azaz [redacted]

[redacted]

A .....Pengő.....fillérről kiállítandó.....

.....

.....

Budapesten, 19 .....

Utalványozza «.....» főosztály:

.....

A könyv lap-száma	Számlázás

Tordai Imre

Spiritualis Művének
Szövetségének
rendéj Fagyi

Magyar faj beolvasztó-képessége III. 185, 186.

Torday Imre

(—) Magyar festő párizsi sikere. Ugy látszik, hogy a magyar festőknek külföldön kell befutniok, hogy idehaza is elérjék müvészetük felértékelését. Nem első eset, hogy magyar müvész Párizsban aratott sikerét itthon azután hivatalos körök is honorálták. Igy történt *Torday* Imre jeles grafikusmüvésszel is, aki Párizsban a Salon d'Autornue termeiben tünt fel, ahol egyik kiváló magyar mügyüjtő mágnás számára is vásároltak tőle képet s hazatérve, nemrégen a Szegeden rendezett kiállitásán Szeged városa vette meg egy festményét. Csaknem egyidőben ezzel a ténnyel Budapest székesfőváros is azzal tüntette ki a müvészt, hogy egy képét megvette.

EK. 930. XII. 19.

Jordan Imre

Művével szerepel a párisi
Grand Palais-ban tarlott
Grand Salon 263-ik kiállí-
tásán

N.U. 936 V.10

Torday Imre

Téli Duna c. képe,
mely a Kékesfővárós tulajd.
Repr.

Képzőművészet
1931. 37. s.

FIUME

Tordai István

Horváth Iván, Milasovszky Kálmán és Tordai István közös kiállítása má nyílik meg a Csili kiállítóteremben.

Esti Hírlap, 1975. szept. 1.

Tordai István, [ ]

L.: Kürthy Sándor

—: □ Horváth Iván .... 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975 szept. 1.

TORDAI Ilona dr.

1629 Gyulafehérvár

Jaki-emlékkönyv 1996

286. p.

Tordai-Schillinger Oszkár

Katol.Szemle.1941.143-45.l.

MDK

Tordai-Schilling Oszkár

Reveláció

Magyar Müvészet 1925. 491.l.

MDK

Tordai Schilling Oszkár

Magyar Művészet 1925. 492.l. /Cleveland News 1925. szept. 2o. sz./

Tordai Schilling Oszkár

lásd

Árverési Közlöny

1936. 5. rk sz-

mellékletse

(Szemlér-aukció)

A M. KIR. POSTATAKARÉKPÉNZTÁR
ÁRVERÉSI CSARNOKÁBAN

Tordai Schilling Ondrá

Ernst Múr. kiállitásai

CXXXI. 1932

198, 256.

Tordai Schilling Oszkár

festő

Műcs. kiáll. 1928tól :

Pipics 121. l.

Tordai Schilling Oszkár grafikus

Magyar Müvészet 1925.490-493.o.
A magyar grafika amerikai bemutatója

Rézkarc. Reveláció. Tordai-Schilling O.

Magyar Müvészet 1925. 490-493. o.
A magyar grafika amerikai bemutatója.

Torday-Schilling Oszkár festö.

Népszava.1924.IX.28. 13.l.

Tordai - Schilling Oszkár festő

Magyar Művészet, 1926

B9.0.
kiállítások.

Tordai-Schilling
Grafikus

8 órai ligtéj
1924 nevb. 28. 10. l

Tordai-Schilling Ovszár graf

Prob. rzemle

1924. 537-44.

Tordai Schilling Oszkár MDK

A táj őrzője, ceruza

Műcsarnok 1934 Téli kiállitás

Tordai Schilling Oszkár MDK

Szüz, rézkarc

Műcsarnok 1936 Jubileumi kiállitás

Tordai Schilling Oszkár MDK

Táncosnő, ceruza

Mücsarnok 1934 téli kiállitás

Torbal Bohlling Oesker

Täncsenc, certes

Mécsarnok 1974 téli kiállítása

Tordai Schilling Oszkár

MDK

Kokain-szivók, ceruza

Tanulmányfej, tus

Mesemondó, ceruza

Műcsarnok 1939 Téli tárlat

Tordai Schilling Oszkár MDK

Festő, szinezett rajz

Mücsarnok 1940 A magyar müvészetért c.kiáll.

Tordai Schilling Oszkár MDK

Illúsztráció az Ember tragédiájá-hoz, szépia

Műcsarnok 1941 Téli kiállitás

Tordai Schilling Oszkár MDK

Footban

Jaj a hasasoknak, tusrajz

Mücsarnok 1939 Derü a müvészetben c. kiállitás

Torday Schilling Oszkár

MDK

Mesemondő II. rézkarc

Vakok ebédje, rézkarc

Nárcisz, rézkarc

Mücsarnok 1939 Téli tárlat

Tordai-Schilling Oszkár festőművész

Nemzeti Szalon 69-ik csoportkiállításán neve szerepelt.

NM.930.XII.4.

Tordai-Schilling Oszkár

festőművész

Téli Tárlat - Műcsarnokban - képével szerepel.
Ceruzarajz.

Pesti Hirlap
1934.I.14.

Tordai Schilling

festőművész

Téli tájat - Mucsarrokban - képével szerepel.
A grafikai anyagban szerepelnek ceruzarajzai.

Magyarság
1934.I.14.

Torday - Schilling

Művével nemzet Londonban a British Museum grafikai kiállításán, a legujabb nemzeményet bemutatóján.

N. Ü.	929.	XII.	6.
E. K.	927	XII.	7.
P. H.	929.	XII.	5.
M. H.	929.	XII.	5

Tordai Schilling Oszkár MDK

Ranya, tusrajz

Mücsarnok 1935 téli és Székely Bertalan emlékkiáll.

Tordai Schilling Oszkár MDK

Dombtető bódéval, tusrajz

Mücsarnok 1935 téli és Székely Bertalan emlékkiáll.

MDK

Tordai-Schilling Oszkár

Reveláció

Magyar Művészet 1925. 492.l. /Cleveland Topics 1925. szept. 20. és okt. 11. sz./

Tordai Schilling Oszkár MDK

Barabonciás, temp.

Mücsarnok 1943 tavaszi kiállitás

Tordai Schilling Oszkár

Szerepel a magyar Rézkarcoló-
művészek Egyesülete kiállításán
Londonban /Victoria and Albert
museum/

Pesti Napló 1937 VIII. 14.

Torday László
otvos

l. Budiparraj Fiók
1934-35. 36.l

Kiadom Borbély József min. főszámtanácsos úrnak azzal, hogy a benti nyugta ellenében a bpesti felső-építőipári iskolának a könyvtári javadalom terhére 24 P-t kifizetni szivesk-edjék.

Budapest, 1939. okt. 16.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

IV/5.

TORDAI SÁNDOR, kovács

1869-1870-ben Miskolcon a legtöbb adót fizető polgárok sorába tartozott, de megyei bizottsági tag is volt. Feltűnő az iparosok számának aránylag nagyobb száma.
Póttag. Sorszám. 3. 348.old

DOBROSSY ISTVÁN: Kereskedelmi kapcsolatok és hitelviszonyok Miskolcon a 19.sz.végén 335.old

A Herman Ottó Múz.Évkönyve, XIII-XIV, Miskolc, 1975

Tordai Sándor, kovácsmester

A mádi kovács-kerékgyártó céh 1859.okt.9.-én tartott gyülésén beszegődött hozzá 4 évre inasnak ifjú Turotzi Mihály. 286.o.

Bogdál Ferne: A mádi kovács-kerékgyártó céh. 285.o.

A Herman Ottó Múzeum Évkönyve. VI. 1966. Miskolc
A Herman Ottó Múz. kiadása. Miskolc

Tordai Miklós

könyvmasolo

1461.

l.

Könyvkiill. cmtér

15. l.

A bizottság javasl

rehajtó bizottság javaslatainak előter-
ülések jegyzőkönyveit az elnökkel együt
ntéseket, felterjesztéseket, évi jelen-
ervezeteket az elnöknek mielőbb bemu-

ttságnak és albizottságnak tagja.
vezeti.
emlékek jegyzékét és törzskönyvét, s
hűségéről és teljességéről. Amikor
javitja az adatokat és pedig a hite-
ivatkozással. Ellenőrzi a titkár könyv.
s az előadó épitésszel együttesen a
szitése iránt a végrehajtó bizottság-

tása esetén a titkár helyettesiti.

zes ülések jegyzőkönyvét, felügyel

Tordai fejedelmi curia

Harmath Domokos:

Emlékkönyv a tordai fejedelmi curia 4 magyar Közművelődési Ház "felavatási ünnepélye alkalmából. 8-r. 6 kép. 69 l. Torda, 1913

Gent (904)

bentiek iránt

Torday Sajós

festő

1918

Éimisk 1930

89. l.

emlére, mely f.évi junius hó 18.-án szombaton
lenését, vagy képviselőjének kikül-
m. Találkozás a Gellérthegyi szikla-

r u. végpontjáig közlekedhetnek,
olt hely közvetlen közelében van.
1932. junius 14.-én.
r. N é m e t h y s.k.
tanácsnok.

Tordai Miklós

Könyvnásoló
bejegyzése 1461-ben
ist Breviáriumá-
ban

Batthyány-könyvtár
Gyulafehérvár

Repr.
Magyarország
II. 440 l.
657 l.

30f
MAGYAR KIR. POSTA
944 JUN.

Tordai Miklós

betuferti

1460

Csontosi jegyz

~~Miklós~~

Miklós alatt

nincs meg

véletlenül?

Pesti hitelesítő bélyeg, XIX. századbeli

V. 42.

Tordai Kádár Gábor

"A Párisba szakadt magyar müvész" Munkácsy Mihály: "Krisztus Pilátus előtt" c. festményéről "egy remekbe készült aquarell-reprodukciót" festett, amely Karácsonyra Egyházy Ágoston és Társa müintézetében mülapként kerül kiadásra.

A HÉT, Bp. 1898. jan. 2. IX. évf.
1. sz. 15. lap.

Tordai Kádár Gábor

A Párisban élő magyar müvész aquarell reprodukciót készitett Munkácsy Mihály "Ecce Homo"-járól, mely Egyházy Ágoston és Társa kiadásában mülapként jelent meg.

A HÉT. Bp. 1897. jan. lo.
VIII. évf. 2. sz. 31. lap

MDK

Tordai Lajos
lakóházterv

Erdélyi művészeti kiáll. dr. R. I: Építő- és iparművészek. Erdélyi Szemle, 1919. jun. 285 l.

<Tordai Leányvár

kapuszobra.>

Téglás István:

A < > Aranyos és

Vidéke 1906.

Tordai Leányvár

Aranyosszék

l. Gaalí II. 73. l.

Mü vérjet. 1912. VIII é. 73 l.

Torday Sjékely Zsigmond: Arany János
válogja

Vaj Sór.

Lantos Magazin. 1930. f. 7a

563 old.

Tordai - Schilling muve:

Rézkarc.

Nyugat. 1931. XXIV. é. I. k. 331.

Tordai Schilling Oszkár tollrajza: Búfelejtők

Nyugat. 1931. XXIV. é. L. K. 315.

Tordai Schilling Oszkár tollrajzai: Forgatag

Tordai Schilling

Oszkár

ferencz

VI. Jókai u. 8.

MKSz 1947

Igen tisztelt Uram!

A „Szabad Művészet" 8. számában közölt felhívásra beküldöm életrajzi adataimat. Müntán a Művészlexikon terjedelmét nem ismerem, ez adatokat hozzávetőleges részletességgel közlöm.

Tordai Schilling Oszkár

Születtem Kolozsvárt 1880. október hó 23-án
1885-ben költöztem Budapestre és azóta megszakítás nélkül itt. élek.
Itt kezdődött iskoláztatásom is, melynek befejeztével 1909-ben a budapesti tudományegyetemen jogtudori oklevelet szerzetem.

A művészet iránti hajlandóságom kozán ébredezett, rendszeres oktatásban azonban csak középiskolás kozomban részesültem.
Első tanárom, aki rajzkészségemet kora ifjuságomban észrevette és már középiskolás kozomban beható oktatásban részesített, családunk barátja, Székely Bertaban volt.
Ő tette, hogy anikor az idő eljött, fiának Székely Árpádnak a Lotz-féle mesteriskolában levő műtermében mint állandó vendég két éven át tanulhattam, és ugyanúgy ő volt az, aki élete végéig atyai gondossággal figyelte munkásságomat és tanácsával a művészpályára előkészített.
Őt vallom mesteremnek és sóha el nem múló hálám kiséri nemes emlékét.
A grafika iránti szeretetet Székely Árpád, a műegyetem egykori adjunktusa ottotta belém, ki Rauscher professzor mellett és vele együtt a magyar grafika ottörői közé tartozik.
1913. évben hosszabb idő tartózkodtam Firenzében és Rómában, ahol a nagyrenaissance mesterek munkáit tanulmányoztam.
1921/22 évben a Feiks-féle szabadiskolában dolgoztam Réti István, Iványi Grünwald Béla és Feiks felügyelete alatt.

Munkáim először az „Aurora" művészeti szalon 1922. őszi kiállításán kerültek a nyilvánosság elé.
1924. junusában mint meghívott vendég részt vettem a magyar művészek zürichi grafikai kiállításán és ugyanez évben gyűjteményes kiállítást rendeztem az Ernst-múzeumban, amelynek visszhangjaképen a magyar rézkarcolóművészek egyesülete 1925-ben pályárat nélkül egyhangúlag tagjai sorába választott.
Ez idő óta mint az egyesület tagja részt vettem mindazokon

a jelentősebb bel- és külföldi kiállításokon amelyeket az Egyesület rendezett, és az Egyesületen kívül is gyakorta szerepeltek munkáim részben gyűjteménybe foglalva részben egyenként a Műcsarnok és az Ernst-múzeum tárlatain.

Munkáim megtalálhatók a budapesti, római, londoni állami gyűjteményekben.

A jelentősebb kiállítások:

1924. Zürich
1925. Cleveland
1926. Cincinnati
Akron } Museum of Art.
Baltimore
1927. Firenze. Esposizione Internationale
1927. Tokio. 1928. Róma
1929. Filadelfia. Internat. Exhibition
1931. Budapest. Nemzeti Szalon
1931. Cleveland Museum of Art
1932. Chicago Art Institute
1933. Amsterdam. Stedelijk Museum
1933. Los Angeles. Los Angeles Museum
1934. The Hague, Budapest Műsarnok,
1934. Oslo. Kunsternes Hus.
1934. Chicago
1934. Copenhagen
1934. Malmö
1935. Lwow., Budapest, Nemzeti Kiállítás Műsarnok
1935. Cleveland. Museum of Art
1935. Chicago " "
1935. Budapest. Nemzeti Szalon
1936. Graz Landesbildergalerie, Jub. kiáll. Budapest. Műsarnok
1937. London. Viktoria and Albert Museum

Stb. stb. stb.

Kiváló tisztelettel

Tordai-Schillingtsikár

II. Tókai-u 8.

MDK

Tordai Schilling Oszkár
festőm.-grf.

Ugyancsak a tárlat keretében rendezte uj kiállitását a Magyar Képzőművészek Egyesülete is. Rajzai és v/izfestményei tetszettek.

Pipics Zoltán: Téli Tárlat.
Művészet. - Uj Magyarság. 1939. jan.29.

MDK

Tordai Schilling Oszkár

Előadás után, olajf.

1. Művészeti Kiáll.Kat.1940.Jul.7.-Jul.28.-ig.
13.lap

MDK

Tordai Schilling

"Kokainszivók" és "Vakok ebédje" c. rézkarcai a Képzőm.Társ.téli tarlatan.

Ferdinándy Mihály: Téli tarlat a Műcsarnokban.

Magyar Nemzet, 1939.jan.29. 24.1.

MDK

Tordai Schilling Oszkár
grafikai műve:

Szűz. Rézkarc.

Az Orsz.Magy.Képzőm.Társ.jubileumi kiáll.
képes tárgymutatója.1936.máj-jun. 22.1.

MDK

Tordai Schilling Oszkar

Festő, szinezett rajz

"A Magyar Művészetért" Képzőm.Kiall.Kat.
Műcsarnok, 1940 Dec. 15 - 1941 Jan.12. 22.1.

MDK

Tordai-Schilling,

765. a Magyar Rézkarcnyomó Mühely két Rézkarc-Mappájában egy eredeti szignált rézkarca van. 6o.l.

Dr.Szemlér Lőrinc gyüjteményének aukciója. Bp.1936. Árv.Közl. 1936. 5.rk.sz. melléklete. Kat. 6o.l.

Könyvdiszek.- Könyvillusztrációk.

Tordai Schilling Oszkár MDK

Sirbatétel, rézkarc

Boszorkányok, rézkarc

Golgotha, rézkarc

Három királyok, rézkarc

Mücsarnok 1928 tavaszi kiállitás

Tordai Schilling Oszkár MDK

Arckép, rézkarc

Műcsarnok 1928 tavassi kiállitás

MDK

Tordai Schilling Oszkar

Műveivel résztvett a kiallitason.

KmTars. 1943. marc. - apr. tav. kiall.
Kiallitó művészek névsora. 29.lap

MDK

Tordai Schilling Oszkár, festöm.

Az Oriás.	Olf. Jelz.
Dante.	" "
A költö.	" "

Árv. Csarn.1937.okt.83.sz./Árv.Közl.4r.sz./ 39.1.

MDK

Tordai Schilling Oszkár

Kisgrafika 1939. 1. sz. 3.1.

MDK

Torday-Schilling Oszkár

Százezer pengőt kaptak művészeink. Ujság 1928. máj. 27.

MDK

Tordai Schilling Oszkár

Képzőművészet. Ujság 1927. jan. 1. 48.l.

MDK

Tardy Schilling Oszkár, illusztr.

eredeti er. rézkarcai. 5 lap.

Dr. Szemlér Lőrinc gyüjt.nek aukciója. Bp. 1936.
Könyvdiszek. - Könyvillusztrációk.
Arv. Közl. 1936. 5.rk.sz. 93.old.

Tordai Schilling Oszkár.

Az Ernst muzeom kiállitást rendez müveiből 1926-ban.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

Tordai Schulling Oszkár.

Kiállitotta müveit a Nemzeti Szalon 1940-ben.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története, kézirat.

MDK

Tordai Schilling, graf.

nagy problémákat vet fel s azokat sok finomsággal oldja meg lapjain.

Szautner Lajos: Karc- és fametszet -művészetünk fejlődése. - Képzőművészet. 1934. 77.sz. 200,2o1.1.

MDK

Tordai Schilling Oszkár, festőm.

Füzek a tóparton.	Tus s és vizf.	
Balatongyöröki temetőrészlet.	"	"
Villák a Balaton partján.	"	"
Sima tükör.	"	"
Füzes parkrészlet.	"	"
Nádkupac.	Tusrajz.	
Temetőrészlet.	"	

Nemz. Szalon.- A 93. Csop. Kiáll. 1941. III. 16.-3c. Kat.
Kat.

NDK

Tordai Schilling Oszkár

Mostra Roma 1928. VI.

Tordai Schilling Oszkár festő MDK

Seppellimento

Streghe

Golgota

~~I~~ I Re Magi

Ritratto

Mostra Roma 1928. VI. 54.1.

MDK

Tordai Schilling Oszkár festő

KMTárs őszi kiáll. 1938. nov.Műcs. 39 l.

Tordai Schilling Oszkár MDK

Szüz, rézkarc

Műcsarnok 1936. máj-jun. Jub. kiáll.

MDK

Torday-Schilling Oszkár

/e.a./ Az Ernst-muzeum csoportkiáll. Az Ujság 1924.szept.28.

Tordai Schilling Oszkár MDK

Footban

Jaj a hasasoknak, tusrajz

Mücsarnok 1939.

Derü a müvészetben kiáll.

Tordai Schilling Oszkár MDK

Kokain-szivók, ceruza
Tanulmányfej, tus
Mesemondó, ceruza

Mücsarnok 1939. téli tárlat

Torday Schilling Oszkár MDK

Mesemondó II.rézkarc
Vakok ebédje, rézkarc
Nárcisz, rézkarc

Műcsarnok 1939. téli tárlat

MDK

Torday Schilling Oszkár

Kinyilatkoztatás, r.

Pulcinello és Pulcinella, r.

Udvarlás, r.

Abelár, r.

29. csop.kiáll. Ernst Muz. 1924. szept.
5-6. l.

MDK

Torday Schilling Oszkár

Meditatio, r.

Női fej, r.

Groteszk, r.

29. csop.kiáll. Ernst Muz. 1924. szept.
5-6. l.

MDK

Tordai Schilling Oszkár

Utolsó tánc, r.

Zsuzsánna és az öregek, r.

Még nem!, r.

A végzet, r.

29. csop.kiáll. Ernst Múz. 1924. szept.
5-6. l.

MNK

Tordai Schilling Oszkár

Napnyugta, r.

Csillagnyilazók, r.

Meghalt a nagy Pán! r.

Utolsó sugarak, r.

29. csop.kiáll. Ernst Múz. 1924. szept.
5-6. l.

MDK

Tordai Schilling Oszkár

Tanulmány, cer.

Kelenföldi részlet, tusr.

Az elveszett fiu

Jel az égen, rk.

29. csop.kiáll. Ernst Muz. 1924. szept.
5-6. l.

MDK

Tordai Schilling Oszkár

Prometheus, r.

Májusfa, r.

Tájkép, r.

29. csop.kiáll. Ernst Muz. 1924. szept. 5-6. l.

MDK

Tordai Schilling Oszkár

Katonák, r.

Ugra-bugrák, r.

Dunaparti részlet, tusr.

29. csop.kiáll. Ernst Múz. 1924. szept. 5-6. l.

MDK

Tordai Schilling Oszkár

Énekes

Ébredés

Tájkép kentaurokkal

Gonosz anya

29. csop.kiáll. Ernst Múz. 1924. szept.
5-6. l.

Tordai Schilling Oszkár MDK

festő

Metszetkiállitás

Magyar Müvészet 1925.491-492.o.

MDK

Tordai Schilling Oszkár grafikus

Hegyi beszéd, rk.

Három királyok utban, rk.

Ernst Muz. 85. kiáll. 1926. okt. 14.1.

MDK

Tordai Schilling Oszkár grafikus

Golgotha, rk.

Krisztus és Pilátus, rk.

Ernst Muz. 85. kiáll. 1926. okt. 14.1.

MDK

Tordai Schilling Oszkár grafikus

Sirbatétel, rk.

Halottvivők, "

Ernst Múz. 85. kiáll. 1926. okt. 14. l.

Tordai Schilling Oszkár

Előcsarnok után, olajfestmény

Magyar Képzőművészet
I. Kiáll. Katalógus 1946 jún

Tordai Schilling Oszkár

Képviselve van dr. Újszászy Kálmán (Sárospatak) ~~[illegible]~~ gyűjteményében.

Kurucz Gyula: Századok kincse – gondos kezeken; Műgyűjtő, 1970. 1. sz. 18. l.

Tordai Schilling Oszkár

Bemutatott műve:

193 sz. „Előadás után," olaj.

Balogh J.: A „Magyar képzőművészetért"
I. művészeti kiállítás, Budapest, 1946. VII

131

MDK

Tordai Schilling Oszkár grafikus

Ivók, sz.rajz

Levétel a keresztről, rk.

Ernst Múz. 85. kiáll. 1926. okt. 14. 1.

MDK

Tordai Schilling Oszkár grafikus

Arckép

Nőrablás, rk.

Ernst Muz. 85. kiáll. 1926. okt. 14. l.

Tordai Schilling Osz

Varázslás, rk.
Végső állomás, "

Ernst Muz. 85. kiáll.

19_3. okt. 14. l.

MDK

kár grafikus

26

MDK

Torda[illegible]ing Oszkár grafikus

Csábitás

Májusfa, rk.

Ernst Muz. 85. kiáll. 1926. okt. 14. 1.

MDK

Tordai Schilling Oszkár, grafikus

Vezeklők, sz.rajz

Pan látomása, " "

Ernst Múz. 85. kiáll. 1926. okt. 14. l.

MDK

Tordai Schilling Oszkár, grafikus

Imhol a te anyád, sz.rajz

Helios és napfiuk, " "

Ernst Muz. 85. kiáll. 1926. okt. 14. 1.

MDK

Tordai Schilling Oszkár, grafikus

Illusztrációk Arisztofanesz A békák c. komédiájához
5 szines rajzlap

Ernst Muz. 85. kiáll. 1926. okt. 14. 1.

MDK

Tordai Schilling Oszkár, grafikus

Mózes

Boszorkányok

Nárcis

Ernst Muz. 85. kiáll. 1926. okt. 14. l.

MDK

Tordai Schilling Oszkár, grafikus

Az idő

Őrszem

Ernst Múz. 85. kiáll. 1926. okt. 14. 1.

MDK

Torday Schilling Oszkár

Arcképtanulmány, tusr.

Ingyenpublikum, r.

29. csop.kiáll. Ernst Mus. 1924. szept.
5-8. I.

MDK

Torday Schilling Oszkár

Napimádók, r.

Önarckép, tusr.

Vezeklők, r.

29. csop.kiáll. Ernst Múz. 1924. szept.

MDK

Torday Schilling Oszkár

Vihar, r.

Kain, r.

Symposion, r.

29. csop.kiáll. Ernst Muz. 1924. szept.
5-6. t.

Tordai Schilling Oszkár

Tordai Schilling Oszkár a kiállítás másik grafikusa. Talán két éve mutatkozott ez a művész először a nyilvánosság előtt, akkor is az Ernst-múzeumban. Akkor még alig volt túl a dilettánsi tudás határán. Azóta igen nagyot fejlődött. Gazdag képzeletvilág tükrözik rézkarcain, akár profán tárgyak izgatják munkára, akár vallásos témák. Jólesően biztos a rajza. Az ember nem érez bizonytalanságot árnyékai mögött és nem kénytelen azt a gyanúját leküzdeni, hogy a sűrű árnyék nem a rajzbeli hiányosság befödésére való-e? Arisztofánesz Békáihoz rajzolt szines illusztrációin **különösen** meggyőző módon mutatkozik a vonalat finoman és gyöngéden irányító biztos rajza. Az illusztrálásban még kezdő, kész és értékes eredményei vannak ellenben a rézkarcban. Kriszkuszciklusában, különösen a Sírbatétel és a Három királyok lapján a művészetnek ősi motívumkincse valósággal megújhodik a fiatal művész teremtő fantáziájában. Ezek a lapjai nagyon értékes ígéretek még különb eredmények felé.

Elek Artur: Az Ernst-Múzeum csoportkiállítása. Nyugat. 1926. nov. 1.

-7

1

F

Gombosi!

Eddig én
mérten!

Ábra nemzetközileg védve

Ábra nemzetközileg védve

Hullámosit, göndörit és ezért a hölgyeknek a legideálisabb fodrászati segédeszköze!

TORDAI SCHILLING *Oszkár*, festő és grafikus, l. *Schilling Oszkár*.

Torday – Schilling Coll.

Szepeslex 231. l.
232. l.

Elektr. arch
M. O. 1079. l.

~~Vaskapu munkái~~ 31.

s két rajzot kénített a Vaskapuról, amelyek. Schmidnél jelentek meg 1833-ban. (Honmüvén, 1834. 65. füzet, p. 516-17.). A Honmüvén eikkirója a rajz kiváló perspektíváját és festőiségét dicséri. Valóban Láncz későbbi könyomatai fejlődést mutatnak a korábbiakkal szemben, amelyeket Boutibonne után kénített, ami ~~valóban~~ - ahogy azt a Honmüvén helyesen kiemeli - a ~~perspektivikus abrá~~

Tordai Schilling
Oszkár

l.

Szabad Művészet

1948. 227. 1-

ve ábrázol. V.ö.Corsini O.:Relazioni
e fatta in Ancona dei sacricorpi di
t Durand, J.:Monuments figurés du
1888.54o-41.1. Az olasz topografia
oltárlapjához tartoztak e töredékek.
Arte d'Italia.VIII.k.xxix Provincia
1936. 12-19.1.

Trononülő szent nő királynői öltözet-
.. Inventario VIII.k.14.1. Az alak

i'Ancona. Roma 1675. 533.1. Toesca P.:
edioevo. 2.k.Torino 1921. 902-3.1.
az Ascoli székesegyház főoltárát is.
lecoratives des cathedrales de Lyon

en Mária Szent Józseffel látható. Fel
A. Szerinte a szentcsaládot ábrázol-
é tekintő belső oldaláról esett le.
atta, vagy gondolta, hogy bizánci,
ször kitér a görögök szerepére épen

Tordai Schilling Oszkár.

Fentő.

Kolozsvári család fia. Fentett és rézkarcokat kérzített, kiállításokra küldte, Svédországban is kiállított.

Emlétve.

Új Ivás, 1965. 7. sz. 89. l.

MDK

Tordai Schilling Oszkár

Hősök tere

Széchenyi fürdő

Bpvisfpály 1941. Főv.Képtár. Házi példány
12 l.

Tordai Schilling Oszkár

Kezdjel a hagyar Rézkarcoló-
művészek Egyesülete Londoni
Kiállításán

Ujság 1937 III. 14.

MDK

Tordai Schilling Oszkár

Szent István parki házcsoport

Városliget, Vajdahunyadi vár

Házak a Szt.István parkban

Bpvizfpály 1941. Főv.Képtár. Házi példány

12 l.

Tordai Schilling Oszkár

kicill -

Nemzeti Szalon

1941. März -

Föv. képt

Tordai Schilling Ordán

l.

Ernst Mur. Bi. Kiáll

198.256.H.

Pecset, Zágrábi ötvöscéhé VI. 293.

TORDAI SCHILLING OSZKÁR:

162.	Füzek a tóparton, tuss és vízf.	150.—
163.	Balatongyöröki temetőrészlet, tuss és vízf.	100.—
164.	Villák a Balaton partján, tuss és vízf.	100.—
165.	Sima tükör, tuss és vízf.	100.—
166.	Füzes parkrészlet, tuss és vízf.	100.—
167.	Nádkupac, tussrajz	50.—
168.	Temetőrészlet, tussrajz	50.—

Nemzeti Szalon 1941. márc
93. csop. kiáll.
E képeket mint balatoni
ösztöndíjas festette.

ALELNÖKÖK

CSÓK ISTVÁN

GEREVICH TIBOR

HORVAI JÁNOS

FARKAS ZOLTÁN

IGAZGATÓ

HUBAY CEBRIAN ANDOR

FŐTITKÁR

LEHEL BÉLA

TITKÁR

KANIZSAI NAGY ANTAL

Tordai Schilling

Oszlár

festő

l.

Bpvizfpály 1941

Csaplaros János, laborans

X. 185.

Tordai Schilling

Árverési Csarnok aukció kat.

32. n 1926. ápr -

Tordai Schilling

Oszkár

3 nincve az oslói
magy. graf. kiállitáson
írod

Ungarsk 1934

Tordai Schilling
Orkár
szül. 1899
3 minvel vett részt
a lembergi magy. graf.
kiállitáson
írod
Tow 1935

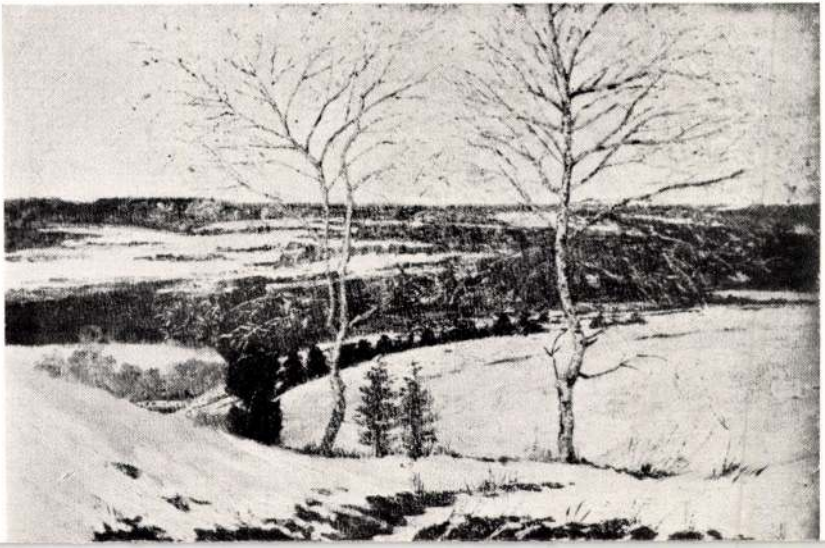

Tordai Schilling

Szalonikii magyar
kiáll. 1933. okt.

1 művel vett
részt

Tordai Schilling Oszkár

koll. kiáll. Ernst.

cred

Ujság. 1926. okt. 10.

(e. a. Az Ernst Muzeum – csoportkiállítása.)

ra fordult férfi, kinek piros kön-
kilátszik és a ki bal lábával a fel-
e lévő kádba rakott szőlőt rendez-
körül. Közelében négy Ámorette
danak. Ez utóbbiakból egy az Ősz
a felhőkön ül és a szőlőket rakos-
e hozza az érett gyümölcsöt.
104 cm. — Lelt. sz. 1070. — Véte-
n kelt 16309 sz. leirat alapján meg-
étrejött megállapodás értelmében néhai
nyéből az 1905 évi május hó 30-án
rződés szerint 3000 K-án (140–905).
kozó adatok a Szépművészeti Múzeum-
a Meldolla: Az Ősz. — 1906, 1910:
lit Schiavone: L'Automne.
mmlung von Gemälden älterer Meister
nea Lanfranconi in Pressburg. Nr. 9.—
n az »1076« leltári szám téves.

III

31 (1070).

602 (60).

1 : 31

MDK

Tordai Schilling Oszkár

az Egyesület tagja

Magy.Rézkarcoló Művészek Egy. 25.kiáll. Szalmássy Cal. 1948. febr.

Tordai Schilling Oszkár

Pán, szén

Szemlér Lőrinc dr. képmása, szén

Sámson és Delila, eredeti rézk.

Árverési Közl. 1938. 6.rk.sz. 33 l.

MBK

MDK

Tordai Schilling Oszkár

Menekülő, sz.kréta

Fiuk liliommal, vizf,

Gyermekek érkeznek gouache

Árverési Közl. 1938. 6.rk.sz. 33 l.

MDK

Tordai Schilling Oszkár

Mózes, er.rézk.

Tanulmány, cer,

A zsákmány, temp.

Árverési Közl. 1938. 6.rk.sz. 33 l.

MDK

Tordai Schilling Oszkár

Emmaus felé, rézk.
Mese születik, "
Szt Ferenc és a madarak, rézk.

M. Rézkarcolók Egy. Szépmüv. Muz. 1946, jul.
7 l.

8 l.

MDK

Tordai Schilling Oszkár

Illusztr. az Ember tragédiájához, szépia

KMZárs kiáll. 1941. dec. Műcs. lo. 1.

MDK

Tordai Schilling Oszkár

Tanya, tusrajz.

Téli Kiállitás. Műcs. 1935. nov. 26.1.

Total Sobilling Dessert

Tanya, tuera,is.

MDK

Tordai Schilling Oszkár

Dombtető bódéval, tusrajz.

Téli Kiállitás. Mics. 1935. nov. 26.1.

Tribal Nonlifting Bearer

Bombreto Bodèvat, Tuaregs.

Tordai Schilling Oszkár

festő

l. élet.

Karcsagmagyállam

923, 924. l.

felfuvó macska szembenéz és farkát
jobbra: A. Gaul 1901. és hátul: Guss. v.

lapzaton, mag. 14.3 cm.
18-iki 26802 sz. leirattal 400 ko-

Tordai Schilling Oszkár

festő Rézkarcolók tagja

Mülsarnok

1932. febr. – márc. kiáll.

268.

	P	f	P	f
tését			1.240 · –	
nk)				
i. ma.			8.500 · –	
gyéb				
			48320	
			175 82	
: Bank)				
ei ma.			8000 · –	

Tordai Schilling Oszkár

festő, Rottenbiller u. 35

1934. téli Kiáll. 183, 187

Tordai Schilling Oszkár

részt vett a Magyar
Rézkarcolóművészek Egye-
sületének zürichi kiállí-
tásán.

Ungarische Graphik

Zürich 1924.

17. I.

BOLDOG·UJÉVET·KIVÁN·A

M. E. G. E

Tordai. Schilling O.

Csábítás c. vérkarca
repr. –
Erdélyi Helikon

1930. januári
szám

Tordai Schilling O.

ivod

Elek Artur

Az új magyar grafikai
művészet.
Erdélyi Helikon-

1930 Jannar

15. l.

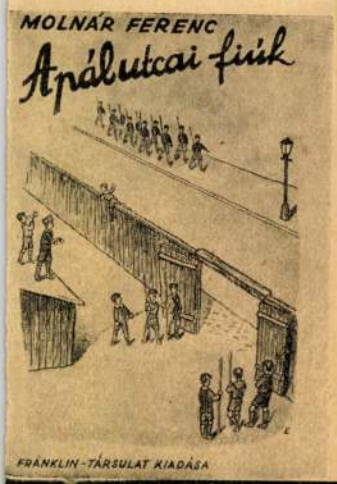

LOVIK KÁROLY: Vendégségben őseinknél

MOLNÁR FERENC: A Pál-utcai fiúk

ORBÁN DEZSŐ: Az ezüst flotta

RÁTH-VÉGH ISTVÁN: Az ércmadár

SZENTIVÁNYI JENŐ: A fekete bocskor

vitéz TEMESY GYŐZŐ: Győzni! Élni!

SETON THOMPSON: A két vadóc Rolf, az erdőlakó

Szerda

21

Tamás ap.

Csütörtök

22

Zenó vt.

Péntek

23

Viktória

Szombat

24

Ádám és Éva

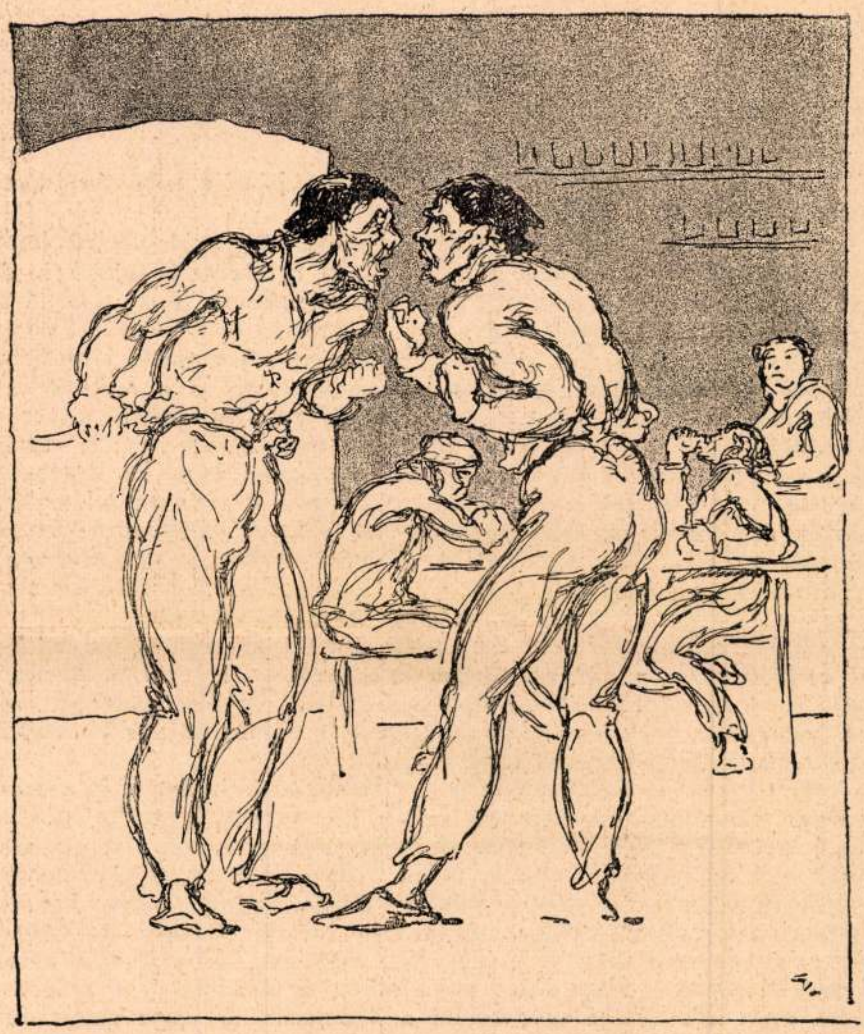

TORDAI SCHILLING OSZKÁR tollrajza: BÚFELEJTŐK

Nyugat 1931 márc. 1.

FORR A BOR

REGÉNY (11)

5.

Mikor a szoba besötétedett, eszébe jutott, hogy mennyi dolga van, haza kellene menni és tanulni. Az egész délutánt elbeszélgette s ezeknek is dolguk van.

Hirtelen felállott s ment is.

— No hova szalad? — nevetett fel Jákób bácsi s bozontos bajsza rezgett az orra alatt kétfelé.

Ők is olyan szívesen diskuráltak a diákkal, hogy egész elfeledkeztek a munkáról. Pedig a malacok sírtak az ólban, a tehenet is fejni kék, de egy parasztembernek olyan ritkán van módja benne, hogy úri fiúval beszélgessen s bennük volt még a régi alázatosság az úri renddel szemben. Úgy néztek fel erre a fiatal diákra, mint annak a magas társadalmi rendnek a képviselőjére, amely akkora hatalommal él a fejük felett, elérhetetlenül, megközelíthetetlenül. Nekik már egy kicsit kivételes helyzetük van, mert a kis házat most már másodízben tanárok vették ki, most épen suszter lakik benne, de nemrégen, míg az igazgatói lakásba nem költözött be az úrfi bátyja, addig itt volt az úri rend a házban s az ő elődje is egy segédtanár volt, aki már elköltözött a városból más iskolába. Ők már kicsit hozzá voltak szokva az urakhoz, mert az igazgató úr is igen barátságos volt, de ő még azért hétköznap nem szokott elüldögélni náluk, de vasárnap néha megtisztelte őket azzal, hogy bejött s leült egy kicsit, ha nagyon hívták. Úgy bántak ők ezekkel az urakkal, mint a kényes madarakkal, óvatosan igyekeztek becsalogatni, csak úgy csínján, hogy meg ne ijedjenek. Mindig kedvesek voltak hozzájuk s nagy becézéssel szoktatgatták ahhoz, hogy a paraszt is ember s a paraszttól se kell félni.

Mert különben legfeljebb az orvost látták néha, ha baj volt, s azzal is olyan kimondhatatlan szívesek voltak, hogyha egy orvos bejött hozzájuk, az többet nem felejtette el, hogy milyen kedves, szíves emberek ezek az öregek, hogyha az utcán találkoztak is, olyan köszönéssel köszöntek egymásnak, mintha valami titkos melegség volna köztük. Szeretettel köszöntek neki az utcán, mint valami elszakadt rokonnak, akit az isten összehozott velük egyszer a nagy baj idején. S az orvosok is úgy emlékeztek vissza rájuk, mint valami jó emlékre. Igaz az orvos azért, mert kötelessége volt ápolni a klientéliát, de azért mégis volt köztük egy kis ráismerés. Egy kis emberi vonzalom. Annyira távol voltak egymástól, hogy nem felejtették el, hogy az öreg Jákóbék, szegények, a betegség idején is milyen kimondhatatlan kedvességgel vették körül az orvost, mintha nem is orvos lett volna, hanem egy kedves rokon, aki egyszer mégis csak bepillantott az életükbe s ez összekötötte volna őket a szeretetnek valami szálával.

— Énnye, de hirtelen ember, — mondta nagy nevetéssel Jákób bácsi, de a felesége még ezt a szót is sokallotta s enyhítette.

— Neki is dóga van, — mondta becéző gyöngédséggel s a szemével megsimogatta a diákot, — ugye Pali úrfi.

TORDAI SCHILLING OSZKÁR tollrajza: FORGATAG

Nyugat 1931 márc. 1.

— Minek kedveskedtél?

Annie nem sértődik meg, bajában is elneveti magát:

— Szeretsz? — néz rá szerelmesen s mintha kint nem is vendégség készülne, úgy elfelejt mindent.

— Eriggy a fenébe, — mordul rá Pongrácz, de már ő is nevet. Ez az ő formája!... Itt, most, ki tudja milyen szerencse várt rá, jó összeköttetések, újabb meghívások s neki kellett... Eh, most már igazán mindegy. Megveregeti Annie arcát. — De most már eressz ki.

— Meglátnak. Nem lehet. Várj, amíg kevesebb járkálás lesz.

Csöngetnek. Vendégek. Annie futtában megcsókolja s már zárja is az ajtót.

Pongrácz járni sem mer, fél az áruló padlónyikorgástól. Óvatosan leül a diványra. Meglát egy könyvet, fölveszi, lapoz, lehever, olvas. Közben lenyul az üvegért, iszik.

Kintről hangok szűrődnek be, egyre közelebbről, egyre élénkebb a beszéd, már a szavak egymásba fulnak és nem érteni semmit. Csak lárma, széktologatás, füst szivárog be, rágyújt Pongrácz is. Szí, iszik, iszik, szí. Mit csináljon a rab a cellában?

A nevét is hallja, a házigazda ígéri be a játékát:

— Nem tudom, hol késik? Megígérte, hogy eljön és nem telefonált. Azt hiszem, legokosabb, ha elküldöm érte a kocsit.

— Fene, aki megeszi, — mormogja Pongrácz — értem ugyan küldhetsz... Még ha volna otthon másik tiszta inge!

Most átmennek az ebédlőbe, halkul a lárma, messziről jövő, egy-egy hangosabb szó jut csak el Pongrácz hoz. Csak jönne Annie, hogy kieressze innen. Föláll, a tükörhöz megy, fésűt, kefét keres, rendbehozza magát. Mosolyognia kell, ahogy az estéjén átgondol. Annie csínos lány, kedves is, meg is lehetne tartani, csak ezt a kavarodást ne csinálta volna. Eh, már mindegy, csak jönne.

Tizenegy. A teremtését. Hát mikor szabadul? De zörren a zár, jön Annie s előtte egy telt tálca bujik be:

— Itt a vacsorád, kicsikém, — mosolyog rá kipirult arccal. — Jaj, annyi dolog van velük, alig tudtam bejutni hozzád.

Szívesen eszik, de szívesebben menne.

— Meddig tartasz még itt?

— A kabátodat nem tudom kihozni. Mindig jár valaki az előszobában. Majd ha nem lesz már fölszolgálás. Várj, hozok még feketét, meg pezsgőt.

Megint ki, megint be, esznek együtt, koccintanak, nem is haragszik már Pongrácz, nem is bán már semmit.

— Most itt maradsz?

— Ózlallá, még mennyi a dolog! De visszajövök, ahogy lehet. — Megcsókolja, kifut, rázárja az ajtót s fél órára megint egyedül hagyja.

Nem egészen egyedül, mert üvegek is vannak. Bor, pezsgő, konyak, ami kell. Legalább iszik.

Egy óra. És kint jókedv, kacagás, valaki veri a zongorát, tangó, fox, csoszogás, táncolnak. Csak Annie jönne már. Most csak elmehetne? Kezd melege lenni. A gallér szorítja, sok a kabát is, ledobja az ágyra. Halkan fütyörész, tölt, iszik, mit csináljon? Kicsit nehéz a feje, de csak jönne már Annie? Talán addig ledől. Előbb még egy pohár pezsgőt talán. Nézi az üveget. Mi az, már kiürült? A bor is? Éjnye, ki itta meg? De konyak még van hálaistennek. Csak úgy látatlanban kortyol belőle s elfekszik.

Kicsit forog a szoba, jobb lehúnyni a szemet. Kicsit forog a dívány

Utolsó sugarak. Tordai Schilling Oszkár rézkarca az Ernst-Múzeumban

Uj rézkarcok

Ebben a számunkban néhány rézkarc mását mutatjuk be, amelyek az Ernst-Múzeum mult heti csoportkiállításán kerültek először a budapesti közönség elé. Szerzőjük egy fiatal grafikus, *Tordai Schilling* Oszkár, akinek ez a bemutatkozása mindenfelé rokonszenvet keltett. Bizonyos jelekben elkülönödik sok egyívású társától: egy csöpp romantika fűszerezi elmondásait, előadását bizonyos gyöngédség teszi a rendesnél halkabb hangúvá, a fekete és fehér nála nem annyira zord ellentétként szerepel, mint inkább finomult harmóniák duettjének jelentkezik. A tű járása a sima rézlapon nem kemény erőket, hanem inkább gazdag árnyalásokat hagy nyomul. Mindezek a sajátságok egyéni ízt adnak az egyébként is jeles készültségű grafikus lapjainak, akinek fejlődése elé bizalommal tekintünk.

Örvendetes jelnek vesszük, hogy egy-két év óta egyre több új tehetség adja magát a grafikára. Nemcsak azért helyeseljük ezt, mert e nobilis műfaj új felvirulását jelenti, hanem azért is, mert a mai nehéz időkben a művészetnek sok barátja csak azért kénytelen lemondani értékes műtárgyak vásárlásáról, mert nincsenek a hozzávaló feles milliói. Nos, rézkarcot még mindig vásárolhat a földi javakkal kevésbé megáldott is s nem kap kevesebbet, mint ha olajfestményt venne, mert hisz az igazi tehetség a rézkarcban épp oly közvetlenül és sokatmondón fejezi ki magát, mint akármely terjedelmes vásznon. Ennek a szép művészetnek új felvirulását ebből a szempontból is örömmel üdvözöljük.

L.

Uj Idők 1924. XXX. 42.7.

Stafétaverseny

Mühlbeck Károly rajza

Amerikai mozaik

A szédületes iram, a korlátlan lehetőségek hazáját tárja elénk *Roda Roda „Ein Frühling in Amerika“* cimü uj művében és az amerikai élet szüntelen változata teszi, hogy újat tud mondani. Párhuzamot von a háborusinylette Németország és a szabadlélegzésü Amerika között. Ez az összehasonlitás *ma* rikítóbb eltéréseket eredményez, mint valaha.

Roda Roda nem festi alá sötéten ezt a tényt és találóan a könyv címéhez, tavaszi mezben nézi a dolgokat, tavaszi hangulatban, tavaszthívőn irja meg, sok lelkesedéssel, melybe alig vegyül parányi irigység. Fölényes tollával szilánkokra boncolgatja ezt az energia-kolosszust, a lázas törtetés talaját és csillámait gunyoros évődéssel szórja az önelégült Jankee elé:

— A ti technikátok, a ti optimizmustok, a ti munkabirástok — nagyszerü! Azt hiszem, ha valami ostobaságot csináltok, az is legnagyobbarányu ostobaság lehet!

— Newyork lakosságának száma döbbenetes: 20 millió! Összeadás révén kapom ezt a számot. Egy olasszal beszéltem, aki azt mondta, hogy 20%-ig vannak itt olaszok. Egy zsidó másfélmillióra becsüli ittélő fajtáját és jöttek németek, oroszok, svédek, franciák, csehek, délszlávok, románok... mindezen nemzetekből többen élnek itt, mint a világ bármely más városában. Miután nyilvánvaló, hogy néhány newyorki itt is született, tehát mindezt összegezve, 20 millión még felül vannak itt.

— Nálatok nemcsak a paloták nyúlnak az égig. Minden utcasarkon cukorkát árulnak, folyton új és új cukrosboltokat nyitnak, nem adok három esztendőt és Newyork egyetlen nagy cukrosbolt lesz!

— A ti liftetek működik. A ti fütőkészüléketek meleget szolgáltat. Ha egy newyorki csomagot kapok s megpróbálom, úgy mint Németországban, a zsineget elszakítani, nagy csodálkozásomra ez nem sikerül. Ekkor előrántom német zsebkésemet és kisül, hogy az amerikai zsineg ellentállóbb, mint a német penge.

— A ti vajatok — falusi vaj. A ti krumplitok — nem rothad. A ti húsotokat szelni lehet. A tejetek sürü. A kávétok babkávé. Még a hó sem olyan nálatok, mint máshol! A newyorki hó — fekete! — Amit ti közlekedésnek neveztek, azt nálunk pániknak hivják. — Gépirókisasszonyaitok olyan jóiöltözöttek, mint nálunk csak hercegnők lehetnek.

— De vannak egyes dolgok, melyek különösen hatnak. A rendőrségen nem kell jelentkezni. A templomtorony a város legalacsonyabb pontja és a templom fényreklámokat vetit. Nálatok sohasem azért gyullad ki a fény, hogy az ember lásson, hanem hogy meglássák. A drótnélküli távíró gyerekek szórakozása. A családban a kicsinyek parancsolnak, az apa főz és felesége cipőit tisztitja.

— Amerika az a föld, ahol az embert fektében borotválják, ahol mindenki állva eszik és a napi fáradalmait úgy piheni ki, hogy óraszám egy kis labda után futkároz. Az utas fején hagyja kalapját, de ha a liftbe egy tizéves, pisze, csitrileány belép, akkor tizenegy aggastyán fedetlen fejjel áll előtte. Az utcán nincs kutya, se veréb, se gyerekkocsi. És milyen fura az időjárástok! Nálatok januártól juliusig április van! Velencében is sok a csapadék, de ott gondolák járnak.

— Egyetlen olyan iparunk van, mellyel ti nem tudtok mérkőzni. Az államnyomda nálunk több bankót készit, mint bármely hasonló intézet a föld kerekségén. Elmúlt héten annyi bankót nyomtak, hogy egymás mellé rakva őket, körül lehetett volna övezni velük a földgömböt. E héten pedig ezt a rekordót is túlhaladtuk. Bankószalagunk hossza háromszor felér a holdig. Ez megbecsülendő teljesítmény. Ezt ti nem csináljátok meg! Ez lenne oka nálunk a drágaságnak? Hiszen Newyorkban minden sokkal drágább. Egy köpeny ára 90 dollár. Ennyi pénzért én Németországban már falusi házacskát veszek, a házra kölcsönt kapok és akkor vásárolhatok még egy köpönyeget is.

Az iró érdekesen, adatszerüen foglalkozik az Egyesült Államok városaival és elvonul előttünk a kozmopolita Newyork után a gombamódra kinőtt Chicago, az előkelő Washington, a németek által telepített, indiánus forradalmairól híres New-Ulm, a kulturájáról elismert Milwaukee, a csodás fekvésü Buffalo, a négerlakta Baltimore, a hőmérőgyárak és Kodakgépek városa, Rochester, és még számos nagy vidéki gócpont. Nemcsak a külső, az európai szemnek groteszknek tetsző benyomásokat rögzíti le, de behatol a családok legbensőbb szentélyébe is és szatirikusan, éleslátással részletezi az amerikai családi életet a *felhőkarcolókban*, úgyszintén révbejutás esetén a *„home“*-ban.

A „home“

A lakás negyedik emelettől felfelé mind drágább, mert senki sem szereti a zajt és a port. Szabad hely az apro szobákban csak éppen annyi van, hogy ágy vagy tűzhely mellett egy álló személy elfér. Felmondás nincs. Ha kifizetted házbéredet, a hó utolsó napján szó nélkül odább állhatsz, szintúgy a háziúr is kitehet szépen a kapu elé. Van: lift, villanyvilágitás, távbeszélő, porszivó, központi fütés, hideg és meleg vízszolgáltatás, jéggép, mely valamennyi lakó ételkészleteit állandóan hüti, szabályozó, mellyel nyáron hideget, télen meleget lehet terjeszteni, incenderator, mely minden hulladékot, szemetet felperzsel és füstnek ereszt a kéményen át. A felhőkarcoló lelke a kapus. Ő fűti a kazánt, ő kezeli a liftet, ő surolja a lépcsőt, ő tisztogatja segédeivel a bejáratokat, az ablakokat, a szőnyegeket. Mosást mindenütt a kinai végez. Élelmiszert kívánatra a boltos küld: tejet, hust, kenyeret, főzeléket és puddingot dobozokban, mely utóbbiakat csak melegíteni kell. Szénnel az amerikai asszonynak nincsen dolga, legfeljebb az amerikai főzőládával, mely a villanyregulátorral időre beállítható és a láng nyomban elalszik, amikor a kivánt hőfok megvan. A nagyon bőséges reggelit, mely rendszerint almabefőttel és szőlővel kezdődik, hogy aztán nagy kitérőkkel zabpelyhen és árpakásán át sonkához és tejeskávéhoz vezessen — a férj készíti el. Gyerekek az iskolákban villásreggeliznek. Délben Mister Brown állva nyel le egy kis hust és egy korty jegesvizet. Nem kell messzire szaladnia érte. Minden üzletház földszintjén van étkezőhely. Ezalatt Missis Brown magavezette autóján két barátnőjével a cukrászdába száguld, ahol jegeskrémet fogyaszt. Nagyon siet, mert még sok munka vár reá. Ugyanis sört kell főznie vagy bort kell csapolnia: a szesztilalom földjén ez elengedhetetlen. Öt órakor aztán együtt van az egész család és következik a fő dinner, mely ismét néhány pillanat alatt lesz elővarázsolva. Hosszas küzdködés után végre felvergődik az amerikai odáig, hogy különálló családi házat vehet magának valamely nagyváros szélén. Ekkor már „személyzet“ is tarthat. Háromszor hetenként eljön a szerecsen, kiszedi a hamut a fütőkazán alul. Havat lapátolni, szenet hordani és a meleget szabályozni a házigazda dolga.

A családi élet igen szük keretek között folyik. A néhány butordarabot a férj házasságának napján vásárolja. (Igen, a férj! A nő pár darab fehérneműn kívül semmit sem hoz a házhoz.) A francia ágy nappal függőlegesen áll a faliszekrényben. Az asztal használat után összecsukódik és szintén bemegy a falba. Ruhaszekrények... mire valók? Az ember úgyis csak új holmit visel, idényszerüt. Tehát a szek-

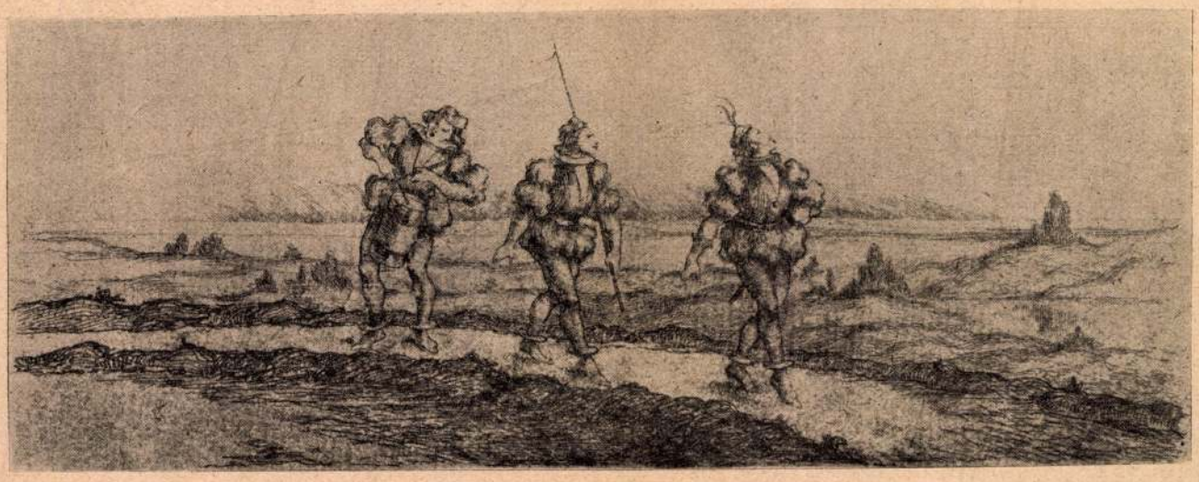

Katonák. Tordai Schilling Oszkár rézkarca az Ernst-Múzeumban

rények is bent vannak a falban. Úgyszintén a mosdóasztal is. Marad: egy nagyon kicsiny divány és néhány szék. A révbeért amerikai úgy lakik, mint valami hajókabinban . . .

Az üzlet

Roda Roda jellemző példákkal illusztrálja az amerikai kereskedő üzleti felfogását. Kiragadjuk a következőt:

— Egy konzervgyárba óránként számtalan láda érkezik, melyeket erőszakosan, gyorsan kezelnek és miközben tartalmukat kiürítik, összetörik-zúzzák őket. Ekkor egy úr lép be az irodába és a főnök elé egy kis készüléket helyez, új németországi találmányt, melynek segítségével ki lehet nyitni a ládát anélkül, hogy tönkretennők. Még a szögek is épek, használhatók maradnak.

— Mennyi időt vesz igénybe a láda kinyitása az ön készülékével? — kérdezi a főnök.

— Egy percet.

— Mi csak félpercet töltünk el vele. Eszerint mégegyszer annyi munkást kellene alkalmaznom. Ennyit nem érnek meg a ládák és a szögek. Köszönöm alásan.

Az amerikai rohamos tőkeszerzés ötletes módozatairól is felvilágosítja az e tekintetben mindig tanulnivágyó európait Roda Roda. Íme egyik megtörtént eset:

— Egy előkelő szállodában, egy előkelő fiatalember száll meg. Szombaton kifizeti a heti számlát, 50 dollárt, mely összegről csekket ad. Eddig rendben volna. A következő vasárnap megint egy csekket állít ki, de ezúttal 2000 dollárról és a visszajáró pénzt — 1950 dollárt — készpénzben akarja kézhez venni.

A szálloda vezetője tétovázik. Az idegen fiatalember azt ajánlja, érdeklődjön személye iránt telefonon a bankban. Ez megtörténik. A bank válasza: a kifizetést nincs miért kifogásolni; a fiatalember 100.000 dollárra jó.

Ugyanezen szombaton — déli egy órakor, amikor a bank bezár — a fiatalember megjelenik egy ékszerész boltjában, kiválaszt egy 5000 dolláros gyürüt, melyet csekkel akar fizetni.

— Bocsánat, — mondja az ékszerész, — de miután nincs szerencsém önt ismerni . . .

— Értem — mondja a fiatalember udvariasan és mosolyog. — Sajnos, a bank már bezárt . . . De tessék érdeklődni a szállodában.

A szállodából a legjobb értesítés jön: 100.000 dollárra jó.

Erre az ékszerész átveszi a csekket, a fiatalember pedig elmegy a gyürüvel. Egyetlen kereskedője az Egyesült Államoknak sem cselekedne másképp.

Egy órával később a fiatalember a borbélyhoz megy, ahol borotválják, fésülik és körmeit igazítják. Közben felajánlja a borbélynak a gyönyörü gyürüt 1000 dollárért.

A borbély mohón les rá, a gyürü köve csábosan csillog. De 1000 dollár? Sok pénz . . .

— Kérdezze meg a legközelebbi ékszerészt — ajánlja a fiatalember.

Az ékszerész rémülten ismer rá az imént eladott ékszerre, melynek csekkjét még be sem váltotta.

Néhány pillanat és a detektivek nyakoncsípik a fiatalembert. Két éjszakát tölt a fogházban.

Hétfőn kinyit a bankpénztár. A csekk minden további akadály nélkül kifizettetik. A fiatalember följelenti az ékszerészt becsületsértésért és rágalmazásért. 50.000 dollár fájdalomdíjat követel.

Az ékszerész sokáig ellenkezik, végül az összeg felében kiegyezik.

A pénz valóban az utcán hever!

Az „Ein Frühling in Amerika" alaposan tájékoztat árakról, bérekről, kereskedelemről, irodalomról, művészetről, szinházról, filmről, iskolákról. 172 oldalon tárja elénk a nagyvonalu Amerika sajátosságait, fény- és árnyoldalait, élénken, frappánsul ható és mindvégig mulattató modorban, ahogy ő maga mondja:

„Azok részére, akik ide akarnak jönni és azok részére, akik otthon akarnak maradni."

Kalotay Sándorné

Heti krónika

Már a jelszavakban sem lehet bizni

A bankjegyforgalom félmilliárddal
emelkedett s tünödhetünk azon:
ha a „nagy forgalom" már megvalósult,
hol marad mégis a „kevés haszon?"

Költészet és mirigytan

Ha igaz, hogy a nagy költőknek titka
egy speciálisan fejlett mirigy:
akkor nyiltan bevallom itt, hogy én a
Rothschild mirigyére vagyok irigy.

Vám-tragédia

Száz százalékkal emelték a vámot,
de az államot még ez sem szanálja.
Mert úgysem kereshet annyit a vámon,
amennyit viszont ráfizet a máv-ra.

Igazoltatások idején

Fejemet már diákkoromban törtem,
hogy e két szó: „Igazolt órák" — mit jelel?
Lehet, hogy igazolt órák azok az órák,
melyek igazoltatás közben tünnek el?

Magyar hittérítőket nevelünk

Irigylem hittérítőink jó dolgát.
Nékik, hogy e szent aktust gyakorolják
nem kell utazni messzi trópusokra . . .
hisz' vadember van itt is, mint a polyva.

Bikaviadal akadályokkal

Előbb Pesten, majd Irsán, majd Ujpesten
akart keresni rajta pár magyar.
Ha még tovább is így megy, nemsoká már
Madridban lesz a bikaviadal.

Tragédia egy könyvelési tételben

A gyászos Kosztka-ügynek még sokáig
fönmarad egy sokatmondó nyoma.
Egy tétel a telefonkönyvelésben:
„Két kapcsolás — négyezer korona".

Egy kis költészettan

Ha igaz az, hogy a ballada nem más,
mint tragédia, dalban elbeszélve —
a legklasszikusabb ballada akkor
e kis dal: „Befordultam a tőzsdére . . ."

Dimitrino

A csók

— Elbeszélés —

Irta: **Pásztor József**

Völgyi Béla izgatottan járt fel és alá a tornácon. Minden pillanatban a kapu felé fordult, mintha nagyon várt volna valakire. Körülötte csomagok, butorok hevertek nagy összevisszaságban. Félig beszegezett ládák, utikosár, behuzott butordarabok halomba összerakva.

A tornác alatt a kertben mozdulatlanul lógatták a fák ágaikat. A lombok finom csipkézete között enyhe, aranysárga fény verődött át. Völgyi leült egy fonott székbe, egy kis asztalka elé, a kezét összekulcsolta az asztalon s lenézett a tornác alatt elterülő kertbe.

Ebben a pillanatban a kapu kilincse megzörrent. Völgyi sietve a kapu felé lépett. Egy férfi nyitott be. Völgyi csalódottan nézett a felé haladó alakra. Fanyar mosollyal üdvözölte.

— Szervusz, Béla — kiáltotta amaz reá s melegen megrázta a Völgyi kezét.

Bernát volt. Erős, barna arcú férfi. Sugárzott róla az életkedv. Az arca csupa nyiltság, egyszerűség és őszinteség.

— Nos, hát hazakerültél? — kérdezte Völgyi kelletlenül.

Egy éve, hogy nem látták egymást. Völgyi szerette az őszinte, kicsit nyers férfit, de most nem örült a találkozásnak.

— Bocsáss meg, hogy itt olyan nagy rendetlenség van — szólt Bernáthoz komolyan — de talán tudod is már az okát...

Bernát arca elkomolyodott. Kereste a Völgyi kezét. Melegen szólt hozzá:

— Hallottam. Szegény Béla barátom. Hisz ezért siettem hozzád. Hát biz' ez kellemetlen. Egy évi házasság után. Őszintén sajnállak, de majd csak meglesz el. Jobb előbb, mint később, barátom.

Völgyi nyugtalanul mozdult meg. Félbeszakította a barátját:

— Megengedj, nem állhatok soká rendelkezésedre. Ma irt a feleségem, hogy a butorok és egyéb holmik miatt még egyszer eljön, hát... Azt hiszem, neked sem volna kellemes találkozás. Különben, amint tudom, a feleségem családjával te sem igen érintkezel.

— Hiszen éppen ezt akarom neked elmondani, ha megengeded, hogy egészen őszinte legyek.

— Kérlek szépen.

— Nos hát én megjósolhattam volna neked, barátom, hogy így lesz... A feleséged, amikor már menyasszony volt...

Völgyi elpirult. Hirtelen közelebb húzta a székét Bernáthoz s közbeszólt:

— No, mit? Mit, amikor menyasszony volt?

Bernát egy picit kutatva nézett Völgyi szemébe.

— Különben még azt sem kérdeztem, hogy miért akarsz elválni a feleségedtől.

Völgyi vállat vont.

— Akarok? Én egy kicsit nyers voltam, ő érzékeny. Tudod, én úgy képzeltem a házasságot, hogy az asszony teljesen az enyém legyen, hogy teljesen szakítsunk a társasággal s csak egymásnak éljünk. A feleségemet azonban egy kicsit világiasan nevelték. Szeretett ragyogni, mulatni, másoknak tetszeni. Én ettől féltem, nekem ez az élet fájdalmat okozott. Talán egy kicsit keletiesen gondolkoztam, de úgy éreztem, hogy igazam van.

Bernát kapott a Völgyi szaván. Az arca felélénkült, a szeme megcsillant.

— Igazad volt. Az asszony legyen az uráé.

Völgyi a földre nézett.

— Jó, jó — szólt lassan. — Azóta mégis sokat gondolkoztam a dolgok felett. A fiatalság élvezni akarja az életet. Egy szép asszony ragyogtatni, bámultatni akarja a szépségét.

— Szóval kacérkodni akar?

Völgyi összehúzta a szemöldökét. Egy kicsit hidegen válaszolt:

— A feleségem nem volt kacér.

— No.

Völgyi ingerülten felelt:

— Mit no? Ezt én jobban tudom.

Bernát visszahúzódott. Jámbor, csodálkozó pillantást vetett Völgyi felé, aki hevesen folytatta:

— Vagy akarsz valamit mondani?

Bernát bátortalan hangon hebegte:

— Nem, dehogy...

— De akartál valamit mondani? Igen! Hiszen udvaroltál Irénkének, a feleségem nővérének?

Bernát zavartan válaszolt:

— Hát igen. Udvaroltam. Nemcsak udvaroltam, hanem...

— Hanem?

— Hanem szerettem is Irénkét. Szerettem, barátom. Komolyan szerettem.

— Nohát?

— De megijedtem. Megijedtem, barátom. Ezért is utaztam el külföldre.

— Megijedtél? Mitől ijedtél meg?

— Hát amitől... Nem Irénkétől... Én még most is szeretem... Tisztelettel gondolok reá... De amit te is mondtál, barátom... hogy egy kicsit világiasan nevelték a feleségedet...

— A feleségemet? — kérdezte hirtelen Völgyi.

— Hát igen. Mielőtt elutaztam történt valami.

— Ez az esküvőnk előtt volt.

— Igen. És éppen ezért. Akkor úgy meglepődtem, úgy meghökkentem...

Völgyi izgatott hangon sürgette Bernátot:

— Beszélj! Beszélj!

— Kényes dolog, barátom, de miután most úgyis válsz a feleségedtől...

Völgyi türelmetlenül szólt rá Bernátra:

— Mondom, hogy beszélj!

Bernát arca elkomolyodott.

— Hát a feleséged engem akkor megcsókolt!

Völgyi hevesen megmozdult a székén. Az ajka megrándult. Idegenül, szinte gyűlölettel nézett Bernátra s remegve, parancsolóan szaladt ki ajkain a szó:

— Mondj el mindent!

Bernát egy kicsit megrettent a Völgyi arcától, de most már nem lehetett kitérni. Zavarral, izgatottan folytatta:

— Egy este hárman maradtunk együtt náluk a verandán. Én, Irénke és a feleséged. Te akkor este nem voltál ott. Nagyszerűen mulattunk. Sötét, csillagtalan este volt. A két leány versenyzett egymással a jókedvben. Valami apróság felett vitáztunk s hirtelen fogadtunk. Játék volt az egész. Látszólag egyikünk sem vette komolyan. Tréfásan azt mondtam, hogy kettőjük közül, aki elveszíti a fogadást, az megcsókol. Én jobbra indulok el a parkban, mikor hazamegyek, az, aki veszít, balra. A kapu előtt, a vadszőlőlugas alatt, ahol egészen sötét van, találkozunk. Ott kapom meg a csókot. Mind kacagtunk ezen a romantikus öt-

Szeplők hámlasztása öt nap alatt legujabb mód szerint, minden foltot eltüntet, az összes szépséghibák legmodernebb módszer szerinti kezelése. GAOG-kozmetika, Muzeum-körut 13. József 102—87.

Tordai Schilling Oszkár

MAGYAR MŰVÉSZET

1925. 491

1926. 539

BAROSS SZ

Kereskedő-, Iparos- és Rokons
Budapest, IV. Bástya-utca

Igen tisztelt Szakos

Kedves E

A Baross szövetség 197. sz. visel
tályének emelése céljából a nemzetközi
bíró s itt Budapesten (Gödöllön) augus
Jamboree-n szerepeltetni akarjuk. A csapat
sajnos szövetségünk, a mai nehéz viszon
miért is tagjaink szíves áldozatkészségét k

Tekintettel erre a nemes célra, a
gyen szíves a mellékelt csekk-lap felhasz
tehetségének megfelelő kegyes adományát

Midőn még szíves áldozatkészségé
Baross testvéri üdvözlettel hívé:

Budapest, 1933. június 15.

a

TORDAI SCHILLING OSZKÁR művei:

559. Sírbatétel. Rézkarc.
560. Boszorkányok. Rézkarc.
561. Golgotha. Rézkarc.
562. Három királyok. Rézkarc.
568. Arckép. Rézkarc.

28

ok Szövetségének

rta Károly ifjúsági

díj.

Tordai Schilling Oszkár

KMT 1928, kav. Szall.

52

A MŰVÉSZEK NÉVSORÁBAN KÖZÖLT DÍJAK ÉS KITÜNTETÉSEK RÖVIDÍTÉSI JELEI:

NA. — Nagy aranyérem.
KA. — Kis aranyérem.
T. — Társulati díj.
R. — Ráth-díj.
I. — Ipolyi-díj.
RSz. — Rökk Szilárd-díj.
E. — Eszterházy-díj.
Rd. — Rudics-díj.
FV. — Forster féle Vaszary-díj.
W. — Wahrmann-díj.
H. — Harkányi-díj.
LK. — Lipótvárosi Kaszinó-díj.
EK. — Erzsébetvárosi Kaszinó-díj.
HI. — Halmos Izor díja.
F. — Fészek-díj.
W. Gy. — Wolfner Gyula díja.
KA. D. — Kohner Adolf díja.
AI. — Állami illusztráció-díj.
TS. — Tolnai Simon díja.
TV. JJ. — Takarék- és Vásárpénztár Jankó János díja.
TV. PB. — Takarék- és Vásárpénztár Pállik Béla díja.
EME. — Esterházy Miklós emlékdíja.
HV. — Herbert Viktor díja.
ÁV. — Állami vízfestmény-díj.
SZF. — Székesfőváros díja.
BK. — Benkő Kálmán díja.
HK. — Horváth Károly díja.

Jordan Schilling Oszkár

Magyar Művészet
1925. 491

Állo-órák, felsőmagyarországi X. 102.

Tordai Schilling Oszkár

Mücsarnoth festo

Rottenbiller u. 35

1928. tav. Erdl. 559–562

Körösszabályozási Társulat gyűjteménye

VIII. 131.

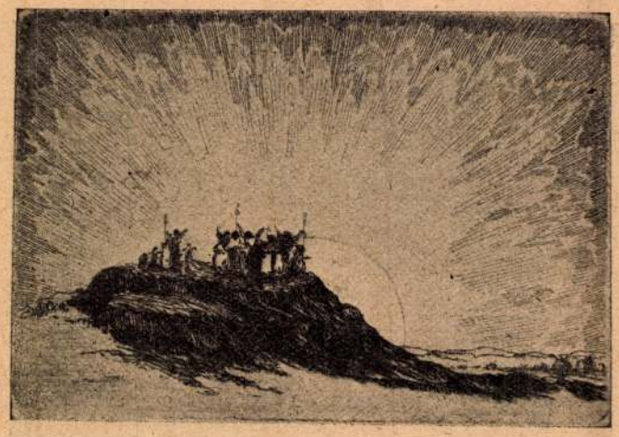

Napimádók. Tordai Schilling Oszkár rézkarca

gonosz és igazságtalan férfit a te fegyvereddel? Oh, Allah, mikor szünik már meg a mi nyomorúságunk?

*

Dsülül, a madárka, Hadsi aga drága és elkényeztetett leánykája felesége lett a gazdag és deli Szülfikár bégnek. Fatime keserves sirással bocsátotta el a karjai közül és minden eddigi és még eljövendő szenvedését felajánlotta Allahnak az ő boldogságáért.

Hadsil aga egy csöndes novemberi estén felkerekedett, hogy gyönyörködjön Dsülülnek, az ő drága leánykájának, gondtalan életében és boldogságában. Előzőleg jól összeszidta otthon az asszonyokat, mert éppen rossz kedve volt, de éppen azzal akarta derüsebbé tenni a lelkét, hogy Dsülül mosolygását lássa.

Elérkezett a házhoz, levette a papucsait és belépett. Már messziről különös hangok ütötték meg a fülét. Mikor pedig félrelibbentette az ajtófüggönyt, szinte megkövülten állt meg.

Szülfikár bég, az ő gazdag és deli veje magából kikelten ordított, egy barna kaftánt lógatva a kezében:

— Hé, te asszony! Hát nem megmondtam, hogy a kaftánomat megvarrd? Most hogy menjek így a városba szégyenszemre?

Felesége, Dsülül, lehajtott fővel állt előtte. Sápadt arccal, reszketőn.

Hadsil aga nem birta nézni. Beugrott és magasra emelte az öklét.

— Hej, te ilyen-olyan semmirevaló, — ordított a vejére, — így bánsz te az én madárkámmal, Dsülüllel, drága kis leányommal? Ezért adtam én hozzád feleségül?

Szülfikár bég hozzáfordult. Csodálkozón és megvetőn mérte végig.

— Mi jogon avatkozol az én családi ügyeimbe, tisztelt öreg ember? Úgy beszélek a feleségemmel, amint nekem tetszik s az asszonyoknak, ezeknek a lustáknak, ezeknek a léleknélkülieknek, ezeknek a kigyóknak az a kutyakötelességük, hogy engedelmeskedjenek!

— De én nem engedem, hogy így kiabálj reá! — csikorgatta Hadsil aga fájdalmas dühhel. A veje nevetni kezdett.

— Jöttek-e hozzád valaha is a te feleségeid apja vagy anyja, ha leszidtad vagy megbüntetted őket? Sirhattak úgy, hogy a ház minden zuga csengett-bongott tőle, mégsem védhette meg őket senki a te haragodtól. Mit tettél volna vajjon, ha valaki a te férfijogaidban korlátozni próbált volna téged? Hallgass el azért és menj ki a házamból békén, különben . . .

S a gazdag és deli Szülkifár bég is felemelte az öklét.

Hadsil aga mit tegyen? Néhány pillanatig komor arccal maga elé meredt, aztán lassan megfordult és szédülve, bizonytalan lépésekkel indult kifelé. A kapu mögött megkereste a papucsait és hazaballagott.

Csöndesen libbentette félre az ajtófüggönyt, szó nélkül ült le a legpuhábbik párnára és maga elé bámulva, meg-megcsóválva a fejét, sürü sóhajtások közepette tömte meg a pipáját.

Az asszonyok reszketve járultak eléje.

— Uram, — mondta Fatime, mélyen meghajolva és keresztbetéve kezét a mellén, — a piláf még nem kész, későbbre vártunk.

— Nem baj, — legyintett csöndesen Hadsil aga. — Nem baj, kedves feleségeim legelsője. Majd elkészül.

Az asszonyok egymásra bámészkodtak. Az is kevésbé lepte volna meg őket, ha haragjában rájuk dönti a házat.

Félóra mulva behozták az ételt. De Kirmizi megbotlott s leejtett egy tálat. Darabokra tört.

— Oh, uram, — térdelt le Kirmizi sirva, — bocsáss meg nekem, bocsáss meg! Igazán nem akartam!

— Nem baj, — legyintett csöndesen Hadsil aga. — Nem baj, kedves feleségeim legfiatalabbja. Minek egy eltörött agyagtálért sirni? Még ha valami élő ember törött szivéért sirnál . . .

Az asszonyok a lélekzetüket is visszafojtották s aggódva néztek reá, azt hivén, hogy halálos beteg.

Ekkor bejött Csicsek, lekuporodott a sarokban és félhangon így szólt:

— Most jött erre a mi urunk bátyjának, Izmailnak a felesége és ujdonatuj ezüstszövésü fátyol volt rajta. Oh, oh, sohasem volt és sohasem lesz nekem olyan szép fátyolom.

— Ne búsúlj, — intett mégegyszer Hadsil aga. — Ne búsúlj, óh kedves feleségeim középsője. Ime, vedd ezt a pénzt, menj a bazárba és végy olyan ezüstfátyolt, mindhármatoknak.

Mindnyájan eléje rohantak és leborulva köszönték meg az ajándékot. Hadsil aga pedig, remegő hangon, így szólt:

— Ezentúl egy rossz szavamat hallani nem fogjátok. És kérjétek Allahot imáitokban, tegye, hogy az én igazságosságomért és türelmemért Szülfikár bég is igazságos és türelmes legyen és ne kiabáljon soha többé úgy a feleségére, Dsülülre, az én madárkámra, az én drága kis leánykámra, mint ma délután!

Az asszonyok hallgatták. Fatime összeszorított szájjal, sápadt arccal (ő tudta előre, hogy így lesz s elsiratta rég az ő drága gyermekét), az érzékenyszivü Karmizi sirva a szánakozástól. De Csicsek félrefordult s fényes szeme — hálátlan kigyó volt, igazi asszony. — elégedetten megcsillant:

— Ime, megbüntette őt Allah a maga fegyverével. Megszünt a mi nyomoruságunk!

*

Az már aztán szintén a büntetéshez tartozott, hogy Hadsil aga nem láthatta, amint, az ő eltávozása után, Dsülül, az elkényeztetett madárka, odaszaladt az ura elé, kikapta kezéből a barna kaftánt, a földre dobta és rátaposott.

— Igy varrom meg a kaftánodat, tudod? És tudd meg azt is, hogy nem szeretlek, mert ilyen csúnyán kiabáltál reám!

Könnyek szöktek elő a bűbájos fekete szemeiből. És egy félóra mulva a gazdag és deli Szülfikár bég ott térdelt Dsülül mellett és kérlelte imigyen:

— Ne haragudj reám, oh Dsülül, drága madárkám, én szép kis leányom, soha többé nem leszek ilyen, csak még ez egyszer, most ez egyszer bocsáss meg nekem és szeress . . .

Ny. Idők 1924. XXX, 43 m.

Hadsil aga meg a feleségei

— Elbeszélés —

Irta: **Kosáryné Réz Lola**

— Hé, asszonyok! — lebbentette félre a foszlott szélü ajtófüggönyt mérges ordítással Hadsil aga, — hát nem megmondtam, hogy a kaftánomat megvarrjátok? Most hogy menjek így a városba szégyenszemre?

Három felesége, Fatime, Csicsek és Kirmizi reszketve álltak meg előtte.

— Óh, uram, — mondotta Fatime végre, — hiszen csak ma reggel mondtad, hogy elszakadt a kaftánod és nem kegyeskedtél levetni azóta. Hogyan varrtuk volna meg?

— Ne feleselj! — rivallt reá Hadsil aga. — Én nem szoktam ostobaságokat mondani! Én nem követelek lehetetlenséget! Ha ma reggel mondtam, akkor le is vetettem a kaftánomat, ha pedig nem vetettem le, akkor nem ma reggel mondtam, hanem még tegnap, ti lusták, ti léleknélküliek, ti asszonyok! Nektek az a kutyakötelességetek, hogy engedelmeskedjetek!

Az asszonyok mit tegyenek? Hallgatták, mindegyik a maga módja szerint. Fatime sápadt arccal, összeszorított ajakkal, Kirmizi elkeseredett, panaszos, halk sírással. De Csicsek félrefordult és mérgesen mondta magában.

— Oh, Allah büntetnéd már meg a férfiakat a te fegyvereddel. Oh, Allah, mikor szünik meg már a mi nyomoruságunk?

— Aztán, — folytatta Hadsil aga, levetvén magáról az elszakadt kaftánt, — mig valamelyiktek összevarrja a kaftánomat, addig a másik készítsen rózsalevélből és mézből friss csemegét az én Dsülül leánykámnak, az én drága kis gyermekemnek, mert azt kivánja a nyelvecskéje. A harmadik meg siessen az ebéddel, hiszen a nap már a másik oldalára hajlik. Még enni se adtok, amiért tartalak benneteket, átkozott kigyók?

— Oh, uram, — merészkedett ujra Fatime szólni, — ha azt akarod, hogy megvarrjuk a kaftánodat, méltóztassál néhány piasztert adni, hogy barna fonalat vehessünk, mert nincs már semmi cérnánk idehaza és a napokban kegyeskedtél kijelenteni, hogy ilyen hiú hiábavalóságokra nem engeded elprédálni a pénzt, mi tehát nem vásárolhatunk. Ami a Dsülül cukros csemegéjét illeti, attól tartok, hogy nem fog a javára válni. Sem husfélét, sem főzeléket nem eszik, mindig csak édességet, azonkivül azt hiszi, hogy nyafogással és kényeskedéssel mindent el lehet érni a világban. Allah óvja őt a csalódástól, — bár az én szüleim is ezért imádkoztak volna. Végül pedig, az étel készen áll, csak téged vártunk, oh uram, hogy hazajöjj s már nem tudtuk elképzelni, hol késtél ilyen soká.

Hadsil aga végighallgatta ezt a hosszú asszonybeszédet, de csak azért, mert éppen a pipájával volt elfoglalva. Most aztán ujra rákezdte a vastag hangján:

— Ne beszélj annyit, asszony, mert kifogyok a türelmemből! Pénzt nem adok, eleget adtam csak ma reggel a háztartásra, takarékoskodjatok vele, hogy másra is maradjon. Dsülülnek, az én kis leánykámnak azt adjátok, amit én mondok, az ebédet pedig miért nem látom még mindig? Hogy végül, hol voltam, az az én dolgom, de most az egyszer megmondom mégis: az én drága kis leánykámnak, Dsülülnek, gazdag férjet szereztem.

— Oh, Allah! — kiáltott fel Fatime ijedten és most sirni kezdett ő is. — Hiszen Dsülül még csak gyermek, tizenhat tavaszt éltem vele mindössze keresztül. Miért akarod ilyen korán odaadni? Miért ne élhessen még egy kicsit gondtalanul és boldogan?

— Gondtalanul és boldogan? — kiáltott fel Hadsil aga. — Hát hiszen éppen azt akarom én, hogy

A Szépművészeti Múzeum uj szerzeményei. Anya és gyermekei. Ismeretlen angol mester műve a XVII. század közepéről.

gondtalanul és boldogan éljen! Azért szereztem gazdag és deli férjet az én kis madárkámnak, ostoba asszony!

— Oh, uram, — felelte Fatime és egyre jobban sir, — vannak gazdag és deli férfiak, de olyan férfit, aki mellett olyan boldog lehetne az asszony, mint az anyja zsámolyánál, vajmi ritkán találni. A férfiak erősek, oh uram s így erőszakosak is, önzők, zsarnoki hajlamuak... Kiabálnak az asszonyra és azt kivánják tőle, hogy soha saját akarata ne legyen, hanem, ha az ura jókedvü, akkor nevessen, ha pedig rosszkedvü, akkor sirjon . . . Gonoszak és igazságtalanok valamennyien . . .

— Micsoda? — kérdezte szörnyü hangon, szemeit tágrameresztve az aga, — azt mered mondani, hogy én is . . . gonosz és igazságtalan vagyok?

Fatime, aki sohasem hazudott, alázatosan lehajtotta fejét és így felelt:

— Mivel te is férfi vagy, óh uram, ne haragudj, *néha* . . .

Hadsil aga azt hitte, nyomban megüti a guta. Micsoda hálátlan népség! Nem adott-e meg mindent az asszonyainak, amire szükségük volt? Nem csókolta-e meg őket sokszor és sokszor szerelemmel? Nem bocsátotta-e meg végül is minden hibáikat, ha illően bocsánatot kértek? Csak tegnapelőtt történt, hogy kozmás volt az étel s ő mégsem kergette el őket a házból, mult hónapban pedig mind a háromnak új papucsot ajándékozott.

Rettenetes düh fogta el teljes joggal és átkozódásai kihallatszottak az utcára is, megijesztvén a kóbor ebeket és arra ténfergő koldusokat. Az asszonyok megint csak úgy hallgatták, mint az előbb:

Fatime összeszorított dacos szájjal, Kirmizi sirva és Csicsek hátatfordítva, mérgesen.

— Oh, Allah, hát nem volt-e igaza Fatiménak, akit egyébként még meg fogok tépázni, amiért most mi is miatta szenvedünk. De mikor bünteted már meg a

Tordai-Schilling Oszkár
Napnyugta, rézkarc

Èrnst-Muzeum CXXXI. /jubiláris/ kiállitása, 1932.
május, 19 1.

Vasárnapi Újság, 1916., 554. l. — Lepold—Homor 98. l. — Gerevich PA, 252. l. — Lepold—Lippay 57. l.

Coriolanus

Vászon, olaj, 48×71 cm.
A pesti Műcsarnokban vásárolva a művész hagyatékából.
Maszlaghy II., 382. szám. — Gerevich: Régi és újabb magyar festők a prímási képtárban. Vasárnapi Újság, 1916., 554. l. — Lepold—Homor 98. l. — Gerevich PA, 252. l. — Lepold—Lippay 57. l.

PACZKA FERENC (1856—1925)

A gyermek magyarországi Szent Erzsébet alamizsnáskodása

Vászon, olaj, 200×350 cm.
Jelezve lent jobbra: Paczka F. 1878.
Új magyar Sion, IX., 1878., 782. l. — Kőrösy László: Esztergom. Esztergom, 1887., 239. l. — Z.: Az esztergomi érseki képtár leírása. Új Magyar Sion, XVI., 1885., 848—849. l. — Maszlaghy II., 392. szám. — Esztergom vármegye. Bp. é. n. 176. l. — Gerevich: Az Újság, 1916. júl. 20, 4. l. — Lepold—Homor 97. l. — Gerevich PA, 253. l. — Lepold—Lippay 56. l.

Schrif-Sherhani tangeri mór arcképe

Fa, olaj, 24×14 cm.

Tordai-Schilling Oszkár
Vetközés közben

Ernst-Muzeum CXXXI. /jubilárius/ kiállítása. 1932. május, 23 l.

MDK

Tordai Schilling Oszkár

Elek Artur: Uj magyar grafikai művészet.
Erdélyi Helikon, 193o. jan. 15 1.

MDK

Tordai Schilling Oszkár

Előadás után, olaj

Magyar Képzőművészetért. 1. kiáll. Ernst Múz.

1946. jul. 13 l.

MDK

Tordai Schilling Oszkár

Sörözők, tusr.
Mesemondó, "

M. Képzőmüv. Szab. Szerv. tav. tárlat, 1947.
máj. 8 l.

Torday Schilling Oszkár

Utolsó tánc, rézk.
Napnyugta, "

Árverési Közlöny, 1939. 3.rk.
34-35 l.

MDK

Tordai-Schilling
Gondokodó, rézk.
Az öngyilkos, "
Négyalakos kompozició, rézk.

Magy. müvészek rézk. kiáll. Katalógus. Aurora. 1922.

MDK

Tordai-Schilling
Ifjuság, rézk.
Amazonok, "
Vándorok, "
Az alchimista,"
A tüz, "

Magy. művészek rézk. kiáll. Katalógus. Aurora. 1922.

MK

Tordai-Schilling
Dante, rézk.

Magy. művészek rézk. kiáll. katal. Aurora, 1922.

MDK

Tordai-Schilling
Kereszt alatt, rézk.

Magy. művészek rézk. kiáll. Katalógus. Aurora. 1922.

MDK

Tordai Schilling Oszkár

Kokain-szivók, cer.
Tanulmányfej, tus
Mesemondó, cer.

M.Rézkarcolók Egyesülete kiáll. Mücs. 1939. jan.
29 l.

KM Társ.

MDK

Torday Schilling Oszkár

Mesemondó II. rézk.
Vakok ebédje, "
Nárcisz, "

M. Rézkarcolók Egyesülete kiáll. Műcs. 1939. jan.

3o l. KM Társ.

Tordai Schilling Oszkár

MDK

Titus diadalive, szépia

Róma, Cecilia Metella siremléke, szépia

Emit-díj, N.Szal. 1943. ápr.

M D K

Tordai-Schilling Oszkár festőművész

Magyar Művészet. 1926. 539. l.

Tordai Schilling Oszkár M.D.K.

grafikus

343-
350. Zivatar;
Naplemente;
Pulcinello és Pulcinella
Utolsó tánc
Majusfa,
Égi jelek; Portrétanulmány
Haragos anya

Ungarische Graphik. Bev. J. Conrad.
Zürich 1924, 17,

MDK

Tordai-Schilling

Kompozició, rézk.

Magy. művészek rézk. kiáll. Katalógus. Aurora.
1922.

TORDAI SCHILLING

emlitve ld. Miskolczy Erzsébet

Sáfráni Györgyi: A mühely és alapitója

UJ TÜKÖR 1983.XX.évf.29.sz.16-17.o.

Tordai Schilling

l.

Szépmüvèszet

1943. 91. l.

Alapittatott 1885,

Tordai szoros Balika-
vára
Aranyos szek

l

Gaali II. 93. l.

Tordai Tausz Imre

Munkacsi
1919. hadviselt mun. kiáll
262
harcteren mun voll
1924. tav. kiáll. 586

Società Bibliografica V. 15.

MDK

Tordai Tausz Imre

Február a Dunán, of.

Hadviselt müvészek kiáll. Mücs. 1919. márc.
19 l.

Tordai Tausz Imre.

* **(A főváros képvásárlása a téli tárlaton.)** A Műcsarnokban megnyitott téli tárlaton a főváros megvette *Tordai Tausz Imre Roueni részlet* című képét, amelyet a párizsi őszi szalon is elfogadott kiállításra.

BK. 928
XVI. 16

Budapesti Hirlap, 1928. dec. 16.

Az Idő. Tordai Schilling Oszkár rézkarca az Ernst-Múzeum kiállításán

Tátrai szó nélkül odalépett a két gyerekhez, megcsókolta a homlokukat s anélkül, hogy az asszonyra ránézett volna, bement a dolgozószobájába. Sokáig hallotta az asszony lépéseit a mellékszobában. Majd egyszerre észrevette, hogy az asszony belépkedett a kis öltözőszobába. Hallotta, hogy megcsörrent a tintatartó. Tehát ír. Másnap szelid, búsongó érzés simogatta a Tátrai szivét, ahogy az ötödik kis levelet olvasta. A levél őhozzá szólt. „Édes, jó kis uram! Hogy nem szeretsz, azt már látom. És nincsen nekem már senkim a világon. Igen. Bűnös asszony voltam. Másra gondoltam. Azért ver meg az Isten engem . . .“

Tátrai este újra a dolgozószobájába ment. Elsáncolta magát egy csomó irással. Már éjfél is elmult, amikor az asszony besurrant hozzá. A szemében könnycsepp rezgett. Bátortalanul kérdezte:

— Még most sem fekszel le?

Tátrai föl se nézett az irásából, csak úgy felelte:

— Nem. Különben is itt alszom. Nem akarlak háborgatni.

Az asszony egy picit megszédült. Lassan, szótlanul tünt el. Másnap Tátrai lázasan nyitotta ki a kis fiókot. A levél újra neki szólt és sötét dolgok komorlottak benne. „Meghalok, most már meghalok, — írta az asszony. — Nem szeretsz édes uram engem. Pedig én csak téged szeretlek. Milyen szépen éltünk! Milyen gyönyörűen! De én igy tovább nem élek. Nekem kell a szelid, édes beszéd, a gyöngéd hang, a meleg szeretet . . .“

Mikor estefelé Tátrai lassan belépett az előszobába, a nyitott, sötét ebédlőn keresztül látta, hogy a felesége az öltözőszoba kis kerevetén ül s a fejét szo-

Uj Idők
1926. II. félév

morúan hajtja meg. Látta azt is, hogy a kis levelesfiók nyitva van.

A puha szőnyegen keresztül az ajtóig lopózott, megállt az ajtó előtt s lassan, szeliden beszólt a szobába.

Az asszony fölrezzent. Felugrott. Csodálkozva nézett az ura mosolygó arcába.

— Emmike! — szólt újra a férfi lágyan.

Az asszony szeme tele lett könnyel. Hirtelen az ura mellére ejtette a fejét s esdekelve, könyörögve susogta:

— Miért... miért voltál olyan hideg hozzám... Meg akartál ölni?

— Én? Téged? — felelte a férfi s erősen magához szorította az asszonyt.

Amint kibontakoztak egymás karjából, egy pillantást vetett az öltözőasztalka kihúzott fiókjára s nyugodt mosollyal kérdezte:

— Mi van ebben a kis fiókban?

Az asszony elpirult s rátette kezét a fiókra.

— Semmi, — felelte remegő, ijedt hangon. — Semmi — s hirtelen betolta a fiókot.

Tátrai komolyan, kérdően a szemébe nézett.

— Akkor zárjuk be, — szólt lassan, becsukta a fiókot s a kulcsot az asszony felé tartotta.

Az asszony térdei reszkettek. Hirtelen leesett a kerevetre s hangosan elsírta magát.

— Nyisd ki... Nézd meg... Ha akarod, — szólt zokogva s megadással hajtotta meg a fejét.

A férfi megfogta az asszony kezét. Felemelte a kerevetről s szeliden a fülébe susogta:

— Nem vagyok kíváncsi, tudom, hogy te rosszat nem tehetsz... s a te lelked joga, hogy szeress, vagy ne szeress. Én csak akarhatom, hogy szeress... Többet nem tehetek.

Az asszony halkan, melegen sikoltott s hirtelen az ura nyakába ugrott...

Vagy két hétre az Adriára mentek. Megpihentek Raguzában. Alkonyat felé sokszor elsétáltak a San Giacomo-kolostor felé. Keresztülmentek az omladozó kolostor kihalt, árkádos, hűvös udvarán, ki a szelid verőfényben várakozó, sötétzöld ciprusok, ezüstös olajfák, rózsaszínvirággal teleszórt oleánderek között, a magasba kanyargó fehér úton, vagy átcsónakáztak a lágyan ringó, opálos vízen, a haragoszöld Lacroma szigetére. Megbújtak a hóvirággal teleszórt jázminbokrok alatt. Néha kiültek egy kőpadra a sziklák föle, a tengerpartra s nézték a játékos fehér hullámokat.

Mikor újra otthon voltak, úgy egy hét mulva mégis belopózott Tátrai az asszony öltözőszobájába, egy kis izgalommal, gyerekes kíváncsisággal nyúlt a fiókhoz. Nyitva volt. Kihúzta a fiókot. Nem volt benne semmi.

Tátrai szive megdobbant. Elkomolyodott az arca s egy kis mélabús vonás játszadozott a szája körül. A lelkén, — mint a hullámokra dobott rózsák, — ringott a csókok emléke, sok édes pillantás, finom, titkos villanások, amiket sohasem lehet megérteni. Sóhajtott s elgondolkodott:

— Még öt kis fiók van az öltözőasztalkán. Vajjon melyik lesz legközelebb bezárva s vajjon ki lehet-e majd akkor nyitni?

Boldogok, akik elérhetetlen célokért küzdenek; nem ismerik meg a siker csalódásait.

*

Nem abban van a tragédia, hogy meg kell öregednünk, hanem abban, hogy nem tudunk fiatalok lenni.

Bakonyi László

Tordai Schilling Oszkár

Mi lenne, ha...

Irta **Karinthy Frigyes**

— Apa játsszunk *milenneha* játékot, — kiabál a négyéves fiam elalvás előtt.

A *milenneha* játék, mint neve is mutatja, abból a felismerésből táplálkozik, hogy a dolgok vannak valahogy, mégpedig bizonyos határozott jelleggel és sorrendben, amit nem igen lehet megváltoztatni — viszont van egy bizonyos dolog a világon s éppen a kisfiam koponyáján belül, ami független e törvényszerű egymásbatartozástól és szuverén módon, tetszése szerint válogatja össze a jelenség-elemeket.

A kisfiam őrült nagyokat nevet, mint tulajdon közönsége ezen a játékon.

— Apa, mi lenne, ha az embernek csak egy füle volna a szája helyén és két szája a füle helyén?

Ezt mondja a kisfiam és a könnye csorog, úgy nevet a saját viccén.

— Apa mi lenne, ha a békának szárnya volna... és... és... (és már előre alig tud beszélni nevettében, még mielőtt tudná, hogy mit fog kitalálni) — és kukorékolna... — (és kukorékol nevettében).

— Apa mi lenne, ha a tűz vizes volna és a víztől meggyulladna a ház...

— Apa mi lenne, ha állva aludnánk és fekve járnánk az utcán és két fejünk volna és a kezünkön hordanánk a cipőt és a lámpa gummiból volna és... és... és... apa... és mi lenne, ha... és mi lenne, ha a cukor... és a só... és apa... és mi lenne...

A kisfiam így lassan álombaneveti magát, én pedig bután és tünődve ülök az ágya szélén és irígyen nézem lehunyt szemét, nevető száját: nyilván azt álmodja, hogy a só édes és a cukor keserű.

De honnan ez a kitörő boldogság?

A játék, így, felnőtt fejjel, ostobának látszik. Viszont tagadhatatlan, hogy ezzel a mulatsággal indulunk neki az életnek és... a legboldogabb korszak, amire vágyva és fájva gondolunk vissza, aminek visszaálmodására, visszacsinálására irányul minden ösztönös mozdulatunk, mikor a boldogságot keressük: éppen ennek a furcsa játéknak jegyében múlik el tőlünk. A gyermek első gondolata, közvetlenül azután, hogy megismerte a lovat és madarat, az a képtelen szándék, hogy minden ok nélkül felcserélje az elemeket, amikből ló és madár fogalma alakult — szárnyas lovat kívánjon és négylábú madarat.

Költészet forrása?!... A példa, szárnyas lóról lévén szó, csábítónak látszik, hogy megelégedjünk ennyivel. De ha egy kis szemlét tartunk a dolgok összefüggése rendjén, kiderül, hogy ez a céltalan, játékos összekeverése a dolgoknak nem annyira a képzeletben lejátszódó költészeti alkotásra, mint inkább a valóságban lejátszódó tudományos kutatásra jellemző.

Az ember szinte elszégyenli magát. És mégis — ugyan mi módon születtek meg a nagy felfedezések, nagy megismerések, világ dolgát, dolgok természetes fejlődését órák alatt századokkal megelőző, előreugró csodái az emberi ész és kéz „munkájának"?

Tordai Tausz Imre

MDK

Tavasz

Műcsarnok 1924. tavaszi kiállitás

MDK

Tordainé /Gerő Zsuzsa/

4. m. plakát kiáll. Müsz. 1961.

MDK

Tordainé Gerő Zsuzsa

Magyar plakát 66. 5. magyar plakát kiáll.
Műcs. 1966. dec.

MDK

Tordainé Gerő Zsuza

Uj győzelmek felé

II. Plakátkiállitás. 1956. N.Szal. 1XXXXX

2o. 1.

Tordainé Gerő Zsuzsa MIK

Szerepelt a IV. Magyar Plakátművészeti Kiállitás anyagából rendezett győri /Lenin uti műcsarnok/ kiállitáson.

"Egyél több almát"

Bácz Béla: Érdemes megnézni.

KISALFÖLD. 1962. jul. 29.

Tordainé Gerő Zsuzsa

Naptármunkával szerepelt.

Székely Artúr: Magyar plakát '66; Magyar Grafika, 1967. 1. sz. 19. l.

VIDÉKI CENTRUMOK

Szeged

Az Alföldi Művészek Egyesülete II. tárlata. Második kiállítását nyitotta meg december hónapban ez az agilis, hézagpótlóan fontos művészeti egyesület, melynek kiállításain nem csupán Szeged művészei, hanem az egész Alföld művészeti élete, sőt az onnan elszármazott, azóta már beérkezett fővárosi művészek adnak találkozót egymásnak. Szeged művészein kivül Hódmezővásárhely, Orosháza, Békéscsaba és Kecskemét, sőt Szolnok művészei is úgyszólván testületileg vettek részt a nagysikerű tárlaton. Az AME kiállításai érzékeny hiányt pótolnak az Alföld művészeti életében és egész bizonyos, hogy jelentősége évről-évre nagyobb lesz.

Miskolc

Bartus Ödön kiállítása. A városháza dísztermében minden évben bemutatja a város népszerű festőművésze évi termését. Miskolc város műértő közönsége évről-évre megállapítja ennek a természetimádó, kitünő piktorának szép vonalban ívelő fejlődését. Tájainak idillikus hangulata, az az áhitat, mellyel a művész képein a természet elé lép, akvarelljeiből, és olajképeiből egyaránt képformáló készséggel kibontakozó hangulat egyre nagyobb és nagyobb kört vonz Bartus Ödön piktúrája köré. Örülünk egy jó piktor sikerének és szivesen állapítjuk meg, hogy nemcsak a műkritika, de a közönség is egyre nagyobb melegséggel fogadja Bartus Ödön gyüjteményes kiállításait.

Meilinger Dezső képkiállítása. Január 10-ikén nyílik meg Miskolcon a Városháza dísztermében Meilinger Dezsőnek, az ismert nevű festőművésznek gyüjteményes kiállítása, mely elé nagy érdeklődéssel tekint Miskolc város intelligenciája.

Székesfehérvár

Két kiállítás. Egymásután két képkiállítás nyilott meg Székesfehérváron. Az egyik *Kövér* Gyuláé, az ismert festőművészé, aki 50 képet állított ki, hazai és külföldi tájakat és nagyméretű aktképeket. A másik kiállítás *Kerekes* mint „Előkelő nemes fiú" c. tanulmánya, 144. és 123. számú női portrékat már a Műcsarnok kiállításairól ismerjük, ahol szintén feltünt arcképeinek előkelőségével. *Muszély* Ágoston festményei kellemesen archaizálják a modern témákat. *Littkey* Antal pasztelljei pikturájának finom és mindig izléses, az erotikus ábrázolásban mértéket tartó darabjai. *Ocsvár* Rezső akvarelljei rendkívül artisztikusak és színekben jól összefoglalt képek, olajportréi közül dr. Rostagni orvos arcképe a legsikerültebb. *Justh* Emilia akvarelljei, *Erős* Lászlónak egy női portréja, *Slezák* István egy félakt képe művészi értékek. *Jánossy* egy kis kompoziciója és *Schwartsuk* női aktjai a két szobrászművész kellemes formanyelvéről tesznek tanúságot. *Gerlóczy* Edit iparművésznő művészi hatású párnái kértek még részt a kiállítás sikeréből, melyet dr. *Horváth* Zoltán nagy hozzáértéssel rendezett meg.

Képzőművészeti előadás Miskolcon. A Lévay Egyesület rendezésében *Bartus* Ödön festőművész szokásos évi kiállitását tartotta meg. Miskolc város népszerű festőművészének kiállitásán dec. hó 16-án *Dr. Gyöngyösi* Nándor tartott szabad előadást „Progressziv és konzervativ művészet" cimmel. A városháza dísztermét zsufolásig megtöltötte a város intelligenciája, feszült figyelemmel hallgatta meg az előadó érdekes műtörténeti fejtegetéseit és az azokból levont, a fogalmakat tisztázó következtetéseit.

Kis kiállitások. *Bundschuh* Ottó, *Demeczkyné Wolf* Irma és *Wiesner* Frigyes festőművészek a Barcsay uccai gimnázium rajztermében rendezték meg szokásos évi gyüjteményes kiállításukat, melynek olaj- és vizfestményei állandóan nagy közönséget vonzottak. — *Páris* Erzsi festőművész és *Tesnera* Ida szobrászművész nivós műteremkiállítást rendeztek, melyen a két ismert művésznő művészetének tisztelői nagy számban jelentek meg. — *Radnay* Miklós festőművész az Egyesült Polgári Lipótvárosi Körben rendezett jólsikerült nivós gyüjteményes kiállítást. — *Gáspár* Dezső *Mendlik* Lajos és *Vadon* Ben-

Tordai Tausz Imre

Képzőművészet

1929. 16. 7.

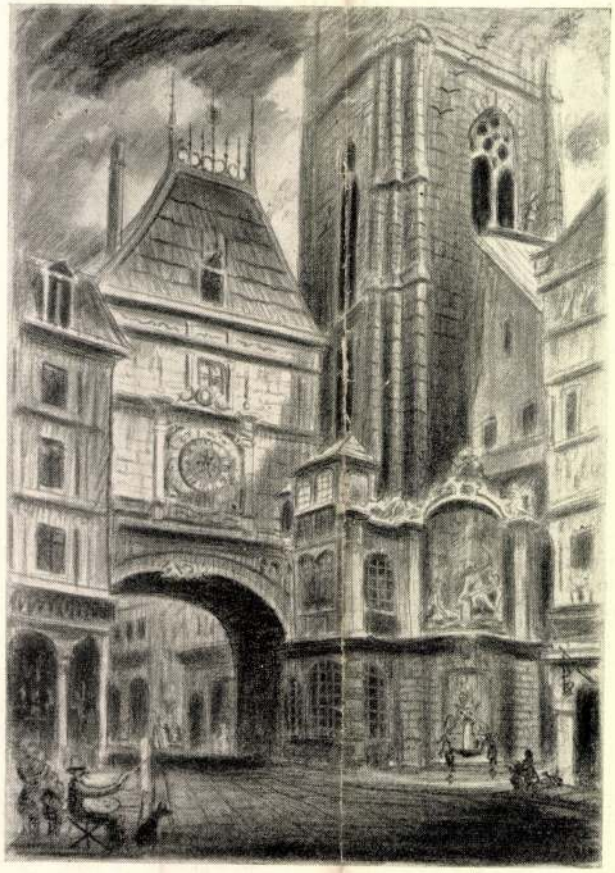

TORDAI TAUSZ IMRE: Normandiai részlet

A Párisi Salon d'Automme kiállításáról

Megvette Budapest Székesfőváros

Tordai Székely
Zsigmond
Jessö
Est, 1928

Fig. 1. Grundriss der Bahnh

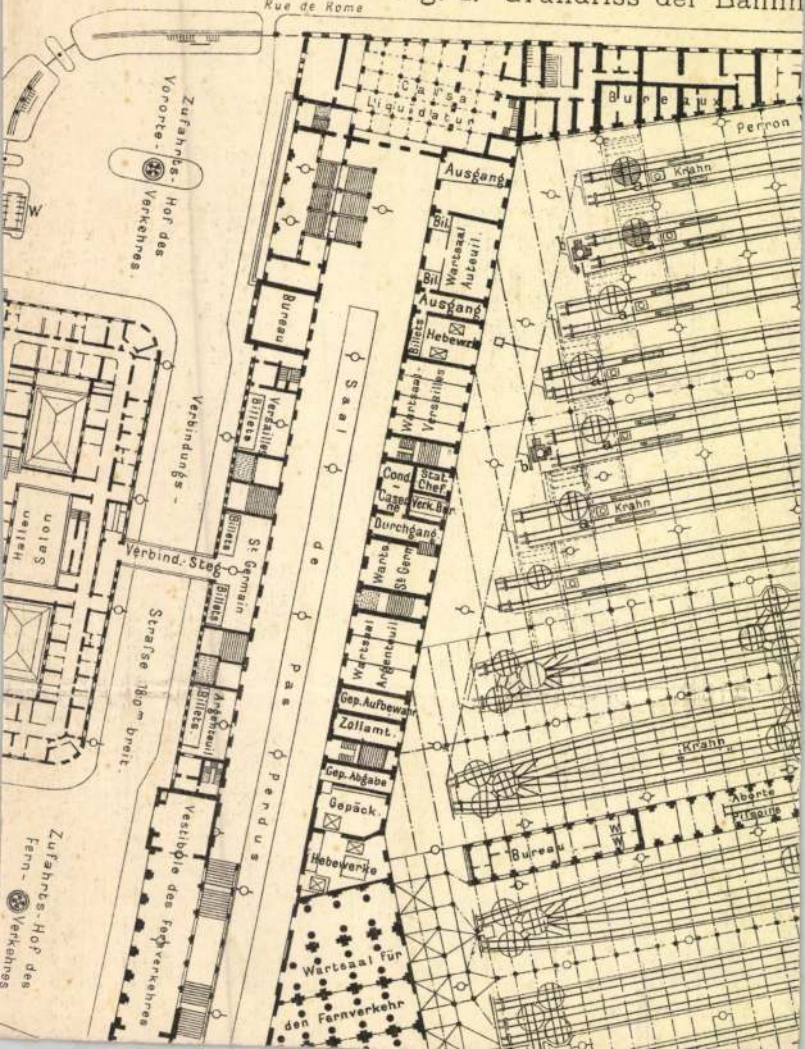

Tordai Székely Zsigmond

1920. szept.

kiáll. Nemzeti Szalonban

Szigeti részlet, olaj. 4000.—

Zarnoschi, Steffan l. Szárnovszki István.

Tordai Székely Zsigmond

Árverési Csarnok Mat. ankrio

31. sz. 1926 febr.
32. sz. 1926. ápr.
33. sz. 1926. jun.
34. sz. 1926. okt.
36. sz. 1927 febr.
37. sz. 1927 márc.
38. sz. 1927 máj.
39. sz. 1927. okt.
40. sz. 1927. dec

— ~~Gjöngyszemek IV 37~~.

Torday Székely

Zsigmond

fest.

Rózsa Ferenc u. 73

MKSz 1947

MDK

Tordai Székely Zsigmond

Parkrészlet, of.

Falusi ház, of.

Árverési Csarnok aukció kat.1933.okt. /3.sz./
35.l.

MDK.

Torday-Székely Zsigmond festő

"Falusi ház" /olaj/

Árverési Közlöny 4.sz. 1939. december.
49.l.

MDK

Tordai Székely Zsigmond

Parkrészlet, of.

" "

" "

" "

Árv. Közl. 1929.jun. 4.rk.sz. 32 l.

Tordai Székely Zsigmond

Szigeti részlet, of.

K.Szal. őszi tárl. 1920. szept. 27. l.

Tordai-Székely Zsigmond, festöm.

1484. Parkrészlet. Olf. J.l.b.

1485. Parkrészlet. " J.l.j.

Árv. Közl. 1931. 3.rk.sz. 69.l.

MDK

Tordai Székely Zsigmond, festőm.

969. Parkrészlet. Olf. J.l.j.

970. Parkrészlet. Olf. J.l.j.

Árverési Közlöny. 1929. ápr. 3. rk. sz. 37.l.

MDK

Torday Székely Zsigmond

Legelő birkák, repr.

Ősz a müvészetben. /Bpest. 1941./

MDK

Tordai Székely Zsigmond

Parkrészlet, of.

Falusi ház, of.

Árverési Közlöny 1932. 1. rk. sz. 38.1.

MDK

Torday Székely Zsigmond. festő

Alkonyat, of.
Borongós táj, "
Arany János tölgye, "
Budai vánkó út, "

Mülerem. - 32. esop. kiáll. - 1942 VII. 12. tól. - Kat.

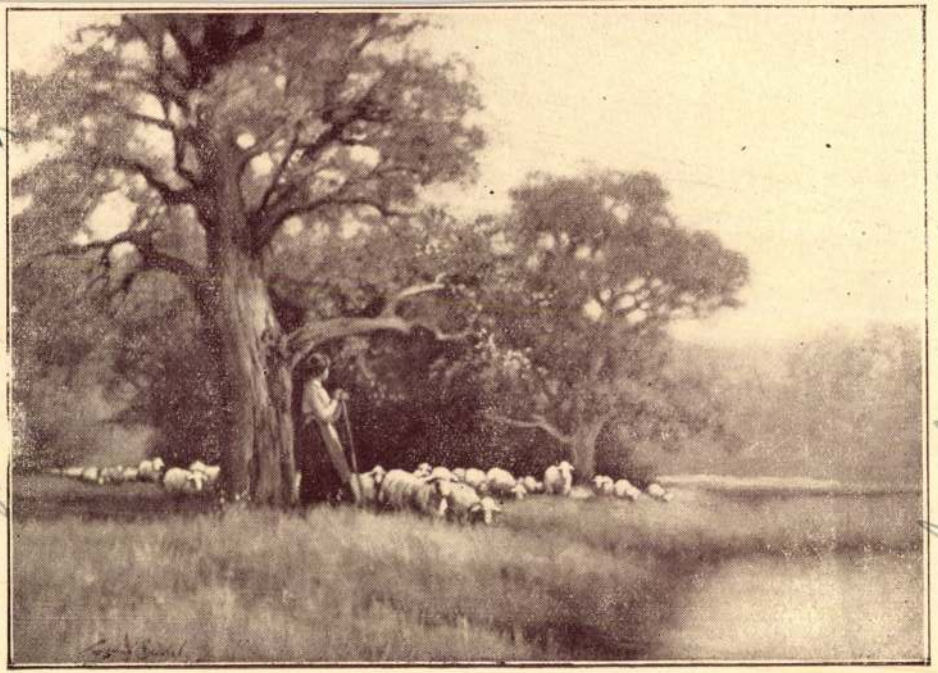

Legelő birkák. Torday Székely Zsigmond olajfestménye.

Torday Székely Zsigmond

Óra mutvészetben.
(Bpest, 1941)

Enteriör. Friedlinger Jenő olajfestménye

Tordai Miklós

miniator

1461-ben.

Mihalik József. Magyarország vidéki mukincsei. Szendrei. Magyar mukincsek. Bpest. 1901. III. k. 29. l.

ben egy földalatti kisebbszerű vízvezeték több méter hosszú maradványait ásták ki. A vízvezeték 20 cm. hosszúságú cserépcsövekből volt egybeállítva.

A Tündérhegy keleti lankás Kistündér nevű oldalát többnyire gyümölcsöskertek s néhol szőlők borítják A Kistündér alján vonult az a római út, mely az Aranyos folyótól a Várhegyre, illetőleg a Várhegyen Septimius Severus idejében felépített terjedelmes castrumhoz vezetett. Az út mindkét oldalán sűrűen állottak a római épületek, a telep azon része azután sem néptelenedett el, hogy Potaissa központjává a Tündérhegy helyébe a Várhegy lépett. A castrumtól aranyosi római hídhoz vezető út mindkét oldalát különféle iparosok és kereskedők helyiségei foglalták el. A Trajanus-útnak a Kistündérnél elnyuló vonalán természetes lapos kövekkel kirakott járda szolgált a gyalogosoknak. Az 1909-ik évben itt egy kerítés sasfáinak elhelyezése céljából ásott gödrökkel a hajdani járda átlag 60 cm. átmérőjű természetes lapos kövekkel kirakott részletét bontották szét. Az egyik mészkőlapon természetes vízmosta mélyedés, mint valami csatorna vonul végig csaknem egy méternyi hosszúságban. Ily vízmosta kövek a Tordahasadék mészszikláiban találhatók.

A Kistündér lejtőjén és tövében sűrűen állott római épületek alapfalainak maradványaiból az utóbbi 16 év leforgása alatt sokat ástak fel, de még többet hordottak onnan a régebbi években szét. Az épületek- és az elég gyakran talált különféle tárgyak a hajdani lakók jolétéről tanuskodnak. Sajnos az utóbbi években talált tárgyak közül is igen sok nyomtalanul elveszett. Sok a régiségkereskedők utján, — vagy a Botár-féle gyűjteménynyel külföldre jutott. Az én gyűjteményembe innen a következő tárgyak kerültek: bronz-kulcs, nehány cserépmécses, sok edénytöredék, pár bronz-gyűrű, egy fekete pászta-gyűrű, vas-kulcs, bronzszeg, vasszeg, bronzkorong, szép bronzfibula, cserépcsésze, vaslándzsa, sok apró bronztöredék, nehány bélyeges tégla, Vénus cserépszobrának fejnélküli töredéke. Ugyszintén fejnélkül került elő Abundantianak 5 cm. magas csinos kis bronzszobra is. Itt a Dulló-féle szőlőben találtak meg egy homokkő szobor fejet. Ez a 30 cm. magas töredék egy dús szakálú és bajuszú erőteljes férfinek koronás sisakkal ékes feje, mely nagyon hasonlít egy a szomszédos Várhegyen talált és általam az Arch. Ért. 1904. évi junius havi füzetében már ismertetett szoborfejhez. Szintén ott a Dulló-féle kertben került elő a különféle római cserépedénytöredékeknek egy oly nagy halmaza, a melyből több szekérre való rakomány telt volna ki. A töredékek között volt egy olyan cseréphenger is, melyet valószínűen a takácsok a fonal felgombolyítása céljára használtak. Abból a cseréphalomból került hozzám egy edénynek állatalakot mutató hét centiméternyi felső darabja, melyen az állat két füle egy növény-levéllé egyesül. A Kistündérnek a Szindipatak hídja felé hajló részéből két oltár van a gyűjteményemben. Az egyiket (6. ábra) sok római téglával és cseréppel a római út közelében találták. Ez 73 cm. magas, melyből 38 cm. az irásos lapra jut, de a hajdani áldozó nevét és a felirat nagyobb részét valószínűen oly czélból, hogy a kőre más felíratot alkalmazzanak, annyira levésték, hogy csakis az I · O · M · három első betű maradt meg. Ennél az oltárnál épebb és szebb az 1908-ik évben a Gegesy Árpád kertjében a Tündérhegyre felvezető út közelében kiásott és szintén a Jupiter tiszteletére szentelt oltár. Ez 75 cm.

által is művelt s azután a rómaiak által folytatott kőbányákból, a Téglás Gábor által az Arch. Ért. 1889. évi 4. sz. füzetében részletesen ismertetett *Vágottkőtől* származtak. A tündérhegyi romoknak általam 1895-ben látott és lerajzolt vastagfalu részletében oly szűkök valának a czellaszerű helyiségek, hogy azokon ily hosszú kődarabot gerendául jól alkalmazhattak. A Tündéhegytető közelében még ott hever egy csaknem négyzetalakú, 143 cm. hosszúságú s 108 cm. szélességű és 27 cm. vastagságú faragott kőlap, melynek egykori rendeltetése bizonytalan. Megjegyzem, hogy a tetőn a Gegesy-féle szőlő felső laposán szintén hever egy ehhez hasonló nagy kőlap, mely azonban még valamivel vastagabb, vastagsága 34 centiméter.

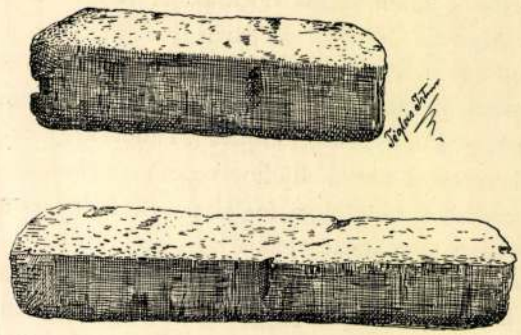

4. ábra. 210 és 293 cm. hosszú kődúczok a Tündérvárról.

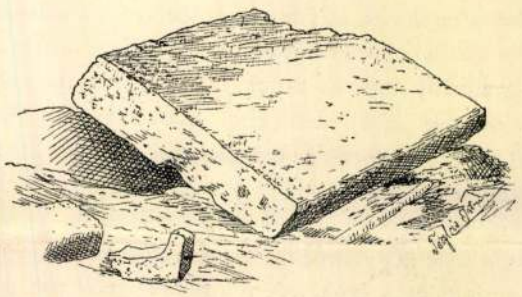

5. ábra. 143 cm. hosszú és 108 cm. széles faragott kőtábla a Tündérhegyről.

A csúcs közelében 1909-ben egy kavicscsal vastagon kirakott hajdani útnak 25 m. szélességű teste hét méternyi hosszúságban előkerült. Ahhoz az úthoz közel egy nagyobb vaslándzsát is találtak. A lándzsa levélalakú pengéjét a rozsda szerfölött megviselte. Az egész tárgy 25 cm. hosszú s legszélesebb része 25 millim.

A tetőtől délre az Aranyos folyó felé lejtő oldalon 1895 óta több helyen tártak fel egy-egy kisebb vagy nagyobb épület alapfalainak némi részletét. Az egyik épülettől régebben oly kőmozsarat szereztem, melyhez hasonlók Verespataknál is találtattak. Ugyanonnan egy graphitos anyagú edény darabját s 1908-ban két kis aranyolvasztó cseréptégelyt is szereztem. A leletekből következtetve, ott hajdan aranyműves, — vagy legalább is aranymosó mester lakhatott. Ezeknek az alapfalaknak szomszédságában a tetőről alálefé vonuló régi vízmosásban szép millefiori gyöngyöket és egy kis vasgyűrűt is találtam. A kőmozsár hidasi homokkőből készült. Kár, hogy felsőrészéből egy jókora darab lecsorbult. A graphitos csésze fala 8 milliméteres, jó vastag. A két kis olvasztó tégely egymáshoz nagyon hasonlít. Mindkettő csak 2 cm. magas, belsejében mindkettőnek a feneke ferdén mélyed. Abban a kis gödörben az érczolvasztás nyomai — sőt az egyikben az arany odatapadt kis szemcséje is látható. A gyöngyök 2 cm. átmérőjüek és 16 millim. vastagok. Anyaguk sárga szinű üvegpászta, melybe kék és fehér körök vannak berakva.

A Tündérhegy Pardemál nevű lejtőjén 1904-ben egy kisebbszerű épület alapfalait és azok között bekarczolt diszítésű cserepek töredékeit — s közelé-

azzal készen volt az a 22 milliméter átmérőjű kis ékszer. Ezektől a síroktól 28 méterrel alább és délkelet felé a hegy lejtőjén 1909-ben kiástak egy oly sírt, melyben a halott szintén koporsó nélkül, de közönséges kődarabokkal körülvéve és elborítva inkább zsugorított helyzetben volt eltemetve. Meglehet, hogy ily régi sírokat már több évvel ezelőtt is ástak ki a hegy ezen oldalán, de azok tartalmából Tordán ma már semmit se lehet feltalálni.

A kő- és bronzeszközök, — az őskori sírok és a rommaradványok, valamint az itt talált barbár ezüstpénzek támogatják azt a véleményemet, hogy Tordán nem a Várhegy — hanem a Tündérhegy a legrégebbi lakott hely.

Báró Orbán Balázs Torda város és Környéke leírásának 48-ik lapján említi, hogy Ercsey József 1837-ben a Tündérhegyen talált sok urnasírról és számos kősarkophagról tett közé leírást a Nemzeti Társalgóban. Azok az urnák és sarkophágok azóta nyomtalanul eltüntek. Ma már azokból sem Tordán sem a vidékén egyetlen példányt sem lehet megtalálni. Tordán tartozkodásom óta a Tündérhegyen 1906-ban ástak ki római sírokat. Akkor ugyanis a tetőtől nyugot felé a hegynek a Pardépataka felé hajló részén, az úgynevezett Pardémál tetején egymás közelében mintegy 20 római sírt találtak. Ezek a sírok a rómaiak megtelepülésének első éveiből származhattak s annyira szegényesek voltak, hogy egyik csontváz sem feküdt sarkophágban vagy téglakoporsóban, de mindannyi koporsó nélkül volt eltemetve. A sírok mindegyikében volt azonban egy-egy csinos kis cserépkorsó és cserépmécses, meg egy-egy nagyon elkopott rézpénz s némelyik sírban egy-egy csonttű darabja is találtatott. Ezekkel a tárgyakkal együtt onnan a gyűjteménybe jutott egy kő-oroszlán feje is. Sajnos az itt talált érmek annyira kopottak, hogy azokon sem a felirat, sem a császár képe nem látható. 1908-ban a hegy déli lejtőjén szőlőforgatás alkalmával római sírkőnek 40 cm. magas, 60 cm. széles és 17 cm. vastag töredékét ásták ki. Embercsontokat ezzel a sírkővel nem találtak s valószínűen ez a kő a hegy magasabb részéről csúszott valamikor oda alá. Miután a felirat megmaradt része olvasható, a sírkőtöredékről a rajzot közlöm (3. ábra).

3. ábra. Csonka föliratos emlék a Tündérvárról.

Hallomás szerint a Tündérhegy nyugoti folytatásának Csillagmál nevű részében régebben nehány téglasírt — és abban cserépedényeket, mécseseket és római pénzeket találtak.

A tündérhegyi romok maradványaiból az 1908. évi szőlőmunka alkalmával pár érdekesebb darab ismét felszínre került.

Érdekes a 233 cm. rendkívüli hosszúságú kőhasáb, mely durván van kifaragva és talán párja annak a mintegy ezelőtt 40 évvel a sétatér rendezése alkalmával egyik tündéri szőlőből odavitt 210 cm. hosszú és az említett kőhasábbal azonos conglomerát anyagú, — meg azonos kidolgozású faragott kődarabnak, mely jelenleg is a sétatéren ülőpadul szolgál. Ezek a nagy kődarabok, valamint a tündérhegyi romokból kiszedett s már nagyobb részben ide-oda széthurczolt s részben a hegy alatti malomba beépített faragott kövek mind a Tündérhegytől mintegy hét kilométernyire, a Tordahasadék közelében már talán előbb a dákok

is osztom, de egyszersmind, tekintetbe véve e hegyfok hadászati fontos voltát, hiszem, hogy itt nem csak a rómaiak idejében, de már azelőtt is erőd állott. A dákok figyelmét sem kerülhette el itt az Aranyos és a két patak völgyei által határolt, a termékeny sikságra tekintő s promontoriumszerűen előre rugó és épen azért könnyen is megerősíthető fontos pont. A só közelsége is ide vonzotta az embereket és a dákoknak is állhatott itt egy váruk, Trajanus katonái talán feldulták, de a helyére a rómaiak siettek újat emelni. A rómaiak is első megtelepülésük helyéül itt ezt a hegyet és annak környékét s nevezetesen a hegy tövében az Aranyos partját választották és csak később, midőn Septimius Severus császár a macedoniai ötödik légio székhelyévé Potaissát tette és a Tündérhegynél szélesebb hátu, de eldugottabb Várhegy laposán a nagy terjedelmű castrumot felépítette, terjedt a római telep a Várhegyre és annak környékére is át, de miután a Várhegyről sem az Aranyos folyót, — sem az azon át épített hidat — és a sikságon átvezető római utat nem lehetett úgy szemmel kisérni mint a Tündérhegyről, a castrum felépítése után is fenntartottak a Tündérhegyen legalább egy őrtornyot.

A Tündérhegy régebbi lakott voltára következtetek itt talált oly leletekből is, melyek a rómaiak előtti időkből erednek. Így a hegytetőtől nyugat felé a hegy azon lejtőjéről, mely a Pardépataka felé nyulik, egy 16 cm. hosszú, 48 miliméter és 7 cm. vastag jó nagy kőfejsze van a gyűjteményemben. Régebben ott más kőeszközöket — s bronz vésőt — és vastag cserépedénytöredékeket is találtak. Hallomásom szerint a hegy déli lejtőjén pitykealakú homorú ezüstpénzeket is kaptak, melyeket Kis György nevű régiségkereskedőnek adtak el. A kis tálszerű homorúsággal ellátott barbár pénzek közül innen egy 35 mm. széles átmérőjü nagyobb ezüstpénz van a gyűjteményemben. A pénz domború oldalán primitiv kivitelben duzzadt ajakú emberi arcz látható, a homorú oldalon lévő kép azonban oly szerfölött kezdetleges, hogy annak tárgyát nem it tudtam még megállapítani. A Tündérhegy tetőről kaptam egy 30 miliméter átmérőjű barbár pénzt is, melynek anyaga finom minőségű ezüst. Ennek előlapján durvább kidolgozású emberfej — és a hátlapján Hercules alakja látható A hegy déli lejtőjén találtak egy 18 millim. átmérőjű s szintén kezdetleges kidolgozású arczczképpel és hátlapján lovasfogattal jelzett jóminőségű kis ezüstpénzt, — továbbá egy 23 miliméter átmérőjű és előlapján emberfejjel, hátlapján ló alakjával jelzett barbár ezüstpénzt is.

A Tündérhegy délkeletre hajló oldalának középmagasságában, mintegy 45 oly sírt ástak fel, melyben a halottak koporsó nélkül és kelet-nyugoti irányban s meglehetős szabályos sorban voltak eltemetve. Ezek közül a sírok közül kettőben egy-egy egyszerűbb s egymáshoz alakra és nagyságra teljesen hasonló bronzkarpereczet, — egy más sírban kis bronzgyűrűt — és ezüst sodrony kis töredékét találták. A karpereczek középen testesebb s két végük felé elhegyesedő egyenként 215 milliméter hosszúságú négyszögű bronzból egyszerűen úgy voltak összehajtva, hogy két végük egymásra feküdt. Mikor a sírt felásták, nem voltam jelen és a munkások a csontváz jobb karjáról az ékszert letörték. A gyürű a két végén elhegyesedő vörösréz sodronyból szintén oly módon készült, mint a karpereczek. A gyűrűn is csak a sodrony két végét egymásra hajlították s

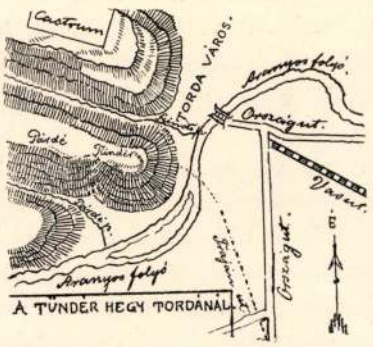

1. ábra.

ásási munkálatok folytak, melyek miatt a hajdan ott állott épület alapfalainak egy része is napfényre került és én azokról rajzot készíthettem. A föld termékenységét fokozni óhajtó birtokosok küzdelme a romok és a romokat födő bozót ellen az utóbbi években oly nagy mérvűvé vált, hogy most már a Tündérhegy épületeiről szerzett adataim bejelentésével sem késlekedhetem, ha azt óhajtom, hogy az addig jusson az ilyesmi iránt érdeklődők tudomására, a míg ezekből az érdekes romokból még valami kevés nyom látható.

Báró Orbán Balázs *Torda város és környéke* című művének 47-ik lapján meglehetős részletesen sorolja fel, hogy ő 1882—1884-ben, azaz, a midőn művéhez az adatokat itt gyűjtötte, a Tündérhegyen mit talált. Felsorolja, hogy ott a szőlők mesgyéjén a faragott kövek, oszloptöredékek, párkánykövek és válualakú kövek egész halmazát és sorát — s azon kívül egy hosszú gátonyszerű kiemelkedést látott, 11 évvel később én már csak a kökény és csipkerózsa — meg magas csalán és más gyomból járhatatlanná összeszövődött bozóttal borított törmelékhalmazt és az épen akkor véletlenül feltárva állott alapfal részleteit találtam ott, mert a tetőre felnyuló szőlőskertek tulajdonosai évről-évre, lassan-lassan fogyasztották és szűkebbre szorították a rom területét. Legutóbb az 1907. és 1908-ik években oly nagy erővel estek neki e területnek, hogy ma már a hegytetőt is művelés alá foghatják. A felsőbb hatóságok intézkedése folytán épen akkor Beszterczén laktam és itt nem kisérhettem figyelemmel a régi rom teljes szétdúlásának munkáját.

Vázlatom (2. ábra) feltünteti, hogy a fennemlített gátonyszerű emelkedésnek 1895-ben kibontva talált szegletén miképen volt a fal a nagy faragott kövekből összerakva. Három egymás fölötti réteg maradványait — s pár méternyire attól a tetőn nehány darab szintén oly conglomerátos anyagú quadert, — kissé távolabb egy szép párkánykő részletét és egy küszöbkő töredékét találtam. Nagy mennyiségben hevertek ott szanaszét a közönséges épületkövek és testes tégladarabok is, melyekből itt-ott a közeli szőlők mesgyéjén halmok voltak összegyüjtve. Némi hasonlatot találtam a Hunyad megyében a Godián havas közelében rejtőzködő muncseli Gredistye és az azzal szomszédos Piatra rosia faragott kövekből álló titokzatos multú romjai és a tündérhegyi rom között. A testes és nélhol vaskapocs helylyel is ellátott nagy kövek itt is olyanformán valának egymás mellé és egymás fölé helyezve, mint amott. A fennemlített művében már báró Orbán Balázs is hangoztatta, hogy itt római Castellum vagy őrtoronyállott. Ezt én

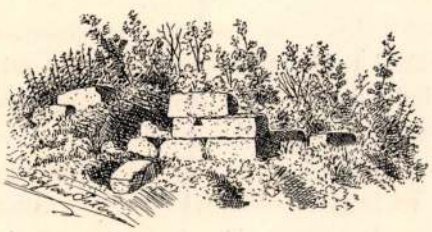

2. ábra. A Tündérvár romja 1895-ben.

sehol valamely küszöb maradványát, mert az e földön évente végig szántó ekevas, a régi épület padozat szintjén felülemelkedő falazat javarészét szerterombolta; csupán egyes mélyebben feküdt részeknél maradtak fenn a falak valamivel nagyobb magasságig, így az épület délkeleti szárnyánál, a mely a XVII—XXII. helyiségeket foglalta magában.

És csupán itt lehetett egyes helyeken falfestés nyomait felfedeznünk, ezek azonban elég jó fentartásuak voltak. A festés modora különböző volt. Majd — a mint ez az omladékokból kikerült számos töredékből kitetszik — világos alapon vörös, sárga vagy akár fekete színnel húzott egyenes vonalakat találunk; majd pedig sötét-piros volt az alap színe és zöld levelekkel volt borítva (a mint ezt a mintázást az aquincumi nagy lakóház omladékaiban talált töredékek is feltüntetik),* néha virágokkal is volt tarkázva. A falat rendszerint kb. 4—5 cm. vastag terrazzoréteg borította, a melyre aztán vékony réteg meszet, vagy pedig mészből és finom kavicshomokból álló keveréket raktak fel, erre jött csak a festés. Gyakran azonban el is hagyják a terrazzo-réteget. Ott a hol a légfűtést a fal mentén külön levegő téglákon (tubi) vezették — a mint így történt pl. a XVIII. szoba K′ K‴ fala és a VI. helyiség K″ L″ fala mentén — ott a tubi-k a szoba felé eső oldalukon elébb terrazzoval voltak borítva, ezeket mészréteggel vonták be, s e fölé festettek azután. Érdekesek az itt napfényre került feliratos kőemlékek: 1. egy csonka mérföldmutató, mely Aquincumtól számítva a XLVII. római mérföldet jelzi; 2. M. Aur. Marcus-nak, a hemesai ezres lovascsapat katonájának 8-soros feliratos sírköve; 3. fogadalmi kő, mely Septimius Severus és M. Aurelius Antonius császárok üdvéért Diana istennőnek volt szentelve; 4. Diana istennőnek szentelt oltárkő. Ezeknek közelebbi leírása az Arch. Értesítő múlt évi kötetében (XXIX, 243—245 és u. o. 350) már megjelent. *Mahler Ede.*

ROMOK ÉS LELETEK A TORDAI TÜNDÉRHEGYEN.

Torda városától nyugatra a 400—450 méter magasra emelkedő dombok közül két kis patak siet a város déli szélénél tova rohanó Aranyos folyó felé. Ez a két patak, a Pardé pataka és a Szindi patak, mélyre bevágott völgyeivel úgy tagolja a határ ama részét, hogy a dombok sorából közvetlenül a város szomszédságában kettő elkülönítve előre rugó fokot alkot. Egyike a Várhegy, a másik a Tündérhegy nevet viseli. A Várhegyen állott Potaissa castruma. A Várhegy és annak környékén az 1895 óta évről-évre elég szép számmal előfordult leletekről gyakran számoltam be az Arch. Értesítő hasábjain, de a Tündérhegyről csak is 1904-ben emlékeztem meg röviden, mert a hegytetőn talált rom-maradványokat óhajtottam volna részletesebben átkutatni és tanulmányozni, mivel az a Várhegynél keskenyebb hátú s valamivel magasabb és a Várhegy elébe nyomult csúcs kiválóan megérdemli a kutató figyelmét (1. ábra).

Legelőször 1895 tavaszán látogattam meg azt a tetőt, hol akkor épen oly

* V. ö. Kuzsinszky, u. o. 103. l.

TORDAS (Tejér)

Vétes?

R. K. TEMPLOM épült 1787 – 1790 körül

Tordas

Tordasi kastély

romantikus

képe repr.

Károly János

Fejér vármegye

története. V. k.

Székesfehérvár, 1904.

403. l.

Tordosi ref. templom
templomeröd
Erüstjei, öntárgyai
Hünzési
Templom és harangtorony
régi képei repr.

Debreczeni László
1930. 169. l. 170, 171.
172, 173, 174, 175, 176.
177. l.

A letétbe helyezés megtörténtéről azonnal értesítendő az Ügyigazgatóság.

Tordaszentlászlói ref.

templom

mérmüves ablak s egyéb
gotikus müreszletek
sirkövek, ezüst és ónták-
gyak, népies barok beren-
dezési tárgyak a XVIII. szá-
zad közepéről.
Sirkö.
Hunzések
gotikus boltozat zárókö
Neoklasszikus sirkö

Debreczeni László 1936

144 — 153. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

V. Visegrádi

Torday Aliz

A MAGY. IP. MŰV. AZ EZREDFORDULÓN

7 1.p.

XII. 9-i, 1273.sz. levelére.

-47. Megj.: Fülep-Kner lev. 138.p.

ikkeket küldött Kner FL-nak.

Torday Gyula ?

a mesteriskola fiatal növen-
dike „Szent Rokus" feltintető
nagyobb keppel pályázik

Képzőművészeti mérk. Vas. Nyj
1884. 608. l

Torday Krisztina, építész

Antal Piroska – Torday Krisztina: rangsorolás nélküli megvétel, [25. sz. pályamű] [repr.]

Fejleszthető családi házak, 1983. Tervpályázat. Magyar Építőművészet, 1984. 2. 6-old.

MDK

Tordon Ákos

rajza (illusztráció) repr.

(Tordon Ákos: Öreg kintó.)

Nők Lapja, Bp. 1957. április 4. [23. l.]

Tondi Sándor, festő

L.: földi Péter

8.

— : o földi Péter

EST I HIRLAP, Bp. 1976. ápr. 8.

Tordy

l.

LykaMagyműI800-50

332. l.

pasztel

"

"

rte

Akvaforte

"

"

"

"

rajz

"

"

Tordy

Ltäb. III, 76

Tordy Antal

Jestö

laid

=

Kunits Topographische

Beschreibungen Ungarn

Pest, 1824. I.

263-l.

M D K

Tordy Antonius, Zombor.

festő

Kapossy János: Építők, szobrászok, festők és grafikusok Magyarországon 1828-ban. Műv. Ért. 1952. 1.sz. 139 l.

Tornai vár

Miskovszky Viktor:

Honi erödeink ismeretehez. I. A tornai vár s annak alapraja. Arch. Közl. 1873. IX. 12. (26–29. l. Ábrákkal 1. füzet)

muemlekek orsz. bizottsága

k

Budapest.

. bizottsága 1911 évi január-julius
lásai és a hozzátartozó leltári naplók
én, felkérem Méltóságodat, hogy azok
ézkedni méltóztassék.
évi augusztus hó 30.

1. MK 18.-
stik MK 23.63

21924. — K. M. E. Ny.

Torelli, Aldo

olasz rajzoló

AZ »UNO MOSOLYA« címmel karikatura-albumot adott ki Párisban Aldo Torelli olasz rajzoló, akinek egy Mussolini-karikatúrája miatt annakidején emigrálnia kellett. A felszabadulásig Budapesten talált menedéket.

Világ

1948. okt. 22.

KISZLÉV – כסלו ✳ DECZEMBER

Ujhold 2.	ב׳ דראש חדש	1	א	Hétfő	1	Elig pk.
		2	ב	Kedd	2	Bibiána sz.
		3	ג	Szerda	3	Xavér Ferencz
		4	ד	Csütörtök	4	Borbála
		5	ה	Péntek	5	Szabbas ap.
Heti szidr. Wajéczé	ויצא	6	ו	Szombat	6	Miklós pk.
		7	ז	Vasárnap	7	**E 2. Ambrus**
		8	ח	Hétfő	8	**Mária fogant.**
		9	ט	Kedd	9	Aranka

578

558

M.D.K.

Filippo di Matteo Torelli, miniátor

már az 1440-es években működik Firenzében és szerző az ő díszítőstílusával hozza összefüggésbe a budai miniátor-műhely első névszerint említett művészét, Blandinus és nem tartja kizárlnak, hogy talajdonképpen azonos személyiségről van szó, (amire azonban eddig még közelebbi adatok hiányoznak).

A magyar Corvinák. Összeáll.és bev.: Berkovits Ilona. Bp.1962. Magyar Helikon. 80. old.

Toren, osztrák festő

A Szolnoki művésztelep története 1851-ig nyílik vissza, illetve 49-el kezdődik, mikor az debreceni visszavonuláskor az osztrák hadsereggel August von Pettenkofen hadifestő keresztül ment Szolnokon és annyira megfogta Szolnok hangulata, hogy 51-ben lejött és festette az ottani életet és követték a többi osztrák festők.

A Közizlés alakítói

1975. VIII. 19. 16-17 Kossuth /11/ - Vné -

Toretti

1868-ban kezdette a föti templom szentélyének szines márványpadozatát, a főoltár és a Szent Lucencius oltár márvány-lépcsőit.

Jbl Ervin. A föti templom. Magyar Művészet 1930. 547 l.

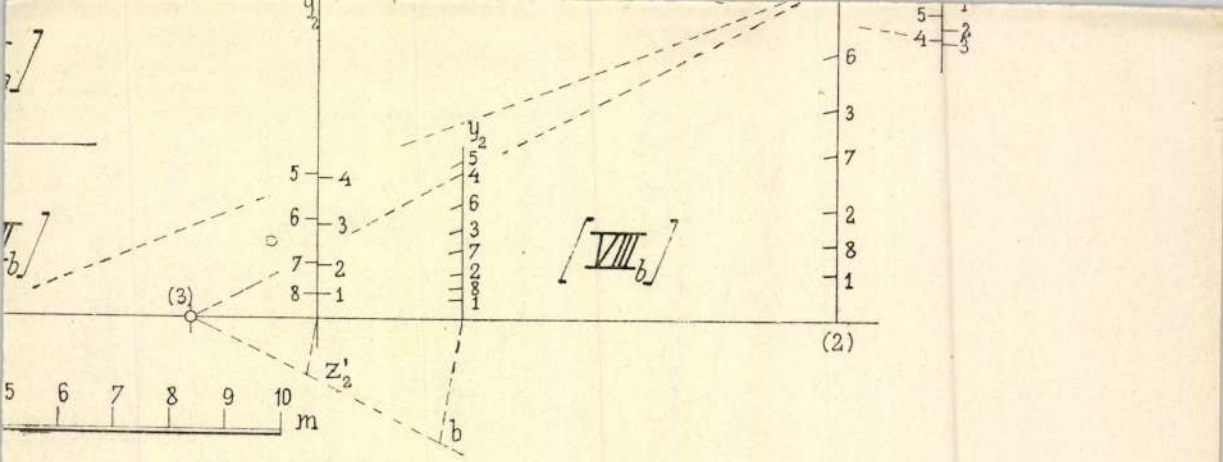

y_2
5 4
6 3
7 2
8 1
(3)
z'_2
b
y_2
5
4
6
3
7
2
8
1
[VIII$_b$]
6
3
7
2
8
1
(2)
5 6 7 8 9 10
m

Toretti jelzéssel:

„Velencei hölgy" o.v. 64×90 cm

J.l.b.: Toretti (Restaurált)

Becsült ár: 12000 Ft.

BÁV 56.Képaukció Bp.1981. december

MDK

Torff,

Mellkép. Medaill.

Revers: Tölgyág és babérágak.

Dr. André Csatkai: Versuch einer Franz Liszt Ikonographie. Sonderabdruck aus d. "Burgenländischen Heimatblättern". Jahrg. 1936 Hft. 2. S. 63.

Torggler Hermann festőművész
Generallt.v.Besser, színes rajz
Róth J.táborszernagy c.r.
Sajtóhadiszállás második kiállitása
Nemzeti Szalon, 1917 február

...ÁND FESTŐ, XVII. század
...árfi

egyenkint 47×36 cm.
...s vásárolta a brünni Volavy-gyüjte-

Az esztergomi Hercegprímási képtár.
...ar Korona, III., 1879., 21. szám. —
...zlaghy II., 157—158. szám.

...LAND FESTŐ, XVII. század
...lom belseje
...on, olaj, 110×140 cm.
...staurálta Nikássy Lajos, 1934.

HOLLAND FESTŐ, XVIII. század
Zenészek
Fa, olaj, 46×35 cm.

JANSSENS, ABRAHAM (flamand festő, 1575 körül —1632)
Ceres
Vászon, olaj, 106×100 cm.
Lepold—Homor 97. l. — Lepold—Lippay 56. l.

A Szent Család pihenése
Vászon, olaj, 68×50 cm.
Z.: Az esztergomi érseki képtár. Új Magyar Sion, XVI., 1885., 850. l. — Maszlaghy II., 201. szám.—Lepold—Homor 97. l. — Gerevich PA, 244. l. (Abraham Janssens.) — Lepold—Lippay 56. l.

Tórh Dezső épitész M.D.K.
/Komárom megyei TI/

Esztergom, Széchenyi tér 16, hatlakóses lakóépület.

épitésvezető:Paul Béla
Épités éve: 1961.

repr.

Magyar Épitőművészet 1963/1. 30-

Magyar Épitőművészet 1963/1.

M.D.K.

Torhoff Tamás

„Szentlélek templom. Ép. 1221. /Torhoff Tamástól./" Az idézett rész a könyv Templomok és kápolnák c. rovatában szerepel. A„Müemlékek, müemlékjellegü épületek." c. rovat II. részében megjegyzi, hogy a„Szentlélek-templom csucsives toronnyal" készült 1221-ben épitették és Dorfmeister falképei és oltárképei diszitik.
Az idézett cim lábjegyzetében hivatkozik:„Forster-Gerecze: Magyarország müemlékei stb." müvére.

Dr. Heimler Károly:Sopron topográfiája. Sopron. 1936. 34. l. és 42. l.

TORIAN MARIAN, grafikus

A második világháborúban lengyel menekült. Itt Hatvan
ban lakott, aki a felszabadulás után hazatért ugyan, de
újból Magyarországra jött, itt megnősült és jelenleg
grafikusként Egerben dolgozik. és Füzesabonyban lakik
328.old

NÉMETI GÁBOR: Lengyel menekültek a II. világháború
idején Hatvanban. 213.old

A Egri Múzeum évkönyve, 1975. XIII. Eger
EGER, 1975

TORNAGÖRGŐ.

Néveredete Melich János elfogadott megállapítása szerint Gergely személynév „ő“ képzővel alkotott alakja. A hagyomány szerint a tatárok elől menekülő IV. Béla a község határában lévő „Fej“ forrás mellett megpihent, ezt a térséget ma is „Palotá“-nak hívják. 1360 előtt már a Bebek-családé, királyi adományból. Egy 14. századból származó oklevélben „Gergew“, 1430. és 1487. évek körül, Gergő néven írták. 1427-ben Gergőfalu Szobonya Imre tulajdona. 48 portája után szedték az adót. 1477-ben a Semseyeket mint a Szerdahelyiekkel osztályos birtokosokat iktatták be Görgő falu tulajdonjogába. 1715-ben 22 jobbágy, 8 zsellér és egy taksás lakosa van, míg 1720-ban számuk 12 nemes, 24 jobbágy, 4 zsellér és egy taksás. Az utóbbinál a 41 háztartás 260 főnyi lakosságot eredményez. Közel 100 év múlva 408 rk., 914 ref. és 20 izr. lakosa volt. A m. század közepén a tornai uradalommal kapcsolatban herceg Eszterházy birtok.

Kisközség a tornai járásban. Hozzátartozik Pétermezőpuszta. Határában van a Felső-Hegy, amelyben most folyik egy óriási cseppkőbarlangnak a feltárása. Területe 6244 kat. hold, lakosainak száma 1190, akik 4 német kivételével magyarok és 437 rk., 2 gk., 728 ref., 5 ev., 18 izr. Legnépesebb foglalkozási ág az őstermelés, de nagyobb számú iparos lakosságot is találunk. Rk. és ref. templom helyben, lakóházak száma 256. Tanügyét 1 rk., 1 ref. népiskola látja el. Vasútállomása Torna, u. p. ugyanott, u. t.: Szádalmás.

Csikvári Ábrahám

211. l.

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS HÁZINYOMDÁJA 1936 — 6859

Felelős kiadó: Dr. Budó Jusztin. Felelős nyomdavezető: Kurfürst István vezérigazgató.

Tornagörgöi ref.

templom

megújítottár 1911.

Anyakönyvei 1783 óta

Csikvári Abaúj

sz. a. 261. l.

Tornagörgöz rk.

templom

Középkori, állitólag Bebek Gyorgy, Nagy Lajos kincstárnoka épitette.

Csikvári Abauj

A. a. 261, 262. h.

TORNAHORVÁTI.

Első történelmi nyoma a 15. század elejéről való. 1425 körül a Horváthy- és a vele rokon Mály-család egyenlő arányban megosztott tulajdona. Mály Szaniszló halálával 1468-ban a korábban átadott Horváthy-féle javak is gazdátlanul álltak. Ezekkel a király 1469-ben a Tereszténvi-családot jutalmazza. Rövidesen csere útján a becskeházi Orros-oké. 1564-ben is a Horváthy-családé két portával. 1696-ban 12, 1720-ban 3 jobbágy családot találtak. A nagyobbik fele még a 18. században is puszta. A mult századig birtokosai a gróf Keglevich- és Zichy-családok. Vétel útján Dreher Antal uradalmának része.

Kisközség a tornai járásban. Területe 573 kat. hold, lakosainak száma 246, akik 2 kivételével magyarok. 112 rk., 134 gk. Őstermeléssel foglalkoznak. Gk. templom helyben, lakóházak száma 50. A tankötelesek oktatásáról 1 gk. népiskola gondoskodik. Vasútállomása: Torna, utolsó postája és távirdája ugyanott.

Csikvári Ábrány 211. l

Budavárát és azt egyelőre Szapolyai Jánosnak adja át, de 1541-ben csellel végkép hatalmába keríti. Buda 1686-ban az egész keresztyén világ segítségével felszabadul csaknem másfélszázados rabságából. Ennek az időnek emlékét őrzi a Rózsa-dombon Gül Baba, a híres török szent sírja s a budai oldal több fürdője: — a törökök is kiélvezték Budapest fürdővárosnak azt az előnyét, hogy duskálhattak gyógyító erejű meleg s egyéb forrásokban. (A kelta Al-Kink, amiből a római Aquincum neve is lett, a sok vízre céloz.)

1703-ban hivatalosan is szabad királyi városi rangot kap Pest. Mária Terézia alatt fényes királyi palotát emel a nemzet, hogy a Bécsben székelő magyar királyt fővárosába csábítsa. 1784-ben az egyetem kerül Pestre; a XVIII. század végén és a XIX. század első felében József nádor, ill. Széchenyi István szerelmes buzgósággal fejlesztették a kettős várost, s e nagyszerű munka eredménye a pesti Dunasor klasszikusan szép képén kívül a

Folyó sz.	Tárgy	M Folyó mtr.

Méretek		Egyes ár		Egyes össz.		Munkák össz.	
Négysz. mtr.	Köb-mtr.	kor.	fill.	kor.	fill.	kor.	fill.
				619		225	60
				247	94	182	60
		4	—	120	—		
		30	—	120			
						2485	94
				2000	—		
				1000	—		
				800	—		
				2000	—		
				1500	—		

R. sz. 149B Rigler J. E. r.-t. Budapest

Torbágyi

pécsi archépfestő

Részt vett az alábbi kiállitáson

Veszprémi Hirlap

1943 febr. 3.

(Pécsi festőművészek kiállitása [Veszprém-ben].

Torbágyi Novák György

nobrat

l.

Szépm. Muz. Évh

VIII. 176 l.

ány Múzeum a leggazdagabb magyar
emeli, hogy nem egy, műtörténeti-
yegtelen ré

Tomas Ramos Ferreiro

Pe. Y. 424/1898.

1898. mayo. 10.

Tornai András, ácsmester M.D.K.

1832-ben a szentdomonkosi r.k. templom restaurálását végzi Mózer Mihály kőműves mesterrel együtt -

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 371. old.
+ 412. "

TORNAI András ácsmester. A szentdomonkosi rk. templom restaurálásakor --+ Mozer M. kőművesmesterrel együtt dolgozik 1832-ben.

A Hevesmegyei Topográfia-adatgyüjtéséből. Voit.

Tornay

Szerepel a Fővárosi képtár uj szerzeményeinek kiállításán a Nemzeti Szalonban

Magyarság 1937 – I. 5

Torna Imre

szegedi festő

Merengő férfi

Marospart

Szeged 1948 nov

A m.kir. vallás- és közoktat
szám alatt a keb. számvevőség
másolata:

A Müemlékek O
nyeinek gyarapitása céljáb
geire 400 P, azaz Négyszáz
vevőséget, hogy ezen összeg
/Budapest, I. Mészöly- u.4
számla terhére. A miniszte
b.államtitkár.

Torinelli, Filippo

hadimérnök

Esztergom várának
ujjáépítésén harmad-
magával dolgozott,
de a munka befeje-
zését meggátották
a törökök.

Wod
s. Gyal Magg.
321. c.

POCSAI SÁNDOR
kir. cp. bizományos
CSANÁDPALOTA

Torjay Valter

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Grafikusművész

ZALAI HÍRLAP

1984 NOV 10

1021

Torjay Valter: RAJZ '83

ik olvasóink
egerszegen az Ady Fi
ım egyes termében
sütörtökig újra láthat
kert aratott kétrészes
ai krimi, *A postás*
étszer csenget 1

Szépen magyar

Mindig rendelkezünk?

Ez az ige újabban nagyon elburjánzott mindennapi beszédünkben és a sajtóban. Alapjelentéseiben nem kifogásolhatjuk. Pl. Tanulmányi ügyekben az igazgató rendelkezik. A művezető rendelkezik a munkásokkal. Ezzel az összeggel szabadon rendelkezünk. De ha a birtoklást kifejező „van valamije" helyett használjuk, akkor már káros nyelvi jelenségnek tartjuk.

A rendőrségi jelentésekben gyakran olvassuk, hogy pl. egy baleset elkövetője *nem rendelkezik* vezetői engedéllyel. Pedig csak nincs vezetői engedélye. A sportnyelv is gyakran használja: pl. a sportoló hat hibaponttal *rendelkezik* (holott csak *van neki* hat hibapontja). Szívesen nem *rendelkezne* vele!

A napisajtóból nagyon sok példát gyűjthetünk össze. Pl.: egy földterület sok természeti kinccsel, a mozgalom pedig nemes hagyományokkal rendelkezik. De valamiről fontos ismeretekkel is rendelkezhetünk. Olvastam már jó ütemérzékkel rendelkező zenészről is. A jó humorú ember humorérzékkel rendelkezik. De lehet szabadidővel is rendelkezni.

Torinelli Filippo

hadimérnök

Győr XVI. r

l.

Hattört. Közl

1933. 8-l.

Fejérpataky László VII. 166.

Torinelli Filippo gróf

katonai mérnök

l.

Hadtört. Közl

1933. 166 l.

Velencze VII-258, 261, 262,

TORNAY ENDRE szobrászmüvész kiállitása Sepsiszentgyörgyön. /rövid hir./

Utunk, XXXI.évf. 22./1439./sz. 1976. máj. 28. 8.old.

Tornay [ ], szobrász

l.: Bujdosó Ernő

(Schiffer): Studio de Budapest.

Esti Hírlap, B.n. 1978 márc. 17. 2.

Tornai Endre, szobrai

9. Tornay Endre: Kuporgó

és otthonalapításuk még ma is jórészt ezek alapján megy végbe, mert egyszerűen csak így oldható meg.

A hagyományos életformát és a technikai modernizálást semmiképpen sem lehet mint rosszat és jót szembeállítani. Ami kívánatos volna: szervesebb illeszkedésük. A függetlenségre törekvést az életforma kialakításában pozitívnak érezzük a modernizálódás uniformizáló és egyetemes ellenőrzésre törekvő tendenciájával szemben. Gazdasági berendezkedését, gazdálkodását viszont szintén pazarlónak és nehézkesnek, s így nemcsak a felszabadultabb, boldogabb élet akadályának, de végső soron a gazdasági fejlődés egyik kerékkötőjének is tartjuk.

Színkatolikus falu ez. Van egy-két más vallású is, azt mondják... Az üzemben nem kérdezzük, hogy ki milyen vallású.

– Templomba járnak?

– Nemigen. Inkább alszunk vasárnap reggel. Persze, tudja, azért ha valami baj van, csak elhangzik egy-két fohász.

A „miben hisz" kérdést mindenkinek feltettük. Volt, aki hallgatással felelt. Ez a hallgatás nem annyira a meggyőződés vagy elvek hiányára utal, hanem arra, hogy nem szívesen teszik közszemlére azokat.

A munkásokra általánosan jellemzőnek tartott ösztönös materializmus és empirikus szemlélet mellett, a valláshoz és a különböző társadalmi-politikai tanokhoz való viszonynak több fajtájával találkoztunk.

A többség számára a vallási absztrakciók és a szocializmusról, az országos vagy nemzetközi politikáról szerzett információk konkrét tapasztalati világukon egyaránt kívül eső eszmék, amelyek elől egyesek teljesen elzárkóznak, mások pedig gyakorlatiasan a társadalmi alkalmazkodás eszközeiként kezelnek.

Természetesen közismert, hogy az állam hivatalos filozófiája ateista. Társadalmi-

Tornay Endre András, szobrász

A BALASSAGYARMATI HORVÁTH ENDRE Galériában Tornay Endre András szobrászművész alkotásaiból nyitottak tegnap kiállítást. A fiatal művész tárlatán huszonnégy fém, fa, kő és márvány kisplasztikáját, portréját, valamint harminc érmét tekintheti meg a közönség, november 28-ig.

— Hír

18

Népszabadság, Bp. 1978. nov. 6.

Endre András

Két fotóművész mutatja be műveit: Halász András a székesfehérvári Ifjúsági Házban és Szelényi Károly a Nemzeti Galéria Műhely-sorozatában. Előbbi október 6.-tól, utóbbi október 10.-től kezdve látható.
Balázs János a nyírbátori Báthori Múzeumban okt. 8.-tól, Földi Péter a Ferencvárosi Pincetárlaton október 11.-ig, Szalay Ferenc a Csontváry Teremben október 12.-től, Tornai Endre András a Studió Galériában október 21.-ig, Kolozsvári Miklós és Reményi Katalin a Fiatal Művészek Klubjában október 12.-ig szerepelnek alkotásaikkal fent nevezett kiállításokon.
Keserű Ilona retrospektiv kiállítása a székesfehérvári Csók Képtárban megtekinthető december 31.-ig, - közli a kulturális eseményekről szóló rovat.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. okt. 7. XXII.évf. 40. sz. 8. lap.

Tornay Endre

„Kupogó" mészkő, 21 cm

„Mesztelen formák" I-II-III-IV bronz.

„Portré" éjetett agyag, 27x24x29 cm

a szobrai szerepelnek az 1978-as Stúdió Ziállításban

– Katalógus a Könyvtárban –

Toriszay József

1833

l.

Mihalik Miklósbort

50. l.

LXI.

Torja vara

Hairomzek

l. Gadi I. 250.-C,

Torjavára (nyom)

Torján.
Dózsa-várnak
is hívják

Kővári Erdépeml.

49. l.

Teleki Sándor gróf VII. 280

M. D. K.

TORJAI Béla építész

Résztvesz a Veszprém városköz-
pontja rendezésére kiírt terapá-
lyázaton

Tarsterveső: Bozai József, Kovács
Lajos

Magyar Építőművészet 1960. 1. sz. 64. l.

Torjai Béla épitész MDK

részvétel a pályázaton

Tillai Ernő:Pécs déli városrész rendezési terv pályázata Magyar Epitőművészet 1956.V.évf.1.sz.4.l.

Torjai Béla épitész MDK

részvétel a pályázaton repr.

Valentiny Károly:Pécs déli városrész tervpályázatához Magyar Épitőművészet 1956.V.évf.1.sz.9.l.

TORJAY Valter

AS

Szombathelyen született.	**1964**	Born in Szombathely.
Diplomázott Szombathelyen a Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola rajz-történelem szakán. Mestere Mészáros György volt.	**1988**	Graduated from the Teachers' Training College of Szombathely where he had studied Art and History. His master was György Mészáros.
Körmenden a Kölcsey FerencGimnáziumban tanít.	**1988**	He taught at the Secondary School called Kölcsey Ferenc in Körmend.
Szombathelyen a Művészeti Szakközépiskolában tanít.	**1992**	He started teaching at the Secondary School of Art and Music in Szombathely.

EGYÉNI KIÁLLÍTÁSOK

SOLO EXHIBITIONS

Szombathely, Forgó Klub	**1989**	Szombathely, Forgó Club
Körmend, Könyvtár	**1990**	Körmend, Library
Celldömölk, Művelődési Központ	**1991**	Celldömölk, Culture Centre
Sárvár, Könyvtár (Gulyás Zsolttal)	**1992**	Sárvár, Library (with Zsolt Gulyás)

CSOPORTOS KIÁLLÍTÁSOK

COLLECTIVE EXHIBITIONS

Szombathely, Médium Galéria - "Önarckép"	**1991**	Szombathely, Medium Gallery - "Self-portrait"
Oberschützen, Kulturzentrum	**1992**	Oberschützen, Kulturzentrum

Geboren in Szombathely.	**1964**	Nato a Szombathely.
Erwarb er sein Diplom an der Pädagogischen Hochschule Berzsenyi Dániel, studierte Zeichen und Geschichte. Sein Meister war György Mészáros.	**1988**	Ha terminato gli studi di nell'Istituto pedagogia "Berzsenyi Dániel" a Szombathely (facoltà disegno e storia). Il Suo professore era Mászáros György.
Unterrichtete er im Gymnasium Kölcsey Ferenc in Körmend.	**1988**	Insegna a Körmend nel ginnasio "Kölcsey Ferenc".
Unterrichtet er in der Kunstfachmittelschule in Szombathely.	**1992**	Insegna a Szombathely nella scuola media professionale d'arte.

EINZELAUSSTELLUNGEN

ESPOSIZIONI DI GRUPPO

Szombathely, Forgo-Klub	**1989**	Szombathely, Club Forgó
Körmend, Bibliothek	**1990**	Körmend, Biblioteca
Celldömölk, Kulturzentrum	**1991**	Celldömölk, Centro di Cultura
Sárvár, Bibliothek (mit Zsolt Gulyás)	**1992**	Sárvár, Biblioteca (con Gulyás Zsolt)

GRUPPENAUSSTELLUNGEN

ESPOSIZIONI PERSONALI

Szombathely, Medium-Galerie - "Selbstporträt"	**1991**	Szombathely, Medium Galleria - "Autoritratto"
Oberschützen, Kulturzentrum	**1992**	Oberschützen, Centro di Cultura

"Szimbolista vagyok. Számomra a kép hangulata a legfontosabb. Hiszem, hogy a jó képet megtervezni nem, csak megfesteni lehet."

"I am asymbolist. The most important thing for me is the atmosphere of the picture. I believe that a good picture cannot be planed but painted only"

"Ich bin ein Symbolist. Für mich die Stimmung des Bildes am wichtigsten. Ich glaube ein gutes Bild kann man nicht entwerfen, sondern nur malen."

"Io sono simbolista. Per me è più importante l'atmosfera del dipinto. Io penso che il dipinto può essare fatto, senza essere progettato."

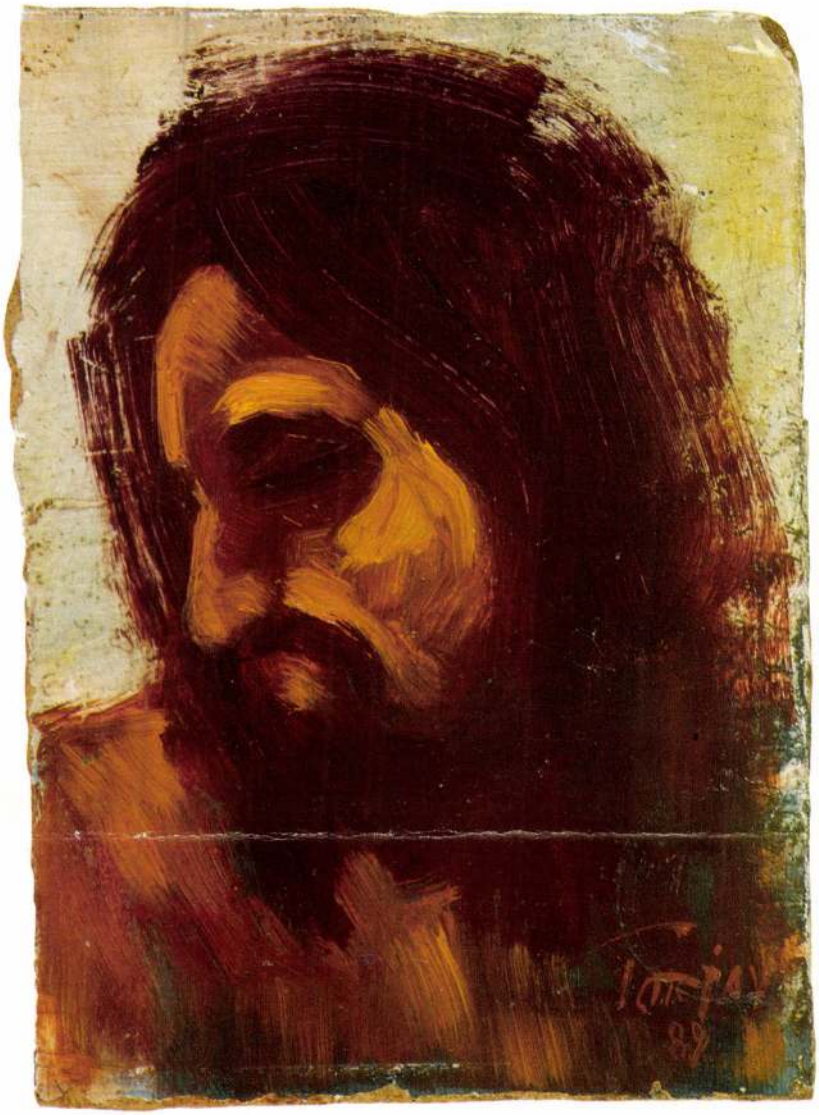

HALOTT KRISZTUS
1989. 15,5 X 11,5 CM OLAJ, FAROST

DEAD CHRIST
1989. 15,5 X 11,5 CM OIL, WOOD-FIBRE

TOTER CHRISTUS
1989. 15,5 X 11,5 CM ÖL, HOLZFASER

IL CHRISTO MORTO
1989. 15,5 X 11,5 CM OLIO, LEGNO COMPRESSO

JEUX (DEBUSSY - JÁTÉK)
1991. 80 X 60 CM OLAJ, FAROST

JEUX (DEBUSSY - GAME)
1991. 80 X 60 CM OIL, WOOD-FIBRE

JEUX (DEBUSSY - SPIEL)
1991. 80 X 60 CM ÖL, HOLZFASER

JEUX (DEBUSSY - GIUOCO)
1991. 80 X 60 CM OLIO, LEGNO COMPRESSO

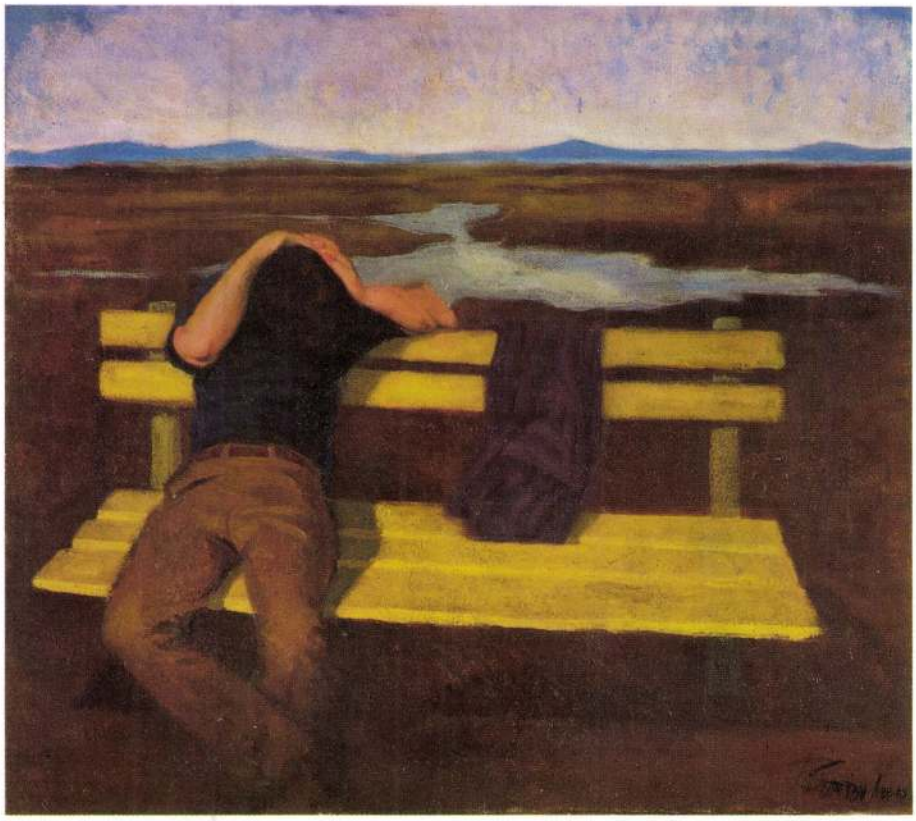

JÓZSEF (HOMAGE A FERENCZY KÁROLY)
1989. 63 X 75 CM OLAJ, VÁSZON

JÓZSEF (HOMAGE A FERENCZY KÁROLY)
1989. 63 X 75 CM OIL, CANVAS

JOSEF (HOMAGE A FERENCZY KÁROLY)
1989. 63 X 75 CM ÖL, LEINWAND

GIUSEPPE (HOMAGE A FERENCZY KÁROLY)
1989. 63 X 75 CM OLIO, TELA

TORJAY VALTER festő

A ládikó kulcsa

● Merklin T.

— Egyszer már voltam műterem-látogatáson, háton fekve néztem Torjay Valter képeit, és közben szépen elaludtam — válaszolja dr. Nagy Zoltán, a körmendi Rába Helytörténeti Múzeum igazgatója arra a kérdésre, hogy miért éppen ő nyitotta meg a szombathelyi festő- és grafikusművész kiállítását a Művelődési és Sportházban, ahol április 16-ától két hétig láthatók az alkotásai.

Majd kiderül, hogy a cimboraság régebbi: Torjay Valter korábban a körmendi gimnáziumban tanított, és ő tervezte egyebek között az emblémáját a Körmendi Polgári Körnek, amelynek Nagy Zoltán az elnöke... A most 34 éves művész a BDTF rajz szakán végzett, jelenleg az ELTE művészettörténet szakán negyedéves. A sportházbeli kiállítása egy évtized (1987—1998) munkájából válogatás: 34 olajfestmény, 34 grafika — a galérián elrendezett képsorok nem csak Torjay Valter különböző arcait, de fejlődését is mutatják. Az alkotások között van egy különleges objekt, amely nem más, mint intim emlékmű: a szép faládikó kukucskálónyílásán betekintve Buday Etelka néz vissza ránk egy összetört üvegképről; a hölgy Torjay Valter ükanyja, aki 1897-ben halt meg. A ládikó kulcsa (alatta egy kézzel írott levél) Nagy Zoltán szerint a női lélek kulcsa, továbbá azt is jelképezi, hogy Etelka teljes háztartást vezetett — szép, finom lélek volt, aki írással is próbálkozott... A nosztalgikus szerkezet lényege, hogy megmutassa: „köztünk van az ős" — tetemre híva a segítő erő, amely vezeti az alkotó kezét. Neoszimbolizmus Torjay Valter művészete, amennyiben mindig jelképcentrikusak a művei. Megtudjuk még, hogy „kettős könyvelésű" a festő életmódja: amellett, hogy a mában él, gondolatai szívesen kalandoznak az elmúlt időkben; szívesen született volna mondjuk 1830-ban, mert akkor még voltak legendák, és az emberek reménykedtek abban, hogy a találmányokkal szebbé-jobbá lehet tenni a világot. De az első világháború csattanós választ adott...

Torjay Valter tehát alkotásaival gyakran visszatér a múlt századba, mert a mostani életről azt gondolja, hogy az emberek a giccsbe menekülnek, az absztraktot nem értik, és a mai művészet olyan maróan savas, olyan sok salakot termel az életből, hogy szinte lehetetlen élvezni.

A múlt alkotó módon való befogadásáról, mint leendő művészettörténész Torjay Valter úgy tükrözi vissza magát, hogy „új archaizmus"-nak nevezi amit csinál, keveset törődve azzal, hogy mit szólnak ehhez az akadémikusok...

Fotó: Horváth Csaba

VAS NÉPE 1998. ápr. 18.

tudok beszámolni. Akkor váltunk szánalmasan szórakoztatóakká, ha véletlenül kijutottunk Ausztriába, ahol még az ajtók is másként nyíltak, és furán illatosnak tűnt minden. Szintén darabosan kezdtünk viselkedni pesti nemzedéktársainkkal szemben, az a feszengés tehát, amit ön mond, már egy harmadik görcse ennek a korosztálynak. Arra volnék kíváncsi, hogy az az ember, aki a Bristol-Myers Squibb által megvásárolt Pharmavit Rt. vezérigazgatója, miként tudott megszabadulni ezektől a nyomasztó gátlásoktól. Én ugyanis attól félek, hogy ezek végigkísérik az életünket.

— Nagyon nehéz, és nagyon hosszú folyamat volt. Rosszul tanultam, így csupán arra volt esélyem, hogy a Kanizsaiba, és ott is a D osztályba járhassak, ami valamilyen rangsort is jelentett az osztályok között. Idegennek számítottam, s azt is megtehettem volna, hogy teljesen magamba zárkózom. Én azt a módszert választottam — és megfigyelőé. Aki ott van a fősodrásban, és fölméri a saját lehetőségeit. Harmadikos koromban már meghatározója voltam az osztály arculatának. Az igazi nagy változás az érettségi idejére tehető. Elkezdtem vadul tanulni. És nem a szüleim kívánságára, nem azért, hogy megfeleljek az elvárásaiknak. Egyszerűen be akartam magamnak bizonyítani, hogy értékes ember vagyok. Egészen jól sikerült az érettségim, és ugyanazt éreztem, mint amit a sportolók érezhetnek egy nagy győzelem után. Hogy megcsináltam, hogy érek valamit. Igaz, utána nem vettek föl az egyetemre, elmentem dolgozni, de az is jó lecke volt, kipróbálhattam magam egy másik közegben. S mikor kijutottam Berlinbe, a közgazdasági egyetemre, szinte újra kellett kezdenem az életemet. Kipróbálni, hogy miként tudok egy idegen országban kapcsolatokat kiépíteni, és ezeket a kapcsolatokat működtetni. Ráadásul teljes szabadságban, amiben el is süllyedhet az ember. Ezt megelőzően Szegeden katonáskodtam, ami ennek éppen az ellenkezője volt. Ott megtanultam, hogy a szabadságot nem szabad félreértelmezni, és ha valaki ezt megteszi, akkor az a saját felelőssége. Ezt követően Berlinben is ezt tettem, és ezt követően is ezt fogom tenni.

— *Ön szerint a kelet-európai emberek miért nem tudnak élni a szabadsággal?*

— Mert nem tanulták meg. Ez a rendszer nem tanította meg az embereket arra, hogy a szabadságot hogyan kell használni

VAS NÉPE
1996. május 3. PÉNTEK

TORJAY VALTER művészettörténész

Vigyázni a múltat

● Merklin T.

Képeim az álom és a valóság határán mozognak, s a múltra épülnek. Egyrészt ilyen alkat vagyok, másrészt szimpatikusabb számomra a régi életminőség — vallja Torjay Valter, akinek nemrégiben nyílt kiállítása a Kanizsai Dorottya Gimnázium lassan közismert galériává váló folyosóján.

A tárlat ürügyén megbeszélt randevúra Sarolta nevű kis Polskijával érkezett az autodidakta művész, aki a körmendi gimnázium után, 1992 óta a szombathelyi Képzőművészeti Szakközépiskolában tanít, s közben végzi az egyetemen a művészettörténet szakot. Míg városszéli műterem-lakása felé „saroltáztunk", arról mesélt, hogy ez a kis kocsi eddig még minden messzeségből hazahozta, s hogy a szombathelyi festők olyanok, mint volt valaha a szenátus: egyenként kedves, jóságos bölcs valahány, de együtt egy nagy szörnyeteg. Nem is nagyon akart a helyi viszonyokról beszélni, sokkal inkább temetői munkáiról, amit részben dokumentum-festészetnek is gondol, amennyiben megörökíti a pusztuló sírkertet.

A szép, néhány régi bútordarabbal berendezett kis lakásban átengedtük magunkat a festmények hangulatainak, például a kaposvári Rippl-Rónai-házról festett mágikus hangulatú kis képnek, amelyen összemosódnak a tények és az ábránd, és amelynek címe: *Rippl-Rónai Jóska árnya néha nyári éjszakákon átsétál a Róna-villa kertjén.* Rendkívül megejtő a csak kék színű *Téli táj* című „belső kép"; talán egy havas szántóföld éjjel, alig kivehető szemhatárral. Szinte a Semmi — mondja a festő —, de ezt is legalább olyan nehéz ábrázolni, mint a valamit...

Végignézve még néhány régebbi festményt és rajzot, egész a fürdőszobáig jutottunk: a kád maga is tele van festett kincseivel. Egy ilyen „körülnéző" a művész számára is alkalmat ad, hogy újrafogalmazza önmagát, de Torjay Valter — hogy játszszunk a szavakkal — mindig a *régi*, azt mondja, képei java a kiállításon van, de ezekből is látható, hogy neo-szimbolista, s hogy tudja, hogy ez egy rég lefutott irányzat, mégis úgy gondolja, ebből még sok mindent ki lehet hozni. Majd belehallgatunk néhány ősrégi hanglemez anyagába; élvezettel, nagy szakértelemmel és szuperlatívuszokban beszél a századforduló tájéki „menő" dolgokról, például Király Ernőről, az első magyar bonviváról, Fedák Sáriról, minden idők egyik legemlékezetesebb színésznőjéről, Környei Béláról, a legnagyobb magyar tenoristáról... Torjay Valter gyűjti az első világháború előtti gramofon-lemezeket is; a szombathelyi Közösségi Rádióban minden kedden 5-6 percben ismertet és lejátszik egy-egy régi lemezt. A festőművészről még megtudjuk, hogy a kárpitozáshoz is ért: régi, műkincs értékű bútorait maga huzatolta újra. A múltat vigyázni — mint mondja — számára életminőség kérdése, függetlenül nemesi származásától, amelyet különben szolid tisztelettel kezel.

Fotó: Kiss Teodóra

Torjay Valter temetői sétára invitál, azzal a kommentárral, hogy sokan azt hiszik, ez a rögeszméje, és lehet, hogy így is van: amikor csak teheti, felhívja a figyelmet a gyönyörű síremlékekkel teli Jáki úti temető pusztulására. Itt nyugszanak a századelő polgári Szombathelyének első rangú emberei, a város krémje, szinte ők építették fel a várost, s nem megbecsülés sírjaik sorsa, hanem dúlás, romlás. A művész szerint nem vallásosság kérdése, hogy az ember tiszteletben tartsa a múlt nagyjait, illetve egyáltalán az emlékeket. 1988 óta rendszeresen kijár a temetőbe, talán Ida néni miatt, aki itt van eltemetve, és aki gyermekkorában sokat vigyázott rá. 50-60 képet festett itt; ábrázolásának tárgyai közül néhány már egyáltalán nincs is meg. Sírok, kripták, szobrok, keresztek válnak az enyészet martalékává. Valójában nem a növényzet gondozatlansága borzasztó, hanem a félretolt kriptafedelek alól előbukkanó felforgatott és feltört koporsók, amelyekben élelmes „gyűjtők" kincsek után kutattak; állítólag pontosan tudják, hogy az 1935 előtt meghaltakkal még temettek ékszereket. Itt van például Kerner Tivadar (1860—1928) neogót kriptája — kalauzol Torjay Valter —; ő volt annak a szombathelyi villának a tulajdonosa, amelyből az ideggondozót alakították ki a Gagarin úton; minden értékét, pénzét a városra hagyta, és még egy utcát se neveztek el róla, s még azt sem teljesítik, ami kevéskét a végrendeletében kért: tartsák rendben a sírját. Megtekintjük még a többi között az 1915-ben meghalt Jusztl Nándor műlakatosnak (és családjának) a temetőben egyedülálló szecessziós sírkövét, amelyet Torjay Valter megfigyelése szerint alig egy hónapja raboltak ki. A művész mutat még néhány sírkövet, amelyet maga állított helyre, azt mondja, ki-kijár megcementezni a repedéseket... Tervezi, hogy barátaival filmet készít a temetőről, ilyen módon is menteni, amit lehet. Ehhez egyrészt saját képei szolgálnának alapul, másrészt Bonczó István egy-egy sírról komponált zenei tételei — kiegészítve Váradi Gábor filmes ötleteivel.

CSAK NEKED

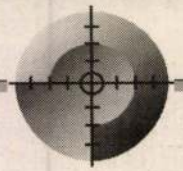

Kedves Olvasó! **MÁJUS 3.**

Látott valahol, valamikor, valakit, akivel szeretne megismerkedni? Üzenni akar kedvesének? Esetleg barátja, ismerőse számára van halaszthatatlan mondanivalója? Azt akarja, hogy csak Ő értse? Írja meg — legfeljebb tizenöt szóban —, és mi közzétesszük. Minden pénteken: Csak neked...
Az üzenet kizárólag a kivágott, legfrissebb dátummal ellátott emblémával érvényes. Ha azt akarja, hogy a címzett már a jövő héten olvashassa, szerda délig juttassa el szerkesztőségünkbe.

❤ Attila, a 462-es melléken! Szeretni akarlak, s megtartani mindörökre! Édes.

❤ 96. 04. 27. Szőkésbarna lány, a Saláta-bárban voltál (anyukáddal) 19.15 körül. Szeretnék veled megismerkedni! Magas szőkésbarna srác.

❤ Kőszegi lány kisgyerekkel, április 27-én Feketekertnél, 16.45 körül. Szép a mosolyod! Farmeringes srác.

❤ Attila! Örültem, hogy láttalak, de nem értem egyikünk viselkedését sem. Miért van ez? K.

❤ Ricsike! Jó volt veletek!!! Kösz, hogy hazakísértetek! Következő Kölyökön találkozunk! „Dia".

❤ Tina! Kár, hogy a 3 csíkos nem jött össze. A BUDMIL tök aranyos volt kölyökön. JENNY!

❤ Orsi! 04. 27-én Papayában lassúztunk. Szeretnék veled szombaton találkozni a Papayában. Szemüveges, sárga pólos srác.

❤ Vadász (Gábor?)! Örülünk, hogy visszajöttél. Hosszú volt az egy hét. Diák Party-n hiányoltunk. „Ismeretlen ismerősök."

❤ Lányok, szombaton a Savaria mozi előtt! „Király a szerkótok." Gyertek ugyanoda ma 17-kor. Két srác.

❤ M. Szilvia! Oly hosszú idő után újra láttalak. Még mindig nagyon tetszel. Reménykedő szerelmes.

❤ DTX-039! Megint láttalak, de most rallycross-on. Írj már vissza! Mintás felsős lány.

❤ Tacsi, Csabi (Papaya)! Aranyosak az új barátnőitek. Annyira, hogy ne csak szórakozzatok velük! D.

❤ Zoli (Ják)! Vasárnap a bálban táncoltunk, előtte az asztalunknál ültél. Ha van esélyem, ide írj! Hajni.

❤ Renáta, Alexandra! Jó volt a hétvége veletek, csak rövid volt! Következő buliban ugyanott találkozunk! Zsolt.

❤ Soproni srác! Nem tudom, hogy rám gondolsz-e. Írj közelebbit! B. Tímea.

❤ CMW-324! Vasárnap sokszor arra jöttetek. Legyetek 3-án 19.30-kor Cellben, a mozi előtt. Megismerkednénk veletek.

❤ Kercaszomorra, Mónikának! A STRANDON VIRÁGGAL, puszival várunk. Sándor, Sanyi, Marika, Margit.

❤ Szombathelyi srác, sorokpolányi buliban! Táncoltunk, utána megkérdezted telefonszámom. Bocsánat. Találkozzunk szombaton, Rádócon, buliban. Ritka név.

❤ NYUSZI, S. kápolna! Írj levelet, címedet add meg. Még találkozunk... Remélem. Cica.

❤ Baseball-sapkás csaj! Találkozzunk pénteken 16-kor Csónakázótón, ugyanott. Barna hajú biciklis srác.

❤ „Szűz!" Csak sejtem, hogy ki vagy. Meggondoltad magad? A Remény hal meg utoljára, vagy még-

❤ Cira! Végre nem felejtettem el! Azért nem ettől függ!?!? Szombaton pörgés. Panda macid.

❤ Niki! Nagyon fontos vagy számomra! Nélküled az életem nem érne semmit. Szeretlek. Tibi.

❤ Barna hajú lány, pénteken 18-kor a Szent Flórián körúton! Találkozzunk 4-én ugyanott, ugyanakkor, busz nélkül. „Motoros srác."

❤ Magas, fekete fiú! Ne haragudj a hétfői napért. De meggondoltam magam, visszamentem a volt barátomhoz. ANONIM.

❤ H. KATI, Rohonci út! Megtetszettél. Ha találkozhatnánk, írj ide, hogy mikor, hol. P. JOCI

❤ L. Barbara, Torony! Te vagy az igazi gyógyszerem. Pénteken várlak a Papayában. Hódolód.

❤ Szőke hajú lány! Nem volt semmilyen rossz szándékom, csak megtetszettél, s szerettelek volna megismerni. Jelige: Sorry.

❤ T. Kati, Rátót! Megtetszettél a műszaki zár bulijában. Ha szabad vagy, írj! Hosszú hajú srác.

❤ Jocó! A szovjet pezsgő a legfinomabb. Gratulálok a huszadikhoz. Csak te tudod ki.

❤ Mónika! (Fekete hosszú haj). Találkozzunk 8-án, szerdán vagy csütörtökön 4-kor, a MMIK előtt! Előttedálló.

❤ Kutyás csaj (Éva?) az Olympia utcából, múlt szerdán! Megtetszettél. Válaszolj ide, jelige: Lay´s chips.

❤ Kockásinges! Voltam a mozinál, nem találtalak. Úgy látszik tévedtünk. Kereső.

❤ Csikszegnek, Jánosházára! Tudassátok, ha valamit akartok! Téged és a barátnőd már ununk! Valakik.

❤ Cicuska! Nagyon hiányzol a Te Kis Kandúrkádnak! Úgy dorombolnék Neked! Szeretlek. „Na mi van?"

❤ B. Miklós, Szombathely! Szesokáig szerethesselek téged! Kislányod: Mónika.

❤ Árvácska! Beszélnünk kell és nyugodtak leszünk. Sok a mondanivalónk. 6-án fél 9-kor a megszokott helyen. (Nefelejcs)

❤ „Oroszlán = Gábor!" Írj közelebbit, nem tudom ki vagy! Válaszolj! Eszti.

❤ „Jóakaró"! Boldogság?! Csak ott létezik, akik együtt szeretnek! Régen tudtad hol találsz. S... Buszállomás 9-én 14.40-kor.

❤ Édesanyámnak! Anyák napja alkalmából hosszú életet kívánok neked, hogy sokáig szerethesselek Téged! Kislányod: Emília.

❤ Április 16., kb. 21 óra 15, skótszoknyás lány, fekete kabátban. Vasútállomástól tanárképzőig követtelek, ahová bementél. Megismernélek. Kérlek, írj!

❤ Barna hosszú hajú lány, fehér kabátban! 24-én 3 órakor Sorokpolányban a buszra vártál. Megismernélek! Válaszolj. GA.

❤ ANF-711, Jettás csaj! Hallottam nem tudod, ki lehet az a Valaki. Pedig ismersz. Észrevehetnél már! VALAKI.

❤ Integetős lány, Torony! Vasárnap találkozhatnánk a bucsui bálon. Autós srác!

❤ B. Szilárd, Vép! Jól csúszik a barátnőd, csak kár, hogy szimeringes. Valaki a sok közül.

❤ Viczkó+Cickó! Akkor legyetek vasárnap a Csótónál. Majd valamit kitalálunk. Ja, 17-kor. Bé+x.

❤ Rövidnadrágos lány! Két hete találkoztunk H.lövőn. Nagyon megtetszettél. Ha szabad vagy, találkozzunk vasárnap a toronyi buliban!

❤ Belllla! Hagyd békén a „szőke herceg"-et! Túl sok barátnője van, te nem vagy köztük. (Judy)

❤ Orsi! Nem voltál kint az állomáson. Ha még érdekellek, május 11-én Kaiser diszkóban megtalálsz.

yvi hírek

más és Pál Annamária fiai Gábor és Róbert (ikrek), Palaczky Tamás és Vörös Andrea Mária fia Tamás, Kozma Norbert István és Horváth Lívia Erzsébet fia Márk Norbert, Mosolits Ernő és Pájtli Katalin fia Kristóf.

Házasság: Bazsó Péter és Kiss Erzsébet Julianna, Bődi Vilmos és Rozmán Beáta, Zsámár Péter Miklós és Mautner Orsolya Mária, Balikó Tibor

Anna, Pék Károlyné sz. Bodorkós Mária, Sámson István, Fritz János, Szentiványszki Péter Sándor, Tőke János, Németh Vadas Lajosné sz. Standi Ida, Rós Károlyné sz. Horváth Anna.

Kőszeg

Házasság: Dan István Árpád és Kulcsár Mónika, dr. Menyhei Ákos és Milos Andrienn.

Halálozás: Bartl István, Ecker Jánosné sz. Maitz Mária.

Sárvár

Születés: Rövid Norbert és Barbalics Andrea fia Gergő, Kocsis István és Máhr Melinda Anna leánya Viktória

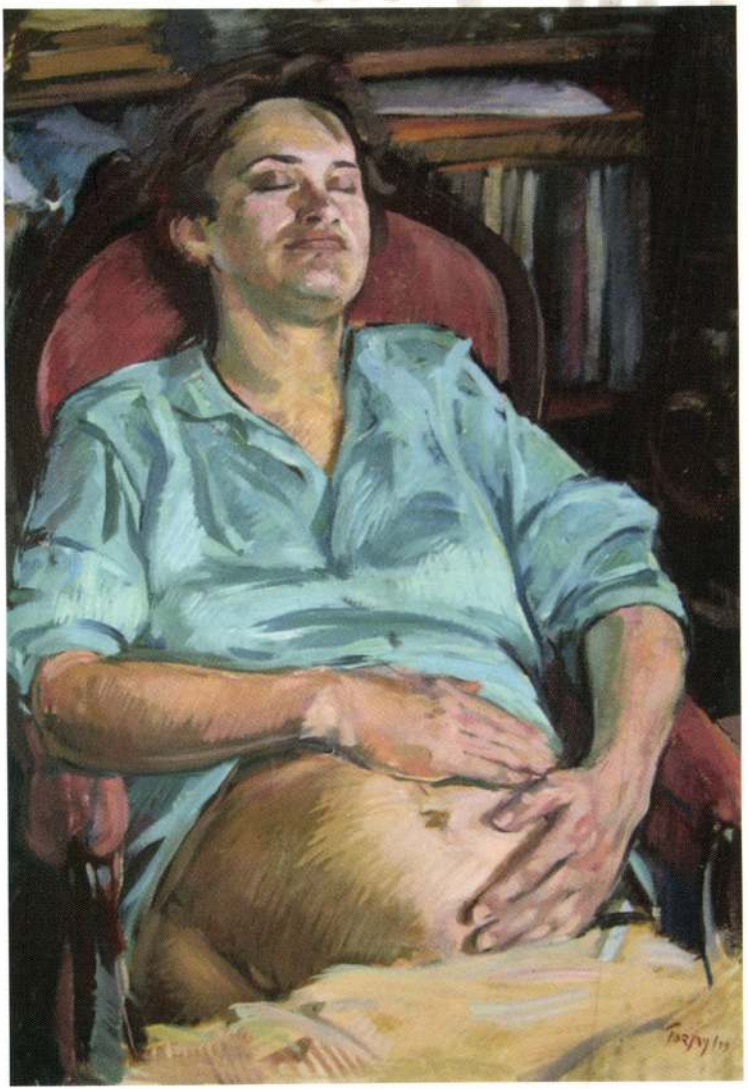

Életünk

irodalmi, művészeti és kritikai folyóirat
9701 Szombathely, Pf. 168; e-mail: eletunk@zalaszam.hu

Torjay Valter
Anyai boldogság

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Torkos Ildikó

DUNÁNTÚLI NAPLÓ
1965 JÚN 13.

1021

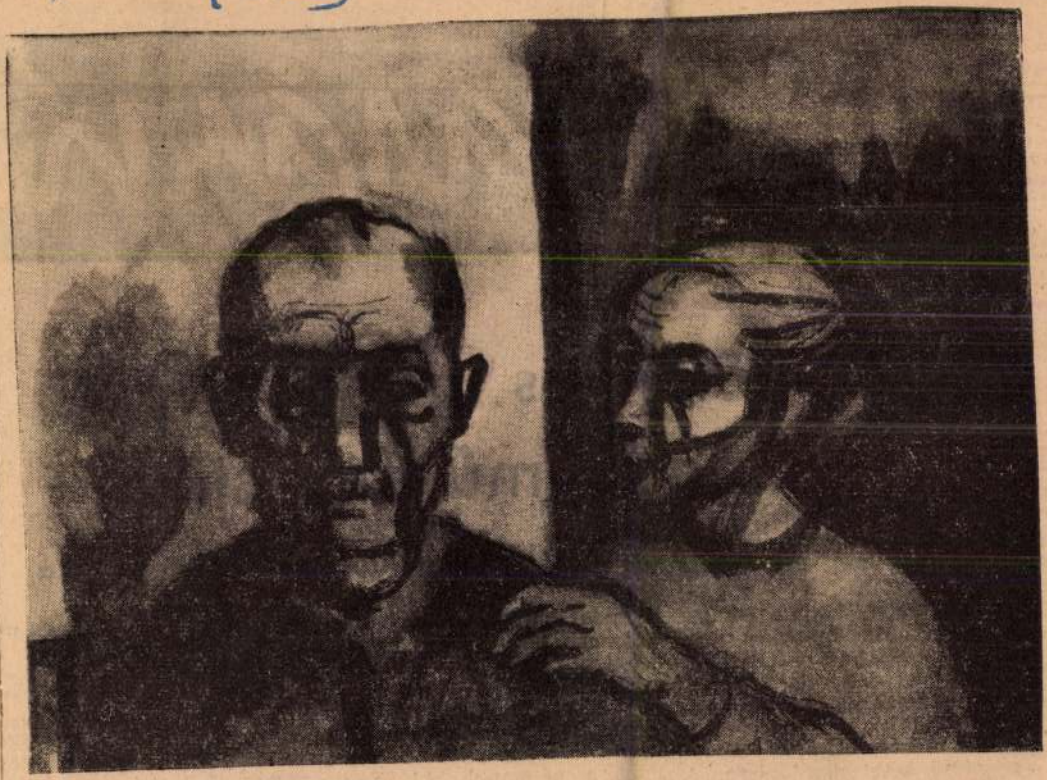

Torkos Ildikó rajza

Dn Vasárna

Fölényes tudás, elragadó művészi stílus

A moszkvai Nagy Színház balettegyüttesének vendégjátéka

„Der Jubel kannte keine Grenzen". Az ünneplés nem ismert határokat! — Ezzel a mondattal végződik Franz Endler kritikája a moszkvai Nagy Színház balett-együttesének műsoráról, a Die Presse című bécsi napilapban. A többi osztrák újság is az elragadtatás azonos hullámhosszára állította a szovjet [illegible] köztudatában az orosz balett. Érdekes, hogy nemcsak a Szovjetunióban, de már a cári Oroszországban is a moszkvai Nagy Színház 1776-ban alakult balettcsoportja nagyobb hírnévre tett szert, mint a pétervári. (A Nagy Színházat akkor még Petrovszkij Színháznak hívták). Az [illegible] lettművészete. Egymás után születtek olyan nagyszerű, azóta klasszikussá nemesedett táncjátékok, mint a *Páris lángjai*, a *Romeo és Julia* (P Prokofjevé, hiszen a Csajkovszkijé már régebbi keletű, vagy a *Bahcsiszerájі szökőkút* A magyar Állami Operaház műsorán is állandóan szere[illegible] ezek a klasszikus orosz

V. TORKOS ÉVA

Kiss Jenő:

Szines költőiség. /V. Torkos Éva festőművész kiállitásáról./

A Hét, X. évf. 44.sz. 1979. nov. 2. 7.old., képpel.

TORKOS ÉVA
festőművész

Ilie Calian:
Eredeti egyéniségek.

A Hét, XIII.évf. 48.sz. 1982 nov.26.
7. old.

TORKOS Éva

Kiáll. Józsefvárosi Műv. Ház Galériája, 1992
ism. BEKE György: Virágok katalógusa. =
Vasárnap. 1992. ápr. 19. 14. ill.

1965 NOV 14.
1021

Takács István:

Fuldoklók

— *Igen, én vagyok az úttörő csapat vezetője.* — mondta a barna, Jeanne d'Arc-frizurás, áttetszően kék szemű fiatal nő és beinvitált.

A szobában földbe gyökerezett a lábam. Egy hatalmas fal a mennyezetig tele könyvvel — a zömök, méregdrága művészettörténeti kiadvány, *Skira-* és *Harrap*-sorozatok, albumok —, a másik falon *Barcsay*-kép, *Borsos*-rajzok és három *Kondor Béla*-monotípia.

— *Üljön le, mielőtt hanyattesik a meglepetéstől* — mondta kedves-gúnyosan a háziasszony. — *Ugye nem várta ezt?* — kérdezte, és otthagyott, hogy gyümölcsöt hozzon.

Nem vártam ezt, és nem is értettem, hová csöppentem. Egy eldugott fészek jelentéktelen iskolájában tanító pedagógus-nő otthona ez, vagy illusztráció a *Lakásművészet* egyik oldaláról?

Megérkezett a tanárnő férje. Tagbaszakadt, darabos mozgású férfi. Olajos volt a keze: le kellett szednie a kocsiján a karburátort, valami dugulás keletkezett. Visszajött az asszonyka, s egy *Gorka Géza*-tálon elénk tette a körtét...

*

A könyvespolcon vissza-visszatért a szemem egy vastag, nagyméretű albumra. Az asszonyka észrevette. — *Óh, Chagall!* — mondta és felnyúlt a polcra a Chagall-képek színes albumáért. — *Párizsból hoztuk tavaly. Meg még vagy húsz kötetet. Én azért mentem turista-útra Párizsba, hogy mindent megnézzek, amit itt nem láthatok, és hogy megvehessem azt, amihez itt nem tudok hozzájutni.*

— Minek ezek magának itt?

— *Kell a szakmámhoz. Művészettörténész vagyok.*

Elvezte a hatást, s nyomban kereszt-kérdésekkel kezdett faggatni az *avant-garde*-ból. S míg válaszolgattam, egyre azon törtem a fejemet, minek *ez* ennek az asszonynak *itt*, és hogyan került ide, ha művészettörténész. A férje csak hallgatott, ült, fáradt lehetett, egész nap az olajkutak körül autózott.

— *Ne fúrja tovább az oldalát, megmondom, amit kérdezni akar. Földrajz-történelmet végeztem a tanárképzőn, idejöttem, két év múlva férjhez mentem, aztán nem tudtam mit kezdeni az időmmel és magammal, meg azzal, hogy szépen kerestünk. Mindig bolondultam a képzőművészetekért. Beiratkoztam a pesti bölcsészkaron magyar—művészettörténet szakra, levelezőre. Két hónapja végeztem. Hát ez van.*

Torkos Ildikó rajza

Igen, hát ez van. És van ez a pompás ízléssel berendezett lakás, vannak a könyvek ezrei, a kitűnő képek, a legjobb iparművészek tárgyai a polcokon, az asztalon, van egy ide nem illő asszony, és van egy mindebből jóformán semmit nem érzékelő, kitűnő műszaki értelmiségi férj, aki szemmellátthatólag csodálja ezt az asszonyt, de érteni nem érti, s nem is valószínű, hogy akarja érteni.

— Mondja, miért csinálta mindezt? És mire használja?

— *Nem akartam itt megfulladni. Megteremtettem valamit, ami több, mint amennyire az én foglalkozásomban általában eljutnak az emberek. Elégedetlen voltam, elégedetlen a környezetemmel, magammal, és akartam valamit. Elértem. Az ember addig ember, amíg tud akarni valamit, amíg hajtja valami. Nem adom meg magamat a vidéknek, a körülményeimnek. Ide zárok egy darab Európát.* (Kinyit egy hosszú, alacsony szekrényt. Több száz hanglemez. *Scarlattitól Schönbergig.* Vajon ezt szánja válasznak a „*mire használja*"-ra?)

Ez nem az elposványosodás elleni szép és tiszteletre méltó küzdelem már, ez több és szomorúbb: ez tüntetés, ez mánia enyhén rögeszmés túlkompenzálás. Azzá vált, mert öncélú. Mert már nincsen célja és nincsen közege. Elérte önmagát, de mit tud vele kezdeni? A kollégái becsülik, mert jó tanár. De ő nem tud senkit igazán becsülni, mert a megszerzett tudása, intelligenciája jómódja egy kicsit feledteti vele, hogy az is értékes ember lehet, akinek nincs meg mindez. A *Húsz óra* kis doktorára gondolok, aki bárt rendez be a pincében, *Edith Piaf*-képpel és lemezekkel, hogy így kárpótolja magát a nyomasztó, falusi rutinmunka felőrlő fáradságáért.

— Nem magáról mintázta Sánta Ferenc azt a kis doktort?

Rámnéz, aztán a férjére. Nem válaszol. Besüt az ablakon a nap, egy fénynyaláb a *Skira*-sorozat gerincén simít végig. Kiragyog egy aranybetűs név: *Giotto.*

A férj megszólal, kissé rekedten a hosszú hallgatástól: — *Milyen kocsival jöttetek? Volga, aha, aha. Hát kérlek, az a kocsi...* — és mint az oxigént lélegző fuldokló, felélénkül, beszél. Ez végre az ő témája.

Megsajnálom. Az embernek társ kell, akivel beszélhet arról, ami őt érdekli. Társ? Legalább hallgatóság. S neki van-e akár egyik, akár másik?

Az asszony belelapoz a Chagall-albumba. Most ő került kívül a mágneses téren. „— *Süketek párbeszéde, amit mi folytatunk*" — ezt mondja egy helyen *Becket Tamás Henrik* királynak *Anouilh* darabjában. Süketek párbeszéde... Beleszólhat ebbe egy idegen?

*

„— *Nem akarok megfulladni*" — mondta a barna, Jeanne d'Arc-frizurás, áttetszően kék szemű asszony.

Két órával ezelőtt még arra gondoltam, a falu, a környezete, a körülményei, az egyhangúság fojtogatja. Most, ha behunyom a szememet, a saját ápolt, szépkörmű, finom kezét látom a saját karcsú nyaka körül.

Napló

balett útjai

A „Variációk egy találkozásra" zenéjét a magyar népzenét jól ismerő *Vujicsics Tihamér* írta, aki itt mégis a jazz nyelvéhez és ritmusához fordul. A kompozíció hősei egymást kereső mai fiatalok: a Fiú és a Leány. Hidas balettje, a „Concerto a szivárvány színeire" szimbolista elemeket használ fel. A gazdag fantáziájú koreográfus a Jó és a Rossz harcáról beszél itt kifejező képi nyelven, ügyesen hangolva össze a mozgásokat, a kettősök érdekes kompozícióit teremtve meg. Eck művészete közel áll Mihail Fokinéhez; hozzá hasonlóan arra törekszik, hogy a balett hagyományos kifejezési eszközeit a „szép" megteremtésén túl — az „értelem" és „eszme" szolgálatába állítsa. Egyaránt merít ihletet a természetből, a zenéből és a képzőművészetből. Színpada újszerűen csaknem teljesen dísztelen, nyoma sincs a részletek kínos pontosságú megjelenítésének. Megbízik nézőjében gondolkodásra készteti.

Az elmúlt évek legérdekesebb produkciói ilyen szempontból *Ránki György „1514-es parasztfelkelés"* és *Maros Rudolf „Bányászballada"* című darabjai voltak.

A „Bányászballadában" a koreográfus ember és természet harcát ábrázolja mély költőiséggel. A bányászok a föld mélyére szállnak, hogy megszerezzék kincseit. De a természet ellenáll... Jelképes alakként szerepelnek a balettben a szén és a tűz megjelenítői.

Az „1514-es parasztfelkelés" színrevitelére a nagy magyar forradalmár festőművész, Derkovits Gyula fametszet-sorozata ihlette Eckét.

Nem kevésbé érdekes a fasiszták által meggyilkolt *Radnóti Miklós* emlékének szentelt *„Oly korban éltem"* című kompozíció *Szőllősi* zenéjével. Ismét a háborúról van szó. De még az „Iszonyat balladá-tok együttese csipkére emlékeztet.

Kialakulhat olyan vélemény, hogy Eck Imre lenézi a klasszikus hagyományokat. Ez nem így van. A klasszikus iskola továbbra is a táncos mindennapi munkájának alapja marad. Csak a klasszikus balettiskola bázisán kísérletezhet Eck Imre is. Művészete rokon Grigorovics, Golejzovszkij, Jakobszon, Belszkij munkáival. Az ország felszabadulása után ledőlt a fal, mely elválasztotta a magyar balettművészet mestereit szovjet kollégáiktól. 1949-ben V. Vajnonen rendezte a Budapesti Operaházban a „Diótörőt", majd színre vitte a „Párizs lángjait", melyet ma is játszik az Operaház. 1951-ben A. Messzerer rendezte Budapesten a „Hattyúk tavát", a következő évben R. Zaharov mutatta be a „Bahcsiszeráj szökőkútat", melyben először csillogtatta meg nagyszerű képességeit Kun Zsuzsa és Havas Ferenc.

1959-ben N. Aniszimova új felfogásban vitte a budapesti közönség elé a „Gajánét".

1962-ben L. Lavrevszkij, T. Nyikitina és L. Poszpehin segítettek átülteni az Operaház színpadára a szovjet balett büszkeségét, a „Romeo és Júliát".

1963—64-ben Magyarországon dolgozott a Szovjetunió népművésze, O. *Lepesinszkája*, aki a balettintézet egy egész végző évfolyamát készítette fel. Nyolc növendéke közül hetet azonnal szerződtettek az Operaház balettkarához. A vármai Nemzetközi Balettfesztiválon is megállták helyüket Lepesinszkája tanítványai: *Forgács József* második, *Kékesi Mária* és *Geszler György* harmadik helyezését érték el.

Több mint száz éve írta a magyar balett egy lelkes híve: „Szilárdan hiszem, hogy idővel nálunk is megjelenik egy zseniális balettmester, ki a

Immár harmadszor rendezték meg az országos grafikai biennálét. A mostani, a miskolci seregszemlén hetvenkét művész, kettőszázhuszonnégy alkotását mutatják be. Képünkön: Részlet a kiállításról.

Anna Seghers 65 éves

Sárga vászonkötés, rajta kékszínű betűkkel a szerző neve és a könyv címe. Így festett *Anna Seghers* első könyve, amely Gustav Kiepenhauernél jelent meg, 1928-ban háromezer példányban. Seghers — mindössze ennyi állt a köteten, keresztnév nélkül és sokan azt hitték — férfi írta. Annyira férfias volt a kisregény — *A Szent Barbarai halászok felkelése* címmel később magyarul is meg-

1965 JUL 25

1021

Torkos Ildikó rajza

Pn Vasárna

Új utakon az ismeretterjesztésben

Az ötvenes évek végén ezrek és ezrek hallgatták meg mindazt, amit a különböző tudományokból az előadók tolmácsoltak nekik. Így formálódott a dolgozók természettudományos világnézete, ízlése, etikai felfogása és közösségi magatartása. Előadások szóltak a nemzetközi helyzet alakulásáról, a filozófia alapvető kérdéseiről, a művészetekről, a technika legújabb vívmányairól, a fizika és kémia fejlődéséről, valamint a szülők pedagógiai felkészüléséről meg az egészségügy kérdéseiről.

A rádió és a TV fokozott elterjedése — általában a szocialista kultúrforradalom fejlődése — azonban csökkentette az előadások látogatóinak számát. Ezért új formákra, az ismeretterjesztés

tésére van szükség még akkor is, ha e formák több szervezést és anyagi ráfordítást igényelnek.

Tanácsi és szakszervezeti intézmények egyaránt még a kezdeti lépéseket tették meg e téren, de máris felsorolhatunk néhány érdekes eredményt: növekedett az előadások filmes szemléltetése; több munkásakadémia tematikájában jelent meg a tárlatnézés és múzeumlátogatás (elsősorban a szocialista brigádok vállalták e formákat; a TIT több komplex-előadást szervezett (több előadó szólott más és más megközelítésben ugyanarról a témáról); hasznos kezdeményezés volt például a Meszesi Bányászszállóban a munkásakadémia közölt ismereteinek összefoglalása egy jól

retében; a régi nagytermes népművelést városszerte felváltották a klubok. Ifjúsági klubok (Városi Művelődési Ház, Fegyveres Erők Klubja), munkásklubok és réteg-klubok (nők klubja, nyugdíjasok klubja stb.) alakultak. Klubszerűen működik az Úttörőház, a Karnagyi Klub, a Színjátszók Klubja, a Mecseki Fotoklub stb. is. A társastánc-klubok a modern táncok elterjedését segítik. Szórakoztató és ismeretterjesztő szerepet vállal az Ifjúsági Jazz Klub. A klub tehát eszköz, forma és módszer: lehetőséget ad a vonzóbb ismeretterjesztésre.

Baráti körök alakultak (pl. Ország-Világjárók Baráti Köre), amelyek a kör tagjai érdeklődésének megfelelő hasznos ismereteket nyújtanak.

Az Erdélyi Magyarok Egyesülete
és a
Józsefvárosi Művelődési Ház
meghívja Önt

TORKOS ÉVA

festőművész

kiállítására

Megnyitja:
dr. Budai Katalin

A kiállítás helye:
Józsefvárosi Galéria
1085 Budapest, Nap u. 1.

Időpontja:
1992. április 8. (szerda)
18 óra

A kiállítás megtekinthető
1992. április 22-ig

A kiállított alkotások
megvásárolhatók!

„Háromévesen már rajzolgatok. A zene különös hatással van rám. Művészlégkör vesz körül. Apám fanatikus, különös álomvilágba visz. Ezt hallgatom, és színekké olvadnak bennem a szavai. Azóta is ezt a világot keresem. Ám ott a realitás, s mögötte az ember, Isten csodálatos teremtménye.

Lázasan figyelem a világot, szinte el akarom lopni – rögzíteni a perceket.

1991-ben holland barátaim meghívására, Amszterdamban volt kiállításom. Képeim szerteszét a világban, magángyűjteményekben.

A festészettel párhuzamosan írok is: verseket. A magyar nyelv rejtelmes humorát kutatom. Szeretnék szépséget teremteni, adni, hiszen igazság, szépség és humor nélkül mivé lenne a világ?"

Torkos Éva

CERBERUS

Meghívó

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Torkos Ildikó
DUNÁNTÚLI

1967 JUL 16.
1021

KENDE SÁNDOR:

VARGA ERZSIKE

TORKOS ILDIKÓ RAJZ

ora előteremti az új képrémét

asárnapi N

njáról

sszornővel

asonló problé-
ödő, tudomá-
n fokozatosan
formált okta-
tudóskollektí-
l függ, milyen
itják ki az új
Itt, persze,
másik feladat
ebben végzett,
dagógusok to-
kapcsolatos.
problémát je-
is a Szovjet-
yos Akadémiá-
gógiai Akadé-
ívott tudósok
ók szervezik a

Főiskolánk
di kapcsolato-
agáénak. Gya-
száma, ter-
vi Pedagógiai
zeres kapcso-
nárképzővel?
dést nem áll
nteni, ez ad-
gy. Minden-
erre a le-
a figyelmet,
kölcsönösen
nnál is in-
főiskola kö-
fil, mind a
en igen sok
Egyébként a
ogatást igen
m, mert lá-

A Jelenkor kettős száma

A Pécsett szerkesztett irodalmi és művészeti folyóirat gazdag tartalmú, szép kiállítású összevont nyári számmal jelentkezett.

A folyóirat vezető helyen közi *Darvas József* a Baranya megyei Tanács felkérésére írt és most befejezett Zrínyi- drámájának első részét. A színvonalas lírai anyagból kiemelkednek *Csorba Győző, Kassák Lajos, Keresztúry Dezső, Takács Imre* és *Weöres Sándor* költeményei. Figyelemre méltó a lap jugoszláv lírai összeállítása: *Pákolitz István* és *Vasvári István* jugoszláviai utazásához kapcsolódó költeményei mellett *Mak Dizdar*, a nálunk alig ismert kiváló boszniai költő mutatkozik be műveivel.

A szépprózai írások sorában *Fábián Zoltán, Sobor Antal* és *Timár György* elbeszélése, továbbá két balatoni riport kapott helyet a kettős számban.

Az *Élet és kultúra* rovatban *Bodosi György, Rózsa László* és *Thiery Árpád* szociográfiáját illetve irodalmi riportját olvashatjuk. Az irodalmi tanulmányok közül kiemelkedik *Kolozsvári Grandpierre Emil* esszéje a tragikum és

Miért ép

Nem véletlen, hogy a modern népművelés egyik leghatékonyabb formája a klub. Arra képes, amire a hagyományos népművelési formák ma már erőtlenek: kötetlenségével vonzó az emberekre, biztosítja aktivitásukat a műveltség gyarapításában, kaput nyit alkotókedvük előtt s nem utolsósorban a közösség erejével neveli az egyént. Voltaképpen eredményesen hidalja át s köti össze a művelődés útjának az alapműveltségből az önálló művelődésbe vezető ívét.

Már köztudott, hogy a tömegtájékoztatási eszközök jóvoltából megkönnyült a műveltség gyarapításának módja, s a kultúra házhozszállításával megindult az eddig tömegben folyó népművelés kisebb közösségekre, így az otthonra történő osztódása. De csak egy bizonyos ideig elégíti ki az embereket ez az otthonra leszűkített művelődési forma, egyszer törvényszerűen fellép bennük a primőr élmények és a közösségi élet utáni vágy. Az ember társaslényi volta természetszerűleg igényli a közösséget, élete

A hiány
kat s vi
remti meg
műveltség
közösségi
a helyese
személyes
tozók, his
vetőbb fo
eszmecser
retekhez
van ez
szervezett
a klubnál
még ter
célok érde
is!

Mint
teljesen k
formákról
sok ferde
Fogalmát
a helyisé
már a
megterem
kat a sp
Mások
akarnak
biztosítás
gyobb hi
a klubbó
dési háza
a régi fo
reket gy
keretek k
klubot é
től, a t
lehetősége
Az utóbb
kelléke e

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Torkos Ildikó

TOLNAMEGYEI NÉPUJSÁG

1965 NOV 21.

1021

Fontos dolog...

Vígasztalás

(Torkos Ildikó linóleum-metszetei.)

ciaharc a kémkedésben

tt figurává vált a politikai poron-
z don, a jelenlegi elnökhöz fűződő
n, régi barátsága pedig csaknem se-
r bezhetetlenné tette. Johnson és
A Hoover barátsága körülbelül 30
- esztendőre nyúlik vissza. Amikor
z Hoover, anyja halála után, Wa-
a shington 30. negyedében telepe-
- dett le, Johnsonék hamarosan a
- szomszédai lettek.

A rettegett Hoover

Az elnökkel való barátságát felhasználva Hoover mindenek-előtt elhatározta, hogy leszámol régi vetélytársával és ellenfelével, a Központi Hírszerző Hivatallal. Nem tudta megbocsátani a Központi Hírszerző Hivatalnak, hogy a háború után a nyugati féltekén magára vállalta azt a tevékenységet, amelyet régebben a Szövetségi Nyomozó Iroda végzett. A sérelem olyannyira komoly volt, hogy olykor a Szövetségi Nyomozó Iroda nem tartotta szükségesnek válaszolni a Központi Hírszerző Hivatal kérdéseire, noha ez kötelessége lett volna. A dolog odáig fajult, hogy a Szövetségi Nyomozó Iroda napi jelentéseket kezdett küldeni az elnöknek ugyanazokról a problémákról, mint a Központi Hírszerző Hivatal. Mindez hivatalosan történt. Megkönnyítette ezt, hogy a Központi Hírszerző Hivatal felelős munkatársai között megmaradt a Szövetségi Nyomozó Iroda számos egykori embere. Edgar Hoover hivatalának jelentései olyan komolyak voltak, hogy az elnök többször azok alapján határozott.

A konkurrencia titkos háborúvá nőtte ki magát. Október 25-én a New York Herald Tribune nagybetűs cím alatt jelentést közölt arról, hogy a Szövetségi Nyomozó Iroda a saját embereit akarja küldeni mindazon pontokra, amelyek a latin-amerikai országokban a Központi Hírszer Hivatal hatáskörébe tartoznak. Ezeknek az embereknek nemcsak ellenőrizniök kell a Központi Hírszerző Hivatal akcióit, hanem feladatuk lesz az is, hogy „objektív" tájékoztatást

ismerte, hogy a Szövetségi Nyomozó Iroda valóban útnak indította húsz munkatársát, de nem külföldre, hanem — a Dominikai Köztársaságba. Azzal a feladattal bízták meg őket, hogy csupán derítsék fel, milyen szerepet vittek a kommunisták a dominikai válságban, de funkcióik nem léptek túl „a rendőrségi kereteket."

Senkit sem öltek meg?!

Mr. Hoover szemszögéből nézve, ha az ő emberei személy szerint saját kezükkel nyíltan senkit sem öltek meg, senkit sem mérgeztek meg, senkit sem akasztottak fel, akkor nem is lépték túl a „rendőrségi kereteket!" Az pedig, hogy olyan jelentést készítettek, amelynek alapján kitervezték a Dominikai Köztársaság elleni fegyveres intervenciót, amely a dominikai hazafiak ezreinek az amerikai tengerészgyalogság által történt legyilkolásához vezetett, nem számít „a rendőrségi keretek" túllépésének!

Latin-Amerika most a kitörni készülő vulkánhoz hasonló. E kontinens népei visszautasítják az Egyesült Államok diktátumát. Az amerikai monopóliumok nyugtalankodnak: jövedelmüket veszély fenyegeti. A „gorillák", akikre számítottak, mind gyakrabban cserbenhagyják őket. Az egyik kudarcot a másik után elszenvedő Központi Hírszerző Hivatal ugyanúgy, mint vezetői, elvesztette a nagy pénzemberek bizalmát, s az Egyesült Államok urai, a monopóliumok elhatározták, hogy lovat cserélnek. Úgy döntöttek, hogy azokra fognak támaszkodni, akik immár többször kitüntették magukat a kommunisták elleni hajtóvadászatban, a dominikai válságban, a Kennedy elnök meggyilkolásának kivizsgálásában — a Szövetségi Nyomozó Iroda vezetőire. Ennek a kém- és felforgató irodának Latin-Amerikában is meg kell jelennie. Már kiadták az utasítást, amelynek értelmében — az amerikai sajtó bizonysága szerint —

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Torkos Ildikó
DUNÁNTÚLI NAPLÓ
1967 JUN 4.

1021

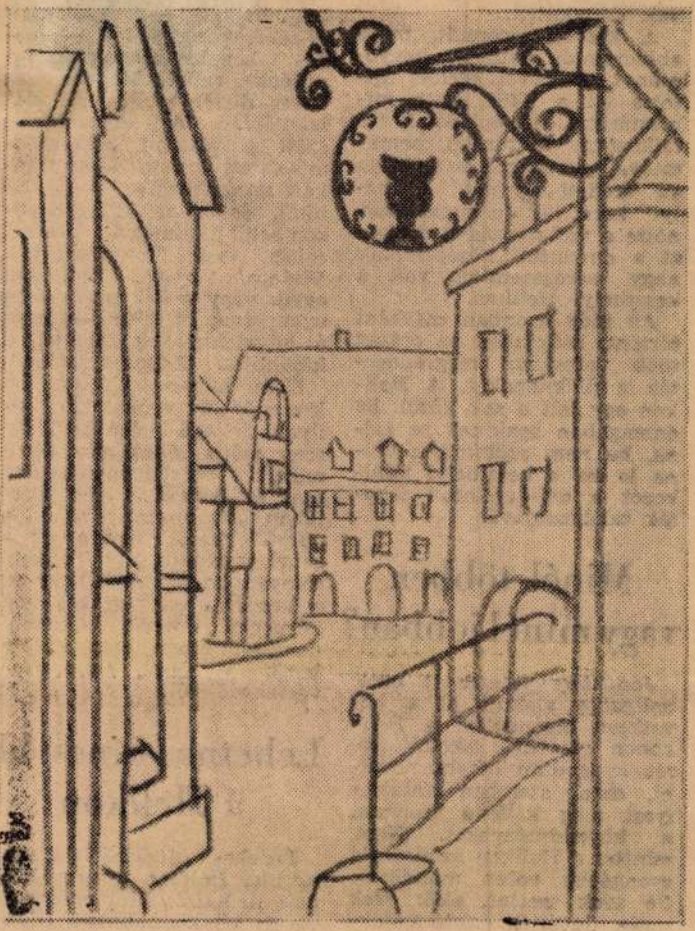

TORKOS ILDIKÓ: MEISSEN

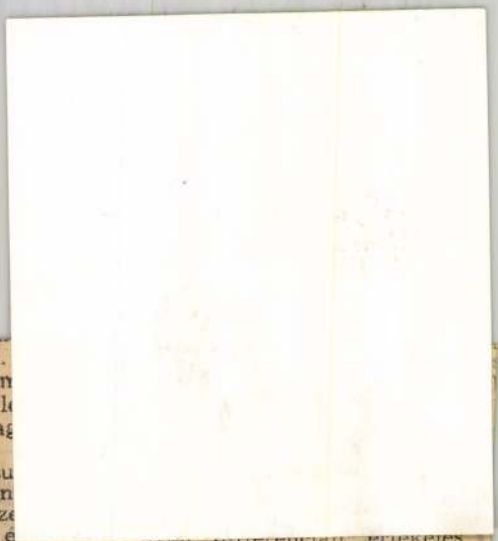

gítőkészsége révén.
don, iskolában, n
német volt a hivatal
de Keszthelyen mag
vak csendültek.

A később eltorzu
abbamaradt helikon
mányt tíz évvel ez
totta fel a KISZ é
nisztérium, középiskolai találkozóvá, kulturális bemutatóvá, versengéssé alakítva az eredeti formát. A helyi kereteket azonnal túlnőtte a vállalkozás, s éveken át a dunántúli középiskolák nagy seregszemléje volt a keszthelyi Helikon.

Az idén azonban másként történt. Időközben az ország több városában megrendezték a diáknapokat. A Helikon egy lett a sok közül. Ez önmagában senkinek se fájna, ha nem szűkítették volna le ezt a keszthelyi találkozót a dél-dunántúli iskolák találkozójává.

Minél többen vagy minél jobban?

Jónéhány véleményt meghallgatva alakult ki a következő elgondolás: a Helikonon részvevő iskolák körét nyugodtan lehetne növelni, ezzel szemben valamelyest meg kellene szorítani a követelményeket. Nem, mintha a Helikon színvonala gyengének volna mondható. De azok szerint, akik évek során figyelték ennek a diáktalálkozónak az alakulását, mégsem megfelelő a színvonal ahhoz képest, amilyen lehetne!

A talán kissé bonyolult

lyen differenciált értékelés lehetősége. A képzőművészeti pályázaton például a művészeti gimnazisták munkáit különválasztották a többitől, és saját kategóriájukon belül jutalmazták arany-, ezüst- vagy bronzéremmel. Világos, hogy ilymódon egyik vagy másik aranyérem ugyanolyan értékes — csak a követelmények mások a különböző diákok esetében.

Nem helyes viszont, ha kizárják a versenyből az ilyen jellegű iskolákat, hiszen nekik sincs más fórumuk, versenylehetőségük, csak ez. S nem is lehet általában alkalmazni rájuk a „profi" jelzőt, hiszen az a zenei tagozatos, aki irodalmi színpadban szerepel, vagy az a képzőművész szakos, aki kórusban énekel, voltaképpen semmiben sem különbözik a többi gimnázium versenyzőjétől.

Lehetne színesebb a Helikon

Érdekes, új színfoltja volt az idei Helikon ünnepségeknek a KISZ által megszervezett Ifjúkommunista Diákaktíva és a diák KISZ-vezetők tanácskozása. Szervezetten lezajlottak a hagyományos programok is: vers-

Torkos sedikó

MDK

Egy rajzát közli a Napló.

Napló, 1965. sept. 26. 10. lap

Torkos Ildikó MDK

„Gótika" (repr.)

Napló, 1966. febr. 13. 10. lap

Torkos Ildikó festő /főiskolás?/

Repr: Lengelésző igásló /szentagz/

1966. feb. 20 Dél – Magyarország

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Torkos Ildikó

DUNÁNTÚLI NAPLÓ
1965 DEC 25.

1021

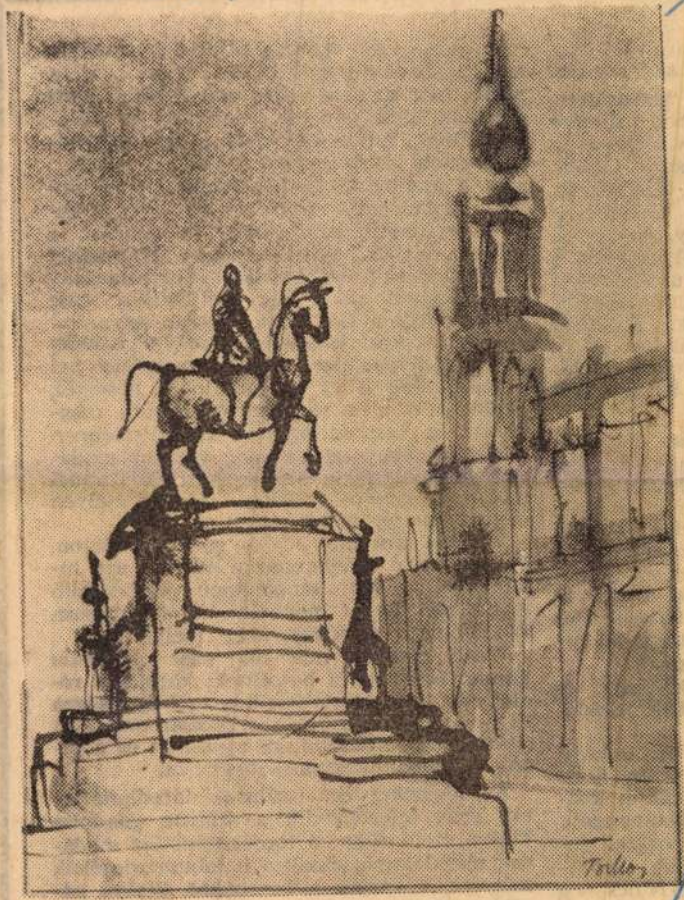

TORKOS ILDIKÓ **DREZDA**

nnyögött ma-
; az asztalon.
kisbarátom,
gben illemre
Na, figyeljen
leckét: Johny
a feladat az,
t közölni. Az
gy, de az őr-
ül csóválja a
gül, én felvi-
viselkedésről.
:kor kiállunk
akinek él az
Johny közle-
Johny, nem

várt, rókasze-
laton arcába.
kezét: a kéz
nem tudom,
ődött, azután
kállas fiatal-
ért és kocso-
lt, mint egy
körszakállas
atonákról be-
k.
ki egy és
válik lázadó-

az express
loltam, hogy
, nincs ked-
egborzongott.
zúgást le-
elyik szom-
a. Nincs meg
r takarítani,
borzongott, s
a szobában,
dte csavar-
a legkisebb

nult katonának, egy járműjavító műhely salakos udvarán gyűjtötték össze őket, a portól már délben retkes volt a zokni alatt a lábuk, egész nap ott ácsorogtak az udvaron. Flaton anyja egy ideig a kerítésbe kapaszkodott, látszott, hogy lesújtja a látvány, azután amikor elkezdték Flatonékat különböző alakzatokba sorakoztatni, kaputól kapuig röpködött, mint egy ősz madár, s egész nap arra várt, amikor Flatonékat majd kivezetik az udvarról és elindulnak az állomásra, akkor egy pillanatra még megfoghatja a fia kezét. Flaton egész idő alatt átkozottul szégyellte magát a többiek előtt, állandóan az árnyékos szögleteket kereste; meg lehet itt fulladni a hőségtől, mondogatta, s ha ránézett az anyjára, megértette a legfontosabbat: tulajdonképpen szégyellte ezt a ragaszkodó kis ősz madarat, ahogy ide-oda szálldosott, hogy minél többet láthasson, s Flaton a lelke mélyén megérezte: rettenetes dolog ez.

Szegény amerikai anyák, gondolta Flaton, és lehúzta a teáskannát a tűzről: azt hiszik, hogy a két ünnepnapon különösebb gyötrelmet jelent meghalni, mint máskor: Fájdalmasan mindegy, hogy melyik nap.

Washingtonban már 400 ezer amerikai katona bevetéséről beszélnek; közölte a rádió; egy katonai statisztikus nyilvánosságra hozta a VDK területén eszközölt amerikai légitámadás áldozatainak a számát és a ledobott bombamennyiség tűzerejét.

Az amerikai ősz madarak fáradhatatlanul csak teleröpködik a világot, gondolta Flaton szomorúan; a ferdeszemű ősz madarak meg lekuporodnak a bambuszfedezékek mélyére, s várják a bombákat. Flaton később elaludt, mintha nagyon kimerült volna. Álmában egy kis, hízásra hajlamos ember bukkant fel a fák s vizek sűrűjéből és meghajolt: uram, karácsony van, mondta, garantáljuk, hogy mostantól számítva hat-

által

Torkos Ilonikó

Rajza /1966/ kept.

Dunaántúli Napló 1967 I. 30. 2.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1907 AUG. 6.
DUNÁNTÚLI
NAPLÓ

1021 – Torkos Ildikó

Fordította: ZILAHI JUDIT

Torkos Ildikó rajza

zők, akik
beszélgeté
molnak b
nekik a
hanem többnyire szenvedélyesen vitatkoznak a művel, és így nem is annyira a tetszés-nemtetszés álláspontjai csapnak össze, hanem több történik ennél: a mű magatartását, értelmezhetőségét, figyelmeztető vagy felébresztő gesztusát boncolgatják, — és innen teszik fel kérdéseiket. Ezek a művek tehát egy „kerülőúton" lesznek sikerré a gondolatok vitáján, az elfogadás problémáin áttörve. Ezt a vitát kiváltó, felrázó hatást olykor jelentősebb sikernek érzem, mint amikor az író kezét rázzák és lelkesednek egy-egy regény-film érdekes fordulataiért, de aztán a tegnapi focimeccsről kezdenek beszélni. Ilyen vitákban gazdag siker volt az utóbbi időben a Hideg napok, (Kovács András filmje) Thurzó Gábor A szent c. regénye és a belőle készült darab (Az ördög ügyvédje), H. Bartha Lajos Kiáltás c. dokumentumjátéka, és az Utószezon c. Fábri film, de szatirikus hangjánál, kísérletező formai megoldásánál fogva ide sorolnám az ugyancsak vitákat kavaró Moldova-regényt, a Gumikutyát is, mely nemcsak a gazdaságirányítás reformjának gondját elemzi, hanem az átalakulás feltételeit megteremtő emberek pszichológiai-etikai készülődését is, — bár ezt a görbe tükör segítségével teszi.

Ám, ha leszögezzük, hogy itt egy újfajta siker-típussal állunk szemben, ehhez azt is hozzá kell tennünk, hogy csaknem mindegyik mű etikai-erkölcsi problémát bogoz, a felelősség útjait vizsgálja és a társadalmi lelkiismeret formálását tűzi ki céljául. A vitákat aztán éppen ez a kegyetlen őszinteségre törekvő, ítélkezést követelő magatartása robbantja ki: az olvasókat, nézőket is ráébreszti a nagyobb összefüggésekben, országos gondokban

felelősség
ogy ebben
művésznek
foltokat
kell meghódítania, és itt az összpolitikai fejlődés áttekintésének, a közéleti jártasságnak éppúgy részévé kell válnia alkotómunkájának, mint a közönség befogadóképességét, fogékonyságát, érdeklődését érzékelő képességének. A művész nemcsak kérdéseket tesz fel, hanem jelzi, olvasójából „provokálja" a válaszokat is.

Művészeink érzik, hogy e két probléma — az alkotó felelőssége közönségéért, és a jövő formálódásáért — összetartozik: ebben látom a jelenlegi művészi sikerek legfontosabb közös jellemzőjét. Ez a művészi magatartás segítette világra ezeket a sikeres alkotásokat. A kérdés mégis mintha kevesebb súlyt, jelentőséget kapna a kritikai—művészi közéletben: az utóbbi két-három évben — tehát amikor az új alkotások ezekkel az alkotói gondokkal jelentkeztek — a kritika mintha szégyenlősen kitérne a probléma elvi-etikai, vagy művészetpolitikai elemzése elől. Mintha a kritikus úgy érezné, hogy a művész társadalmi felelősségéről szólni dogmatikus ízű lenne, s nem veszi észre, hogy ez a húzódozás csupán annak a jelenségnek egyik tünete, mely a felelősség vállalását általában sem tartja kényelmes dolognak. Bár a művészet társadalmi hivatásáról szóló elméleti munkaközösségi dokumentumban, valamint a IX. pártkongresszus művészetekkel foglalkozó vitáiban többször is felmerült a probléma, a kritikai közélet lassabban ébred a kérdés fontosságára, s nem érez rá arra a sajátságra, hogy itt mai művészi fejlődésünk egyik döntően új jelenségéről és a továbbhaladás egyik alapvető kérdéséről van szó.

SAJTOFIGYELO
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

1968 ÁPR 20

Torkos Ildikó

1021

Torkos Ildikó: Vietnam

KENDE ISTVÁN:

VIETNAMI HIDAK, KÓ

Repülőgépen érkeztünk Vietnamba. Hanoi repülőterére, amelyet a Vörös Folyó választ el Hanoi várostól. A Vörös Folyó vagy két kilométer széles mederben hömpölyög. Most száraz évszak van. Az esős évszakban még szélesebb, jóval szélesebb a folyó. A hanoi hidat — egyedül ez a híd kötötte össze Hanoit az északi országrésszel — háromszor is eltalálták bombáikkal az amerikaiak, mégis újra meg újra helyrehozták. Néhány hónapja azonban olyan találat érte, hogy egyelőre nem tudják helyreállítani. Pontonhíd helyettesíti, a régi közelében. A folyó sodrása megmeghajlítja a híd egyenesét, a gépkocsik ügyesen követik a keskeny hajlatokat. Ha valamelyik autó a hídon felmondja a szolgálatot, a mögötte levő kocsikból kiszállnak az emberek, segíteni, megtolni. Ne legyen hosszú fennakadás a hídon: itt minden forgalom a frontot szolgálja! Meg aztán szakadatlan a riadóveszély, sietni kell!

Valakitől Budapesten egyszer azt hallottam, lekicsinylően vagy nyugtatásul, ki tudja: „A vietnami hidak nem Erzsébet-hidak!" Valóban, nem azok! De például Hanoit az északi országrésszel összekötő egyetlen, két kilométer hosszú közúti vasúti híd, fontossága tíz vagy száz Erzsébet-híd-tek: elterelni az aknát a pillérektől. Nem szabad pillért érniük! Aztán, amint a sodrás a hídon alulra vitte őket, útjára engedték az aknákat. S ők kiúsztak, újabb aknára lesve. Míg csak fel nem épült az új elhárítószerkezet, a pilléreket védő kötélhálózat, amely eltereli az úszó aknákat. A gyerekek ekkor újra nekiláthattak a tanulásnak, a munkának. S a híd ma is él és teljesíti kötelességét.

És hány hídon mentünk keresztül az úton, Hanoitól le délnek, vagy száz kilométeren át! Ép hidat nem láttunk. De mindegyiken mennek át vonatok, autók, biciklik. Néha kis torlódással — szűk a feljáró, vagy gödrös a bombatölcsérek maradványa —, de mind mellett vagy közelében ott a póthíd minden alkatrésze. Sín, szerszám, ponton, vasgerenda. Ha a hidat, bármelyiket, találat éri, órákon belül áll helyette a másik. Ott az inspekciós munkásalakulat is, készen a cselekvésre. Nem szabad, hogy a forgalom fennakadjon!

★

A kórházakat is evakuálták. Nem mindet, hiszen a városokban is kell kórház, amíg csak emberek vannak ott. S a városbéli kórház is alkalmazkodik az új helyzethez. Ha éppen éjszakánként

Torkos Ildikó

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1966 FEB 19

1021

TORKOS ILDIKÓ: GÓTIKA

Dn Vasa

Pécsi főiskolai ta
irodalomesztétikai tan

Az *Irodalomtörténeti füzetekben* nemrég jelent meg *dr. Péczely László* főiskolai tanárnak a *Tartalom és versforma* c. 233 lapos tanulmánya. A szerző több évi verstan-esztétikai munkásságának összefogalmazásaként elsőnek kísérli meg hazánkban, hogy többek úttörő vizsgálódásai, a külföldi, elsősorban a francia és orosz szakirodalom útmutatása nyomán rendszerbe foglalja a funkcionális verstan kérdéseit. A tanulmányíró abból az elgondolásból indítja el funkcionális verstani vizsgálódásait, hogy ha egész irodalmi

sokszínű árnya
használható.

A monográfi
kicsengése az,
ső dísz, hanem
funkcióit teste

A vérbeli
ügyszeretetével
val alkotott n
kát nemcsak
költők haszno
nem a verske

A *Nyelvtudo*
ban jelent me

MDK

Torkos Ildikó

Kiállitási hir

Zalai Hirlap 1967 okt. 3.

Farkas Zoltán
grafikus

MDK

"Vietnam"

"

Élet és Irodalom, 1968. ápr. 20 - 4 lap

Torhos Yldikó
grafikus

M.D.K.

Részt vett a tárlaton.

Borbás György: Első bemutatkozás.
Művészet, 1969. junius – 42 lap.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Torkos Ildikó

„Akt" Nepsz.

Danáatúli Napló 1966. Okt. 4.

MDK

Torkos István

épitette a győri Széchenyi tér keleti oldalán, a Gyógyszertár és Rákóczi utcák közötti — a későbbi Fruhmann épitette (?) — épület helyén a lekonyult oromzatú „német tetős" ún. Gyógyszertár házat a XVIII. sz.-ban (?).

Borbíró - Valló: Győr; Bp. 1956. 115., 111., 174., 179. l.

TORKOS József mérnök

Wien táj. - 1793

FODOR Ferenc; A magyar térképirás. 1-3. Bp., 1952-1954 102..

Tisztelettel meghívjuk Önt

TORMA ANNA

textilművész

kiállításának megnyitójára

2002. augusztus 30-án (pénteken)19 órára a
VIGADÓ GALÉRIÁBA
(1051 Budapest, Vigadó tér 2., Tel.: 318-7070)

Megnyitja:
KESERÜ KATALIN
művészettörténész

A kiállítás megtekinthető:
szeptember 15-ig naponta 10-18 óráig.

A kiállítás létrejöttét támogatta:
Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány,
Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete
Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány

TORMA ANNA

Tisztelettel meghívjuk Önt

TORMA ANNA

textilművész

kiállításának megnyitójára

2002. augusztus 30-án (pénteken)19 órára a
VIGADÓ GALÉRIÁBA
(1051 Budapest, Vigadó tér 2., Tel.: 318-7070)

Megnyitja:
KESERÜ KATALIN
művészettörténész

A kiállítás megtekinthető:
szeptember 15-ig naponta 10-18 óráig.

A kiállítás létrejöttét támogatta:
Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány,
Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete
Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány

TORMA ANNA

Torma Anna textilnuv

P. Kucs Julianna: Egy életérzés dokumentumai

Művészet, 1983. február

Torma Anna, képzőművész

Hódmezővásárhelyen, a Medgyessy Teremben aug. 15-én a Tanya 48 képzőművész alkotócsoport munkáiból nyílik kiállítás. A csoport tagjai Bódi Magnes, Kollár György, Makó Judit, Nemes István, Szabó Tamás, Torma Anna. – A csoport tagjai jó néhány évvel ezelőtt induló alkotóként a mántelyi képzőművésztáborban ismerkedtek meg, kötöttek azóta is tartó barátságot.

Dolgozók Lapja, 1980. aug. 14.

vonalhoz, a korszerű
ményeihez, a mindennapi gya-
korlathoz való felzárkózást je-
lentette. Egyszóval: *szemléletvál-
tozást* hozott.

Torma Anna

A SZOMBATHELYI textilbien-
nálék jelentős eredménye volt az
utóbbi években, hogy az ott be-
mutatott termékek körében egyre
gyakoribbá vált a „textilcsalád",
azaz mintában és színben ha
nizáló garnitúrák szerep
os lépés olt ez

ÍGY AZTÁN nemcsak a rend-
kívül előzékeny teremőrnő jó-
voltából tudhatná meg a látogató,
hogy például *Torma Anna* sejtel-
mesen szép, rozsdavörös mintá-
zatú, szinte grafikai színvonalú
nyomottanyagának fonákja egy-
színű barna. (Egy homlokzati ab-
lakon ugyanis egyáltalán nem
közömbös, mi látszik az utcáról,
és nemcsak az az egyetlen szem-
pont, mi tűnik szemünkbe ott-
hon, a lakásból. Továbbá: belül-
ről is más a függöny nappali,
megint teljesen más esti, mester-
séges megvilágításban.)

Magyar Hirlap 1981/9/15/6

Wagner: Függönyről-kedőzetlenül

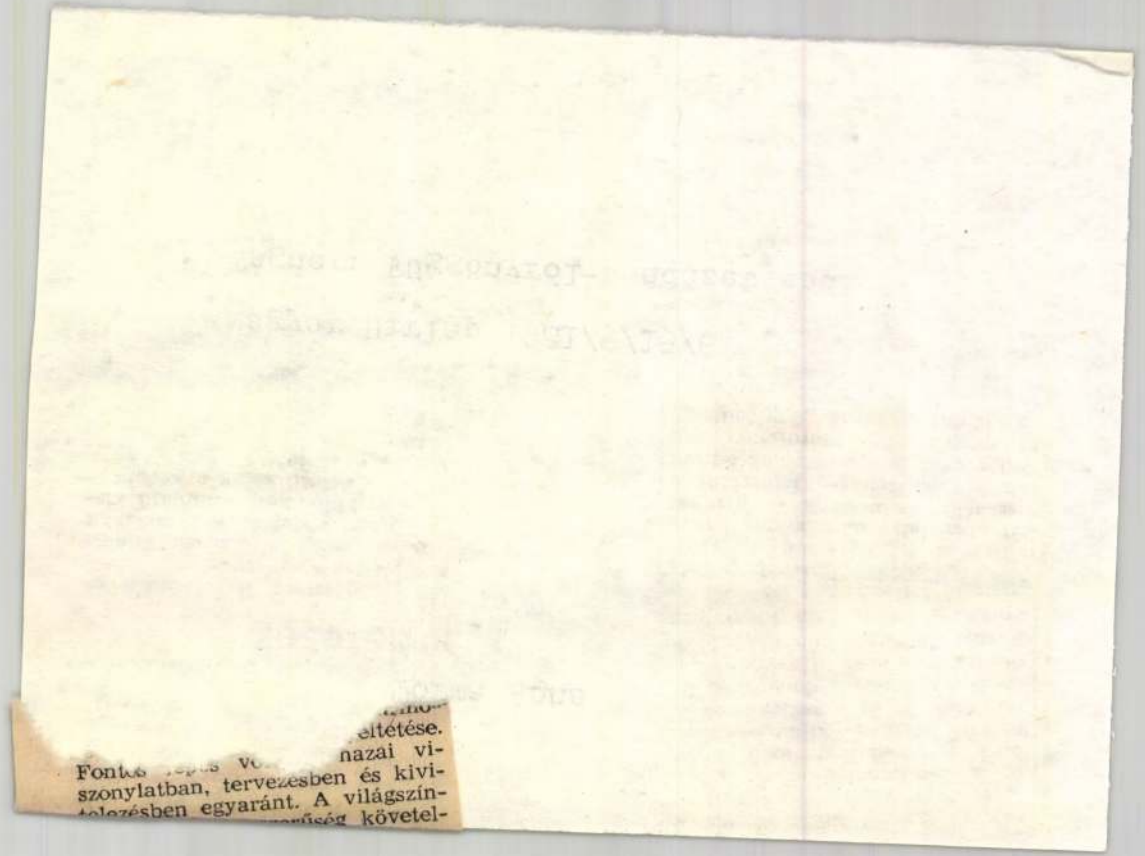

eltétése.
Fontos ... v... nazai vi-
szonylatban, tervezésben és kivi-
telezésben egyaránt. A világszín-
...ség követel-

Torma Anna textilművész

L: Bódi Ágnes

– □ A Tanya 48. 2.

Esti Hírlap, Bp. 1980 aug. 14.

Torma Anna grafikus művész

Egyik grafikáját közli az
Egyetemi Lapok

~~a [illegible]~~
lapkivágást l. Tornyai János
festő művész címszó
alatt

Egyetemi Lapok, 1978. X. 2

Torma Anna, textilművész

L.: Pauli Anna

Torday Aliz: Textil a lakásban 2.

Esti Hirlap; Bp. 1979. aug. 30.

Torma Anna

a művész szerepelt a IV. ipari textilművészeti biennálén.

valamint *Torma Anna* farkasfogas ágynemű- és függönyvariációival.) Sa[illegible]

Magyar Hirlap 1979/214/6
Wagner:Művészi-e az ipari textil?

Torma Anna, képvőművész

Nagy Zoltán: Laufer ma v., Kiállítás a Műcsarnokban.

1

Vartvan lát, Linnett Laufer, 265 x 205 cm, 1986.

Műcsarnok, 1984. nyújus, 40-old.

5 Mazzag István: Szerelmes kép, olaj, 140 × 200 cm, 1986
6 Fehér László: Dég, 1962, olaj, 195 × 250 cm, 1986
(fotók Sulyok Miklós)

5

évek konceptuális stílusban dolgozó vagy a társadalmi problémákra ugyancsak érzékenyen reagáló alkotóinak – *Somogyi Győző,* Samu Géza, Földi Péter – munkásságával. Napjaink képzőművészetének

Tomma Anne

Kiállítás a Dunaj Galériáton

Magyar Nemzet 1987. III. 17.

Torre Anna

Kiállítás a Duna Galériában

Magyar Nemzet 1987. V. 23.

TORMA ÉVA

ÚJ MŰVÉSZET
2000/szept.

P - 9765

9.o.

Eredetije magántulajdonban.

Kézírás.

Címzés: Nagyságos Illyés Gyula ú

utca 1o.

1. Ld. 1o96/7.

2. Illyés: Magyarok c. versére u

3. Ld. 997/11. és 991/4.

4. Ld. 1o96/6.

Forma

Megemlítik Jándy Dávidalak
Zapcsolatban a Munzány-Cék
Ziállítása alkalmából.
(Ernst-Múz.)

Nyjsáj, 934. v. 13.

Torma.

A nagybányai művésztelepre költözött a művész.

Pesti Napló, 1928. Nov. 4.

Torma [, festő] MDu

Az Én múzeumom sorozatban
Torma János munkásságát ismertető
füzet jelenik meg.

— : Múzeum a polcon 2

ESTI HIRLAP Bp. 1964. aug. 24

TORMA Ferenc festő

M.D.L.

1914.-ben Nagybányán a Szabadiskolában dolgozott

Sütő: Nagybánya... Bp., 1964. 331.l.

M.D.K.

TORMA Ferenc

1913.-ban Nagybányán a Szabadiskolában dolgozott

Réti: Nagybánya... Bp., 331.l.

TORMA Ferenc festő

M.D.K.

1915-ben Nagybányán a Szabadiskola tagja

Közli: Nagybánya... Bp. 1954. 331.l.

A Budapest Galéria meghívja Önt

Torma Éva

képzőművész

OTT

című

kiállításának megnyitójára
a Budapest Galéria Kiállítóházába
(1036 Budapest, Lajos utca 158.)
2005. november 24-én csütörtökön 17 órára.

Megtekinthető 2006. január 8-ig, hétfő kivételével naponta 10–18 óráig.

Támogató:

nka
Nemzeti Kulturális Alapprogram

Budapest Galéria

A Budapest Galéria meghívja Önt

Torma Éva

képzőművész

OTT

című

kiállításának megnyitójára
a Budapest Galéria Kiállítóházába
(1036 Budapest, Lajos utca 158.)
2005. november 24-én csütörtökön 17 órára.

Megtekinthető 2006. január 8-ig, hétfő kivételével naponta 10–18 óráig.

Támogató:

nka
Nemzeti Kulturális Alapprogram

Budapest Galéria

Torma F.

mukedv. festő

l.

Törös Nagyfőrös

4. l. és képröm.

kiáll. kat. u. o.

Római faragványos és föliratos
kötöredékek V. 175.

Torma

und

Hock 67 l

Tisztelettel meghívjuk Önt

TORMA ANNA

textilművész és

ZSAKÓ ISTVÁN

szobrászművész

kiállításának megnyitójára a
DUNA GALÉRIÁBA
(Budapest XIII., Pannónia u. 95.)

1997. március 12-én 17 órára

Megnyitja:
VIGH TAMÁS
szobrászművész

Megtekinthető: 1997.március 12-től március 30-ig,
hétfő kivételével naponta 10-től 18 óráig.

Torma Anna

A kiállítás létrejöttét támogatták:
Budapesti Tavaszi Fesztivál
Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány
Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete

Torma, festő

– mély nyomokat hagyott Szeged képzőművészetében

Hannas István: Egy Dél-Alföldi magyar város

Vigília, 1971. jún. 391. l.

~~Farkas~~ Hdiko

MDK

Egy rajza a Naplóban

Napló, 1965. júl. 11. 10. lap

Torkos Ildikó

MDK

„Hárah" (repr.)

Napló, 1965. máj. 9. 9. lap

Torkos Ildikó

MDK

Egy grafikáját közli
a Napló

Napló, 1965. jún. 13. 10. lap

Torkos Ildikó

MDK

Egy rajza jelent meg a Naplóban

Napló, 1965. júl. - 25. 10. lap

Toskos Hdikó

MDK

egy rajza

Napló, 1966. márc. 27. 10. lap

Tóthos Klárika

MDK

egy rajza

Napló, 1966. jún. 5. 10. lap

Toskos Ildikó MDK

Siófok (repr)

Napló, 1966. jún. 26. 9. lap

Toskos Ildikó

MDK

„Drezda" (repr.)

Napló, 1965. dec. 25. 6. lap

Toskos Hdiló

MDK

„Fejeli" (repr)

Napló, 1966. márc. 13. 11. lap

TORMA tune ferti

Péter L. : Amalöi ferti. 20–22.

TORMA tmre Jestő

Önkormányzati miniszter

Azt mondja az egyik város polgármestere; nem érti, hogy miért nincsen hazánkban önkormányzati miniszter. Nem gondolt volna még senki rá?

Hogyan is van ez? Csak a hasára ütött a jeles férfiú és mondta, ami éppen eszébe jutott? Vagy végig gondolta a dolgot? Miért is nincs, amikor pedig lehetne?

Éppenséggel ebben az új közigazgatási szerkezetben egy önkormányzati miniszter igazán elkelne, de legalábbis egy tárca nélküli miniszter, vagy politikai államtitkár. Persze nem a hivatalért magáért, dehogyis a bársonyszékért, nem is a koalíció békéjéért (mint az eddigi gyakorlat a sok politikai államtitkárt, teszetosza tárca nélküli minisztert kitermelte), hanem a feladatok, a sorjázó és szaporodó tennivalók okán.

Az ugyanis rengeteg. Kezdhetjük mindjárt az önkormányzatok szerepével a privatizációban. Nem kis téma és nem kis falat. Talán némely helyeken még meg sem emésztették, hogy a valamirevalóbb állami vállalatok magánosítása (eladása) úgy történik, miszerint az önkormányzatnak közvetlen haszna nincs is belőle. A lokálpatriótizmus nem közgazdasági kategória, még akkor sem, ha jól tudjuk (hiszen a pénztárcánkra ment), annak idején a gyárak, az üzemek építésénél hasznosan kamatoztatták.

Új szerepe az önkormányzatoknak a vállalkozás. Vagy másik égető téma; önkormányzatok és a munkanélküliség. Esetleg a menedzselés. Ugyan ki készítette volna erre fel az apparátust? Egyáltalán, van erre eszköze az önkormányzatnak?

Nyilvánvaló, hogy az említett folyamatokba az önkormányzatok szeretnének jobban beleszólni. Részben persze a közvetlen anyagi haszonért, részben pedig mert a fentiek alapvetően befolyásolják a települések mindennapjait. Olyan erkölcsi szemléletről ne is szóljunk, hogy egy-egy elhúzódó privatizáció során összeszorul az emberek szíve, mert fáj látni, milyen sikeresen lopják el egyesek saját vállalatukat.

Nem arról van szó tehát, hogy a szűkülő források mellett egyre nőnek a kiadások (ez is szomorú tény), hanem főleg arról, az állam egyre több területről vonul ki és a korábbi szolgáltatások az önkormányzatok nyakába szakadnak. Vehetik fel a hiteleket, az önkormányzati képviselők pedig éjszakába nyúlóan téphetik hajukat; mennyi is az üzleti kockázat, mit (nem) bír még el a testület?

És mi lesz az igazi piacgazdaságban?

Sz. Lukda Ivett

Rendőrőrs, mint kísérleti műhely

Interjú dr. Pintér Sándor országos főkapitánnyal

Pintér tábornokhoz széles érdeklődésre számot tartó kérdéseket tettünk fel:

● ***Közismert, hogy Antall József miniszterelnököt távolléte alatt Boross Péter belügyminiszter helyettesíti. E tény következtében módosult-e a kapcsolat a BM és a rendőrség felső irányítása között?***

– Nem. Nyilvánvalóan több teher hárul az államtitkárokra, miközben a belügyminiszter a szélesebb kormányügyekkel foglalkozik. Mi egyértelműen végezzük továbbra is a magunk munkáját.

● ***Magyarországon az adótitok rendkívüli merev értelmezése – feltételezésünk szerint – hátráltatja a gazdaságvédelmi osztályok munkáját. E téren milyenek a tapasztalatai?***

– Az adótitok merev értelmezése egyértelműen elősegíti a gazdasági bűncselekmények elburjánzását. Az APEH szakembereivel közös javaslatot terjesztettünk elő a szervezett bűnözés visszaszorítására. A belügyminiszter elfogadta, s jelenleg egy törvényelőkészítő csapat dolgozik a finomításán.

● ***Az őrző-védő gazdasági társaságok felügyelete nem érdeke a rendőrségnek? Mind nyilvánvalóbb, hogy ezen kft.-ken keresztül – tisztelet a kivételnek – a bűnözők esetleg bejuthatnak például a pénzintézetekbe... A legutóbbi bankrablás mintha ezt sejtetné...***

– Immár négy éve, 1989 óta kész a rendőrség javaslata az őrző-védő tevékenységet és magánnyomozást folytató gazdasági társaságok felügyeletéről. Nem rajtunk múlott, hogy e javaslat jelenleg nem bír törvényerővel. Sajnos, ilyen őrző-védő társaságoknál már körözött bűnözőket is fogtunk el... Ezek tulajdonképpen fegyveres csoportok, nyilvánvaló, hogy a személyek priuszának ellenőrzése megkönnyítené a bűnüldözők munkáját. A magánnyomozás feltételeit is szigorú szabályok közé kell szorítani.

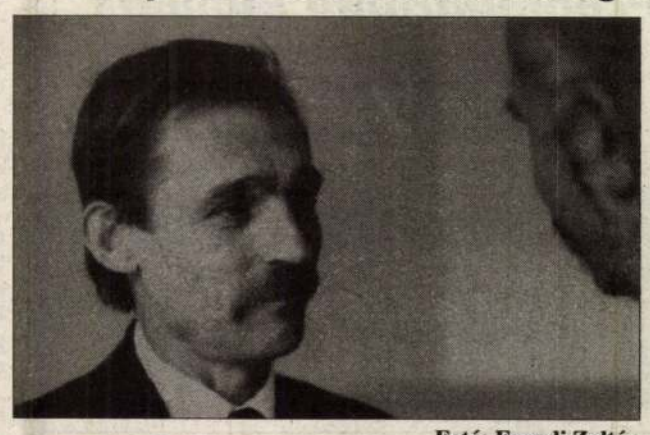

Fotó: Enyedi Zoltán

A mindszenti rendőrőrs avatóján dr. Pintér Sándor országos főkapitány rövid avatóbeszédében abból indult ki, hogy Mindszent, az egykori község, a mai város, keveset érzékelt abból a bűnözési hullámból, amely a '90-es évek elején elárasztotta az országot. Az évi 40–50 bűncselekmény, a hasonló települések szintjén, alatta marad az országos átlagnak. Mégis, mi késztette a helyi és országos szerveket arra, hogy rendőrőrsöt építsenek Mindszenten? Elébe szeretnénk menni a nemkívánatos eseményeknek – jelentette ki az országos főkapitány. Meggyőződésünk, hogy megfelelő támogatással, technikai háttérrel bizonyítható, miszerint egy ilyen őrs állománya szilárd közbiztonságot jelent, és visszaszoríthatja a bűnözés esetleges növekedését. Kiemelten kezeljük az ilyen kísérleteket.

● ***Az úgynevezett „olajügyek" felderítésében mennyire összehangolt a rendőrség, a honvédség, a pénzügyőrség s az APEH munkája? Kié az irányító szerep?***

– Egyértelmű a válaszom: az összehangolás a rendőrség feladata, mivel bűnügyről van szó. Az együttműködést jónak minősítem. Például Gyaraki Károly honvéd vezérőrnaggyal az elhárítás vonatkozásában kitűnő kapcsolatokat létesítettünk. Ez csak egy példa, de a másik két szervvel is kéz a kézben dolgozunk.

● ***Külföldi bűnüldözőkkel ez ügyben szükség volt-e a munkakapcsolatok felvételére?***

– Az olajügynek egyelőre nincs, tudomásunk szerint, nemzetközi vonatkozása. A mintegy 50 bűncselekményben 130 gyanúsítottat tartunk számon, civileket, katonákat egyaránt. Ötven személy van előzetes letartóztatásban. Teljes körben még nem tisztáztuk e bűnsorozatot, feltételezhető, hogy bővül a gyanúsítottak köre.

● ***Az ország első rendőreként jó szónoknak bizonyult. Belátható időn belül avat-e négyszáz új rendőrőrsöt az országban, mint ahogy a belügyminiszter tervezi?***

– Igyekszünk, de az ünnepi alkalmak mellett a hétköznapokra helyezzük a hangsúlyt. Nem szabad elhanyagolni a bűnmegelőzést, mint az egyik alapvető tennivalónkat. A mindszenti rendőrőrs is arra szolgál: kísérleti műhely, ahol „elébe megyünk" a nemkívánatos jelenségeknek.

PATAKI SÁNDOR

Nyugdíjasok javaslatai

A társadalombiztosítás vagyonhoz juttatására, a gyógyszer és villamosenergiai áremelések elkerülésére, illetve a mezőgazdasági termékek árainak szintentartására a Nyugdíjasok Pártjának kezdeményezése nyomán javaslatokat dolgozott ki néhány párt és érdekképviseleti szövetség, így például az FKGP, a Kereszténydemokrata Néppárt, a Szociáldemokrata Párt. A javaslattervezeteket hétfőn véglegesítették, azokat eljuttatják a kormányhoz. A megbeszélésre meghívták több minisztérium és az egészségügyi, valamint a nyugdíjbiztosítási önkormányzat képviselőit is, ez utóbbi két testület azoban nem képviseltette magát.

Az egyik javaslat szerint a társadalombiztosításnak ígérvény (például kárpótlási jegy) formájában 300 milliárd forintot kellene kapnia, amelyen különböző vállalatokat, vagy más vagyontárgyakat vásárolhatna, és így vagyonhoz jutna. A gyógyszerárakat pedig úgy lehetne csökkenteni, ha a TB önkormányzatok gyógyszergyárakat vásárolnának, így piaci oldalról befolyásolhatnák az árakat.

A villamosenergia árainak emelését a javaslat szerint úgy lehetne elkerülni, ha csökkentenék az előállítás önköltségét. Végül a mezőgazdasági termékek árait a tervezet kidolgozói szerint akkor lehetne eredményesen befolyásolni, ha csökkentenék a különbséget a gabona termelői és az abból előállított késztermékek árai között.

Meghalt Lőrincze Lajos

Hosszú betegség után, életének 78. évében, október 11-én elhunyt Lőrincze Lajos nyelvész, a nyelvtudomány kandidátusa.

Lőrincze Lajos 1915-ben született. Volt Eötvös kollégista, tanított egyetemen, középiskolában, vezető munkatársa volt az Akadémia Nyelvtudományi Intézetének. A Nyelvtudományi Társaság alelnökének, az MTA Anyanyelvi Bizottsága elnökének választotta és tagja volt a Helyesírási, valamint a Nyelvtudományi Bizottságnak. Szerkesztette a Magyar Nyelvőrt, az Édes anyanyelvünk című rádióműsort, és társszerzője volt, többek között A magyar nyelvjárások atlaszának, a Nyelvművelő kézikönyvnek is. Nevéhez fűződik számtalan rádiós és televíziós nyelvművelő műsor. Temetéséről később intézkednek.

A vállalkozások az adóbevallások tükrében

Továbbra is az energetika, az alapanyagtermelés és az infrastruktúra terén működő nagyvállalkozások játsszák a legfontosabb szerepet a gazdaságban. A 774 nagyvállalat 41 százalékkal részesedik a teljes nettó árbevételből. Ezek a cégek 500 dolgozónál többet foglalkoztatnak. Ugyanakkor egyre erősödik a kisvállalkozási szféra, amelybe a 100 főnél kevesebbet foglalkoztató vállalkozásokat sorolja a statisztika. A vállalkozások száma szerint 1992-ben a kisvállalkozásoké volt a vezető hely, hiszen minden 100 cég közül 80 ebbe a kategóriába tartozott. A nettó árbevétel szempontjából már árnyaltabb a kép, hiszen minden 100 forintból csupán 29-et termel ki ez a vállalkozási kör.

Az APEH adatai szerint miközben az összes nettó árbevétel 14 százaléka származott átlagosan exportból, a veszteséges vállalkozásoknál az export árbevétel aránya meghaladta a 16 százalékot is. Vagyis a veszteséges vállalkozások nagyobb arányban exportáltak, mint a nyereséget felmutatni tudók. A nyereséges vállalkozások, amelyek összesen 237 milliárd forint adózás előtti eredményt mutattak ki 1992-ben, a teljes árbevételnek kétharmadát realizálták.

A társasági adóbevallást benyújtó 116 ezer vállalkozás az elmúlt évben 6400 milliárd forint nettó árbevételre tett szert. Az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal számításai szerint ez mintegy 4–6 százalékos növekedést jelent 1991-hez képest.

● ***A vásárhelyi közgyűlésen:***

Gyorsítják a földárveréseket

Egy héttel ezelőtt Szabó Márton, a vásárhelyi Földrendező Bizottság elnöke, tegnap pedig Benkő Zsuzsanna, a Csongrád Megyei Kárrendezési és Kárpótlási Hivatal vezetője számolt be a hivatal működéséről a vásárhelyi képviselő-testületnek. Benkő Zsuzsanna elmondta: a földárverési folyamatok felgyorsítása érdekében novembertől kezdve a megyében napi két, míg Vásárhely és vonzáskörzetében napi három árverést tartanak majd. Egy képviselői kérdésre válaszolva, miszerint elképzelhetőnek tartja-e, hogy a manőverező szövetkezetek (jelen esetben a Rákóczi Tsz, amely perben áll a hivatallal) kibújjanak a földjeik elárverezése alól, egyértelműen közölte: nem. Hiába a december 31-i határidő – a törvény szerint eddig lehet földárveréseket rendezni –, ugyanis a bíróság jogerős döntése után még négy hónapig lehet árverezni. (Egy héttel ezelőtt elhangzott, hogy a Rákóczi Tsz területén, a per miatt, leghamarabb februárban lehet árverezést rendezni.) A hivatal vezetője az árverések előkészítésének lassúsága miatt elmarasztalta a helyi földhivatalt. Kovács Lajos képviselő javasolta: a megyei hivatal kérje meg Sepsey Tamás címzetes államtitkárt, hogy járjon el a kormánynál abban, hogy a bíróságon húzódó ügyeket sürgősséggel tárgyalják, mert így akár jövő nyárig is eltarthatnak az árverések. Benkő Zsuzsanna szerint ezt csak központi jogszabály-módosítással lehetne megtenni, erre viszont már kevés az idő. Dr. Szabó Lajos országgyűlési képviselő – aki tárgyalt ez ügyben Balsai István igazságügyminiszterrel – rámutatott: a sürgősséget egyedül a kárpótlási hivatal kérheti, a kormány semmiképpen sem. Szabó megjegyezte: sajnos, a magyar állam nagyon sok kárpótlási jegyet bocsátott ki, ehhez viszont nem adott elég vagyont. Így alakulhatott ki az, hogy a befektetők, vállalkozók – a földművelők hátrányára – földet vásárolnak a kárpótlási jegyükön. Dr. Rapcsák András javasolta: a közgyűlés egy későbbi időpontban biztosítson időt és alkalmat a helyi és a megyei földhivatal vezetőjének a felvetett kérdések és bírálatok megválaszolására. A testület elfogadta a javaslatot.

A közgyűlés elfogadta a Pro Urbe kitüntetés adományozásáról szóló előterjesztést. Így Kőszegfalvi Ferenc helytörténész-könyvtáros és B. Szűcs Istvánné részesül majd e megtisztelő díjban.

Az ülés lapzártakor még tartott.

SZ. C. SZ.

A festőművész és felesége arcképe

● Torma Imre-centenáriumi kiállítás

Összefogásból, tiszteletadásból állított emlék

Évfordulókat megünneplő nemzet vagyunk – hangzott el a makói József Attila Múzeumban az elmúlt hét végén, épp egy jeles évfordulóra való emlékezés kapcsán.

Bizonyára kevesen mondhatják el magukról, hogy a száz éve született Torma Imrét személyesen is ismerték, hiszen majd' negyven éve már nincs az élők sorában. A jubileumi emlékkiállítás klasszikus méltósága mégis vitathatatlan tiszteletet diktál, s késztet csendes elismerésre visszaemlékezőt és újdonságként befogadót egyaránt.

Dr. Papp János, makói származású főiskolai tanár a visszaemlékezők közé tartozik. Mint a művész rokona, tárlatnyitó beszédében először is a magánembert mutatta be, ezt a zárkózott, befelé forduló, ugyanakkor odaadó barátságot is nyújtó személyiséget. A hozzá közelállók körében tárult csak fel valójában kivételes műveltsége, sokoldalúsága, a művészet más ágait – a zenét és a világirodalmat – is értő és művelő képessége.

A megemlékező szavak végighaladtak Torma Imre fordulatok, sikerek és nehézségek között hullámzó életútján: a szobafestőinaskodáson, a magánúton végzett gimnáziumon, a frontszolgálaton, az iparművészeti főiskolán végzett tanulmányain, az elismeréseken, tanársegédi állásán, majd Makóra való hazatérésén.

Nem maradhatott el a képzőművészeti pálya méltatása sem. A művész mintegy háromszáz festménye közül hatvankilenc látható a kiállításon, értően válogatva minden jelentősebb korszakából és témáiból.

Elsősorban a táj érdekelte, az emberi alakok nélkül ecsetjére vett végtelen változatosságú természet. Színeivel, fényhatásaival szinte megfoghatóvá tudta sűríteni az évszakok összetéveszthetetlen kisugárzásait. Mindenekelőtt a makói vidék, a Maros-part vonzotta, s kapott képein főszerepet.

A tájképek mellett a csendéletek sem szorulnak magyarázatra. Értelmük áttetsző, keresetlen természetességükben és egyszerűségükben szépek. Torma Imre szívesen nyúlt ehhez a tiszta témához – saját kertjében gazdagon megteremtek hozzá az ihlető elemek.

Míg körülbelül száz tájképet és mintegy öt virágcsendéletet festett, a portrékészítés kevésbé vonzotta: összesen húszhuszonöt darabot alkotott különböző korszakaiban, más-más céllal és megközelítéssel. Érdekes adalék, hogy első és utolsó portréja is önarckép. Főleg az utolsó alkotása tanúskodik kitűnő karakterérzékről – ennek az önarcképnek mélyó párja az az ugyancsak nagyszerű jellemábrázolás, mellyel feleségét örökítette meg.

Aktképeket szintén csak elvétve, festészetének korai szakaszában festett. Ezek a művek nem részletezők, összhatásuk inkább sejtelmes, foltszerű – jóllehet, főiskolás korából fennmaradt tanulmányrajzai minden kétséget kizáróan bizonyították anatómiai jártasságát.

Az életkép témája sem vonzotta különösebben, bár ezeken a műveken is figyelemreméltók a térbeli megoldások és az arányok. Egyik legismertebb zsánerképe a Makói piac a pesti Duna-parton, mely éppoly frappánsan tükrözi a nyüzsgést, az elevenséget, mint tájképei a nyugalmat.

Átütő erejűek az allegorikus ábrázolások, a jelképek szűkszavú kivetítései. Közöttük is talán a legmegrázóbb a Háború, monumentális, központi alakjával – a gyermekét karján tartó asszonnyal –, s a rémült arcokról visszaverődő tűzfénnyel.

A sok színű Torma-életműhöz ugyancsak hozzátartoznak a munka- és sporttevékenységet megörökítő kompozíciók – az emlékkiállításon is többet láthatunk e kifejező pozitúrákban megfestett robosztus alakokból. Csodálatos, hogy a legmozgalmasabb tevékenységet is összefogja, befejezetté teszi valami ősi egyensúly.

Érdemes szót ejteni arról is, hogy ez a centenáriumi kiállítás egy áldozatkész gyűjtőadományozó munka eredménye. A József Attila Múzeumban három hónapon át megtekinthető hatvankilenc képből harminchat magántulajdonban van, s tulajdonosaik jószándékát bizonyítja, hogy ezek a tárlat időtartamára a múzeum falára kerülhettek. További tizenhét alkotás a múzeum tulajdonát képezi, míg tizenötöt a makói polgármesteri hivatal, egyet pedig a József Attila Művelődési Központ adott át erre az alkalomra.

Évfordulókat megünneplő nemzet vagyunk, s évfordulókat megünneplő város Makó is. És nincs olyan sok belőlük, hogy elmenjünk ezek mellett az emlékek mellett...

OLÁH NÓRA

Elmekóros esetek

„A pszichiátria a húzd meg ereszd meg kettős szorításában él, hiszen a pszichiátriától elvárják, hogy az elmebeteget zárja be, ugyanakkor megkövetelik, hogy ne sértse a szabadságjogát" – kezdte beszélgetésünket dr. Kovács Zoltán pszichiáter, a SZOTE Ideg-Elmegyógyászati Klinikájának tanársegédje, akit egy megrázó tragédia kapcsán aktuálissá vált témáról kérdeztem.

A békásmegyeri robbanás ugyanis nem csak döbbenetet szült az emberekben, de előhívta a félelmeket is. Amikor kiderült, hogy a robbanást egy üldöztetési mániában szenvedő elmebeteg okozta, sokan megriadtak a felismeréstől, hogy az ő környékükön vagy lakóházukban is élnek „furcsa" emberek. Az egészségesek joggal kérdezik, ki védi meg őket a közveszélyes őrültektől, a békásmegyerihez hasonló tragédiától? Egyáltalán van-e jogi lehetőség e betegeket kiemelni az egészségesek közül.

– A ma is érvényes 1972-es elme-törvény azt írja elő, hogy az elmekóros tünetek észlelésekor 8 napra beutalható és intézményben tartható az illető, akiről ha ez alatt a nyolc nap alatt bebizonyosodik, hogy valóban elmebeteg, akkor további intézeti gyógykezelésbe, illetve gondozásba vétele is elrendelhető.

● ***A kérdés persze az, vajon minden elmekóros tünetet „produkáló" beteg elmeorvoshoz kerül?***

– A gondolkodás zavarával, az üldöztetéses téveszmékkel összefüggő betegség nem leplezhető sokáig, a beteg nem is képes erre. A laikus számára is jól látható tünetei vannak, s ezért igen hamar orvoshoz kerülnek ezek a betegek. Ha nincsenek rokonaik, akkor a környezetükben élők intézkednek arról, hogy mihamarabb gondozásba vétessenek.

● ***A hírek szerint a békásmegyeri őrült is gondozás, orvosi felügyelet alatt állt, mégis véghez vitte a szörnyű tettet.***

– Az orvosi kezelés mellett sincs arra százszázalékos garancia, hogy ne következzék be tragédia. De ez nem történik meg egyik pillanatról a másikra, a kitörésnek az orvos számára látható előjelei vannak.

● ***Egyáltalán gyógyíthatók az e betegségben szenvedők?***

– Egy részük meggyógyítható, más részük állandó gondozást, orvosi felügyeletet, gyógyszerelést igényel.

● ***A betegségük miatt bármit követnek is el, nem büntethetők.***

– A Btk. szerint, ha a bűntett az elmebetegségükkel összefüggésbe hozható, akkor ez a tény a büntetést kizárja. Ilyenkor következik a kényszergyógykezelés. De például ha egy skizofrén betör és kirabol egy bankot, akkor betegsége nem mentheti meg a büntetéstől, hiszen nincs összefüggés az általa elkövetett bűntény és a betegsége között.

● ***Milyen gyakori, hogy ezek a betegek „kitörnek"?***

– Az üldöztetési mániában szenvedő betegnél – mint amilyen a békásmegyeri tragédia előidézője is volt – nem gyakori az agresszív viselkedés. Ezek a betegek inkább félnek, védekeznek. Az a szerencsétlen is a maga védelmében gyűjtögette a robbanószert. Eddigi tapasztalataimra támaszkodva azt gondolom, hogy nem készülhetett a robbantásra. Az elmebetegek tettei egyébként mindig is nagyob feltűnést, pánikot keltenek, mint az épelméjűek (bűn)cselekményei, mert mindig különleges hangsúlyt kapnak. Ha egy évben csak egyetlen elmebeteg által elkövetett tragédia történik, s mellette száz másik, akkor az emberek biztos, hogy arra az egyre emlékeznek sokáig, mert azt egy őrült követte el.

KALOCSAI

Visszapörgető

– a Diósgyőri Képzőművész Stúdió vándorkiállítására

A több mint ötven képből – festményekből és grafikákból – álló gyűjtemény országátszelő vándorlása során egy postai „eltévedésnek" köszönhetően csupán egyetlen hétig pihenhetett meg Makón. Azért talán ezalatt is sikerült eltéríteni mindazok tekintetét, akiket ügyintézési zarándokútja a közösségi házba sodort...

Kellemesen sokízű látványkoktélt kínált a tárlat, lévén, hogy többféle alkotói szemszögből és eszközzel jött létre egy-egy képcsoport. Jobbára szelíden tálalt gondolatok, a megbízhatóvá taposott ösvények megannyi üzenete – még a legelvontabb fogalom, a legabsztraktabb ábrázolás is szerencsésen messze esett a polgárpukkasztás fájától.

Ezt, persze, nem is bántuk. Legtöbbünk szívesebben legelteti a szemét csak úgy a maga kedvére, mint hogy görcsös sznobériával préseljen értelmet abba, amiben nincs is értelem...

A világ pergő eseménysoraiba belefáradt szem így szuverén csapongással pihenhetett itt, siklott át ott – kinekkinek ízlése szerint. Jólesett például elbámészkodni Szlifka Anna a szó legnemesebb értelmében női kézre valló, érzékeny grafikáin, K. Fekete Mária fátyolfinom pasztellportréin és tusvonalfutamain, S. Marján Ida kontrasztos metszetein, vagy Tőkey Péter harsány, mégis fegyelmezett rendbe idomított foltkompozícióin. A nyíltabb-burkoltabb jelképelemekkel játszó Kurta Zsuzsa és Koscsó László munkái is megnyugtatóan távol állnak a „vad avantgardtól", csakúgy, mint Kletz László konstruktivista szellemben fogant, tiszta színvilágú, sajátos törtdeltségében is áttekinthető képei. K. Juhász Ilona, Veres Attila és Szűcs László tájképeinek eszményi derűvel felhangolt, finom koloritjában pedig még a legkonzervatívabb ízlésűek sem találhattak semmi kivetnivalót.

A rövid ideig tartó látvány hangulatát némiképp kárpótolhatja egy távolabbi lehetőség – s legyen ez itt a reklám helye: a Diósgyőri Képzőművész Stúdió vezetője, Kletz László önálló kiállításon is bemutatkozik – Konstruktív álmok címmel – jövő év szeptemberében Makón, a közösségi ház lépcsőgalériájában.

O. N.

Ha rövid a szabvány...

Ha rövid a kardod, toldd meg egy lépéssel – mindenki ismeri ezt a bölcs tanácsot. De mi a teendő, ha a szabvány rövid? Márpedig Szegeden, a Jókai utcában ez a színtiszta igazság. Mindent szabvány szerint csináltak, és mégis rosszul.

Amikor megépítették a Gyógyszerésztudományi Kar méregraktárát, a rá vonatkozó szabályok szerint jártak el. Külön épületbe rakták a mérgeket, és az előírások szerint két szellőzőt is építettek hozzá. Veszélyes mérgeknél nagyon fontos a jó szellőzés, ezért időnként két ventilátorral segítik. Ahogy a szabvány előírja, a szellőző két kéménye a külön épület teteje fölé nyúlik, szintén az előírások szerint.

Ez a baj.

A mérgekkel bánóknak föltehetően megfelel mindez, illetve még nem derült ki, hogy ártalmukra lenne. A baj ott kezdődik, hogy mint mindennek, a méregraktárnak is legalább két oldala van. A másik oldalán ott van a Jókai u. 4. számú lakóház, gyönyörű terasszal. Ha rámosolyog a napsugár az itt lakókra, többnyire öregekre, képesek azonnal kiülni.

Idén koppant egy nagyot egyikükben a fölismerés, amikor Zsiga Sándort temették. Hárman haltak meg közülük májrákban. A negyedik epéjét operálták, s észrevették az orvosok, hogy a májánál neki is kezdődött valami. Hogy mi okozza a májrákot, voltaképpen nem lehet tudni, ők a két ventilátor által ide köpött gázokban látják az okot. A vegyész azt mondja erre, a föltevés nem igazolható. Sajnos, nem is cáfolható, teszem hozzá a mostanában elterjedt politikai fordulattal.

Fotó: Somogyi Károlyné

Hadd vegyem most elő régesrégi szójárásomat. Ha halálos vétek elkövetője fölött mondana ítéletet a bíró, és ide jelölné ki az elítélt tartózkodási helyét, ítélethirdetés után elmenne, és meggyónná saját vétkét. Mert az életfogytiglanra ítélt ember egészségére is köteles a törvény vigyázni. Hát az egészségesére? Ráadásul annak az intézetnek a tövében, amely eredendően a betegségek megelőzése, illetve azok gyógyítása céljából, a tudományos kutatások szent házaként készült?

Amikor koppant a fölismerés, levelet írtak az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálatnak, az IKV-nak és a polgármesternek. Nekem arról panaszkodott Kovács Istvánné: Boros Péter megyei tiszti gyógyszerész méltatta csak figyelemre bejelentésüket, föl is vett egy jegyzőkönyvet, amelybe belefoglalta, hogy akkor éppen nem működött a két ventilátor, amikor ott járt. A másik két beadvánnyal, úgy tűnik, semmi nem történt.

Első látásra megfogalmazódott bennem a szentencia: ha rövid a szabvány, toldd meg két kéménnyel. Olyan hosszúval, amely a környék összes érintett lakóháza fölé viszi a förtelmes büdösséget. Kovácsné ugyan aggodalmaskodik, és azt mondja, sokkal jobb lenne kitelepíteni a sok mérget a város szívéből, és az is lehet, hogy valóban ez lenne az igazi megoldás. Persze, láncolat indulna el mindjárt, mert azonnal kiderülne, nemcsak a gyógyszerésznek van méregraktára, hanem az egyetemek más kutatóintézeteinek is, és ilyen alapon – az egészséges környezetért való vágyakozás alapján – mindet ki kellene valahová telepíteni.

Fölhívtam telefonon a gyógyszerész kar dékánját, dr. Stájer Géza professzor urat. Készséggel tájékoztatott: két levelet kapott ebben az ügyben, mind a kettőt továbbította a gazdasági igazgatóságra. A legtermészetesebb dolognak véli, hogy a két kéményt meg kell toldani. Fölfelé, természetesen. Fölhívtam utána Takács János gazdasági főigazgatót is. Biztosra vettem, elismeri a régi mulasztást, amikor is a dolognak csak az egyik oldalát vették figyelembe, és nem gondoltak a „kerítéstől" legföljebb öt méterre kezdődő, jóval magasabb épület lakóira, de hozzáteszi majd, sajnos, pénz hiányában várnunk kell. Örömmel jelentem, tévedtem. Az igaz, még nem tudja, honnan kerítenek rá pénzt, de rögtön beindult az elkövetett hiba jóvátételének a folyamata. Hivatalos szakvéleményt szereznek be, nehogy újabb hibával tetézzék a korábbit, elkészítik utána az építési terveket, hiszen ha a kémény megtoldását mondja ki megoldásnak a szakvélemény, a támasztóját is meg kell toldani, és ha minden úgy megy, ahogy szeretnék, még az idén, év vége előtt pontot tesznek a kellemetlen ügy végére.

Erre várnak a lakók.

HORVÁTH DEZSŐ

TORMA Imre festő (1893-1954)

Horthy Miklós arcképe, 1939

MFMÉ Stud. Hist. 4. 2001.
274-278., ill

Interjúnk dr. Grezsa Ferenc képviselővel az 5. oldalon

DV REVÜ a 6-7. oldalon

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

Alapítva: 1944. október 23.

DÉLVILÁG

50. évf. 283. szám 1993. december 4., szombat Ára: 8,90 Ft

„Dobjon össze egy Twingót!"

Tovább folytatódik a január 28-ig tartó s a szegedi Renault szalonnal közös nyereményjátékunk (melynek részletes szabályait lapunk 4. oldalán közöljük). A negyedik heti különdíj egy aranygyűrű lesz, az Aranytopáztól. A fődíjat, egy vadonatúj Renault Twingo személygépkocsit tegnap óta már nemcsak újságunkban egy fotón, hanem saját szemükkel is megtekinthetik olvasóink, játékosaink, a leendő potenciális tulajdonosok – a szegedi Mars téren, a vásár bejáratánál, a cipőbolt előtt. (Fotó: Schmidt Andrea)

Nyugati piacokra: csak specialitásokkal

Dr. Szabó János földművelésügyi miniszter Makón

Úgy tűnik, a kárpótlással, a föld visszaszármaztatásának módozataival, a mezőgazdaság pénzelésével, a hitellehetőségekkel kapcsolatban még mindig rengeteg nyitott kérdés van, sok a jogszabályok különböző értelmezéséből eredő zűrzavar, az emberek gyakran nincsenek tisztában alapvető jogaikkal, lehetőségeikkel. Ezt támasztja alá az az óriási érdeklődés, amely Makón is megnyilvánult a földművelésügyi miniszter, dr. Szabó János tegnapi látogatása alkalmával. A késve érkezett miniszter és az FM szinte komplett stábja a mezőgazdaság helyzetéről és a kibontakozás lehetőségeiről tájékoztatta az egybegyűlteket.

Elhangzott, hogy történelmünk egyik legnagyobb földrendezése zajlik. A kárpótlás által 288 ezer tulajdo-

(Folytatás a 3. oldalon.)

● *Ismét fellebbezett a Rákóczi*

Tovább késik a földárverés Vásárhelyen

Mint korábban hírül adtuk, a vásárhelyi Rákóczi Szövetkezet még mindig nem tudott megegyezni a kárpótlási hivatallal a kárpótlási földalap kijelöléséről. A szövetkezet vitatja ugyanis, hogy 175 ezer aranykorona értékű kárpótlási igényt jelentettek be a polgárok az ő területére. A másik kérdés pedig az ötezer aranykorona értékű természetvédelmi terület sorsa körül bonyolódik. Az ügy már eljutott a Szeged Városi Bíróságra is, ahol ítélet született, melynek lényege: a szövetkezet, mint felperes ötezer aranykoronára vonatkozó keresetét helybenhagyta, ugyanakkor utasította a szövetkezetet, hogy fogadja el a kárpótlási hivatal által kiírt földigényt, mivel az ezen – nem határozatnak minősülő – tényközlés ellen nem lehet jogorvoslatot igénybe venni.

Az MDF vásárhelyi Zrínyi utcai irodájában tegnap tartott sajtótájékoztatón azt is megtudtuk, hogy a szövetkezet december 2-án ezen határozat ellen is fellebbezést nyújtott be. Így egyelőre tovább késik területükön a földárverés, amelynek nemcsak a kárpótlásra várók látják kárát. A szövetkezet ugyanis már mintegy 250 millió forint értékben lehetne kárpótlási jegyek tulajdonosa, amelyekkel privatizálható vagyont szerezhetne, és ebből a tagság remekül profitálhatna a jövőben. Ezért – mint elhangzott – az MDF hódmezővásárhelyi szervezetének elnöksége aláírásgyűjtést kezdeményezett, amelyhez már több száz család csatlakozott kérve, hogy a szövetkezet járuljon hozzá a régóta húzódó ügy mielőbbi rendezéséhez.

Pezsgőért szavazatokat

Az oroszországi parlamenti választások egyik vállalkozó kedvű jelöltje olcsó pezsgővel csábítja szavazásra a polgárokat. Jurij Tyulin, a Méltóság és Irgalom tömörülés képviselője, a Moszkvától északnyugatra fekvő Tver térségében 1000 rubellel alacsonyabb áron kínál egymillió üveg gyöngyöző nedűt azoknak, akik a december 12-i választásokon rá adják voksukat. Az alacsony jövedelműek ennél még nagyobb engedményre számíthatnak – jelentette az ITAR-TASZSZ.

A pezsgő kedvelt ünnepi ital Oroszországban, sokan karácsony és szilveszter előtt már jóelőre felvásárolják a szükséges készletet.

A Méltóság és Irgalom elnevezésű eddig még kevéssé ismert tömörülés a választásokon induló 13 párt egyike. Programjában síkraszáll az orosz államiság erősítése, valamint a veteránok, rokkantak és az ökológiai katasztrófák áldozatainak nyújtott szociális támogatás növelése mellett.

● *Csongrád*

1984 munkanélküli

Tovább már nem romlik olyan ütemben Csongrád munkaügyi helyzete, mint ahogy az korábban történt. Ugyanis egyetlen vállalat vagy munkaadó sem jelezte a munkaügyi központ csongrádi kirendeltségének, hogy nagyobb létszámleépítést tervez. December 3-án 1984-en voltak munkanélküli segélyre jogosultak, számuk azonban fokozatosan csökkenni fog. Ebben az évben havonta nyolcvanan-százan kerültek ki a segélyezettek köréből. Sajnos, nem sok reménye lehet egyetlen aktív korban levő polgárnak sem arra, hogy szakmájában a közeljövőben el tud helyezkedni... A megoldást sokféleképpen képzelik el a szakemberek, közmunkával, átvagy továbbképző tanfolyamok szervezésével.

A magyarnak azonban nincs nagy kedve tanulni, a vállalkozáshoz pedig pénz kellene. Ami pedig csak nagyon keveseknek van.

(KOROM)

● *Eperjesi kitérő*

Libatáp, saját telepre

Az Agrobank szarvasi területi fiókja kérte meg a Szentesi Rendőrkapitányságot a libatáp-ügy kivizsgálására. Az eperjesi illetőségű R. F. I. a bank tulajdonát képező 30 tonna libanevelő tápot a Mezőtúr melletti, harkányi nevelőtelepre kellett volna szállítsa, ehelyett a szállító saját libáit nevelte fel a tápon. A bank kára több mint 600 ezer forint.

Elszórakozta a villanyszámlát

November 18-án emelkedett jogerőre a Szentesi Városi Bíróság azon ítélete, mely 2 év próbára bocsátotta a kunszentmártoni illetőségű M. Antalt, akit folytatólagosan elkövetett sikkasztás bűntettében talált bűnösnek.

M. Antalt korábbi villanyszerelői beosztásából tavaly szeptemberben díjbeszedőnek minősítették át, s ekként is dolgozott a Démász Rt. Vásárhelyi üzemigazgatóság Szentesi kirendeltségénél. Feladata a villanyszámlák ellenértéknek beszedése volt Fábiánsebestyénen, Nagytőkén és Eperjesen, majd havonta számoljon el a kasszírozott pénzzel.

M. Antal családi élete időközben megromlott, így gyakorta eljárt otthonról szórakozni, s ehhez bizony ugyanarra van szükség, mint Montecuccolinak a háborúhoz: pénzre. Nos, ha fizetéséből nem tellett, akkor kéznél volt a beszedett számlák ellenértéke. Sűrűn „kölcsön kért" belőle saját magától M. Antal, s decemberben aztán az elszámoláskor hibádzott is harminc fillér híján 53 ezer forint. Nos, a fegyelmi tárgyaláskor azt ígérte: vállalatának ezt az összeget visszatéríti, ám a megbeszélt időre kötelezettségének nem tett eleget, így végül a bíróság kötelezte a „kölcsön" visszafizetésére.

KOMA

ÁTÉKVÁSÁR A
RKÁNY SPORT-,
JÁTÉK-,
AJÁNDÉK-
BOLTBAN
K. J. u. 4.,
-619
ényt ad
éből.
lá-
is.

Fotó: Gyenes Kálmán

Góréból, kötényből, lovas fogattal vetni nem lehet

Nemcsak Hódmezővásárhelyen, hanem az egész alföldi régióban is meghatározó gazdasági jelentőséggel és nagysággal bír a fennebb való években a vásárhelyi Állami Tangazdaság, amely ma a Hód-Mezőgazda Rt. nevet viseli. A közel egy esztendeje gazdasági társaságként működő, nagy biológiai alapokkal rendelkező cég bár a jelenben is meghatározó értéket képvisel, földterületei körülbelül felére csökkentek. Ez feltehetően fejfájást okoz a gazdaság szakembereinek, amelyről Egyed Béla vezérigazgatót kérdeztem. ***(Interjúnk az 5. oldalon.)***

Egy eltussolt gyilkosság nyomában

Posztobányi László riportsorozata

12.

● ***Hihetetlennek tartotta a dolgot?***

– Hát hallja... ledöbbentett. Az a jóravaló, csöndes fiú...

● ***Hallott arról, hogy a környék azt beszéli, hogy a fiút a rendőrök akasztották fel?***

– Sőt, azt is hallottam, hogy hogyan követtük el...

● ***Na és?***

– Állítólag a Papp Albert a hátamra állt, miközben én lehajoltam, és úgy akasztotta fel a fiút a fára...

Balogh úr kitálal

● ***Ezzel szemben mi az igazság?***

– Az, hogy én hazamentem és lefeküdtem. Semmiben nem vettem részt. Nem voltam ott az akasztásnál...

● ***A nagyfőnökei rögtön lezárták az ügyet azzal, hogy a fiú felakasztotta magát, mert belátta, milyen súlyos bűncselekményt követett el azzal, hogy ittasan vezetett. Elhitte ezt a mesét?***

– Én kéremszépen nem hittem semmit.

● ***Akkor maga szerint kik akasztották fel Páli Sándort? A nagymágocsi cigányok?***

– Azok biztos nem tették. Nem olyan közösség volt az. Rendesek voltak a cigányok. Meg tudja, milyen a cigány? Menekül az ilyen helyzettől. Vagy szúr a bicskával, aztán elszalad. Ilyet nem tesz...

● ***Hát akkor? Kik lehettek?***

– Nem tudom.

● ***Nem volt kellemetlen, hogy mindenhonnan azt hallotta, hogy a rendőrök követték el a gyilkosságot?***

– Akkor lepődtem meg igazán, amikor ezzel egy tanácselnök próbálta meggyőzni a benzinkutast. Az mesélte nekem.

● ***Pista bátyám, mi lett a jegyzőkönyvvel?***

– Az Albert szólt, hogy gyorsan írjuk meg, hátha kérik. Reggel bepótoltuk.

● ***Hány példányban készült?***

– Háromban. Kettőt elküldtünk, egy ment az irattárba. Magam tettem oda.

● ***Néhány nap múlva eltűnt. Tud róla?***

– A fenébe... nem hallottam.

● ***Elszámoltatták önöket az idejükkel? Tehát kihallgatták a zsarukat is?***

– Hogyne. Az Olasz főhadnagy elvtárs nyomozta az ügyet. Én elmondtam, hogy hazamentem és semmiről nem tudok.

● ***A feleségét megkérdezték, hogy így volt-e?***

– Nem. Biztos, hogy nem, mert szólt volna...

● ***És a többieket is kikérdezte Olasz főhadnagy?***

– Természetesen, de nem tudom, mit mondhattak, mert külön-külön hívattak be bennünket.

● ***Papp Alberttől nem kérdezte meg, hogy mi lehetett ezzel a fiúval?***

– Nem is tudom, beszéltünk-e róla. Ő intézte az ügyet...

● ***Tud róla, hogy volt kutyás nyomozás is?***

– Hallottam róla.

● ***Hogyan? Maga nem volt ott?***

– Nem, engem később értesített ki az Albert, hogy menjek be, mert baj van.

● ***Ki volt ott a nyomozókkal, meg a kutyával?***

– Az Albert intézkedett. Kimentem a helyszínre, mert kíváncsi voltam, hol történt. A nyomozók vittek ki. Csak akkor láttam, hogy a cigánysor mellett volt a fiú felakasztva.

● ***És egy pillanatig sem gondolta, hogy a cigányok voltak?***

– Nem, erre emlékszem, ezt kizártnak tartottam.

● ***Látta a halottat is?***

– Igen, akkor már levágták, ott feküdt a földön.

● ***Akik látták, azt mondják, véres volt az inge.***

– Lehet, nem tudom... az volt? Hát, lehet, hogy az volt.

● ***...és kezével szorította a nyakán lévő villanydrótot.***

– Igen, ezt hallottam.

● ***Tudja, mi lett az ingével, alsógatyájával és a pulóverével?***

– Nem. Eltemették vele?

● ***Igen. Bevarrták a tetem hasába. Kitömték vele.***

– Persze...

● ***Nem hiszi el?***

– Öreg zsaru vagyok én... Komolyan mondja?

● ***Egészen komolyan. Ügyészi jegyzőkönyv van róla. Nekem elhiheti.***

– Eltüntették a bizonyítékokat?

● ***Maga mondta, Balogh bácsi.***

– De ki a fene csinálhatta?

● ***Ez itt a kérdés. Nagy barátságban volt Papp Albérttel?***

– Csak úgy, kollegiálisan. Nem szerettem. Kötekedő, részeges rendőr volt.

● ***Tudták ezt a főnökök?***

– Hogyne tudták volna. De Albert nagy seggnyaló volt fölfelé. Soha nem volt baja abból, hogy vedelt.

● ***A fiút szeptember 4-én akasztották fel. Ugye, ha jól értem, folytattak ez ügyben nyomozást, kihallgatták önöket, rendőröket is. Aztán két hónap múlva Papp Albert soron kívül előlépett...***

– Mindenki legnagyobb megrökönyödésére.

(Folytatjuk.)

● ***Makó híres festőjének születési centenáriumára***

Tisztelgés Torma Imre emléke előtt

A művész szülőháza. A hajdani mestergerendás műhelyt jelenleg éléskamrának használják. (Fotó: Gyenes Kálmán)

Makón pénteken délután 3 órakor a Városvédő Egyesület és a József Attila Múzeum szervezésében az egykori Bálvány – ma Torma Imre – utca 1/F. szám alatti hajdani műterem falán emléktáblát avattak Torma Imre festőművész (1893–1953) születésének centenáriuma alkalmából.

Dr. Halmágyi Pál múzeumigazgató helyszíni ünnepi beszédében méltatta a város híres festőjének viszontagságos életútját. Most száz éve, 1893. december 3-án született Makó jeles művésze. Ez alkalomból márványtáblával jelölték meg azt a kis házat, amelyben a mester közel három évtizeden át élt és alkotott. Torma Imre a mai Sarkantyú u. 17. sz. alatt, az akkori Honvéd városrész 583. sz. házában született. Először szobafestőnek tanult szülővárosában a kisparaszti környezetből induló tehetséges fiú. Aradra került 12 évesen, mivel ügyességét, rátermettségét hamar felismerték. Tudását, gyakorlatát tovább fejlesztve, Budapesten dolgozott 1911-től. Katonaként bejárta az első világháború harctereit, s az embertelen négy esztendőt leszolgálva, súlyosan megsebesült. Idehaza szintén kijutott neki a sorscsapásokból, mert szülei elváltak. Ekkor vásárolta meg édesanyja a Bálvány u. 1. sz. alatti telket, amelyen felépült a ma is álló ház. Majd' egy hektárnyi kert övezte nádassal, halastóval az épületet, és ez biztosította a kis család megélhetését. Miután véget ért a háború, Torma, tanulmányai folytatására, újból Pestre költözött, ahol felvették a Iparművészeti Iskola festő szakára. A fővárosban 1926-ig élt és tanult neves szakemberek keze alatt. Végül a szülőföld iránti vágynak és édesanyja hívó szavának engedve hazatelepedett, hogy mindhalálig Makón éljen. Szimbolikus és a termelőmunka mozzanatait ábrázoló képei gondolati elemekből születtek. Többek között: Háború, Kubikosok, Szántás, Asztalosok és az Önarckép című festményei. Színes csendéletein pedig a kertjükben, a közeli temetőben pompázó virágok jelentek meg. Nagyon kedvelte a Maros környékét, gyakran festette a folyómenti galériaerdőket, ligeteket. Szerette a városszéli kis viskókat, mezőket, tanyákat megörökíteni. A főtér jellegzetes középületeit is felismerhetjük néhány képén.

Ezt követően az utca végén lévő Újvárosi Református Temető Sírkert utcai bejáratánál lévő sírjához vonultak ismerősei, tisztelői, ahol közeli rokona, Papp János békéscsabai főiskolai tanszékvezető tanár mondott ünnepi beszédet. Arany János sorait idézve: „Nem hal meg az, ki másokra költi dús élte kincseit". A jeles festőművész ugyanis igen szerényen éldegélt, sok gyönyörű festményt hátrahagyva az utókor számára. Jelenleg 67 csodálatos alkotását tekinthetik meg a látogatók a múzeumi kiállításon. Ezután a szeretet és a kegyelet virágcsokrai borították be a művész sírját, tisztelegve emléke előtt.

OLASZ TIBOR

Ki nyúlt a Mondeo farához?

Ha fenyegetik az újságírót, azt általában másnapra nem felejti el. Fél éve történt, hogy a Ford Capitol szegedi autószalonjának főnöke, Részegh úr a tudomásomra hozta, cége nevét senki nem veheti büntetlenül a szájára, főleg nem vetheti papírra. És egyébként is szokott ő nálunk hirdetni, ugye, értem... Érteni értettem, de meg nem álltam, hogy le ne írjam.

Nos, fél év telt el, amíg az ominózus ügy – ami miatt akkor kerestem a szalon vezetőjét – bíróság elé került. Az alperes, a Ford Capitol szegedi üzlete bokros teendői, egyéb elfoglaltsága miatt nem jelent meg a tárgyaláson. Ez azonban nem akadályozta meg a bíróságot, hogy tegye dolgát.

A szegedi SAT Elektronic Kft. ügyvezetője, Kiss Sándor a Ford szalonban kinézett cégének egy ezüstmetál Mondeót. Gyönyörködtek a vadonatúj járműben, majd ki is fizették érte a vételárat, 1 millió 750 ezer forintot. Már a vásárláskor feltűnt, hogy az egyik ajtónál van egy kis „hézag". De hát az ilyesmi előfordulhat még egy Fordnál is – állította a cégvezető.

Hanem jött a meglepetés. A kocsi alig tette ki kerekét az üzletből, Kiss úr figyelmét máris ráirányította egy jóakarója, hogy nem ártana alaposabban megszemlélni, mit is vett. Különös tekintettel az autó bal hátsó fertályára. Úgy is lett. A lemezeknél utólagos festésre utaló nyomokat találtak. A szakértő szeme többet látott, ezért tőle kértek véleményt. „ A bal hátsó elemeken a festékréteg eltérő vastagságú... A bal hátsó ajtón festékmegfolyások találhatók... A gépkocsi nem eredeti gyári kivitelezésű, azon javítás történt kisipari szinten."

A vásárló úgy érezte, átverték. Újként adtak el neki egy drága autót, ami bizony nem volt új. Azt kérte a Ford Capitoltól, hogy a vételárból fizessenek vissza 550 ezer forintot. Erről hallani sem akartak. Ötvenet igen, de többet nem. A kocsit két hónapig nem is használták, arra vártak, hogy történik valami előrelépés az ügyben.

A SAT Elektronic jogi képviselője a tárgyaláson bemutatott egy levelet, amelyben a Capitol lényegében elismeri a javítás tényét. Azon pedig lehetne vitatkozni, hogy a javítás kisipari vagy profi szinten történt. A felperes változatlanul 550 ezer forintot, illetve annak kamatait kéri április 9-től. Az indok: hibás teljesítés. Mert nem mindegy, hogy új az a járgány, vagy már bütykölték.

Az alperes küldött egy levelet, amelyben arra céloz, hogy perbe hívást kezdeményez. Erről bővebbet a tárgyaláson nem lehetett megtudni. Vélhetően a Ford Capitol passzolja tovább a labdát. Bizonyára nem a szegediek „javítgattak" – ha volt ilyen, márpedig úgy tűnik, hogy volt – hanem a gyár és a Dorozsmai út között valahol.

A városi bíróság az ügyben igazságügyi műszaki szakértő véleményét kéri ki az esetleges javításról, hogy milyen értékcsökkenéssel járhatott a „beavatkozás". A tárgyalást márciusra elnapolták.

V. FEKETE SÁNDOR

A szerbek lövik Szarajevót

Szarajevót pénteken újra lőtte a szerb tüzérség, a városközpontban csapódtak be a lövedékek. A támadás következtében ketten meghaltak, nyolcan megsebesültek.

A boszniai kormány pénteken ismét cáfolta a boszniai szerb vezetés állítását arról, hogy Genfben megállapodás jött létre Szarajevó felosztásáról. Azt azonban a szarajevói rádió is megerősítette, hogy a jövő héten közvetlen szerb-muzulmán tárgyalás lesz a boszniai főváros repülőterén.

Fillér Market Raktáráruház
Karácsony előtti 30–40%-os készlet – kiárusítás
vasárnap 8–13-ig
500-féle árucikkből néhány:

– 1 kg só	9,90 Ft
– Alsa süteményporok	39 Ft
– Mars, Snickers, Bounty	43 Ft
– Orbit rágógumi	29 Ft
– Szaloncukor	299 Ft
– Képeslapok	8Ft-tól
– Kínai eü. papír	5 Ft
– Yess üdítő 1 l dob.	49 Ft

Fekete sas u. 25.

Megnyílt a Maus Diszkont!
November 15-től minden héten más akciós áru!

Most s. löncs	1,8 kg-os	264 Ft/kg
Kolbászos mozaik		341 Ft/kg
Darabolt és táblás bacon		374 Ft/kg
Parasztkolbász		385 Ft/kg

Konzervek, füstölt áruk, savanyúságok és más sok más termék Rendelés telefonon is.
Maus Kft. Szeged,
Textilgyári u. 3.
Nyitva: H–P: 9–15 óráig.
Telefon: 322-504, 432-234.

● ***Ecset, edény, ekevas***

Vállalkozói trükkszakértő a 3. sz. körözött

Múlt szombati lapszámunkban közöltük a Csongrád megyében és országosan körözött személyek tízes listáját. Az összeállító Kovács Sándor hadnagy jelezte: szubjektív sorrendről van szó, s válogatása során négy év bűncselekményeit vette figyelembe. A rablók, csalók és tolvajok sorába a 3. számot Baracsi János viseli. Miért?

A Szegedi Rendőrkapitányság (az üggyel kapcsolatos bármilyen észrevétel a 62/477–577-es telefonszámon jelezhető) vizsgálja a vállalkozói trükkszakértő, *Baracsi János* ügyét. *Reszegi Lajos* főhadnagy világosított fel a részletekről:

– A Domet Kft.-nél jelentkezett a vállalkozói igazolványát bemutató, sarkadi illetőségű 32 éves Baracsi. Mint vállalkozó, banki folyószámlával rendelkezett, s árut rendelt, kevés híján egymillió forint értékben. A szállítólevél lebélyegzése után tehertaxival vitte el az árut. Vele volt ügynöke, egy bizonyos Tóth Árpád is, akinek szintén nyoma veszett. A megállapodás szerinti 15 nap múltán nem fizetett Baracsi, így jelentette fel a károsult cég képviselője. Állandó lakcímein – Sarkadon három helyen is bejelentkezett: Dembinszky, Szegfű és Bokor utca – azóta sem találják.

● ***Vállalkozói engedély, bélyegző, pecsét, aláírás – ilyen egyszerű a milliós vásárlás?***

– Az árut hitelbe elszállítók sok céget, gazdasági társaságot becsaptak. A soha nem rendezett számla sajnos, jelenséggé vált. Minden hasonló ügynek feljelentés a vége. Egy elég „vékony" vállalkozói réteg alkalmazta és alkalmazza a hasonló trükköket: az bizonyos, hogy érték alatt adnak túl az árun. Baracsi „előrelátását" az is igazolja, hogy édesanyja is elköltözött a sarkadi Szegfű utcából, s lakása hónapok óta üresen áll.

● ***Az ország más megyéiben is megfordult Baracsi János?***

– Hat rendőrkapitányság bocsátott ki elfogatóparancsot ellene csalás, illetve sikkasztás miatt. Módszere kísértetiesen hasonlít a szegedihez.

● ***Az ügynök társaságában való vásárlás, illetve áruátvétel bizalomgerjesztőbb, mintha csak maga jelenne meg az eladóknál?***

– Az „ügynök" szerepkör valószínűleg tettestársat takar. Az bizonyos, hogy a szállítólevél Baracsi János nevére lett kiállítva, s az ő vállalkozói folyószámlája jelenik meg a becsapott cégeknél.

● ***Az értékesítés nem je[lent] gondot a számukra?***

– Feltételezhető, h[ogy a] KGST-piacok „árufe[lhal]nak" egy része ha[mis] tekből származi[k].

PAT[AKI]

Torma Imre
festő

M.D.K.

„Birkozók" c. lépe, „Öregparaszt" (repro)
„Asztalosok", „Varrónő", „Karánfűtők",
„Kubikusok", „Szántás", „Fadontók", „Tsá-
kolók" c. lépei.

Szelesi Imre: Torma Imre emlékezete
Művészet, 1962. február. — 21. l

Torma Imre
festő

M.D.K.

„Ludvári rénlet", „Párizi fákkal",
„Mahári csordajárás" c. képei. Portréi.
„Kőgörgető", „Háboru" c.

Szelesi Zoltán: Torma Imre emlékezete
Művészet, 1962. február. — 21 l.

MDK

Torma Imre, festő

+1954. jan. 23.

halálozási évszáma

Torma Imre

MDK

A Móra Ferenc Muzeum képtárában Imre István, Balázs G. Árpád és a néhány éve elhuny Torma Imre műveiből rendeztek kiállitás.

Délmagyarország. 1958.márc. 16. o. 15.

TOINE IMIE

8 . . . 15.

Torma István

A pécsi országos kerámia biemálé különdíját nyerte el munkája, mellyel a gyári termelés sokszorosíthatóságát értékelték.

Láttuk, hallottuk a kiállítótermekben.
1972. IX. 16. 17.20 Petőfi 16/V.

kiegészítették egymást a különböző gépi és kézi szerszámok. Az elektromos csínvágó és a köszörűgép mellett több tucat dongagyalu, szorító, és kalapács sorakozott a polcokon. Tevékenységéért többször részesült országos, illetve helyi elismerésben, így munkaeszközeivel együtt számos oklevél és kitüntetés is bekerült múzeumunk gyűjteményébe. Juhász Dezső kádármester szerszámai immár muzeális értékké váltak, melyek segítségével nem csak egy mester emlékét, hanem egy feledésre ítélt, kihaló mesterséget is megőrizhetünk az utókor számára. A gyűjtemény megtekintésére ez év őszén nyílik lehetőség a Gödöllői Városi Múzeum új szerzeményeket bemutató időszaki kiállításán.

Nagy Veronika

A Munkácsy Mihály Múzeum gyűjteménygyarapítása

Az NKÖM külön támogatása lehetőséget teremtett arra, hogy képzőművészeti gyűjteményünket egy intézményünk számára különösen fontos műtárggyal gazdagítsuk. *Pásztor János* Munkácsy Mihályt ábrázoló portré-szobrát sikerült megvásárolnunk. Pásztor János az 1906-os Munkácsy szoborpályázatra küldte be e művet, amelyről eképpen írt a korabeli kritika: „A művész lélekkel és nagy technikáról tanúskodó készséggel dolgozik". (Ország-Világ) „Tud monumentális lenni, mert ért a plasztika pátoszához. Mert megértette a kő beszédességét, s mert ki tudja fejezni a plasztika nagyvonalúságával a nyugalom és indulat méltóságát." (Gerő Ödön, Pesti Napló)

Gyarmati Gabriella

Műtárgyvédelem, restaurálás

Tapasztalatcsere – Lehetőség műtárgyak egyedi jelölésére

Mind a szolnoki Damjanich Múzeum, mind a mezőtúri Túri Fazekas Múzeum abba a szerencsés helyzetbe került, hogy egy most induló vállalkozás „referencia partnerének" választotta a múzeumokat és elvégzett olyan jellegű munkát a gyűjtemény tárgyain, ami másnak majd pénzébe fog kerülni.

Nevezetesen a vállalkozó olyan eljárási szabadalom kizárólagos jogával rendelkezik Magyarország teljes területén, amely tevékenysége folyamán bármely anyagból készült tárgy olyan egyedi megjelölését képes elvégezni, ami csupán ultraviola sugárzásban látható. A megjelölés letörülhetetlen, eltávolítása csak erőteljes fizikai ráhatás útján lehetséges, ami már a tárgy maradandó károsodását vonja maga után. A megjelölendő tárgy lehet bármilyen anyagú és felületű, arra az egyedi megjelölésre alkalmas szöveg rávihető 10 mm nagyságig bármekkora betűkkel.

Ezt az eljárást hazánkban már alkalmazzák – nagyobb alakú betűk rávitelével – a személygépkocsik egyedi megjelölésére.

Szeretném felhívni a muzeológusok figyelmét erre a lehetőségre. Érdeklődni lehet: Túri Fazekas Múzeum, 5401 Mezőtúr, Damjanich út 2/a – pf. 10.

Különösen fontosnak tartom az értékesebb múzeumi tárgyak esetében ezt az eljárás most, amikor sokszor lehet hallani arról, hogy betörtek kiállítóhelyekre, múzeumokba, templomokba. Bárkinél találja azt meg a nyomozóhatóság, az illető találhat elfogadható magyarázatot arra, hogy miért van nála az ominózus tárgy. De ha az ultraviola sugárzásban az olvasható tárgyon, hogy a „szolnoki Damjanich Múzeum tulajdona", a magyarázkodásnak tovább nincs értelme. A rendőrhatóság is elfogadja ezt az egyedi jelölési módot, információim szerint örömmel üdvözölte és a maga módszereivel támogatta is a kezdeményezést.

Javasolom kollégáimnak e jelölési módszer alkalmazását, ha nem is az egész gyűjtemény, de a féltettebb, értékesek tárgyak esetében mindenképpen.

dr. Tolnay Gábor
múzeumigazgató
Túri Fazekas Múzeum, Mezőtúr

A váci Nagypréposti Palota restaurált falfestményei

A Váci Püspökség és *Keszthelyi Ferenc* megyéspüspök úr fáradozásának köszönhetően a váci egyházmegyei gyűjtemény kiállításainak otthont adó Nagypréposti Palota emeleti termeinek rekonstrukciója és falfestményeinek helyreállítási munkái májusban fejeződtek be. A restaurálást-konzerválást *Tarr György* restaurátor művész végezte el. Reményeink szerint ezután a barokk palota mindkét szintjét eredeti formájában tudjuk a látogatók elé tárni.

Pataky Dóra

Nemzetközi kapcsolatok

Megemlékezés Anzióban

Torma Károly, a pesti egyetem egykori régész-professzora, az MTA tagja 1897-ben hunyt el az olaszországi Anzióban. Május 4-én délelőtt került sor arra az ünnepségre, amelynek keretében a Földközi-tenger partján fekvő város temetőjében *Győry Enikő*, a Magyar Köztársaság római nagykövete, *Dr. Csorba László*, a Római Magyar Akadémia tudományos igazgatója, *Dr. Fitz Jenő*, a Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulat elnöke, *Dr. Póczy Klára* nyugalmazott múzeumigazgató, *Dr. Petres Éva* régész, *Dr. Zsidy Paula*, a Budapesti Történeti Múzeum főigazgató-helyettese, *Dr. Nagy Mihály* a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának főosztályvezetője és a város polgármestere jelenlétében felavatták és megkoszorúzták Torma felújított síremlékét. A temető nyugati fala melletti sírt és a fölötte levő feliratos táblát – amelyet *Fraknói Vilmos* készíttetett –, 1983-ban Dr. Csorba László fedezte fel. A sírhelyet a felszámolás veszélye fenyegette, de az elhunyt munkásságának jelentőségére Csorba úr felhívta a város vezetésének figyelmét, így a sírhelyet azóta védelemben részesítik. A Fraknói féle, latin nyelvű sírtáblát idén minisztériumi támogatással felújították, a sírra pedig új, magyar és olaszországi fedlapot helyeztek. Utóbbit, a minisztériumi emblémát tartalmazó bronzkorong díszíti, amely *Csíkszentmihályi Róbert* szobrászművész alkotása.

A koszorúzás után a kikötőben, Torma egykori lakhelyén, az egykori Turcotto fogadó falán, az ott tartózkodását megörökítő emléktáblát leplezett le Győry Enikő nagykövet asszony és a város polgármestere.

Az ünnepség résztvevői megtekintették az ismert tengerparti régészeti lelőhelyet, ahol a Néró császár villájaként számon tartott hatalmas épületegyüttes romjait modern régészeti park keretében mutatják be. (A romok megmentésében és az első feltárásokban Tormának is szerepe volt.) A város egykori tengerparti kaszinójában tudományos ülésre került sor, amelyen Dr. Póczy Klára ismertette Torma pályafutását, illetve olaszországi tevékenységét, majd Dr. Zsidy Paula tartott előadást Torma – a korszak egyik kiemelkedő színvonalú – régészeti feltárásáról, az aquincumi amfiteátrum kutatásáról. A város polgármestere fogadást adott a García család vendéglőjében (ez ugyanaz a család, amely az annak idején Tormának is szállást nyújtó Turcotto fogadó tulajdonosa volt).

Dr. Nagy Mihály

1

1. A Turcotto fogadó, Torma egykori szállása

2. Emléktábla a Turcotto fogadó falán

3. A felújított eredeti latin nyelvű sírtábla

4. A sír új fedlapja a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának támogatásával készült

Torma Zsuzsa

festő

László

Szabad Művészet

1952. 8. sz. 379. l.

teni.

Ami az épite
azon számítással élte
járó 400 Kor. átalá
után megmaradt pé
fog részben esni.

Az idei 400 Ko
ból mai 116 K 12 f.
nek 60 Korona díja
lesz számba vehető
a Korona kápolna
nagyobb összeg
kiszáradt leander
és fü valamint
kálási költségekkel

Kérem tisztelettel
magas ministeriumától K

Orsova 1913 máj

MDK

Torma Imre

Marosparti részlet, o.

Füzfák, o.

Erdőrészlet, o.

Egyéb köztulajdonból elveszett műtárgyak jegyzéke
Bp. 1952.

MDK

Torma Imre

Orgonák, o.

Virágzó fák, o.

Marosmenti táj, o.

Egyéb köztulajdonból elveszett mütárgyak jegyzéke
Bp. 1952.

MDK

Torma Imre festőművész

(Makó kulturális életével, közelebbről a közelmúltban rendezett képzőművészeti kiállításokkal kapcsolatos említés.)

Dóme Mihály: Makó kulturális lehetőségei.

Tiszatáj, Szeged, 1947. aug.-szept. I. évf. 6-7. sz. 62. l.

MDK

Torma Imre

Patak, o.

Cigányputri, o.

Vereskereszt, o.

Egyéb köztulajdonból elveszett műtárgyak jegyzéke
Bp. 1952.

Torma Imre

makói festő

l.

Szabad Művészet

1951. 3. n. 133. l.

134. l.

2 képp

Szobafestőmás volt

Torma Imre †

makói festő
meghalt 1954. jan.
23-án 60 éves korá-
ban. A bpesti
iparmüvészeti is-
kolában tanult
1926-tól Makón élt.
A Szabad Müvészet
1951-ben közölte
két képét.

Szabad Müvészet
1954. 96 l. s.
után borítékom.
(B. B.: Nekrolog)

Torma Imre

makói festő

SzM. 1954. 97. l. (borítik)

(B.B.: T.J.)

Torma Imre

Makó 38. 14.

Kubikusok, of.

Szeged 1938/6.

Kedves Méltóságos Ur !

Szives és hathatós figyelmébe ajánlom a szigetvári Ferences templom restaurálási müveleteit. A templom oltárai, melyek most szét vannak szedve és a sekrestye falberendezései, valamint a kolostor ajtói értékes müemlékek.

Méltóságodat őszintén üdvözlöm.

Torma Imre

„FIGYELŐ"
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 296—534

Lap: Délvidéki Hirlap Szeged

Megjelent: 1929 AUG. 17.

93 — **Festményeket vásárolt a** vallás- és közoktatásügyi miniszter Torma Imre makói festőművésztől. A minisztérium három makói tárgyú képet vett meg. A festmények a Szépművészeti Múzeumba kerülnek.

Torma Imre

festő

1920-24-

Címisk 1930

89. l.

rdekelt hatóságok és hivatalok f.

d.e. 1/2 10 órakor helyszini szem-

ére, mely lehetőleg véglegesen

vagy képviselőjének kiküldését

örgy u. és Disz-tér sarkán.

s hó

L i b e r s. k.

alpolgármester.

MDG

Torma Imre festő

1893–1954. A közelmúltban gyűjteményes kiállítása volt Makón.

Szelesi Zoltán – Kelemen Ferenc: Három kiállításról.

Tiszatáj, Szeged, 1958. április. 2. l.

MDK

Torma Imre festőművész

1893. december 3-án született Makón, kisparaszti családból. A körülmények miatt nem tanulhatott. 1906-ban 13 éves festő tanuló lett. Az első világháborúig ebben a szakmában dolgozott.

Beleri Zoltán - Kalenner Ferenc: Három kiállításról.

Tiszatáj, Szeged, 1958. április 2. l.

MDK

Torma Imre (festő)

Marosi naplemente c. műve repr.
(képaláírás.)

Tiszatáj, Szeged, 1958. augusztus.
7. l.

MDK

Torma Imre (festő)

Műve: Paraszt-tanulmány – rejt.

(képaláírás)

Tiszatáj, Szeged, 1958. április. 6. l

MDK

Torma Imre festő

(Életrajzi adatok, a munkásság adatai mellet a stílusról és a művészi magatartásról beszél a cikk.)

Szelesi Zoltán – Kelemen Ferenc: Három kiállításról.

Tiszatáj, Szeged, 1958. április. 2. l.

MDK

Torma Imre festő

A felszabadulás után a munkaábrázolás ragadta meg figyelmét.
Művei: Keleti vásár, Május 1., Fadöntők, Zsákolók, Öreg paraszt, Szántás, Varrás, Háború, Gyertyaláng, Ünarckép, Öregasszony, Fiatal nő, Vasöntők, Asztalosok.
Szlesi Zoltán – Kelemen Ferenc: Három kiállításról.
Tiszatáj, Szeged, 1958. április. Z. l.

MDK

Torma Imre festő

Eleinte kellemes hatású táj- és virágképeket valamint paraszti tárgyú zsánereket festett. Az utóbbiak egyike 1937-ben velencei kiállításon aratott sikert. Ezeket később portrék, aktok és szimbolikus képek is követték.

Szelesi Zoltán - Kelemen Ferenc: Három kiállításról.

Tiszatáj, Szeged, 1958. április. Z. l.

MDK

Torma Imre festő

1926-ban hazatért Makóra, itt önálló életre rendezkedett be. Itt is maradt 1954. január 4-én bekövetkezett haláláig. [redacted] Kitartóan harcolt a közönyösséggel.

Szlesi Zoltán-Kelemen Ferenc: Három kiállításról.

Tiszatáj, Szeged, 1958. április. 2. l.

MDK

Torma Imre festő

Katonáskodása után 1920-ban felvették az Iparművészeti Iskola festőszakára. Itt tanult négy évig. Mint utolsó éves növendék, a monzai ifjúsági világkiállításon elismerésben részesült.

Szelesi Zoltán - Kelemen Ferenc: Három kiállításról.

Tiszatáj, Szeged, 1958. április. 2. l.

M.D.K.

Torma Imre

472.	Marosparti részlet.	Olajf.	40x50	vászon.
473.	Füzfák.	Olajf.	51x65	"
474.	Erdőrészlet.	"	52x65	"
475.	Patak.	"	35x49	"
476.	Cigányputri.	"	35x50	"
477.	Vereskereszt.	"	50x60	"
478.	Orgonák.	"	68x82	"
479.	Virágzó fák.	"	36x42	"
480.	Marosmenti táj.	"	35x49	"

Elvesztek. /Csanád vm./

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. V. füzet. 31. l.
MUMOK. Bp. 1952.

M.D.K.

Torma Imre

festő

472) Marosparti részlet

473) Fürjak

474) Erdőrészlet

475) Patak.

Egyéb köztulajdonból elveszett műtárgyak jegyzéke. 31 l.
Budapest, 1952.

Torma Imre
festőművész MDK

összegyüjtött munkáit kiállitotta a szegedi Móra Ferenc muzeumban.

Müterem 1958 I. évf. 5. sz. 47.o.

MDK.

Torma Imre

Makói kiállitáson szerepel

Csongrádmegyei Hirlap 1965 ápr.17.lap -

M.D.K.

Torma Anna

festő

476) Cigánypuszta

477) Keresztek

478) Orgonák

479) Virágzó fák

480) Marosmenti táj

Egyéb köztulajdonból elvezett műtárgyak jegyzéke. 31ℓ.

Bp. 1952.

Torma István

Béretválkosó tükör
Nagylózsról (Sopron-
vm). Többszínű
pecsétviaszberakás
a M. Nemzeti Muzeum
Népraji Tárában
Kesztelter fenti 1863-
ban

Repr.

Madarassy László
Dunántuli tükrösök-
Bp. 1932.

datura stramonium

fehér masztag

MDK

Torma Imre

Nikelszky G: Szegedi festők tárlata a Városi Muz.ban.
Dunántuli Napló 1948.dec.7.

MDK

Torma Imre

Szárvágók, festm.
Pásztorfiu, "/

Szegedi művészek a pécsi Városi Muzeumban. M.Képzm. Szabadszervezete pécsi XLVII.kiáll. 1948.dec.

Torma Imre tárlata

Ritka fecskék mostanában a festők, akik reprezentatív tárlatot rendeznek Szegeden. Éppen azért örömmel üdvözöljük az elszánt művészt, aki Makóról érkezett, hogy a müértő és művészbarát közönségnek bemutatkozzék. **Torma Imre** a gonddal, elmélyüléssel dolgozó festők közé tartozik. Nem bánik könnyelmüen és elhamarkodottan ecsetjével. Sokszor és mélyen átzeng benne a téma, amig kristályos, ragyogó szineivel vászonra kerül. Vannak reminiszcenciái, nem tud egészen elszakadni a tizenkilencedik század interieurstilus modorától a pasztózusan felrakott élénk szinek játékától. Érdekes, hányféleképen lát, érez és fest. Vannak egész impresszionista megoldásu képei és ezekben van is lendület. Közeledik velük ahhoz a festészethez, amely a pillanatot ragadja meg. A vásár, piac, levegős mozgalmasságával sejtető hullámzásával ezt az irányt követi. Nekünk ezek a képek tetszenek.

A cséplésben sok az erő. Egyes tájai hangulatosak, különösen a Maros-partiak. Csendéleteit, virágait nagy szeretettel festi. Ha dus érzéssel és szinfantáziával megfestett képeibe több levegőt engedne, értékük kétségtelenül fokozódna.

A tekintélyes anyagban igen sok elismerésre érdemes müre bukkan a szemlélő. Határozottan kvalitásos a pirosruhás kézimunkázó alak, érdekesen megoldott interiör-keretben. Ami megkap pikturáján, az, hogy mindennek zenéje, ritmusa van, belső izgalom, forrongás és élményszerüség. Torma határozottan tehetséges festő. Megérdemli, hogy képeit megtekintsék a Hungária halljában.

52. u. n. 934. XI. 11

Torma Imre

TORMA IMRE KIÁLLITASA MAKÓN

Makó város szülötte, Torma Imre a legutóbbi években készült munkáiból kiállítást rendezett szülővárosában. Gyüjteményes bemutatója nemcsak érdeklődést, de nagy sikert is biztositott a fiatal tehetséges művésznek. A szines, derüs tájképek, portrék és kompoziciók az impresszionizmus formanyelvéből alakultak, de ezt a tulhaladott stilust a formák zeneiségével és a hangulatok elmélyült érzésével teszi elevenné és időszerüvé. Képeinek belső rendje, mondanivalóinak biztos előadása és képvizióinak magátólértetődő természetessége arra enged következtetni, hogy Torma Imre számottevő tehetség, akinek fejlődése megkivánja, hogy Budapesten a művészeti életbe bekapcsolódjon és kifejlessze azokat az adottságait, amelyek büszkeséggé tehetik szülővárosát és ezzel a vidék művészéletének megerősitését elősegithetik. *(B. P. L.)*

N.M. 937 II/3

Nemzeti Újság

Torma Imre

Említve

Tétertáskó: Balegyi kuste mákártiulata
Magyar Hírlap, Bs. 1969. sep 3.

Torma Istvánné tervezőművész

az Iparművészeti Múzeumban a FIM Holláházi Porcelengyár tervezőművészeinek kiállításán a művész munkái szerepelnek.

Meglúvó

1974. nov. 29.

Torma István

Gyertyatartó c. herendi szobra a Legszebb Termék pályázaton oklevelet kapott.

Filep István: Porcelánipar. — Ipari Művészet, 1967. 3. sz., 38. l.

TORMA ISTVÁNNÉ

MŰVEI SZEREPELNEK A II. ORSZÁGOS KERÁMIA BIENNÁLÉN.

BOJÁR IVÁN: KIÁLLÍTÁSRÓL KIÁLLÍTÁSRA.

MAGYAR HÍRLAP, 1970. OKT. 14.

Torma István

Mokkás késelete (eml.) Tálaton az szerepel az alábbi:

Ernst Muzeumban

Székely András: Fiatal, paz művészek

Hejszabadság 1970 VII. 10

Torma István

Részt vett a ljubljanai Ipari Tervezés Biennálén (jún. 10 – szept. 30./.

Ipari Művészet, 1966. 1. sz., 81. l.

MDK

Torma Istvánné

V. Orsz. Iparm. kiáll. Mücs. 1965.

Torma [ ], festő MDh

Szerepel Bernáth Könyvében.

Lipták Gábor: Bernáth Aurél: Utak Pannóniáról

180.1

A Kömpotáros

[KÖNYVBARÁT]' Bp. 1961. március XI/3.

~~Torma~~ Torma Istvánné, szobrász MDK

„Almaszedő leány" c. porcelán szobra.
1. Vép. 308 old. 26 m. kompozíció. Fekete zpr.

Molnár László: A Herendi Porcelángyár jubileumi pályázata. 305.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei. 4. 1965. Veszprém

Torma Istvánné

Szerepelt az Iparművészeti Főiskola üveg-
riállításán.

M. N. 1967. ápr. 26.

Torma Istvánné keramikusművésznek, a Hollóházi Porcelángyár művészeti vezetőjének;

Munkácsy díj

Népszabadság, 1990. május 15.

TORMA Istvánné keramikus

Hollóházi Porcelángyár művészeti vez.

Munkácsy Mihálydíj. 1990. márc. 15.

M. Helokon. 505 p. 19 cm.

/[- - regényei.]/

127/33

JÓKAI Mór: Szegény gazdagok. Regény. (Sajtó alá rend. Kozma Géza. [Ill.] Szántó Piroska.) [Bp.] 1954, Szépirod. K. 395 p. táblák. 20 cm.

/- - válogatott müvei,/

128/40

JÓKAI Mór: Szegény gazdagok. /1860/, [Regény.] (Sajtó alá rend. Téglás Tivadar.) Bp. 1962, Akad. K. 535 p. 20 cm.

/- - összes müvei. Regények 12./

Kritikai kiad.

Torma Istvánné

Ahuraszedő Ránya a Herendi Porcelángyár jubileumi szobor-pályázatára készült és most kerül kivitelezésre. A szerző említi Galamb c. művét (gramírozással készült).

Dr. Molnár László: Hollóházi és hőbányai porcelánok kiállítása; Ipari Művészet, 1968. 5-6. sz. 35-l., 36.l.

Torma Istvánné

Matyó hímzőnője szerepelt a Porcelán 68 c. kiállításon.

Dr. Molnár László: Hollóházi és kőbányai porcelánok kiállítása;
Ipari Művészet, 1968. 5-6. sz. 34. o.

Torma Istvánúc

A hódmezővásárhelyi Alföldi Porcelángyár Edénygyára számára új készleteket teroczett.

Ipari Művészet, 1968. 4. sz. 50. l.

Tormay Károlyné

Emlékére

A Magyar Képzőművészek
Szövetsége Iparművész
Titkárságának Tájékoztatója 1970. IV. 28.

Torma Istvánné, [iparművén!]

A hollóhári porcelángyár egyik tervezője.

—: Porcelántervezők munkái 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. dec. 7.

Torma Istvánné tervező iparművész

a FIM-stúdióban júl. 9-én nyílt meg a Hollóházi Porcelángyár termékeit bemutató kiállítás. a gyár tervező iparművész kollektívájának tagja, a művész, drany díszítésű mokkáskészletéhez étkészletet is tervez. (említve).

Nagy Albert: Hollóháza Budapesten.

Mestermunka, 1974. júl. 24.

Tornai István

Edényei szerepelnek a
pécsi kerámia biennálén

Magyar Nemzet 1972 szeptember 17
11. old.

Torma Istvánné

Különdíjat kapott a pécsi

Kerámia Biennálén

Magyar Nemzet 1972 szeptember 17

11. old.

Torma Istvánné, [iparművész?]

Szerepel az „edénykultúra kiállításon."
(Műcsarnok.)

Rózsa Gyula: Szavazólap helyett

7.

Népszabadság, Bp. 1972. márc. 22.

Torma István

Az „Edénykultúra" kiállításon művei szerepeltek.

Rózsa Gyula: Edénykultúra kiállítás a Műcsarnokban

Népszabadság, 1972. márc. 22.

Torma Istvánné.

Az idei pécsi kerámia biennálén különdíjban részesült egyszerű falikerámiája. (emlékve.) Szerepeltek edényei is.

Fekete Judit: A pécsi biennálé.

Magyar Nemzet, 1972. szept. 17.

Torma István, tervező

A „Művész az iparban" c. kiállításon, szerepelt műve, a kiállítást az Iparművészeti Múzeumban rendezték, melyen az 1942. évben megbirdetett szilikátipari pályázat díjnyertes alkotásait mutatták be. (repr.) és (említve): készlet.

Lugosy Bálint: Művész az iparban — Mai magyar iparművészet.

Ez a Dívat, 1943. (?) 26.

Torma Istvánné
keramikus

Torma Istvánné fehérporcelán falburkolójával szerepel a tárlaton.

Havas Valéria: A III.pécsi kerámia biennáléról.
MŰVÉSZET, 1972.október-november - 37.oldal

Torma Istvánné

Munkája szerepelt a jabloneci kiállításon.

Szentes Lajos: A tárgyak világa; Ipari Művészet, 1972/5. sz. 29. l.

Torma Istvánné

Részt vett a Művész az iparban c. kiállításon (Ipar-művészeti Múzeum, 1972. dec.).

Ichete György megnyitó beszéde, Ipari Művészet, 1973/1. sz. 27. p.

Torma Istvánné

a III. orsz. kerámia biennálén a zsüri falikerámiájáért különdíjat ítélte oda. (ennlitve)

Dunántúli Napló, 1972. szept. 5.

Torma Istvánné kerámikusművész

a szept. 3.-án nyíló III. orsz. kerámia biennálén a Finomkerámia Ipari Művek különdíját - 5 ezer Ft) kerámia falburkalatáért ítélték oda. (említve).

Dunántúli Napló, 1972. szept. 2.

Torma Istvánné

Az „Edénykultúra '72"-n szereplő készletének fotója.

Ipari Művészet, 1972/4. sz. 9. l.

Tomka Istvánné

Készít térplasztikákat, figurákat, edényeket. Az utóbbiak a népi fazekasok lábasaihoz, serpenyőihez hasonlók. Használ színes mázakat, kobaltkék – fehér mintázós készlete szerepelt a Műcsarnok kiállításán. Tervez szamott-mázakat, füstentartókat.

Fekete Judit: Tervezők Hollóházán; Ipari Művészet 1972/4.sz. 14.l.

Torma Istvánné, kerámikus

Kerámia:

Repr.

Torma Istvánné: Falburkolat (4.)

[Hátsó-külső-borító]

XV

JELENKOR, Pécs, 1972. október 10.

Torma Istvánné, kerámikus

Szerepel. A finomkerámia Ipari Művek
különdíjasa.

Romváry Ferenc: A III. Országos Kerámia
Biennálé Pécsett 918-919.

JELENKOR, Pécs, 1972. október XV/10.

Torma Istvánné

Munkájának reprodukciója

Jubileumi Iparművészeti Kiállítás
Műcsarnok, 1975. jún – júl.

Torma Istvánné

Edénytervező, részt vesz a kiállító-
son

Jubileumi Iparművészeti Kiállítás
Miskolc, 1975. jún - júl.

Torma Istvánné
keramikus

Torma Istvánné nógrádi
tálakat mutatott be a tár-
laton.

Fekete Judit: Főiskolás tárlatvezetők.
Müvészet,1975.október - 38.oldal

Torma István
(Vecsés, 1925-

Műveivel részt vett az V. Országos Kerámia Biennálén - Pécs, 1978.

-Katalógus a könyvtárban-

Torma Károly

szül. Budapesten 1889.
márc. 21. ev. Reál érettsz.
1911/12 I. első osztálybeli mű-
vésznőv Ferenczy Károlynál.

Leányvár, tapolczai VI. 167

Torma Károly MDK

Aquincumi római város maradványai.
Szentendrei ut 193.

Rendszeres ásatások 1878-tól, Torma Károly, Kuzsinszky Bálint, majd Nagy Lajos és Szilágyi János vezetésével.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961. 89.1.

TORMA Károly

1881

463. szept. 15. Torma Károlytól 197 arc- és 6 térkép. Szerz.

104

M. Ért.
1991. 1-2.

Tüskés Gábor 1053, 2191
Tüskés Tibor 106, 923, 123
Tverdota György 57
Učniková, Danuta 535, 962
Udvardy Erzsébet 2354
Udvardy Ildikó 1478, 2261
Ugrin Emese 784, 810, 840,
Uitz Béla 1256
Ujházi Péter 2355
Ujlaki Gabriella 44, 48, 7
Ujvári Béla 1826, 1996, 21
Ujváry Zoltán 1153
Unger Emil 1410
Ungvári Lajos 2356

TORMA LAJOS.

Magyar Iparművészet az
ezredfordulón 200
157 p.

Torma Sándor

építész

l.

Nemesvári 141. l.

Terre Haute

Indiana

Remarks

Tornai János

„Az impresszionizmus Magyarországon" címmel Bajai kiállítás nyílik nov. 12-én. A Nemzeti Galéria anyagából összeállított tárlaton a mesterek alkotásai is szerepelnek.

Petőfi Népe, 1942. nov. 11.

mdk

Torma János kovácsmester

185 dárdát készített 48-ban a nemzet őrőknek

Magyar Műemlékek: Keszthely 1962, 64.l

Torma János mukás - festő

(n. gy): Bányász kérezőm. körök kiáll.

Nepszava 1955 jul. 7. 83 évf. 158. n. 61.

Torma János

Tanítványa volt Pirk János

Pestmegyei Hírlap 1970 október 6

4. old.

Torma János

Berki Viola cyjának

unokatestvére – emlétve

Vigília 1970 március

217. old.

Torma János

a nagybányai művésztelep alapítótagja volt. Először 1896-ban mentek a tagok Nagybányára, melynek festői vonzása a végleges letelepedést eredményezte.

Szombat délelőtt.

1973. II. 17. Petőfi, 10.00 | 11 | Ki.

Torma János

Kastaly István tanára volt Udvardy Géza, Kálmán Péter, Torma János, és Réti István voltak a nagybányai szabadiskolán.

Összeállitotta:

F.Ludányi Gabriella: Heves megye képzőművészei. MŰVÉSZET, 1979.augusztus - 32.lap.

Torma Jánosné

Kiss Mária

festő

* **Nagybányán renoválták Tormay Jánosné műtermét.** Tormay Jánosné szül. Kiss Mária festőművésznőtől, a híres nagybányai festőiskola alapítójának és igazgatójának özvegyétől a románok elrekviráláták és használhatatlanná tették a festőiskolában berendezett műtermét. Nagybánya városa most a megrongált műtermet renováltatta s újra a festőnő rendelkezésére bocsátotta. Tormay Jánosné szép sikerrel szerepelt a Műcsarnok legutóbbi tárlatán, ahol a „Bivalyos" című képét meg is vásárolták. Mint arcképfestő is kiváló, legutóbb Tasnádi Nagy Andrásnak, a képviselőház elnökének arcképét festette meg Hajduszoboszló városa számára.

Uj Magyarság

1941. január 19.

SZENDRŐ

Kastély

Képe VV 1861, 220 l.

MDK.

Torma József

Hiradás képvásárlásról

Hétfői Hirek 1967 jan.2.

Torma [József festő]

(Szerepel Bernáth Aurél: Utak Pannóniából c. könyvében.)

Tóth Béla: Bernáth Aurél: Utak Pannóniából.
Alföld, Debrecen, 1961. 1. sz. 158. l.

Torma Károly

1911/12 I.

Ferkèpzomfoiskèvk

141_1.

T. 2334.

árat, a háttérbeli hegyek tövé-
ig balra egy férfi két megter-
é, mig jobbra a szikla tövében
soportot. Felirata:

NSBERG.

M.

preecellit Apollo:
Asella molas.
Esel nicht,
st abgericht:
t, will allzeit sein
und kühler Wein.

cm.

-110.

Torma István

ipanműrész

Kávéshészlet (repro)

—: A hártartás.

Művészet, 1975. május – 12 oldal

Forma Istvánné, kerámikus

L.: Vigh Éva

Koczogh Á.: A pécsi . . . . 5.

Nepszava, Bp. 1975. nov. 21.

Torma István iparművész,

a Jubileumi Iparművészeti Kiállítás háztartási edényei között szerepelnek kerámia, porcelánkészletei.

P. Brestyánszky Ilona: Iparművészetünk 30 éve.

Dolgozók Lapja (Komárom), 1975. jul. 27.

Forma Istvánné

Az Országos Szilikátipari Formatervező Triennalen a művész díjat nyert.

Menyhárt László: I. Országos Szilikátipari Forma...
Művészet, 1980. április – 44. lap.

Torma Istvánné

A MM és az Iparművészeti Tanács porcelánpályázatán a készletek kategóriájában az egyik III. díjat kapta fekete készletével.

Ipari Művészet, 1969. 1. 56. l.

Torma Istvánné

A 125. éves jubileumát ünneplő Herendi Porcelángyár választékbővítése érdekében kiírt országos nyílvános pályázatán második díjat kapott T. J. Almaszedő lány és Fakab Zoltánné Ágnes c. szobra

Ipari Művészet, 1965. 1. sz., 108. l.

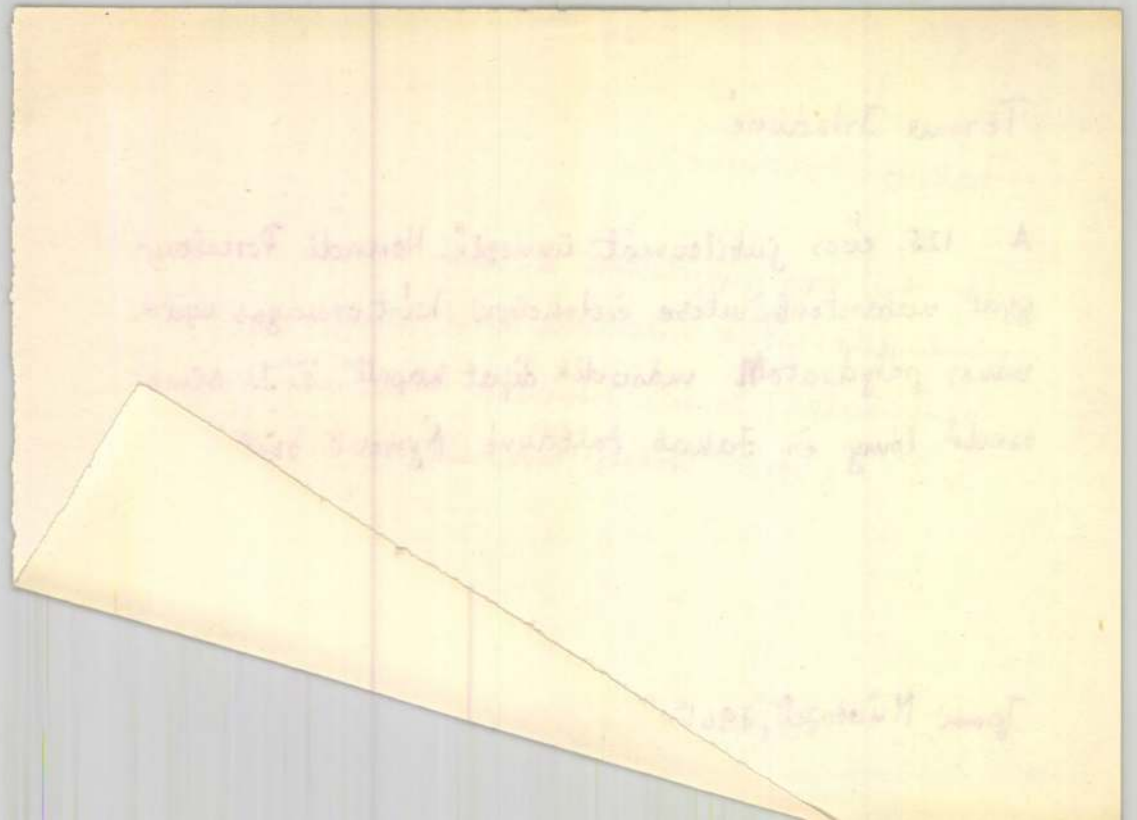

Torma Istvánné keráznikus

Pozáry Gábor: Kerámia, most

Művészet, 1983. február

Torma János

„Asszony" c. Lépének
színes reprodukciója a Lépmellék-
letben

Igaz Szó 1972 november

Torma János, festőművész

A 70 éves Kun István bajai festőművész kiállítását Budapesten rendezték meg. A művész elmondja, hogy Kolozsváron kezdte festőtanulmányát, innen Nagybányára került, ott találkozott először Torma Jánossal. Atyai szeretettel javasolta, hogy próbáljon a bpesti képzőművészeti Főiskolára menni.

Esti Magazin.

1978. ápr. 27. Kossuth 18.30 Lné.

Thorma János

1899-ben „A művészeti nevelésről" címmen Nagybányán adta ki egy füzetben a kérdésre vonatkozó elveit és nézeteit.

[Thorma János]

A művészeti nevelésről. Nagybánya 1899.

Torma János

l.

Szépm. Múz. Ltk

VII. 198. l.

Taddeo di Bartoli.

9. Justitia.

A (Iga

~~[illegible]~~

ruhája ~~[illegible]~~ n

~~[illegible]~~ alj

négyszoros felira

befejezése „MIA

tüntet föl

gal.

Fresc

Lthe

265 a)

1897: VI

tetett el. (480 9

Torma János.

A Munkáczy Céh vezetőség választásán az öregek tanácsába választották.

Magyarság, 1928. Márc. 7.

M.D.K.

Torma

Lázár Béla: "Tavaszi tárlat" c. beszámolójában ir alkotásairól és mint irja a kiállitás várja további müveit.

Magyar Salon, Bp. 1899. május hó
321-352. lap

Torma Istvánné, keramikus

MDK

Mokkáskénlete jó. (Ernst Múzeum.)

Székely András: Fiatal iparmű vének

7.

Népszabadság, Bp. 1970. júl. 10.

Torma Jánso festő M.D.M.

Müve a Dornai -gyüjteményben

Az örökös: Debrecen városa

Magyar Nemzet 196 . márc. 6.

Torma János

festőművész

Egyes Tépe Sulágyi Dezső sátoraljaújhelyi
műgyűjtőnél található

UKH 20'25

1981 ápr. 22.

Torma János, festő MDH

Köceli rokona volt a Medvyánszky Terembeu most Kiállító Berki Violának.

— : Tájak és emberek

2

ESTI HIRLAP, bp. 1965. nov. 3.

Tornai Andor

felvételei illusztrálják

a Budapest c. folyóirat 1969. 12. számát

14-15. l.

Tormai Andor
fotós

Hivatalos látogatáson harán-
ban töltött néhány napot Walter
Scheel.

— : Ohtatás.
Tükör, 1974. ajpnlis 16-7 oldal.

MDK

Tormai János festő

1891. Tüzér Bécsben. KT kérelmezi, hogy felmentéssel tovább tanulhasson. 1891.

MDK-A-I-1/2878.

Tormássy

grafikus

laid

Kolbkartyaf

Mayer és Wilmer

özvegében

A VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI M.

191 5 évi 10212 számv. sz.

XIII. ügyosztály.

A válaszban a megkeresés számának és évének pontos feljegyzése kéretik.

Nagyméltóságu

báró FOR

a Müemlékek Orsz

Folyó évi junius

cses átiratára való hivatko

Tormássy

Mártyamétsző.

l

Szabad Műrészet

1950. 12. 9. 497. l

2632283
számú
fizetési utalvány szelvénye.
Vallás és közokt. min.
9.P.20. fillért
utalványoz.
M. kir. postatakarékpénztár.
1935 VII. 27.

kon, nem szereti a hencegő és csak a léhaságnak élő embereket, kik közül sok rosszakarója van, de ne törődjön velük, mert ezek száma elenyésző azok számához képest, kik ezen tulajdonságát megbecsülik és jóakarattal vannak Önhöz.

Ne hagyja magát befolyásolni, haladjon tovább a megkezdett uton és célját, melyért küzd rövidesen el fogja érni. A jövő sok kellemes meglepetést tartogat az Ön részére, legyen szorgalmas, egy hosszu és boldog jövő áll Ön előtt.

Szerencse számai: 3, 14, 85.
Szerencse napja: Péntek.

E.

Tormássy Dezső

l. Kolb Jenő
Régi játékkártyák

76. l.

.solat hitelül:

igazgató.

Tormai

Szerepel a „Magyar táj és nép dalai"
c. kiállításon a Műcsarnokban

Magyarság, 1926, XI. 14.

Tormai
fotós

Kuvait állam pénz és olajügyi
minisztere Magyarországon volt.

—: Külhapcsolatok.

Tükör, 1975. jan. 21 – 6 lap

Tornai
fotós

Az elmúlt tanács a Nemzetközi
Nőnap alkalmából kiemelke-
dő munkát végző nőket kitün-
telésben részesítette.

—: Nőnap
Tiszor. 1976. márc. 16 - 6 oldal

Tormai
fotós

Portugália külügyminisztere
Ernesto Melo Antunes hazánk-
ban tett hivatalos látogatást.

– Diplomácia.
Tükör, 1976. jan. 20 – 6 oldal

Tormai
folós

Koszorúzási ünnepséget tartottak a gellérthegyi Felszabadulási Emlékműnél.

— Szovjet hadsereg.

Tülics, 1976. márc. 2. — 6 oldal

Tormai
fotós

Dudley Thompson jamaicai
külügyminiszter járt Magyar-
országon.

—: Látogatás.

Tükör, 1976. jún. 20-i 7. oldal

Tornai
fotós

Mahail Leszecsko rozjet minszter
elnökhelyettes haraichba jart. (repro)

— : Kongresszus előtt
Tükör, 1975. márc. 11 – 6 oldal

Tormai Andor

és mások felvételei illusztrálják

a Budapest c. folyóirat 1969. 6. számát

10, 11.

Tormai Andor

folós

Az országgyűlés ülésszakat

nagy figyelem kísérte.

— Parlament.

Tükör, 1974. ápr. 30 – 7 oldal

Tormai
fotós

A vietnami küldöttség honorizása.

—: Baráti látogatás.

Tükör, 1974. jun. 14 – 6 lap

Tormai
folós

Országos Közművelődés-politikai
eitekeret volt az Országházban.

— : Közművelődés

Tükör, 1974. okt. 1 – 6 lap.

Tormai
fotós

A magyar artista gárda „lépa
itthon" van.

—: Cirkusz

Tükör, 1974. okt. 22 - 6 lap.

Tormai
fotós

A Varsói szerződés huszadik
évfordulója alkalmából meg-
emlékezést tartottak a Parla-
ment kongresszusi termében.

— : Szocialista tábor
Tüchör, 1975. május 20 - 6 oldal.

Tormai
fotós

Dáma külügyminisztere
Magyarországon járt és tanács-
kozásokat folytatott Havánk
-külügyminiszterével.

— Diplomácia
Tükör, 1975. május 6 – 6 oldal.

Tomnai
folás

Chilei szolidaritási ielést
rendeztek.

— : Szolidaritás.
Tükör, 1974. febr. 19 - 7 oldal.

Tormai
folós

Kárász György miniszterelnök
fogadta a mongol hatonai
küldöttséget.

— Paráti látogatás.
Tükör, 1975. jul. 29 - 6 oldal

Tormai
fotós

Háránkba látogatott a Lengyel
Népköztársaság minisztereinek
helyettese.

—: Államférfiak.

Tükör, 1975. aug 5 - 6 oldal

Tarnai
fotós

Kádár János fogadta a
Csehszlovák katonai kül-
döttséget

—. Baráti látogatás
Tükör, 1975. szept. 23-6 oldal.

Tormai
fotós

Apró Antal üdvözli a magyar
delegáció vezetőjét.

—: Baráti látogatás.
Tükör, 1975. szept. 30-6 oldal

Torma Károly, festő

Művészet, IV., 1905. 217-226.

Malonyay Dezső: Grünwald Béla

Táblakép. „Asztalosok," Torma

Szabad Művészet. 1957 V. 3. 133-134

(szegi) A makói városi muzeum

Kiállítása

TORMÁSSY *Dezső, beregtói*, festő. * 1881, † Kiskunmajsán 1929 nov. 28. A bpesti képzőművészeti főiskolán tanult, azután Kecskeméten, Nagyrőcén és Kiskunmajsán tanított. 1912 óta volt

1289

kiállítója a bpesti Műcsarnoknak.

K-G II. 5431

wyi Gyula úrnak

orsz. bizottságának titkára

Budapest.

Beregtói Tormássy Dario festő

Kecskemét, Beresenyi utca

lásd

TM 1912 tav

171 lt.

..... nevü munkás igazolta

a művezető aláírása.

élyezem:

vagy helyettesének
írása.

– Endrényi Imre, Szeged.

Tormássy Dezső beregtői

Mincsamok Nagyrőce

1918 tav. Eiszt. 260

Szombathelyi Muzeum

(régiségtári szekrényekre segély) III. 169

és numizmatikai gyűjt.

lajstromozása

és Toth-féle éremgyűjt. ügye.

Tormássy Dezső
beregtói

† 1929. nov. 28.
48-éves korában
Kiskunmajsán,
ahol poly iskolai
vajztanár volt.

Pesti Hirlap
1929 nov. 29

1929
48
1881

Rákóczy Ferenc, I-so VI. 251

Torna

gótikus templom.

lásd ott

Csíkvári Apátság

210, 211. l.

FELELŐS KIADÓ: DR. PÉCZELY BÉLA

TARTALOM

ELŐSZÓ 5

I. MAGYAR ARC IDEGEN TÜKÖRBŐL 7

II. HIBÁTLAN IGAZGYÖNGYSOR 37

III. A KRISTÁLY 81

(Abauj m.)

Torna. 1. Rom. Kath. Aplon.
Alaprajz és hosszmetszet
Mérét. 1:100. Sztehlo O.
Tollrajz. Nagys. 65 x 50

2. Ugyanaz. Keresztmetszet
pauza. Mérét 1:100 Mint előbb.
nagys. 30 x 26

3. Ugyanaz. Alaprajz és a
déli oldal felmérési
vázlat. — Pauza
nagys. 39 x 29. —

MOB rajztár

oktatásügyi minisztertől.

ORSZ. Bizottsága

kos u 10

Bpest VI.

Torna vára

Keleti Gusztáv
rajza, repr.
Om VI. 261. l.

ESZTERGOM

Kincstár: Korong angyali üdvözlettel

Képe VV 1876, 325 l.

Torna vára

Abauj Torna vm-
felszabadult.

Dienes Adorján

Regélő romok
Rozsnyó, 1940
185. l.

Tormássy

l.

LykaMagyműI800-50

495. l

Akvaforte

"

"

"

"

"

rajz

fametszet

"

"

Tormásy

grafikus

lárd

=

Tanulmányok Byes. I.

137. l.

Tormásy

rezm

l.

Csanyi Ernstiparm

506. 17.

„EUROPA"
film, könyv, lapterjesztő- és
könyvkiadó r. t.
Bp, V., Roth.ermere-u. 12.
Telefon: 127-837.

Joannes Tormásy,figulus porcellanae

A miskolci porcelán és kőedényvgyarban 1833-ban e tisztet tölti be.1837-ben porcz.fabrikás;1840-ben porcellános;1847-ban fabrikás. 240.o.

Molnár László: Porcelán és kőedénygyártás Miskolcon a reformkorban. 239.o.

A Herman Ottó Múzeum Évkönyve.VI.1966.Miskolc
A Herman Ottó Múz.kiadása.Miskolc

Tormay
festi

Páris modern itélete
c. festmenye, a
kiállítás sorsjatek
17-ik nyeremenye volt

Kel 1885

I. k. l. f. 114. l.

Ez alighanem Tornai
lesz!

Holzer

MAGY. KIR. UDVARI SZÁLLITÓ

BUDAPEST, 1930. jan. 2.

IV., KOSSUTH LAJOS UCCA 9.

ványi Gyula urnak,

Budapest.
Horthy Miklós út 63.

.-án kelt nb. sorai válaszában tiszte-

ről a vételnél annál is inkább szó kel-
a birtokomban levő kötelezvény szerint
kötelezettséget vállalt annak megfize-
láírásával is megerősitette,

komikum, hogy kezelési költséget szá-
észpénzárak, melyek a legalacsonyabban

Tormay Cecil szobrai

Műcsarnok Tavaszi Tárlatán szerepelt

NM.930.III.15.

Torna

Torna vára

Varjú: magyar várak

Szelistye között egy 1505-ben kiadott határjárási oklevélben *Óvár* nevü erösségről van szó, melyet még a magyarok bejövetele előtt épültnek tartanak, — de ma már helyét sem tudjuk kimutatni.

Itt már egészen havasi világot látunk; kimeszeletlen faházak magas fedelekkel; — nagy mennyiségü havasi barom; a hegyi pásztorok mélázó furulyája, s a havasok ormán egymásnak felelgető kürtök; a teli hold, mely a hegyek mellől kél fel, s azok oldalát titkos sötétbe burkolja, melyből csak itt-amott pislog ki egy-egy vidám pásztortüz. És mindez e friss és vizgazdag levegő üde tengerében, oly vidám, emelő hangulatot költ a kebelben, minőről az alföld száraz vagy posványos levegőjét szivó embernek fogalma sem lehet.

Egy barátunkat keresvén, másnap Vissóra mentünk, csak harmadnapra tértünk vissza a döczögős, vizmosáson és több izben vizen át vezető uton Borsa felé, növekedvén egy csendőrhadnagy által vezetett nagy hajtóvadász társasággal, mely másnapra a Pietrósz zergéinek zaklatását tüzte czélul. A csendőrhadnagy előre igért nekem egy zergefőt és bört a szigeti főiskola muzeuma számára.

Szomoruan lepett meg a borsai hid végén azon szomoru áldozatok keresztje, a kiknek a roszul értelmezett szabadság miatt kellett meghalniok 1848-ban. Különben a nép, mint minden havasi nép, jámbor, s a 48-ki reaktió, bár fészke a szomszédban volt, nem igen volt képes itt sok proselytát szerezni. Másik kellemetlen hatás, mely már a faluban várt ránk, minden lépten-nyomon a sok zsidó-kocsma, pálinka-kirakataival, melyeket mint megannyi kisérteteket lehet tekinteni, a könnyen tévedő nép ellenében.

Annál nagyobb kárpótlást nyujtott azonban a velünk szemben, nyitott könyvkint feltárult nagyszerü természet a 715 ölnyi Pietrósz imposant alakjában, melynek roppant bálványa, alúl élénk zöld bükkesbe, dereka sötét fenyü-koszoruba, majd a pulyafenyü barna gyürüjébe burkolózott, melyből szürkén emelkedtek ki a kopasz csucsok, csak itt-amott mutatva vápáikban a tengélet némi nyomait. És a mi az egésznek legfelségesebb tekintetet adott, az egy óriási ezüst V betü volt, melyet most, augustus közepén is hiven megőrzött a hegy északi fekvése a téli, s ki tudja hány évi hóból és jégből.

Talán épen ez északi fekvése és soká tartó hava szerezte a Pietrósznak azon renommét, mintha Máramaros legnagyobb hegye volna, holott ujabb mérések 11-iknek szállitják le. Ez okozhatja azt is, hogy a zergék kválóan itt tanyáznak; sőt állitólag az utolsó magyar bölényt is itt ejtették volna el 1770 körül, melynek szarvát egy oláh atyafi féltékenyen őrzi. Legalább én utánjárásom után sem juthattam hozzá.

Keresett barátunkat, ki szenvedélyes vadász, megtaláltuk, s rövid álom után siettünk hárman, illetőleg kisérőinkkel öten, a vadász-csapatot megelőzni.

Keveset mutató mokány gebéket hoztak számunkra, csupán egyetlen kötőfék-szárral kormányzandókat. Én, ki eddig ily szerszámu lovon még nem ültem, váltig töprenkedtem rajta, de társaim kinevettek, és méltán, mert később meggyőződtem, hogy itt a ló vezeti az embert és nem megforditva

A vadászok előbb és más oldalon indultak el; de nagyon csendesen voltak, nehogy zajukkal a zergéket fölverjék. — Egyetlen teherhordó lovat vitt az én kétkedő hadnagyom magával.

Még el sem értük a fenyvest, már megjelent lábaink alatt a bábakalács-körfény (carlina acaulis) jelentvén, hogy havasi regiókba jutottunk. A zöldes csillámpala is feltünt, s ettől kezdve ezen jártunk az alsó homok-hegyek kövei helyett.

A fenyvesben *) már csak gyalogut viszen fel, s mi lóháton ülve, mindegyre kalap- és szemkiverésnek, felbukásnak voltunk kitéve. Szerencse, hogy lovaink ügyesebbek, mint mi.

1—2 óranegyedig tarthatott a fenyves, s azonfölül itt, mint másutt, azon gazdag növényzetü legelő szokott következni, mely az itteni havasoknak a fán kivül eddig egyetlen haszonvételét képezi.

Egész serege a nagy, fehér juhászebeknek rohan az utazó elé, melyeknek mély csaholása vidáman veri fel az erdő csendét, annak belsejében szózatos viszhangot költvén.

Ez elfogadó-társasággal kivált magánosnak nem czélos kikötni, mert szokva vannak a látogatást tevő farkasok és medvék körmeivel is megküzdeni. Legjobb megállni, s bevárni a rendesen elősietni szokott juhászokat, kik maguk is kövekkel és dorongokkal verik el e barátságtalan vendéglátókat. De ez csak először van e hü állatokkal igy; később szivesen osztoznak az utas reggelijében.

(Folytatása következik.)

*) Közönséges lúcz- és veres-fenyü változatai, melyek között néha a pompás tiszafa (Taxus baccata) is megjelen.

Egy év egy behódolt város történetéből.

(Történeti rajz.)

(Vége.)

A hódoltság összekötése a magyar kormánynyal már ez évben szervezett volt. Azon megyei tiszti kar, melynek hivatalnokai a megye határán kivül laktak, nemcsak fölebbezési hely volt, nemcsak az adókat szedte fel, hanem mint végrehajtó hatalom is működött. A véghelyeken számos vitézlő népet tartott, kiket az itélet foganatba vételével megbizott. Ezek kisebb nagyobb csapatban beütöttek a kijelölt helyre, s a kijelölt egyént vagy elfogták, vagy lefoglalták marháit. A helység tartozott az ilyen executiónak segédet nyujtani, s ha valamikor megtörtént, hogy azt a történetesen künn levő török csapat visszanyomta, máskor jött. De magánosoknak is voltak zsoldosaik, kik haszonbéri vagy másnemü követeléseiket végrehajtották; sőt ezek olykor azon ember jószágából vettek elégtételt, kit legelől találtak. Például Sáfár Istvánnak Palkonyán bizonyos követelése volt Körös városán, s ő az arra utazó Szücs István, körösi lakos borait lefoglalta és a városnak ki kelle Szücs Istvánt elégiteni. Hasonló eset gyakran történt s még gyakrabban, hogy egyes zsákmányhajhászók, kik senkinek sem voltak zsoldosai, s többnyire raboknak neveztettek, bebarangolták a hódoltságot s a fegyvertelen népet zsarolták, pusztitották. Ennek meggátlására elrendelé a vármegye, hogy a helységek egymást segitsék, s az ilyen zsákmánylókat fogják el, tőlük pedig semmit se merjenek vásárolni. De legszigorubb tilalma a megyének azok ellen volt intézve, kik a határpereket a török elébe vitték : az ilyeneket karóba huzatták.

Ez idén Körösnek semmi ilynemü pere nem tárgyaltatott a megyén. Csak egy pár foglya volt Füleken, s midőn az aug. végére hirdetett megyegyülés ideje eljött, ide két ujabb követet küldött a már ott levő Joó Máté után, ki épen ez évben nyert nemeslevelet földes ura, Keglevics Miklós közbenjárására 450 tallér lefizetése mellett, mely összegért átadta neki a körösi határban levő urbéres telkét is. A követek a szolgabirónak tengerszin selymet s skofium aranyat vittek ajándékba. Ezen a gyülésen felkerült a kivetendő adó mennyisége, mely minden porta után 16 ftban állittatott meg. Volt pedig Körösön 22 porta, azaz több házhelyből álló telek. A nemesekre pedig, kik az egy Inarcsi Farkasok kivételével — oly módon váltották meg magukat, mint Joó Máté — háromszoros taxát vetettek ki. Külön vettetett ki a végvárak fenntartására szánt kézi munka megváltási összege. Ez uttal fizették le a városháza telkeért járó haszonbért is, egy finom szönyeget Keglevics Miklósnak, mert ezen telek is ennek volt birtoka.

Mind e fizetések beszolgáltatása, követküldések, nyiltan, a török szemeláttára mentek véghez. Ezen összeköttetést törvények, békék biztositották s a török nemcsak veszélyt nem látott bennök, sőt maga látta el olykor menedék-levelekkel a város küldötteit. Ő főkép csak a pénzügyekkel volt elfoglalva, s hogy e részben kárt ne szenvedjen, alárendelt hivatalnokai, vajdák, subasák a várost rendszeresen, évenkint több izben meglátogatták.

Julius 22-én a strázsadombon felállitott őr, ki folytonosan ott lakott kis kunyhójában, lelkendezve siet a városházához s jelenti a birónak, hogy egy török csapat közeledik. Valóban ugy volt. A jancsár subasa jött a nazur emberével, deákjával s egy kis csapatkával. Fogadásokra minden megtörtént. Ürüt vágattak, tejet s élelmi szereket hozattak, a szakács asszonynyal készületeket tétettek megvendéglésökre. Amint a nem várt vendégek szétnéztek, tüstént fedeztek fel valamit, mit pénzzsarolásra kizsákmányolhattak.. A templomokon javitást tenni felsőbb engedély és pénzfizetés nélkül nem volt szabad, s a torony romladozott zsindelyeit épen ekkor javitgatták. A subasa tüstént kérdőre vonta a birót, s ennek 70 timon bitangot, s 13 timon czédula váltságot kelle letenni. Ezuttal négy nap maradt Körösön, mialatt átvette a feljelentett bünösöket, s Budára küldte, hogy ott határozzák meg a fizetendő bündijt. Azután felvette a rendszeres háromhavi ajándékpénzt, 12 tallért, a rendkivüli ajándékokat, késeket, csizmákat, vajat stb. s tovább vonult. Az ilyen csapat nem sok kártétellel vonult el a városból, de sokkal roszabb volt, midőn valamely hadcsapat jött. Igy jött ki aug. elején a budai, ugynevezett *gyömli* (azaz *günölli*) sereg. Ez beérte ugyan 2 tallér ajándékkal, de annál nagyobb kárt tett a város juhaiban és borában, melynek tiltott élvezetétől épen nem tartotta meg magát. Egy egész karikafa azaz tiz akós hordó bort megittak, s a jegyző meglehetős rosz kedvvel jegyezte be a kiadások közé „az egész has-tőtelékre ment, törökre s katonákra. Kár. Nagy kár.“

Ezután jött az őszi széna- és fa-adó kifizetése, az Érsekujvár alatti táborba kocsik kirendelése, kő- és vesszőhordás a palánkokba, gerendák kiszolgáltatása a nazur és vezér ujon épült házához, vászon, zsák, buza szolgáltatás, ugyanennek a rendes negyed évi ajándékok, egyesek zsarolásai — nem nagy összegek külön külön, de együtt mégis szépen felszaporodtak. Hanem az összes ajándékok közt legnagyobb volt az ugynevezett vajda ajándéka, vagy karácsoni ajándék, melyet többnyire uj év után szoktak fizetni. Ez évben febr. öt első napján volt künn a vajda udvari népével, mely állt a *tihajából*, két *subasájából* és *hasznadárjából*. Ugyanekkor megjelent a *kadia* képe is s kiséretül egy csapat zászló alatti katonaság is csatlako-

*

zott hozzájok. Ajándékot maguk és a távollevők nevében vettek, legtöbbet a nazur t. i. 100 tallért, a többiek fejenkint 12, 10 vagy 8 tallért, ezenkivül fejenkint több, kevesebb farkas- és róka-bört, sajtot, vajat, darutollat, szappant, gyöngyházas és köz kést — s a zászló alá sajtot. Azután következett a büntetések megvizsgálása.

Még két rendes fizetési kötelezettség végrehajtása volt hátra. A budai ágyukhoz s hidhoz kivántató kovácsmunkálatokat is a hódolt helységek hajták végre s Budáról hozott vasból a város készitette el a szegeket s más eszközöket. A másik fizetés volt a *kharads*, mit *dsizijének* is neveztek. Ez a nem mohamedánok fejadója volt, közönségesen császár adójának nevezték, s a magyar porták mintájára házszám szerint fizették ki. Körösön 154 házat vagy telket vettek fel — négy házat foglalván össze, s ez évben 1294 ftot s 50 denárt fizettek, melybe be tudták a salétromot is. Ezzel rendkivüli fölvetés is volt kapcsolatban, melynek felvételére a harácsszedő csausz jött ki, s mely ez évben 198 ftra rugott.

De mindezen adó és ajándék korántsem meriti a rendes évi kiadásokat. — Egy-egy szomszéd vajda Szolnokból, Abonyból, egy-egy csapat Egerből, egy-egy rab nem várva, nem hiva megjelent s követelt ajándékot. De ez sem mind. Majdnem minden évben fordul elő valamely rendkivüli kiadás, fizetés valamely véletlen erőszakos halálért vagy valamely előre nem látott dologért. Ilyen volt ez évben a biró elfogatása. Nov. 30-kán kijött két aga, a budai és pesti gönülli sereggel s azon hirrel, hogy a biró bevádoltatott, hogy ezt fogva vigyék Budára. És ugy lett. Némi ajándék felszedése után magukkal hurczolták.

A megrémült tanácsbeliek a jegyzőt és egy városi lakost utána küldtek, s mire ezek felértek Budára, a vizsgálat itt már folyamban volt. Az utat, melyen haladniok kelle, jól ismerték a követek, de a dolog vége megint fizetés volt. Mert a török mindent, alapos, alaptalan vádat, nem várt véletlen eseményt, közbe jött birói itéletet birsággal fizettetett meg. A szegény jegyző az ilyet, mint bitangot irta be a regestrumba; s az untalan meg-megujuló bitang fizetésen már nem is csudálkozott senki.

Mert a török birodalomban semmiféle hivatalnoknak nem volt fizetése az államtól, hanem azon dijakból élt, melyeket hivatalos foglalkozásáért a néptől nyert. A pörlekedés is könnyü dolog volt, a pénz-költségeket mindig a nyertes fél fizette. Minden tárgy magános, örökösödés, osztozás, válóperek, bünesetek a török törvényszék elé tartoztak. De a diván a törvényszékeken mondhatni rendezett tárgyakat itélt el. A pörlekedők leiratták a per tárgyát folyamodvány alakjában. Ebből azután a tényállást felirták egy kis czédulára, még pedig mindig álnevet tevén az igazi név helyett. Ezt a lapocskát aztán átadták a *muftinak*, ki csekély dijért a török törvényekből folyó itéletét röviden, többnyire *igen*, vagy *nem*-mel reájegyzette. A pörlekedők azután ezen itéletet, melyet *fetvának* neveztek, benyujták a *divánnak*, hol a *kádia* mondá ki a végérvényes határozatot. Ez idén Körösön egy magtalan ember halt meg, a „megvetett Musza“ fetvája a hátra maradt vagyon egy hatodát az anya testvérének adta, öt részt pedig az *atya* testvérének itélt.

Fennebbi rajzom csak halvány képét adá azon viharos, zaklatott életnek, melyet a hódoltság alattvalói folytattak. És mégis kétségtelen, hogy vagyonosságban, jóllétben, főkép az alföldi városok, évről évre emelkedtek. A rabszolgaság megalázza a lelket, bünre, hazugságra, tettetésre tanitja. De az alföld népe akkor is kevély és őszinte volt. Soha a bűnt jobban nem üldözék, mint akkor, az erkölcstelenséget soha jobban nem büntették, s még az apróbb kihágások irányában is soha szigorubbak nem voltak.

De hát mi az oka ezen ellenmondásnak? Honnan van, hogy a biró, ki porig hajtja fejét a Nazur előtt, oly szigoru fegyelmet gyakorol otthon, az a biró, ki a szubasát nem tartja bünnek megcsalni, sem a községet nem csalja meg, melynek összes vagyonával rendelkezik, sem pedig magát nem engedi alárendeltjeitől részedetni? s hogy e részben éberségével csak kitartása versenyezett?

Mindennek természetes oka volt; bármily utálatos volt is a török zsaroló rendszere, de az egyént sohasem tette rabszolgává. A község maga intézte saját ügyeit, lakosainak első foruma maga volt. S a fő, az egyetlen, a soha nem mellőzött szempont mindenütt a község java. A község javáért türt, szenvedett a biró, de a község becsületéért minden bünt megtorolt. A község érdekében kijátszta a nyakán ülő ellenséget, de ugyanezen érdek kérlelhetetlenné tette minden ellen, mi ezzel összeütközött. S ez igy helyes. Mert minden község akkor egy darab Magyarország volt egész önállóságával az anyaállamnak, de szolgaságban, ellenség kezében. A fő vala: egy talpalatnyi tért sem veszteni el ebből, hanem mindig ujat nyerni hozzá. Egy oktalan fölkelés tönkre tehette volna, a küzdés feladása megalázhatta volna. Küzdeni kellett a jövőért, lassan, biztosan, megszünés nélkül, azon ravaszsággal, mely egy nemzedékben mindig képes valamely aljas kormányt ébren tartani. Igaz, hogy ilyszerü küzdés sok nemes erőt fölemészt: de az még sem volt haszontalanul elprédálva. Az a magyar nemzet, mely az alföldön élt, ha nem is emelkedett, mert nem emelkedhetett — valami magasra, de nem is sülyedt. Erkölcsi tisztaságát megőrizve, erejében megedzve, multjához, nemzetéhez, hazájához hiven maradva, várta a felszabaditás óráját, sietteté annak közeledését, s háritotta el az akadályokat utjából. Ez volt feladata, kötelessége. — S ha, midőn végre eljött az óra, hitében, várakozásában megcsalta őt, arról nem tehetett. Olyténye zők folytak be, olyan események döntötték el sorsát, melyeket előlegesen ki nem számithatott. — Nem kevesebb lön czélba véve, mint felforgatása azon alkotmánynak, mely a hódoltságot is megőrizte a magyar korona számára. Uj próbáltatások, uj küzdelmek léptek előtérbe, más nemüek, mint a régiek, de összes erejét nem kevésbbé igénybe vevők. S régi tapasztalatait ezek kiállásánál is haszonnal alkalmazá.

Mert a magyar nemzet élete a küzdésnek egy hosszas lánczolata: melyben az alföld mindig az eszélyes, ovatos, de biztosan küzdő szerepét játszta. *Szilágyi Sándor.*

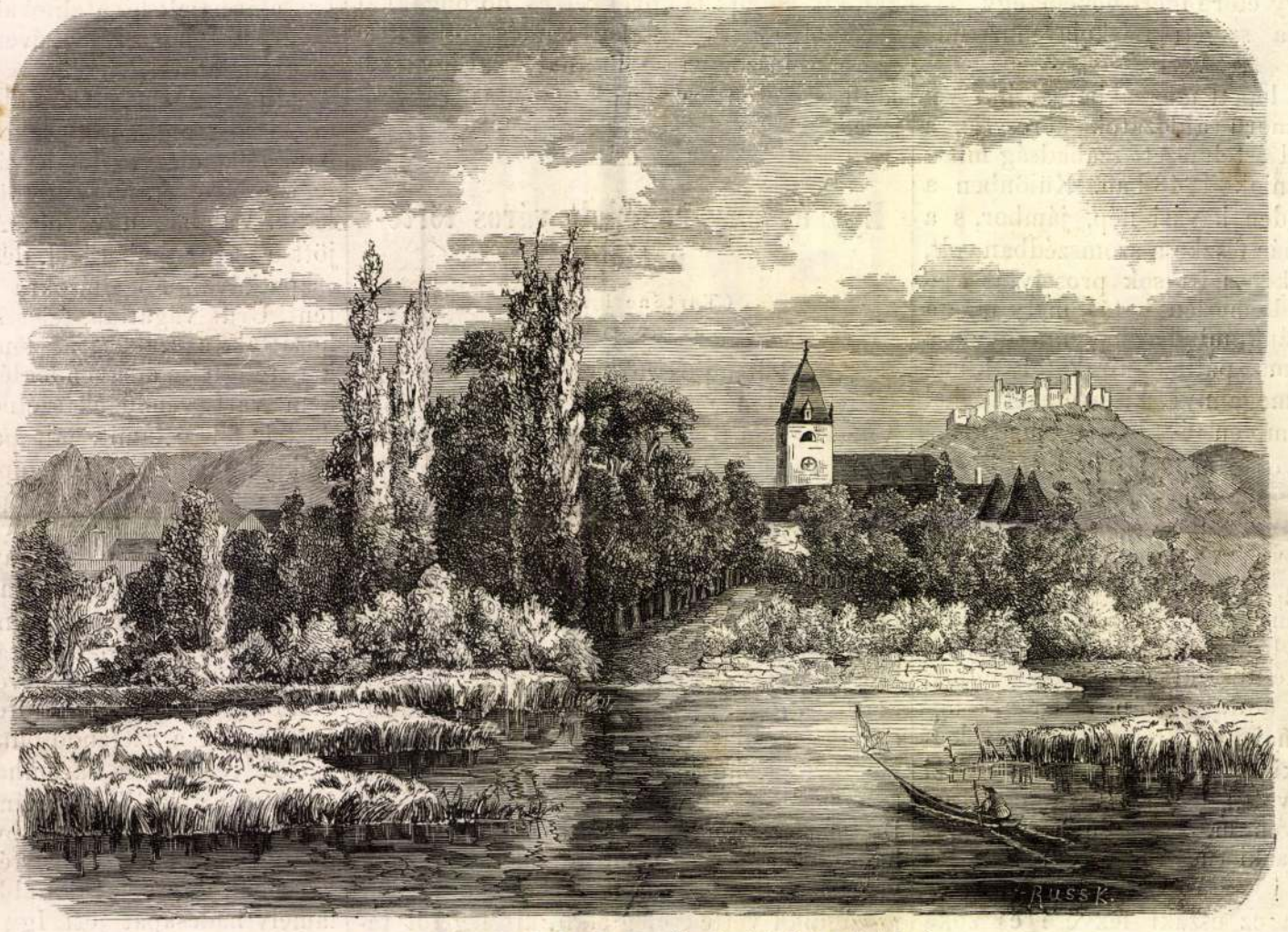

Tornai kastély és kert. (Gr. Keglevich Béla birtoka.)

A tornai kastély.

A Rozsnyót Kassával összekötő országut egyike a legregényesebb utvonalaknak hazánkban. — Krasznahorka várát elhagyva, a Tornának Kassa felé vivő uton jobbra Hosszurét helység látszik, gr. Andrássy György régi épitésü s izléssel módositott kastélya s parkjával, balra dernői vasgyára s öntődéje; az ünnepélyes, ez lármás diszitményt ad e völgynek. Azután Hárskút első tornamegyei helységébe jutva, halkal emelkedünk a Gömör s Torna közt határfalat alkotó hegyláncz teteje felé a költségesen épült *szoroskői* töltés kanyarulatain fel; egyideig a tetőn haladunk, majd a tornai oldalon meredek sziklabércz felett állunk, az innen levivő ut bástyaszerü falazattal van istápolva, mig a meredekséget termékeny szőlő-ültetvények váltják fel Almás felett,

mely még maga is hegyoldalban s regényes ponton fekszik.

Azontul a számos meséiről, adomáiról hires Görgő áll elő egyszerű régi templomával, melynek szentélye, a keritésben álló kistoronynyal együtt, átélte a tatáromlás veszedelmét. Volt már emlitve a Vas. Ujságban.

A Görgőről egész Tornáig, de különösen Udvarnokig terjedő utról belátszik az északi láthatáron elvonuló sziklabérczek kettészakadásából emelkedett két szemközti sziklafal, mely kevéssel tágasabb a tordai hasadéknál. Tövében fekszik a diófákban bővelkedő Szádelő helység, melyről a sziklahasadék *Szádelői völgynek* neveztetik.

E gyönyörü völgy bővebb leirását más alkalomra hagyván, itt csak azon népmonda meséjét emlitjük, mikép az Atilla fiainak csatáiban a megfutamodott egyik herczeg, völgyet, bérczet atyja szárnyas lován átszáguldott, futásában e hegytetőkön is üldöztetve, átugratott a hasadék-szirt egyik oldaláról a másikra; s egy kőlapban ma is egy nagy lópatkó idomu természetes benyomulás mutogattatik, azon magyarázattal : „Atilla lovának patkónyoma.“

Udvarnokitól mintegy félmérföld távolban találjuk Torna mezővárost, a megye székhelyét, kisded, de jó izlésü emeletes megyeházával, tiszta, rendes utczákkal. — Régi várának romjai, régi temploma, ódon kastélya, valóban érdekessé teszik e kis város külső tekintetét.

A régi várat szintén bővebben ismertette már a Vasárnapi Ujság.

Azon időtájban épittette Tornát az első Bebek, midőn Csetnek, Gombaszög, Pelsőcz, Krasznahorka, Szádvár és Szögliget várai, ugyan az ő tevékenysége és hatalmának eredményeül, mintegy felnőttek, a vidék védelmére, de egyszersmind félelmére.

Mai képünkön a tornai ódon kastély, háttérben a hajdani tornai templommal s leghátrább a várromokkal, előtérben a kastély szeszélyes kertével, természetalkotta nagy tavával látszik. E kastély a leégetett tornai vár hasonlatosságára tornyokkal épittetett 1686—1690 közt s bővittetett alatta elterülő gazdasági épületekkel 1748 körül.

A Gyulay és Keglevich grófok birtoka volt Torna városával együtt, most gróf Keglevich Béla tulajdona. Most a tó tisztán tartatik, a kacsatenyésztő nádas kivételével; a kert szépitésére is némi rendezés alkalmaztatott ujabb időben, de a tó déli szélén a város felé állott fürdőház pusztulásnak indult. Pedig oly kis közönség is, mint Torna városkáé, főleg most, midőn ez megyei székhely, igen fel tudná azt a fördőt kijavitott állapotban használni. Meg is illetné ezt a tiszta s bár szegényes, de rendezett utczákból s ép házakból álló csinos Tornát egy jóravaló fürdő. Az egész Torna város gyümölcsös kertnek látszik a szintén kertalaku kisded Tornamegye kelet felé eső részén. Munkás, földmivelő nép lakja, tős gyökeres magyar fajból, élénk véralkat jellegével. Viseletök inkább az abaujiakéhoz, mint agömöriek viseletéhez hasonlit. A szomszéd Somogyi helység (a rozsnyói püspökség birtoka) erős s szép alkotásu nőnépével a tornai ember mint messze földön páratlannal kérkedik. Tájkiejtésük egészen a rozsnyói nyelvszokások szerinti, kevesebb idegen szóvegyitékkel. Nem az egész megyében, hanem csak Torna városban s a megye északi s nyugati részein ilyen, a déli részek népének szójejtése már a borsodi szendrővidékiekével egyez.

Diszére válik e kis városnak, — hozzá mért kiterjedésü, de izletesen épült (bár épen nem ujkori) megyeháza.

Dicséretére válik a kis megyének, ámbár igen köves kis ország, hogy kitünő jóságu utain járni nem unalmas, kivéve a Jósafön át Gömörbe vezetőt, Aggtelek felé, mely ugy megviseli az utast mikép elmondhatja róla, hogy : minden jóllétnek megvan az ő bőjtje. *U.*

A magyar huszarok Schleswig-Holsteinban.

Magyar huszárok Schleswig-Holsteinban.

Azon harczban, melyet a két egyesült hatalom, az osztrák és porosz, jelenleg Dánia ellen folytat, nekünk is jutott egy kis rész. A mi huszáraink is ott küzdenek a dánok ellen, a kikben elég vitéz ellenségre találtak; de hiszen a huszárnak vitéz ellenségre van szüksége, ha magát kitüntetni akarja.

Erre a folyó harcz alatt már több izben volt alkalom, s a huszár, — ha az őt nem érdeklő ügyért nem lelkesül is annyira, mint a német hadak, — magával hordja mindig talizmánját, azon öntudatot, hogy magyar, s igy az ellenség előtt tagitnia nem szabad. Ha eszmékért nem, hiuságból is jó katona a huszár.

Elismert dolog, hogy a magyar huszárság első a könnyü lovasság sorában; s a magyar huszár, ha kicsípi magát, oly deli, oly takaros, hogy kétes, vajjon szépsége vagy vitézsége hiresebb-e? Talán mindkét szép tulajdonsága szolgált okul, hogy majd minden európai nagyobb állam, a magyar huszárság mintájára huszárezredeket alakitott. Most már van franczia, angol és porosz huszár stb., a kik kisebb-nagyobb mértékben öltözetünket is megtartották. De azért a valódi huszár mégis a magyar, mert még nevét is a mi nyelvünkből vették kölcsön.

A zordon éghajlatu Dánia csipős levegője, s hóval és jéggel boritott tájai, különös ellentétben állanak ugyan a mi alföldünk rónáival, de a huszár feltalálja magát a jég hátán is. Képünk egy előőrsi jelenetet ábrázol, a mint a megpihenő harczosok a még következő ütközetre előkészülnek. Köszörülik is a kardot, hogy a kemény aczél csak ugy hányja a szikrát, mint annak az öreg huszárnak a szeme, a ki a kő forgatásában kifáradhatlan.

Ha visszakerülnek egykor szülötte földükre, ha a mostani harczfiakból békeszerető csöndes öregek válnak, gazdagodik majd a regék országa; lesz mit hallani az unokáknak, ha az öreg meséli, miképen verte egykor a dániust; miképen űzte árkon bokron át, de abban az átkozott danius országban annyi a tenger, hogy alig ugrott nehányat a fakó, minduntalan egy-egy tenger állt előtte, már pedig mindenki tudja, hogy a huszár a vizet a csizmájában sem szereti. **

A gazdaság köréből.

Napraforgó-termesztés.

Mily érdekes, hazánkban, különösen a homok birtokon — hol repcze ritkán sikerül — a napra forgó-termesztés, azt több éven át tett, s figyelemmel kisért tapasztalásom után van szerencsém a földmivelő közönséggel tudatni. Csak kevéssel ezelőtt hazánkban a napraforgó-plánta, csak kertivirágnak tekintetett; közelebb időben azonban a melegebb éghajlat alatti ó hitű lakosok a böjtre használható zsirozás végett, a tengeriföldek szélein s soronkint tenyésztették, de oly figyelem nélkül s oly közönyösséggel, hogy ha a földet mivelő szegény ember a földbirtokostól felébe vagy harmadába kapott tengeri földről a termést be-

dézmálta, a földbirtokos a néhány soron termett napraforgót figyelembe se vette, pedig ily sor napraforgó 3., sokszor 4 köböl magot is adott. Több évi figyelmem után tengeri-földjeimet oly móddal adtam ki, hogy azokon minden 20 öl szélességü távolságban egy sor napraforgó termesztessék, minek következtében minden 1200 □ höld földről két-két köböl kibugázott vagy kicsépelt olajmagot kaptam, mi tengeri-fordulóm után 3—400 köböl magot tett. Az ily feles munkakezeléssel mindamellett még kielégitve nem voltam, mert azt tapasztaltam, hogy a ki jókorabb vetette be földjét, az sokkal jobb és kifejlettebb magot adott, mint a ki későbben vetett, mi legalaposabban kitünik onnan : hogy a jókori vetésből került 90 font sulyú köböl mag 18, sőt 20 font olajat adott, a késön vetettből való 75 font solyu pedig csak alig 6—8 font olajat.

Ennek tapasztalása engem próbatételre ösztönzött, s tengeri-fordulómnak felét — 200 holdat, 1200 □ ölével véve majorsági erőmmel megszántattam, József napkor kezdve a bevetését, Sz. György napra be is végeztettem, midőn aztán a kapáláshoz — de csak kézi kapával — kezdettem, s ez első kapálás bevégeztével a másodikhoz — feltöltéssel — fogattam s az egész munka junius 20-ra be lőn végezve, s igy állottak napraforgóim nappal a nagy szárazság daczára lekonyulva ugyan, de a reggeli és estveli órákban a legszebb elevenségben és szünteleni virágzásban, julius elejétől egész Sz. Mihály napig virágjokat el nem hullatva s ekkor a kifejlett maggaltelt bugájukat — fejüket — meghajtva tarták, mintha egyenkint köszönni látszanának gazdájok ápolását s fáradságát.

Az első vetés plántái már augustus közepén tökéletesen kifejlettek, s én a pesti kertészeti egylet józseftéri csarnokába augustus 26-kán egy példányt mutatóul átadtam. September elején megkezdettem a napraforgó aratást, s a száraz időben folytattattam egész november közepéig, semmi más által se hátráltatva, mint a ritka eső által. Három helyen tétettem földemen próbát, egy hold legsoványabb homokföldről kaptam 8. a kövérebb homokföldről 14. a jó agyaggal vegyült fekete homok — aljas földről 23 tetézett köböl napraforgó magot, s az egész 200 hold földről került 3076 köblöt épületeim padlásaira 10—12" vastagságra rakattam s naponkint két hétig forgattattam, később csak harmadnapban egyszer s december közepére már annyira kiszáradt, hogy olajgyártásra is használható lett.

Az egész termesztményre forditott költségeim következőkből állottak :

200 hold földnek jövedelme, ha haszonba adtam volna per 6 ft.	1200 ft.	— kr.
200 eke napszám holdankint per 1 ft. 60 kr.	320 „	— „
20 köböl napraforgó-mag, mit elvettettem, per 3 ft. 20 kr. . .	64 „	— „
10 gyalognapszám a mag elszorásánál per 40 kr.	4 „	— „
200 hold földnek beboronálása (30 igavonó napszám) per 1 ft. 60 kr.	48 „	— „
150 gyalognapszám kétszeri kapálásra per 30 kr.	450 „	— „
2560 ismét leszedésre, kibugázásra padra hordás és forgatás per 30 kr.	768 „	— „
1 felügyelő gazdának 8 havi fizetése	160 „	— „
Összesen . .	3014 ft.	— kr.

Az előmutatható haszon pedig :

3076 köböl napraforgó-mag az olaj mostani olcsó ára mellett is megér köblönkint 3 ft. 20 kr. .	9843 ft.	20 kr.
A napraforgó levelei 28 ökörnek, 24 fejőstehénnek és 20 lónak két hónapig zöld takarmányt adott s ha naponkint egynek tartását csak 10 krba veszem is, 60 napra per 7 ft. 20 kr.	432 „	— „
400 szekér száraz kórót tüzelésre használva csak 2 ftal . .	800 „	— „
tehát	11,075 ft.	25 kr.
Ebből a fentebb leirt kiadásokat levéve	3014 „	— „
marad tiszta haszon . .	8061 ft.	20 kr.

Mi lehet hát a homokbirtokon jövedelmezőbb, mint a napraforgó-tenyésztés? hol a gabonatermesztésen kivül más pénzforrás nincs. Ott, hol 5 köböl gabona megterem, napraforgó 10 köböl terem meg bizonyosan, ha több nem, s mig a gabona 3 fttal se adható mindig el, a napraforgómag ezen árért, sőt hol olajgyárak léteznek, 4 fttal is elkel. Én biztositom a szomszédságomban lakó gazdákat olajgyáramnál tett kisérleteim után, hogy jövendőre — t. i. az idei termésért — egy köböl, olajgyáramhoz szállitott jókori vetésből termett száraz s tisztán kiszelelt napraforgó-magért 4 oszt. ftot adok.

A nem rég felfedezett petroleum, mindamellett, hogy igen olcsón megszerezhető, a napraforgó-olajjal soha nem versenyezhet, mert a petroleum csak lámpába s égetésre való s kiállhatatlan nehéz és rosz szagu, a napraforgó-olaj pedig nemcsak lámpába való s minden rosz szagtól ment, hanem tisztán készitve, enni is igen jó s a mostani idő még oly népet és embereket is kedvelőjéül nyert, kik az olaj élvezetétől eddig undorodtak s most kenyeröket olajjal, szalonnás piritós helyett édesdeden megeszik, s miután a szokás uralkodik minden népen s egyénen, ha a meg szokás hasznos is, bizonyos, hogy rövid időn igen nagy mérvben fog az fogyasztatni hazánk azon lakosainál is, kik azt eddig nem használták eledelül. S igy olcsóbb levén az ilyen olaj a disznózsirnál, a nagyobb mértékbeni fogyasztás, s a napraforgó-terjesztés által sokaknak uj pénzforrás is nyilik, s az olajat se kénytelenittetünk olcsó árért csupán a külföldnek eladni, a tisztitott és ennivaló olajat pedig messziről vagy épen külföldről drága pénzen vásárolni. Én képes és szerencsés vagyok megmutathatni, hogy nehány hónap alatt mennyire vittem a napraforgó-olajgyártást. — A hanyagon készitett olajnak a debreczeni kereskedő urak 19 ftal veszik mázsáját, a gyáramból kikerült, figyelemmel készittetettnek mázsáját 23 fttal örömest megfizetik.

Az idei olajgyártásnál már annyit tapasztaltam, hogy egy köböl napraforgóért 16 font olajat haszonnal adhatok, jövőre pedig — ha a gazdaközönség tanácsomat elfogadja, s hogy jól és tökéletesen kifejlett magot adhasson gyáramnak — a magot jókor elvetteti : 20 font olajat adhatok egy köböl tiszta napraforgó-magért.

Eddigi kisérleteim után ezen növény fontosságáról meggyőződvén, különösen Szabolcs, Bihar és Szathmármegyék t. gazdaközönségének vélek tapasztalatim megismertetése által jó szolgálatot tenni. — (Szabolcsmegye Asszonyrész pusztán.)

Zichermann Ignácz.

Egyveleg.

— *(Az orvosok helyzete Északamerikában).* Talán sehol sem könnyebb orvossá lenni az egész világon, mint az Egyesült-államokban. Az orvosnövendék meglátogatja az előadásokat két tanfolyamon keresztül, mindegyik tanfolyam 4—5 hónapból állván. Szükség esetében egy év alatt készen van ezzel, leteszi a szigorlatot, 30 dollart fizet diplomájaért s most utánnalát, hogy ismeretségeket szerezzen, a mi természetesen már lassabban s nehezebben megy. Ha Európában egy fiatal orvos állása kétes, ugy itt a szó szorosértelmében ingatag s nem rendelkezhetvén elég vagyonnal, a legelső kedvezőleg kinálkozó foglalatosságot meg kell ragadnia, hogy igy pár évig csendesen láthasson dolga után. Minthogy magában Uj-Orleansban is felette bajos gyakalatra szerttenni, nem tettem több kisérletet — irja egy amerikai orvos — hanem diplomámmal felszerelve, egy fekete szolga kiséretében, kis gyógyszeres szekrényemet véve, az ország belsejébe vándoroltam. S reménylhetőleg legnagyobb hasznomra lesz, ha több évig ezen vidéken mint tanitó foglalatoskodom s ez által a gazdag ültetvényesek ismeretségébe jutok, kik közül talán egyik vagy másik házi vagy udvari orvosává teend. Névtelen, mocsáros helyen telepedtem meg, várva a mik következnek, egy szakácsné, fekete szolgám teljesen felszerelt gyógyszertáram s meglehetős paripám társaságában; mind a négy olyan, mely egy fiatal orvosnál a legszükségesebb s legnélkülözhetlenebb. Gyakorlatom nagyobb részint arra szoritkozott, hogy lehető pontossággal körutakat tettem szomszéd ismerőseimnél, saját asztalomat kimélendő s meg hogy minden kedvező alkalmat megragadjak. Az itteni orvos egész reményét az ültetvényesekbe helyezi, mert a kicsiny, gyakran csak 15—20 házból álló városok lakosai rendesen szegények s nem örömest fizetnek. A fizetésmód főleg igen kellemetlen. Ritkán fizetnek s tavasz előtt s gyakran épen lehetetlen idegen segély nélkül a megszolgált pénzhez jutni. Épen azért az emberek egy sajátságos osztálya alakult, az u. n. beszedők, kik a kérdéses összeget, annak 10 száztólijáért behajtják. Itt ily emberek mindenütt találhatók s a kinek pénzre van szüksége, minden tétova nélkül hozzájok fordul; mivel saját dijuk is kérdésben forog, kiki pénze legalább egy részének behajtását elég biztossággal reménylheti. Ez megszokott eljárásnak látszik, mégis van a dolognak egy árnyoldala, mert a beszédők, ha csak némileg is biztosok, hogy az adós végre fizet, az adosságot magok nevére veszik át s a megszorult adósokat vérig zsarolják, mit az elmagyarázható törvények is gyakran csak elősegitenek. *K. G.*

— *(Olcsó étkezés Angliában.)* Bizonyos Corbett ur nem régen Glasgovban, Skótzia egyik nevezetes városában oly tisztességes emberek számára, a kik a gyomornak, az emberiség ezen zsarnokának, sokat áldozni vagy nem tudnak, vagy nem akarnak, oly *éttermet* nyitott, mely nem csak ott, hanem London, Liverpool, Manchester, sőt Anglia más nevezetesebb városaiban is számos hasonló intézetet hozott létre; miknek előnyeit mind a vendégek, mind a vendéglősök elismerték. Lépjünk tehát — két utazóval — Corbett ur ebédlőjébe. Itt van a nagy világos, pihenésre nógató, tiszta terem, mely az egész utczai homlokzat hosszában végig vonul. Ennek három fala mellett állanak viaszos vászonnal boritott asztalok, melyek mindenikén nyolcz tiszta terités, s közepén egy nagy palaczk friss viz látható. A terem negyedik falánál emelkedik egy állvány egy szekrénynyel s zárt asztalkával, mely mögött a háziasszony ülve szemmel tartja a felszolgálást. Ezt fiatal, igen egyszerüen, de csinosan öltözött leánykák által eszközlik. — Bor, sör s egyéb szeszes italok e teremből ki vannak küszöbölve : a helyett mindenkinek kivánatára egy palaczk czitromos- vagy pezsgő-viz szolgáltatik, 3 krajczárért. Minden adag — akár leves, akár főzelék, akár egy csésze thea vagy kávé, akár pudding — (az angolok tésztásnemüje) 1 penny vagy 3 kr. p. p. csak a husnál tesznek kivételt, melynek egy adagja, akár meleg akár hideg, $1\frac{1}{2}$ penny vagyis $4\frac{1}{2}$ kr. Két utazónk a többi vegyes vendégek közé ült — s jó izüen étkezett. Egyikök adatott magának egy tányért törött borsóval, egyet hussal, egyet burgonyával s 16 lat kenyeret : a másik egy csésze erős huslét (buillon) egy adag hideg hust, egyet burgonyával és egy adag plumppuddingot. S ezzel jól lakván fizetésre került a dolog — s mind ketten összesen 9 pennyt vagyis 29 krajczárt fizettek. Ezután utazóink az ebédlőtől egy ajtó által elkülönzött terembe mentek, hol 4 penn ért (= 12 kr. p. p.) két nagy csésze kávét tejjel s fél font (= 12 lat) vajas-kenyeret kaptak. Az emlitett intézet nagyban vásárolja a szükséges hust, s csak *első* minőségüt szokott venni. Azért oly izletes, hogy a kik megkóstolták, nem emlékeznek, hogy valaha jobbat ettek volna. Minden nap délutáni *hat* órakor a fennmaradt lé fele áron adatik el : ha pedig valami még 8 órakor fenmarad, az ingyen osztogattatik a szegények közé. Ezen vendéglő, valamint glasgovi tiz kollegáinak, étlapja igen egyszerü. Kétféle leves, kétféle hus, burgonya, rizs s egyféle pudding. — Ezen intézetek jótékonyan hatnak ugyan a közép módu emberekre, minthogy ezeknek önérzetét is tápláljak: hanem korántsem mondhatni, hogy kegyeletes, jótékony intézetek, melyek alamizsna osztogatás képében a gyámolitott egyéneket lealacsonyitják. Sőt a vállalkozóknak jól kamatoznak, miután nehány év óta nincs nagyobb népességgel biró város a brit szigeteken, a hol ezen intézetek nem szaporodnának. S nálunk, a fővárosban ugy, mint a vidéki városokban a vendéglőkre szorult szegény ember még mindig oly drágán étkezik! És mily keveset nyer a drágaság mellett is mind a vendég, mind a vendéglős. *Kp.*

** *(A szultán kalandjai.)* A szultánt majd minden vadászatán éri valami kaland. Legközelebbi vadászatán, a mint kiséretét hátrahagyva, egyedül hatolt előre az erdőben, három rabló rohanta meg, anélkül, hogy ismerték volna. A szultán azt gondolta, hogy szegényekkel van dolga, s mindegyiknek 50 frankot ajándékozott. Midőn azonban a rablók észrevették, hogy nyakán arany lánczon vadászsipot visel, ezt is akarták. A szultán ugy tetteté, mintha ezt is átadná, ugyanekkor azonban a sippal jelt adott, a kiséret előrohant, s a rablók elfogattatván, most a börtönben elmélkednek a nagyuri találkozásról.

** *(Agg völegény.)* Andalusiában, Cincóban, e napokban egy 116 éves, Palemo József nevü földmives halt meg, ki legközelebb unokahugai egyikével akart összekelni.

Vas. Ujs. 1864

Szelistye között egy 1505-ben kiadott határjárási oklevélben *Óvár* nevü erösségről van szó, melyet még a magyarok bejövetele előtt épültnek tartanak, — de ma már helyét sem tudjuk kimutatni.

Itt már egészen havasi világot látunk; kimeszeletlen faházak magas fedelekkel; — nagy mennyiségü havasi barom; a hegyi pásztorok mélázó furulyája, s a havasok ormán egymásnak felelgető kürtök; a teli hold, mely a hegyek mellől kél fel, s azok oldalát titkos sötétbe burkolja, melyből csak itt-amott pislog ki egy-egy vidám pásztortüz. És mindez e friss és vizgazdag levegő üde tengerében, oly vidám, emelő hangulatot költ a kebelben, minöről az alföld száraz vagy posványos levegőjét szivó embernek fogalma sem lehet.

Egy barátunkat keresvén, másnap Vissóra mentünk, csak harmadnapra tértünk vissza a döczögős, vizmosáson és több izben vizen át vezető uton Borsa felé, növekedvén egy csendörhadnagy által vezetett nagy hajtóvadász társasággal, mely másnapra a Pietrósz zergéinek zaklatását tüzte czélul. A csendörhadnagy előre igért nekem egy zergefőt és bőrt a szigeti főiskola muzeuma számára.

Szomoruan lepett meg a borsai hid végén azon szomoru áldozatok keresztje, a kiknek a roszul értelmezett szabadság miatt kellett meghalniok 1848-ban. Különben a nép, mint minden havasi nép, jámbor, s a 48-ki reaktió, bár fészke a szomszédban volt, nem igen volt képes itt sok proselytát szerezni. Másik kellemetlen hatás, mely már a faluban várt ránk, minden lépten-nyomon a sok zsidó-kocsma, pálinka-kirakataival, melyeket mint megannyi kisérteteket lehet tekinteni, a könnyen tévedő nép ellenében.

Annál nagyobb kárpótlást nyujtott azonban a velünk szemben, nyitott könyvkint feltárult nagyszerü természet a 715 ölnyi Pietrósz imposant alakjában, melynek roppant bálványa, alúl élénk zöld bükkesbe, dereka sötét fenyü-koszoruba, majd a pulyafenyű barna gyürüjébe burkolózott, melyből szürkén emelkedtek ki a kopasz csucsok, csak itt-amott mutatva vápáikban a tengélet némi nyomait. És a mi az egésznek legfelségesebb tekintetet adott, az egy óriási ezüst V betü volt, melyet most, augustus közepén is hiven megőrzött a hegy északi fekvése a téli, s ki tudja hány évi hóból és jégből.

Talán épen ez északi fekvése és soká tartó hava szerezte a Pietrósznak azon renommét, mintha Máramaros legnagyobb hegye volna, holott ujabb mérések 11-iknek szállitják le. Ez okozhatja azt is, hogy a zergék kválóan itt tanyáznak; söt állitólag az utolsó magyar bölényt is itt ejtették volna el 1770 körül, melynek szarvát egy oláh atyafi féltékenyen örzi. Legalább én utánjárásom után sem juthattam hozzá.

Keresett barátunkat, ki szenvedélyes vadász, megtaláltuk, s rövid álom után siettünk hárman, illetőleg kisérőinkkel öten, a vadász-csapatot megelőzni.

Keveset mutató mokány gebéket hoztak számunkra, csupán egyetlen kötőfék-szárral kormányzandókat. Én, ki eddig ily szerszámu lovon még nem ültem, váltig töprenkedtem rajta, de társaim kinevettek, és méltán, mert később meggyőződtem, hogy itt a ló vezeti az embert és nem megforditva.

A vadászok előbb és más oldalon indultak el; de nagyon csendesen voltak, nehogy zajukkal a zergéket fölverjék. — Egyetlen teherhordó lovat vitt az én kétkedő hadnagyom magával.

Még el sem értük a fenyvest, már megjelent lábaink alatt a bábakalács-körfény (carlina acaulis) jelentvén, hogy havasi regiókba jutottunk. A zöldes csillámpala is feltünt, s ettől kezdve ezen jártunk az alsó homok-hegyek kövei helyett.

A fenyvesben *) már csak gyalogut viszen fel, s mi lóháton ülve, mindegyre kalap- és szemkiverésnek, felbukásnak voltunk kitéve. Szerencse, hogy lovaink ügyesebbek, mint mi.

1—2 óranegyedig tarthatott a fenyves, s azonfölül itt, mint másutt, azon gazdag növényzetü legelő szokott következni, mely az itteni havasoknak a fán kivül eddig egyetlen haszonvételét képezi.

Egész serege a nagy, fehér juhászebeknek rohan az utazó elé, melyeknek mély csaholása vidáman veri fel az erdő csendét, annak belsejében szózatos viszhangot költvén.

Ez elfogadó-társasággal kivált magánosnak nem czélos kikötni, mert szokva vannak a látogatást tevő farkasok és medvék körmeivel is megküzdeni. Legjobb megállni, s bevárni a rendesen elősietni szokott juhászokat, kik maguk is kövekkel és dorongokkal verik el e barátságtalan vendéglátókat. De ez csak először van e hü állatokkal igy; később szivesen osztoznak az utas reggelijében.

(Folytatása következik.)

*) Közönséges lúcz- és veres-fenyü változatai, melyek között néha a pompás tiszafa (Taxus baccata) is megjelen.

Egy év egy behódolt város történetéből.

(Történeti rajz.)

(Vége.)

A hódoltság összekötése a magyar kormánynyal már ez évben szervezett volt. Azon megyei tiszti kar, melynek hivatalnokai a megye határán kivül laktak, nemcsak fölebbezési hely volt, nemcsak az adókat szedte fel, hanem mint végrehajtó hatalom is működött. A véghelyeken számos vitézlő népet tartott, kiket az itélet foganatba vételével megbizott. Ezek kisebb nagyobb csapatban beütöttek a kijelölt helyre, s a kijelölt egyént vagy elfogták, vagy lefoglalták marhái. A helység tartozott az ilyen executiónak segédet nyujtani, s ha valamikor megtörtént, hogy azt a történetesen künn levő török csapat visszanyomta, máskor jött. De magánosoknak is voltak zsoldosaik, kik haszonbéri vagy másnemü követeléseiket végrehajtották; söt ezek olykor azon ember jószágából vettek elégtételt, kit legelől találtak. Például Sáfár Istvánnak Palkonyán bizonyos követelése volt Körös városán, s ő az arra utazó Szücs István, körösi lakos borait lefoglalta és a városnak ki kelle Szücs Istvánt elégiteni. Hasonló eset gyakran történt s még gyakrabban, hogy egyes zsákmányhajhászók, kik senkinek sem voltak zsoldosai, s többnyire raboknak neveztettek, bebarangolták a hódoltságot s a fegyvertelen népet zsarolták, pusztitották. Ennek meggátlására elrendelé a vármegye, hogy a helységek egymást segitsék, s az ilyen zsákmánylókat fogják el, tőlük pedig semmit se merjenek vásárolni. De legszigorubb tilalma a megyének azok ellen volt intézve, kik a határpereket a török elébe vitték : az ilyeneket karóba huzatták.

Ez idén Körösnek semmi ilynemü pere nem tárgyaltatott a megyén. Csak egy pár foglya volt Füleken, s midőn az aug. végére hirdetett megyegyülés ideje eljött, ide két ujabb követet küldött a már ott levő Joó Máté után, ki épen ez évben nyert nemeslevelet földes ura, Keglevics Miklós közbenjárására 450 tallér lefizetése mellett, mely összegért átadta neki a körösi határban levő urbéres telkét is. A követek a szolgabirónak tengerszin selymet s skofium aranyat vittek ajándékba. Ezen a gyülésen felkerült a kivetendő adó mennyisége, mely minden porta után 16 ftban állittatott meg. Volt pedig Körösön 22 porta, azaz több házhelyből álló telek. A nemesekre pedig, kik az egy Inarcsi Farkasok kivételével — oly módon váltották meg magukat, mint Joó Máté — háromszoros taxát vetettek ki. Külön vettetett ki a végvárak fenntartására szánt kézi munka megváltási összege. Ez uttal fizették le a városháza telkeért járó haszonbért is, egy finom szőnyeget Keglevics Miklósnak, mert ezen telek is ennek volt birtoka.

Mind e fizetések beszolgáltatása, követküldések, nyiltan, a török szemeláttára mentek véghez. Ezen összeköttetést törvények, békék biztositották s a török nemcsak veszélyt nem látott bennök, söt maga látta el olykor menedék-levelekkel a város küldötteit. Ő főkép csak a pénzügyekkel volt elfoglalva, s hogy e részben kárt ne szenvedjen, alárendelt hivatalnokai, vajdák, subasák a várost rendszeresen, évenkint több izben meglátogatták.

Julius 22-én a strázsadombon felállitott őr, ki folytonosan ott lakott kis kunyhójában, lelkendezve siet a városházához s jelenti a birónak, hogy egy török csapat közeledik. Valóban ugy volt. A jancsár subasa jött a nazur emberével, deákjával s egy kis csapatkával. Fogadásokra minden megtörtént. Ürüt vágattak, tejet s élelmi szereket hozattak, a szakács asszonynyal készületeket tétettek megvendéglésökre. Amint a nem várt vendégek szétnéztek, tüstént fedeztek fel valamit, mit pénzzsarolásra kizsákmányolhattak.. A templomokon javitást tenni felsőbb engedély és pénzfizetés nélkül nem volt szabad, s a torony romladozott zsindelyeit épen ekkor javitgatták. A subasa tüstént kérdőre vonta a birót, s ennek 70 timon bitangot, s 13 timon czédula váltságot kelle letenni. Ezuttal négy nap maradt Körösön, mialatt átvette a feljelentett bünösöket, s Budára küldte, hogy ott határozzák meg a fizetendő bündijt. Azután felvette a rendszeres háromhavi ajándékpénzt, 12 tallért, a rendkivüli ajándékokat, késeket, csizmákat, vajat stb. s tovább vonult. Az ilyen csapat nem sok kártétellel vonult el a városból, de sokkal roszabb volt, midőn valamely hadcsapat jött. Igy jött ki aug. elején a budai, ugynevezett *gyömli* (azaz *günölli*) sereg. Ez beérte ugyan 2 tallér ajándékkal, de annál nagyobb kárt tett a város juhaiban és borában, melynek tiltott élvezetétől épen nem tartotta meg magát. Egy egész karikafa azaz tiz akós hordó bort megittak, s a jegyző meglehetős rosz kedvvel jegyezte be a kiadások közé „az egész has-tőtelékre ment, törökre s katonákra. Kár. Nagy kár.“

Ezután jött az őszi széna- és fa-adó kifizetése, az Érsekujvár alatti táborba kocsik kirendelése, kő- és vesszőhordás a palánkokba, gerendák kiszolgáltatása a nazur és vezér ujon épült házához, vászon, zsák, buza szolgáltatás, ugyanennek a rendes negyed évi ajándékok, egyesek zsarolásai — nem nagy összegek külön külön, de együtt mégis szépen felszaporodtak. Hanem az összes ajándékok közt legnagyobb volt az ugynevezett vajda ajándéka, vagy karácsoni ajándék, melyet többnyire uj év után szoktak fizetni. Ez évben febr. öt első napján volt künn a vajda udvari népével, mely állt a *tihajából*, két *subasájából* és *hasznadárjából*. Ugyanekkor megjelent a *kadia* képe is s kiséretül egy csapat zászló alatti katonaság is csatlako-

*

zott hozzájok. Ajándékot maguk és a távollevők nevében vettek, legtöbbet a nazur t. i. 100 tallért, a többiek fejenkint 12, 10 vagy 8 tallért, ezenkivül fejenkint több, kevesebb farkas- és róka-bőrt, sajtot, vajat, darutollat, szappant, gyöngyházas és köz kést — s a zászló alá sajtot. Azután következett a büntetések megvizsgálása.

Még két rendes fizetési kötelezettség végrehajtása volt hátra. A budai ágyukhoz s hidhoz kivántató kovácsmunkálatokat is a hódolt helységek hajták végre s Budáról hozott vasból a város készitette el a szegeket s más eszközöket. A másik fizetés volt a *kharads*, mit *dsizijének* is neveztek. Ez a nem mohamedánok fejadója volt, közönségesen császár adójának nevezték, s a magyar porták mintájára házszám szerint fizették ki. Körösön 154 házat vagy telket vettek fel — négy házat foglalván össze, s ez évben 1294 ftot s 50 denárt fizettek, melybe be tudták a salétromot is. Ezzel rendkivüli fölvetés is volt kapcsolatban, melynek felvételére a harácsszedő csausz jött ki, s mely ez évben 198 ftra rugott.

De mindezen adó és ajándék korántsem meriti a rendes évi kiadásokat. — Egy-egy szomszéd vajda Szolnokból, Abonyból, egy-egy csapat Egerből, egy-egy rab nem várva, nem hiva megjelent s követelt ajándékot. De ez sem mind. Majdnem minden évben fordul elő valamely rendkivüli kiadás, fizetés valamely véletlen erőszakos halálért vagy valamely előre nem látott dologért. Ilyen volt ez évben a biró elfogatása. Nov. 30-kán kijött két aga, a budai és pesti gönülli sereggel s azon hirrel, hogy a biró bevádoltatott, hogy ezt fogva vigyék Budára. És ugy lett. Némi ajándék felszedése után magukkal hurczolták.

A megrémült tanácsbeliek a jegyzőt és egy városi lakost utána küldtek, s mire ezek felértek Budára, a vizsgálat itt már folyamban volt. Az utat, melyen haladniok kelle, jól ismerték a követek, de a dolog vége megint fizetés volt. Mert a török mindent, alapos, alaptalan vádat, nem várt véletlen eseményt, közbe jött birói itéletet birsággal fizettetett meg. A szegény jegyző az ilyet, mint bitangot irta be a regestrumba; s az untalan meg-megujuló bitang fizetésen már nem is csudálkozott senki.

Mert a török birodalomban semmiféle hivatalnoknak nem volt fizetése az államtól, hanem azon dijakból élt, melyeket hivatalos foglalkozásáért a néptől nyert. A pörlekedés is könnyü dolog volt, a pénz-költségeket mindig a nyertes fél fizette. Minden tárgy magános, örökösödés, osztozás, válóperek, bünesetek a török törvényszék elé tartoztak. De a diván a törvényszékeken mondhatni rendezett tárgyakat itélt el. A pörlekedők leiratták a per tárgyát folyamodvány alakjában. Ebből azután a tényállást felirták egy kis czédulára, még pedig mindig álnevet tevén az igazi név helyett. Ezt a lapocskát aztán átadták a *muftinak*, ki csekély dijért a török törvényekből folyó itéletét röviden, többnyire *igen*, vagy *nem*-mel reájegyzette. A pörlekedők azután ezen itéletet, melyet *fetvának* neveztek, benyujták a *divánnak*, hol a *kádia* mondá ki a végérvényes határozatot. Ez idén Körösön egy magtalan ember halt meg, a „megvetett Musza“ fetvája a hátra maradt vagyon egy hatodát az anya testvérének adta, öt részt pedig az *atya* testvérének itélt.

Fennebbi rajzom csak halvány képét adá azon viharos, zaklatott életnek, melyet a hódoltság alattvalói folytattak. És mégis kétségtelen, hogy vagyonosságban, jóllétben, főkép az alföldi városok, évről évre emelkedtek. A rabszolgaság megalázza a lelket, bünre, hazugságra, tettetésre tanitja. De az alföld népe akkor is kevély és őszinte volt. Soha a bűnt jobban nem üldözék, mint akkor, az erkölcstelenséget soha jobban nem büntették, s még az apróbb kihágások irányában is soha szigorubbak nem voltak.

De hát mi az oka ezen ellenmondásnak? Honnan van, hogy a biró, ki porig hajtja fejét a Nazur előtt, oly szigoru fegyelmet gyakorol otthon, az a biró, ki a szubasát nem tartja bünnek megcsalni, sem a községet nem csalja meg, melynek összes vagyonával rendelkezik, sem pedig magát nem engedi alárendeltjeitől rászedetni? s hogy e részben éberségével csak kitartása versenyezett?

Mindennek természetes oka volt; bármily utálatos volt is a török zsaroló rendszere, de az egyént sohasem tette rabszolgává. A község maga intézte saját ügyeit, lakosainak első foruma maga volt. S a fő, az egyetlen, a soha nem mellőzött szempont mindenütt a község java. A község javáért türt, szenvedett a biró, de a község becsületéért minden bünt megtorolt. A község érdekében kijátszta a nyakán ülő ellenséget, de ugyanezen érdek kérlelhetetlenné tette minden ellen, mi ezzel összeütközött. S ez igy helyes. Mert minden község akkor egy darab Magyarország volt egész önállóságával az anyaállamnak, de szolgaságban, ellenség kezében. A fő vala: egy talpalatnyi tért sem veszteni el ebből, hanem mindig ujat nyerni hozzá. Egy oktalan fölkelés tönkre tehette volna, a küzdés feladása megalázhatta volna. Küzdeni kellett a jövőért, lassan, biztosan, megszünés nélkül, azon ravaszsággal, mely egy nemzedékben mindig képes valamely aljas kormányt ébren tartani. Igaz, hogy ilyszerü küzdés sok nemes erőt fölemészt: de az még sem volt haszontalanul elprédálva. Az a magyar nemzet, mely az alföldön élt, ha nem is emelkedett, mert nem emelkedhetett — valami magasra, de nem is sülyedt. Erkölcsi tisztaságát megőrizve, erejében megedzve, multjához, nemzetéhez, hazájához hiven maradva, várta a felszabaditás óráját, sietteté annak közeledését, s háritotta el az akadályokat utjából. Ez volt feladata, kötelessége. — S ha, midőn végre eljött az óra, hitében, várakozásában megcsalta öt, arról nem tehetett. Oly tényezők folytak be, olyan események döntötték el sorsát, melyeket előlegesen ki nem számithatott. — Nem kevesebb lőn czélba véve, mint felforgatása azon alkotmánynak, mely a hódoltságot is megőrizte a magyar korona számára. Uj próbáltatások, uj küzdelmek léptek előtérbe, más nemüek, mint a régiek, de összes erejét nem kevésbbé igénybe vevők. S régi tapasztalatait ezek kiállásánál is haszonnal alkalmazá.

Mert a magyar nemzet élete a küzdésnek egy hosszas lánczolata: melyben az alföld mindig az eszélyes, ovatos, de biztosan küzdő szerepét játszta. *Szilágyi Sándor.*

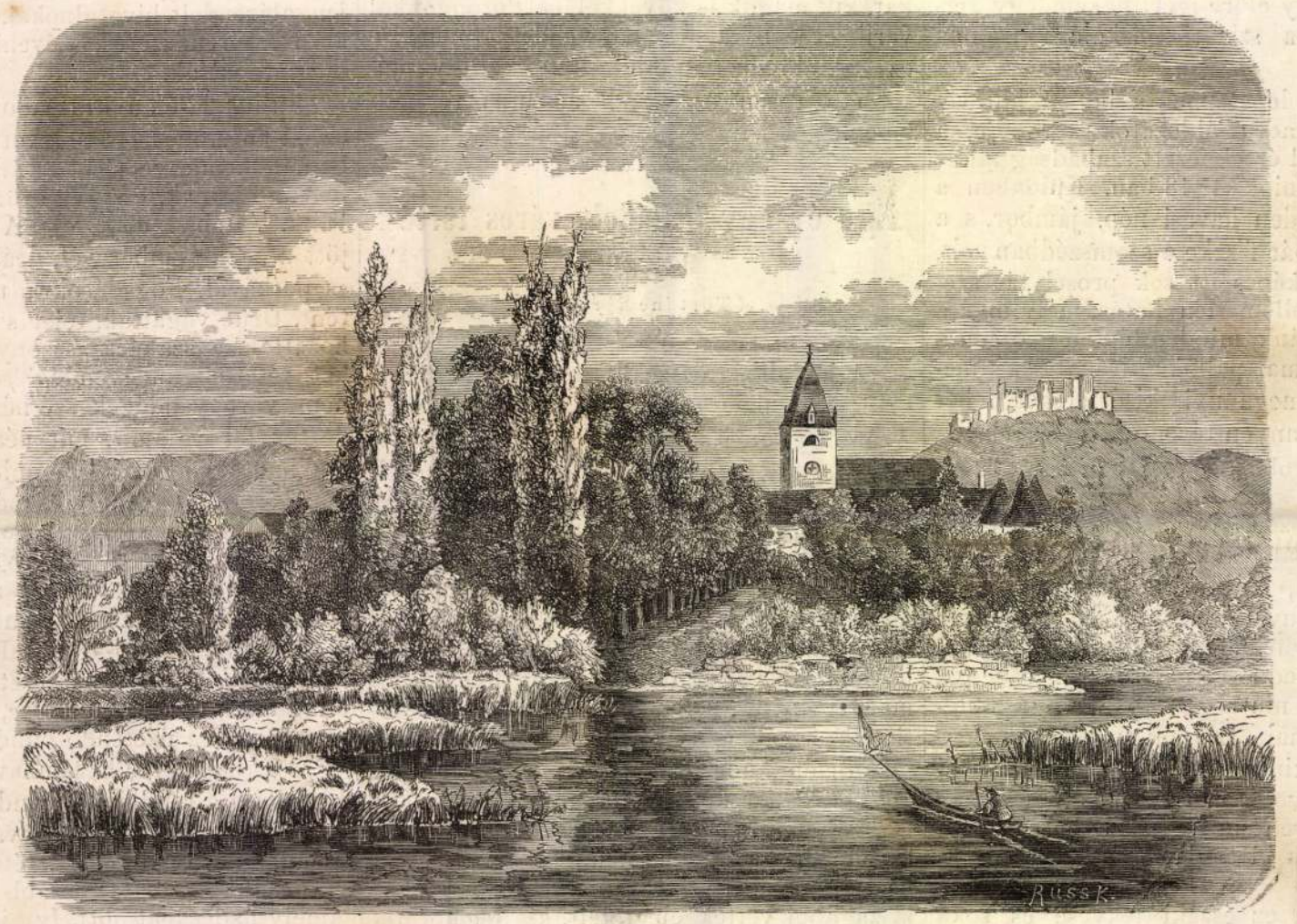

Tornai kastély és kert. (Gr. Keglevich Béla birtoka.)

A tornai kastély.

A Rozsnyót Kassával összekötő országut egyike a legregényesebb utvonalaknak hazánkban. — Krasznahorka várát elhagyva, a Tornának Kassa felé vivő uton jobbra Hosszurét helység látszik, gr. Andrássy György régi épitésü s izléssel módositott kastélya s parkjával, balra dernői vasgyára s öntődéje; az ünnepélyes, ez lármás diszitményt ad e völgynek. Azután Hárskút első tornamegyei helységébe jutva, halkal emelkedünk a Gömör s Torna közt határfalat alkotó hegyláncz teteje felé a költségesen épült *szoroskői* töltés kanyarulatain fel; egyideig a tetőn haladunk, majd a tornai oldalon meredek sziklabércz felett állunk, az innen levivő ut bástyaszerü falazattal van istápolva, mig a meredekséget termékeny szőlő-ültetvények váltják fel Almás felett,

mely még maga is hegyoldalban s regényes ponton fekszik.

Azontul a számos meséiről, adomáiról hires Görgő áll elő egyszerű régi templomával, melynek szentélye, a keritésben álló kistoronynyal együtt, átélte a tatáromlás veszedelmét. Volt már emlitve a Vas. Ujságban.

A Görgőről egész Tornáig, de különösen Udvarnokig terjedő utról belátszik az északi láthatáron elvonuló sziklabérczek kettészakadásából emelkedett két szemközti sziklafal, mely kevéssel tágasabb a tordai hasadéknál. Tövében fekszik a diófákban bővelkedő Szádelő helység, melyről a sziklahasadék *Szádelői völgynek* neveztetik.

E gyönyörü völgy bővebb leirását más alkalomra hagyván, itt csak azon népmonda meséjét emlitjük, mikép az Atilla fiainak csatáiban a megfutamodott egyik herczeg, völgyet, bérczet atyja szárnyas lován átszáguldott, futásában e hegytetőkön is üldöztetve, átugratott a hasadék-szirt egyik oldaláról a másikra; s egy kőlapban ma is egy nagy lópatkó idomu természetes benyomulás mutogattatik, azon magyarázattal: „Atilla lovának patkónyoma.“

Udvarnokitól mintegy félmérföld távolban találjuk Torna mezővárost, a megye székhelyét, kisded, de jó izlésü emeletes megyeházával, tiszta, rendes utczákkal. — Régi várának romjai, régi temploma, ódon kastélya, valóban érdekessé teszik e kis város külső tekintetét.

A régi várat szintén bővebben ismertette már a Vasárnapi Ujság.

Azon időtájban épittette Tornát az első Bebek, midőn Csetnek, Gombaszög, Pelsőcz, Krasznahorka, Szádvár és Szögliget várai, ugyan az ő tevékenysége és hatalmának eredményeül, mintegy felnőttek, a vidék védelmére, de egyszersmind félelmére.

Mai képünkön a tornai ódon kastély, háttérben a hajdani tornai templommal s leghátrább a várromokkal, előtérben a kastély szeszélyes kertével, természetalkotta nagy tavával látszik. E kastély a leégetett tornai vár hasonlatosságára tornyokkal épittetett 1686—1690 közt s bővittetett alatta elterülő gazdasági épületekkel 1748 körül.

A Gyulay és Keglevich grófok birtoka volt Torna városával együtt, most gróf Keglevich Béla tulajdona. Most a tó tisztán tartatik, a kacsatenyésztő nádas kivételével; a kert szépitésére is némi rendezés alkalmaztatott ujabb időben, de a tó déli szélén a város felé állott fürdőház pusztulásnak indult. Pedig oly kis közönség is, mint Torna városkáé, főleg most, midőn ez megyei székhely, igen fel tudná azt a fördőt kijavitott állapotban használni. Meg is illetné ezt a tiszta s bár szegényes, de rendezett utczákból s ép házakból álló csinos Tornát egy jóravaló fürdő. Az egész Torna város gyümölcsös kertnek látszik a szintén kertalaku kisded Tornamegye kelet felé eső részén. Munkás, földmivelő nép lakja, tős gyökeres magyar fajból, élénk véralkat jellegével. Viseletök inkább az abaujiakéhoz, mint agömöriek viseletéhez hasonlit. A szomszéd Somogyi helység (a rozsnyói püspökség birtoka) erős s szép alkotásu nőnépével a tornai ember mint messze földön páratlannal kérkedik. Tájkiejtésük egészen a rozsnyói nyelvszokások szerinti, kevesebb idegen szóvegyitékkel. Nem az egész megyében, hanem csak Torna városban s a megye északi s nyugati részein ilyen, a déli részek népének szóejtése már a borsodi szendrővidékiekével egyez.

Diszére válik e kis városnak, — hozzá mért kiterjedésü, de izletesen épült (bár épen nem ujkori) megyeháza.

Dicséretére válik a kis megyének, ámbár igen köves kis ország, hogy kitünő jóságu utain járni nem unalmas, kivéve a Jósafön át Gömörbe vezetőt, Aggtelek felé, mely ugy megviseli az utast mikép elmondhatja róla, hogy: minden jóllétnek megvan az ő bőjtje. *U.*

A magyar huszarok Schleswig-Holsteinban.

Magyar huszárok Schleswig-Holsteinban.

Azon harczban, melyet a két egyesült hatalom, az osztrák és porosz, jelenleg Dánia ellen folytat, nekünk is jutott egy kis rész. A mi huszáraink is ott küzdenek a dánok ellen, a kikben elég vitéz ellenségre találtak; de hiszen a huszárnak vitéz ellenségre van szüksége, ha magát kitüntetni akarja.

Erre a folyó harcz alatt már több izben volt alkalom, s a huszár, — ha az őt nem érdeklő ügyért nem lelkesül is annyira, mint a német hadak, — magával hordja mindig talizmánját, azon öntudatot, hogy magyar, s igy az ellenség előtt tagitnia nem szabad. Ha eszmékért nem, hiuságból is jó katona a huszár.

Elismert dolog, hogy a magyar huszárság első a könnyü lovasság sorában; s a magyar huszár, ha kicsipi magát, oly deli, oly takaros, hogy kétes, vajjon szépsége vagy vitézsége hiresebb-e? Talán mindkét szép tulajdonsága szolgált okul, hogy majd minden európai nagyobb állam, a magyar huszárság mintájára huszárezredeket alakitott. Most már van franczia, angol és porosz huszár stb., a kik kisebb-nagyobb mértékben öltözetünket is megtartották. De azért a valódi huszár mégis a magyar, mert még nevét is a mi nyelvünkből vették kölcsön.

A zordon éghajlatu Dánia csipős levegője, s hóval és jéggel boritott tájai, különös ellentétben állanak ugyan a mi alföldünk rónáival, de a huszár feltalálja magát a jég hátán is. Képünk egy előörsi jelenetet ábrázol, a mint a megpihenő harczosok a még következő ütközetre előkészülnek. Köszörülik is a kardot, hogy a kemény aczél csak ugy hányja a szikrát, mint annak az öreg huszárnak a szeme, a ki a kő forgatásában kifáradhatlan.

Ha visszakerülnek egykor szülötte földükre, ha a mostani harczfiakból békeszerető csöndes öregek válnak, gazdagodik majd a regék országa; lesz mit hallani az unokáknak, ha az öreg meséli, miképen verte egykor a dániust; miképen űzte árkon bokron át, de abban az átkozott danius országban annyi a tenger, hogy alig ugrott nehányat a fakó, minduntalan egy-egy tenger állt előtte, már pedig mindenki tudja, hogy a huszár a vizet a csizmájában sem szereti. **

A gazdaság köréből.

Napraforgó-termesztés.

Mily érdekes, hazánkban, különösen a homok birtokon — hol repcze ritkán sikerül — a napra forgó-termesztés, azt több éven át tett, s figyelemmel kisért tapasztalásom után van szerencsém a földmivelő közönséggel tudatni. Csak kevéssel ezelőtt hazánkban a napraforgó-plánta, csak kertivirágnak tekintetett; közelebb időben azonban a melegebb éghajlat alatti ó hitű lakosok a böjtre használható zsirozás végett, a tengeriföldek szélein s soronkint tenyésztették, de oly figyelem nélkül s oly közönyösséggel, hogy ha a földet mivelő szegény ember a földbirtokostól felébe vagy harmadába kapott tengeri földről a termést be-

dézmálta, a földbirtokos a néhány soron termett napraforgót figyelembe se vette, pedig ily sor napraforgó 3., sokszor 4 köböl magot is adott. Több évi figyelmem után tengeri-földjeimet oly móddal adtam ki, hogy azokon minden 20 öl szélességü távolságban egy sor napraforgó termesztessék, minek következtében minden 1200 □ hóld földről két-két köböl kibugázott vagy kicsépelt olajmagot kaptam, mi tengeri-fordulóm után 3—400 köböl magot tett. Az ily feles munkakezeléssel mindamellett még kielégitve nem voltam, mert azt tapasztaltam, hogy a ki jókorabb vetette be földjét, az sokkal jobb és kifejlettebb magot adott, mint a ki későbben vetett, mi legalaposabban kitünik onnan: hogy a jókori vetésből került 90 font sulyú köböl mag 18, sőt 20 font olajat adott, a későn vetettből való 75 font solyu pedig csak alig 6—8 font olajat.

Ennek tapasztalása engem próbatételre ösztönzött, s tengeri-fordulómnak felét — 200 holdat, 1200 □ ölével véve majorsági erőmmel megszántattam, József napkor kezdve a bevetését, Sz. György napra be is végeztettem, midőn aztán a kapáláshoz — de csak kézi kapával — kezdettem, s ez első kapálás bevégeztével a másodikhoz — feltöltéssel — fogattam s az egész munka junius 20-ra be lőn végezve, s igy állottak napraforgóim nappal a nagy szárazság daczára lekonyulva ugyan, de a reggeli és estveli órákban a legszebb elevenségben és szünteleni virágzásban, julius elejétől egész Sz. Mihály napig virágjokat el nem hullatva s ekkor a kifejlett maggaltelt bugájukat — fejüket — meghajtva tarták, mintha egyenkint köszönni látszanának gazdájok ápolását s fáradságát.

Az első vetés plántái már augustus közepén tökéletesen kifejlettek, s én a pesti kertészeti egylet józseftéri csarnokába augustus 26-kán egy példányt mutatóul átadtam. September elején megkezdettem a napraforgó aratást, s a száraz időben folytattattam egész november közepéig, semmi más által se hátráltatva, mint a ritka esőzés által. Három helyen tétettem földemen próbát, egy hold legsoványabb homokföldről kaptam 8. a kövérebb homokföldről 14. a jó agyaggal vegyült fekete homok — aljas földről 23 tetézett köböl napraforgó magot, s az egész 200 hold földről került 3076 köblöt épületeim padlásaira 10—12" vastagságra rakattam s naponkint két hétig forgattattam, később csak harmadnapban egyszer s december közepére már annyira kiszáradt, hogy olajgyártásra is használható lett.

Az egész termesztményre forditott költségeim következőkből állottak:

200 hold földnek jövedelme, ha haszonba adtam volna per 6 ft.	1200 ft. — kr.
200 eke napszám holdankint per 1 ft. 60 kr.	320 „ — „
20 köböl napraforgó-mag, mit elvettettem, per 3 ft. 20 kr. . .	64 „ — „
10 gyalognapszám a mag elszorásánál per 40 kr.	4 „ — „
200 hold földnek beboronálása (30 igavonó napszám) per 1 ft. 60 kr.	48 „ — „
1500 gyalognapszám kétszeri kapálásra per 30 kr.	450 „ — „
2560 ismét leszedésre, kibugázásra padra hordás és forgatás per 30 kr.	768 „ — „
1 felügyelő gazdának 8 havi fizetése	160 „ — „
Összesen . .	3014 ft. — kr.

Az előmutatható haszon pedig:

3076 köböl napraforgó-mag az olaj mostani olcsó ára mellett is megér köblönkint 3 ft. 20 kr. .	9843 ft. 20 kr.
A napraforgó levelei 28 ökörnek, 24 fejőstehénnek és 20 lónak két hónapig zöld takarmányt adott s ha naponkint egynek tartását csak 10 krba veszem is, 60 napra per 7 ft. 20 kr.	432 „ — „
400 szekér száraz kórót tüzelésre használva csak 2 fttal . .	800 „ — „
tehát	11,075 ft. 25 kr.
Ebből a fentebb leirt kiadásokat levéve	3014 „ — „
marad tiszta haszon . .	8061 ft. 20 kr.

Mi lehet hát a homokbirtokon jövedelmezőbb, mint a napraforgó-tenyésztés? hol a gabonatermesztésen kivül más pénzforrás nincs. Ott, hol 5 köböl gabona megterem, napraforgó 10 köböl terem meg bizonyosan, ha több nem, s mig a gabona 3 fttal se adható mindig el, a napraforgómag ezen árért, sőt hol olajgyárak léteznek, 4 fttal is elkel. Én biztositom a szomszédságomban lakó gazdákat olajgyáramnál tett kisérleteim után, hogy jövendőre — t. i. az idei termésért — egy köböl, olajgyáramhoz szállitott jókori vetésből termett száraz s tisztán kiszelelt napraforgó-magért 4 oszt. ftot adok.

A nem rég felfedezett petroleum, mindamellett, hogy igen olcsón megszerezhető, a napraforgó-olajjal soha nem versenyezhet, mert a petroleum csak lámpába s égetésre való s kiállhatatlan nehéz és rosz szagu, a napraforgó-olaj pedig nemcsak lámpába való s minden rosz szagtól ment, hanem tisztán készitve, enni is igen jó s a mostani idő még oly népet és embereket is kedvelőjéül nyert, kik az olaj élvezetétől eddig undorodtak s most kenyeröket olajjal, szalonnás piritós helyett édesdeden megeszik, s miután a szokás uralkodik minden népen s egyénen, ha a meg szokás hasznos is, bizonyos, hogy rövid időn igen nagy mérvben fog az fogyasztatni hazánk azon lakosainál is, kik azt eddig nem használták eledelül. S igy olcsóbb levén az ilyen olaj a disznózsirnál, a nagyobb mértékbeni fogyasztás, s a napraforgó-terjesztés által sokaknak uj pénzforrás is nyilik, s az olajat se kénytelenittetünk olcsó árért csupán a külföldnek eladni, a tisztitott és ennivaló olajat pedig messziről vagy épen külföldről drága pénzen vásárolni. Én képes és szerencsés vagyok megmutathatni, hogy nehány hónap alatt mennyire vittem a napraforgó-olajgyártást. — A hanyagon készitett olajnak a debreczeni kereskedő urak 19 ftal veszik mázsáját, a gyáramból kikerült, figyelemmel készittetettnek mázsáját 23 fttal örömest megfizetik.

Az idei olajgyártásnál már annyit tapasztaltam, hogy egy köböl napraforgóért 16 font olajat haszonnal adhatok, jövőre pedig — ha a gazdaközönség tanácsomat elfogadja, s hogy jól és tökéletesen kifejlett magot adhasson gyáramnak — a magot jókor elvetteti: 20 font olajat adhatok egy köböl tiszta napraforgó-magért.

Eddigi kisérleteim után ezen növény fontosságáról meggyőződvén, különösen Szabolcs, Bihar és Szathmármegyék t. gazdaközönségének vélek tapasztalatim megismertetése által jó szolgálatot tenni. — (Szabolcsmegye Asszonyrész pusztán.)

Zichermann Ignácz.

Egyveleg.

— *(Az orvosok helyzete Északamerikában).* Talán sehol sem könnyebb orvossá lenni az egész világon, mint az Egyesült-államokban. Az orvosnövendék meglátogatja az előadásokat két tanfolyamon keresztül, mindegyik tanfolyam 4—5 hónapból állván. Szükség esetében egy év alatt készen van ezzel, leteszi a szigorlatot, 30 dollart fizet diplomájáért s most utánnalát, hogy ismeretségeket szerezzen, a mi természetesen már lassabban s nehezebben megy. Ha Európában egy fiatal orvos állása kétes, ugy itt a szó szorosértelmében ingatag s nem rendelkezhetvén elég vagyonnal, a legelső kedvezőleg kinálkozó foglalatosságot meg kell ragadnia, hogy igy pár évig csendesen láthasson dolga után. Minthogy magában Uj-Orleansban is felette bajos gyakalatra szerttenni, nem tettem több kisérletet — irja egy amerikai orvos — hanem diplomámmal felszerelve, egy fekete szolga kiséretében, kis gyógyszeres szekrényemet véve, az ország belsejébe vándoroltam. S reménylhetőleg legnagyobb hasznomra lesz, ha több évig ezen vidéken mint tanitó foglalatoskodom s ez által a gazdag ültetvényesek ismeretségébe jutok, kik közül talán egyik vagy másik házi vagy udvari orvosává teend. Névtelen, mocsáros helyen telepedtem meg, várva a mik következnek, egy szakácsné, fekete szolgám teljesen felszerelt gyógyszertáram s meglehetős paripám társaságában; mind a négy olyan, mely egy fiatal orvosnál a legszükségesebb s legnélkülözhetlenebb. Gyakorlatom nagyobb részint arra szoritkozott, hogy lehető pontossággal körutakat tettem szomszéd ismerőseimnél, saját asztalomat kimélendő s meg hogy minden kedvező alkalmat megragadjak. Az itteni orvos egész reményét az ültetvényesekbe helyezi, mert a kicsiny, gyakran csak 15—20 házból álló városok lakosai rendesen szegények s nem örömest fizetnek. A fizetésmód főleg igen kellemetlen. Ritkán fizetnek s tavasz előtt s gyakran épen lehetetlen idegen segély nélkül a megszolgált pénzhez jutni. Épen azért az emberek egy sajátságos osztálya alakult, az u. n. beszedők, kik a kérdéses összeget, annak 10 száztólijáért behajtják. Itt ily emberek mindenütt találhatók s a kinek pénzre van szüksége, minden tétova nélkül hozzájok fordul; mivel saját dijuk is kérdésben forog, kiki pénze legalább egy részének behajtását elég biztossággal reménylheti. Ez megszokott eljárásnak látszik, mégis van a dolognak egy árnyoldala, mert a beszédők, ha csak némileg is biztosok, hogy az adós végre fizet, az adosságot magok nevére veszik át s a megszorult adósokat vérig zsarolják, mit az elmagyarázható törvények is gyakran csak elősegitenek. *K. G.*

— *(Olcsó étkezés Angliában.)* Bizonyos Corbett ur nem régen Glasgovban, Skótzia egyik nevezetes városában, oly tisztességes emberek számára, a kik a gyomornak, az emberiség ezen zsarnokának, sokat áldozni vagy nem tudnak, vagy nem akarnak, oly *éttermet* nyitott, mely nem csak ott, hanem London, Liverpool, Manchester, sőt Anglia más nevezetesebb városaiban is számos hasonló intézetet hozott létre; miknek előnyeit mind a vendégek, mind a vendéglősök elismerték. Lépjünk tehát — két utazóval — Corbett ur ebédlőjébe. Itt van a nagy világos, pihenésre nógató, tiszta terem, mely az egész utczai homlokzat hosszában végig vonul. Ennek három fala mellett állanak viaszos vászonnal boritott asztalok, melyek mindenikén nyolcz tiszta teriték, s közepén egy nagy palaczk friss viz látható. A terem negyedik falánál emelkedik egy állvány egy szekrénynyel s zárt asztalkával, mely mögött a háziasszony ülve szemmel tartja a felszolgálást. Ezt fiatal, igen egyszerüen, de csinosan öltözött leánykák által eszközlik. — Bor, sör s egyéb szeszes italok e teremből ki vannak küszöbölve: a helyett mindenkinek kivánatára egy palaczk czitromos- vagy pezsgő-viz szolgáltatik, 3 krajczárért. Minden adag — akár leves, akár főzelék, akár egy csésze thea vagy kávé, akár pudding — (az angolok tésztásnemüje) 1 penny vagy 3 kr. p. p. csak a husnál tesznek kivételt, melynek egy adagja, akár meleg akár hideg, $1\frac{1}{2}$ penny vagyis $4\frac{1}{2}$ kr. Két utazónk a többi vegyes vendégek közé ült — s jó izüen étkezett. Egyikök adatott magának egy tányért törött borsóval, egyet hussal, egyet burgonyával s 16 lat kenyeret: a másik egy csésze erős huslét (buillon) egy adag hideg hust, egyet burgonyával és egy adag plumppuddingot. S ezzel jól lakván fizetésre került a dolog — s mind ketten összesen 9 pennyt vagyis 29 krajczárt fizettek. Ezután utazóink az ebédlőtől egy ajtó által elkülönzött terembe mentek, hol 4 penn ért (= 12 kr. p. p.) két nagy csésze kávét tejjel s fél font (= 12 lat) vajas-kenyeret kaptak. Az emlitett intézet nagyban vásárolja a szükséges hust, s csak *első* minőségüt szokott venni. Azért oly izletes, hogy a kik megkóstolták, nem emlékeznek, hogy valaha jobbat ettek volna. Mindennap délutáni *hat* órakor a fennmaradt lé fele áron adatik el: ha pedig valami még 8 órakor fenmarad, az ingyen osztogattatik a szegények közé. Ezen vendéglő, valamint glasgovi tiz kollegáinak, étlapja igen egyszerü. Kétféle leves, kétféle hus, burgonya, rizs s egyféle pudding. — Ezen intézetek jótékonyan hatnak ugyan a közép módu emberekre, minthogy ezeknek önérzetét is táplálják: hanem korántsem mondhatni, hogy kegyeletes, jótékony intézetek, melyek alamizsna osztogatás képében a gyámolitott egyéneket lealacsonyitják. Sőt a vállalkozóknak jól kamatoznak, miután nehány év óta nincs nagyobb népességgel biró város a brit szigeteken, a hol ezen intézetek nem szaporodnának. S nálunk, a fővárosban ugy, mint a vidéki városokban a vendéglőkre szorult szegény ember még mindig oly drágán étkezik! És mily keveset nyer a drágaság mellett is mind a vendég, mind a vendéglős. *Kp.*

** *(A szultán kalandjai.)* A szultánt majd minden vadászatán éri valami kaland. Legközelebbi vadászatán, a mint kiséretét hátrahagyva, egyedül hatolt előre az erdőben, három rabló rohanta meg, anélkül, hogy ismerték volna. A szultán azt gondolta, hogy szegényekkel van dolga, s mindegyiknek 50 frankot ajándékozott. Midőn azonban a rablók észrevették, hogy nyakán arany lánczon vadászsipot visel, ezt is akarták. A szultán ugy tetteté, mintha ezt is átadná, ugyanekkor azonban a sippal jelt adott, a kiséret előrohant, s a rablók elfogattatván, most a börtönben elmélkednek a nagyuri találkozásról.

** *(Agg vőlegény.)* Andalusiában, Cincóban, e napokban egy 116 éves, Palemo József nevü földmives halt meg, ki legközelebb unokahugai egyikével akart összekelni.

Tornavára

Vas. Ujs. 1862.

292. l.

Keppel.

Szerkesztőség !

zágos Bizottsága által rendezett
musitott jóindulatára támaszkodva,
n tisztelt Szerkesztőséget, hogy
kozó és idemellékelt rövid hirde-
ában a közmüvelődési célravaló te-
tóztassék.
sém van megküldeni az előadásról
ncsak azzal a kéréssel, hogy an-
bi számban helyet adni méltóztas-

tel

Dr Lumeller
Titkár.

Torna vára.

Torna vára

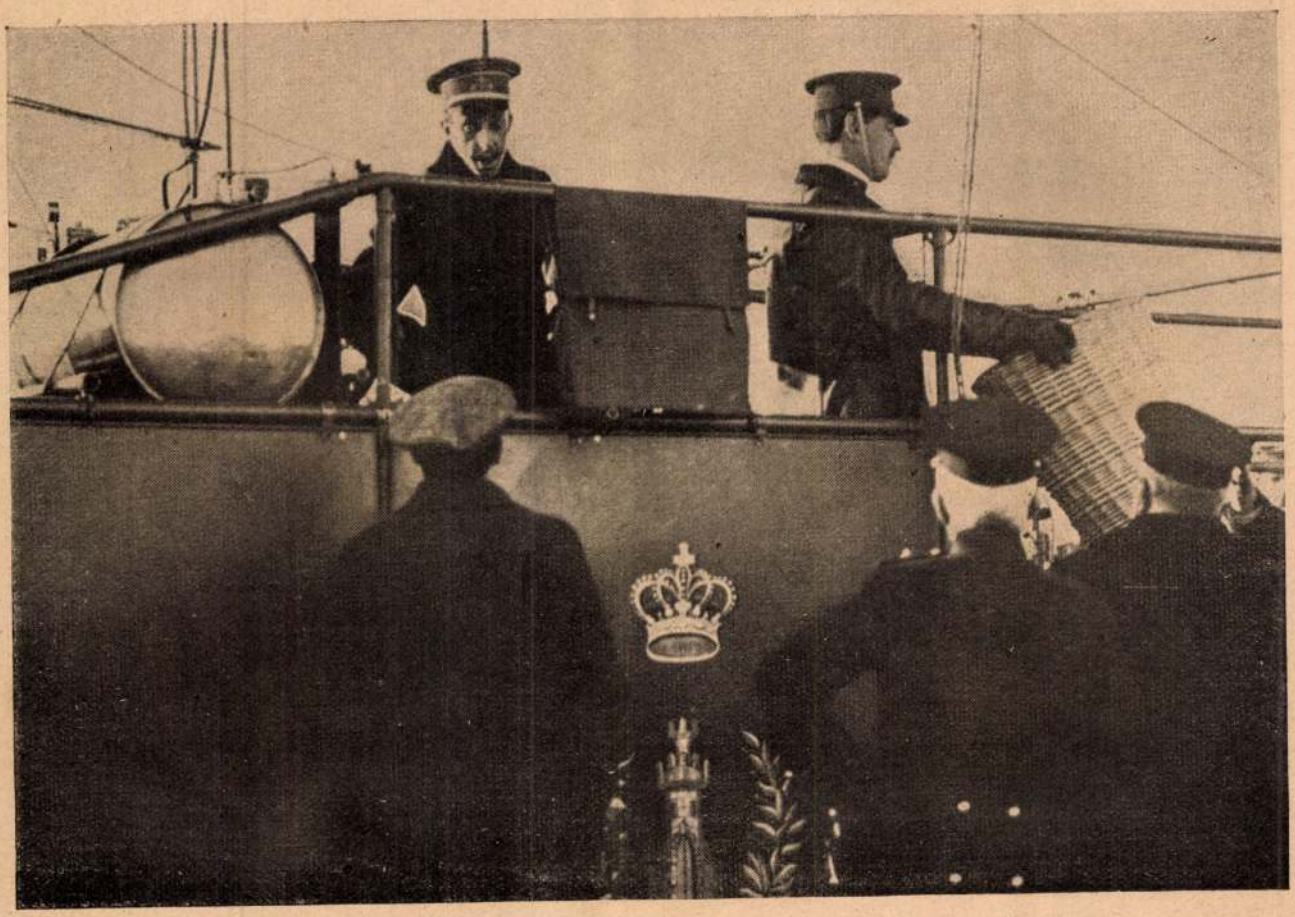

Alfonz spanyol király az „Espana" nevü kormányozható léghajón. A király utrakelése előtt beszélget Battenberg herceggel

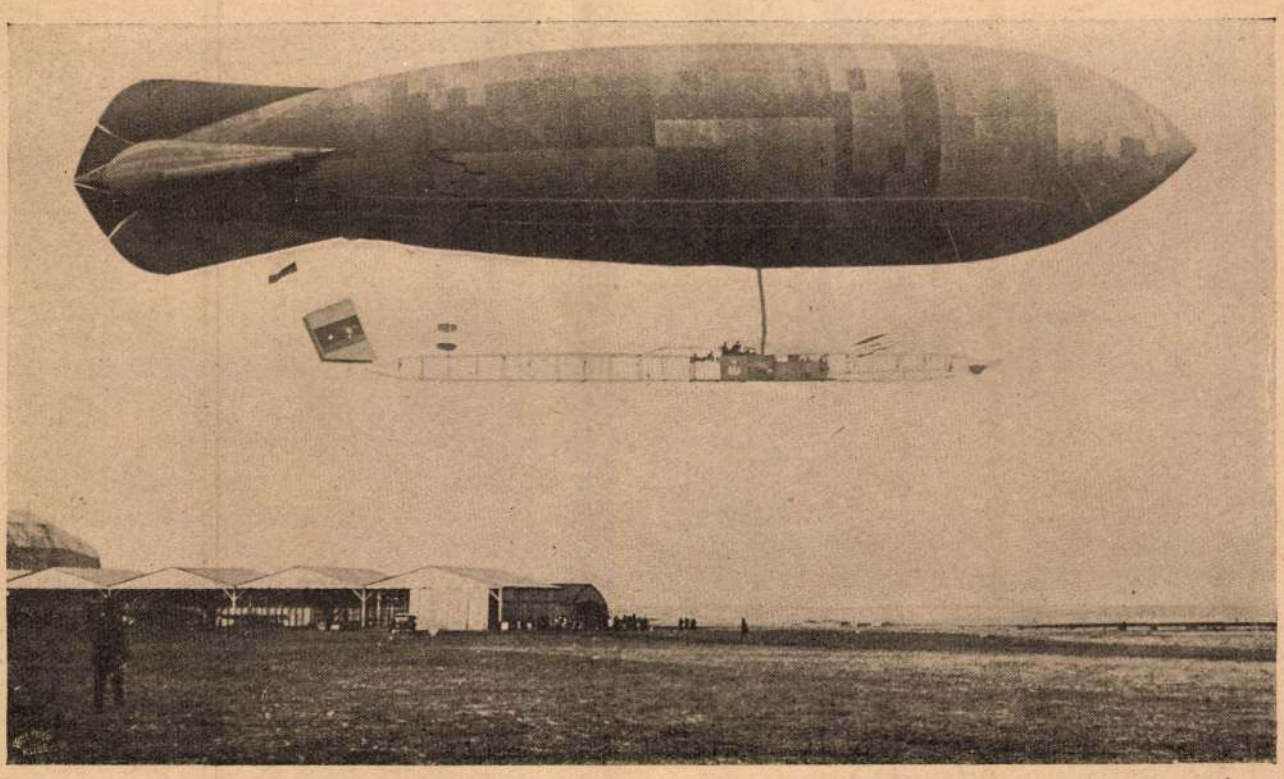

Alfonz spanyol király az „Espana" nevü kormányozható léghajón útra indul

Magyarország várai

Torna vára. A nevezetes várat 1243-ban IV. Béla Bebek Mátyásnak ajándékozta. Utoljára Thököly Imréé volt, akitől 1685-ben a császáriak elvették s lerombolták

Egy körorvos följegyzései

Irta Farkas Pál

VII.

Január 14.

Ladnóc valamit forral ellenem. Tegnap véletlenül bevetődtem a kaszinóba és megjelenésemmel hirtelenül félbeszakítottam Szedlacseknek egy hosszabb előadását, mely minden kétséget kizárólag rólam szólt. Különben nem hallgatott volna el olyan föltünően. A jelenlévők is nagyon furcsán néztek reám. Úgy tettem azonban, mintha semmit nem vennék észre, leültem az egyik kopott karosszékbe és belemerültem a mult heti élclapok tanulmányozásába.

Azt hiszem, ideges vagyok. Talán nem is rólam beszéltek . . . talán nem is reám néztek . . . de én most mindenkiről azt hiszem, hogy engem figyel meg. A fejem néha rettenetesen fáj. Mintha vasabroncsot szorítanának a homlokom köré. Ilyenkor zöldes karikák táncolnak a szemem előtt. Orvos vagyok és meg tudom figyelni saját magamat is. Semmi kétség, ideges vagyok . . . igen nagy mértékben ideges vagyok.

Kissé szégyellem leírni, hogy mult éjszaka spiritiszta-kisérleteket végeztünk. Azelőtt mindig nevettem a szellemek és médiumok fölött, de most nem tagadhatom, hogy a kis asztalka tényleg fölemelkedett ujjaink alatt. Fölemelkedett és egészen különös módon mozgott. A grófné kérdéseket is akart intézni a jelenlévő szellemhez, de választ nem kapott. Ezt a hallgatást később azzal magyarázta, hogy én még mindig nem hiszek eléggé.

Szó sincs róla, nem hiszek eléggé. Sőt egyáltalában nem hiszek a spiritizmus csodáiban. Az utolsó hetekben ugyan már hozzászoktam az abnormális gondolatokhoz és a humorom is eltünt, de azért még egyelőre nem jutottam el a negyedik dimenzióig. Sőt így, józan napvilágosságnál, roppant furcsának tartom a mi éjszakai szórakozásunkat, az asztaltáncoltatást és a semmihez intézett kérdéseket. Úgy van, józan napvilágosságnál mulatok magamon, de azért nem tudom, hogy valamelyik éjszaka nem fogom-e én is egészen komolyan megkérdeni jövő sorsomat egy Azrael vagy Mezarthim nevű szellemtől.

A grófné azonban egészen komolyan hisz a szellemekben. Ez az asszony minden dologban szkeptikus; gúnyolódik az érzések fölött, kineveti az eszméket, az ideálokat . . . de hideg verejtékkel homlokán lesi azokat a titkos előjeleket, amelyekből a jövőt akarja kiolvasni. Nem vallásos . . . oh nem . . . azt hiszem, sohasem imádkozik, de esténkint azért beleszúr a biblia lapjai közé és babonás félelemmel futja át a verset, amelyen tüje megakadt.

Tegnap igen rossz estéje volt. Ismét megkérdezte az irást és tüje ezúttal Ezekiel próféta egyik versét jelölte meg. A vers így hangzott:

„És kiontom reád az én haragomat, az én búsulásomnak tüzét fölfuttatom reá, és adlak tégedet goromba férfiaknak kezébe, kik főmesterek lesznek a pusztításra."

Egészen belesápadt, amikor ezeket a baljóslatú szavakat elolvasta. Azután hátravetette magát a karosszékében és merően bámult a levegőbe.

— Igen, igen. Már napok óta érzem, hogy jön . . . — mormogta.

Vigasztalni próbáltam.

— Csak nem veszed komolyan ezt a véletlent? Éppen úgy jöhetett volna ki az ellenkezője.

Máskor haragosan nekem támadt, ha a „véletlenben" kételkedni merészeltem. Most azonban csak szomorúan ingatta a fejét.

— Én jobban tudom, hogy ez mit jelent, — mondotta halkan. — De szeretnék bizonyosságot. Meg fogom kérdezni a szellememet.

— A szellemedet?

— Igen. Azraelt, a szellemet, aki tetteim láthatat-

Uj Idők 1913, I.

Tornalaarakonyi gör. kath

templom

(Abaujtorna vm)

A parochia 1648-tól működik. Jelenlegi temploma 1870-ben épült. 1930. restaurálták.

Misgörkath. 40. l.

Tornahorváti gr. kath
templom
(Abaujtorna vm)
Épült 1761–1765.
1907. tatarosták és fes-
tették.

Misgörkath 59. C.

Tormai Dezső

1905/6 – 1906/7 I.
1907/8 – 1909/10

Ferkèpzomfoiskèvk
141. l.

T. 804.

l megerősitett város foglalja el,
set tornya uralkodik és a melynek
id csatlakozik; az előtérben
, mig balról a keresztényeknek
lül:

.8 cm.

Tornai zsidó templom

Épült 1890 körül

Csikvári Ábrány

N. a. 262. h.

Tornavára

Czobor Béla: Há-
zadok 1877.

Bárczay Oszkár.
A hadúgy fejlődése-
nek története. II. K.
Bp. 1895. 576 és kv. ll.
alaprajzzal
és látképpel

1279-ben már állott
Lerombottak 1689-ben

~~Pottendorf h.n. VII. 202~~

Torna vára

Myskovszky Viktor

Honi erődenik ismeretéhez. Arch. Közl.
1873. IX. k. 1. f. 26-33 l.

Torna vára

Cserna Károly
rajza repr.

Fraknói Vilmos

Werbőczi István
életrajza
M. Tört. Életrajzok.
Bp. 1899. 267. l.

28.000.—

19.600.— 421/944 NOB.

8.000.—

7.000.—

3.000 Pengő

6.670.—

1.944.

2.000.—

8.000.—

9.000.—

10.000.— } 426/944.

5.000.—

Torna vára

(Hrad Turňa)

Gömör várm.

Képekkel

Janota III.

224 – 229. l.

Torna vára

Pogrányi-Nagy Félix-

Torna vára-

Hadtört. Közl.-

1928. 391 és kv.

ll

bepéldel

Vízfelfogó edény, római VII. 140

Torna vára

Pogrányi – Nagy Felix d.

Torna vára.
Hadtört. Közl.
1928. 391. l.

házajött, i
szinházra
rovata.

Mili, r
szerették,
beszélni, d
Emmának.

Fiatal
ne legyünk
meg van a
izmait. Spo
tornászgat.
a csiga, ma
nak, igy t

A szin
körét. Ha v
megy el ri

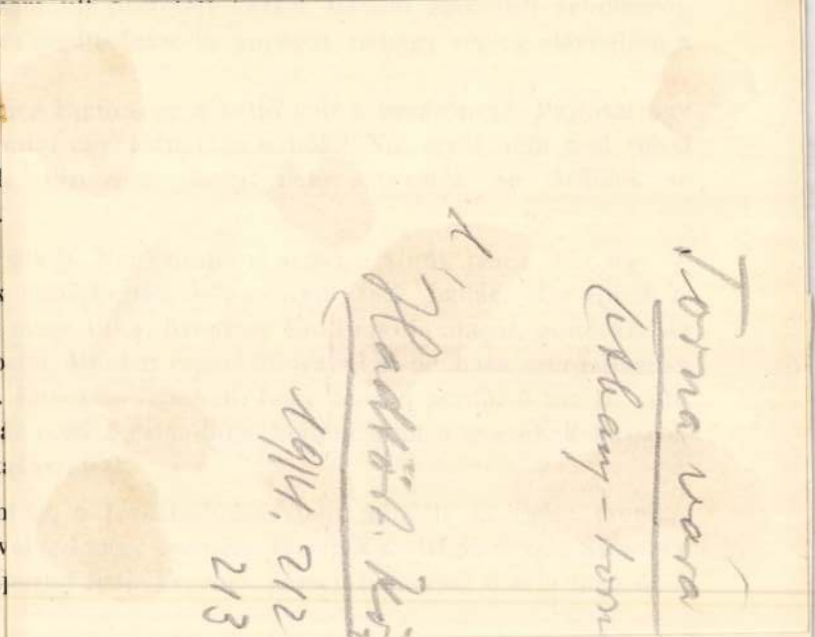

kapott egy csomó pezsgős üveget, zsebeit teletömte szalvétákba csavart poharakkal. A jó példának hamar akad követője, a következő percben mindenki telepakkolózott és a müteremben is megtalálta mindenki részét a teritésben és szervirozásban.

Hajnalig tartott ez a mulatozás.

Szomory Emilnek külön boxa volt az Ujság szerkesztőségének oldalfolyosóján. Őt minduntalan keresték. Színésznők, csillagok és olyanok, kik színésznők szerettek volna lenni. Szebbnélszebb nők adták egymás kezébe a szobája kilincsét, de Szomory Emil ebben az egyben, a nők dolgában telhetetlen volt. Akárkit keresett a szerkesztőségben egy csinosabb nő, Szomory Emil megérezte a távoli és rejtett boxában is, de az is lehet, amilyen ravasz és ügyes ember volt, hogy külön kémszolgálatot szervezett erre a célra, bizonyos azonban, hogy öt perccel a nő megérkezése után Emil előkerült és csinálta a konkurrenciát, még ha leglelkibb barátjáról volt is szó.

Nagy emlékgyüjtő volt, az volt egyik főbüszkesége, hogy a

Torna vár

Torna vm

Gömör vm.

l.

Hadtört. Közl

1914. 620-1.

Utólag látjuk, hogy mennyire izgalmas, mennyire aggasztó volt a juniusi fülledt levegő. Mintha csak sejtette volna Magyarország a bekövetkezendő véres eseményeket, szorongó érzéssel tekintett a boszniai nagy hadgyakorlatok felé. A magyar sajtó meglehetős közönnyel viseltetett a hadgyakorlatok iránt. Máskor a legtöbb lap el szokta küldeni a tudósitóját a hadgyakorlatok szinhelyére, most csupán egyetlen magyar ujságiró tartózkodott Szarajevóban, Tarján Vilmos, ő is csak véletlen folytán. Általában az ujságok nem tartották szükségesnek, hogy a hadgyakorlatokról részletes tudósitásokat közöljenek, mert szinte benne volt a levegőben, hogy vihar közeledik, szinte benne volt a népek érzésében, hogy jobb, ha behunyják a szemüket, ha párna alá rejtik a fejüket.

Junius huszonnyolcadika volt, vasárnap, a szerbek nagy nemzeti ünnepének, Vidondának napja, amikor az egész Európára végzetes szerencsétlenség történt. Ez alkalommal megint csak az osztrák hatóságok vaskalaposssága és fejvesztettsége egyengette a végzet utját. Hiszen mint emlékezetes, az első, a

Tornai Károly

és vár

képei repr.

Nagy Magyrep

II. r. 86, 87. l.

i töredékek.

TÁRGYMUTATÓ-CSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY

MESTER

SZEMÉLYI VONATKOZÁS

EGYÉB MUTATÓBA VALÓ ADAT

LZÉS):

TORNAY ENDRE L. Kovásznai Viktória. Fejezetek a magyar építészet történetéből. Bp., 1999 Argumentum, M. Nemzeti Galéria

Madarassy Walter 94, 97, 107–110, 112, *120–122*
Mayer Elek 15, 17, 21, *32*, *35*
Merényi Gina 98
Mester Jenő 98
Moiret Ödön 62, 65–67, 75, *78*
Murányi Gyula 42, 47, 50, 61, 63–64, *82–83*

Nagy István János 135, 138

Palotás József 135, 138, 144, *158*
Pátzay Pál 98
Patzó Pál 46, 50
Petrovics Demeter 13

Radnitzky Károly 9–10, 14–15, 17, 19–22, *31*
Reisner József 19, 21–22, 26, *37*
Reményi József 46, 50, 62, 64–65, 67–68, 71–73, 76, *84–85*, 94, 97–99, 107–108, 110
Renner Kálmán 98, 110–112, *123*
Rigele Alajos 98
Róna József 45, 50
Ruff András 48, 51

Scharff Antal 9–10, 15–17, 20, 22–23, *33–34*, 92–93
Schwartz István 15–17, 19, 23, *37–38*, 43
Seidan Wenzel 9–10, 14, 17, *31*
Soltra E. Tamás 144–145, *161*
Solymári Valkó László 98
Stiasny Aladár 96
Stuckhart Ferenc 11, *27*

Szabó Iván 140, 145
Szamosi Soós Vilmos 48, 51, 66
Szárnovszky Ferenc 24–26, *35–36*
Székely Károly 42, 50, 93, *119*
Szentessy Hiesz Géza 98
Szirmai Antal 40–41, 43, 45, 49, *55–57*, 93
Szlávics László, ifj. 98, 144–145
Szódy Szilárd 62, 75, 98
Szöllössy Enikő 132, 137, 140, 143, *152*

Telcs Ede 39, 46–47, 51, 60, 63–65, 69, 73, *79–80*, 97–101
Tornay Endre András 142, 145, *161*
Tóth Gyula 65–66, 68–69, 76, *91*
Tóth Sándor 98

Várnagy Ildikó 144–145
Vastagh György, ifj. 42, 50
Vígh Tamás 133, 136–137, 139–140, 142, 144–145, *151*
Vincze Pál 94, 98

Wirth János, ifj. 12
Wurschbauer Károly 11, 16, *27–28*
Zutt Richard 69, 76, *90*

Tornay Endre, [ ]

[.: Tarnai Géza

–: A Fiatal Képzőművészek... 51

Mozgó Világ, Bp. 1978. ápr. IV/2.

Tornay

A "Három kiállitás.III." folytatásában az ott bemutatott müveket értékeli Margitay Ernő.

Magyar Mannheimer Gusztáv munkái ugyanolyan jók, mint régen,

Nyilasy: most is üde, friss és igaz,

Bosznay: sohasem volt jobb, mint most,

Tornay: elhagyta sokszor bántó festékmozaikjait.

A kritika szórol-szóra igy nyilatkozik a müvekről.

A Képzőművészeti Társulat kiállitásán szereplő valamennyi müvész nevét lásd: Körösfői Kriesch Aladár nevénél.

Élet, Bp. 1915. ápr. 4. VII. évf. 14. sz. 339. lap.

Tornay Endre szobrászművész

A Studio galériában szobrait állítja ki

(cikk: Lesenyei Márta címszó alatt)

Daily News 1978. X. 19.

Tornay Endre, nobrán

PETŐFI SÁNDOR NEVÉT vette fel fennállásának ötvenedik évfordulója alkalmából pénteken a salgótarjáni Malinovszkij úti általános iskola. Ez alkalomból leleplezték a tanintézetben Petőfi mellképét, Tornay Endre szobrászművész alkotását, s megnyitották az iskola ötvenéves történetét dokumentáló kiállítást.

– kl

8.

Népszabadság, Bp. 1979. dec. 15.

Tornay Endre András, [ ]

L. Bukta Imre

P. hüvs j. A feszültség feloldható 7.

Nepszabadság, Bp. 1980. dec. 31.

Tornay Endre András szobra

Szobra szerepel a Miskolci Téli Tárlaton - Miskolci Galéria ,1978.

- Katalógus a könyvtárban -

Tornay Endre András, szobrász

Jubileumához érkezett a salgótarjáni tavaszi tárlat, 1980. ápr.-ban tizedszer került megrendezésre.—

Önelemző iróniájával ragad meg — Nógrád szobrászati igéretének — „Önarcképe"

(említve)

Krumák Emese: A salgótarjáni tavaszi tárlatról.
Napjaink, 1980. 6. 32. old.

Tornay Endre szobrán

L: Udvardi E.

– Hír

8.

Nep. szabadság, 8 n. 1980 júl. 12

Tornai Endre

Megbízták a művészt, hogy a balassagyarmati Általános Iskola részére Petőfi portrémellszobrát készítse el.

— Köztéri munkák.

Művészet, 1980. november – 47. lap.

Tornay Endre

A művészt megbízták, hogy Marx-Engels-Lenin portré dombormüvet lé-sítsen.

— : Köztéri munkák 1980-ban.
Művészet, 1981. február — 58. lap.

Tornay Endre

A harmadik érembiennálém Sopronban a müvész dijat nyert.

Magyar Hirlap 1981/1o/6/6

RÓSER: Sopron, Lábashát

Tornai Endre

diplomatervét az Építéipari Tudományos Egyesület 1971-ben dicsérettben részesítette.

Nagy.ép.ip. 1971. 10.sz. 616.l.

Tornai ludre, építész

Disséretben részesült.

— : Kiosztották az építész diplomapályázat díjait.

8.

Népszabadság, Bp. 1971. szept. 17.

Tornay Endre

A művész „Kakasos mese" című műve a Boksódék Országos Módszertani Intézetében van elhelyezve.

— : 1980 július.

Művészet, 1981. május - 59 oldal.

Tornai Endre, építész /Közti/.
Nívódíjas építészek, 1986.

Tornai Endre

1948. május 5-én születtem Budapesten. Általános iskolai és gimnáziumi tanulmányaimat ugyancsak Budapesten végeztem. 1966-ban jeles érettségivel jelentkeztem az ÉKME Építészmérnöki Karára

Magyar Építőművészet, 1987. 4-5 szám, 48-old.

TORNAI Endre András

M. Nemzet 1992 okt. 24

A NAGYATÁDI FASZOBRÁSZ ALKOTÓTELEP harmadszor szervezi meg a kisplasztikai biennálét. Negyvenhárom szobrász nyolcvan munkáját a városban a múlt hét végén megnyílt kiállításon mutatták be. Kiosztották a díjakat is: Nagyatád harmincezer forintos különdíját Tornai Endre András kapta meg. Somogy megye közgyűlése ugyancsak ennyi pénzzel díjazta Csokonai Lászlót. Húber András a Művelődési Intézet díját vehette át. Díjat kapott Orosz Péter, Nagy Gábor Mihály és Varga Géza Ferenc is. Illés Gyula a Magyar Honvédség különdíját vehette át.

Thu
AR

TORNAI Endre András

A provincia megszűnik a régió marad. Konferencia, Zsennye, 1991, Bp, 1992 51,52,54.

TORNYAI János

SZABÓ Gyula: Tarpai festményei.
= Református Lapok, XXXVIII. 46. sz. 1984. nov. 18.
4. p. ill.

Tarpa, Ref. templom. – fallépcső

ELŐS

1969 május elsejével
mányos Akadémia a Művésze
melynek tizenöt éves, teh
fiáját most közreadjuk. A
mény fő célja, a magyaror
eddig hiányzó összefoglal
készitése. S a tételek ny
szerét: tudományos műhely
működött a különböző szak

TORNAI ENDRE

1949. július 21-én Zetelakán született. Művészeti tanulmányokat Kolozsváron végzett. Mesterei: Vetró Arthur, Korondi Jenő és Spataru Mircea voltak. Kiállítását megrendezték Kolozsváron, Csikszeredán, Brassóban, Kézdivásárhelyen, Sepsiszentgyörgyön. Több szobra került felállításra köztéren.

Lakcíme: Balassagyarmat, Rákóczi u. 69.

Figurák, 1977, bronz, 11x15 cm
Kapuban, 1977, bronz, 11x15 cm

Magyar szobrászati kiállítás Bp. Műcsarnok 1978. V. 5-28.

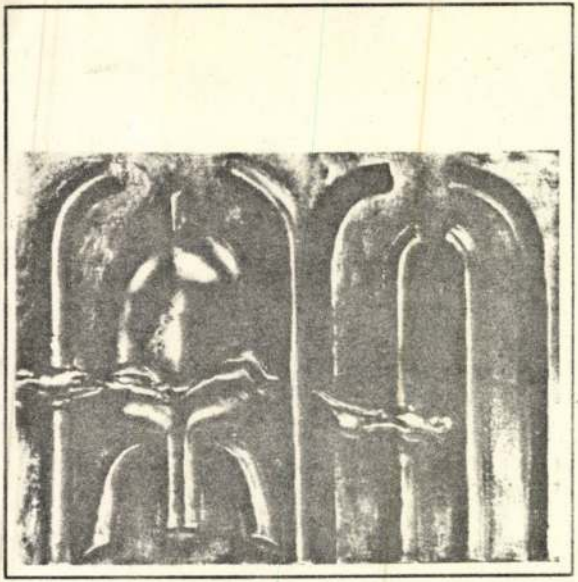

ENDRE ANDRÁS

P.SZABÓ Ernő: A valódi mondatok : Három fiatal művész közös kiállitásáról : Kárpáti Tamás, Püspöky István, Tornay Endre András:= Napjaink, XXXIII.évf. .sz. 1984 38-39.p.

8

ТАКИЕ, ДА
ТА ПЕЧАТЬ.

ЖЕ УГОДНО ЛИ СНАЧАЛА
БЕГАТЬ НАЧАТЬ.

10

11

TORNAY Endre András

Kálvária c. mise

12. 38-39. p

Új Műv. 1993

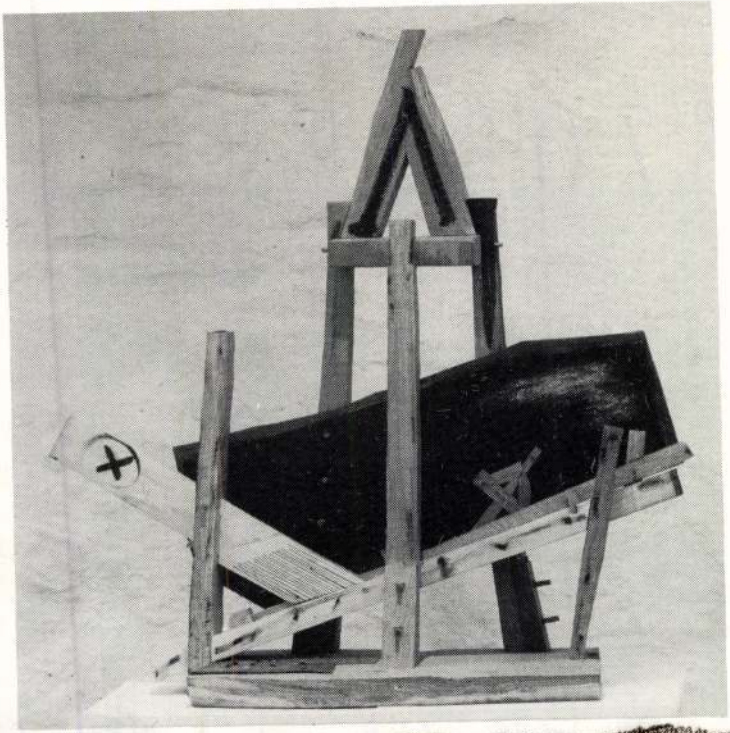

geztem. Csak a végefelé világosítottak föl, hogy ezért komoly pénzt kell kapnom...

...

(Sűrűn áthúzott, olvashatatlan szöveg.)

...

...egy vidéki laikus nem alkothat maradandót...

...ilyen mű megjelentetésére sem kiadó, sem pénz, sem patronáló... Egyébként is lektoráltatni kell. Vajon hogy fogja ellenőrizni az adatokat a lektor? Végigjárja az összes helyszínt?

...különben sem ér ez a munka semmit, mert a benne szereplő alkotások méretei nincsenek feltüntetve... (hosszúság, szélesség, magasság stb.)

Időközben szaporodtak az érdekes észrevételek... Megdöbbenéssel állapítottam meg, hogy sem a megyeszékhelynek, sem a megyének nincs olyan nyilvántartása, amely megnyugtató módon tartalmazná az általam felsorolt alkotások jellemzőit. Felmerül a kérdés: ha valahol egy mű felállításának az ötlete megszületik, ki engedélyezi azt? Sok teljesen egyforma emlékmű van egyazon területen. Nem tűnik fel az engedélyezéskor (engedélyezéskor?), hogy minden tanács hajszálra azonos giccseket kíván közterületen elhelyezni?

(Dezső ceruzával írott megjegyzése a margón: „kihagyunk tíz (10) percnyi helyet, a megyei tanács illetékesével készített beszélgetést vágjuk be...")

Továbbmegyek! Állítom, hogy M-on bármelyik alkotást fényes nappal el lehetne szállítani más településre anélkül, hogy valaki is észrevenné! A T. utcában volt egy bronz Furulyázó fiú. Az „illetékesek" nem tudtak arról, hogy elkerült a B. utcába, sőt a Városgondnokságnak arról sem volt tudomása, hogy van bronz Furulyázó fiú! Kandó szobra a pályaudvarról a K. utcába vándorolt. Ki vitte el? Nem lehet tudni. Miért? Ez sem derült ki. A P. gyár előtti közterületen állt a Táncoló nő. Eltűnt? Nem, de nem is látható, mert a térről a gyár belső kertjébe vitték azzal a felkiáltással, hogy azt a szobrot a gyár pénzén készítették. Ilyen címen a gyár mellől el kellene vezetni a folyót, mert azt nem a gyár szabályozta, hanem a tanács!

...

(Sűrűn áthúzott, olvashatatlan szöveg.)

...

...vagy valaki, aki az önkényeskedőket megzabolázza?

Még mindig ugyanaz... M-on vannak olyan épületek, amelyeket tábla jelöl, persze ezek szövege enyhén szólva, nem igaz. A márványdarab büszkén hirdeti, hogy ez egy „műemlék épület", holott csak műemlék jellegű. Egyes alkotások tisztán reklámcélokat szolgálnak. A ... Művek Vendégháza előtti téren kiállítottak egy csomó nehézipari terméket, műalkotás gyanánt.

Munkám során tanultam meg, hogy emléktábla anyagának a közönséges ablaküveg is megteszi. Csak egy címfestő, vagy egy lelkes rajztanár közreműködése szükséges. Sz-ben, a községi tanács falán, messzebbről szemlélve a bejáratot, az ember azt hiheti, a fogadónapok adatai vannak feltüntetve... Csak közelebbről derül ki, hogy a második világháború helyi áldozatainak emléktábláját látjuk.

Aztán semmitmondó emlékművekkel is találkoztam. Semmiféle vésett szövegük nem volt! Finom erőszak? Demokrácia? Rám bíznak, hogy minek az emlékét képzelem el bennük? Világháború? Nagy szülöttük? Kolera?

Sokfelé spórolnak a dolgok részletezésével. A T-i obeliszk három személynek állít örök emléket „skót" módszerekkel... Bernáth Béla, Lavotta János, Zemplén Imrey Árpád... minden más olvashatatlan.

Szakmányba készült alkotás a 35 éves felszabadulási emlékmű. Több tucat van belőle, teljesen egyformák, egymás melletti községekben sorakoznak.

(Dezső ceruzával írott megjegyzése a margón: „tartósan közeli... inzert: a könyv, majd egy példa... foto: K. L.")

Rákóczi is büszkélkedhet ilyesmivel. Sz. városában ő is kapott emléktáblát, kettőt is. Természetesen egypetéjű ikreket.

Az, hogy a megrongálódott táblákat szinte sohasem javítják, nem lep meg. De néha elgondolkozom; miért szerepel mindenütt a nagyképű szöveg: „Emléketek örökké élni fog!"

Remélem nem untatom a nézőket azzal, ha néhány szót vesztegetek legkedvesebb „emlékművemre", az S-i, piros-sárgára festett, Sarló és Kalapácsra. Remélem bocsánatos bűn, ha azt mondom, giccs a javából! Ha arra járnak, feltétlenül nézzék meg. Persze úgyis látni fogják, mert a legforgalmasabb utcák kereszteződésében áll... mindannyiunk örömére, még sokáig...

(Dezső ceruzával írott megjegyzése a margón: „megbeszélendő a szöveg...")

Láthatják rajtam, hogy nem vagyok már fiatal, de nekem sem árt újratanulni a történelmet! Például úgy, ahogy azt a Ssz-i tanács elképzeli! Ugyanis az ottaniak átírták a históriát. Idézem emlékművük szövegét: „A két fasiszta világháború ssz-i áldozatai."

...itt majd eldönthetjük, hogy beszéljek-e a gipszszobrokról — tiszta giccsek — vagy sem...

...

(Sűrűn áthúzott, olvashatatlan szöveg.)

...

...nem lehetne dolgoznom, sem ezt, sem mást...

...a végén azért a pozitívumokról is szót ejtek, úgy a becsületes. Esetleg kiemelem, hogy a köztéri alkotásokkal mely városok törődnek a legtöbbet. Rangsor nélküli saját élmezőnyöm: K., L., Ó...

És most kérem a kérdéseket ...a riporter..."

(Dezső ceruzával írott megjegyzése a margón: „kép le, szignál és címerünk be ...a pontos idővel... vége.")

*

A felvétel sohasem készült el. Tétován forgatom a sárga lapokat.

TÓTH IMRE LÁSZLÓ

A valódi mondatok

Három fiatal művész közös kiállításáról

Kimondva-kimondatlanul Pilinszky János emléke pontosabban a nevével minősíthető művészi tartás és magatartás előtt tiszteleg az a három fiatal művész, aki itt és most munkáit bemutatja. Kárpáti Tamás festőművész, Püspöky István grafikusművész és Tornay Endre András szobrászművész. Ezért hát okom volt rá, hogy az elmúlt hetekben, hónapokban, tudván a készülődésről, időről időre belelapozzak a költő valamelyik kötetébe, s arra is, hogy a szokásosnál többször gondoljak rá.

A szokásosnál többször — nem tűnik talán különösnek az önök számára a kifejezés, hiszen gondolom, az itt megjelentek közül sokak számára jelentett meghatározó élményt a találkozás Pilinszky költészetével, és sokan vannak azok is, akik éppen ezért, nemcsak a költői pálya alakulását kísérték figyelemmel, hanem azt is, hogy a töprengéseiről szinte hétről hétre az újságoldalakon is beszámoló prózaíró, publicista Pilinszky gondolatai, asszociációi milyen új szellemi élményekkel, érzelmi töltéssel ajándékozták meg az olvasót.

Mostanában egy másik alkalom is a Pilinszky iránti nagyobb figyelemre késztetett; mégpedig a Magyar Nemzeti Galériában rendezett Kondor Béla-emlékkiállítás. A jelenlevők közül nyilván nem kevesen tudják, hogy Kondort és Pilinszkyt valódi barátság kötötte össze, amelynek szép dokumentumaiként versillusztrációk, portrék maradtak ránk. Úgy vélem e terem hangulatától nem lenne idegen például az a festmény, amely 1963-ban készült, s mintegy abban a pillanatban ábrázolja a költőt, amelyben egy „valódi mondat" hangzik el. Ahogyan az Egy lírikus naplójából című sorozata egyik írásában ő fogalmazott: „Azután egy este könnyű szél kerekedik, s ahogy a fák lombja pillanatra megmozdul, orsó formában, törzsüktől csúcsukig, hirtelen azt érzem ez a levélzaj valódi mondat volt."

Pilinszky is, Kondor is a valódi mondatokat kereste. Önzetlenül és türelmesen.

Az az idő amelyben élünk, talán nem kedvez ennek a magatartásnak, a felszín helyett talán nehezen megfejthető lényeg iránti figyelemnek, a divatos helyett a mindenkor érvényes törvények kutatásának, a pillanatnyi siker helyett a talán csak hosszú idő múlva megmutatkozó, de valódi eredmények elérésére irányuló vágynak.

Éppen ezért még örvendetesebb azonban az, hogy most három művész összeszövetkezvén a Pilinszky-, s talán némileg a Kondor-életmű szellemiségéhez kötődve rendezi meg közös kiállítását. S ezért van az, hogy munkáikra gondolva Pilinszky szavait ízlelgettem, ízlelgetem magamban.

„A csírák és fűszálak hatalma, a csillagok gyengédsége" — írta egyik prózai munkájában a költő majd húsz évvel ezelőtt, mégpedig Paul Klee művészetével kapcsolatban. Miközben arról beszél, hogy milyennek látja ő Klee művészetét, sejteti azt is, hogyan közelítjük meg mi — az övét.

„Klee — írja — külsőre hasonlított Bartókra. De amíg Bartók... csupán a tisztaságig jutott el, Klee az ártatlanságig emelkedett. Nem infantilis, hanem ártatlan — ami döntő különbség, s talán a legtöbb a művészetben. Ezen a fokon csak a népművészet, s a legkülönbek tudtak megnyilatkozni. A könyörtelen őszinteség, s az öntisztulás pokoljárása, a szellem minden önelemzése, s a lélek minden vetkezése ezért van. Eljutni az ösztönök darócától a mezítelenségig, s a mezítelenségtől az ártatlanságig. Az ösztönök ko-

* Elhangzott a kiállítás megnyitásakor, 1984. május 4-én, a Miskolci Galériában.

vényeket tudunk itt közölni, mint — eddigi ismereteink szerint — egyetlen írói megemlékezésből:

„... Tikkasztó augusztusi forróságban érkeztem meg az Avas-aljai városba... — Nem szállodában kaptam szállást, hanem... a Minoriták templomával szemben egy földszintes házban... Már a megérkezés reggelén a Bögöben (Miskolc kedvelt étterme) találkoztam Nagy Lajossal... Peterdi Andor társaságában mélázott a reggeli mellett... Tersánszky mókás alakja is felvillant a borozó esték vigalmában... Mécs László a Minoriták kolostorában kapott szállást és ellátást... — Az Avason csavarogni szerettünk. Temetőjében Marconay Tiborral, Imecs Bélával ősi neveket böngésztünk a korhadó fejfákon... — Veres Péter szintén ‚nagy szám' lett a kongresszuson... — Egy forró estén, séta közben ismertem meg a kedves Sárközi Györgyöt, aki később érkezett... — Nem emlékszem pontosan a helyre, ahol összejöttünk. Mintha egy kerthelyiség árnyas fái alatt tanácskoztunk volna, szinte álmomban látom, ahogy Majthényi György, a nagy kiromantikus ‚tenyérből jósol'... — Az előadások is ebben az emlékeimben elmosódó, tágas kerthelyiségben zajlottak le, legtöbbször Kárpáti Aurél elnöklésével... Veres Péter... közben értesítést kapott hazulról, hogy megbetegedett a disznójuk. Alkalmi kerékpárral vágtatott Miskolcról Balmazújvárosba. Az oda-vissza út százhúsz kilométer... — Előadásomban az egységes irodalmi értékítélet, a szellemi önállóság és írói felelősség mellett tettem hitet..."

Az íróvendégek elhelyezéséről a helyi sajtó is azt írta, hogy „a legtöbbjüket miskolci egyszerű házaknál helyezték el. Szívesen ismerik el az írók, hogy azoknál a kisembereknél, ahol elhelyezték őket, ragyogó tiszta szobát kaptak és olyan vendégbarátsággal találkoztak, amit sohasem fognak elfelejteni..."

A miskolci íróhéten megjelent írók névsora a sajtó- és emlékezés-idézetekből lassan összeáll. Érdekesebb a távolmaradók számbavétele; akiknek ottlétét ígérték, illetve várták. Bárdosi Németh írja, hogy az őt vendégül látó „festőművész-tanár" család még Bálint Györgyöt várta, aki spanyolországi útja miatt maradt távol. Azt is ő említi, hogy „nem találkozhattunk József Attilával sem, akit szintén vendégül vártak Miskolcra". A József Attila levelezéskötet tanúsága szerint ő augusztus elejétől nővérénél tartózkodott Balatonszárszón. Nem jelent meg az ünnepélyes megnyitóra Albrecht herceg és Ugron Gábor sem, akiket pedig ígértek az előzetes hírek. Az „íróest" ígért szereplője volt Móricz Zsigmond, Beczássy Judit, Trócsányi Zoltán, Barabás Gyula, Illyés Gyula, Nyírő József, Tamási Áron és Baktay Ervin, akik végül nem léptek a színpadra. A zenepalotában tartandó műsor előzetes programjában szerepeltek még: Szondy György „Az ifjúság irodalma..."; Kunos Ignác „Török testvéreink" című előadásával, valamint Buday György előadó szereplését is ígérték. Az újságok nem szóltak róluk a lezajlott műsor szereplői között.

A miskolci íróhét irodalomtörténeti szerepének és jelentőségének megítélésére itt vállalkozni nem lehet. Ami tény: dokumentálja az IGE aktív létét 1936-ban, amiről a szakirodalom eddig nem adott számot. Az IGE-íróhetek sorában a folytonosság meglétét tanúsítja. A Balaton körüli — 1932-es — úttól érvényesült a széles írói kör részvételének biztosítása; ezen belül pedig az utódállamok magyar irodalmi életének képviselőivel való találkozás alkalmának megteremtése, valamint a vidéki városok íróinak szerepeltetése a kongresszusokon. Mindezt a Miskolcon megjelent írói közösség is bizonyította. A tanácskozások eszmei-világnézeti tartalmát kezdettől — s az IGE egész működésében — az írók gazdasági függetlenségéért és politikai-alkotói szabadságának biztosításáért vívott küzdelem jellemezte. Kárpáti Aurél személyében jelentette a küzdelem folytonosságát. A dolgozó osztályok kulturális és társadalmi életéről — Veres Péter előtt — Móricz Zsigmond a lillafüredi íróhéten, Bresztovszky Ede és Féja Géza a margitszigeti íróhéten tartott forradalmi gondolatokkal telített előadást. A közönséggel, az olvasókkal való találkozás ez alkalommal kiegészült az egyhetes együttlakással. Ennek jelentőségéről és maradandó hatásáról azok — a még köztünk élő — miskolci lakosok tudnának beszélni, akik vendégül látták az írókat. (Kérjük is őket, valamint a város tevékeny helytörténészeit, hogy adjanak hírt az 1936-os íróhét élményeiről, emlékeiről.)

Nagy Lajos a balatoni íróhét végén Pakots József Emlékkönyvébe azt írta, hogy „az Igében még most sem hiszek"; véleménye szerint „egyszer volt Budán, akarom mondani a Balatonnál kutyavásár": azaz, az IGE képtelen lesz újabb íróhetek rendezésére. Ezek után Nagy Lajos ott volt a lillafüredi íróhéten, írása jelent meg a Lillafüredi Fürdőújság különszámában és a margitszigeti íróhét alkalmából kiadott „Magyar író — Magyar könyv" c. kiadványban, végül pedig fellépett a miskolci Nemzeti Színház színpadán az IGE rendezvényén. Emellett kezdettől tisztségviselő volt a szervezetben, s 1945-ben az alelnöki posztot töltötte be.

Ideje lenne ezt az árnyékban maradt írói szervezetet végre megismernünk, s talán még egy ismeretlen íróhétre is rátalálnánk, miként a miskolci íróhétre is rábukkantunk.

Mit láthatunk a megyében?

Sárga papírra gépelt, agyonjavított szöveg akadt kezembe a múlt héten. Nem először találkoztam vele. Egy fél éve is van már, hogy ide-oda dugdosom. (... sárga, a színes technikánk miatt — mondta Dezső — tudod a fehér színt...) Mostanában naponta többször eszembe jutott, hogy el kellene olvasni. Vallomásfélének tűnt, sok év tapasztalatának, holmi kiábrándultság-monológnak.

*

Régi beszélgetés emléke világítja meg agyamat: „... ez az ember, ez a ... VALAKI (így fogalmazott Dezső) el fogja mesélni kálváriáját... természetesen a kamerák előtt (egyetlen kamerájuk van) ... és ezt majd pörgetjük, (Dezsőék pörgetésnek a forgalmazást nevezik) mindenkinek, kívánság szerint... így segítünk a kisöregnek is... ő feloldozást nyer, mi (vagyis Dezsőék) tovább növeljük konzerveink (kész műsoraik) számát..."

A felvétel természetesen sohasem készült el. Csak a szöveg maradt meg, kissé hiányosan. A ALAKI-nek nevezett „kisöregről" már senki sem emlékszik, ürgsőnek is rossz a memóriánem „nem a mi hibánk (mondéles visső), nem tudjuk kinek a és csoport.

Tétován forgatom a sárga lapokat...

*

(Dezső ceruzával írott megjegyzése a margón: „... Bemondó felvételről az elejére: 30 mp... inzert: a szokásos a pontos idővel...")

„Szívinfarktusom után sem tudtam tétlenkedni. Ilyen az alaptermészetem. Az orvosok keményen eltiltottak a munkától. Végleg leszázalékoltak. Persze, nálam nem sokáig tart a kétségbeesés állapota, azt is mondhatnám, semeddig.

Már áprilisban — akkor azt hittem, kedvtelésből — műemlékek, építészeti emlékek kutatásával kezdtem foglalkozni. Ez a munka másfél évig tartott — nem hittem volna! Menet közben annyi nehézség adódott... Igen sok könyvet kellett elolvasnom, kijegyzetelnem, amíg ez a kis kötet (köteg) elkészült. Százegynéhány oldal.

(Dezső ceruzával írott megjegyzése a margón: „közelkép... a háttérben a könyv inzertje... kamera fix...")

Most — a lényeges kérdések előtt — röviden elmesélném, mit csinálok a könyv összeállítása óta... Hát evés-közben-jön-meg-az-étvágy alapon vízimalmok kutatására adtam a fejemet. A vízimalmok esetében nem tudtam szó nélkül elmenni a fürdők, strandok mellett sem. Ez utóbbiakat mellékmunkaként vizsgáltam mindaddig, míg alaposan mellékvágányra nem tereltem önmagamat, hiszen a földrengéseket is ki kellett gyűjtenem 455-től 1918-ig, illetve 1956-ig. Ismeretes, hogy források földrengések következtében is keletkezhettek.

(Dezső ceruzával írott megjegyzése a margón: „inzert: Tokaj—Eperjesi hegyvonulat... foto: K. L... kamera nyit...")

Kételkedő természetű vagyok, ezért kényszerültem mindennek alaposan a végére járni. Elfáradtam, de meg is nyugodtam.

Feleslegesnek tűnő igyekezetemből itt csak a Mit láthatunk a megyében? című könyvemmel szeretnék foglalkozni... és az általam elkészített kataszterrel... Remélem, nem leszek unalmas ebben a filmben!... Ezúton szeretnék köszönetet mondani mindazoknak, akik lehetővé tették számomra, hogy a tévékamerák előtt beszélhessek... dolgaimról... nehézségeimről.

(Dezső ceruzával írott megjegyzése a margón: „beúszik a címerünk, 8 mp... körpanoráma...")

Az összeállítás a helyszínen talált adatokat tartalmazza. Betű és sor pontossággal. Ennek a kataszternek az elkészítéséhez a megye valamennyi települését és a települések valamennyi utcáját végig kellett járnom. Bemondásra adatot nem rögzítettem. A megyében teljességre törekedtem. (Itt majd részletesebben, ha a film készítői igénylik.) Nem tartalmazza írásom azokat az „alkotásokat", amelyekhez hiteles adatokat ott, vagy másutt nem találtam. Kereken ezer mű van feldolgozva.

(Dezső ceruzával írott megjegyzése a margón: „inzert: a megye domborzati térképe... származási helye: 7. számú Általános Iskola...")

Csupán megjegyezni kívánom, hogy a megyei tanács hivatalos kimutatása 300 művet sorol fel.

Munkámról, amelyről most beszélek, elkészülte után több intézmény és „szerv" is tudomást szerzett. Ezek közül néhány nagyon szerette volna átvenni az anyagot. Volt közöttük olyan, amelynek csak a „mű" kellett volna, de a nevem nem. Akadt olyan, amelyik ingyen szerette volna megkapni az egészet, de például a megyei és a városi tanács még úgy sem. Teljesen közömbösek voltak munkám iránt. Elkeseredtem... Én ezt a tevékenységet eleinte kedvtelésből, minden anyagi érdek nélkül vé-

SZEMETHY IMRE RAJZA

romsötétjéből Klee művészete egy bárány ártatlanságának erejével világít."

Így világít Pilinszky művészete is. És ahogyan a saját művészetére érvényes, úgy érvényes állapítása a most bemutatkozó három művészre is. „Akinél a részletek zaja — mondta egyik interjújában — elnyomja az egész csendjét, szegény gazdag az. Ezzel szemben a valódi beszéd a művészetben mindig a gazdag szegénység beszéde."

Azok, akiknek munkáit itt láthatjuk, nem szegény gazdagok. Beszédük a „gazdag szegénység beszéde!" Hiszen olyan művészek, emberek beszéde, akik egyszerre törekednek önmaguk megismerésére, s az örök emberi történések titkainak megfejtésére. Egyszerre törekednek az itt és most művészetének megteremtésére, és az elmúlt idők közösségi művészetének feldolgozására, a hasznosítható tapasztalatok integrálására. Olyan művészek mutatkoznak be, akik természetesen nem vonják, nem is vonhatják ki magukat azok alól a hatások alól, amelyeket a hetvenes évek második, a nyolcvanas évek első felének társadalmi, művészeti hullámverései gyakorolnak rájuk — már csak azért sem tehetnék ezt, mert az elmúlt tíz évben itt formálódott, ívelt felfelé pályájuk —, akik azonban sohasem a pillanatnyi, a látványos, ám a történéseknek csak a felszínét jelentő mozzanatok megragadására törekedtek, hanem az általánosabb érvényű tanulságok megfogalmazására.

A grafikus Püspöky István arról beszél, hogy „a rajzoló kötelessége, életben maradásának feltétele — hasonlóan a költőkéhez — felmutatni az embert." A festő Kárpáti Tamás így vall: „Az időtlen emberit szeretném megfogalmazni." A szobrász Tornay Endre András időtlenné lényegített — vagyis nem csupán a mi korunk emberére érvényes — jelképeket alkot. És ez a mozzanat nem csupán az ő pályájuk, hanem a fiatal magyar művészet egésze számára is igen fontos. A jelen történéseinek kiszakítása a múlttal és a jövővel való összefüggés-rendszerből előbb-utóbb gyökértelenséghez vezet, a lépték elvesztéséhez, a jelenségek félreértelmezéséhez, vagy mások eredményeinek kellő megfontolások nélküli átvételéhez.

Természetesen mindhárman máshogyan teszik ezt. A szobrász Tornay Endre András például úgy keresi a „gazdag szegénység beszédének" lehetőségét, hogy miközben az itt élő ember szemszögéből nézi a világot, megőrizte annak a közösségnek az igényét, amellyel hosszú ideig szoros kapcsolatban állt — s szellemi, érzelmi szempontból természetesen ma is áll —: az erdélyi magyar nép, de ezen túl, az Európa e táján élő népek formaképzési leleményeit, világkép-formáló erejét. Felhasználja a népi tárgyformálás tapasztalatait, de azzal, amit ennek segítségével az Imáról, a Táncról, az Ünnepről, vagy az emberi lét más alapvető mozzanatairól szólva elmond, e mozzanatok múltbeli és mai jelentését egyaránt értelmezi, az önmagunkkal, s a társakkal való (igazi) találkozás lehetőségeit kutatja.

A festő Kárpáti Tamás az információdömping kihívására úgy felel, hogy nem extenzív, hanem intenzív totalitásra törekszik, annak a kevés értékes dolognak a mélyére kíván leásni, amely körülveszi. Mintegy a középkori mesterek műgondjával, alázatával festi, rajzolja újra és újra a bibliai példázatokat, esendő figuráiban újra és újra saját lét-helyzete, szerepvállalása megfogalmazására törekedve. Mint e teremben is látható alkotásai jelzik, korai rokokós korszakát egyre mélyülő drámai hang, vörösesbarna ragyogású képek követték, hogy színvilága az utóbbi időben újra összetettebb legyen. A megszínesedett művek azonban szerintem nem arról beszélnek, hogy lemondott az emberi lét leglényegesebb mozzanatainak megragadásáról, hanem arról, hogy egyre erősebb benne a remény, az egyén és a külvilág közötti kapcsolat mégis, mindennek ellenére harmonikusabbá válhat, hogy végső soron az egyéni etikai tartás, a világ történéseire adott minden egyes gondolati, érzelmi válaszunk szerepet kap a jövő formálódásában.

A grafikus Püspöky István főhősei a festőéhez hasonlóan kiszolgáltatott, ám tiszta emberek, s miközben Árgyélus-figurái ezt az embert jelképezik, a népballadák tömörségét, szürrealizmusát, Nagy László protestáló költészetét is idézik, az emberi, művészi példakép Kondor Béla mindenséggel szembesülni kívánó dacát, vagy Lenkey Zoltán szelíd figyelmét. Kalitkái az egyén lehetőségeinek szimbólumai, ahogyan azok az újra és újra felbukkanó corpusok is. A kalitka ajtaja azonban véglegesen sohasem zárul be nála, ahogyan végső soron az Árgyélus-figura sem szenved vereséget.

A grafikák, ahogyan a képek, s szobrok is, magukban hordozzák a megmaradás, a valódi mondat megtalálásának lehetőségét. Hogy éppen ma divatosnak számít-e, amire ez a három művész törekszik, nem tudom, hiszen abban a korban élünk, amelyben minden eddiginél több stílus, szemléletmód él egymás mellett, s az utóbbi időben a neoavantgard után nálunk is a posztmodern törekvések kezdenek divatba jönni. A divattal kapcsolatban egyébként érdekes dolgokat olvashatunk Pilinszky már idézett jegyzetében;

„Minden divat veszélye — írja —, hogy lokális. Pontosabban; provincialitást jelent az idő sodrásában, a századok kontinentális méreteihez viszonyítva. Képzeletünk egyik fő hibája, hogy erősen térbeli. Innét, hogy a provinciális kicsiséget előbb fölmértük, mint a divatok időbeli provincialitását. Voltak azonban századok és kultúrák, helyileg talán jelentéktelenek, mégis hatalmas, mondhatnám univerzális időérzékkel megáldva. Felnőhetünk egyszer mi is hozzájuk? A görögökre gondolok. Vajon megadatik egyszer számunkra is az igazi és egyetlen vakmerés, távol a divatok álmelegétől, a pillanat provinciájától? Félek, hogy beidegződéseink túl erősek. Félek, hogy a megszokás nehézkessége túlon-túl erős bennünk, s konzervatív alkatunk túlon-túl hozzászokott a divatok kockázat nélküli vállalásához."

A divatot vállalni tehát — vagy inkább önmagunkat?

A kiállítók erre a kérdésre — úgy érzem — már feleletet adtak.

P. SZABÓ ERNŐ

Hírek

Július 4-én tartja idei első előadását az Agria Játékszín. Idén tizedik alkalommal várja az érdeklődőket nagyszabású nyári rendezvénysorozatára Eger. A Játékszín programjában magyar klasszikus vígjátékként helyet kapott Nagy Ignác Tisztújítás című harsány komédiája, amelyet Valló Péter rendezésében a líceum barokk udvarán állítanak színpadra, Székhelyi József, Pogány Judit, Szirtes Ági és Koltay Róbert szereplésével. Az egri vár romkertjében ezúttal Bornemissza Péter Magyar Elektra című tragédiája kerül színre; az előadást ugyancsak Valló Péter rendezi, a főbb szerepeket Koltay Róbert, Reviczky Gábor, Almási Éva és Fehér Anna alakítja. A Játékszín programját ezúttal is orgonakoncertek, hangversenyek, népzenei és néptáncegyüttesek fellépései gazdagítják.

✶

Ötvenöt éves korában váratlanul elhunyt Payer István, laptársunk, a Tatabányán megjelenő Új Forrás című irodalmi folyóirat főszerkesztője. Visszahúzódó, szerény, rokonszenves egyénisége, nagy irodalmi műveltsége együtt járt szerkesztői igényességével, műgondjával. Halála fájdalmas veszteség.

✶

Hosszan tartó betegség után 55 éves korában meghalt Zám Tibor író, szociográfus, a kecskeméti Forrás című irodalmi folyóirat főmunkatársa. Íróként a Nyírségből indult, első írásait a debreceni Alföldben még Mocsár Gábor jelentette meg. Közel húsz éve élt Kecskeméten. Tavaly megjelent Szeplős fogantatás című elbeszéléskötete novelláiban érett, kiforrott eszközeit tudatosan használó szépíróként jelentkezett. Halála irodalmunk érzékeny vesztesége. Emlékét őrizzük.

✶

Elhunyt Fazekas György, a neves publicista, a Magyar Hírlap nyugdíjas olvasószerkesztője. Miskolci volt; édesapja Fazekas Sámuel a két világháború közötti időszak egyik legszínvonalasabb napilapját, a Reggeli Hírlapot szerkesztette a városban. Fazekas György Miskolcon, az édesapja irányításával kezdte újságírói pályáját. Munkaszolgálatosként megjárta a második világháború poklát. Fogságból hazatérve a demokratikus magyar sajtó munkatársa, majd éveken át dolgozik a Szabad Nép szerkesztőségében. 56 után részt vesz a Magyar Hírlap létrehívásában s annak olvasószerkesztőjeként megy nyugdíjba. Nyugdíjas évei is tevékenyek; megírta emlékiratai két kötetét, cikkeket publikált a sajtóban, legutóbb a Mozgó Világ hasábjain. Hetvenéves volt. Halála fájdalmas veszteség.

✶

Jókai Anna és Kolozsvári Grandpierre Emil lesznek idén az ünnepi könyvhét kiemelkedő íróvendégei Miskolcon és Borsodban. A megyei II. Rákóczi Ferenc Könyvtár reprezentatív estet rendez a Kelet irodalmi és közművelődési kör alkotói számára, akik egyébként Sárospatakon rendkívüli irodalmi órák keretében is találkoznak az ifjú irodalomkedvelőkkel. Ugyancsak a könyvhét keretében Kriston Béla is találkozik miskolci olvasóival, s dedikálja A megszállott című, a Fazola család történetét feldolgozó regényét.

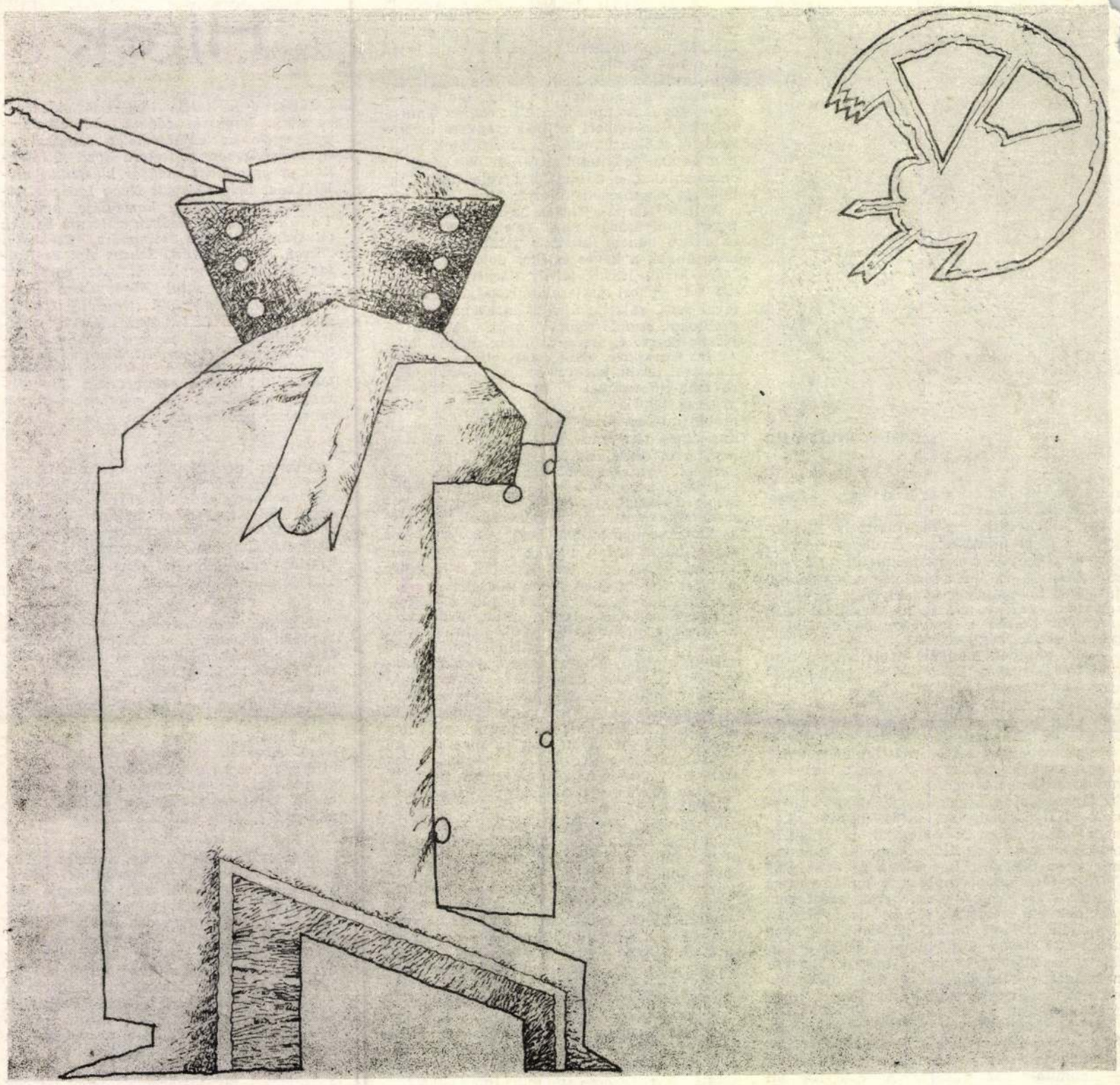

Ára: 8,50 forint

MÁJUS 8–JÚNIUS 4: BÉKE ÉS BARÁTSÁG HÓNAP / ÜNNEPI FILMBEMUTATÓ-SOROZAT A PROGRAM KERETÉBEN / LENINVÁROSBAN KIÁLLÍTÁS: SZOCIALISTA FILMEK PLAKÁTJAI 1984-BEN / HARCTÉRI REGÉNY: ÜNNEPI DÍSZBEMUTATÓ A GYŐZELEM NAPJA ALKALMÁBÓL KAZINCBARCIKÁN / BÉKEGYŰLÉST RENDEZTEK A FILM ALKOTÓI RÉSZVÉTELÉVEL / A PROGRAM SZOVJET VENDÉGEI: N. ANDREJCSENKO FILMSZÍNÉSZ, V. NAUMOV FILMRENDEZŐ, NY. SZUMENOV FILMESZTÉTA / A GANDHI ÉLETÉRŐL KÉSZÜLT KÉTRÉSZES INDIAI–ANGOL FILM BEMUTATÓJA MISKOLCON / EMLÉKEIM A RÉGI PEKINGRŐL: KÍNAI FILM A BÉKEHÓNAP IDEI FILMMŰSORÁN

TORNAY Endre András

91 6.37

91 12.40

Új Művészet

TORNAY ENDRE ANDRÁS

Lépőmérő,1989,festett fa,4ox7ox8o - 91.12.39.

Új Művészet

TORNAY Endre András

P. Szabó Ernő

„Amit a génjeidben hordozol…"

[Tornay Endre András] [életjel]

Magyar Ifjúság, 1984. aug. 24. XXVIII. évf.

34. sz. 19 - 21. ill

Kádár Béla:
Hidas városkép,
1910. k. olaj, dekli,
69,5 × 100 cm

Kádár az élet örömét és szépségét ünneplő művein szinte egész életében úgy dolgozott, hogy közben anyagi gondokkal küszködött. A harmincas évek végétől más természetű gondok is megnehezítették munkáját. Münchenben 1937-ben megrendezték *„az elfajzott művészet, az entartete Kunst"* fogalomkörébe száműzött művek hírhedt kiállítását. Azon az ő műveit is pellengérre állították. Attól kezdve nemcsak az avantgardizmus kifejezőjegyeivel festett művei miatt kellett éreznie a mellőzöttséget, hanem származása miatt is. Bár a mi hazai művészetpolitikusaink türelmesebbek voltak, mint az

TORNAY ENDRE ANDRÁS

Tornay Endre András kiállitása a Dorottya utcai Kiállitóteremebn, 1984 julius 6-28. / [a kiáll. rend. Orosz Péter]. - Bp.: Műcsarnok, 1984 [6] p., ill. E

MÜLLER

Ipari, Ker.-i és Ép.ipari Kft
Vasipari gépműhely
Biztonsági hevederzárak
Egyedi kisgépek
Erd, Árpád u. 6
Fax (23)4 6107
Rádiótelefon: (60)12042

(23) 4 6107

Müller Adolf 1085 Rökk Szilárd u. 23 **134 5589**
—**Adrienne** 1039 Hímző u. 3 **187 3705**
—**Alexandr** 1096 Haller u. 60 **114 1121**
—**András** műszerész 1108 Gőzmozdony u. 2 **178 1579**
—**András** mérnök 1134 Angyalföldi út 35 **129 9092**
—**Andrásné** 1037 Kiscelli köz 9 **168 6701**
—**Antal** 1013 Attila út 27 **175 6464**
—**Antal** előadóművész 1044 Gárdonyi Géza u. 9 **189 0932**
—**Antal** fizikus 1086 Szeszgyár u. 2/b **133 3258**
—**Antal** 1083 Szigony u. 2/a **134 8132**
—**Antal** gépkocsivezető 1104 Mádi u. 93

NŐSZOLGÁLAT 166 7032, 166 7449

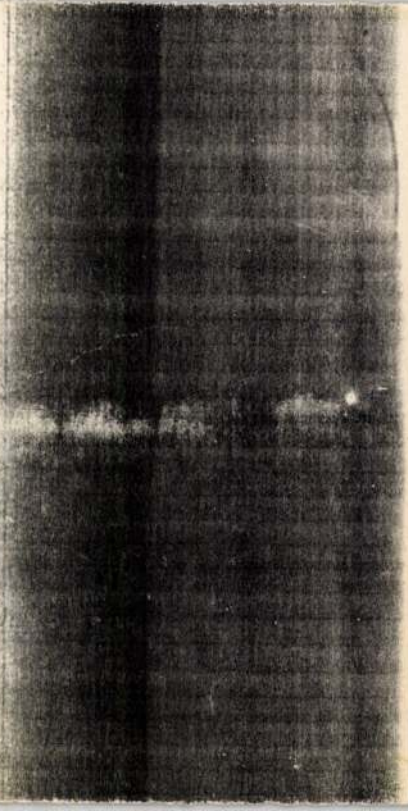

TORNAY ENDRE ANDRÁS

P.SZABÓ Ernő: Tornay Endre András szobrai : Dorottya utcai Galéria, 1984. julius 6-28. = Müvészet, XXV.évf. 10.sz. 1984 58 - 60.p. ill.

TORNAY ENDRE András

P. Szücs Juliann

Szerszámszobrok:

Tornay Endre András kiállítása a Dorotya utcai galériában

Népszabadság, 1984. juli. 20. 7.

XLII. 169

meglepő harmóniaérzékkel anyaga és tárgya
legkifejezőbb módon adja elő."

r]: Borsos Miklós. Népszava, 1941. január 26.)

ívás

) 1991

Képzőművészeti Dokumentációs Központja 1991-ben
CIÓ új művészeti ágának magyarországi fejleményeit
egy reprezentatív kiállításon.
részvételt minden magyar művész megpályázhatja.
etes terv benyújtásával, mely tartalmazza a tervezett
gondolatát, működési elvét, a hozzá szükséges tech-
megjelölését, méreteit, a kivitelezés és az üzemelte-
it. Az anyaghoz csatolni kell továbbá a pályázó rövid
t. (Rajzok, fotók, videokazetta beküldése kívánatos.)
rvezett installáció lejátszót is magában foglal, kérjük,
bb kivitelezés érdekében – VHS rendszerű legyen.
rálására *1991 januárjában* kerül sor, majd az elfoga-
vel konzultálva, az anyagi és technikai lehetőségek
nk a kivitelezésről. Az elkészített videoinstallációkat
be, melyhez katalógust adunk ki. A legjobb műveket
zreműködésével díjazzuk.
le: Mészöly Suzanne. Szakértők: Beke László művészet-
Judit, az MTV Videovilág című műsorának szerkesztője.
ásának határideje: 1991. január 20.
apítvány Képzőművészeti Dokumentációs Központ.
st XIV., Dózsa György út 37., Pf. 35. 1406.
gy 122-7405/30. mellék

Tornay Endre András, szobrán

L: Vigh Tamás

Lámcz S: Képzőműv. krónika 927-931

Jelenkor, Pécs, 1981. okt XXIV/10

Tornay Endre, szobrászművész

Ikarus, 10 cm. 1978.

16

Művészet, Budapest 1980. szept. 23. old.

. Egész ide[illegible]ia Dosz-
gy ez a képzom[illegible]k élé-
ríti. Ebből kiindulva, [illegible]kozás-
z létre.

odalmi és a képzőművészeti térá[illegible]zolás között? kellett ahhoz, hogy ilyen plasztikus és viszonylat hozzon létre. Miben látja az irodalmi és a képzőtás különbözőségét?

ot, hasonlóságot mondanék. Bármilyen furcsán ók közül sem mindegyik látja a teret. Sok nagy ség, legalábbis nincs meg olyan fokozott mérték-ben, és ezért ebben a vonatkozásban Dosztokerül a képzőművészethez, a festőművészhez. an tud állapotot, hangulatot ábrázolni. Az állaz időjárást, a nap hangulatát, a szürkületet, emgiai alkonyatot, természeti alkonyatot, magát a űkösségét. Ez az a hely, ahol az ember hajlottá dni, összeszorítják őt a szűk falak, valamilyen ónak, lépcsőnek a szűk falai, amiket Dosztoír le. A perc hangulatának az ábrázolásánál a onensekből indul ki, mint az író. Dosztojevszkij adja vissza, hogy az igazi illusztrátor nem térhet nnen származnak sajátos színmegoldások, a szíforma feszültsége. Mindezt az ösztönzést az író ezt, mert van fordított eset is, amikor a viszony-

Tornay Endre András, [ ]

L.: Medgyessy f.

Lázár I.: Képzőműv. Krónika 359-362

Jelenkor, Pécs, 1981. április XXIV/4.

Tornay Endre András szobrász

(Zetelaka, 1949 -

Művészeti tanulmányait Marosvásárhelyen és Kolozsváron végezte. Tanárai: Huszyadi László, Korondi Jenő, Mircea Spătaru és Vetró Artúr voltak.

Kiállítása a Studió Galériában

Bp. 1978 okt. 4 - 21 -ig

- katalógus a könyvtárban -

Kiállítás

Tornay Endre András szobrászművész alkotásai láthatók a Stúdió Galériában, október 21-ig. A kiállítás anyagából mutatunk be egy fa, egy ólom és egy gipsz portrét.

dályozása céljából. A létesítményt a 26-os Allami Építőipari Vállalat 54-es építésvezetősége készítette. Az egész vízelvezető rendszer kiépítése még tart egy szakaszon, éppen a szinttartó bukó előtt, de a munka zömét már elvégezték.

G. J.—G. K.

Vetélkedő az üzemben

(TUDÓSÍTÓNKTÓL)

A MÁV Fatelítő Üzem dombóvári üzemében színvonalas vetélkedőt rendeztek a szocialista brigádok között. A brigádok összemérték tudásukat irodalom, történelem, földrajz, sport és politikai kérdésekből, munkavédelmi tudásukat pedig szellemi TOTÓ-n.

A vetélkedőn négytagú zsüri volt és pontozásos rendszerrel döntöttek a helyezésekről. Első helyezést a Gyenis Antal szocialista brigád, második helyezést a Ságvári Endre brigád, harmadik helyezést az Arany János szocialista brigád ért el. A helyezés sorrendjében 800, 700 és 500 forint volt a díj. A vetélkedő a szakszervezeti titkár zárszavával ért véget, aki megköszönte a brigádok

Tornay Endre András

a müvész
"Portré"
c,müvével szerepelt Budapesten
a Studió Galériában rendezett
kiállitáson.

Tornay Endre András
Budapest / Stúdió Galéria

Tornay Endre András: Portré,
égetett agyag, 27 cm, 1975
(fotó Kalas)

----------Kiállitások:

Müvészet, 1978. október/ 48.oldal.

Tornay Endre András

Tornay Endre András kiállítása a Budapesten a Stúdió-galériában megnyílt.

—: Kiállítások
Művészet, 1978. október – 48. lap.

Tornay Endre

Torzó I - II - III c. érmés szerepelnek

Madár az Éremművészet 1977.

Kapu Viállításon

Gontvány terem 1977 szeptember

Tornay Endre András, szobrászművész

A Fiatal Képzőművészek Stúdiójának kiállítását Szegeden, az új Ifjúsági Házban rendezték meg. — Szerepel a tárlaton Tornay Endre András szobrászművész alkotása.

P. Szabó Ernő: Stúdiókiállítás Szegeden, Magyar Ifjúság, 1981. szept. 22. 27. old.

Tornay Endre András, szobrászművész

Szombathelyen megnyílt a tavaszi tárlat. – Az elmúlt év során három művésszel gyarapodott a vasi alkotók tábora: Köszegen Tornay Endre András szobrászművész és Kodolányi László iparművész talált otthonra.

(kulcsár): Tavaszi Tárlat.
Vas Népe, 1982. márc. 7.

Tornay Endre András, szobrászművész

A Vas Megyei Tavaszi Tárlat a Megyei Művelődési és Ifjúsági Központ kiállítótermében látható. –

Tornay Endre András famunkái elsősorban bizarr vonalvezetésükkel tűnnek ki a tárlat anyagából.

„Menyasszony" (fa), [repr.]

Kulcsár János: Színes szőttes.

Vas Népe, 1982. III. 13.

Tornay Endre András szobrász

Nagy Zoltán: Helyben járás
Pécsi Országos Kisplasztikai
Biennálé

Művészet, 1983. november

Tornay Endre András szobrász

Chikán Bálint: Harmonikus szimbólumok

Művészet, 1983. szinius

Tormay Endre

Mūvészeti Alap dija

Magyar Nemzet 1984. IX. 30.

Tornay Endre András szobrász

Kiállítás a Miskolci Galériában

Ungvár Nemzet 1984. IV. 29

Tornay Endre András szabadsa

Viállitás a Miskolc galériában

Magyar Nemzet 1984. V. 5.

Tornay Endre András

Tornay Endre András szobrászművész munkáiból nyílt meg tárlat pénteken a Dorottya utcai kiállítóteremben. A kiállítás július 29-ig tart nyitva.

◆

Magyar Nemzet 1984. VII. 7.

Tornay Endre András
Kiállítás a Barból '32 galériában

Magar Nemzet 1984. X. 16.

Tornay Endre András, szobrász

TORNAY ENDRE ANDRÁS 1949-ben született Zetelakán (Románia). Szobrászati tanulmányait Marosvásárhelyen és Kolozsváron végezte. 1981 óta él Magyarországon.

–

Mozgó-lexikon

Mozgó Világ, Bp. 1984. sept.

Boríték 3.

x/19

Tornay Endre András, szobrász

L: Püspöky István

Magyar Világ, Bp. 1984. szept. X/9.

Tornay Endre András, szobrász

L. Gál Tomás

Vadas József: Tét nélkül 12

Élet és Irodalom Br. 1984 máj. 2. XXVIII/9

Tornay Endre András, szobrászművész

Az Országos Képzőművészeti Kiállítás ápr. 8.-án nyílt meg. – A kiállítás utolsó termében vannak elhelyezve a kisplasztikai művek. – Szerepelnek Köry Emil és Tornay Endre András rusztikus faszobrai. /említve/.

P. Szabó Ernő: Visszanézni a csillagokra.
Magyar Ifjúság, 1982. máj. 28. 34. old.

Tornay Endre András

Megnyílt a IX. kisplasztikai biennálé

A Pécsi Galériában megnyílt tegnap a *IX. országos kisplasztikai biennálé*, amelyen hetvennél több alkotó, mintegy százhetven munkája látható.

A biennálé első díját *Tornay* Endre András, a másodikat *Gulyás* Gyula, a harmadikat *Kaubek* Péter kapta. A Művészeti Alap különdíját *Kalmár* Jánosnak, a Képző- és Iparművészeti Lektorátus különdíját *Szabó* Tamásnak ítélték oda. *Szöllössy* Enikő, a baranyai alkotótelepek, *Bakos* Ildikó, a Mecseki Ércbányászati Vállalat kitüntetését érdemelte ki.

A tárlat augusztus 25-ig látható Pécsett, a Széchenyi tér teremben.

Magyar Nemzet 1985. VII. 1.

Tornay Endre

Péri Galina kiállítása

Magyar Nemzet 1985. VIII. 29.

Tornay Endre

Kiállítás a Felsi Galériában

Magyar Nemzet 1985. VIII. 29.

Tornay Endre András

P. Lucs Julianna: Rész az egészből?
Jegyzet egy országos tárlat
emblémájához

Népszabadság, 1985. VIII. 24.

Tornay Endre András, szobrászművész

A XI. salgótarjáni tavaszi tárlaton szerepelnek művei: fakompozícióinak érzékeny, a székely népi hagyományokat átlényegítő konstruktivitása, meleg ridisága képezi fő értékét. Tökéletesen műveli az éremművészetet is, mint erről kiállított sorozata tanúskodik. [említve]

Vrunák Emese: A XI. salgótarjáni tavaszi tárlatról. Napjaink, 1981. ápr. 36. old.

Tornay Endre András, szobrászművész

A Műcsarnokban rendezték meg az országos tárlatot, melyen szerepel a művész félméteres ólomfa – faragott, karcolt, vésett, patinázott – „Pásztor"-a. (említve). Lassan, de biztosan iz-mosodó tehetségére egyre jobban oda kell figyel-ni!

Wagner István: Elményre várva.
Magyar Hírlap, 1982. máj. 1. 7. old.

1021

KISS SÁNDOR

Az absztrakció népisége

TORNAY ENDRE ANDRÁS MŰVÉSZETE

Amikor írni kezdtem ezt az ismertetést, éreztem, hogy nagyon, nagyon nehéz a feladat; kedves, de súlyos terhet vettem magamra. Sohasem volt kenyerem az írás, és ha művészetről beszélgettünk néha, nem a jövőrehagyás volt a cél, hanem mindig a belső, saját fortyogás ügyetlen szavakba öntése. Ha néha megnyitottam egy-egy kiállítást, barátoknak, ismerősöknek, akkor is egy-két, jól-rosszul fogalmazott mondatnak rövid időre való hatását kellett elsősorban elérni, már csak a lehetőségek szűkössége miatt is.

Nem vagyok azoknak a művészeti vonulatoknak a híve, melyekben talán előbb születik az elmélet, mint a mű, és így jobban a fogalmazás a kifejlet, mint a szobor vagy a festmény. Érdekes, de így van sok kritikusunk, akik sokat, sokat tudnak írni manapság anélkül, hogy ismernék az alkotót, de ismerik a sodrást, melyben éppen az illető dolgozik, és műveire, ha meg több munkája látása és ismerete nélkül oldalakon taglalják az alkotások és alkotó rossz vagy jó oldalát.

De nem is fontos az alkotó vagy alkotás, mert a kritikus újabban saját gondolataira kíváncsi, mint önálló eredményre, melyet a látottak esetleg elindíthattak. Ezek ellenére még ma is sokan vannak, akik vonzódnak a jó képzőművészethez, és én ne okozzak kiábrándulást nekik, és tétova, körülnéző és bizonytalan magatartásra ne kényszerítsek senkit azzal, hogy vizuális kulturálatlansággal vádolom. Ez ma divat, hivatkozni arra, hogy a közönség azért áll értetlenül a művek előtt, mert iskolás korában nem képezték eléggé a látás birodalmában a titkokra, hogy lásson, meg tudja fejteni az egyes művészek által létrehozott jelrendszert. Van ebben valami igaz is, de a jó művészet mindig maga előtt nyújtja megoldásra kulcsát szemlélőjének, mert humán tartalma, mely átizzítja formáit, kínálja a megoldást.

Vannak, igen, vannak művészek, nem túlzottan propagáltak, kik nap-nap után fáradnak azzal, hogy technikai világunk koromfényű zavarása ellenére szívüket formába öntsék, hogy megmutassák magukat és az emberihez való ragaszkodásukat — az éves divatú stílusirányzatok akadályozó hangorkánja közepette is.

Vannak művészek, kik hisznek még a reménytelenség pillanatain túl látva, kik dolgoznak az emberért, ha nem is minden nap van sikerük, akik tesznek, hogy közösségük szebbé és jobbá legyen, még akkor is, ha a mindent elöntő divatsznobság fejét el is fordítja.

Mindezt azért írtam le, hogy megnyugtassam az olvasót. A szó köznapi értelmében elvont művészetről írok, mely érthető, könnyen megközelíthető. Nem ugratás következik és nem magyarázkodás olyan fogalmi labirintussal, melyet a vájtfülűek is ritkán értenek.

Végre elérkeztem Tornay Endre Andráshoz. Szobrász, Kőszegen él, szép felesége, három gyönyörű fia van. Egyszóval gazdag már, ami az ember közvetlen érzelmi életét illeti. A várostól kapott műtermes lakásban él és dolgozik. Nagyon messziről jött, míg ideért, és egy kicsit ki tudta fújni magát, bizony nem volt egyszerű. Bár nagyon fiatal, 35 évet mondhat magáénak, de az út, amit megjárt, öreg emberek gazdag tapasztalataival is fölér, ha túl nem szárnyalja azokat.

Messziről jött és hazaérkezett. Amit hozott magával — kincsesház, és most ebből osztogat a maga szerénységével Kőszegen, Vas megyében és a humánumot még tisztelő nagyvilágban.

Messziről jött, míg Vas megye gazdag földjén és népe ölelő szeretetében dolgozni tud szabadon, nevelni gyermekeit úgy, hogy ne kelljen álandóan ujját a szájára tegye, körülnéző fejmozdulattal.

Messze, nagyon messze született, hatalmas hegy tövében, magas fenyvesek övezte kis faluban, ahol a kis patakok sietnek, hogy hamar elérjék nagyobb társaikat, kikkel a tenger, a nagyvilág közössége ölébe lehet jutni. Sietniök kell, mert ide minden messze van, nagyon nehéz kijutni, sok az akadály és szoros.

Szegénység, tíz gyermek, s ha valamit akar ezek közül valaki, csak magára számíthat a hosszú, hosszú küzdelemben. Talán az akadályok közül a legkevesebb a végtelen nélkülözés, ez nem meghatározó, ezt már ismeri, mint hazája fia, Kőrösi Csoma is. Csak szerető szívek segítik magukból sugárzó erővel és rövid, de annál tartalmasabb apai tanácsokkal.

Nyelve, melyet Édesanyjától tanult, nem sok kilométeren segíti, már a vonaton kevésnek bizonyul. Csak az igazban való hite belső, csendes megfogalmazására alkalmas ez a csodás nyelv. A kis falu és anyanyelve mégis meghatározók lettek egész életére. Faluja régi település, az emlékezés határán túlról. Csak téli estéken a kályha kiszűrődő fénye világítja a múltat a kis Tornay előtt, ahol az ősök lóháton hadakoznak az ismeretlen sötétséggel, de mindig a jelent is segítő bizakodást és reményt nyújtó győzelemmel. Az iskolában mást tanítanak, mást és másokról, kik szintén győznek, de a nappal fényénél, mely szemet és tudatot vakító — muszáj és kötelező.

Az esti mese az igazi világ, mert megvannak a régi házak díszei, kapubálványai, melyeknek nagyságát, óriási árnyékait tisztán beszélővé változtatja az éj csodája. Furcsa kapuk vannak a házaknak, gazdag, változatos formák, kopott színek, rajta itt-ott olvashatatlan kósza írásjelekkel, a falvak temetői ősi alakú fákkal repedten, dőlten, különös, régi tragédiák emlékeiként maradtak meg. Minden, minden fából. Fából a házak, a templom, kerítések, a tornác oszlopai, a házak teteje is fából fedett, oldalai is fából ácsoltak, a százados, minden évi meszelés vastagodott rajta annyira, hogy csak a szegleteknél levő ácsolásban lehet fára következtetni. Élő házak ezek, furcsa tartással, némely, mint az ember, kik benne laknak. A fa élő anyag és nem hal meg, míg szála rostjai épek, így a ház is élővé válik általa, hiszen belőle készül. Mozognak ezek az épületek, az idő múlásával öregednek, dőlnek, süllyednek, zsugorodnak, pusztulnak néha úgy látszik, mintha ágaskodnának. Mozognak hidegre, melegre, nedvességre, tavaszra, őszre. A fából épült házak mindég valakik, karakterek, úgy élnek és úgy is halnak.

Na és a kerítések. Ezek a sohasemvoltúj deszkákból készültek. Hátul, a kút mellett a házak folytatásában maguk a költészet és szép enyészet. Rájuk van vésve az eltelt idő keménysége, szárazság, nedvesség, bő és szűk esztendők, az általuk védett emberek története, élete, háborúk, egyszóval maga a történelem. Ezeket a kerítéseket soha senki nem csinálta, ezek mindig voltak.

Ez volt közvetlen környezete, amiben felnőtt, amit látott és ami szemén át rögződött benne. Mi következik ezután? Az egyén szellemi alakulása múltján és jelenén közösségének.

A falu lakossága javarészt katolikus, gondolom az első kemény térítés óta, amit elfelejtett, mint bálványos hitét. A baj, hogy pogány hitével elpusztult akkori költészete, mondavilága, egyszóval egy olyan kultúra, amely ezer évekkel számolta kezdetét. Megmaradt azért némi óvott, védett, már tartalmát is vesztett forma kapufélfává alacsonyodott szerepben vagy fejfává nemesülve, különösen a protestáns temetőkben. A régi világ átmentődött, valahol absztrahálódott, elvonttá vált, hogy felismerhetőségét takarja, bújtassa az új vallás és katonái előtt. Magában a népben is kialakult egy ilyen gondolkodásmód, még beszédét is úgy tudja kormányozni, hogy csak a magaféle érthesse. Idegen, hiába magyar az anyanyelve, nehezen vagy alig érti a takart mondanivalót. Absztrakcióhoz folyamodott a nép, amit később is használt a nehéz történelmi időkben, s mert mindig az volt, ő is mindig elvontan beszélt, alkotott és formált.

Századokon át a jelek jelentése tartalmilag ugyan változik, de az elvontságra való törekvés, a jelteremtés ösztöne mindmáig marad és él. S mert ez a készség találkozik azzal a folyamattal, amit általánosan a huszadik században fedezett fel a művészet, a „grand ant" ezért Tornay, a művész természetesen és magától értetődően került ebben a folyamatba, vagy, ha jobb, sodrásba. Ő zsigereiben, idegsejtjeiben hordja az elvontságra való hajlamot, a jelrendszer teremtése annyira része tehetségének és szobrászatának, hogy nem tud másként gondolkodni, cselekedni.

Így érthető műveiben a formák minél egyszerűbb megjelenítése, minden részlettől való megtisztulása, minden olyan részlettől, amit ő tart elhanyagolhatónak. Ugyanakkor ebbe a letisztult formába, mely monumentális, rajzolja azokat a finom jeleket, rovásokat, melyekkel a formát ellenpontozza.

Törekszik erősen a térben megjelenni ezekkel a monumentális erejű, bár sokszor nem nagy kiterjedésű plasztikákkal úgy, hogy jelenetszerű, egymásnak felelgető vagy hátatfordító elemek jelennek meg a posztamensen. Itt érzek gyökeres rokonságot nagy poétánkkal, Arany Jánossal, az ő szűkszavú, tömör, balladai formálásával. Tornay a balladában, az ő balladájában beszéli el gondolatait a fa szép-

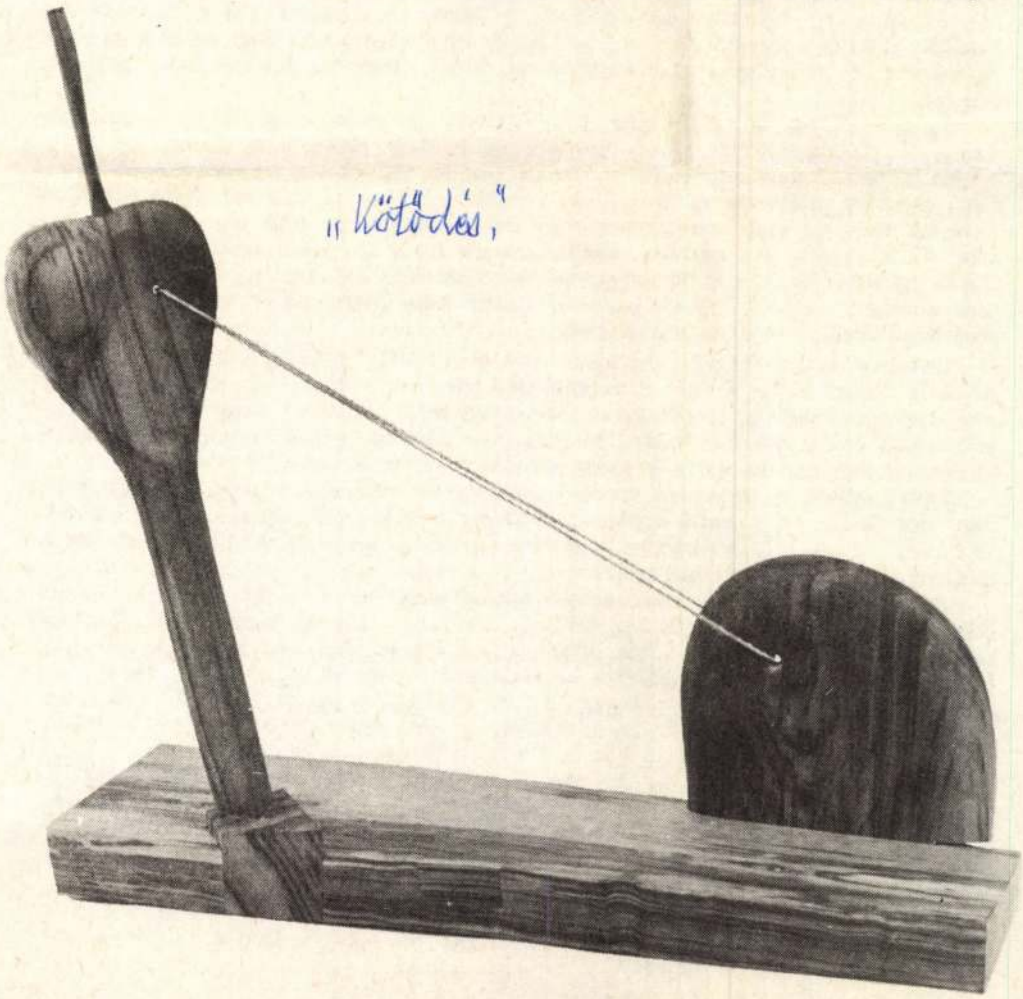

ségével, gondos, műves formálásával, a viszonylatok nagyságával, egyszer-egyszer a kötél vagy zsinór játékával. Az ő balladája szigorú és zárt, jelrendje magyar, mondanivalója rettenetesen tömör, és formái finoman, csendben kemények, szikrázóan, eszményien ragyognak.

A történelmi fejlődés pillanata mindég megtalálja és kiválasztja a személyeket, kik megfogalmazzák őt a legmagasabb fokon. A jelentkezők lehetnek olyanok, kik felismerik a kor kívánalmait, de kemény küzdelmükbe kerül a teljes azonosulás. Tornaynál nem, ő maga a kor, ő maga a jelen, és éppen ezért a jövő is.

Szerencsés ember, úgy is fogalmazhatom, tehetséges ember, kit úgy fognak emlegetni, mint a legnagyobbakat, kik teljesítik hivatásukban — kényszer, ráhatás nélkül — történelmi szerepüket. Képzőművészetünk nagyjából ma ért oda, hogy megvalósul benne az a tartalom- és formatörekvés, ami zenénkben a század első felében végbement. Remélem, hogy a képzőművészek tehetségben nem sokkal maradnak le zeneszerzőinktől.

Ez az előzménye Tornay világának, elindulásának. Gyakran jár haza megmerítkezni, újratöltődni, megerősödni. Ez a haza adta kezébe a fát, mint kifejezési anyagot. Azt nem mondhatom, mint ahogyan az írnokok közlik, hogy „a művész kifejezési anyaga a fa", csak így egyszerűen. Tornay nem választotta a fát, a fa választotta Tornayt, kényszerítette, hogy belőle dolgozzon, vele foglalkozzon csak, s ha néha el is kalandozik a kő vagy bronz felé, visszahozza múltja által, mint rabot őre.

És most következzen egy pár adat életéből, munkásságából. 1949-ben született Zetelakán, Udvarhely megyében. Középiskoláit Marosvásárhelyen végzi. Kolozsvárott képzőművészeti főiskolára jár (az épület Mátyás király szülőháza), mint szobrász. Mesterei sokan voltak, minden évben újak, így egyik sem volt rá hatással, ezért-e, vagy azért, mert mást akart csinálni az első pillanattól kezdve, mint ők. Olyan nevek mesterei, mint Korondi Jenő, Mircea Spataru, Vetró Artur. Sokat dolgozott Iszák Márton marosvásárhelyi szobrásznak, hiszen pénzre volt szüksége a maga eltartására, mert hazulról bizony a szegénységen és ami ebből fakad, szeretteten kívül nem sokat remélhetett.

1972-ben Sepsiszentgyörgyre kerül. Kilátás semmi, szerény üzemi koszt, mint teljes létbiztosítás. Itt él három évig, és ahogyan ő mondotta, nem tudja még most sem, hogyan. Ebből az időből két kőszobra áll mégis, anélkül, hogy egy fillért kapott volna értük. Na nem azért, mintha nem akartak volna fizetni, hanem szíve közösségének, vagy ha jobb, a megrendelőnek sem volt egyetlen fillérje sem.

Egyik szobra a sepsiszentgyörgyi sportcsarnok előtt áll. A másik, mely olyan, mint egy földbe szúrt kard, a köpeci 1848-as ellenállást hirdeti. Ezen az emlékművén még figurális domborművet alkalmaz, de ezen belül minden formája már a mai, elvont megoldású világára utal.

A három év alatt közben kiállításokon is részt vesz: Kolozsváron, Brassóban, Kézdivásárhelyen, Sepsiszentgyörgyön. Az itt töltött évek és benne a nélkülözések még jobbá és keményebbé tették őt magát, még ragaszkodóbbá az annyi áldozatot követelő hivatásához, és kijelölték a követendő jövő útját. 1976-ban kerül Magyarországra és egész fiatalon kialakult formavilágot hozott magával. Ez szerencsés is, hiszen itt nagyon felgyorsult részére az élet. Egyelőre Balassagyarmaton telepszik le, és új szobrain kívül három fia születik gyors egymásutánban.

Állandóan sokat dolgozik, így anyagi helyzete is rendeződik. Mesefigurát készít a Tüzér utcai óvodába. A Fiatal Képzőművészek Stúdiójának lesz tagja és annak kiállításain is állandóan részt vesz. Neki nagyon nehéz, mert senkit sem ismert az elején, csak szobraival tudott ismeretséget szerezni a maga én mások korosztályaiban. A Stúdió hét kiállításából haton díjat kapott.

A salgótarjáni kiállításokon egyszer nagydíjat, máskor megyei és városi díjat is kapott. A soproni éremkiállítás díjai jelzik további értékes munkáját. Kisterenyére farag egy szép kakas-figurát.

Kőszegre kerül. Mint említettem, szép, műtermes lakásba, ahol lehetősége van a nyugodt munkára. Nagyatádon állítják fel egy harcos figuráját fából. Részt vesz a Pannónia '83 kiállításon. Jelen pillanatban készül bővebb anyaggal a budapesti Dorottya utcai kiállítására, úgyszintén Miskolcra is.

Mindkét keze tele állandóan munkával és terveit szövi a jövőre. Ezekben a hónapokban vitelezi ki Kőszeg városa felszabadulási emlékművét. A terv nagyon szép, és reméljük, hogy az eredeti is ilyen vagy ennél szebb lesz.

A műtermében tett utolsó látogatásom alkalmával sok szép szobor között egy olyat láttam, amit itt hadd említsek meg: *Kötődés* a címe és kompozíciójában egy nagy, szívalakú figura kötétel hozzákötött a szívén átvezetett kötéttel egy tömbhöz. Látszik, nem fogja legyőzni a súlyt, mely fogva tartja, magához rögzíti, megtartja magának. Bár a figura iránya kifelé vezető a kompozícióból, a szabadulást, a küzdést vagy az elmozdulást óhajtja, de a nyugodt, nagy forma biztosan tartja, ezáltal egyensúlyt teremt. Vehetjük egy kicsit önarcképnek is, életének biztos kezű bemutatásának is. Kötött a világhoz, melyben felnőtt, kötött a mesterségéhez, mert ezáltal fejezi ki mindazt, ami szívében és lelkében gyűlt fel, kötött családjához, hazájához, múltjához és jelenéhez. Egyszóval küzdő, magával sohasem elégedett, (de nem bizonytalan), belső forrongással teli művész sorsát vállaló és övéit szerető ember.

Összesen 35 éves. Mennyi minden van már mögötte, és milyen sok előtte. Hovatovább az idővel kerül majd zavarba, hogy teljesen megalkothassa, kivirágoztathassa életművét a magyar kultúra kincseként.

Kívánjunk erőt hozzá és még több hitet.

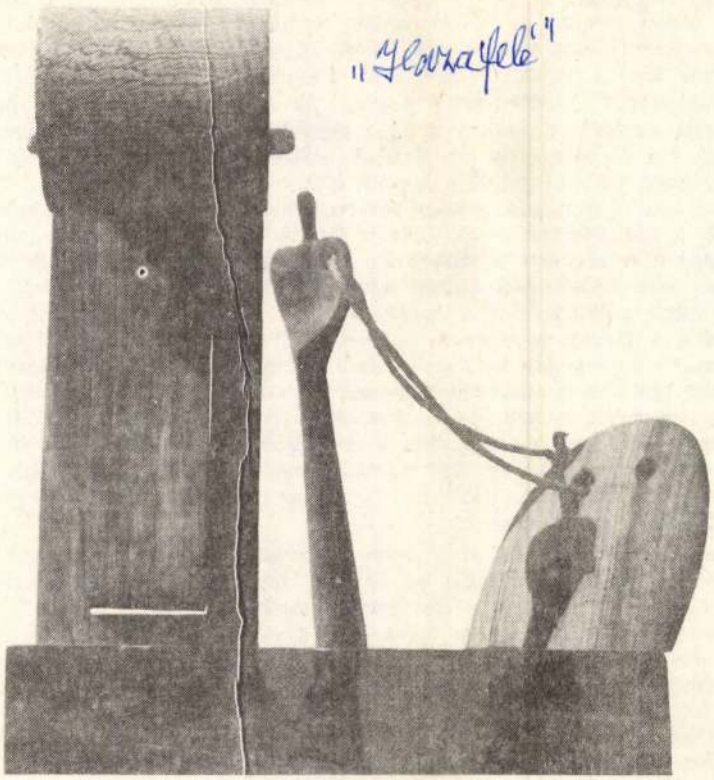

PÓTH ISTVÁN

Egy horvát költő pál Szombathelyen

A horvát költészet egyik legnagyobb alakja, a ma már klasszikusnak számító Ivan Mažuranić (1814—1890), írói tevékenysége az illirizmus, a horvát reformkor korszakába tartozik.

A múlt század harmincas—negyvenes éveiben az illirizmus politikai, kulturális, irodalmi mozgalmában már nem a nemesség, hanem a haladó horvát polgárság, Ljudevit Gajjal az élen a kezdeményező. E mozgalom megveti az egységes horvát helyesírás alapjait, s egységes irodalmi nyelvként a szerbek által is beszélt štonyelvjárást fogadtatja el. Ezzel a horvát nyelvterületen megszűnnek az addig egymástól függetlenül fejlődött provinciális irodalmi nyelvek, s ettől az időtől beszélhetünk teljes joggal szerb-horvát vagy horvát-szerb nyelvről. Az illirizmus politikai célkitűzése: a délszláv népek illir név alatti egyesítése nem valósult ugyan meg, de a horvát kulturális egység valóra vált.

E történeti jelentőségű mozgalmas korszak irodalmának jeles képviselője Ivan Mažuranić. Legismertebb alkotása a *Smrt Smail-age Čengića (Čengić Smail-aga halála)* c. öt énekből álló elbeszélő költemény, a horvát poézis remekműve, melynek tárgya egy kegyetlen, a népet sanyargató török pasa megöletése. A költői műben a délszláv népek gazdag népköltészetének termékeny eszmei és formai hatása érezhető. A költő művészi módon, sok költői képpel, díszítő jelzőkkel, találó, szép hasonlatokkal festi a török uralom alatt sínylődő délszlávok sorsát és egy bosszút forraló kis csapat készülődését a harcra. Az éjszaka leple alatt a maroknyi sereg megtámadja az erős török tábort és a kegyetlen zsarnokot katonáival együtt megöli. Az alkotás olyan képpel fejeződik be, mely szimbolikusan a török uralom végét jelzi: egy török főúr meghajol a kereszt előtt.

Smaig-aga az elnyomó, a kegyetlenkedő megszálló tipizált alakja és az őt megölő hősök a szabadságharcosok tipizált figurái. A költő egy helyi jelentőségű esemény alapján, a nemzeti felszabadítás eszméjén túl a nép és egyén felszabadítása egyetemes eszményképének állított kiemelkedő jelentőségű alkotást.

Mažuranić politikusként is nagy szerepet játszott. 1848-ban horvát képviselőként kiadja a *Hrvati Magjarom ... — A' Horvátok a' Magyaroknak. Felelet az 1848-ik mártzius magyar hirdetményekre* c. kétnyelvű politikai röpiratát, melyben a horvátok politikai törekvéseit ismerteti és a testvéri együvétartozás nevében fordul a magyarokhoz, a horvát—magyar megegyezés útját keresve. Ebben az időben elhanyagolja, majd abba is hagyja költői tevékenységét, s mind inkább a közügyeknek szenteli életét. 1873 és 1880 között horvát bánként nemzetének legmagasabb közjogi méltóságának tisztét tölti be. Ő volt az első bán a horvát történelemben, aki nem volt nemesi származású.

Az eddigiekből kitűnik, hogy Ivan Mažuranić mint költő, de mint politikus is a horvát történelem kimagasló egyénisége. Ismerkedjünk meg kicsit behatóbban ifjúkori éveivel, mert ebbe a korszakába tartoznak szombathelyi vonatkozásai is.

Mažuranić a tengermelléki Novi (ma: Novi Vinodolski) városkában született 1814-ben és itt végezte el a német tannyelvű elemi iskolát. Gimnáziumi tanulmányait Fiumében folytatta latin nyelven és itt az olasz és magyar nyelvet is tanulta. Magyar tanára Császár Ferenc (1807—1858), a kor irodalmi életének ismert alakja volt, akit az Akadémia és a Kisfaludy-társaság tagjának választott. Költeményeket, beszélyeket, útleírásokat, színdarabokat, történelmi és jogi cikkeket írt. Ő alapította

TORNAY Endre András szobrász

Álló alak. In. Jelenkor, 28.évf. 10.sz. 1985. 855.p.

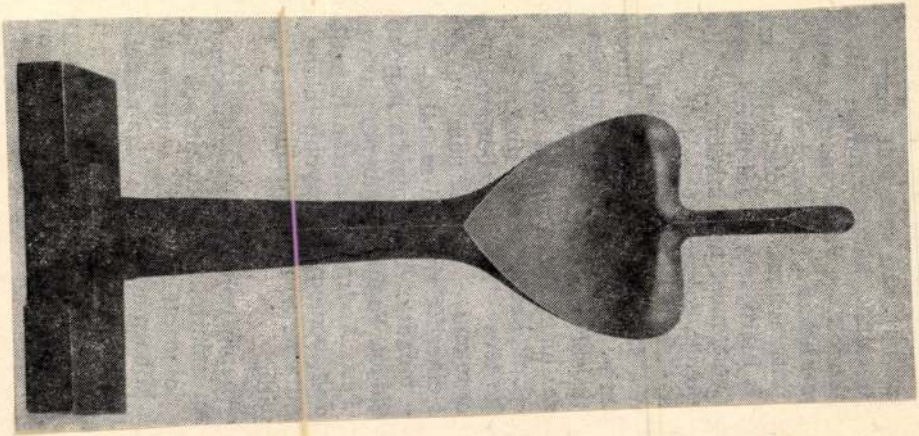

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Tornay Endre András
szobrászművész

ÉLETÜNK

1984 JUN

1021

„Lángot vivők"

édes hazát csikorgó kiscip
szederjes tejben kaffogó r
küldetését letölti egy hah

átlátszó púpján endékás l
hüppögve metrikus szuká
kitérdepelt tóparti pintye

kiütköznek a megváltott
mossuk a zsírt a kiutalt r
pajzsunk a kölni lassan r

A nyelv

a nyelvbe amit kezdettől tanult
férne világnál tágasabb világ
könyvnyi szavak hírt éneklő kofák
„zenélni akarsz? feszítsd meg a húrt

lábbal pengesd vagy húzkodj rajta kést
így-úgy de változtass hangzásain"
négy-öt szó aztán rájuk vág a rím
hajtók zajára puskadörrenés

magában zeng minden az ég alatt
szürke hálóját őrzi az ütem
hess legyecske: ez geometria

akit már fogva tart egy gondolat
s nem „konnotál" nem „jelöl" nem „üzen"
a jó vadászban kell csak bíznia

SAJTOFIGYELO
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Tornay Endre András
szobrászművész

ÉLETÜNK

1984 JUN

1027

„Kompozíció"

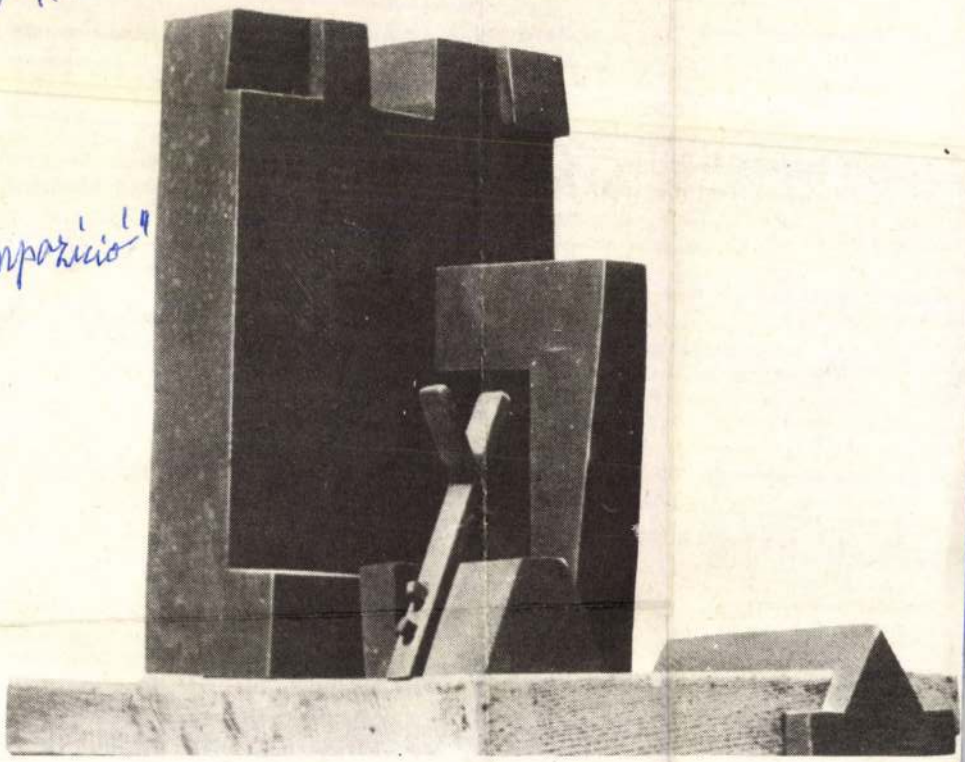

fejezetet a regényemből, ahol Data Tutashiától e
dolog valóban történt Szamegrelóban, ahonnan h
lopták a borjút és ilyenformán csalták őt be a
mivel másképpen nem sikerült elfogni őt.

Régóta szerettem volna feltenni azt a kér
nyébe gróf Szegedi, aki az egész történet eg
figurája.

Nekem valóban volt egy Szegedi nevű ismerő
az embert Jevgenij Petrovics Szegedinek hívjá
vics Szegedi. Az én öreg ismerősöm nagyon régi és híres magy
zottja. Ősei épp olymódon költöztek át Magyarországról Oroszországba, ahogy
a regényben leírtam, és ez a 17. századra esik, ahogyan erről említést tettem. Ez a régi család végül is teljesen eloroszosodott. Grófi család leszármazottjai lévén, hűségesen szolgálták az orosz cárt és érdekeit, egyáltalán, az egész Oroszországot; nos ebből a családból majdnem minden férfitag nagy katonai karriert csinált. Az én személyes ismerősöm Jevgenij Petrovics Szegedi egyáltalán nem prototípusa hősömnek. Elsősorban az érdekelt, hogyan fog viselkedni egy kifinomult, érzékeny lelkű, nagy műveltséggel rendelkező európai gondolkodású ember a kaukázusontúli csendőrség főnökének posztján olyan körülmények között, amelyek akkor léteztek. Lehet, hogy igazában az 1800-as évek végén és 1900-as évek elején a kaukázusi csendőrség főnöke egy valódi szaladafon volt, de kísérletet végeztem és a kísérlet eredménye Szegedi regénybeli életútja lett.

Taskenti ismerősöm, úgy látszik, a *Druzsba Narodov* című folyóiratban elolvasta a regény orosz fordítását és levélben érdeklődött hősöm származása felől. A taskenti Szegedi évődve még azt is megjegyezte: a Szegedi családból több orosz tábornok, udvarmester, még miniszter is származott, de tudomása szerint a csendőrségig egyik elődje sem süllyedt. Azonnal megnyugtattam őt, megírtam, ilyen történelmi személy valójában sosem létezett, hogy gróf Szegedi csak az én írói fantáziám gyermeke, és azt is megírtam, mi volt a szándékom vele.

Elmondom hát Jevgenij Szegedi rövid életrajzát. Jevgenij Szegedinek még egy fiútestvére volt és mind a ketten egy fehérgárdista tiszt gyerekei voltak. Amikor

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Tormay Endre András,
szobrászművész

ÉLETÜNK

1984 JUN.

1021

"Gyermekkori emlék"

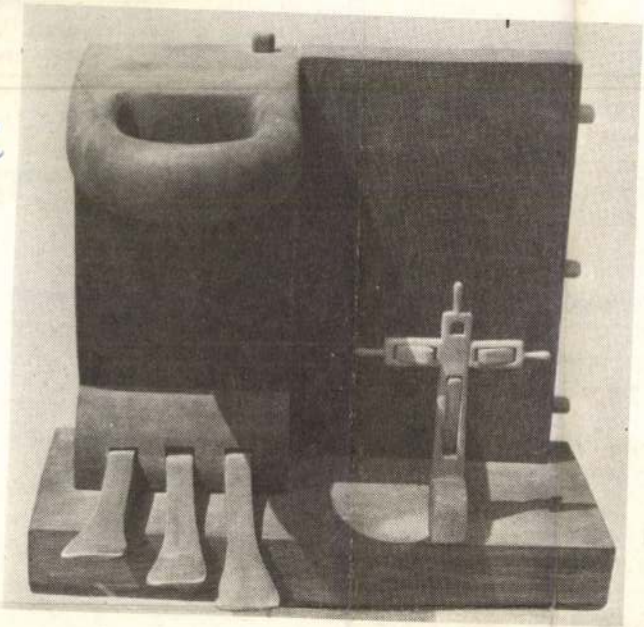

A doboz-lakásokat csak alvásra használ
munkából, s ellátták a jószágot, a kunyhó
gettek vagy Szergej Tulov vezetésével fu
hetetlen szövegű dalokba kezdtek.

Petya a hosszú szárú kötőféket odaerő
állat nyakát, aztán tenyerével barátságosan

— Csapd meg az ostorral, Petya — szó

— Rögtön — válaszolta kelletlenül a

A férfiak kortyolták a pálinkát és egy
hogva poroszkál a fejfa körül.

— Megvenném tőled a csikót, Anton — szólalt meg az öreg Pave
pénzért — tette hozzá —, ilyen tiszta vérű hucul csődört már évek óta nem
láttam.

— Jóféle — nyújtotta tovább a pálinkás üveget a gazda. — De a törvény,
az törvény. Meg kell legyen — és feleletet se várva odament Misához. — Kész
vagy? — kérdezte.

A középforú férfi némán bólintott.

Anton a fiára nézett, aki a tekintetéből is megértette, mit kell tennie:
ostorral újra meg újra rávert a csikóra, amíg csak oda nem csavarta magát a
fejfához. Amikor már arasznyira kurtult a kötőfék, a csikó elvágódott, Petya
pedig hirtelen rátérdelt a nyakára, s a fejét lenyomta a földre.

A férfiak futva indultak a földre zuhant csikóhoz, ekkor azonban Eliza
megnyitotta a kunyhó ajtaját és zokogva, hangosan kiáltotta: „Ne tegyétek,
Anton!", de a férfiak nem figyeltek rá, az állatot gerincre fordították, s Misa
négy gyors pöccintéssel kimetszette a csikó heréit, majd a csöndesen vérző
zacskót lelocsolta pálinkával.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Tornay Endre, Andrea,
szobrászművész

ÉLETÜNK

1984 JUN

1021

"Lovas."

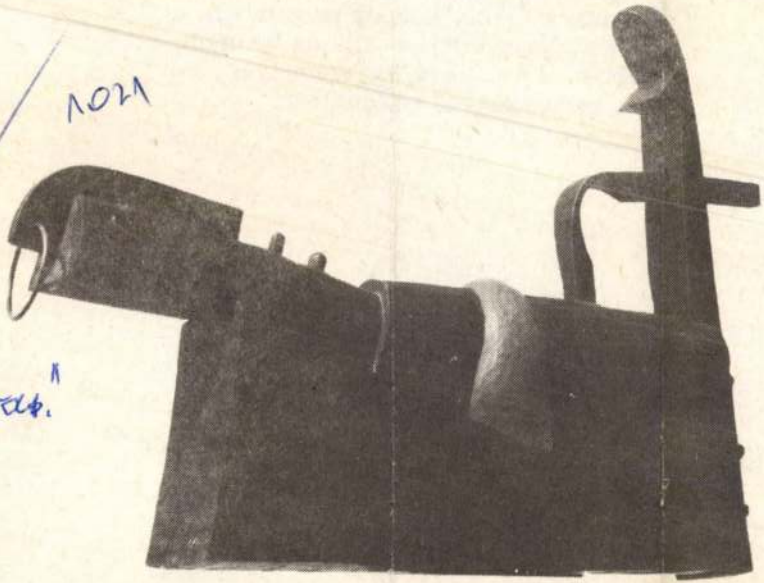

egyensúly szenved: fo
Csupa emléket hordok
s kitudja mennyien la
ebben a különben egy
és rokonszenves rette

arányában. A hamari megértés érdekében elmeséltem, hogy Önnek annakidején, segédtanító korában, a községi tűzoltók javára rendezett bál belépőjének ötven filléres árával szemben legalább két pengőre illett taksálnia magát, a kántortanítónak tízre, a főjegyzőnek és a plébánosnak kétannyira, noha utóbbi táncvigalmakat nem is látogathatott. A falu jelenlévő vezetői ekkor fölháborodottan eltávoztak. Az Ön kedves dédunokaöccse utánuk futott. „Ne hallgassanak erre a buggyant eszkimóra!" kiáltotta az udvaron. Ez fájt. Nagyon fájt, hiszen az én népem neve nem eszkimó, hanem inuit.

Nem jártam különbül a jövevényszavakkal sem. A b-d-p-sz-i egyetemeken engedelmet kaptam, hogy külső hallgatóként előadásokat látogathassak a magyar kultúrában való elmélyedés céljából. Igencsak meglepett, hogy a professzorok közül számosan előadás helyett fölolvastak tankönyvből, jegyzetből, mi több, a saját könyvükből, mintha annak tartalmát sem ismernék annyira, hogy puskázás nélkül kifejthessék. Sajnálattal tapasztaltam, hogy némelyiküknek az olvasástechnikája sem tekinthető professzorinak. Kérdésemet: „ezeknek a professzoroknak a kollokviumain a jelöltek visszaolvashatják a tankönyvet?" magyar diákbarátaim keserű kacajjal fogadták.

A közelgő diákparlament még fölcsigázta érdeklődésemet. Nahát, itt a diákoknak választott törvényhozó testületük van! Figyelmesen végighallgattam az érdekes, olykor vitákban hullámzó beszélgetést, a javaslatokat, ám hiába távoztam az utolsók között, egy fia törvény sem született, sőt, az derült ki, hogy ilyesmire nincs is joga a gyűlésnek. Hogy miért nevezik mégis parlamentnek, s nem fórumnak például, senki sem tudta nekem megmagyarázni.

Azt hiszem Nagyrabecsült Tanítóm, hogy még sokáig kell tanulmányoznom a magyar nyelvet, hogy újabb fejleményeivel tisztában lehessek. Remélem, nem fog megsértődni, ha magyar—inuit szótárát itt-ott kiigazítom.

Igaz híve:

DR. KUNTÁR LAJOS HETVENÉVES

Már diákfejjel, majd érettségivel a zsebében, de állástalanul szülőfaluja monográfiájához kezdett anyagot gyűjteni és hírlapok sorozatos tudósítója lett, akit Csörötnek népköltészete és a szombathelyi munkásfolklór vezetett a könyvtárossághoz és a közművelődéshez. Bármely munkahelyre állították is, ott az elvi-módszertani megalapozástól a konkrét feladatok igényes megvalósításáig új eredményeket tudott felmutatni, miközben kötetében és tanulmányaiban alapvetőnek minősülő kutatásairól adott számot.

A felszabadulást követően újságíró volt és tevékeny munkása a megye újjászerveződő tudományos és művészeti életének: lásd dolgozatait a Napjaink című folyóiratban (1948), az Őrség antológiában (1954); sajtó alá rendezte a Vasi élet és irodalom és a Vas megye (1958) című tanulmánykötetet, technikai szerkesztője lett az újra induló Vasi Szemlének. 1954-től a Megyei Könyvtár munkatársa, részese a hálózat kiépítésének, a szolgáltatások megalapozásának és kiterjesztésének. A módszertani csoport vezetőjeként sokat járt vidéken, s összegyűjtött népmeséit három kötetben adta közre: A furfangos tilinkó (1955), Az aranyrózsafa (1957-ben két kiadás, a miniatűr harmadik 1977-es), A bűvös ládikó és más mesék (1959). Ezekben az években vált a vasi könyvkultúra legtevékenyebb és legeredményesebb kutatójává, Szombathely város közkönyvtárainak fejlődése (1886—1945)

„Hímők" (Kőrösi Csoma Sándor emlékére – Nagyatád)

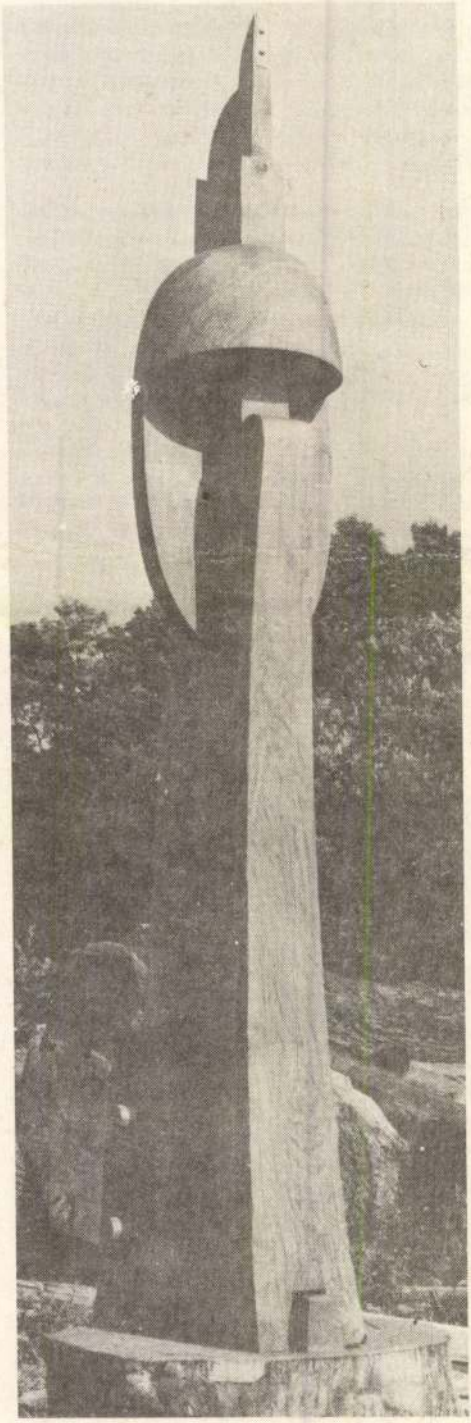

című összegező közleménye a BDMK 1962-es évkönyvében, A könyvtárügy fejlődése Szombathelyen című tanulmánya a Vasi Szemlében (1972. 2. sz.) Olvasókörök és népkönyvtárak Vas megyében című dolgozata a BDMK 1970-es évkönyvében jelent meg. (Doktori disszertációja is Szombathelyen könyv- és könyvtárkultúráját tárgyalta.) Neki köszönhetjük megyeszékhelyünk párját ritkítóan adatgazdag és a műfaj mintájaként értékelt nyomdászat történeti monográfiáját is. A Szombathelyi nyomdák és nyomdászok (1969) című művét sok-sok cikk és résztanulmány mellett egy 1957-es kiadású, az első kutatási eredményeket rendszerező kötet is megelőzte: A szombathelyi könyvnyomdászat története.

Az a körülmény, hogy dr. Kuntár Lajos 1960-ban a Vas megyei Népművelési Tanácsadó vezetője lett, nem törte meg pályáját. Ellenkezőleg: újabb történeti és módszertani kutatásokra ösztönözte. A testvérintézmények közt országosan elsőként jelentetett meg évkönyvet (1966), amelyben a vasi közművelődés történetének áttekintésével szolgált, a szerkesztésében megjelent Klubvezetők kézikönyve (1965) a közművelődés munkásainak mindmáig gyakorta használt „kincseskönyve". Művelődési otthon című, a tanítóképző intézetek népművelés—könyvtáros szakos hallgatói számára készült tankönyvének használatát 1964-ben vezették be. Cikkeinek és szaktanulmányainak felsorolására nincs terünk, hiszen írásainak pusztán bibliográfiai áttekintése is íveket töltene meg. Egy bizonyos: Derkovits Gyula ifjúkoráról, Pável Ágoston pályakezdéséről, a vasi nyomdászatról, sajtótörténetről és könyvkultúráról tudományos igénnyel szólni dr. Kuntár Lajos kutatási eredményeinek mellőzésével nem lehet.

S mert nyomdai szakismeretei a szép könyvek kedvelésével párosultak, dr. Kuntár Lajos a vasi folyóiratok és könyvek tervezőjeként is figyelemre méltót alkotott. A már említetteken kívül az ő kötésterve és tipográfiája szerint készült Káldi János és Cs. Nagy István verseskönyve, Pozsgai Zoltán és Pósfai H. János novellagyűjteménye, Bárdosi Németh János és Pável Ágoston tanulmányainak kötete. Az ő szerkesztésében készült Szentgotthárd monográfiája. A szülőfalujáról írott fiatalkori munkája a Csörötnekre vonatkozó okleveles források feldolgozásával gazdagodik. Népmesefelvételeinek hangszalagait a Magyar Tudományos Akadémia Néprajzi Kutató Csoportja dolgozza fel. Az íróasztalán tornyosuló irattartók egyik legtömöttebbjén ezt a feliratot olvastuk, „feldolgozandó témák"... Indulásától technikai szerkesztője az Életünknek, hozzáértése, ügyszeretete és sok-sok tapasztalata teszi őt nélkülözhetetlen munkatársunkká.

Hagyjuk is nyitva azt a kérdést, hogy dr. Kuntár Lajos a könyvtárügy és közművelődés szervezőjeként és módszertani gazdagítójaként avagy a művelődéstörténet számos ágazatának eredményes kutatójaként, a szombathelyi Tanárképző Főiskola tanáraként, illetve szerkesztőként, biztos ízlésű könyvtervezőként alkotott-e jelentősebbet? Hiszen folytatja mindezt!

Az újabb műveket sürgető, biztató várakozásukkal és jókívánságaikkal köszöntik 70. születésnapján dr. Kuntár Lajost, s tisztelegnek méltó elismerés nélkül hagyott gazdag életműve előtt

az Életünk szerkesztői

TARTALOM

ARCSIL SZULAKAURI — A szél *(vers, Weöres Sándor fordítása)* 481
OTAR CSILADZE — Búcsúzás, Hagytam poggyászom *(versek, Weöres Sándor fordításai)* 482
MANANA SZALADZE — „A Data egész életem munkája" — Beszélgetés Csabua Amiredzsibivel 484
CSABUA AMIREDZSIBI — Data Tutashia *(regényrészlet, Manana Szaladze nyersfordításának felhasználásával fordította Bíró Margit és Komlósy András)* 487
JÁNOSY ISTVÁN — Absztint, Roxolán papnő fohásza, Földanyához, Heisenberg olvasásakor *(versek)* 501
GYURKOVICS TIBOR — Társaink, Gyermekszagod van, Legenda, Lámpa nélkül, Nature morte *(versek)* 503
CSORDÁS GÁBOR — Hasonlítgatások, A nyelv, Egyensúly *(versek)* 506
KÖTELES PÁL — És akkor megindultak az Úrnak seregei... *(elbeszélés)* 508
LÁSZLÓFFY ALADÁR — Sajgások múzeuma, Mert hull a hó, Béna Ikarosz *(versek)* 516
KIRÁLY LÁSZLÓ — Science fiction, Emlékek háza, Hervay, Cs. V. M. *(versek)* 516
BÁGYONI SZABÓ ISTVÁN — Változatok a változhatatlanra *(vers)* 522
KENÉZ FERENC — A Hung-Fu birodalom bukása *(vers)* 523
ÁGH ISTVÁN — Dani uraságnak *(lírai szociográfia)* 524
BÁLINT ENDRE — Életrajzi töremelék 537
KUNTÁR LAJOS — „Az apám mesekirály volt..." *(tanulmány)* 540
FILEP ANTAL — Vargha László ravatalánál 555
KISS SÁNDOR — Az absztrakció népisége (Tornay Endre András művészete) 560
PÓTH ISTVÁN — Egy horvát költő pályakezdése Szombathelyen (Ivan Mažuranić) *(tanulmány)* 566
PÓSFAI JÁNOS — „Nem hiába futnak a folyók az óceán felé" (A szlovéniai magyar írókról) 571
BERKES TAMÁS — Az etikai abszurd lírikusa (Vázlat Rózewiczről) 575
LŐRINCZY HUBA — Egy modern pikaró kallódásai (Bólya Péter prózájáról) 578
RADICS VIKTÓRIA — Via negatíva (Nádas Péter drámatrilógiája) 585
HEKERLE LÁSZLÓ — Jelleg-adó (A Ver(s)ziókról) 589
MÁNYI NAGY PÉTER — Lehullanak-e a rácsok? (Bakonyi Péter: Téboly, terápia, stigma) 592
BERTALAN LAJOS — „Tűnődöm a múló lét felett..." (Kutas Kálmán: Naplemente — Jónás) 595
BÜKY LÁSZLÓ — Visszhang (Zalai írók, költők antológiája) 598
KÖRÖSSI P. JÓZSEF — *Külföldi magyar könyvek*
Farkas Árpád: Asszonyidő
Molnár H. Lajos: A falrahányt esztendő 601
MOLNÁR MIKLÓS — Az olvasó lélegzése (Goncsarov Oblomovjáról) 604
Köz-Életünk
CZAKÓ GÁBOR — Nagyrabecsült Tanítóm! 606

KÉPEK

TORNAY ENDRE ANDRÁS plasztikái: Szánkózó 481, Kompozíció 486, Lángot vivők 505, Gyermekkori emlék 507, Lovas 515, Jula a fiaival 518, Párbeszéd 536, Műtermi részlet 539, Pilinszky János emlékére *(Garas Kálmán fotója)* 560, Kötődés 563, Hazafelé 565, Noé 570, Virrasztók IV. 594, Hosszú út 597, Virrasztók I. 600, Párkák *(Wahr János fotója)* 605, Kompozíció 607, Hírnök (Kőrösi Csoma Sándor emlékére — Nagyatád) 608, *(A névvel nem jelzett felvételeket a művész készítette).* Nagy István és Taródy Ferenc mellképe *(fotók)* 546, Kardos József és Kardos Mária *(fotók)* 547

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza!

JÚLIUSI SZÁMUNK TARTALMÁBÓL

Képrablók, vagy az emlékezet ökológiája – Páskándi Géza epigrammatikus detektív-eposza ■ Császár István: Gyilokjáró ■ Hallama Erzsébet és Zelei Miklós elbeszélései ■ „Én nem vagyok magyar . . .?" – László Gyula esszéje ■ Dercsényi Dezső emlékiratai I. ■ Bakay Kornél és Gyurácz Ferenc tanulmányai

ÁRA: 16.– Ft

alkalmazásokat is megvalósítanak. A diákok számára is előnyös az együttműködés: munkájukat többen láthatják és a témaválasztástól függően a tudásuk is bővül mind kulturális, mind informatikai témakörben. Ezek a munkák névvel ellátva a múzeumi honlapon foglalnak majd helyet. Számukra ez a későbbi elhelyezkedésük folyamán is pluszt jelent, hisz referenciaként már olyasmit tudnak felmutatni, ami már valahol működik és megtekinthető. A múzeum is sokat profitál a közös munkából: a nagy nyilvánosság felé több, érdekesebb és színesebb témával tud megjelenni és tanító funkciót is betölt.

Néhány szó a folyamatról

Előkészítés

A vezető tanár felméri a tanulók tudását, érdeklődését és csapatokat alakít. Ezután egyeztet a múzeum informatikusával, hogy milyen téma lenne hasznos és érdekes, ha megjelenne az Interneten. Az egyeztetés folyamán az alkalmazott rendszer és az ahhoz való kapcsolódás lehetőségeit is megtárgyalják. Így elkerülhető, hogy olyan programozási nyelven vagy olyan rendszerhez készülnek a programok, melyek később használhatatlanok lesznek. Ezután a diákok és a múzeumi informatikus (legalább) egy személyes találkozó folyamán kicserélik igényeiket.

A munka:

Az informatikus a szöveges tartalmat, melyet a muzeológusok bocsájtanak rendelkezésére, átjuttatja a diákoknak. A szöveges dokumentumokon felül a megfelelő képanyag biztosítása is az informatikus feladata. Ezt az adott témához kapcsolódó gyűjteményi egyedek digitalizálásával valósítja meg. A képanyagot ezt követően az iskola szerver számítógépére másolja. A folyamatosan jövő igények így könnyen kiszolgálhatóak.

A bírálat:

Egy ilyen feladat elbírálása csak több személy együttműködésével lehet igazságos. A elbírálásban részt vevők pontozzák az elkészült műveket informatika, használhatóság, megjelenés, témafeldolgozás, stb. szempontokból. A bírák „csapatát" egy múzeumpedagógus, egy muzeológus, egy informatikus és a vezető tanár alkotja. Ezen felül mivel új kezdeményezésről van szó, felkértük a múzeumi informatikai szakfelügyelőt is, hogy legyen segítségünkre.

Az inspiráció:

A tanulók „harci" kedvének fokozása érdekében úgy gondoltuk, hogy díjazzuk igyekezetüket. Mivel 6 csapat versenyez összesen 16 fővel, ami nem nagy létszám, egy díjat minden csapat megnyer. Ezen felül az első három helyezett helyezéstől függő különdíjban részesül.

A közös munkákban részt vevők:

Dobó Katalin Gimnázium

- *Hajnali Gergely, Süveges Ákos:* Virtuális séta
- *Vígvári Andrea, Bélik Andrea, Cseszka Ákos, Németh Péter:* A Duna Élővilága
- *Takács János, Horváth Dávid, Jurásek Károly:* Vízügyi találmányok a XIX. és XX. században
- *Tittmann Dávid, Kómár Péter, Adamcsik Gergő:* Vízügyi emlékhelyek Magyarországon
- *Kis Róbert, Húsvéti Zsolt:* Múlt a víz tükrében
- *Éberherdt Péter, Kiss Péter, Kárpát Zoltán, Kiss Richárd, Babocsai Gábor:* Képgaléria készítő program

Duna Múzeum

- *Szalkai Tímea* – Múzeumpedagógus/bíra
- *Némedi Csaba* – Muzeológus/bíra
- *Munkácsy Gyula* – Múzeumi informatikai szakfelügyelő/bíra
- *Motesiczki Ottó* – Vezető tanár/bíra
- *Mező Ákos* – Informatikus/bíra

Az eredményhirdetés és a díjak átadása március 22-én, a Víz Világnapján esett meg.

Mező Ákos

Egregy, r. k. kápolna, északi oldal a temetővel
(Galacanu Efstatia felvétele)

Közönségkapcsolat

Közlekedési Múzeum

Rendezvény:

2004. április 20-án 18 órakor a MÁV Szimfonikus Zenekar kamarakoncertet ad a Közlekedési Múzeumban. Jegyek válthatók a Zeneakadémia jegypénztárában, valamint az előadás előtt a helyszínen.

A látogatók által működtethető új terepasztalt helyeztünk üzembe a múzeum központi épületében.

Mind a Petőfi Csarnokban, mind a központi épület új épületszárnyában egy-egy mozgássérültek szállítására alkalmas berendezést telepít a múzeum, melynek segítségével a kerekes-székes látogatók a múzeum újabb kiállító tereibe juthatnak el.

Dr. Katona András

Érintések és távolodások

2004. május 20-áig bemutatjuk Thorma János (1870–1937) nagybányai festő *Kirándulók* (1920) című festményét Ferenczy Múzeum, Szentendre

Thorma János életét *Murádin Jenő* – a korszak kiváló ismerője – így summázza:

„Ha a kolónia alapozásában Hollósyt illette a vezérszerep, az utóvédharcok rendíthetetlen pompeji katonája Thorma János volt. Szelleme még akkor is védte a sáncokat, amikor ő már másoknak adta át tisztségeit. S miként a királydrámában: egyszerre pusztult el művével. Halálának éve a festőtelep megszűnésének dátuma."

Thorma János itt bemutatott munkája *Somlói Antal* műgyűjtő kollekciójából való.

Hann Ferenc

Tudományos tevékenység

Új kiadványok

György Péter: Az eltörölt hely – a Múzeum. A múzeumok átváltozása a hálózati kultúra korában

New York, Természettörténeti Múzeum – egy példa. **Kiad.:** Magvető, Bp., 2003. 227 p.

Az alábbiakban a szerző bevezetőjéből idézünk néhány sort, melyben összefoglalja könyvének mondanivalóját. „Ez a könyv nem vállalkozhat a múzeum társadalomtörténete, e napjainkban oly fontossá vált narratíva és kutatási terület kapcsán felmerülő megannyi kérdés összességének mégoly vázlatos áttekintésére sem. A múzeum, tehát a kollektív emlékezet és kánon fenntartására, a szimbolikus világrend bemutatására, a jelentések reprezentálására és egyben folyamatos újradefiniálásra szolgáló intézmény történetének művészettörténeti, szociológiai elemzésénél, a nagy történet. Általános rekonstrukciójánál ígéretesebbnek tűnt számomra egy konkrét eset, egy emblematikus történet kiválasztása".

Ez az „emblematikus történet" a New York-i Természettörténeti Múzeum (Natural History Museum) történetének tanulságairól, e múzeum egyik jelentős kiállításáról, az észak-nyugati part indiánjait bemutató teremről, illetve egy, a kiállításhoz kötődő időszaki tárlatról; a Drawing Shadows to Stone-ról, majd mindennek a hálózaton történő, a világháló általi megjelenítéséről szól.

Sárközy Gabriella

A bolgárkertészkedés hagyományai Szentesen és környékén

Szabó János József (szerk.): A Szentesi Múzeum füzetei 2., 2003, Móra Ferenc Múzeum, Szeged

A kertészet egyik speciális ágazatának – a bolgárkertészetnek – a kultúráját és hagyományait mutatta be az a tudományos konferencia és kiállítás, amelyet 2002. májusában rendeztek Szentesen. A konferencia helyszíne nem véletlen, hiszen Szentes és környéke egyike hazánk azon vidéki térségeinek, ahol a bolgár kertészet hajdan meghonosodott, sőt ma is sikeres ágazatként működik. 2003-ban a Móra Ferenc Múzeum kiadásában megjelent a konferencia tartalmi kivonata „A bolgárkertészkedés hagyományai Szentesen és környékén" címmel, amelyet az alábbiakban mutatok be.

Tornay Endre András, szobrászművész

„Párkák", fa 80 cm. 1983. /repr./

Művészet 1984. febr. 10. old.

1984. II. 17. Kossuth 4.25

1021

Tornay Endre András
szobrászművész

Jó reggelt!

- Eveleji beszámoló. Így is nevezhetnénk azt a kiállítást, amelyen tíz Derkovits-ösztöndíjas művész ad számot arról, mire használta fel a női állami támogatással kiharcolt anyagi szabadságot. Lengyel Anna Orosz Péterrel, a kiállítás rendezőjével beszélget.

- Az Ernszt Múzeumban az utóbbi időkben különösen fiatal képzőművészek kiállításairól élő furcsa, ellentmondó vagy lehangoló kritikákat lehetett olvasni. Várható-e, hogy ekkora port kavar a mostani Derkovits-ösztöndíjasok beszámolója is?

- Én legalábbis úgy tartom, hogy a fiatal művészek igenis kavarjanak vitát. Művészi kísérleteket lehet látni, már kész

eredményeket is, hogyha Tornai Endre András müvére gondolok. De sokuk érett müvésznek mondható a szó legszorosabb értelmében. Vihart fog kavarni, amennyiben odafigyel rá a kritika.

- Minden esztendőben tiz fiatal képzőmüvész nyerheti el a havi ötezer forintos ösztöndijat. Én gondolom, hogy ez a mai gazdasági helyzetben egy nagyon jó lehetőség, hogy három évig szabad alkotás lehetőségét élvezhesse a képzőmüvész akár festő, akár szobrász.

- Ez a lehető legnagyobb lehetőség, hogy szabadon, gond nélkül éljen. Persze hát ez a három év ez egy rövid időtartam. Ezidő alatt alakithatja ki a saját müvészi karakterét a fiatal müvész, hogy később ebből meg is lehessen élni.

- Mit mutat a mostani a beszámoló? Milyenek a festők, szobrászok? Én egy kicsit belehallgattam a zsüri munkájába, véle kedéseibe és nem egyértelmü a siker vagy az öröm, inkább igy mondanám.

- Igen. Hát én jónak tartom a kiállitást. Nem haza akarok beszélni, de érdekes törekvéseknek és szép müvészi teljesitményeknek lehetünk tanui. Három évfolyam szerint van rendezve a kiállitás. Nagyobb térigény munkák is érkeztek a beszámolóra. Amelynek egy külön termet nyitottam. Az elsőévesek meglepően jó anyagot adtak be. Ott szinte név szerint nem is tudok kiemelni embereket, hát Kőnig Frigyest azért mégis megemliteném vagy Jovján györgyöt, akik kimondottan a szép és érdekes anyaggal szerepelnek. A második évfolyammal kevésbé voltam elégedett. A harmadik évfolyam, tehát a búcsúzók közül Katona Zsuzsának a szobrait is kiemelném.

----ooo----

Tornay Endre András szobrászművész

Miskolcon három fiatal képzőművész közös tárlaton mutatkozik be: Tornay Endre András szobrász – Kárpáti Tamás festő – és Püspöky István grafikusművész. – Időtlenné, vagy éppen tág időhatárok közötti érvényűvé – lényegített jelképeket alkot a szobrász Tornay Endre András.

Hárman a Galériában.

Déli Hírlap, 1984. máj. 4.

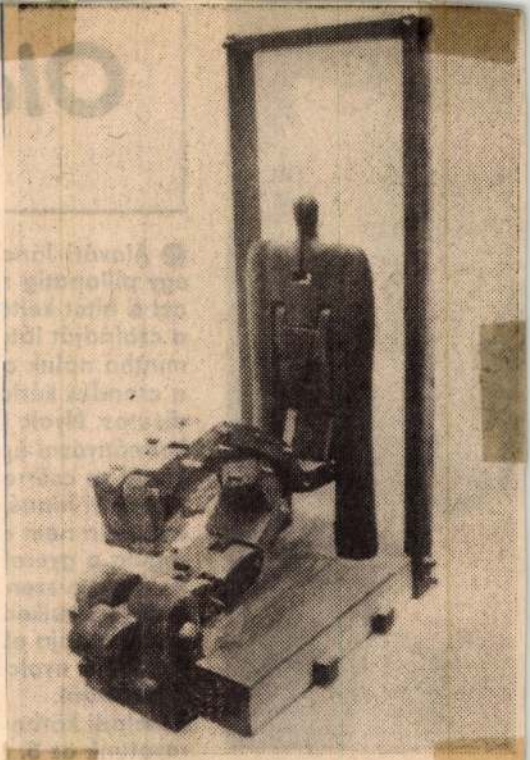

— Hosszú út. Tornay Endre András faszobra.

A MŰCSARNOK MEGHÍVJA ÖNT

TORNAY ENDRE ANDRÁS

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA
1984. JÚLIUS 6-ÁN,
PÉNTEKEN, 14 ÓRAKOR

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA:
P. SZABÓ ERNŐ
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

DOROTTYA-UTCAI KIÁLLÍTÓTEREM
BUDAPEST V., DOROTTYA U. 8.

F k.: Hidvégi István ig. – 84-1033 GENERALART Dorogi Ny

TORNAY ENDRE ANDRÁS

Új művészet

1997. dec.

33.0.

Tornay Endre András Szín

→ Murray István

MŰVÉSZET 1985/2/16

TORNAY Endre András

KOVÁCS Péter: Tornay Endre András =
Életünk, 1987/1-2.
Életünk Galéria, III.

XX. 12. 45. n / Mesterek

TORNAY ENDRE ANDRÁS

Új Művészet
2004. Január
XV. évf. 1.

40. old.

Tornai Endre, Ybl-díjas építész

Ybl Miklós-díjak, 1984.

Tornai Endre

1948-ban született **Budapesten**. 1971-ben diplomázott a BME Építészmérnöki Karán. 1984-ben lett városépítési-városgazdálkodási szakmérnök. 1971—1987 között a KÖZTI-ben dolgozott, három évig az algériai tervezési feladatokat ellátó exportirodán.

Legfontosabb külföldi munkái: Mozgásszervi Rehabilitációs Központ 300 ágyas kórháza és Katonai Testnevelési Főiskola Algírban, a Műszaki Főiskola Oránban. Itthon tervei szerint alakították ki Baján a műemléki zsinagógából az Ady Endre Városi Könyvtárat. Jelenleg a KERTI dolgozója.

Az Ybl-díjat hazánkban és külföldön megépült közintézmények építészeti tervezéséért kapta.

Kép: A felújított zsinagóga, most Ady Endre Városi Könyvtár Baján

Magyar Építőművészet, 1988., 3., hátsó borító belső oldalán.

Tornay Endre Madách-szobrász

L: Huszár Tibor

Vadas József: Rezignáció bokrok 12

Élet és Irodalom B. 1985. júl 26 XXIX/30

Tomay Emese

Kiállítás a soprani Lábas-házban
V. országos ebentiennalé

Wejszava 1985. VI. 24.

Tomay Endre

Megyzetek az V. országos érembiennáléról

Népszava 1985. X. 4.

Tornay András, szobrász

h: Kántor Jenő

Vadas József: Mini Studió

Élet és Irodalom. Bp. 1985. máj. 15 XXIX/11

13

Tornay Endre András szobrász

Salamon Nándor: Jegyzetek az V
Dunántuli Tárlatról

Uj forrás, 1985. 4. szám

Tornay Endre Andrós szm

"Álló" alak

c. szobrok

→ Czinder Antal sz

MŰVÉSZET 1985/11-12/51

Tornai Endre András

Jegyzetek az V. Dunántúli
Tarlatról

Mühely 1985/5

Tornay Endre András szobrászművész

DOROTTYA-UTCAI KIÁLLÍTÓTEREM

V., DOROTTYA UTCA 8.
TELEFON: 183-890

TORNAY ENDRE ANDRÁS

szobrászművész kiállítása

1984. július 6–28-ig

Tornay szobrai a népi tárgyformálás tapasztalatait felhasználó öntörvényű művek. Figurái, tárgyai sosem hadonásznak, gesztikulálnak, tömondatokban csendesen szólnak az emberi lét alapvető mozzanatairól.

A kiállításon húsz, főleg az utóbbi években készült alkotással ismerkedhetünk meg.

Megnyitja: P. Szabó Ernő művészettörténész, 1984. július 6-án, pénteken 14 órakor.

A kiállítás rendezője: Orosz Péter

FÉNYES ADOLF TEREM

VII., RÁKÓCZI ÚT 30.
TELEFON: 225-818

FRANCIA DESIGN 1983-1984

1984. július 12–29.

Francia design? A két szóból az egyik angol, beszélhetnénk francia stílusról vagy ízlésről is, talán az életmód szó lenne a legmegfelelőbb.

Négy-öt éve olyan új jelenség rajzolódik ki egyre világosabban, melyet 1982-óta a Művelődési és az Iparügyi Minisztérium aktívan támogat és fejleszt. A jelenlegi franciaországi helyzet jellemzésére négy példát választottunk ki: A V. I. A., a „Concours", a Formicatársaság és a Totem szövetkezet. Az első kettő állami szubvenciót élvez, míg a két másik, a multinacionális Formica és a szerényebb, Lyonban működő Totem magáncég. A cél a mindennapi használati tárgyak gyártásának fejlesztése egy olyan tevékenység segítségével is, amely képes közelhozni egymáshoz az alkotókat és gyártókat, akiknek a nézetei sokszor nagyon különbözőek és nem sikerül az egyik és a másik számára is elegedhetetlen közös nyelvet megtalálniuk.

Megnyitja: Dr. Ernyey Gyula, az Iparművészeti Múzeum főigazgató helyettese, 1984. július 12-én délután 5 órakor.

A kiállítás rendezője: Jerger Krisztina

Tornay Endre András, szobrászművész

A Pécsi Galériában aug. 14-ig látható a 8. Országos Kisplasztikai Biennálé. – A díjazott művészek, művek a szorosabban vett értelmezésű kisplasztika területéről választóatak ki.

III. díjas lett Tornay Endre András, műve: „A kapu" c.

(repr.)

Csenkey Éva: Kisplasztikai Biennálé.
Dunántúli Napló, 1983. júl. 23. 8-old.

Tornay Endre András, szobrászművész

„Ünnep", fa, 75 cm. 1981. /repr./

„Kőrösi Csoma tiszteletére", fa, 35 cm. 1982. /repr./

„Vízhordók", fa, ólom, 45 cm. 1982. /repr./

Művészet, 1983. jún. 14-15. old.

Tomasy Endre Amerikai szobrász kiállítása

1

"Yma", aluminium, 42 x 25 x 25 cm, 1979.

"Művészet, 1983. jún. 13. old.

Tornay Endre András, szobrászművész
„Tűnő", fa; 50 cm, 1981.

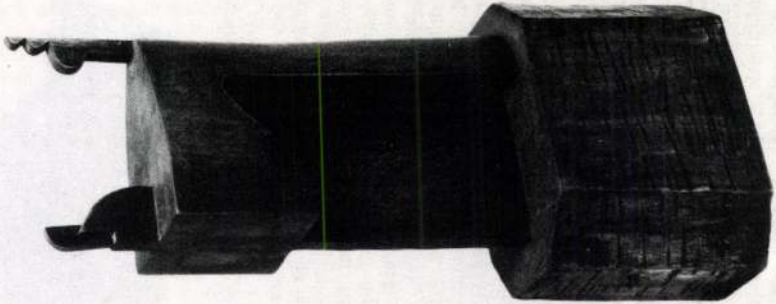

2

„Művészet", 1983. jún. 13. old.

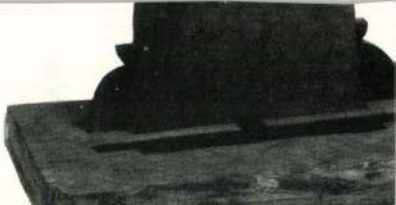

művészetének néhány általános jellemzőjére rámutassunk.

Tornay Endre András szobrászatának kiindulópontja minden esetben az ember. Célja azonban nem az élet illúziójának felkeltése, nem a görög-római hagyomány szerinti „sűrített pillanat" ábrázolása, megragadása. Formái, figurái időtlenné lényegítetten szimbolikusak. Alakjai – mint az *Ima* esetében is – szinte kivétel nélkül harmóniát sugároznak. A harmónia érzésének felkeltését számos formaeszközzel segíti elő. A figurák szimmetrikusak vagy szimmetriára építettek oly módon (számos érem esetében), hogy a két szimmetrikus oldal egyben a pozitív–negatív tömegelosztásban is harmonikus. Ezt a tömegjátékot támasztják alá az ívelt és egyenes vonalú elemek illeszkedéseikkel, arányrendszerükkel. Szobraira karakteres körvonalak jellemzők – s ez az egészben való gondolkodásra utal, ahol a részletek csak másodlagosak. A figurák statikusak (szinte rendíthetetlenek), s hogy mégsem merevek, azt a formaadás organikusságával, a már említett pozitív–negatív tömegek elrendezésével éri el a művész. Művei általában frontálisak; azaz még ha körplasztikák is, hangsúlyozott főnézetre komponáltak. Így nemcsak a szoborban magában érzékelhető a nyugalom, de a nézőtől sem vár el a művész mozgást ahhoz, hogy a szobor kifejthesse hatását.

6

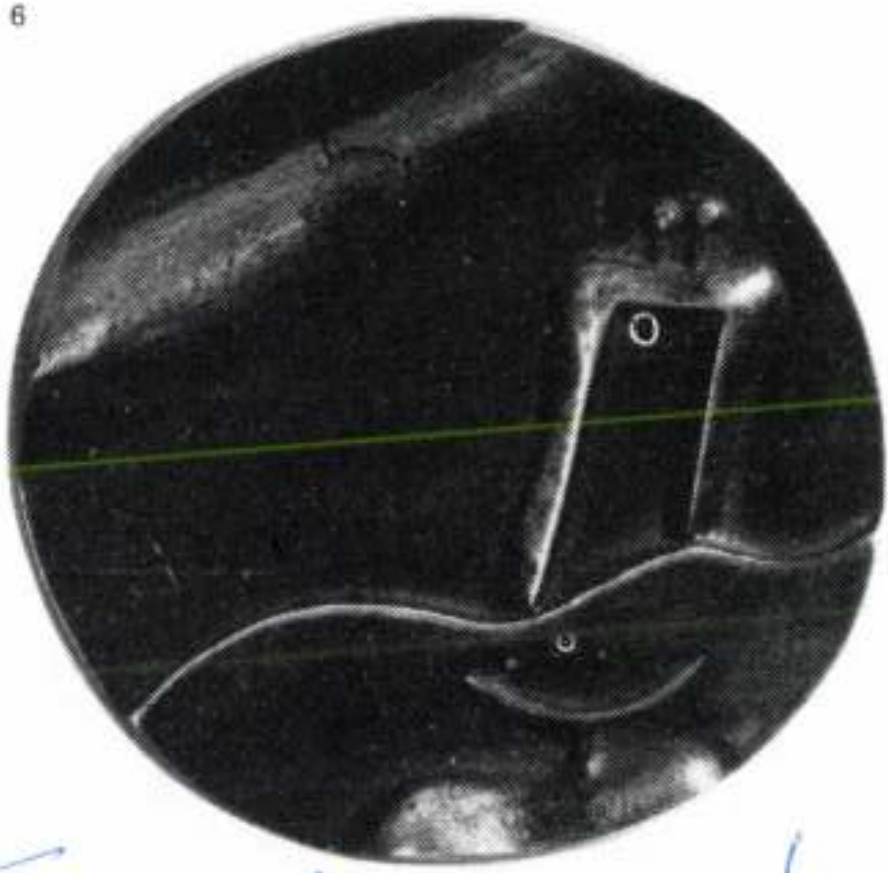

Tornay Endre András,
szobrászművész

„Gondolatok Bartókról IX."
bronz, 9 cm. 1981.

Műhely

Művészet, 1983. jún. 15. old.

produktumainak behato ismerete a mindenkori klasszicizmusok lényege, hiszen ezek az ismeretek indokolják létezésüket. A klasszicizmus műveltségből táplálkozó művészet, amely nem tűri a primer érzelmek fegyelmezetlenségeit, a kulturáltság hiányosságait.

Pályára lépésekor, az ötvenes évek második felében, a hatvanas évek elején Csontos ilyen klasszicista értelmezéssel módosított szocialista realista igénnyel találkozott. Ebben a szakmai fordításban a realizmus igénye nem az érzetek realizmusára, hanem a formák tudásának realizmusára vonatkozott. A szakmai kívánalmaknak megfelelni ebben az időben tehát azt jelentette, hogy a zsüri elé állított mű, ha a művészi méltóságnak nem is, de szakmai tisztességnek mindenképpen feleljen meg. Csontos Lászlónak az ország külöböző részében megtalálható, állami megbízásra készített köztéri szobrai e megkívánt tisztességes munkáról tanúskodnak. Voltaképpen ez volt az a teljesítmény, amit a szobrász szakma és a kultúrpolitika egyaránt elvárt a művészektől. A több, a más, az egyéni hang keresése vagy kinyilvánítása afféle „túltáncként" könyvelődött el; elnézve bár, de kritikus észrevételekkel, mint ahogyan a harmincas évekbeli falusi bálokon a nénikék elnézték a fiataloknak, milyen gyanúsan mozognak, amikor a csárdáson túli táncokat járnak: foxtrottot, tangót.

A maga szobrászatában Csontos László

Tornay Endre András, szobrászművész

A közelmúltban Győrben, a Xantus János Múzeum képtárában nyílt meg az „Észak-dunántúli Tárlat". – A „régiek", az „öregek" mellett mind erőteljesebben hallatja hangját a fiatal nemzedék. – A kiállítás főszereplőivé a fiatal szobrászok léptek elő: Tornay Endre András érmei és a „Kapuban" c. faszobra révén. /említve/.

Wehner Tibor: Észak-dunántúli tárlat Győrben.
Dolgozók Lapja, 1983. dec. 10. 4.-old.

Tornay András Endre, grafikusművész
a Miskolci Galéria az évi terveiben szerepel
Püspöky István, Kárpáti Tamás és Tornay András
Endre kiállítása.

(Benedek): Évadáltáskor a Miskolci Galériában.
Esték-Magyar Hírlap, 1984. jan. 2. 4. old.

Endre András Tornay

Im der modernen Galerie von Tács auf dem Szechenyi-tér in der Innenstadt war bis Mitte August die VIII. Ungarische Kleinplastik-Biennale zu sehen. ~~Die~~ Den dritten Preis erhielt Endre András Tornay.

Erfolge Fallos: VIII. Ungarische Kleinplastik-Biennale.
Budapester Rundschau, 1993. aug. 15. 10-old.

Tornay Endre András

Társat a bigadóban

Ifj. Lexikon
1986. VII. 12.

TORNAY Endre András (szobrász)

WEHNER Tibor: Képzőművészeti krónika : Komárom megye 1986. március, április. = Uj Forrás, 1986/4. 70-71.p.

faszobrokat láthattunk a tatabányai Kernstok Teremben Tornay Endre András tárlatán, de a fiatal, erdélyi származású, otthonra és műhelyre Kőszegen lelt szobrászművész kompozícióit hatalmas szakadék választja el a népi, és a napjainkban oly divatos népieskedő fafaragványoktól. Tornay sajátosan egyéni plasztikai jelrendszert és ezzel együtthangzó formavilágot dolgozott ki: a tömbökből, hengeres testekből épített fakonstrukciók utalásai idolok és korpuszok, embercsoportok és

építészeti motívumok emlékképeit csalogatják elő a befogadóban. Jelzései sohasem konkrétak, s ennek köszönhető, hogy az értelmezési tartományok kitágulnak. Az emberalakokra rímelő formavariációk, a naturától, a konvencionálistól elszakadó architektonikus elemek, az átírt tárgymegjelenítések révén rendkívül izgalmas, terek, térrendszerek alakulnak Tornay keze nyomán: a vertikális és horizontális hangsúlyokat testesedő vagy elvékonyodó formák árnyalják, módosítják, tartják állandó feszültségben, a kompozicionális rendet a szoborelem-kapcsolódások áttételei teremtik meg. Nyers erő és lágy líra munkálkodik Tornay Endre András szobraiban — pregnáns példaként idézhetjük a rusztikus *Lovast* és a légies *Menyasszonyt*. A nyers és a lágy vonások együttes jelenléte csaknem minden alkotásának jellemzője, s e kettősség a megmunkálás és a kifejezés, vagyis az atmoszféra sajátja is. A Tatabányán bemutatott huszonegy kisplasztika mellett méreteivel emelkedett ki az anyagból a *Pilinszky-emlék:* e mű is — akárcsak a kisplasztikák — azt a feltevésünket igazolta, hogy Tornay a nagyobb léptékű, köztéri feladatokkal is sikerrel megbirkózna, s hogy értékes és értékálló, sablonoktól mentes monumentum születhetne műhelyében.

Tornai Endre tudrá

Tornay Endre András műveiből rendeznek augusztus elsejével kiállítást a Gödöllői Galériában.

Magyar Nemzet 1987. VII. 31.

Tornay Endre András

■ Tornay Endre András szobrászművész kiállítása szombaton nyílik meg Gödöllőn a galériában.

Népszabadság, 1987. VII. 28

Tornay Endre András, szobrászművész

A Bpesti Tavaszi Fesztivál keretében márc. 16-án a Műcsarnokban megnyílt az Orsz. Képzőművészeti kiállítás. — Kovács Péter művészettörténész részt vett a szobrászati anyag zsűrizésében. — Tornay Endre András valahol magyon messziről, a népművészet hagyományait, is fölcsillantó faragványai szerepelnek a kiállításon. |említve|.

Képzőművészet '84.

1984. III. 29. TV 2-műsor |Zné|.

Torzay Endre András szobrai

kiállítása a Dürer
Teremben

Népszabadság, 1987. VI. 28

Tornay Endre András II. évfolyam

zohrán nővérés

Nagyvitt önföndíj az (beszámoló) kállítása, az Ernst Múzeumban látható, 1985. márc. 1.–10-ig

Műcsarnok és Kamaraterme

1985 márc.

TORNAY ENDRE ANDRÁS

említve ld. Holdas György

Husz Mária: Kisplasztikai Biennálé '83. Pécsi Galéria

UJ TÜKÖR 1983.XX.évf.32.sz.4.o.

András: Pásztor|Herdsman, fa, 32 × 26 × 10 cm,

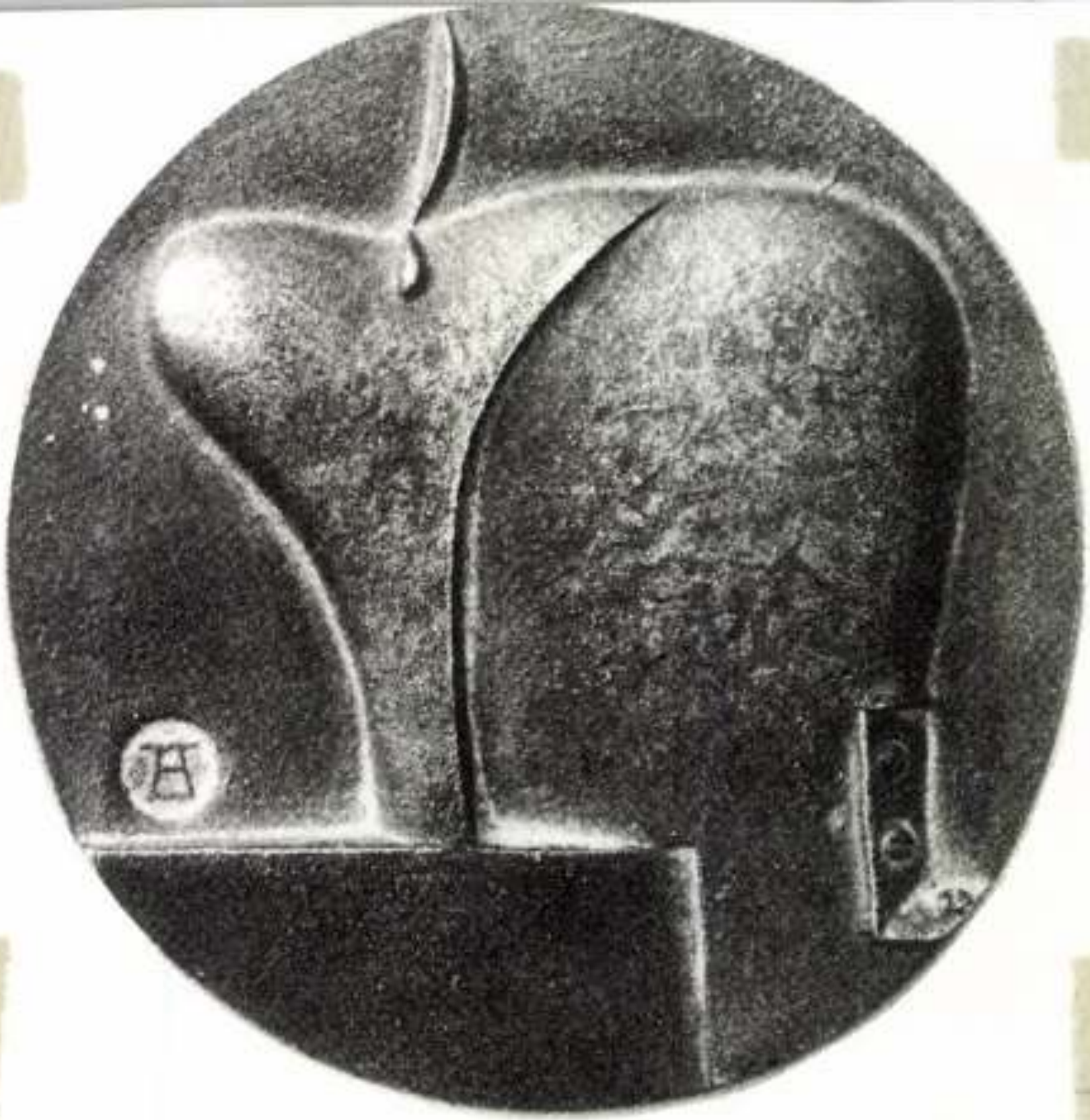

Tornay Endre András, szobrászművész 2.) Folytatás.

Wehner Tibor: Határok között – engedetlenül. Tornai Endre András szobrászatáról.

Művészet, 1988. ápr. 7-old.

Tornay Endre András, szobrászművész 3.) Folytatás.
Wehner Tibor: Határok között – engedetlenül. Tornay Endre András szobrászatáról.

3. *3 Tornay Endre András: Végtelen történet/Endless Story, bronz, ∅ 7 cm, 1986–87* |repr.|

4. *4 Tornay Endre András: Éjszaka hordaléka I–III/Deposits of the Night, bronz, ∅ 12 cm, 1986–87* |repr.|

7. *7 Tornay Endre András: Hosszú út/Long road, fa, 40 × 18 × 29 cm, 1983* |repr.|

11. *11 Tornay Endre András: Lángot vivők/Carrying Flames (fotók Sulyok Miklós)* |repr.|

Művészet, 1988. ápr., 8-10-12-old.

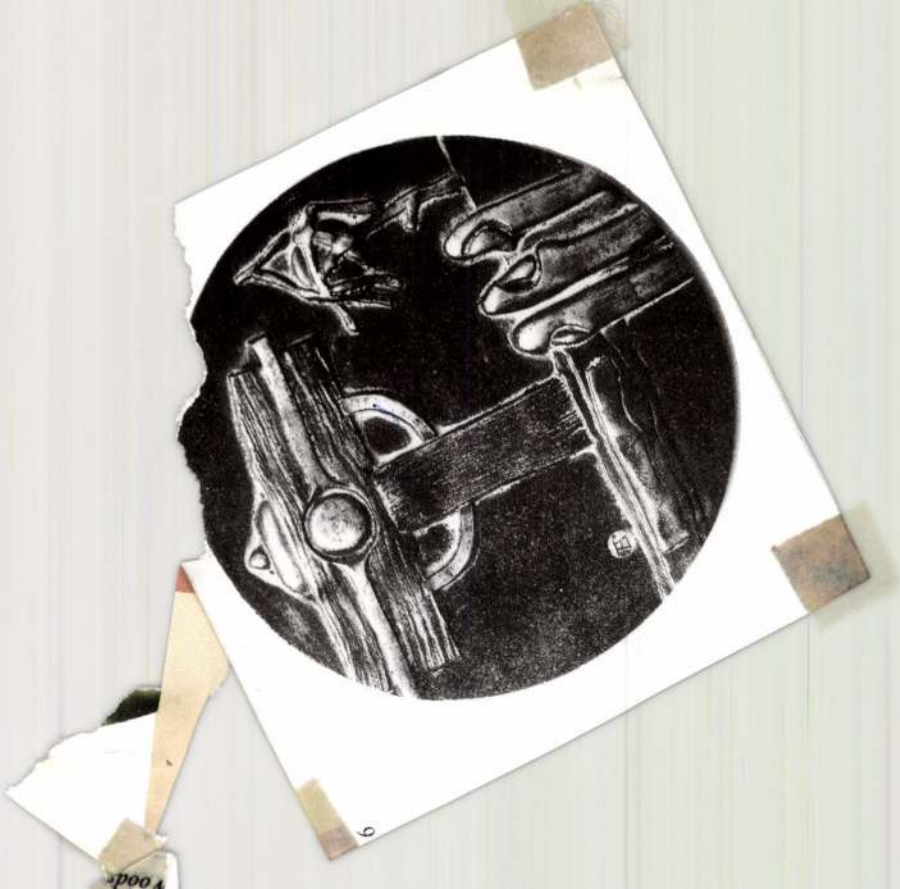

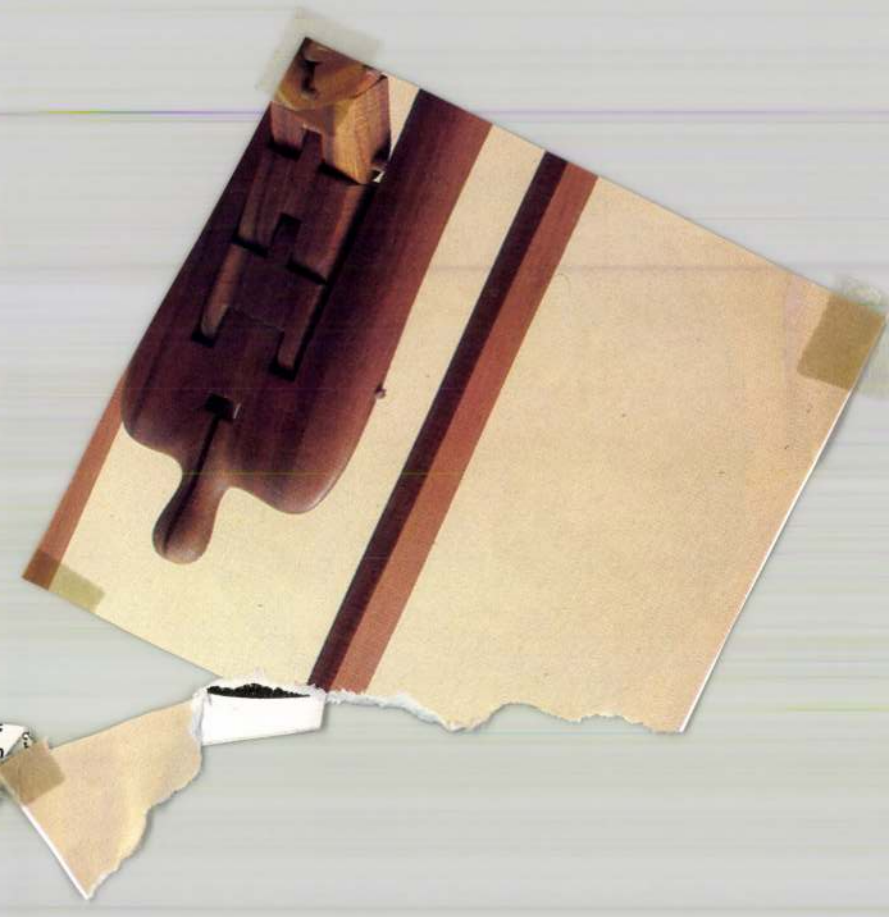

Tornay Endre András, szobrászművész 5.) Folytatás.
Kelemen Tibor: Határok körött – engedetlenül. Tornay Endre András szobrászatáról.

Művészet, 1988. ápr. 9-old.

Tornay Endre András szobrászművész 6.) Folytatás.
Wehner Tibor: Határok között-engedetlenül. Tornay Endre András művészetéről

8 Tornay Endre András: Csónakos/Boatsman, fa, 77 × 89 × 19 cm, 1984

8

Művészet, 1988. ápr., 11-old.

Tornay Endre András, szobrászművész (7) Folytatás.
Vishnev Tibor: Határok között – ugyanakkor. Tornay Endre András művészetéről.

9 Tornay Endre András: Pontkereső II/Point Searcher II, fa, 60 × 53 × 17 cm, 1986–87

9

Művészet, 1988. ápr., 11-old.

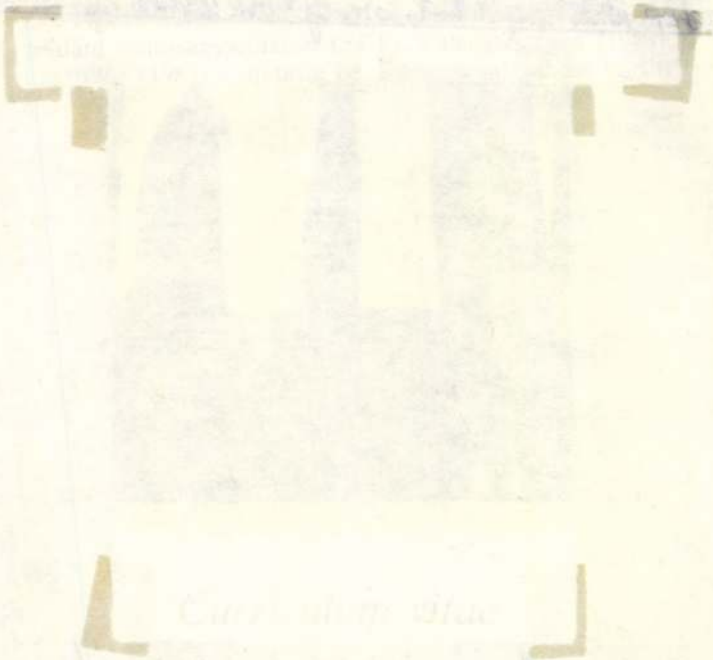

SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Tornai Endre András szobrászművésze

VAS NÉPE

1984 DEC 1

1021

Virrasztók

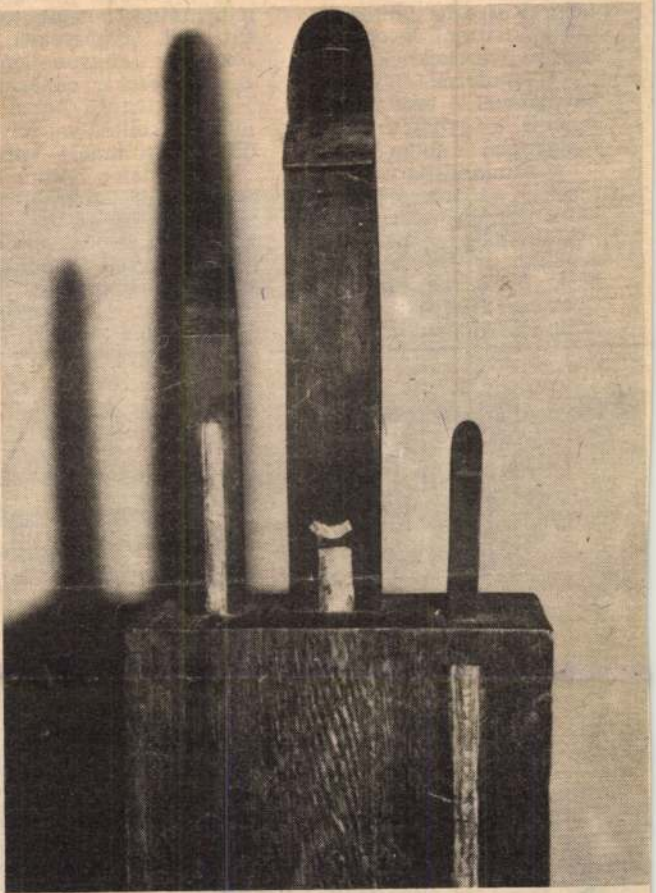

Tornai Endre András szobra.

hamot
gyerek
ból je
betegs
vannal
akik a
hogy l
mert a
tesz a
— M
bevétel
lehet-e
pedagó
— Á

lehet, s kitekintésünk sincs. Sajnos nem tudom megmondani, mi lesz azokkal a gyerekekkel, akik innen hazamennek. Csak azt tudjuk, hogy amíg itt vannak, jól van-

felújították, tízmillió forintot költöttek rá. A kőszegi „kastély" emlékét sokan sokfelé magukkal viszik az országban.

(burkon)

Fotó: **Horváth Pál**

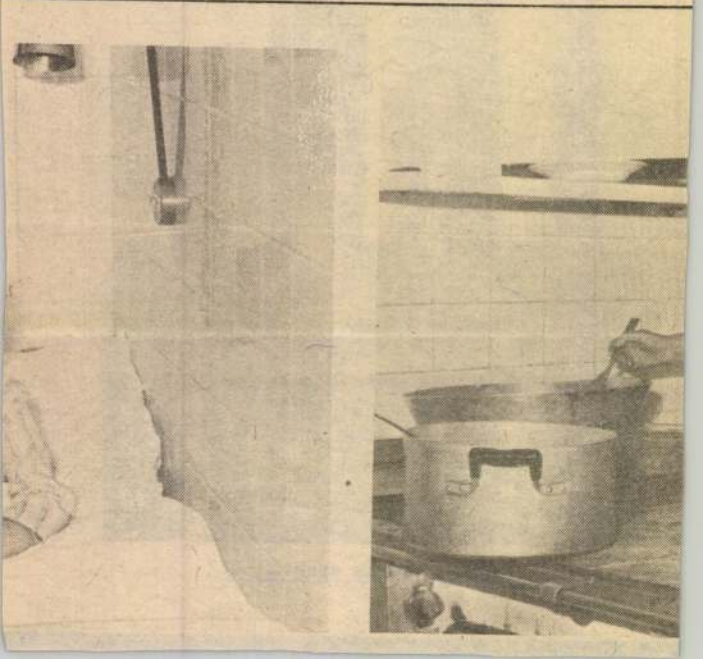

5 Tornay Endre András: Felszabadulási emlékmű/Liberation Monument, bronz, mészkő, 1983–84

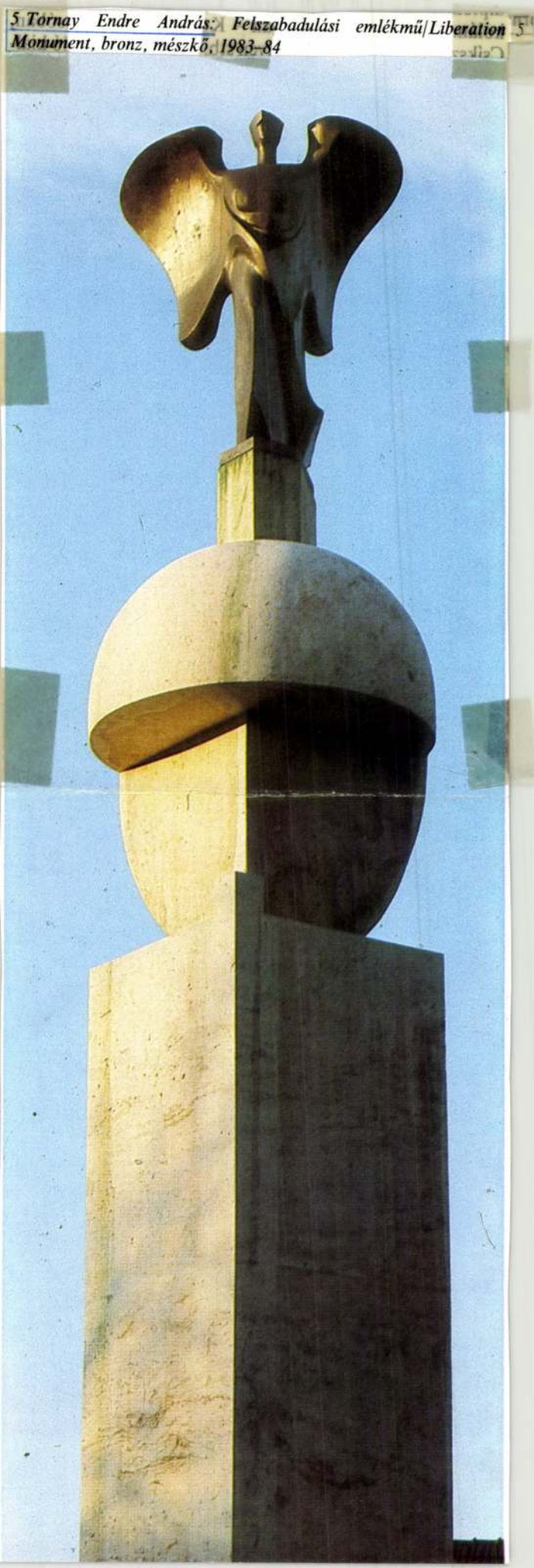

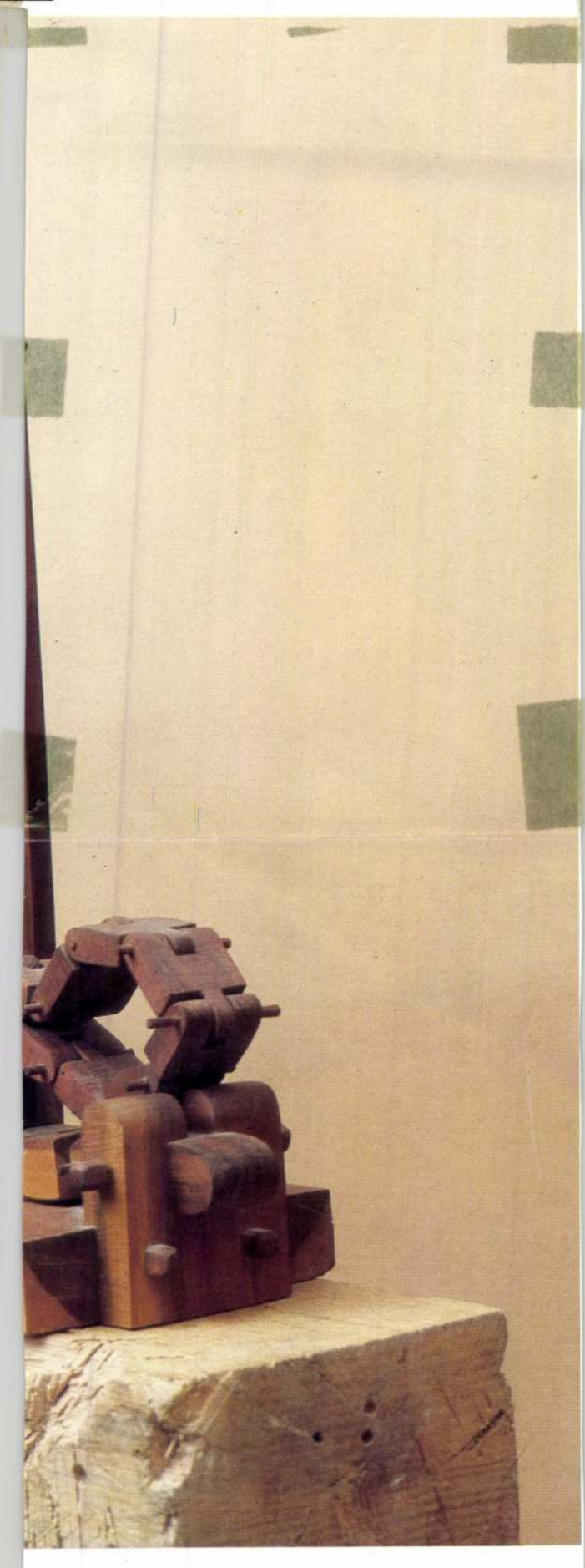

Tornay Endre András, szobrászművész 4.) Folytatás.

Wehner Tibor: Határok Pött-engedetlenül. Tornay Endre András, szobrászatáról.

Művészet, 1988. ápr., 9-old.

Tornay Endre András: Ébredő küzdelem, ∅ 15 cm, 1986

tás linkeskedései előtt, hogy még csak oppozícióba sem kényszerültek, de megkísérelték fölvenni a feléjük hajított kesztyűt. Flegmán lépdelték át a gesztus, a könnyed kéz (alias: lapos gondolat) buktatóit; valahonnét megsejtették, hogy a szabadkézi rajz után a geometria következik. (Mindig is így volt.) A társaság java, persze, arra is rájött, hogy ennek a geometriának szükségképpen másnak kell lennie, mint ahonnét indultak. Szeretettel és tisztelettel gondoltak(nak) egykori
[illegible]stereikre, példaadóikra,
[illegible] a szeretetbe azonban
[illegible] kegyeletes (!) blaszfé-
[illegible] beszökik; olykor-
[illegible]z ember úgy olvas
[illegible]t, mintha parafrá-
[illegible]koznék.
[illegible]leőségesebben

champ piszoárja. Történem
tudatában ott lapult a jele
tés is: mit ér egy ilyen tárg
abban a számára új és ide
gen környezetben, amit tá
gyiasan a kiállítóterem, sze
lemileg pedig az esztétika
konstelláció kínál? Nyilvá
a frivolság élményét. Azt
tudnia kellett (sőt érezni
hiszen bizonyos értelembe
korszellem), hogy ezt a jó
kedvű ledérséget, pimas
szentséggyalázást – mi
csalit a hal – bekapta a Nag

Tornay Endre András, szolvázmüvész. 2.) Folytatás
Bakonyiné M. Ágnes: „Emberfárgyak" Stefanovits Péter és Tornay
Endre András kiállítása, Dürer Terem, 1981. VI. 17 - VII. 1.

Művészet, 1988. jan., 53-old.

Tornay Endre András, szoltászművész. 1.) Folytatás
Bakonyári M. Ágnes: „Embertárgyak", Stefanovits Péter és Tornay
Endre András kiállítása, Dürer Terem, 1987. VI. 17 – VII. 1.

Művészet, 1988. jan., 52-old.

Tornai Endre András, szobrászművész

Jelen esetben Vas megye képzőművésnetét mutatja be a Tavaszi Tárlat, 1984. Ami rögtön szembetünk, a grafikai és a kisplasztikai anyag hiánya. Csak Tornai Endre András fafaragásai és Geszler Mária porcellánjai képviselik a nem festői művészeti ágakat. — Tornai Endre András figyelemre méltó alkotásokkal jelentkezett, a népi tárgykészítő mesterségek évszázados tapasztalatait használja fel szuverén módon, mintegy funkcionális jelleget kölcsönözve ezzel faragásainak. /említve/.

Halmágyi Miklós: Tavaszi tárlat 1984.
Vas Népe, 1984. ápr. 21.

Tornay Endre András

Munkáját a társaton nem lehet
egyik irányzathoz sem sorolni

Pogány Gábor: A VI. Dunántúli Tárlat
Somogy, 1987. 6.52. 95. l.

Endre András szobrászművész

Gábor: Plasztikák két szólamban. Múfaji biennálé Pécsett és Sopronban.

16. „Képzeletbeli utazás I–III," bronz, ø 10 cm/db. 1988.

(repr.)

A kiállítás kvalitásos művei között azonban nemcsak sorozatokat, hanem „szóló"-szobrokat is találhatunk. Igaz, tekinthetünk variációsorozatnak Tornay Endre András három „Zászló"-ját. (említve.)

Művészet, 1989, 11–12, 75.-old.

Tornay Endre András

nokrámnűrén

A népműrénetből merit és fejlent tovább.
Kiállítása Műszaro Ban dec.-januárban.

Magyar Ifjúság
1981 jan. 22.

Molnár Zsolt
ünne

TORNAY ENDRE ANDRÁS SZOBRAI

Dunaújváros, Uitz Terem

Sötétbarna, a véső nyomát őrző, rusztikus hatású felületek, finoman megmunkált bronzok, a fát és a fémet sajátos módon társító plasztikák — Tornay Endre András szobrai leegyszerűsített, a lényegre redukált formáikkal az első pillanatban a hagyományos népi tárgyformálás eredményeit-lehetőségeit idézik fel a nézőben. Figurái többnyire statikusak, tömbszerűek, szimmetrikusan komponáltak, nem folyamatokat, hanem állapotokat mutatnak be, mintegy a múlt emlékeiként és a jövő ígéreteiként olyan eszményeket jelképeznek, amelyek csak a valóban közösséggé szerveződött társadalomban jöhetnek létre. A fiatal szobrász az erdélyi Zetelakán született, tanulmányait Marosvásárhelyen és Kolozsvárott végezte. Érdeklődése magyarországi nemzedéktársaiéval egy időben — bár az övékétől függetlenül — fordult erőteljesen a hetvenes évek első felében a népi tárgyformálás hasznosítható tapasztalatai, s e tárgyakban megfogalmazódó világkép integrálásának lehetőségei felé. Ez az érdeklődés a Magyarországra kerülése óta eltelt egy évtizedben elmélyült, s mint kiállításai, díjai jelzik, kitűnő művek sorát eredményezte. Bár dunaújvárosi kiállításán elsősorban az utóbbi négy-öt év termését mutatja be, néhány, a hetvenes évek elején készült plasztikája — *Ülő nő I—II*, *Önarckép* — világának változását is érzékelteti, azt az utat, amely az egyes jelenségek iránti érdeklődéstől az általános felé vezet, a részletek hangsúlyozásától az egész megragadásának szándékáig, a

TORNAY ENDRE ANDRÁS

Uj Tükör, XXII. évf. 13. sz. 1985

pillanatnyitól a tág időbeli határok között érvényes jelenségek bemutatásának szándéka felé. Tornay szobrai jelzik, hogy a tradíciók vállalása nem feltétlenül jelent uniformizálódást. Ellenkezőleg: művei széles érzelmi-gondolati skálát fognak át, hol a drámai elemet helyezik előtérbe, hol a lírai, nosztalgikus fogalmazásmód a jellemző, hol pedig a játékos, örömről, felszabadultságról beszélő megoldások.

P. Szabó Ernő

Tornai Endre András

nehrázmúzés

térzom pozíciója a Kaposvári Galéria
zicillitárán

Vas Népe
1984 okt. 20

TORNAY Endre András

POGÁNY Gábor: Dunántúli tárlat,
katalog. = Somogy, XIX. évf. 1. n. 1991
~~96–99.~~ p. 98. p.

Kaposvár, Somogy Megyei Múzeum } VII. Dunántúli Tárlat
Somogyi ~~Megyei~~ Képtár }

TORNAI ENDRE András

VADAS József: Kétszemélyes muzeum : A fehérvári Uj Magyar Képtár. - Mozgó Világ, 1991. 6.sz. 119, ei ill

Tornai Endre András

zohrányműrész

Ziállítása a Bp. i Bartók Galériában

Ötödi Jelesség
1984 IX. 14.
Petőfi 1730

TORNAY ENDRE ANDRÁS

CHIKÁN Bálint: Érmek, szobrok, épületek. =
Magyar Hirlap, 24.évf.141.sz. 1991. junius 18.
11.p.

TORNAY ENDRE ANDRÁS

CHIKÁN Bálint: Verseny a nézőért : Kisplasztikai Biennálé Pécsett. = Magyar Hirlap, 24.évf. 14o.sz. 1991. 11. p.

Tornay Endre András szobrászművésznek;

Munkácsy díj

Népszabadság, 1990. márc. 15.

TORNAY ENDRE András

Munkácsy Mihály díj. 1990. márc. 15.

74/96
JEAN, Raymond: Sötét Forrás. [Regény.] (Ford. Déva Mária.) Bp. (1979), Magvető. 296 p. 19 cm.

/Világkönyvtár./

75/95
JEAN, Raymond: Trópusi zápor. [Visszaemlékezések, elbeszélések.] (Ford. Szijgyártó László, Versford.: Balássy László.) (Bp.) 1968, Kossuth K. 262 p. 19 cm.

76/99
JEBELEANU, Eugen: Hirosima mosolya. [Költemények.] Ford. Franyó Zoltán. ([Ill.] Florica Codrescu.) (Bukarest, 1961, Ifj. K.) 97 p. táblák. 26 cm.

77/98
JEBELEANU, Eugen: Sabia fa-

TORNAY ENDRE ANDRÁS

Lóska Lajos: Három müvész - három mü =
Palócföld, 1985.6. 78 - 80. p. ill.

kat borítékban mellékeljék a jelige feloldását.

Pályadíjak:

1. Szociográfia, irodalmi riport, esszé, tanulmány kategóriában

I. díj 20 000 Ft
II. díj 15 000 Ft
III. díj 10 000 Ft

2. Versek, szépprózai művek kategóriában

I. díj 20 000 Ft
II. díj 15 000 Ft
III. díj 10 000 Ft

Eredményhirdetésre 1988 januárjában, a Madách-ünnepség keretében kerül. Az első közlés jogát a Palócföld folyóirat tartja fenn.

NÓGRÁD MEGYEI TANÁCS
MŰVELŐDÉSI OSZTÁLYA
PALÓCFÖLD SZERKESZTŐSÉGE

Univer St.

Tornay Endre

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1980 NOV 29

ÉLET ÉS IRODALOM

1021

Tornay Endre szobra

mely után voltaképpen csak önismétlésbe bocsátkozhatnánk. Nyilvánvalóvá vált, hogy zökkenőink jelentős hányadát nem a felszín hepehupái okozzák, hanem kocsink szerkezete. Kornai János közgazdász professzor legutóbb ismételten és nyomatékosan rámutatott, hogy gazdasági életünk struktúráját föltétlenül tovább kell módosítanunk, hogy lendületet adhassunk termelő erőinknek, és kikecmeregheassünk az idült hiánygazdaság kátyujából. A túlzott, a már bénító hatású államközpontúság revideálásának gondolata, melyet kifejt, úgy vélem, szélesebb fronton is érvényes. Ha több figyelmet fordítanánk a helyi, akár magánkezdeményekre, állami hivatalaink túlterheltsége is csökkenhetne. Egyébként is pangásra vezet föllendülés helyett, ha az egyegy helyi ügyben érdekeltek cselekvés helyett az ujjukkal malmozva várakoznak valamely „magas hely" döntéseire, melyek ráadásul gyakran ilyen-olyan sugalmazású információk — olykor éppenséggel viszolyogtató, piti pozícióharcok — függvényei. Láttuk a *Békeidő* című filmet, s valamennyien tanúsíthatjuk, mekkora helyenkint az „apparátus" közegellenállása, mihelyt rendhagyó, előreívelő, a fejlődésben nem puszta statisztikai adatot vagy kipipálandó kampányfeladatot látó egyéniség cselekedeteit kell mérlegre tennie.

Félreértés ne essék: az említett apparátus jórésze odaadó, lelkes, önmagát sem kímélő emberekből áll. De amíg működésüket nem

GOGOLRA VÁRVA

A Holt lelkek „atyjának" szellemét hivatott megidézni az a bő redőjű barna köpeny, amely a *Petőfi Irodalmi Múzeum* Gogol-emlékkiállításán a mennyezetről aláhullva lebeg a tárlók fölött. A vizuális szimbólum azt sejteti, hogy a moszkvai *Állami Irodalmi Múzeum* budapesti vendégkiállításán nemcsak Gogol életét és munkásságát dokumentálják, hanem — híven a dosztojevszkiji mottóhoz — azt is, ki mindenki bújt elő a mester irodalmi forgószelet kavaró köpönyegéből. De mert az effajta vizsgálódás túlságosan messzire vezetne, a rendezők jobbára a korabeli Gogol-hatásra összpontosították a figyelmet.

Okkal, hiszen kevés írónak adatott meg annak idején, hogy hiánycikké lett regénye kéziratos másolatokban terjedjen, hogy kalózfordító sajátítsa ki elbeszélését, hogy regény- és drámahősei a mitológia példázathordozó alakjaihoz hasonlóan mások műalkotásaiban is otthonra leljenek. Gogol halhatatlan holtjai számtalan alakban vonultak be a képzőművészetbe. A. Agin például 1846-ban száz rajzot készített a regényhez; Bahman, Koklevszkij és Gribkov a Revizor szereplőit örökítette meg a maga groteszk, illetve rea-

Tornay Endre András, szobrán

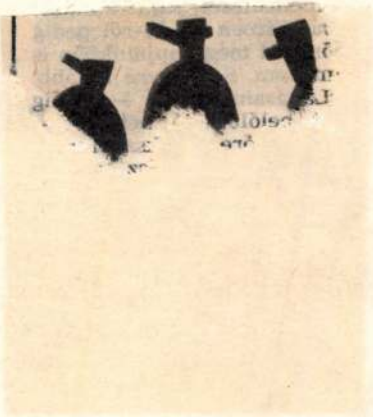

-: Harai tükör

43

Ü; Jübär Bp. 1986. márc. 16.

XXIII/11

TORNAY Endre András *107, 111, 112,* 43
Zetelaka, 1946.
IA Képz. Főisk. Kvár, szobrász
(A 70-es évek vége óta Magyarországon él.)

Banner Erdély

... Andrá,

...mmárén

A hetedi 7 Országos Évembiennálén.

Salamon Nándor,
ciNe

Új Tázi,
1984 nyt. 2.

Tornay Endue

TORNAY Endre András

P:SZÜCS Julianna: Tárgytalan tárgyak : Ki ne maradjon: március. =
Népszabadság, XLIV. évf. 70.sz. 1991. március 25. 9.p.

...ndre Andrea

KOVALOVSZKY Márta: Halál és megdicsőülés : Az 1956-os emlékmüpályázatról. = Vigilia, 1990. 10.sz.

771

Tornay Endre András
monográfiához

MTI SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-743, 340-726

VAS NÉPE

1983 SEP 4

1022

Szobrok fából, bronzból, márványból

Erdélyi származású, Kőszegen élő szobrászművész, Tornay Endre András alkotásaiból nyílt kiállítás pénteken délután Celldömölkön, a Kemenesaljai Művelődési Központban. Plasztikáiban a lényeg kiemelését, a szobrászi átírást helyezi előtérbe. Alkotásain a formálás ősi megnyilvánulásai és a népművészet egyes elemei is megtalálhatók.

Többféle anyaggal dolgozik, bronzzal, márvánnyal, tufával, terrakottával, fával. Szobrai érzelmeket keltenek, gondolatokat ébresztenek. Tornay Endre András szobraihoz nem könnyű közel kerülni, ám aki vállalja ezt a szellemi kalandot, az aligha szabadulhat a művek hatásától — mondja Szelestey László, a kiállítás megnyitója.

eltakarja az össze
nyegi összefüggése
fontos ismérveket.

Az elkényelm
dat óvhat meg.
engedi — legalább
táráig nem értün
ösztönöz, hogy ko

Hosszú távon
tudat nélkül veszt
saitól, rosszabb esetben kívülreked választott pályáján,
bár ez nyilván szélsőséges eset. Az egyéni veszteségek
összessége azonban társadalmi veszteséggé is válik. A
fejlődés gátjává.

Maros Dénes

Demográfiai helyzetkép

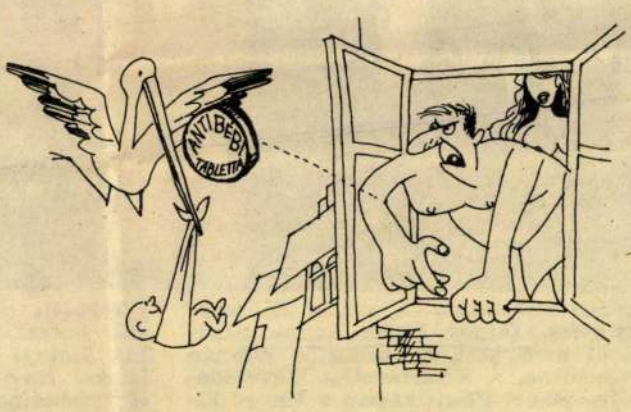

(Lakatos Ferenc karikatúrája)

eljárok a városba, nézelő-
löm, beszélgetek. Itthon
neg örülök a dédunokám-
ak.

— Milyennek látja ma az
letet?

— Féltem a világot. A
nai élettel különben na-
yon meg volnék elégedve.

★

Takács Alajost elvtársai
evében Horváth Lajos, az
MSZMP szombathelyi váro-
i bizottságának első tit-
ára köszöntötte 85. szüle-
snapján. Képünk a ben-
ıséges megemlékezésen
észült.

Treiber Mária

Fotó: **H. P.**

TORNAY Endre András

XII. Országos Kisplasztikai Biennálé, Pécsi Galéria, Pécs, 1991. A kiállitást rend. és a kat.szerk. Sárkány József. Pécs : JPM, 1991

Életünk, 1990. 10.

megvesztegessem őket. Haladékra lenne szükségem. Be kell fejezzem a rajzot... „Vexilla regis prodeunt inferni!" Honnan jutott eszembe ez a latin idézet? Az Isteni Színjátékból? Vagy még régebbről? Jönnek fehér zászlókkal és fehér bombákkal, ők törték össze az űrhajónkat. Szegény Mária sír, azt hiszi nem gondoltam rá, Bubu nem sír, száját rúzsozza, pedig én neki is akartam koporsót venni. Dörömbölnek az ajtón. Hiába üvölt a rádió, hallom. Nem szabad kinyitni. Bubu, ne nyisd ki! Bubu, együtt ültünk a tűznél... De már késő. Olyan hangosan szól a rádió, hogy Bubu nem hallja, mit kiabálok neki. Vexilla regis prodeunt inferni! Már egész közel vannak. Lehet, hogy valamit összecseréltem. Lehet, hogy a PINCE a TETŐ. Olyan a tűz, mint a máglya. Mindenki lángol, Bubu, Mária, a Festmény és ÉN is. Át kellene rajzolni az egészet. De nincs rá idő. Egyedül dulakodom. Senki se segít. Bubu és Mária rémülten állnak, hagyják, hogy kicsavarják kezemből a ceruzát, szétfeszítsék az állkapcsomat, mintha nekik nem is építettem volna a HÁZat. Segítség, nem nyúlhattok a tűzhöz, segítség... Az angyalok fehér lepedőkbe csomagolják a tüzet.

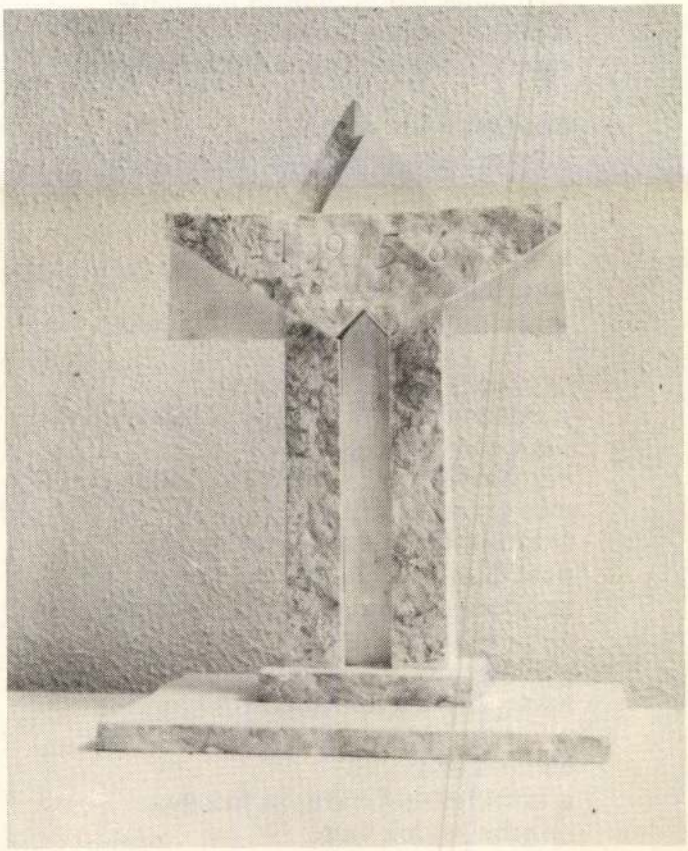

BALLA D. KÁROLY

Köszönöm, kicsi márna

aprócska volt, alig gyermektenyérnyi
s egy ideig jól is érezte magát
a háromliteres uborkásüvegben

köveket tettem a fenekére
színes kavicsokat
apró buborékok rakódtak rájuk
és a halacska játékosan bökködte
a pöttöm léggömböket
himbálózva szálltak a víz felszínére

örültem a kis halnak
anyám barátnője hozta lelkendezve
s mesélte hosszasan, hozzá hogyan került
én már nem hallottam
meredtem a pici életre
az elérhető csodára
figyeltem, ahogy pettyein csillant a fény

egy ideig jól is érezte magát
a gyermektenyérnyi gyerekmárna
csak enni nem akart
kenyérmorzsát, almából kivakart pondrót
otthagyott érintetlenül
aztán játékos kedve is elfogyott
nem cikázott fel s alá
az uborkásüveg számára rendelt terében
néha remegni látszott
gubbasztott egy kő tövében
aztán egyre gyakrabban
a felszín közelében lebegett
de nem enni jött
a kinti levegőt harapta tátogva
mintha fuldokolna

Tornay Endre András

a kiinduló ponttól a maga törvényeit, felfogását megvalósító „új szobor"-hoz vezetett. A rokonvonások és eltérések könnyen felismerhetők a Kálvária út tengelyében álló, részletekben gazdag, expresszíven mintázott, bronzba öntött életszerű figurán.

A két szobor története, összefoglaló analízise külön tanulmány tárgya,[10] arra itt most nem térünk ki. Mindössze Tornay Endre András alkotásának rövid jellemzésére szorítkozunk. A háború idején Zalai Tóth János még abban reménykedett, hogy „a New York-i világkiállítás magyar Szent Istvánja is hazakerül Szombathelyre, a Szent István-parkba".[11] A mai szobor alkotói részben ezt az ideát valósították meg, amikor kiválasztották helyét. A posztamentumot *Heckenast János* építész tervezte. A kis tér közepén magasba törő építménye a koronázódombot jelképező kerek halom közepén áll. A szakrális jelleget a Kálvária architektúrája, a fák alatti szobrok is erősítik. Maga a több kívánalomnak megfelelő alak harmadával kisebb, mint a „távolba szakadt elől". Az inkább mai férfi ideált modelláló testalkatú figura vállairól hull alá a dúsan redőzött palást, a földig érő ruházat. Fejét az I. Andrásféle abroncskorona ékesíti. Jobbjában előre döntve tartja a keresztet, baljában hasonló helyzetben az országalmát. A kompozíció egésze, a homorú, kettőskereszttel áttört háttéroszloppal nyomatékosítva a függőleges irányt, az emelkedettséget hangsúlyozza. Tartása, kiállása, tekintete határozottságot, erőt sugároz.

Tornay Endre András szobra (Szombathely)

Kiss Sándor Szent István-értelmezése az öreg, megfáradt király alakját helyezte középpontba. A hatalmas, fagerendákból ácsolt, áttört kereszt – *Vadász György* építész terve! – „árnyékában" magasodik a megnyúlt, testi mivoltában láthatóan megfogyatkozott emberalak. Szalagfonatos hálóval díszített, földig érő ruhája piramist formáz, tetőpontja a király által égre emelt kereszt, amelynek szára egyértelműen a faépítmény felé irányul. A megbillent koronás fej szenvedést kifejező arca a küzdelem feladásáról tanúskodik, egyetlen támasza a keresztbe vetett hit maradt. E megfogalmazás a művész saját sorsképletét is jelképezi. Betegséggel küzdve, fogyó erőit összefogva alkotta meg e különös helyen, az ország „fölött" búcsúzó király alakját.

Az elöljáró, szórványos mozdulások után látványosan, szinte robbanásszerűen változott meg a helyzet a Szent István megkoronázása, a hivatalos magyar államalapítás évezredes jubileuma alkalmából meghirdetett, országos jellegűvé szélesedett mozgalom keretében. A nemzeti összetartozást erősítő 2000–2001. évi millenniumi ünnepségek alkalmával az emlékállításból a városok és kicsi falvak illő részt kértek és vállaltak. Komoly erőforrásokat mozgósított az állami költségvetés, pályázatokkal ösztönözték a kö-

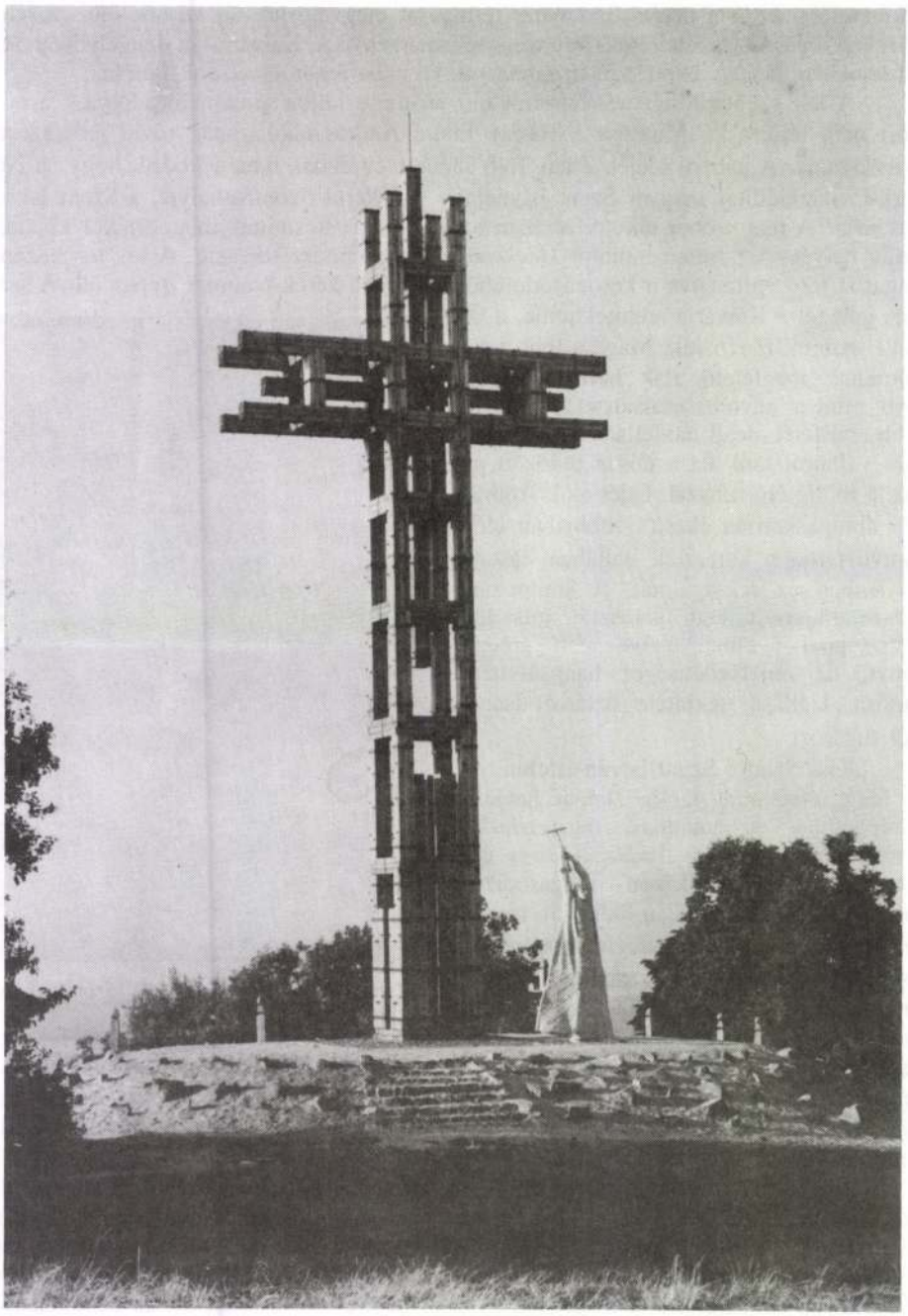

Kiss Sándor és Vadász György Szent István-emlékműve a Somlón

MIT JELENT SZÁMOMRA A MAGYAR KULTÚRA?

Jelenti az idősebb korosztály megbecsülését, szeretetét. Az urhidai nyugdíjasok szereplését, a szentpéteruriak énekét, a kán-kánt táncoló kistarcsai nyugdíjasokat, a várba kocsikázó nagytarcsai asszonyok vidám szüreti énekét,

Jelenti a laktanyai kiképzés izzadságcseppjeit, az aranyosapáti cigány gyermek-együttes hangulatos táncát, a domoszlói fiatalok fergeteges fellépését a lichtenbergi várban,

Jelenti az irodalmat. Kopré József dedikálását, a Petőfi és Vörösmarty pályázatra érkezett versek tömegét,

Jelenti a zenét. Az Adriánus kamarazenekar koncertjeit, a fehéroroszországi fúvós együttes Vigadóbeli szereplését,

Jelenti a képzőművészetet, azt az 57 Emlékoszlopot, melyet a millennium jegyében a Kárpát-medencében elhelyeztünk. A nemzetközi alkotótáborokat, a kiállításokat,

Jelenti az előadóművészetet, a népi építészetet, az emlékparkokat, a pákozdi emlékművet, rendezvényeket Sárváron, Rahón, Aranyosapátiban, Spandauban vagy a szlovákiai Kövesden,

Jelenti a kulturált embert és kapcsolatait. A másság elismerését, egymás tiszteletét és megbecsülését,

Jelenti a naponta kötegszám érkező leveleket, melyekben pályázatainkra írások, a Kultúra Lovagjaira javaslatok érkeznek,

Köszönöm hogy megoszthattam gondolataimat Önökkel a Magyar Kultúra Napján.

Nick Ferenc

a Falvak Kultúrájáért Alapítvány
Kuratóriumának elnöke

Elhangzott 2001 január 22-én a Stefánia palotában a Magyar Kultúra Lovagjainak avatásán.

Vörösmarty pályázat

A költő születésének 200. évfordulójára a **Falvak Kultúrájáért Alapítvány** országos versíró pályázatot hirdetett. 324 személy mintegy ezer verséből zsűri választja ki azokat, melyek terveik szerint a Költészet Napjára kötetben látnak napvilágot. Az elmúlt évben Petőfi évforduló kapcsán írtak ki pályázatot.

Bősze Éva

Tornay Endre András Munkácsy-díjas szobrászművésznek

Te,
a lelket is kezedben hordozó,
a fájdalmat is láttató,
Mániapalást védelmében alkotó,
csillagszemű égi forrás,
a holt anyagnak is adsz formát.
Minden formának mozdulást,
könnyet fakasztó
vallomást!
Aranyujjú szívzenész.
Áldozatoltárt varázsló művész!
Munkád nyomán a mindenség zenéje
elül a finom vésetredőkbe.
De kezedben szól az éteri lant,
Te
Isten kegyeltje vagy…

Tornay Endre András bronzplakettje

Tornay Endre András 1949-ben Zetelakán született. Művészeti tanulmányait a Marosvásárhelyi Líceumban kezdte. A kolozsvári Képzőművészeti Főiskolán szerzett diplomát 1973-ban. 1982-ben költözött Kőszegre. 1985-ben a Ferenczy Béni nagydíjat nyerte el.

Laczkó András

Szirmay Endre, a tudós költő

Már Rónay György felfigyelt arra, hogy a Dunántúlon élő és alkotó költőknek vannak másoktól eltérő, sajátos kifejezőeszközei, amilyenek például az élmények azonnali leképezése, a szelídebb hang, a derűs szemléletmód. Szirmay Endrének ugyan nem szülőföldje a Dunántúl (de életéveinek nagyobb száma már ideköti), viszont alkati sajátosságaival könnyen átvette a említett lírai eszközöket. Olvassuk csak könyvéből a Hazám című költeményt:

Kárpátok nekem a zselici dombok
és zúgó Tisza a lomha Kapos
sorsom sodrának megtisztuló árja
emléket és vágyat szelíden összemos;
messzeség és mélység partok közt feszül,
hogy ne maradjak soha egyedül.

Vitathatatlanul látható itt, hogy a lírikusi szóhasználatban nincsen különbség a kis, a köznapi és a nagy, emelkedett erkölcsi jelenségek, kérdések leírásában. Valószínűleg nem véletlen, hogy az idézett sorokban ott van a szelíd szó, amit több mint száz éve a dunántúliság egyik fontos elemének tartanak. A másik a pannon derű varázslata. Ennek jegyei ugyancsak föltűnnek Szirmay több versében (Őszi varázs, Fölzeng a költeménye, Csodákon merengsz, Hogy a mű visszaragyogja). Mondhatnánk ezek után, hogy a költő némi egyoldalúsággal figyeli az életet, a természetet, nem veszi észre, hogy mindkettőnek vannak sötét, borús, szomorú, tragikus oldalai. Ez a vélekedés (amit néhány kritikus megpendített Szirmay köteteit olvasva) két argumentummal is cáfolható. Az egyik: a költő nemcsak látta, át is élte a háborút, a hadifogság borzalmait (olvassuk csak el az 1945 augusztusában írt Schleswig című versét). A másik érv: **Szirmay Endre jó ismerője korunk olasz költészetének**, ahol a derű szemlélete a legtermészetesebb. Paolo Santarcangeli ezt így magyarázta: volt katona, hosszú ideig hadifogoly, megjárt minden poklot, s mégis, csak azért is vállalta és vállalja a derűt. Mert bízik az élet csodájában. Szirmaynak hasonló az ars poeticája, hiszen évtizedek óta vallja: „a megtaposottak szerelme / is dalol a porban" (Arány és mérték).

Szirmay válogatott kötetének tanúsága szerint vállalja és rendszeresen műveli azt a fajta lírát, amit Csokonai „alkalmatosságokra írt költemények"-nek nevezett, s amitől sok-sok kortárs költő ódzkodik. Így kell olvasnunk a könyv számtalan versét: Szabadságköszöntő, Tanítványaim, Rippl-Rónai József emlékezete, Az élet igazsága, Ne felejts el..., Végképp itt maradsz, Forradalmunk, Kaposvár címűek mellett még több művét. Szirmay alkalomra írt verseinek közös jellemzője az ódai emelkedettség, ami olykor rajongássá fokozódik. Ez legalább két szempontból hiba. Az egyik: a „szekértáborhoz" tartozás. Azaz: Szirmay szemhatárába Vergiliustól Tornai Józsefig sok mindenki belefér de náluk sokkal többen maradtak (maradnak) kívül. Az sem hagyható szó nélkül, hogy voltak pályatársak, akikhez – a hódolat hangján – több vers szól (Csöndes költemény, Pihennek már...). A másik: a rajongásig fokozódó emelkedettség szűkíti a szókincset. A korai versekben előforduló „boldog évek" „messze zengenek" szintagmák némi módosítással, de olvashatók az utóbbi években írt versekben is (például: „fölszárnyaló álmok", „zengő versek", „gyémánt messzeségek"; megjegyzendő, hogy Vergiliusnak is „gyémánt szavai" voltak, s a Szabadságköszöntő már „boldog élet"-ről szólt).

Válogatott verseinek kötetéből viszont látszik, hogy Szirmay poeta doctus. Vergiliushoz hibátlan hexametert írt, Készülődés címmel pedig sajátos rímtechnikájú szonettet. Berzsenyire emlékezve a görög versformákban való jártasságát bizonyította. A Költemények prózában ciklusa arra mutat, hogy a modern lírai törekvések sem állnak távol tőle.

Az alkotói munkában a megszerzett és megérdemelt ismereteken túl Szirmaynak volt (és van) még egy segítsége. Sz. Bayer Erzsébet festőművész: 1948 júliusától közös pályájuk példázza az ecset és toll

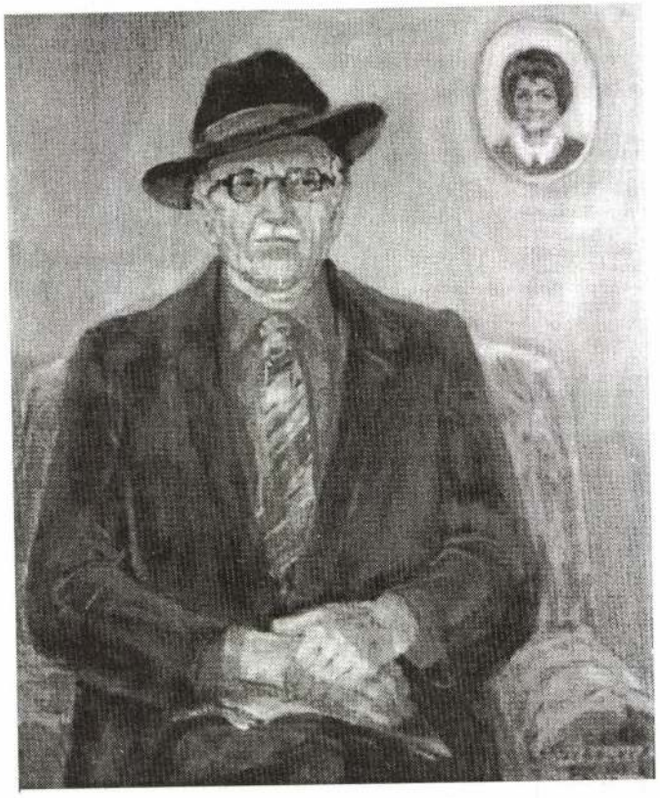

Szirmayné Bayer Erzsébet
Férjem kalapos képe 1978

TORNAY Endre András

Gotthard Jenő Emlékérem 1992

VS2 2002. 497

TORNAY Endre András

Lóska Lajos
Kárpáti Tamás, Püspöky István
és Tornay Endre András munkái
Barlós 32 Galéria

Új Tükör 1984. okt. 14. XXI. évf. 42. sz. 3-4.

ref

TO DO

a picture or make a model of a Roman camp or
pages 24, 28, 29). Label the different parts.
ne you are a recruit who has just finished his
training. Write a letter to your parents or a
telling them what life is like and what you
een doing
e you are in charge of building a Roman camp
uildings are to be sited, the sorts of defences
ve and where the fort is to be situated.
ster headed 'Roman Camps and Forts' and
stcards, pictures from magazines and
e, and try to visit it. Write a brief description
hoto or picture you put on your poster.

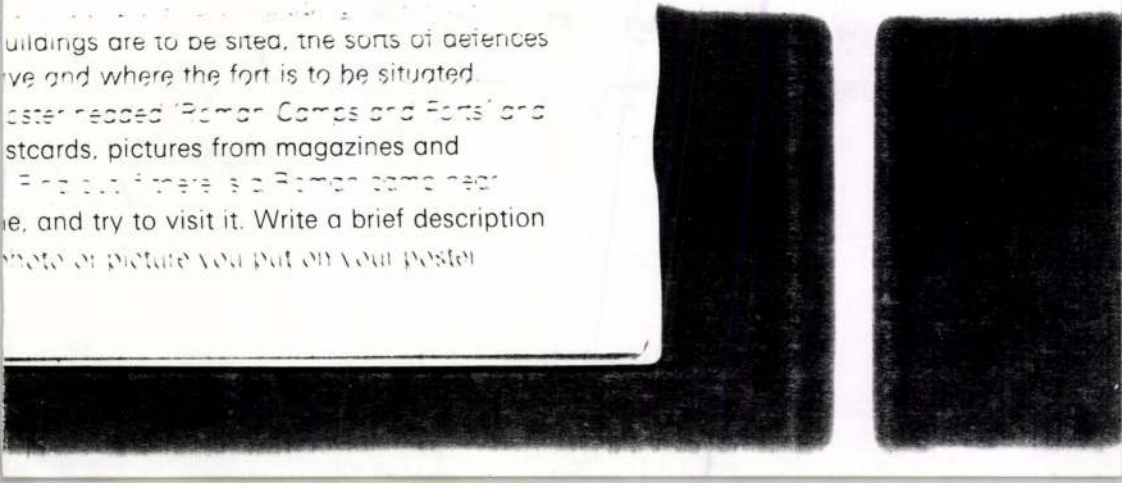

TORNAY Endre András

P. Szabó Ernő

A valódi mondanivaló
Három fiatal művész kiállításáról
[Kárpáti Tamás, Püspöky István, Tornay Endre András]

Napjaink, 1984. június. XXIII. évf. 6. sz. 38-39

surrounding countryside and be easy to defend agains enemy attacks.

A good example of a fort like this is to be seen at **House steads** (on Hadrian's Wall), which provides us with a lo of evidence about the Roman Army in Britain. This fo could house a garrison of about 1000 auxiliaries. It wo built looking towards Scotland on the edge of a line o crags with a drop of about 100 feet below it. To the sout of the fort the ground slopes gently at first and then mor steeply down to a river.

Round the fort stretched a wall with watch-towers o intervals. On each of the 4 sides was a gate-hous with double gates and a guard room.

TORNAY Endre András

(bán): Bizonyosságkeresés: Budapesti Riallitásokrol:

= MN XLVII. 243. 1984. okt. 16. 6. p.

— Bp. Bartók '32 Galéria, Kárpáti Tamás, f. Püspöky István g.
Tornay Endre András sz. Riall

— Bp. Ferencvárosi Pincetárlat, Kincz István f.

— Bp. Eötvös Klubb, Prokopisz Dafnosz fotó.

drawing of a Roman camp on page 24 and parts mentioned by Josephus.

camp was fortified there was work to be done.

is built, the centuries go to their quarters in one by one, in a quiet and orderly way. All the are carried out in the same disciplined way – food and water when they are needed. breakfast and dinner are organised so that meals together. The times for sleep, and getting up are announced by trumpet-calls is done without an order being given.

daybreak the men report to the centurions. The go together to salute the tribunes, and all the to the general. He gives them the password, as the other orders that are to be passed on to the

Legi

W
is a
and
aga
ont
like
the
ene
selv
wh
ran
ask
'Ay
Jos

TORNAY ENDRE ANDRÁS

STUDIO GALÉRIA 1978. X. 4—21.

A STUDIO Galéria meghívja Önt
TORNAY ENDRE ANDRÁS
szobrászművész
kiállításának megnyitására

1978. október 4-én, szerda délután fél 6 órára.

KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ: 1978. október 4–21-ig.
Hétköznap 9.30–18.00, szombaton 9.00–14.00 óráig.
Budapest, V., Bajcsy-Zs. u. 52.

Életrajz: 1949-ben születtem Zetelakán. Művészeti tanulmányaimat Marosvásárhelyen és Kolozsváron végeztem. Tanáraim: Hunyadi László, Korondi Jenő, Mircea Spataru és Vetró Arthur voltak.

KIÁLLÍTÁSOK:

Egyéni kiállítás, Kolozsvár	1972
Kolozsvári Tavaszi Fesztivál	1973
Országos Képzőművészeti Kiállítás, Bukarest	1974
Kovászna megyei Tárlat	1974, 1975, 1976
Egyéni kiállítás, Csikszereda	1974
Kovászna, '75	
Országos Szalon Festészet–Szobrászat, Bukarest	1975
Egyéni kiállítás, Brassó	1975
Egyéni kiállítás, Kézdivásárhely, Sepsiszentgyörgy	1976
Salgótarjáni Tavaszi Tárlat	1977, 1978
Országos Érembiennálé, Sopron	1977
Éremművészet, Budapest	1977
Arcok és sorsok, Hatvan	1977
Szegedi Nyári Tárlat	1977
Győr, „Ember és alkotása"	1977
A magyar népművészet szellemében, Kecskemét	1977
FIDEM 1977. Budapest	
STUDIO '78	
Egyedi rajzkiállítás, Miskolc, Eger, Salgótarján	1978
STUDIO kiállítása Párizsban	1978
Magyar szobrászati kiállítás, Budapest	1978

*

1

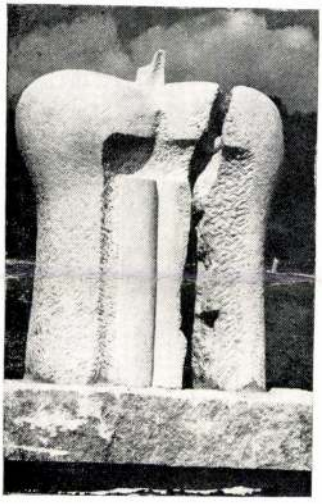

2

3

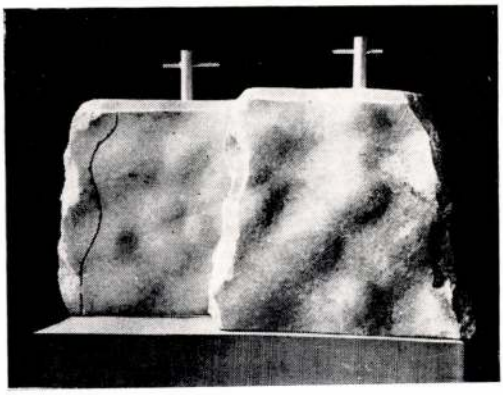

4

5

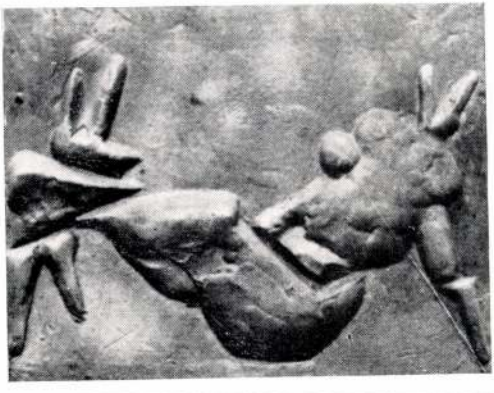

6

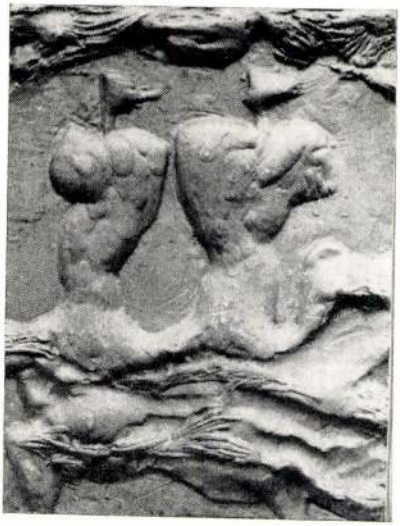

7

8

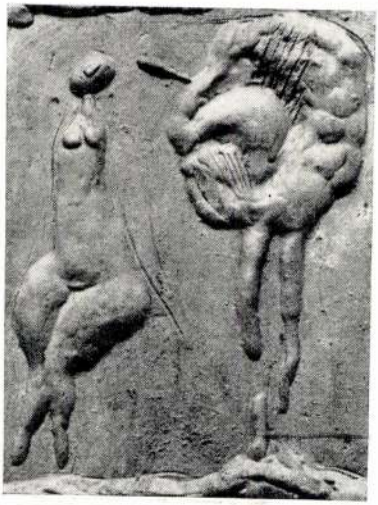

9

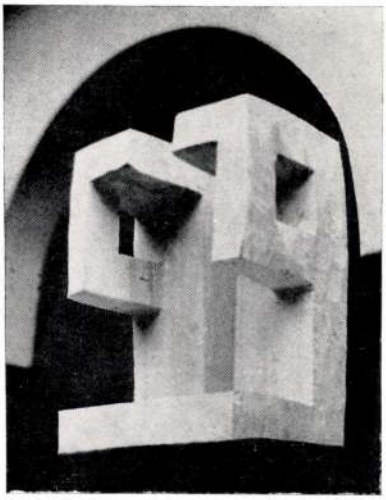

10

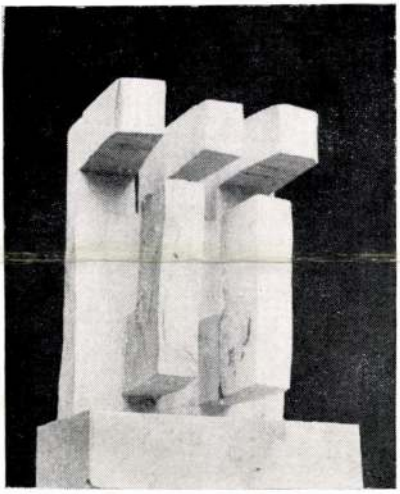

11

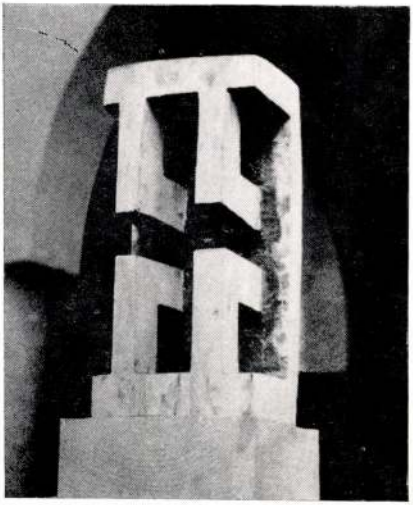

12

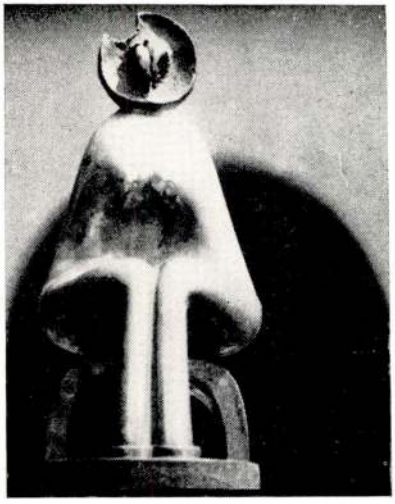

13

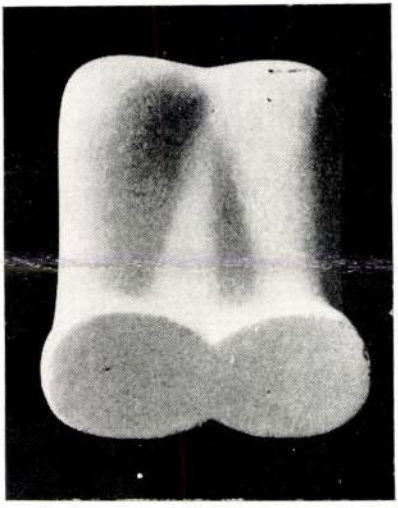

14

15

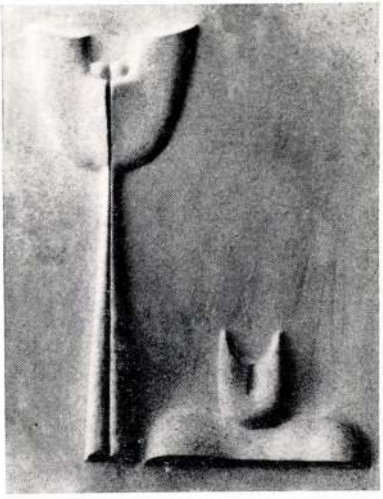

16

17

18

19

20

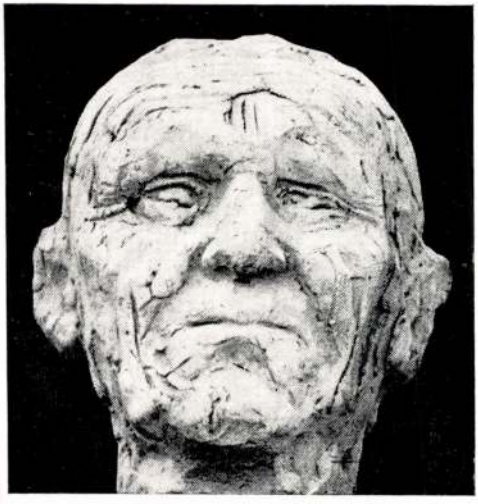

21

Műtárgyjegyzék:

1. Portré	égetett agyag	30x24x25
2. Körfolyamat	kő	250x130x80
3. Önarckép	égetett agyag	21x23x25
4. Virjasztók	márvány	43x63x20
5. Portré	kő	53x23x29
6. Ülő alak	alumínium	18x35
7. Maros és Olt	alumínium	36x18
8. Kentaur	alumínium	18x36
9. Tavasz	alumínium	37x18
10. Meditáció I.	fa	29x22x15
11. Meditáció II.	fa	34x24x21
12. Meditáció III.	fa	39x18x15
13. Idol I.	bronz	28x12x15
14. Torzó	márvány	42x33x26
15. Idol II.	bronz	27x12x12
16. Idol III.	fa	53x15x12
17. Ülő alak	ólom	22x15x23
18. Kitalált jelenség	gipsz	34x40
19. Sellő	kő	45x25x24
20. Portré	égetett agyag	44x26x31
21. Portré	égetett agyag	25x21x25

Katalógusterv: Tornay E.

Fk.: Pogány G.

78.19920 N. S. 500 db

MDK

Tornai Gyula, sz. 1861.

Arab puskával

Ernst Muz. aukc. 43. 1929. 53 l.

MDK

Tornai Gyula, 1861-1928

Keleti táncosnő, of.

Árverési Közl. 1929. 5.rk.sz. 16.l.

MDK

Tornai Gyula, 1861--

Arab puskával

Ernst Muz. 43. aukc. 1929. dec.
53.1.

MDK

Tornai Gyula, 1861-1928

Erdei ut, of.

Kertrészlet, of.

Kinai ablak, "

Álló női akt, "

Arv. Közl. 1929. 5.rk.sz. 27. l.

MDK

Tornai Gyula

Arab

Pipázó arab

Virágzó almafa

Ernst Muzeum aukciói 43. sz. /1929/. 42.1.

MDK

Tornay Gyula festőm.

Az Árv. Csarn. aukc.kiáll. Képzőművészet, 1929.
19.sz. lol 1.

Tornai Gyula

Műve nerepel az Ámerési
Csarnok Kacsa Simon
antciójáu.

N. ü. 929. x. 30.
P. H. 929. x. 17.

Tornay Gyula festőművész.

Tornai Gyula hagyatékának kiállítása az Árverési Csarnokban.

Képzőművészeti eseménynek tekinthetjük *Tornai Gyula* festőművész hátrahagyott képeinek gyüjteményes bemutatását az Árverési Csarnok áprilisi aukció-kiállításán, mert halála óta még nem állitották ki hagyatékát. Az alig öt hónapja elhalt festő hagyatéka igy, külön terembe egybegyüjtve és elrendezve, szemléltető képet ad érdekes művészetéről. Bár manap, a festészeti felfogás forradalmain és fejlődésén tul, Makart diszitő stilusa és Benczur Gyula anyagutánzó törekvése — amik hatottak reá — meghaladott kifejezési módok, a tőlük örökölt szingazdagság és kétségtelenül egyéni értékei nem maradnak hatás nélkül a szemlélőre. Kompozicióinak erősen novellisztikus tartalma ugyan festői szempontból kifogásolható, de ez nála inkább csak ürügy Kelet szinpompájának és akt-tanulmányainak bemutatására. A szinek szerelme — iparművészeti módon néha szinte térkitöltően ható — dekorativ ábrázolásba ragadja, de minden képének megkapó ereje a festőiség.

A *Keleti táncosnő* bonctani gondossággal kidolgozott, meleg életet lehelő félaktja elgondolásában is eredeti, a kép felét elfoglaló szoknya pedig nemcsak a testmozgás kifejezését segiti elő, hanem beállításával és szineinek felrakásával mondhatni *Manet* hires szoknyás festményére emlékeztet. A *Rézárus* enyhe, fehér háttérbe hajló szingazdagsága a

Pest Hirlap 1929 IV. 12

3 + 12.

a keleti szinpompa szenvedélyes festőjének egyik teljeshatásu alkotása. A nagyarányu, de iparművészeti jellegü *Buddha imádása* diszitő s térkitöltő, elrendezését bár gyengiti a bálvány sötét szobrának hatását, a képben mégis látomszerü erő nyilatkozik meg. A *Salome* finom kidolgozásu félaktja testhajlásával erőteljesen érzékiti az alak táncban vonagló mozgását. A *Bűnösök* két ellentétes szinezésü aktja valósággal szimbolikusan egymásba hajló vonaljátékával, *A kicsufolt eunuch* térdelő női aktja és arctanulmányaival, a *Szórakozás a háremben* szinpompájával a *Jóslás a Korán szerint* középső alakjának kéz- és boka-tanulmányával, a *Fantom és a nő* tündöklően fehér női aktja gondos kidolgozásával (valóságos kéz- és lábfejtanulmány is) ép ugy eredeti alkotás, mint *A hárem fürdője* háttérvilágitásu, feketetónusu képe. *A halott hindu* barna és fehér hulla-studiuma, a misztikus *Hindu templom* a kék-sárga-barna élénk szinhatásu *Szerecsen nő a konyhában*, valamint a *Kinai mese*. *A termékenység istennője*, *Loyis, a szerecsen*, *Önarckép* (22), *Zsuzsana a fürdőben*, *Tavasz* (29), *Salome-vázlat* (113). *Hódolás*, *Keleti zenész*, *Fürdés előtt*. Tornai keleti müipari tárgyai egészitik ki a gyüjteményt.

Az aukció-kiállitás nagy festmény-anyagából megemlitjük *Ferenczy Károly Artisták serleggel*, *Iványi-Grünwald Béla Fürdőző aktok*, *Aktok a szabadban* és *Rippl-Rónai József Női akt álarccal* cimü festményét. *Szobrok*, (köztük *Vedress Márk* márványa, *A bölcs*), plakettek, keletázsiai és egyéb müipari tárgyak is nagy számmal szerepelnek a kiállitáson

T. E.

katalogus-tiszteletpéldány.

Tornai Gyula festőművész

Tornai Gyula festményei az Árverési Csarnok kiállításán. A postatakarékpénztár Árverési Csarnoka (IX. Lónyay-utca 30—32.) XLVIII. általános aukciójának kiállítását április 12-én nyitja meg a közönség számára. Ez aukció keretén belül ezuttal Tornai Gyula elhunyt festőművész hagyatékának elsőrendű darabjai és más hagyatékokból származó mű- és egyéb tárgyak kerülnek kalapács alá az Árverési Csarnok e célra szolgáló helyiségeiben.

Pesti Hirlap

1929 IV. 10

Tornai Gyula
festőművész

Nemzeti Újság
1929 10.12

— **Tornai Gyula hagyatéka a postatakarékpénztár aukcióján.** Pénteken, április 12-én délelőtt 10 órakor nyilik meg a postatakarékpénztár árverési csarnokának (IX., Lónyay-utca 30) áprilisi és immár 48-ik aukciójának kiállitása. Ennek, az egyébként is nagyon gazdag aukciónak legfőbb érdekessége, hogy itt kerül kalapács alá *Tornai* Gyulának, a mult év őszén váratlanul elhunyt kiváló festőművésznek 331 tárgyból álló hagyatéka. *Tornai* Gyula, aki tudvalévően a távol Kelet rajongója volt, pazar szinekkel festette nagyrészt keleti tárgyu képeit, amely közül 122 festmény kerül most eladásra, — még pedig a legszebbek és a legértékesebbek is. A festő, aki a keletázsiai tárgyak mügyüjtője is volt, rengeteg értékes mütárgyat hozott magával ázsiai utjairól s e tárgyak közül most 209 darabot árvereznek el. A Tornai-hagyatékon kivül is igen gazdag az áprilisi aukció anyaga. A festők közül *Benczur*, *Ferenczy* Károly, *Molnár* József, *Magyar Mannheimer* Gusztáv bizonyára nagy érdeklődéssel fognak találkozni, — a müipari anyag olyan hatalmas, amilyen csak a karácsonyi vásárokon szokott lenni, — az ezüstök között meglepően csinos ötvösmunkák vannak, —

47

A könyv lap-száma	Számlázás

porcellánok, poharak, vázák épp oly tarkán és értékesen várják uj gazdájukat, mint az eddigi aukciókon. Kézimunkák, szőnyegek, bőröndök, hangszerek, fényképezőgépek, butorok és egyéb berendezési tárgyak gazdag csoportjain kivül sok-sok könyv is érdemessé teszi az aukció kiállitását a megtekintésre, a kedvező kikiáltási árak pedig bizonyára sok árverelőt fognak vásárlásra csábitani. Az akció kiállitása pénteken és szombaton délelőtt 10-től fél 2-ig, délután 4-től fél 8-ig, vasárnap és hétfőn pedig csak délelőtt 10-től fél 2-ig tekinthető meg. Az árveréseket április 16-ától május 1-ig, mindenkor délután fél 4 órától tartják. Az aukció vezetősége ezuttal is izléses és gazdagon illusztrált katalógust adott ki a kalapács alá kerülő tárgyakról.

A főpénztá

193 .....

Könyveltetett a folyószámla-könyvben:

193 .....

Könyveltetett .....a könyvben:

193 .....

MDK

Tornai Gyula

Drága gitár

A téli kiáll. a Mücsarnokban. Vas. Ujs. 1891. 49. sz.

M.D.K.

Tornai Gyula

"A török szépek őre" c. festményének repr.-ját bemutatja a lap.

Képes Családi Lapok, Bp. 1894. okt. 21.
16. évf. 43. sz. 681. lap

MDK

Tornai Gyula

Előkészület a reggelihez

A műcsarnokból. Vasárnapi Ujság 1895. 52. sz. 868.l.

Uj. Salók. 1897.
III. é. 5. sz. 80. l.

Tornai Gyula: A Kameliás hölgy.

Tornai Gyula

cvód

Vas. Ujs. 1897. 186 l.
(A képrőművészek
jelmezünnepélye.)

(Pécs, folyt. III.)

3

- ~~nyugati kapu 36~~
- ~~pillérek 49~~
- ~~egyk. főoltár 160, 162~~
- ~~egyk. mésoltár 160, 162~~
- ~~a székesegyház égése 38~~

Székesegyházi

Kőtár

- ~~oszlop lábazat 154~~
- oszlop törzsek 151, CXIX, CXXI.2
- oszlop 233
- kocka oszlopfő 149 CXVIII.2
- oszlopfő (volutás) 135, 137, 138, CXVIII.1
- oszlopfő a nyugati kapuról 139, 165 CXX.1
- oszlopfők 138, 151, 167, CXXI.1.
- bimbós ~~fejezet~~ oszlopfő 139
- oszlop lábazat 154

Tornai Gyula

Hunyadi János utolsó napjai c. képe repr.

Vas. Ujs. 1897. 281. l.

286. (Hunyadi János halála. Tornai Gy. festménye a Múzeumban.)

Tornai Gyula

Fata Morgana c-
kcje repr-
Vas. Ujs. 1899. 53. 4

Tornai Gyula

műtermében
felvétel után
repr.

Magyar Művészet
1900. 317, 318. l.

A tériff halála
c. képe repr.
u. o. 325, 326. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

MDK

Tornai

Keleti mulatságot ábrázoló képe az 1901. évi tav.nemzetk.kiállításon.

Lyka Károly: Tavaszi műtárlat.

Uj Idők, 1901.VII. 50, 51.l.

Tornai Gyula

Arabs enekes c.
képe repr.
Vas. Ujs.
1902 239. l.

MDK

Tornai Gyula

Érdekes házak, repr.

Nefuza, repr.

Uj Idők 1903/4. 18. sz. 420,418.l.

MDK

Tornai Gyula

Kalózok, repr.

Arabs handlé, repr.

Uj Idők 1903/4. 18. sz. 421.l.

M.D.K.

Tornai Gyula

"Hunyadi János halála" c. és "Kórán magyarázás" c. müveit hozza a lap.
Repr.-ók.

Képes Családi Lapok, Bp. 19o4. aug. 21.
26. évf. 34. sz. 613. lap.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Tornai Gyula

Keleti tárgyu festményét "Európai zsákmány" és táncosnőt ábrázoló képét "Tam-tam" cimmel bemutatja a lap.
Repr.-ók

Otthon, Bp. 1903. február hó
40, 41. lap

M.D.K.

Tornai Gyula

"Korán magyarázás" c. képének repr.-ját bemutatja a lap.

"Európai zsákmány" c. " " " hozza a lap.

"Tam-tam" " " " "

Magyar Salon, Bp. 1903. febr. 38. kötet 474, 504, 505, lapokon.

Tornai Gyula

"Heródiás" c. művét bemutatja a lap.
Repr.

Képes Családi Lapok, Bp. 1903. ápr. 26.
XXV. évf. 18. sz. 267. lap

M.D.K.

Tornai Gyula

"Herodiás" c. müvét bemutatja a lap.
Repr.

Képes Családi Lapok, Bp. 19o4. jan. 17.
26. évf. 3. sz. 48. lap

DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Tornai Gyula

Vas. Ujs. 1904. 57,
58 l. (Tornai Gyula
kiállítása a Műcsarnok-
ban; képekkel.)

(60. l. - 75. l.

Lloyd

190, 192,

Tornai Gyula

A lap bemutatja a müvész következő festményeit:

"Indiai hercegnő"
"Az aranytemplom"
"Indiai templom"
"Cseresznyevirágzás"
"Hindu jövendőmondó"

Repr.-ók.

ÉLET, Bp. 1909. okt. 17. I. évf. 42. sz. 509, 512, 513, 514, 515. lapokon.

Tornai Gyula

"Fakirok önkinzása"
"Amoicsári templomtornác"
"Templomba menet Nikkoban"
"Templomba menő japán hercegnő"
"Legyező tánc a templomudvaron"
"Sintoizmus" c. festményeit bemutatja a lap.

Repr -ók.

ÉLET, Bp. 1909. okt. 24. 43. sz. 543, 547, 548, 549, lapokon.

Tornai Gyula

"Tibeti nő" cimü festményét bemutatja a lap.
Repr.

ÉLET, Bp. 1910. jan. 9. II. évf. 2. sz.
49. lap.

Tornai Gyula

"A Ming kapu" c. festményét hozza a lap.
Repr.

ÉLET, Bp. 1910. március 6. II. évf. 10. sz.
320. lap.

Tornai Gyula

"Buddha templom" pappal és hivővel. Festmény. Repr.

ÉLET, Bp. 1910. jan. 2. II. évf. 1. sz. 17. lap.

M D K

Tornai Gyula

Hallgatózó arab

Szent György Céh VI. művészeti aukciója. 1911. márc. 18. 1.

MDK

Tornai Gyula, festö

Hallgatozó eunuch. Olf.

Szent György Céh VIII.művészeti mukciója.
1911 okt. Kat. 18.l.

MDK

Tornai Gyula

A megzavart mulatság, of.

Szent György czéh lo. müv. aukc. 1912. febr.
72 l.

Tornai Gyula

A csoda-madár

c. Reje repr.

Vas. Ujs. 1913. 935 l.

MDK

Tornai Gyula festőmüv.

A vezér

Vas. Ujs. 1914. 47.sz. 879 1. kép.

MDK

Tornai Gyula

"A Műcsarnok-hadikorház karácsonyara" Tornai Gyula rajza. Repr.

Művészet 1915. 61.l.

MDK

Tornai Gyula

rajz, repr.

Müvészet 1915. 61 l.

MDK

Tornai Gyula

A bálvány, repr.

Gyöngyössy 142.1.

Tornai Gyula

A bálvány c.
kepe repr.
Gyöngyösy 142. l

n, firm.) Az a név, üzletét folytatja s ál. Megkülönböztet, az első az egyes keresk. társaságé. a C.-jegyzékbe beoságnál bejelenteni. lan céghasználatnak gosulatlanul vmely e tényével másnak

jegyzék, mely felyletre vonatkozó v. zokat a fontosabb zését a törvény ködi.
eresk. cégnek jegy- amellyel a cég régeket lehet vállalni. donosa lehet jogopl. az ú. n. cég-

S.-K.-K. vm.-ben. 49.963 km². Lakói ldség- és gyümölcsalom- és szeszipara yon forgalmas góc- ok a tanyai tele-

. meghatalmazott, lonosától (az ú. n. zetési meghatalmaC.-nek nyilvánítta- fel, hogy a főnök

zkedésének közép-

k vesszei bekeszítés útján ő is megkapott a törvényes III. Sándor pápának. — *III. C.* (1455—58). A spanyol Borgia-családból származott. Mint pápa minden erejével a török veszedelem elhárításán fáradozott. Támogatta Hunyadi Jánost és Capistranói sz. Jánost a nándorfehérvári győzelem kivívásában, de a tervezett nagy kereszteshadjáratot létrehoznia nem sikerült.

Calles, *P. E.* 1925 óta Mexikó közt. elnöke; erőszakos eszközökkel hajtja végre a kath. egyház ellen alkotott törvényeket.

Callot (kalló), *Jacques* (1592—1635). Francia rézkarcoló. Ő az első francia művész, ki ezt a technikát, mint önálló műfajt művészi tökéletességre emeli.

Calomel, l. *Kalomel.*

Calpurnia, l. *Calpurnius Pisók.*

Calpurnius-ok. Római plebejusi nemzetség. Egyik ága a Pisóké. Nem a Pisókhoz tartoznak *L(ucius) C. Bestia,* Kr. e. 111-ben mint konzul Jugurtha ellen harcolt, de általa megvesztegettette magát. — *M(arcus) C. Bibulus* Kr. e. 59-ben Caesar konzultársa. Özvegye, Cato leánya, Porcia, később Brutus felesége.

Calpurnius Pisók. Római plebejusi család. Egy *C(aius) C. P.* Nero ellen összeeskűvést sző, amelybe Seneca is bele van keverve. Felvágja ereit. — *Cn(aeus) C. Piso.* Germanicus özvegye őt és feleségét azzal vádolja, hogy férjét megmérgezték. Öngyilkossá lesz. — *L(ucius) C. P. Caesoninus.* Leánya, Calpurnia, Caesar felesége. — *L(ucius) C. P. Frugi* Kr. e. 149-ben néptribun. 133-ban konzul, egyike a legkiválóbb annalistáknak. — *L(ucius) C. P. Frugi Licinianus.* Galba

tek.

Cambridge (kembridzs). Híres angol város. Oxforddal együtt a legrégibb angol egyetemmel, melyet a XIII. sz.-ban alapítottak 59.000 l.

Cambronne (kambronn), *Pierre Jaque. Étienne gróf* (1770—1824). Francia tábornok. Tévesen neki tulajdonítják a szállóigévé vált. «a gárda meghal, de magát meg nem adja !» kijelentést, amelyet a waterlooi csatában hangoztatott volna. Ő maga mindig tiltakozott ellene.

Camelot (fr. kamló), utcai árus, rikkancs.

Camembert (fr. kamámber). Pogácsa formájú zsíros lágy sajt. Főleg észak Franciaorsz.-ban készítik. A 26 C° mellett beoltott sajtanyagot különösebb kidolgozás nélkül formákba helyezik, 25 napig forgatják és sózzák s 30 napig érlelik. 100 liter teljestejből 12—15 kg sajt készíthető. 3 és ½ kg-os darabokban kerül forgalomba.

Camenák. A gör. múzsáknak megfelelő latin istennők, kiknek ereje a dalban és a jóslásban van.

Cameo. Alakos díszű domborúan metszett kő. l. *Gemma.*

Camera obscura (sötét kamra). Elzárt tér, amelybe a fénysugarak csak egy szűk nyíláson (v. gyújtólencsék) át juthatnak és a nyílással szemben levő falra vetik az előtte álló tárgyak képét. l. *Fotografia.*

Camerarius, *Rudolf Jakob* (1665—1721). Német botanikus, a növények ivarosságáról szóló tan megalapítója.

Camerlengo. A Szentszék anyagi ügyeit intéző Apostoli Kamara (Camera Apostolica) kúriai hivatal bíborosfeje, akinek a pápai

Tornai Gyula

XXVII. aukció
A Gyűjtő 1916. 47. l.
Király sirok Japanban,
olaff. ára 500.–
repr. a katalogusba
a 48. lapon.
Keleti utcarészlet
300.–

kóka, rom

91

Tornai Gyula

Arab rene c.
keje repr.

Vas. Ujs. 1920
103. l.

tandó kisebb, de sürgős helyreállitá-

gos Bizottságának 2.000 Pengőre vol-

zeget elszámolás kötelezettsége mel-

sos kezeihez kiutalványozni kegyesked-

hó n.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

Tornai Gyula, sz. 1861

Női arckép

Szépm. Muz. uj m.szerzemények kiáll. 1921. jun. 5.1.

MDK

Tornai Gyula

Női arckép, olaj

Felvinczi Takács Z: Benczur és iskolája, OMKT. B.Gy. és tanitványai kiáll. Képes katal. 1921. 66 l.

MDK

Tornai Gyula

Arab nő, olaj

A Gyüjtő. 43. auk. 1921. márc. 1o 1.

MDK

Tornai Gyula, festöm.
sz.1861

Arabs harcos.
42 x 50

Rajztanulmány.
J.alul balra : Tornai Gyula.

Magy. Nemz. Reneszánsz Társ. I.aukciója. Bp.1921.
Ka t. 31.l.

MDK

Tornai Gyula, sz. 1861

A jósnő, of.

Maláji nő, of.

Hindu hölgy, of.

M. Studio 2. sorc. 1921. 28 l.

MDK

Tornay Gyula: Buddha istentisztelet. olf.

Nagy Magángyüjtemény Aukciója, 1921. Rákóczi ut 3o.l.e. 7.

Tornai Gyula, sz. 1861.

Maláji táncosnő, olaj

Magyar Nemzeti Reneszánsz Társ. IV. akciója. Bp. 1923. 8 l.

ADK

Tornai Gyula, Görgő 1661-

Keleti kép

Az Egri Kaszinó kiáll. kat. Eger, 1924. aug.

22. l.

MDK

Tornai Gyula

Hamisan játszott

Thirring G.dr.: Szépmüv. Muzeum. Budapest részletes kalauza. Részletes helyi kalauzok 1. Bp. 1926. 101.l.

Tornai Gyula

Királyné c. képe repr.

Árverési Csarnok aukció
kat. 37. sz. 1917 márc.

MDK

Tornai Gyula

Tam-tam, festm. repr.

Európai zsákmány, festm. repr.

Évk. KMT 1929. 133-136.

MDK

Tornay Gyula

Gondolataim

Képzőművészet 1929. 19. sz. lol.l.

Tornai Gyula

Hunyadi János
halála, repor.
Pásztortűz

1931. aug. 9.

MNK

Tornay Gyula

Tanulmány, olajf.

A Székesfővárosi Képtár és Történelmi Múzeum kiáll.-nak katalogusa.1937.Jan.Nemzeti Szalon.

MDK

Tornai Gyula

Purii főtemplom, festm.

Biró J: A marosvásárhelyi képtár. Magy. Művészet, 1937. 177-78 l.

MDK

Tornai Gyula, 1861-1928

A marabu

Japán nő

Almásy-Tel. Int. 8. aukc. 1942. febr.

4o 1.

MDK

Tornai Gyula

Fodor F: Greguss Imre. Szépművészet, 1943. 10.sz.
185-89 l. képekkel.

MDK

Tornai Gyula

Barabu

100 év festészete. Szalmássy Gal. kiáll. 1948. jan.

MDK

Tornai Gyula

Kompozició

loo év festészete. Szalmássy Gal. kiáll.
1948. jan.

Tornai Gyula

Női képzési

Repr.

Arv. Csanád 109. anke

Ear.

Hoffmann Edith: Posony

Tornai Gyula

wód
z

Szanaszárév

293. l.

Értékes foglyok
c. képe repr.

293. l.

MDK

Tornai

Tam-Tam, festm.

Könyves Kálmán kiváló műlapok jegyzéke. Bp. é.n.

57 l, kép.

Tornai Gyula

681. A bennszülött
műértők

Repr.

Ernst Muzeum aukciói

XV.

Tornai Gyula

festő

haggatéranár

aukciója

Arverési Közlöny

48-ik aukció

1929. ápr

é s i C s a r n o k.

sóg "
.....
tőségének,

B u d a p e s t.

szerkesztőséget, hogy a „Nemzeti Va-
ít március hó 16.-án /:pénteken:/
llami íverési Csarnok IX., Kinizsy-

hó 15.-én /:csütörtökön:/ délelőtt
l 8 óráig a budapesti sajtó részére

van szerencsém a tekintetes Szerkesz-
a bemutatón képviseltetni és a „Va-
s valóban minden támogatásra érdemes

Tornai Gyula

1929. ápr. – hagyatéki kiállítás az Árverési Csarnokban.

Irod

T. E. Tornai Gyula hagyatékának kiállítása az Árverési Csarnokban. Pesti Hírlap. 1929. ápr. 12.

238.

Magy. Törtendni Tassulat III. ~~[illegible]~~

MDK

Tornai Gyula

Tornai Gyula meghalt. Ujság 1928. nov. 25. 28.1.

MDK

Tornai Gyula festőművész

(Béla szóló írás:) Tornai Gyula festőművész meghalt. Budapesti [redacted] Hirlap 1928. nov. 25.

Budapest irodalma.
Vatosi Szemle, [redacted] Budapest 1929.
205. l.

Fornai Gyula
festő

M.D.K.

Innocentia

Aradjegyz. II. terem 37 sz. 18 l

Fornai Gyula
festő

M.D.K.

Japán leány.

Aradjégyz. IV. terem 76 sz. 30 l.

MDK

Tornai

Európai zsákmány, festm.
Salome, festm.
Hamisan játszott, festm.

Könyves Kálmán kiváló műlapok jegyzéke. Bp. é.n.
58 l. kép.

MDK

Tornai Gyula festő

Tornai Gyula meghalt.

Képzőművészet 1928. 15. sz.

MDK

Tornai Gyula festőm.

megh. 67 éves korán

Képzőművészet, II. 15. szám. 259.l.

Egy példával illusztráljuk a díjak odaítélésének módját.

A szavazatösszeolvasó bizottság, mely képzőművészeti életünk kiválóságaiból alakul és melynek teljes névsorát januári számunkban közöljük, az összes szavazatok összeolvasása után, tegyük fel, úgy találta, hogy X kép vagy X szobor kapta a legtöbb szavazatot — ismét tételezzük fel — 123 szavazatot. A 123 szavazat közül most azt fogja megállapítani a zsüri, hogy kik szerepelnek ebben a csoportban több szavazattal. Az első díjat az nyeri meg, aki a 123 szavazat közül a legtöbb szavazattal szerepel ebben a csoportban. Ugyanilyen módszerrel állapítja meg a bizottság a második és harmadik díj nyerteseit is.

Egy pályázó két díjat nem nyerhet.

Ugy a festészeti, mint a szobrászati főnyereményt csak a *Képzőművészet* előfizetője nyerheti meg, míg a második és harmadik díj egyes szám vásárlóinknak is kiadható.

Pályadíjaink reprodukcióit e havi és a jövő havi számunkban közöljük.

A szavazás végső határideje, melyen túl beérkező szavazólapokat figyelembe nem veszünk, a Műcsarnok téli tárlatának zárási napja, *1929 január 26-ika.*

Azok a művek, melyeket a közönség a tárlat 3 legjobb képének és 2 legjobb szobrának minősített, *a szavazás eredményének publikálásával egyidejüleg, a Képzőművészet 1929 februári számában fognak megjelenni.*

A Képzőművészet szerkesztősége.

HÍREK

Tornai Gyula meghalt. *Tornai* Gyula a világszerte ismert festőművész, aki főképen keleti tárgyú nagy tablóival alapította meg tekintélyét, 67 éves korában hirtelen elhunyt. A müncheni festészeti akadémián tanult, majd Benczúr Gyulának lett egyik első tanítványa. Két évtizeddel ezelőtt a Műcsarnok kiállításainak egyik legünnepeltebb művésze volt Tornai, aki bejárta a Keletet és ezekkel az orientalista festményeivel nemzetközi sikerei is voltak. Indiában, sőt a legizoláltabb ázsiai országban, Tibetben is éveket töltött. A világháború óta állandóan a fővárosban élt és élete utolsó éveiben ismét élénk érdeklődést tanusított a különböző művészeti mozgalmak iránt. Igy lett a Független Művészek Társaságának is elnöke. Temetését nagy részvét mellett tartották meg, sírjánál a Benczúr Társaság nevében, melynek tagja volt, *Margó* Ede szobrászművész mondott megható gyászbeszédet, a Független Művészek Társasága nevében *Tóth-Bartók* Jenő festőművész búcsúztatta a halottat.

Erdőssy Béla † Az idősebb festőgenerációnak egy jelentékeny tagja húnyt el *Erdőssy* Béla személyében, aki a Képzőművészeti Főiskolának is hosszú évekig volt tanára. Temetése a művészvilág nagy részvételével folyt le. A sírnál *Bory* Jenő szobrászművész mondott megható búcsúztatót a Főiskola nevében.

A newyorki Kossuth-szobor ügye. Az egész magyar sajtóban elsőnek adtunk hírt arról a magyarságot kínosan érintő afférről, mely hónapok óta izgalomban tartja az amerikai magyarságot a Kossuth-szobor összedőléssel fenyegető állapota miatt. A *Képzőművészet* tudósítása mindenütt nagy feltünést keltett és mint a *Pesti Hirlap* newyorki tudósításából kiderült, még Amerikában is kommentálták hiradásunkat. Most abban a helyzetben vagyunk, hogy a kínos ügy további fejleményeiről is beszámolhatunk.

A szakértő bizottság nevében Adolphe *Wolf* szobrászművész a következő pontokban foglalta össze vizsgálatának eredményét:

1. A szobor alakjait túlsok elkülönült darabban öntötték és az egyes darabokat hiányosan illesztették egymáshoz.

2. A kötőanyag félreismerhetetlen bizonyítékát adja a fokozatos széjjelmálásnak.

3. A bronz minősége feltünően silány. Vékony rétegeződést jelző foltok, számos elporlódó rész, sok repedés észlelhető rajta, melyek a sós levegő és gyors változásnak kitett klimai viszonyok következtében egyre mélyebbek és nagyobbak lesznek.

4. Az öntvények telve vannak megszámlálhatatlan lyukkal, miket silány fémekkel és grafitokkal tömtek be.

5. Bár nincs meg az azonnali veszélye annak, hogy az alakok összedőlnek, mégis, ama tény folytán, hogy a bronzalakokat támogató belső acélváz nem galvanizált és rozsdamarásnak van kitéve, idővel a szobor alakjai széjjel fognak esni.

6. Általában, mint szobrász, mint szakértő a leghatározottabban kijelentem, hogy a Kossuth-szobor úgy az anyag, mint a kivitel szempontjából nagyon alacsony értéket képvisel.

Ezt a szakvéleményt kiegészíti Wm. F. *Richardsnak* a városi mérnöki hivatal részéről hivatalosan lefolytatott vizsgálata, mely megállapítja, hogy a Kossuth-szobor úgy anyag, mint előállítás dolgában nagyon silány, különösen a mellékalakok nagyon szomorú állapotban vannak és azt ajánlja, hogy a javítási munkálatokat sürgősen kezdjék meg.

Érdekes a *Herald Tribune* cikke, mely szakértői vélemények alapján megállapítja, hogy a szobor céljaira összegyűjtött 40.000 dollárnyi összeggel szemben *a szobor előállítási költsége nem haladhatja meg a 4500 dollárt.*

Az a véleményünk, hogy a newyorki Kossuth-szobor ügye nem csupán az amerikai magyar-

ságra tartozik, mert a szobrot Budapesten öntötték, s így a mi képzőművészeti fórumainknak is vizsgálatot kellene indítani ebben az ügyben presztizsünk érdekében.

Januártól 1/4 éves előfizetést is nyit a Képzőművészet. Tekintettel arra, hogy a Képzőművészet egy évben 10-szer jelenik meg, eddig nem tudtunk 1/4 éves előfizetéseket elfogadni. Január elsejétől azonban 1/4 éves előfizetést is lehetővé teszünk, oly módon, hogy a 1/4 éves előfizetés mindig 3 számra vonatkozik. A 1/4 éves előfizetés díja 8 pengő. Itt említjük meg, hogy a Képzőművészet egyes számainak ára januártól kezdődően 3 pengő. Az egész éves és féléves (öt szám) előfizetés változatlanul 24 pengő, illetve 12 pengő marad.

Kiállítási naptár. *Dec. 15. Vadász* Miklós hagyatéki kiállítása a Nemzeti Szalonban. — *Dec. 16.* A Műcsarnok Téli Tárlata. — *Dec. 16. Rippl-Rónai* József hagyatéki kiállítása az Ernst-Múzeumban.

A Kaposvári Berzsenyi Művészeti Társaság jövő évi tárlatai. Dunántúl művészetének megmentése és a művészérdekek megvédéséért létesült a Berzsenyi Társaság, mely a vidéki művészegyesületek közt ma már legnagyobb az országban, az összes dunántúli számottevő művészek tagjai. A jövő évben ismét a legnagyobb erővel fogja a dunántúli képzőművészetet propagálni. Tavaszi tárlatokat fog rendezni *Pécs, Győr és Kaposvárott,* őszi tárlatot pedig *Szombathelyen és Sopronban.* A tárlatok pontos idejét a *Képzőművészet* közölni fogja. Tekintve, hogy minden tárlaton díjakat adnak ki, ezért is már előre kéri az egyesület a művésztagokat, hogy csak komoly értékű munkákat küldjenek majd ismét be, hogy a zsűri munkája is minél könnyebb legyen. Tervbe van véve egy dunántúli reprezentativ kiállítás, mely ugyancsak a jövő évben Budapesten lesz. Erre szükség van, hogy végre a magyar főváros és az ország hivatalos közvéleménye tudomást szerezzen azokról az igaz magyar tehetségekről, melyek, miután nem a fővárosban élnek, szerény, komoly munkálkodásban névtelenül morzsolják le életüket a vidéki élet elvonultságában.

Irányi István kiállítása Kecskeméten. A városi múzeum termében mutatta be Irányi István Tirol—Galicia címen közel kétszáz darabból álló háborús élményeit. A kétszáz darab rajz és festmény nemcsak megannyi dokumentuma a világégésnek, hanem valamennyi művészi élmény is. Nem rohamok, drótakadályok, lövészárkok, szóval háborús rekvizitum nyert itt ujra visszhangot, hanem bércek, hegyek, völgyek, szakadékok és síkságok, Tirol és Galicia Isten teremtette szépségei. A háborús színtereken kívül Kecskemét és környékének néhány szép képét állította még ki Irányi István, akinek megérdemelt nagy sikere volt Kecskeméten ezzel a kiállítással.

Tornyai János vidéki tárlatait mindenütt nagy siker kiséri. A kiváló művész eddig Baján, Makón, Battonyán és Mezőhegyesen rendezte meg magas nivójú kiállításait.

(*) R. Reissmann Gizella műteremkiállítása december hónapban nyílik meg. A kiállításon a művésznő olaszországi tanulmányútjának eredményeit mutatja be.

(*) Vignali Rafael Hungária műöntője a legmegbízhatóbb és legjobban felszerelt ilynemű vállalata Csonkamagyarországnak. A Hungária műöntő címe: Budapest. Szabó József ucca 14.

Egy szinházi díszlet. A Vígszinház a közelmult napokban felujjította *Molnár* Ferenc *Testőr*-jét és ezen a reprízen nemcsak a darab volt régi ismerősünk, hanem a díszlet is, amelyet akkor, hogy először láttuk, talán egy kicsit jobban és emlékezetesebben megjegyeztünk, mint általában szinházi díszleteket szokás. Ez az emlékezetesség nem csupán a díszlet artisztikus voltának szól, mert végre is azóta, hogy a *Testőr*-t először mutatták be, sok szinházi díszletet láttunk, szebbeket és kevésbé szépeket, konvencionálisakat és művészibb törekvésüeket. S maga *Falus* Elek, aki annak idején ezt a díszletet megtervezte és beállította, egész bizonyosan jó néhány szinpadi kompozícióval szárnyalta túl ezt a munkáját. Ami mégis ez időtávolságon túl is megmaradó ebben a díszletben, az immár egy kicsit a szinház históriára vonatkozik. A díszletfestés és szinpadi berendezés nálunk nagyon sokáig futott az obligát és konvencionális síneken. Éppen a Testőr bemutatója volt az első eset, amikor a belső-architektúra művészete komoly formában kapott helyet a szinpadon. Amikor az iparművész feladatul kapta, hogy szinpadon teremtsen meg olyan interiuröket, amelyek azon túl, hogy művészien szépek, teljesítsék azt a követelményt is, hogy alkalmas harmónikus keretet adjanak azoknak az eseményeknek, amelyek benne lejátszódnak. A díszlet művészetének az irás és a szinjátszás művészetével való összehangolása volt az, ami a Testőr interieurjében és finoman megoldott szinházi páholyában akkor nálunk először szólalt meg. Ezért érdemes külön is megemlékezni róla.

A szerkesztésért felelős: Dr. Gyöngyösi Nándor
A kiadásért felelős: földvári Dr. Nagy Jenő

Tevan Nyomda és Könyvkiadóvállalat Békéscsaba

Szeplők ellen, továbbá májfoltok, pörsenések ellen

Créme Montreuil Edy

BIZTOS! ◆ GYORS! ◆ KELLEMES!

Kapható: gyógyszertárakban, drogériákban, illatszertárakban.
Figyelmeztetés! Vigyázzon, mivel a Montreuil-féle Créme Eva és Savon Eva neve megváltozott! Ügyeljen, hogy eredeti »Montreuil«-féle crémet és szappant kapjon! Utánzatot utasitsa vissza.

Magyarországi főraktár: TÖRÖK PATIKA
Budapest, VI. kerület, Király-ucca 12. szám.

TORNAI Gyula
2002. őszi

144.

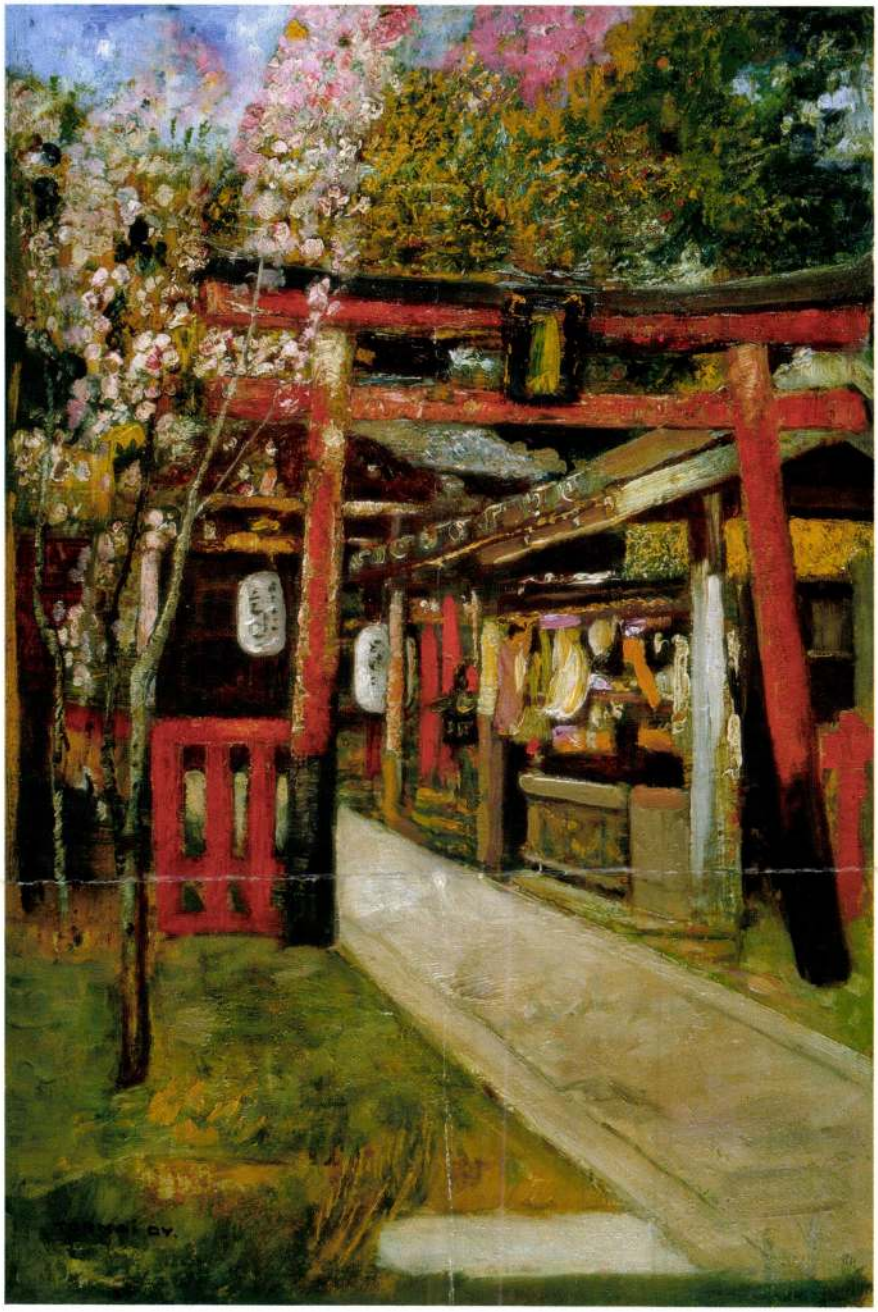

144.▲
Tornai Gyula (1851-1928)

Templombejárat Kiotóban

Olaj, fa, 50,5x34 cm
Jelezve balra lent: Tornai Gy.
Kiállítva:
• Műcsarnok, Budapest, 1909. október,
Tornai Gyula Japán és India című kiállítás, 77. számú kép

Kikiáltási ár: 280 000 Ft

145. **Koszta József** (1861-1949)

Szélmalom

Olaj, vászon, 39x47 cm
Jelezve jobbra lent: Koszta

Kikiáltási ár: 2 200 000 Ft

PÉTER SÁNDOR RAJZA

A MŰCSARNOK-HADIKÓRHÁZ KARÁCSONYÁRA

kívül kiterjeszti figyelmét az egyszerű munkáslakásokra, a kávéházra, vendéglőkre s mindenre, amivel az ember a közéletben találkozik.

Igen érdekes feladatot vállalt a Werkbund azzal, hogy a női munkát is bevonta működési keretébe. Ez a munkakör egyébiránt szinte magától kínálkozott. A nők mindenkor a leghálásabb közönséget szolgáltatták a művészetnek és a Werkbund épp a nőknél leginkább számíthatott a feladatai iránt való élénk érzékre. Azoknak, kik a nők kereseti körét szélesbíteni igyekeztek, a művészetre kellett gondolniok, mert a nők ennek több ágában már régebben remekeltek és bizonyos szakmákban a versenyképességnek több előfeltételével rendelkeznek ma is, mint a férfiak. Arról, hogy a nők szellemi képessége vetekedhetik-e a férfiakéval, eltérők lehetnek a nézetek. De a nők művészi érzéke és a művészi munkához való fizikai képességüket kétségbevonni nem lehet. A textiliparban és a ruházati iparban mindenha nagy ügyességet tanusítottak. Az új kor sok nőben ébresztette a kerámia, a grafika, a fényképészet iránt való hajlamot. Forma- és színérzékükről számos festmény szolgáltat bizonyságot. A Werkbundnak már csak részletmunkát kell végeznie, amidőn a nők képességének új meg új területeket igyekszik megnyitni. Ezen a téren a nőemancipáció csakugyan olyan jelszó, amelyet, alig lehet kifogásolni.

De még fontosabb szerepet szánt a nőknek a Werkbund azzal, hogy a vevők nevelését a nőkön kezdi. A nők azok, akik a ház és a lakás berendezésénél fokozott igényeket támasztanak, a ruházatban csinra és szépségre néznek, megbecsülik a jó minőségű munkát és ezzel a Werkbund feladatának teljesítését gazdaságilag lehetővé teszik.

A Werkbund ehhez képest nagy súlyt fektet arra, hogy a leányiskolák a nőkben már gyermekkorukban céltudatosan fejlesszék a szép iránt velük született érzéket és ezzel egyrészt fölfegyverezzék őket a megélésért való küzdelemre, másrészt arra, hogy a Werkbund zászlója

s javítására megadjuk a közgazdasági alapot. A Werkbund más reformot is vett föl a programmjába. Szépíteni akarja nemcsak a gyártmányokat, de a gyárakat is. Arra törekszik, hogy a műhelyek és gyárak ne legyenek rideg gályák, de világos, szellős, egészséges, sőt csinos paloták, amelyeknek a berendezése új igényeket támaszt a munkások százezreiben. De itt már csakugyan nagyon kell ügyelni arra, hogy a tervező művész megbarátkozzék a technika bonyodalmas titkaival, mert ha ezt nem teszi, akkor a gyárosoknak nagy károkat okozhat. A gyár szebb berendezése kedvéért nem szabad megnehezíteni a gyártást magát, tehát a jobb minőségű gyártmányoknak kelendőségét, sőt versenyképességét a vevők millióinak a művészi nevelése által kell biztosítani. Ez nagy munka és bizonyos, hogy évtizedek fognak eltelni, míg a kölni kiállításon bemutatott gyáripari műtárgyak, melyek most csak kisérletek, világcikkekké lesznek.

Az ipari munkáknak egyik legfontosabb része a lakásberendezési ipar. De ezen a téren a Werkbund már nem igényelheti a kezdeményező érdemét. A városrendezési és lakásberendezési művészet törekvései előbb kezdődtek, mint a Werkbund munkája. Ezekről még nem volt tudomásunk, amikor már egész irodalma volt a modern lakásberendezési iparnak és városrendezési művészetnek. De azért a Werkbund nagy hivatást fog betölteni a továbbfejlesztésnek és a művészeti irányzat erőteljesebb kidomborításának folytatólagos munkájában, melyet természetesen komolyan vesz célba.

A demokratikus szellem, mely a Werkbundot lelkesíti és arra ösztönzi, hogy minél szélesebb néprétegeknek juttasson művészi kivitelű készítményeket, érdekesen nyilvánult meg a kölni kiállításon az alsórajnai faluban, melynek egyes részletei arról tanuskodnak, hogy a Werkbund művészei nemcsak a városi népet, de a falvak lakosságát is magasabb igényekhez akarják szoktatni. Óriási kincset találnak itt a művészek a néprajzi motivumok gazdagságában, melyeket csak finomítani, nemesíteni kell, hogy ne mondjuk, modernizálni. Hálás föladat, melynek kedvező megoldására nézve sok biztató eredményt találunk az említett faluban, melyet a művészek egy előkelő csoportja stilizált bele a kölni kiállítás nagyérdekű miliőjébe. A Werkbund ezen-

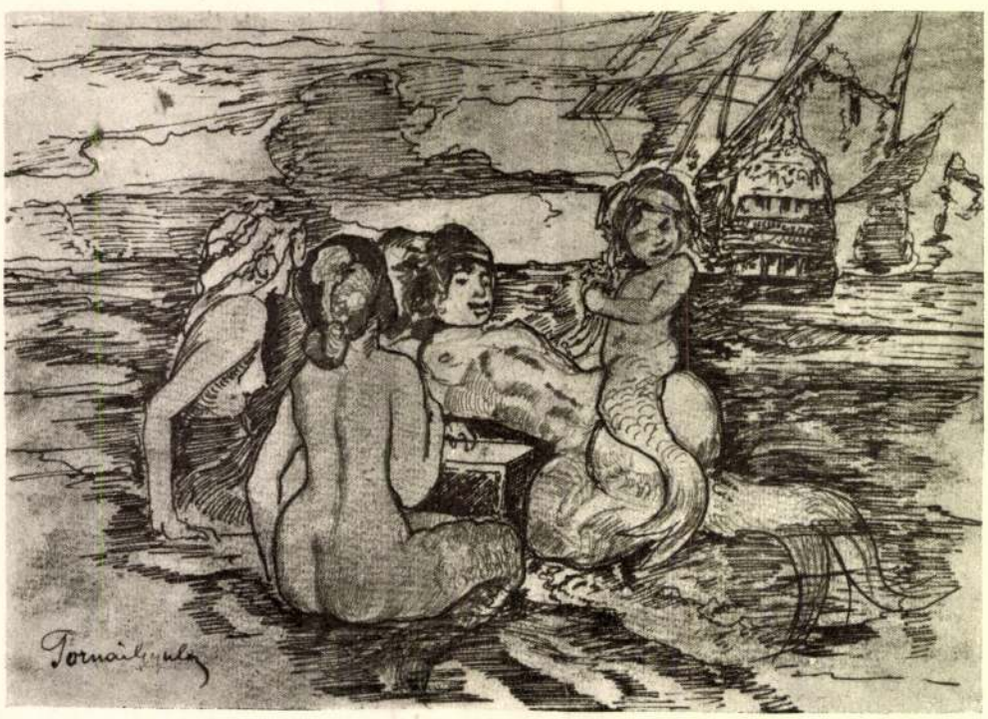

TORNAI GYULA RAJZA A MŰCSARNOK-HADIKÓRHÁZ KARÁCSONYÁRA

Művészet 1915

Uj Idők

Szépirodalmi, művészeti és társadalmi képes hetilap

Előfizetési ára
Félévre 8 korona

Szerkeszti Herczeg Ferenc

Előfizetési ára
Negyedévre 4 korona

X. évfolyam 1903—1904 | 1904 január 24 | 18. szám

A HONSZERZŐ

Regény

Irta HERCZEG FERENC — Folytatás

Irma valami édes szédülésfélét érzett, mintha szakadás partján járna. Valami mesés, nagy és tökéletes boldogság képe villant föl előtte. De aztán szinte szomorúan mondta:

— Az nem fog bekövetkezni soha!

A tanár nem válaszolt, hanem hosszan és szinte meghatott gyöngédséggel tekintett Irma szemébe.

VI

Délben megjött a férj. A vasúton egész ravasz, kis haditervet állított össze magának Irma visszahódítására. Először is el fogja enyésztetni az oktalan elhidegülést, amely elválasztotta tőle Irmát; azután, ha már erős láncokkal újból magához kapcsolta, fogja neki bevallani nagy bünét. Azt képzelte, hogy elhidegülésüknek az ő közömbössége az oka. Meg kell csak ütnie megint a tüzes hangot, amely szerelmük első idejére emlékeztette a feleségét és minden rendben lesz megint. Valamint a legtöbb csinos férfi, György is azt hitte magáról, hogy nagyon jól ismeri az asszonyokat és tud velük bánni.

Amint kettesben találta magát Irmával az ebédlőben, első hódító kísérlete rögtön szánalmas balsikert aratott. Meg akarta csókolni a feleségét és az haragosan és undorodva utasította vissza. Mit akar? Hogy merészkedik? Hagyjon engem!

Egy hitvesi csók miatt ekkora fölháborodás — szinte különös volt. Pedig a magyarázata elég egyszerü volt: Irma már akkor a Jordán Sándor tulajdonának érezte magát, egyébként pedig a tiszta asszonyok ama fajához tartozott, akik a szerelmet a hűségen kezdik. György ámulva tapasztalta, hogy a felesége szürke szeméből hideg gyülölet sugárzik feléje . . .

Estig az asszony el tudta kerülni az urával való találkozást. György ekkor elhatározta, hogy mindent bevall Irmának. Lesz, ami lesz, azt azonban semmiesetre sem várhatja meg, míg a felesége mástól tudja meg a dolgot. Pedig biztos, hogy holnap már Szitnyára érkezik országos körútján a fővárosi pletyka.

A komornyikkal a szalonba kérette. Nem gyújtatta meg a lámpákat és mire Irma belépett, meglehetős homály borult már a boltíves nagy szobára. Csak a vastagfalu ablakfülkékből szűrődött be a szürke esti fény, a szoba túlsó végében meg pirosan lobogott a kandalló tüze.

Irma nagykendővel a vállán lépett be. Láthatólag fázott.

— Mit akar? — kérdezte szárazon.

György nem válaszolt és az asszony megérezte, hogy az ura komoly és fontos dolgokat kiván vele közölni. Keresztbe font karokkal állt az ablakfülkében és várta, hogy mi lesz.

— Maga egy idő óta elhidegült tőlem, — kezdte halk hangon György. — Nem értem egészen, hogyan veszíthettem el ennyire magát, de valószinünek tartom, hogy ennek magam vagyok az oka. Ha volna rá mód, hogy jóvá tegyem: mindenre kész vagyok, a legsúlyosabbra is . . . Nem védhetem már magamat és önérzetemre se hivatkozhatom többet . . . Kérem, ne éljen vissza túlságosan a helyzetemmel!

— Erről akar csak beszélni? — kérdezte Irma, aki valami kis undorodást érzett.

— Nem erről. Rokonszenv és ellenszenv, két unatkozó ember szeszélyeskedése, ez alapjában véve kicsinyes és gyermekes dolog, amikor az élet nagy megpróbáltatásai közelednek . . .

Irma most kissé megijedt.

— Miféle megpróbáltatásokról beszél?

— Rögtön meg fogja tudni! A katasztrófát magam zudítottam ránk az ostobaságommal vagy elvetemültségemmel; nevezheti, ahogyan akarja, nincs jogom az érzékenykedésre . . . Meg kell tudnia, hogy tönkre mentem. Egyetlen éjszakán elkártyáztam egész vagyonomat . . . Érti? Mindenünket! Négyszázezer forintot veszítettem . . . A birtokot el kell adnom . . . Segítséget senkitől sem várhatok. Egy ember segíthetett volna rajtunk, a maga édesapja, de ő nem fogja megtenni . . . Azt a különös benyomást tette rám, mintha még öröme is telnék pusztulásomban . . . Szitnyát tehát néhány hónapon belől el kell hagynunk. Hogy mi lesz aztán, azt ma még nem tudom . . . Ha érdekli magát a dolog, akkor együtt gondolkozhatunk rajta . . .

Az asszony válláról időközben lecsúszott a kendő. Most már nem fázott. Egyenesen állott ott, fölemelt fővel, ökölbe szorítva a két kezét. Egy szót se mondott arra, amit hallott.

György úr tudta, hogy Irma a jellemes és kötelességtudó asszonyok puritán fajtájához tartozik. Ezt az asszony

maga is hitte és olykor hangsúlyozni is szokta. György tehát bizonyosra vette, hogy a felesége csodálatra méltóan fog viselkedni a nagy megpróbáltatás közepett. Sokkal különben, mint az ura. És titokban már előre is félt az erkölcsi fölénytől, amelyre Irma szert fog tenni.

— Én jól tudom, — mondta, — hogy a kártyaadósságom megfizetése után is marad még egy nagy és egész életre szóló adósságom magával szemben. Ha van rá mód, hogy ezt legalább részben törlesszem, mindenre késznek fog találni . . .

Irma most a szavába vágott. Éles, de a fölindulástól remegő hangon kérdezte:

— Tehát igaz? — Mi tönkre mentünk? — Szitnyát el kell adnunk? — Maga elvesztette kártyán?

Az asszony hangosan lélegzett. György közeledni akart feléje, de aztán meglepetten állott meg. Diadalmas, szinte átszellemült mosoly ült a felesége arcán . . . Ime, az ige testet öltött, Jordán jóslata szó szerint teljesedett! Az ura méltatlannak mutatta magát hozzá . . . Ezzel megindult lába alatt a talaj, amelyen eddig türelmesen viselte a kötelesség rabláncát . . . Egy magasabb hatalom avatkozott bele az életébe. Ami eddig valóság volt, az álomképként foszlott szét. A régi álomképek pedig valósággá formálódtak . . .

György megriadva látta, hogy a felesége is valósággal örül a pusztulásnak. Eddig mindenki titkos jókedvvel fogadta a hírt, de Irma arcán nyiltan ott ragyogott az öröm . . . Mi ez? Lehet ennyire csalódni egy asszonyban? Nincs már jóság, hűség, kötelességtudás a világon? — Van még. Az asszony is az, aki valaha volt. Csakhogy ma már minden hűségével, jóságával és kötelességtudásával egyetemben másé, Jordáné. Ettől az embertől, akivel most együtt van a csecsebecsékkel túlzsufolt szalonban, a mélységes és jéghideg közömbösség választja el, amelyre csak a szerelmében határtalanul önző asszony képes.

Györgyben megint fölébredt a gavallér ösztöne, amely az ilyen nevelésü embert válságos helyzetekben nem igen hagyja cserbe. Semmit sem értett az egészből, de annyit érzett, hogy nem szabad magát az asszony előtt mélyebbre aláznia. Az arcán megint megjelent az ügyefogyott, gőgös és irónikus mosoly, amelylyel tegnap este elragadta a fővárosi színház közönségét.

— Nincs semmi mondani valója? — kérdezte fagyosan.

— Holnap megtudja! — válaszolt Irma és azzal gyorsan elhagyta a szobát.

György az éjjel nagyon mélyen aludt. Mikor másnap reggelinél a felesége után tudakozódott, megtudta a cselédektől, hogy Irma korán megteázott a hálószobájában, aztán lement a városba.

György a lapokat nézegette, amikor azonban az egyikben rábukkant a tulajdon nevére és a kártyajáték fantasztikus leírására, eldobta az ujságot, vállára vetette a puskáját és a kutyájával nekivágott a tarlóknak, hátha lőhetne egypár fogolyt.

Irma azalatt tényleg a városban járt. Egyenesen Jordánék házának tartott és bekopogtatott a földszintes ablakon. Az öreg asszony, Jordán tanár édesanyja, azt mondta neki, hogy a fia az akácosban van ilyenkor. A tanár valami marienbádi kurát használt és a délelőttöt szabadban töltötte. Az özvegyasszony utána akarta szalasztani a cselédet, de Irma azt mondta, hogy maga megy a igetbe.

A Nemzeti Szalon új kiállításából

CH. FRANCOIS DAUBIGNY: TÁJKÉP

M. D. K.

TORNAY Gyula festő

Páris ítélete. (Repr.)

Brák. Tárgymut. Bp. 1885. 48., 102 h

M. D. K.

TORNAY Gyula festő

Női arckép.

Bodó. Tárgymut. Bp. 1885. 58. l.

Tornai Gyula

Páris itélete c.
képe repr.
1885. orn. Eiäll. Eat.

MDK

Tornay Gyula

A kaméliás hölgy

Mücs őszi kiáll. ... Vas. Ujs. 1886. 44.sz. 713.l.

M. D. K.

TORNAI Gyula Jestő

A kaméliás hölgy 1886

Farkas Munkoszt. 463,

Tornai Gyula

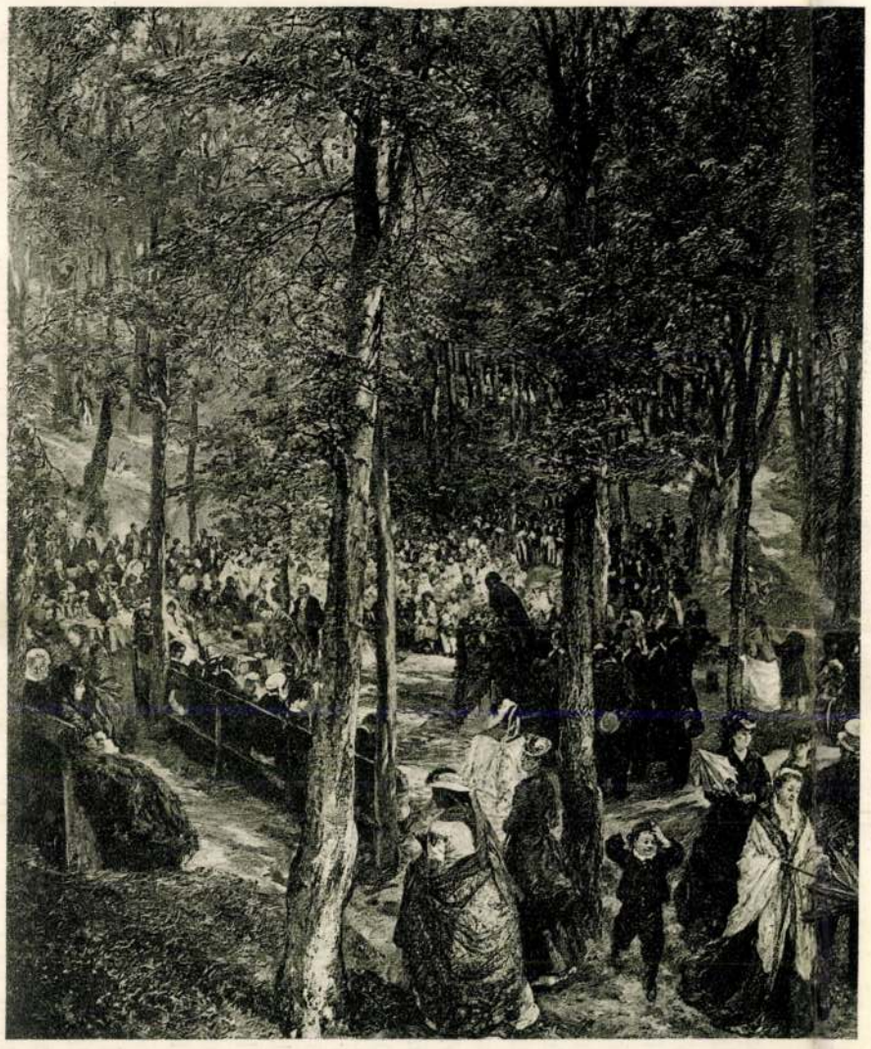

ADOLF VON MENZEL (1815—1905): PRÉDIKÁCIÓ A SZABADBAN (Kösen mellett) 1868. Olajfestmény

MAX LIEBERMANN: PRÉDIKÁCIÓ A SZABADBAN (Kösen mellett). Olajfestmény

TORNAI GYULA: NŐI ARCKÉP. 1889. Olajfestmény

szetéhez értékes adat a Három királyokhoz készült tanulmánya és nagybányai korszakának nyilván az elejéről való kettős arcképe.

Külföldi művésznek képe a modernek termeiben mindössze egy szerepel, de az a kiállításnak egyik legértékesebb darabja: egy plein-air festmény, mely a köseni bükkligetben a szabad ég alatt tartott Istentiszteletet mutat be. A képet 1868-ban festette Menzel. Egy évvel azelőtt járt künn Párisban és ismerkedett meg az 1867-iki világkiállításon a föltörő új francia művészettel. Attól fogva festette egymás után plein-air képeit, nem éppen azzal a módszerrel, ahogyan a franciák, vagyis eleitől végig künn a szabad ég alatt, hanem gyors vázlatai nyomán otthon a műteremben, emlékezete után. Így készülhetett a köseni Istentisztelet festménye is. A színhely a thüringiai tájék egy kies pontja, domboldalakban folytatódó kicsiny völgy, melyben templomi oszlopok módjára támogatják a láthatatlan eget dús lombú bükkfaszálak. Nyár az idő, napfoltok játszanak a fák lombján és az Istentiszteleten résztvevő híveken, a napfoltokban megfokozott erővel csillannak meg a ruhák színei. A kép ugyan természetkivágás, melynek elemeit a művész módosítás nélkül fogadta el, de a színek, meg a fény- és árnyék elrendezésével belevitte a maga kompozíciós szándékait: összefoglalta a sok alakot és a gazdag táji természetet. A kép felfogása minden festői előadása mellett is, a kor irányának megfelelően, kissé genreszerű. Jellemző erre nézve az előtér jobb sarkában távozás közben ábrázolt nők csoportja mellett egy sapkáját igazgató kisfiú alakja. Vagy a háttéri domboldal árnyékában hűvösséget kereső két férfié. Ettől függetlenül azonban megragadó festői szépségei vannak Menzel képének. Milyen finom, szinte olvadóan lágy az előtér féloldalt fordult női alakján a ruha megfestése. De a háttér tömérdek alakját, még a legelmosódottabbakat is, ugyanakkora szeretettel festette meg Menzel. Ugyanúgy a fák lombját. Előadásában még sincsen semmi kicsinyesség. Ez a kép

Elek Artur - A Szépművészeti Múzeum új szerzeményei - Magyar Művészet 1926.

Magyar Nemzeti Galéria, B épület
földszinti előadóterem
1999. december 3.

JAPANIZMUS MAGYARORSZÁGON
Konferencia

Délelőtti program
szekcióvezető: Szücs György

9.00–9.30
gyülekező az előadóteremnél
9.30–10.00
Bevezető
10.00–10.30
Simon Magdolna: Távol-keleti előképek a herendi porcelánművészetben
10.30–11.00
Tanaka Shinji: Székely Bertalan: Japán nő című festményének elemzése
11.00–11.30
Gábor Zsuzsa: Japán hatás Rippl-Rónai József művészetében
11.30–12.00
Kozma András: Japán hatás a század eleji kelet-európai színházi kultúrában
12.00–12.30
Diszkusszió

Szünet

Délutáni program
szekcióvezető: Dr.Gellér Katalin

13.00–13.30
Kovács Orsolya: A Zsolnay-kerámiák japán motívumai
13.30–14.00
Petrányi Zsolt: A Nyugat lencséjén át nézve – fotográfia Japánban az 1860-as években
14.00–14.30
Bincsik Mónika: A japanizmus kutatási szempontjai – Tornai Gyula
14.30–15.00
Diszkusszió

TORNAI Gyula

233. Tornai Gyula: A csodakút.

85. Pataky László: Pusztai harangszó.

Tomai Gyula

Oszkár
Magy.
Monarchia
Városai
és Képei

Lovas alak a népvándorlás korából.

189. Tornai Gyula: Európai zsákmány.

~~Füredi Rikárd~~

97. Führer Rikhárd: Villamos candellaber.

Műcsarnok 1899/1900
téli Kiáll.

Lovas alak a népvándorlás korából.

csak magában a harczias magyarságban, hanem Nyugot- és Kelet-Európa akkori zilált politikai viszonyaiban, a germán és szláv elem engesztelhetetlen kölcsönös gyülöletében és harczaiban is kell keresnünk, melyek a magyar haderőt, mint szövetségest, nem egyszer hívták és vezették a magával meghasonlott német birodalom dúlására.

A magyar szomszédság, melyet Arnulf császár eleinte a morva szlávok megrontására igyekezett fölhasználni, nem sokára saját birodalma veszedelmévé vált. A magyar hadak már 900-ban a keleti határgrófságban dúltak, s az Ensen áttörve, egy nap alatt hosszában és széltében mintegy 10 mértföldnyi terűletet pusztítottak el. 901-ben, midőn a morvák a németekkel kibékültek, a magyarok a német birodalom másik keleti védbástyáját, a karinthiai határgrófságot támadták meg s Laibach várán túl száguldoztak; 902-ben a morva földön, 903-ban a bajor herczegségben, a következő egy pár évben, mint Berengár szövetségesei, Felső-Olaszországban táboroztak; 906-ban pedig, a már ekkor megdöntött morva birodalmon át, a szász herczeg által elnyomott elbemelléki szlávok fölhívására, Éjszak-Németországban, a szász földön hordozták győzedelmes zászlaikat.

A helyzet Németországra nézve tűrhetetlenné kezdett lenni, s Lajos német király 907-ben, midőn a honalkotó Árpád halála után a törzsfőnökök annak kiskorú fiát, *Zsoltot* emelték a vezérségre, elérkezettnek vélte az időt a szenvedett sérelmek megtorlására. Hadaival, jelesen a bajorokkal hazánkba tört; de a bajorokat ez év julius 5-én már Magyar-

a folyók völgyeiben, mint a helynevek Abaujban, Sárosban, Zemplénben stb. bizonyítják, jóval följebb hatolva, mint a meddig ma a magyar nyelv terjed; a régi lakosok pedig részint a határszéli hegyek közé vonúltak, részint mint szántóvetők és baromtenyésztők a földmíveléssel nem foglalkozó magyarok szolgáivá lettek.

Hogy a magyar emberségesen bánt a meghódított lakossággal, s hogy szláv alattvalóit nem sanyargatta oly kiméletlenül, mint hajdan az avarok, hogy a magyar uralom a föld népére nem súlyosodott nagyobb teherrel, mint előbbi apró kényurai nyomása, bizvást következtethetjük abból, hogy a vezérek száz évnél tovább tartó korában, midőn a nemzet haderejének nagy része gyakran éveken át az országon kivül, távol hadjáratokon kalandozott, a keresztény hadi foglyok tömegével folyvást szaporodott idegen lakosság még a riadei és augsburgi vereségek után sem tett semmi kisérletet, hogy a magyar uralmat lerázza s az előbbi állapotot visszaállítsa.

Hogy a honfoglalás a IX. század utolsó éveiben teljesen be volt végezve, kétségtelenné teszi a magyarok felső-olaszországi hadjárata, mely 899 tavaszán kezdődve egy álló esztendőnél tovább tartott, s melyre csak a mai magyar föld teljes meghódítása és biztosítása után lehetett vállalkozniok. E hadjárat elején a lehetetlenséget nem ismerő magyar lovasság, miután a lagunák szigeteit elfoglalta, lóháton és tömlőkön a malamoccói csatornába hatolva, magát Velenczét is megkisértette bevenni; e vakmerő vállalat azonban a velenczei gyakorlott hajóhad által kifejtett védelmen meghiusúlt (899-ik év julius hó 29-én). Egy pár hónap mulva, a brentai döntő ütközet után, melyben a magyar könnyű lovasság taktikai előnye a túlnyomó olasz hadsereget tönkre tette, egész Felső-Olaszország tárva állt a magyar hadak előtt, melyek, miután Felső-Olaszországot a határszéli havasokig beszáguldozták s a Pón átkelve, Párma és Modena vidékét is rettegéssel töltötték el, végre Berengár király által nagy ajándékokkal hazatérésre biratva, Friaulon és Isztrián, az ettől fogva magyarok útjának (strada Ungarorum) nevezett vonalon, gazdag zsákmánynyal vonúltak haza.

E sikerült hadjárat nyitotta meg a magyarok európai nagyszerű hadjáratainak félszázadnál tovább tartott hosszú sorát. Ezekért csak magát a pusztailag élő, kiválólag harczra termett és szervezett, és így a háborúra utalt magyar nemzetet tenni felelőssé, mely hazát is fegyverrel szerzett s annak föntartására csak fegyverei diadalában láthatta a biztosítékot, elfogúltság volna. E hadjáratok keletkezésének és sikerének kulcsát nem-

Tornai Gyula

1 32. n.

Árverési Közlöny

1929. ápr. 3. rk. 4

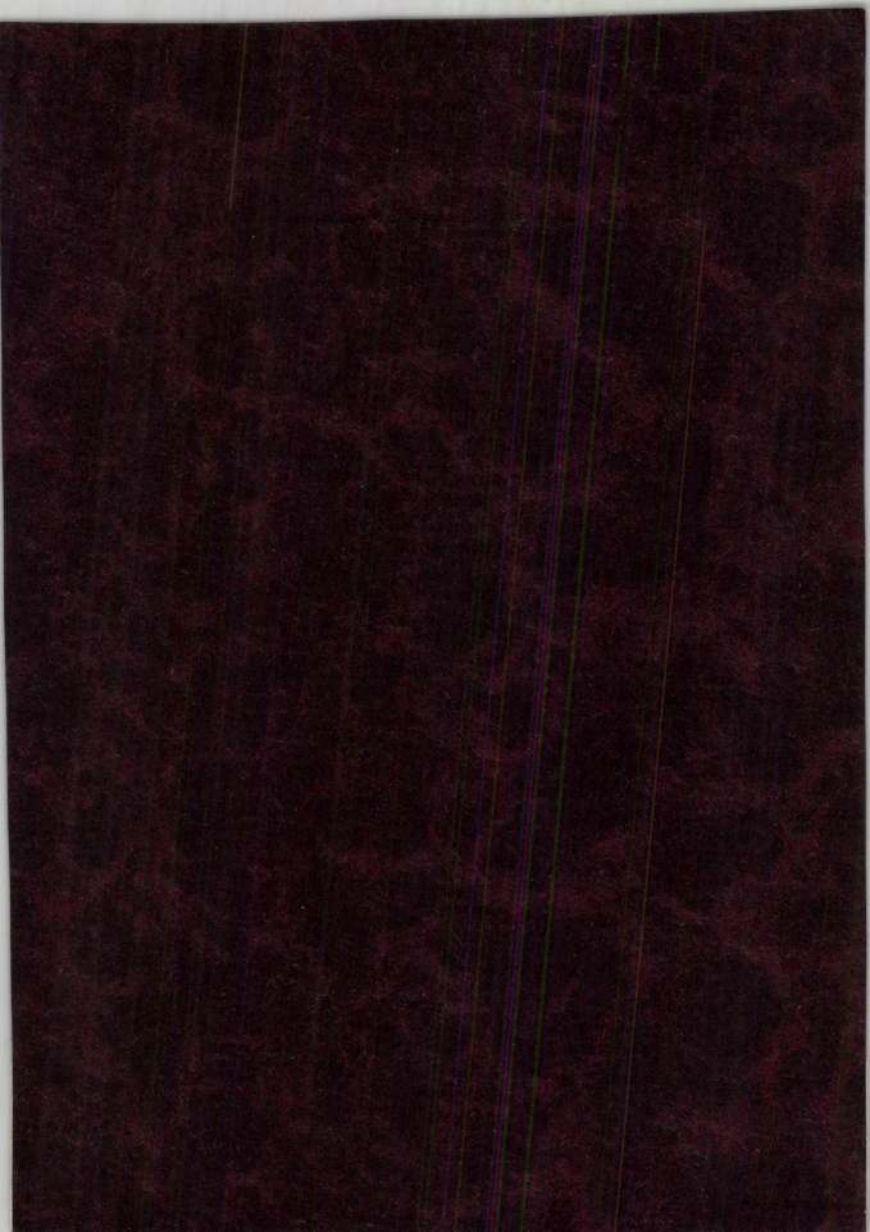

Tornai Gyula

Vas. Ujs. 1901. 805 l.

Tornai Gyula: Csoda-kút.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TÉLI KIÁLLITÁSÁBÓL.

Magy. dom.

240

nagyon korlátozva volt, másrészt a Kuria kitoldott-foldott, hosszú, keskeny, de mégis négy teljes homlokzattal biró telke is nagyon megnehezítette a feladatot. Egy tekintet azonban a bérpalotára azonnal megnyugtathat bennünket az iránt, hogy a feladat megoldása szépen sikerült, habár költségei el nem érik a két millió koronát, a mi egy ilyen épületnél nem mondható túlzottnak. Mert tudnunk kell, hogy telke 782 □öl, hogy mezzaninja daczára négyemeletes; hogy főhomlokzatát sok hatalmas torony, oszlopcsarnok, faragott erkély, szép párkányzat diszíti, a melyek előkelőségét maga a király is ellenőrizte, vonalról-vonalra tüzetesen átvizsgálva még kivitele előtt minden tervrajzot. A művészek munkáját egyébiránt hathatósan támogatták Chertek báró, a családi alapítványok főigazgatója, Bertele Károly műszaki tanácsos és Grassl Hugó ráczkevei uradalmi főintéző, a palota adminisztrátora. Meg kívánjuk említeni, — hogy a palota méreteiről némi fogalmat nyújtsunk, — azt, hogy a palotában 18 üzlet és 32 lakás van; ablakainak száma 509; főhomlokzatának hossza 77 m. (a négy együtt 321 m.) s hogy a gyalogút szintjétől számítva a palota legmagasabb csúcsáig 40 méter magasságú.

Egyik nagy szépsége a palotának az udvart helyettesítő üvegtáblával fedett csarnok, a mely olyan derült, kedves benyomást kelt, hogy

M.D.K.

Tornai Gyula

"Börtönőr" c. képét emliti N. Istvánffy Gyula festőművész "A Képzőművészeti Társulat kiállitása" c. kritikájában.

Magyar Salon, Bp. 1895. május hó, 23. kötet
230-254. lap

M.D.K.

Tornai Gyula

"Keleti képei"-t emliti meg Trisztan a "Téli kiállitásról" c. beszámolójában.
Andrássy-uti Mcsarnok.

Magyar Salon, Bp. 1895. dec. hó. 24. kötet
621-63o. lap

M.D.K.

Tornai Gyula

"Csirketolvaj"-t ábrázoló képét emliti meg Lázár Béla: "Tavaszi tárlat"-ról szóló kritikájában.

Magyar Salon, Bp. 1899. május hó
321-352. lap

MDK

Tornai Gyula

GerLonModfest. 61.1.

Tornai Gyula

K M To

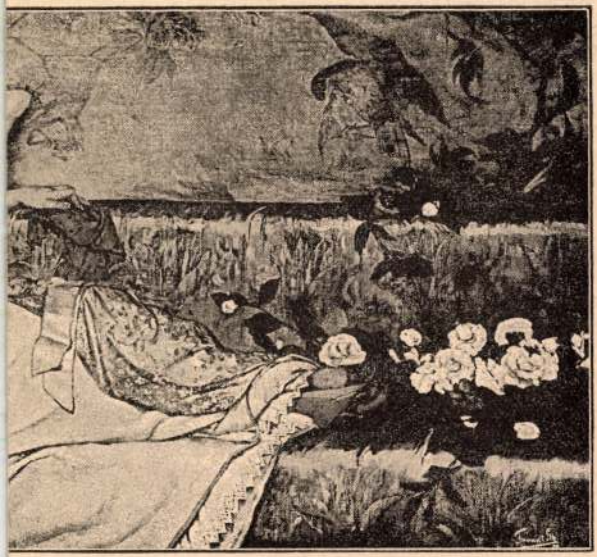

LA. A KAMÉLIÁS HÖLGY.

Tornai Gyula

1893.

Tornai Gyula: «*Hamisan játszott.*»

án: budapesti építők bálja; 31-én
; február 1-én: atléta bál.

nai szobor Sopronban. A régi
ntották Sopronban. Mélyen a falal
ak ősi épületmaradványaira talál
y óriási márványszobor darabjait
zse és feje egy darab márványbó
a mely 195 cm. magas, ebből 11
sre, 15 cm. a nyakra, 70 a fejre, r
bból font koszoru ékesít. Az arcz n
sonkitva, de úgy is látszik, hogy a
dal volt kifaragva, a haj és szakál
mulatos szépek. Nyilvánvaló, hogy a
k római császáré, a kinek Scarbant
ron, különös hálával tartozott.

erseny. A Szent-Pétervártt Csigor
zt lefolyt sakkverseny eldöntetlen m
két játékos kilencz játszmát nyert,
edig remis maradt.

esterséges virágok készítését olas
ilték meg a középkorban. Eleinte
használták, majd pedig az oltárok d

si telekár. Londonban a King W
ól a Trissity squareig vezető vasút é
kséges teleknek minden egyes né
t 130.000 forintot fizettek.

átságos babona. Kelet-Indiában a
nden fekete macskának tisztelegne
gy angol katonatiszt lelke van benne

189. Tornai Gyula: Európai zsákmány.

97. Führer Rikhárd: Villamos candellaber.

TORNAI GYULA: EURÓPAI ZSÁKMÁNY.

A Műegylet még 1867-ben kompromisszumot ajánlott a Társulatnak az egyesülésre, idejét mult ügyrendjének s a külföldi művek vásárlási rendszerének részbeni további fenntartásával. Ilyen alapon azonban megegyezés nem jöhetett létre. *A Műegylet 1870-ben csendben megszűnt.* Pénzvagyonát Társulatunkra ruházta, eladott ingóságainak árát társulati sorsjegyek vásárlására fordította. Elnökünk akkor *Pulszky* Ferenc, igazgatóválasztmányi elnökünk pedig *Ráth* György volt.

BORY JENŐ: ASZTRIK PÜSPÖK

A legújabbkori magyar művészet történetének ez a most tárgyalt 16 év a legbecsesebb kivirágzási korszaka.

A fennmaradt írások között lépten-nyomon előbukkanik egy-egy név, melynek viselői akkor még a tehetségen, ambición és a hozzájuk fűzött reményeken kívül más talizmánnal nem rendelkeztek, de akik ma már mint az új honfoglaló magyar képzőművészet vezérkara s a művészettörténet bekebelezettjei fénylenek előttünk. *Munkácsy* Mihály, *Paál* László, *Zichy* Mihály, *Markó* Károly és Ferenc, *Pállik* Béla, *Aggházy* Gyula, *Valentini* János, *Mészöly* Géza, *Feszty* Árpád, *Benczur* Gyula, *Deák Ébner* Lajos, *Kacziány* Ödön azok az ifjú «festészek», akiknek kezeírását vagy a rájuk vonatkozó írásokat az utókor számára nagy kegyelettel őrizzük levéltárunkban.

194. Poll Hugó: Ingyen kenyér.

Tornai Gyula

149. Tornai Gyula: Arabs énekes.

Műcsarnok 1902, tav, nemzetk.
Kiáll. kat.

186. Tornai Gyula. dal a szerelemről

38. Kriesch Aladár. leányrablás a középkorban.

202. TORNAI GYULA. SANTA MIA.

Képzőműv. társ. 1897/98.
téli kiáll. tárgym.

199. Balló Ede. tisza kálmán arczképe.

Tornai Gyula

212. Tornai Gyula: Ezau táncos.

KMT 1901, tav. Neuwirth
kisill.

83. Nagy Zsiga: A gyermek Jézus az írástudók közt.

Tornai Gyula: *Arab koldus.*

Tornai Gyula: *Csirketolvaj.*

debb úton. De már innen oly dispozicziót ad ki másnapra április 24-ére, mely bizonyítja, hogy | tergomi úton hátralévő utócsapatjait pedig szekereken hozatja gyorsan utána. Ezalatt Görgei | vonulását, — most a Vág-hidfőnél táborozva

A mi hátra van a fölmentés teljességéből: az többé meg nem hiusitható. De sok függ attól, hogy ez *hamar* történjék meg. Ez pedig megint attól függ, hogy *mily hamar lehet a hiányzó hidat az Öreg-Dunán — az uj-szőnyi, vagyis a jobbpartra át — elkészíteni?*

De azalatt Görgeinek nem volt szabad arról sem megfeledkeznie, hogy a Nagy-Sallónál megvert Wohlgemuth-féle hadtest nagy veszteségei daczára *meg nem szünt létezni*, hanem a balparti ostromzárhaddal meggyarapodottan, ott áll a Nyitra folyó mögött Érsek-Ujvárnál, hol már eddig is megint megemberelhette magát és lesi az alkalmat, hogy elvágja hátunk mögött összeköttetéseinket. Valameddig Komárom várát a jobbparton is föl nem mentettük s az ottani útcsomónak urai nem mi vagyunk: addig csak úgy el vagyunk most is minden alapunktól szigetelve, mint eddig Komárom maga volt. Az egyedüli út, melyen tábori tüzérlőszer fogyatékunkat megújíthatjuk: Tisza-Füred, Miskolcz, Léva. A gyalogság részére puskatöltényt még csak kaphatunk kölcsön Komárom vár készleteiből: de a vártüzérség lőszere nem fér a mozgó hadseregnek 3—6 és 12 fontos öblü ágyuiba. Annyira előrelátó gondoskodást nem volt szabad föltenni Komárom vár parancsnokságáról, hogy a télen számunkra is gyártatott lőszert. Ilyen különös figyelem nélkül pedig tábori ágyútöltényt Komárom vára nekünk nem adhat. Katonának ezt nem is kell eszébe juttatni, annyira elemi ismeret az, de a laikus olvasót jóelőre szükséges különösen figyelmeztetni reá, — azon heves kritikával szemben, mely a következő, április 26-ki duna-jobbparti csata alkalmából egyrészt azért esett neki Görgeinek, *miért nem jelent meg mind a három hadtestével egyszerre a Szőny és Ács közötti csatatéren, vagyis miért hagyta a VII. hadtestet a távol Perbetén vesztegelni;* másrészt pedig: *hogy hogyan tudott csata közben tüzérlőszere elfogyni, mikor ott valának háta mögött néhány száz lépésnyire Komárom vár raktárai*, stb. stb.

Kossuth widdini levelében ezeket olvassuk: «Görgeiben, mint vezérben egy hibát vevék észre. Ő tudott győzni, de nem egyszersmind a

Fénykép után rajzolta Háry Gyula.

VETTER TÁBORNOK ÖZVEGYE.

dulást hozand, ezt csak számos nehéz csaták és győzelmek után hozhatja meg, melyek *sok puskaporba* fognak kerülni, hogy Komárom felszabadításával még nincs maga az ország is felszabadítva és hogy azon csaták után ujabb csatáknak kell következni, melyekhez megint puskaporra lesz szükség, különösen pedig tábori tüzér-töltényekre az elfogyottak helyébe, — ezen fajtából pedig nincsen számbavehető készlet az erősségben; tehát — minthogy ráérnek — készíttetni kellene, már csak előrelátó háladatosságból is a fölmentő sereg iránt, — Komárom vára hatóságai azon eshetőségre sem gondoltak, hogy a felmentés talán épen a balpartról érkezvén, a felmentő hadseregnek a Nagy-Dunán való rögtöni átkelhetés végett *hídra* is lesz okvetlen szüksége, és hogy ennélfogva jóelőre minden hozzávaló anyagot elő kellene gyalogság javából összeválogatva, csendben átvonul a hídon; legelől itt is a 3-dik és a 9-dik honvédzászlóalj. A hídfő-erődnél ketté válik a csapat. Fele *Dipold* ezredes alatt betér a Duna mentében Ó-Szőny ellen. Másik fele *Knézics* ezredes alatt egyenest az ostromzárvonal legközelebbi nagy ágyútelepének neki mászik s közel érve, ellenállhatatlan rohamban szuronynyal beveszi. Foglal benne hét darab vártörő ágyút — 18 és 24 fontosokat — és 200 főből álló őrséget. Virradóra Ó-Szőny is hatalmunkban van.

Az első roham sikerültéről való jelentésre *Damjanics* és *Klapka* hadtestei kezdenek szakadatlan sorban a talphídon átvonulni. A jobbparti hídfőtől jobbra-balra gyülekeznek, amaz első 4000 ember támogatására. Időközben *Knézics* a középen és *Dipold* a balszárnyon a vártörő viárok vonalát hoszszában felsodorják, s az egyes erődítvényeket mind rohammal beveszik.

A két hadtestnek váltakozva a Dunán átkelt csapatai a tulsó síkon, az iménti osztrák táborhelyen sorakoznak, készülvén a nap keltével várható nyilt ütközéshez. Ehez tartalékra van szükség. *Görgei* tehát lovas tiszttől lóhalálába parancsot küld *Pöltenbergnek*, ki időközben átvette Gáspár tábornoktól a VII. hadtestet, hogy hadtestével — elül a lovasság és lovas ütegek ügetve — tüstént induljon és siessen be Komáromba s a váron és hídon át a Duna jobb partjára, a csatatérre tartaléknak.

Virradattal sűrű köd üli az egész tájat. Eddig az elvert ellenség ráért kidörzsölni az álmot szeméből s ő is szerbe-számba sorakozhatott.

Még a köd uralma alatt, a mint teljesen kinappalodott, az ellenség tüzérsége az egész vonalon nagy erővel támad. Mikor kilencz óra felé a tavaszi nap sugarainak hatása alatt a köd szétfoszlott, a magas pontról nézők egyszerre áttekinthették az egész harcztért és megelégedéssel látták: az ostromzárhad fölszedetlen sátrait odahagyva, — az ellenséget pedig minden ponton visszavonulóban. Tizenegy óratájban érte el főfokát az ellenség szorultsága. Szemmel látható volt szándéka: visszavonulni Ácsra. Az ellenség az ácsi erdő birtokában van. Ide vette volt be magát a monostori sánczból

TORNAI GYULA. ARABS «TROVATORE».

Műcsarnok 1891/92. kiállítás.

Tornai Gyula

Fájdalmasan üvöltő hang tört elő a tömegből, a férfiak közül egy ősz- és egy fiatalember keresztül tört a kordonon.

— Hajde kozák! — kiáltja valamelyik tiszt — és a feltűzött bajonettek szemük előtt kereszteződnek.

— Vissza! hadd békén a kisasszonyt, nem látod, hogy szereti kopetán Worskyt? — És a kozák röhögve taszítja vissza a tolongókat.

Azok egy pillanatra némán megdermedve állanak. De csak egy pillanatra, mert nemsokára éles halálos sikoly visít végig a sikon.

Kisvártatva Worsky támolyogva tört elő a sátorból, karjai között őrült erővel szorította a megtépett ruhájú Numeát — azután fölbukott.

Karjai mégegyszer rettenetes erővel zárkóztak össze, majd lankadtan lehulltak. Még egyet-kettőt rugott s aztán ottmaradt élettelenül a földön. Az odarohanó kozákok húzták ki a torkából Numea hosszú aranyhajtűjét.

Faltay Lucien.

VÁLTOZÁSOK.

Irta: CHOLNOKY LÁSZLÓ.

Semmiféle argumentumot sem hozhatnék fel ennek a történetnek a megtámogatására, mert Kisovics, a ki pedig a főalak az egészben, sohasem szólt róla. A másik meg: Dombori mester, nem is szólhatott volna. Mert Dombori mester nem egyéb, mint egy homorúvá, tányéralakúvá torzított krajczár, a mi ezt a furcsa alakját alkalmasint valami csirkefogó kölyöknek köszönheti.

Ők ketten: Kisovics és Dombori, elválhatatlan jóbarátok voltak. Napközben nem igen törődtek egymással; ilyenkor Dombori ott bent lapított Kisovics mellényzsebében és szundikált. A baráti tények este, vacsora után kezdődtek, a mikor Kisovics leült a rendes ramsli-asztal mellé. Mert ilyenkor ez a fiú, hagyományos malőrjénél fogva, makacsul veszített. Dombori mester csak nézte a dolgot egy darabig, de a mikor már nagyon összezsugorodott a kis pénzhalom Kisovics előtt: akczióba lépett. Kissé ravaszul, de sok öntudattal csinálta a dolgát. A legközelebbi veszteség alkalmával ő is beosont a bankba, de aztán szépen kiterelte azt mindenestől a gazdája elé. És ez megtörtént esténkint háromszor-négyszer is, úgy hogy Kisovicsnak mindig jutott pénz nehány liter borra. Tudta jól, hogy mindezt Dombori csinálja és nem is volt iránta hálátlan. Ha egy-egy bankot behúzott, Domborit a hátára, a púpjára fektette és az így keletkezett kis tányérba belecsöppentett nehány csöpp bort:

— Jól van, Dombori komám, ezt jól csináltad! Igyál!

Éjjel, a mikor végül aludni mentek, Kisovics meggyujtotta a lámpát, kitette maga elé Domborit és beszédet intézett hozzá.

— Komám, Dombori, te valóban derék fiú vagy! Azt mondhatnám, hogy ma már te vagy az én egyetlen igazi barátom. Tudod, hogy mindenki elhagyott és tudod, hogy éppen azok okozzák nekem a legnagyobb fájdalmakat, a kikben az élet örömeit kellett volna feltalálnom. Képzelheted, hogy ilyen körülmények közt milyen végtelenül becses rám nézve a te barátságod. Csak folytasd a dolgot, édes barátom és hidd el, hogy nem leszek hálátlan! Egyszer majd csak felkerül nekem is és akkor újra egyenesre veretlek, aranyrámába foglaltatlak és az óralánczomra függesztelek. Mert akkor már lesz órám és persze lánczom is. Addig csak türelem, Dombori és kitartás!

Úgy éltek ketten jóbarátságban, a mit nem zavart meg semmi. Minden este lebonyolították az ügyeiket és ha előfordult is, hogy Dombori, a gazdája részeges hanyagságából, éjszakára valakinél másnál rekedt meg, mindig ki tudta módolni, hogy másnap este visszakerüljön Kisovicshoz. Ha ilyesmi történt, napközben, az idegen gazda zsebében Dombori némi kis bosszúkat forralt Kisovics ellen, de a mikor eljött az este és a púpos krajczár a gázlámpák fényénél újra meglátta a régi gazdáját, olyan derűs életkedv szökellt keresztül a torz, rézvörös testen, hogy még szebb, még tömörebb bankokat terelt oda Kisovics elé. Ilyenkor azután Kisovics éjjel bocsánatot kért Domboritól.

Tornai Gyula: Indiai templom.

Egyszer azonban nagy, súlyos változás esett kettőjük között.

Isten tudja, hogyan indult meg a dolog, de egyik estén Kisovicsra szinte rádült, ráfeküdt otromba testével a saját életgondja és baja. És ilyen sanyargatott állapotában még eljött hozzá a meghalt szerelem is azon véresen, ahogyan az ő szivében keresztülszúrták, megtörték.

És ez a szerelem ezuttal mint kisértet, csábítgatni kezdte Kisovicsot. Azt mondta neki:

— Nézd csak, te szamár gyerek, tulajdonképen mit vársz te még itt, mire számítasz? Én voltam az, a mi benned a lelket tartotta. Most, hogy én elpusztultam, valójában fuccs mindennek. De te ezt konokul nem akarod beismerni. Gondolkodj csak kissé és bizonyára rájössz, hogy teljesen igazam van. Tudod, mit proponálok neked? Hagyd itt mind ezt a sok nyomorúságot, bajt és jöjj át velem abba a nyugodalmas országba, a melyikben senki sem markolja meg a másik lakónak sem a szivét, sem a torkát. Tudom, hogy te szeretsz aludni, nos hát ott alhatsz és álmodhatsz arról, a ki úgy kifacsarta a szivedet. Mert tudom, hogy ti, szamár emberkék, éppen arról szerettek álmodozni, a ki a sziveteket összetépte. Rongygyá szaggatta, kifacsarta, mint a czitromot.

Kisovicsnak ez a dolog erősen szeget ütött a fejébe. Amikor felébredt, töprengeni kezdett rajta és rájött, hogy a meghalt szerelemnek teljesen igaza van.

— Persze, hogy el kell mennem abba a békességes országba! Miért is nem mentem el eddig? Hopp! Tudom már! Mert ez a nyomorult Dombori visszatartott! Ha ő nem istápolgat engem esténkint némi összegekkel, engem nem köt ide többé semmi és én már régen ott vagyok a nyugalom helyén. De segítek én e dolgon!

Másnap Kisovics tudatosan úgy csinálta a dolgot, hogy Dombori valakinél másnál rekedjen. Akkor aztán hazament és fejbelőtte magát.

Dombori mit sem tudott a dologról. Már izgatottan várta a másnap estét, hogy viszontlássa a régi gazdáját. De meg kellett hallania a többiektől, hogy mi történt. És akkor rájött az árulásra is.

— Jobb is — mondta — hogy elpusztult! Az ilyen tökéletlen, szomorú ember csak mást is bajba sodor.

Már éppen készült besétálni a bankba, hogy azt az új gazdája számára megszerezze, amikor az észrevette a púpos krajczárt. Dühösen földhözvágta és szólt:

— Csodálatos, hogy minden idétlen, rossz pénz énhozzám kerül!

Ledobta Domborit a földre.

Azóta nem hallottam Domboriról.

Moliére színészélete.

I.

1643 június 30-án néhány fiatal, lelkes franczia férfi és nő, a ki szinpadra termettségének már több műkedvelői előadáson bizonyságát adta, új szinházat alapított Párisban, melynek az *Illustré Théatre* nevet adta. A tíz társ között, ki az alapítási okiratot aláírta, Jean Baptiste *Poquelin* és Madeleine *Béjart* nevét is olvashatjuk. Jean Baptiste *Poquelin*, egy tekintélyes udvari kárpitos fia, azidőtájt huszonegy éves volt. Egyszerűen félbeszakította jogi tanulmányait, egészen a szinpadnak szentelje, hogy életét melyre — szüleinek minden tiltakozó szava és tette ellenére — leküzdhetetlen vágy kergette. Rendes polgári nevét azonban letette és ettől fogva *Moliére*-nek hivta magát, mely névnek úgy is mint költő, úgy is mint szinész, dicsőséget, becsületet és hirnevet szerzett. A mit a jó *Tallemant des Reaux* említ *Histoirette*-jeiben, hogy Moliére szerelemből lépett a Sorbonne padlójáról a szinpad deszkáira, az nem egészen találó. Moliére a szinművészetet mindig jobban szerette a szinésznőknél, mert az előbbeni iránt érzett szenvedelme talpra állította olyankor is, mikor az utóbbiaktól kapott sebe mármár földre sujtották.

Madeleine Béjart különben egy ideig valóban Moliére kedvese volt és a költőnek haláláig hű, önfeláldozó barátnője, akinek egészséges, praktikus eszejárása sok keserű óra félhőjét oszlatta el barátja homlokáról. Négy esztendővel idősebb volt Moliérenél, magastermetű, erősizmú, szőkehajú; tulajdonképpen nem volt szép, de vonzó, élénk és szellemes. Az anyagiaknak ugyan mindig lehetőleg a praktikus oldalát nézte, de kiváló szinésznő volt és mint költőnő se volt minden tehetség hiján. Egy kis multja is

volt már; a modenai herczeg, akitől húszéves korában gyermeke is született, megőrizte iránta való jóindulatát mozgalmas életének minden változandósága közepette. Madeleine Béjart hivatalnokcsaládból származott, mely a bőségnek csak egyetlen fajtájával volt ismerős: a bő gyermekáldással. A sok gyerek közül öt szinpadra lépett; az Illustré Théatre-ban Madeleine-on kívül még Béjart József és Geneviéve is játszott. A legfiatalabb nőtestvér, a később oly sokat emlegetett *Armande*, a ki később Moliére felesége lett, akkor még egyesztendős se volt. Honnan csörgedezett a Béjart-ok vérében ilyen duzzadóan a szinészi vér, nem tudjuk. Csak annyi bizonyos, hogy a szinházalapítás terve az ő agyukból pattant ki s maga az alapítás is az ő munkájuk volt. Fényes neve ellenére (Illusztris szinház!) a vállalkozás nem tudott a párisiak kegyébe férközni. A szinészek közül többen testihibában szenvedtek, így Béjart József dadogott, egy másik pedig állítólag sánta is, kancsal is volt. Moliére maga, a kit kartársainak bizalma hamarosan felelős vezetőjükké avatott, abban az időben mint szinész nem igen aratott babérokat. Csak tragikus szerepeket játszott, még pedig olyan sikerrel, hogy elképedt hallgatói valóságos fütty- és sültalma-záporral halmozták el. Később is, a mikor már ünnepelt szinész és költő volt, mindenkor tüntetett a közönség, valahányszor Moliére tragikus szerepben merészelt föllépni. Ebből sok életrajziró és esztétikus azt a következtetést vonta le, hogy Moliére-nek egyáltalán nem volt tehetsége a tragikus szerepkörhöz. Ha valóban így lett volna, akkor nem lett volna szini pályája legkezdete óta olyan nagy vágyódása éppen a tragikus szerepek után, mely vágyódása élete végéig elkisérte és a melyet csak lassanként, hosszú idő alatt tudott roppant magamegtagadással legyürni. Moliére sokkal eszesebb és kritizálóbb elme volt, semhogy ezt a vágyódását hiuságnak, vagy elvakultságnak lehetne bélyegezni. Mindig pontosan tudta, mire képes és mit akar. A zseni bizonyos értelemben mindig általános és minden téren, melyen működést fejt ki, uttörő munkát végez. Példa erre a reneszánsz művészei, *Michel-Angelo* és Leonardo da *Vinci*. Igy tehát Moliére kétségtelenül jeles tragikus szinésszé lett volna, talán a tizenhetedik század *Talmá*-jává, ha a közönség, mely pedig egyébként szerette, nem üzi, szinte ostorozza el nyers kiméletlenséggel a tragédiától. Moliére-ben, mint tragikus szinészben nem hiányzott a tehetség, csak ennek a tehetségnek a megnyilatkozása és a közönségre való hatása volt szokatlan. A tragédiában akkor az egetostromló pátosz ült orgiát és a szavalás, mely utóbbi közelebb állott az énekhez, mint a beszédhez.

Ennek a beszélőtechnikának, mely a hang zenéjét és fülbemászón csengését értékeli legtöbbre, megtaláljuk a nyomait — ha differenciálódott formában — de még manap is Sarah *Bernhardt* játékában. A beszédnek ez az affektáltsága, a játéknak ez a természetellenes póza sértette Moliére egészséges gondolkodását. A tragikus szerepekben is fődolognak a természetességet tartotta; valami belső kényszer az igazság és őszinteség felé hajtotta és ő tett legelőször kisérletet arra, hogy mint tragikus hős, levesse az ósdi koturnust és az élet, a valószerűség s a természetesség talajára lépjen. De kifütyülték. *Novelli*-t, *Hegedüs* Gyulát is kifütyülték volna akkor. Pedig mennyiszer tett Moliére kisérletet, hogy a tömeget megnyerje annak, a mit ő helyesnek, igaznak, az eljövendő művészet dogmájának ismert föl. A mi különben Moliére-nek nem sikerült, az sikerült egyik legtehetségesebb tanitványának, Michel *Baron*-nak, a ki rászoktatta a közönséget arra, hogy a tragédiában természetes beszédet és mozgást halljon és lásson.

Két esztendeig elkeseredetten küzdöttek Moliére-ék Párisban a közönség ellenérzésével és közönyösségével, de hiába. Végre is kénytelen volt az Illustré Théatre becsukni a kapuit. A város három különböző helyén kisérelték meg még szerencséjöket; az adósság nőttön-nőtt; a fiatal igazgató, míg a kaucziót előteremtették, néhány napra az adósok börtönébe vonult vissza; a társulat tagjai pedig nagy nyomorukban más szinigazgatókhoz szerződtek el. Csak Moliére és a Béjart-testvérek tartottak össze.

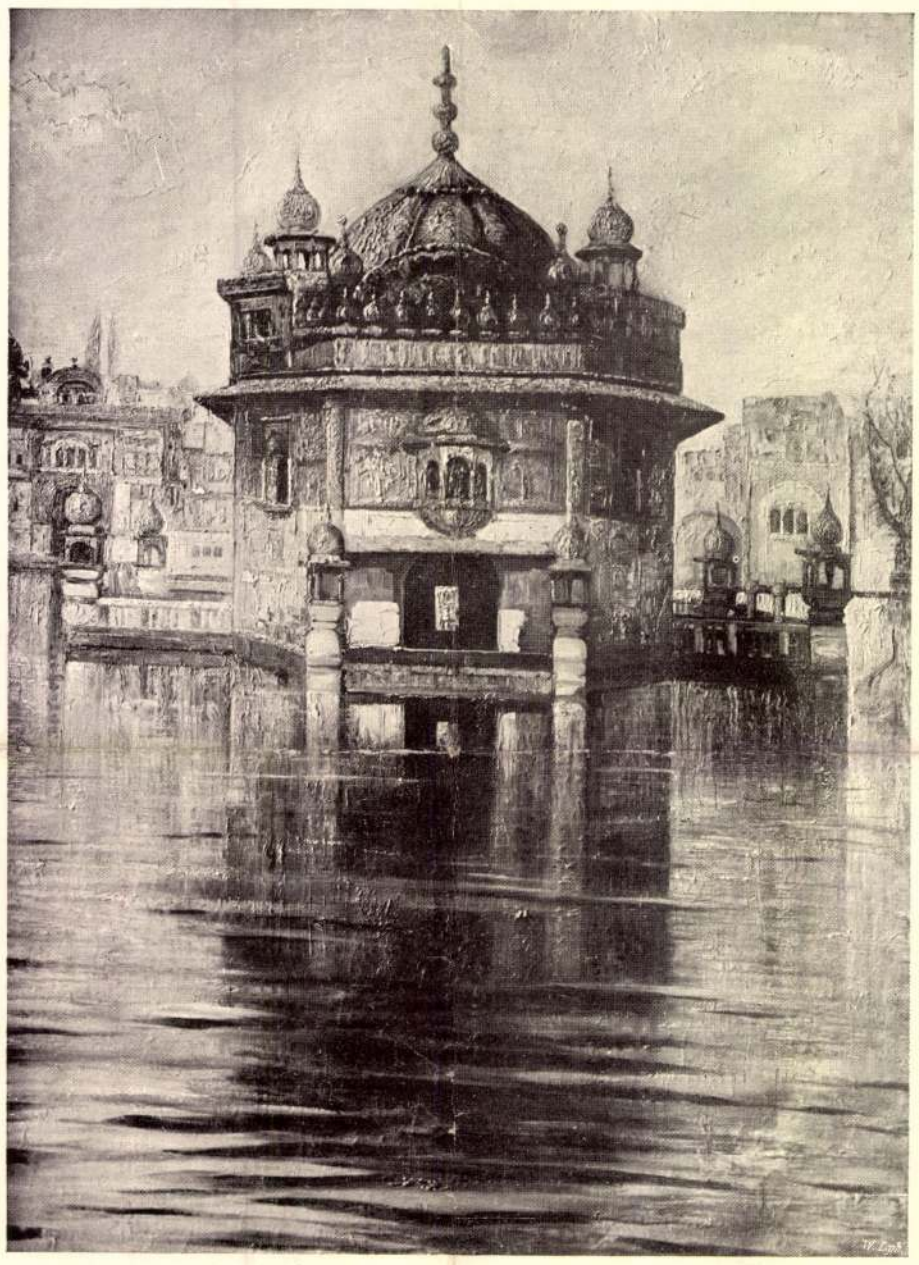

Tornai Gyula: Az aranytemplom.

Párisban elvesztették ugyan a csatát, de a szinészetről nem akartak lemondani. Igy hát elhatározták, hogy vidékre vonulnak, a hol a közönség hálásabb és könnyebben kielégíthető, mint az elkapatott fővárosban.

1846-ban elhagyta Párist a kis trupp, melynek magva a három Béjart-testvér volt, igazgatója pedig a huszonnégyéves Moliére. A szinészek és szinésznők száma együttvéve tíz volt; ennyien indultak bizonytalan utjokra. A Béjart-családból hozzájok csatlakozott még az ifjú *Louis*, a ki, ámbátor sánta volt és egyéb testi hibában is leledzett, a közönségnek annyira megtetszett, hogy azok a szinészek, a kik utána játszották az ő szerepeit, kénytelenek voltak az ő fogyatkozásait mimelni. René du *Parc*, a kitünő komikus, a kit testi terjedelme miatt mindenki *Grand-René*-nek hivott, hamarosan legkedveltebb tagja lett a kis társaságnak, melynek egyébként vándorlásai első esztendeiben nem a legjobban ment a sora. Ha városba értek, a tánczteremben, vagy a városházán játszottak, faluhelyt — akárcsak a mi jó szinészeleink — a szinpadot valami tágas pajtában állították föl és a fölvonásközi muzsikát, de a darab kisérő zenéjét is nem egyszer kakaskukorékolás, vagy szamárbőgés helyettesítette.

Délnyugat-Francziaország népe máig is hires arról, hogy szereti a dalt, tréfát, vigasságot. A truppra is, mentül inkább délnyugatnak haladt, annál szélesebb ajakkal mosolygott rá a szerencse. Végre Lyont annyira megszerették, hogy itt ütötték föl főtanyájukat és innen ruczczantak át egy kis érvágásra Montpellier-be, Avignonba és más déli városbaa. A Moliére-Béjart-trupp hovatovább a vidék legjobb társulatának hirére vergődött. Abban az időben kezdte Moliére első vígjátékait is irni, melyek azonban még szorosan az olasz *commedia del' arte*-hoz simulnak.

Lyonban néhány új női tag lépett be a társulatba, a kik közül ki kell emelni a megnyerő, bájos *De Brie* kisasszonyt, — abban az időben a férjes szinésznő is kisasszony, «mademoiselle» volt; csak az előkelő asszonynak járt ki a «madame» czim — jeles erő lett továbbá a büszke, rideg Thérése de *Gorla*, a ki később *Du Parc* felesége, *tehát* Du Parc kisasszony lett. Gorla, egy hires lyoni sebésznek volt a leánya és azért lépett a társulatba, mert beleszeretett a hájjal bélelt Du Parc ba és feleségül is ment hozzá. Du Parc kisasszony különben nagyon jó szinésznőnek bizonyult, kivált tragikai szerepekben, azonkívül igen ügyes tánczosnő is volt. Kétoldalt hasított szoknyában szokott játszani és — mint az egykorú krónikások megjegyzik — kitünően értett ahhoz, hogy különös mozdulatokkal előkandikáltassa selyemharisnyás lábaszárát és (szóról-szóra ezt irják): czombját. Nem kevesebb, mint öt nagy ember gyuladt a szép asszony iránt szerelemre: a két *Corneille*, *La-Fontaine*, *Racine* és végül *Moliére*. A menyecskének azonban valamennyinél jobban tetszett az ő jókedvű, poczakos Renéje. Moliére a Du Parc kisasszony részéről őt ért kosarat a bájos De Brie kisasszony karjai közt igyekezett elfelejteni, a ki ettől kezdve, Madeleine Béjart mellett döntő szerepet kezd Moliére életében játszani. Madelaine Béjart, a praktikus, ügyes nő a társulat anyagi ügyeivel törődött fáradhatatlanul és a szenvedelmes, ideges művésznek és költőnek bizalmas, szinte anyagi barátnője volt; Catherine de Brie pedig szerető, gondos, vigasztaló és megbocsátó barátnője, a kinek lebilincselő lelkét mintázta meg Moliére szinműveinek nőalakjaiban, az Eliante, Marianne, Armande és Ágnes plasztikus jellemében. Ebben az időben csatlakozott társulatához a *Rostand*-nak *Cyrano de Bergerac* czimű szinművéből ismeretes, költői hajlandóságú czukrász, *Ragenau*, leányával, *Máriá*-val, az apa mint statiszta és gyertyakoppantó, a leány mint cseléd és apróbb szerepekben föllépő szinésznő. Máriának a szinpadon nem volt sikere; Rostand számára is csak azért őrizte meg az irodalomtörténet a nevét, mert *La Grange* vette el, Moliére későbbi hű barátja és a szinigazgatásban utódja. (La Grange-nak a társulatba lépéséről lentebb lesz szó.)

A mindennapi gond tehát elmulott a társulat feje fölött. Moliére régi iskolatársa, *Conti* herczeg, a ki akkor *Languedoc* kormányzója volt, egykori pajtásának társulata iránt nagy érdeklődést mutatott, évi állandó segítségben részesítette és a «Conti herczeg rendes szinészei» czímmel ruházta föl; ezzel minden konkurenczia le volt verve és a rendes, bőséges jövedelem nyugodt, kényelmes életet biztosított a szinészeknek.

Moliére azonban mindezzel nem volt megelégedve. Párisba vágyott. 1658-ban elhagyta a társulat Lyont

VAIDA ZSIGMOND: A ZENE

TORNAI GYULA: TETUANI SZŐNYEGVÁSÁR

Tornai Gyula

lásd magyarska

7 Arv. Csarnok

48. aukció

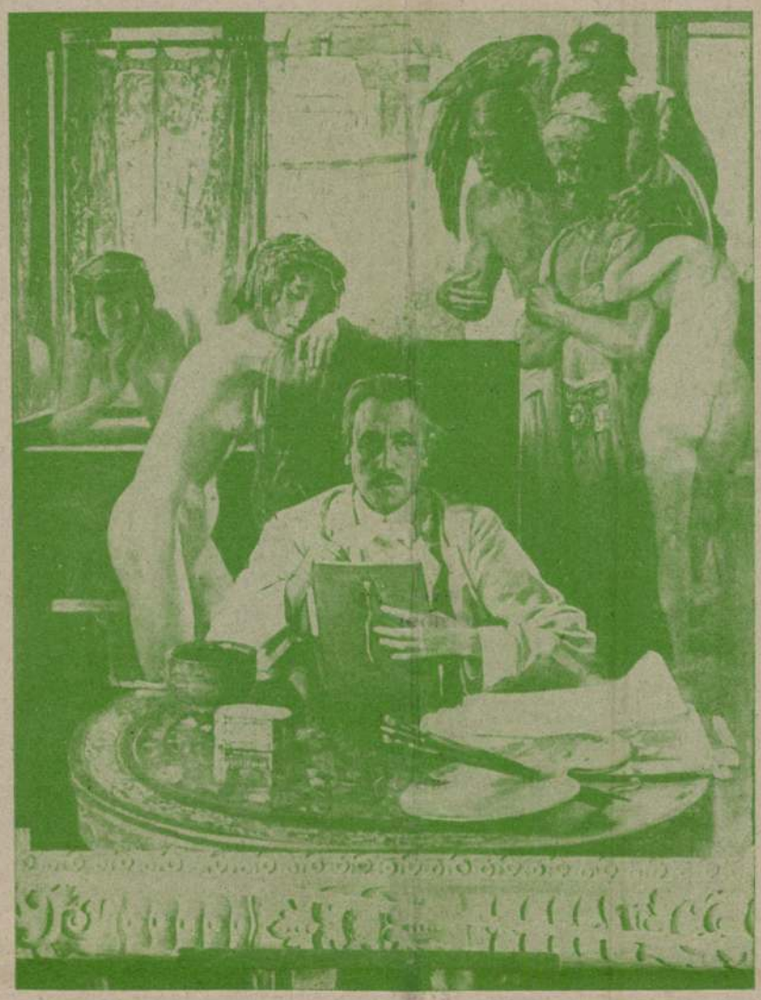

TORNAI GYULA: GONDOLATAIM

TORNAI GYULA: INCSELKEDÉS

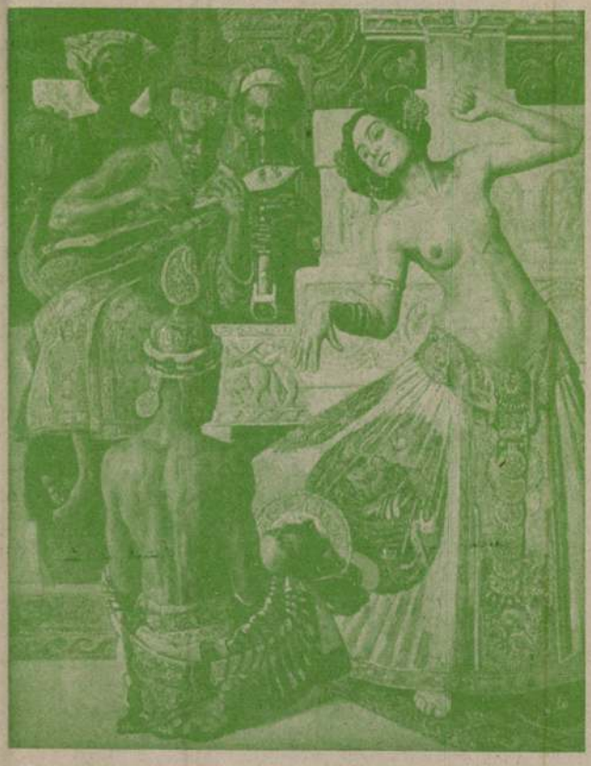

TORNAI GYULA: KELET

AZ ÁRVERÉSI CSARNOK ÁPRILIS 12-ÉN MEGNYILT AUKCIÓ-KIÁLLITÁSÁRÓL

Ha a Képző-
művészetre
hivatkozik,
10 százalék
engedményt
kap.

*

SÁNDOR paplangyár
BUDAPEST
KAMERMAYER KÁROLY-UCCA 1.
TELEFON 4-73.

HOFFMANN FERENC
BUDAPEST IV GERLÓCZY u5

ALAPITATOTT 1880
KÉPEK-KERETEK
IV. KÁROLY-KÖRÚT 28.

Az Ernst-Muzeum Aukciói XLI.
Budapest, VI., Nagymező-utca 8.

Gróf Szapáry László fegyvergyüjteménye.
Langraf Lajos hagyatéka.

Két gyüjtemény:

Bruck Lajos és báró Mednyánszky László képeiből,
valamint főuri és más magánbirtokokból származó festmények, műtárgyak és bútorok.

KIÁLLITÁS:
Április 21—28-ig
d. e. 9-től d. u. 5-ig.

AUKCIÓ:
Április 29-től
naponként d. u. 1/2 4-től

KOLLET LAJOS
ARANYOZÓ
KERETEZŐ

Budapest VIII, Tavaszmező-u. 19

Boritékban küldendő!

Szavazólap.

A Műcsarnok Tavaszi Tárlatán szereplő művekre.

Alulirott következő műveket jelölöm első helyen:

1. Portré:
2. Tájkép:
3. Figurális:
4. Szobormű:

Budapest, 1929. április n.

aláirás.

pontos cim.

Royal-Apolló
A Royal Szálló épületében. Telefon: J. 429—46.

Hontalan hős
Biró Lajos filmregénye 12 felvonásban.
Főszereplő: EMIL JANINGS

A hipnotizált férj. Vigjáték 7 felv.

Hiradók.

Előadások kezdete: 5, negyed 8 és fél 10 órakor.
Szombat, vasár- és ünnepnap 4, 6, 8 és 10 órakor.

Tornai Gyula: A sheriff halála.

ténet Liány főispán és a felesége közti viszály. Az asszony és férj szeretik ugyan egymást, de mert a férj megtévelyedett, a feleség nem bocsát meg, s már ki is szemelt egy fiatal embert, a kihez feleségül megy. Csakhogy van ám egy régi végrendelet, mely az asszonyt megfosztja vagyonától, ha elválik férjétől. Az udvarló, a mint ezt megtudja, hátat fordít az asszonynak. Igy, minden bensőség nélkül békül ki férj és feleség. A másik történet bohózatos, mely jobban tetszett. A modern élet különösségei és túlzásai torzképekben mutatkoznak itt. A fő a hóbortos Melinda grófnő, ki spiritiszta és ábrándozó, aztán körülte spiritiszta hívek. A burleszk egy-egy vonása itt hatott is. A színműnek általában nem egy helyen jobb részletei vannak. Az előadásban Cs. *Alszegi* Irma, *Csillag* Teréz, *Iványi*, *Ujházi*, *Nádai*, *Dezső*, *Helvey* Laura, *Zilahi* adták a főbb szerepeket.

A Nemzeti Szinház új igazgatója. Gróf Festetich Andornak, a Nemzeti Szinház eddigi igazgatójának helyét május elsejétől *Beöthy* László foglalja

Mihály kultuszminiszteri államtitkár is megnézte az érdekes kiállítást, a melyen több száz olajfestmény, akvarell és rajz látható. A kiállítás legjobb műveit díjazták. Igazgatósági díjat nyertek: Baranszky Emil, Handverk Károly, Kacz Endre, Gyöngyössy Berta és Székely Andor. Csendélet-díjat nyert Hevessy Pál. Dicsérő oklevelet: Petrányi Miklós, Kriesch Laura és Podvinecz Sándor. A kiállítás reggel 9 órától délután 6 óráig látható. Belépődíj nincs.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tud. Akadémiának április 9-ikén *Pauler* Gyula elnöklésével tartott ülésén *Borovszky* Samu történetíró székfoglaló értekezésül «A nagylaki uradalom története» című dolgozatát adta elő.

Az Alföld e viszontagságos múltú részének, a Maros mellékének birtokviszonyait tisztázta s értekezéséhez levéltári kutatások alapján ismeretlen adatokat használt fel. A Jaksicsok, a kik Délmagyarországon sok birtokot szereztek. Nagylakon várat

Pál bemutatta *Torkos* László egy költemény-sorozatát, melynek címe: «Virágözön». *Somló* Sándor pedig székfoglaló értekezésül «Ovidius» című drámájának első felvonását választotta. A drámával évek előtt az akadémia Teleki-féle drámai jutalmát nyerte el. A tetszéssel fogadott felolvasásokra zárt ülés következett, melyen elhatározták, hogy részt vesznek a Vörösmarty születésének százados évfordulójának ünnepét előkészítő székesfejérvári bizottságban.

Az országos képtárban az időszaki kiállítások sorozatában a legközelebb az iskolákra vonatkozó kiállítást rendeznek oly képekből, melyeket a külföldön a zsenge tanulók értelmének és művészi érzékének fejlesztésére használnak. A magyar közoktatási kormány is el akarja látni ily művészi szemléltető eszközökkel az iskolákat s azok elkészítését művészi erőkre bízza. Hogy művészeink és pedagógusaink megismerjék a külföldi iskolák készletét, ezért rendezi a kiállítást a közoktatásügyi kormány. A kiállításra összegyűjtik a német, angol, olasz, spanyol, orosz, svéd, norvég és az amerikai iskolákban használatos tanszereket, úgymint könyveket, képeslapokat.

MI UJSÁG?

A király Berlinben. Ő Felsége május 5-ikén Berlinbe megy, hogy jelen legyen a német trónörökös, *Frigyes Vilmos* porosz királyi herczeg nagykorusítása ünnepén. A herczeg, a kinek Ő Felsége keresztapja, május 6-ikán tölti be 18-ik évét. Ferencz József királyt gróf Goluchovszki külügyminiszter is kiséri. Látogatásának hirét nagy örömmel fogadták Berlinben s úgy az udvar, mint a német főváros nagy előkészületeket tesznek az ünnepélyes és szives fogadásra. Az udvari ünnepélyeken kívül díszebéd lesz Szögyény-Marich László osztrák-magyar nagykövetnél.

Az aranygyapjas rend új lovagjai. A király tizennégy főurat tüntetett ki a legmagasabb rendjellel: az aranygyapjuval. Az új aranygyapjasok közül kettő királyi herczeg, egy uralkodó herczeg és hét osztrák, négy pedig magyar főúr. A kitüntettek a következők: *Rupprecht* és *György* bajor királyi herczegek; a *fürstenbergi* uralkodó herczeg; *Auersperg* Károly herczeg, a herczegi család feje, az osztrák urakházának tagja;

A SZENTFÖLDRŐL. — A HOLT-TENGER.

lovaggá kinevezés kitüntetésében, kik a kinevezés sorrendje szerint így következnek: *Pálffy* Miklós herczeg, *Szögyény-Marich* László berlini nagykövetünk, *Cziráky* Béla gróf udvari főmarsall és *Károlyi* Sándor gróf. A kitüntetettek közül *Pálffy* Miklós herczeg főrendiházi tag, a malaczkai uradalom birtokosa. *Szögyény-Marich* László, berlini nagykövetünk kitüntetése annak a nagy bizalomnak ünnepélyes kifejezése, melylyel uralkodónk és a német császár is viseltetik a régi magyar családból eredő kitünő diplomata iránt. Vilmos császár gyakran családi körében is meglátogatja Szögyény-Marich Lászlót.

nincs készen, sok épületen még folytonosan dolgoznak, s jó lesz, ha május elején rendbe jönnek az építkezésekkel, pedig a tárgyak elrendezése is sok munkát kiván még. Legjobban előrehaladtak kiállítási munkálataikkal Magyarország, Ausztria, Norvégia és Svájcz. Németországnak csak a műkiállítása kész, gép és iparkiállítása nagyon hátra maradt. Magyarországból és Ausztriából a megnyitásra sok hivatalos személyiség érkezett már Párisba.

Lukács Béla, a párisi kiállítás magyarországi kormánybiztosa, április 11-ikén délelőtt külön fogadtatáson bemutatta *Loubet* köztársasági elnöknek a

váth Gézához, a Nemzeti Muzeum igazgató-őréhez, a melyben panaszkodik, hogy beteg és hogy Új-Zélandban szeretne gyógyulást keresni.

«Elképzelhetetlen, — irja — hogy az itt szerzett sebek mennyire tönkre teszik az embert. Folytonos erős sebláz kisér s a kéz és láb csontjaiban erős reumás fájdalmat érzek. Vigasztalás lehet, hogy nem magam szenvedek benne; a volt kormányzó, májusban e miatt volt kénytelen itthagyni állását és más két előkelő tisztviselő csak újak megérkezését várja. Én magam már jó hat hét óta csak fekszem; még ülni is keserves. Ezért vagyok most elkeseredve Új-Guinea ellen. Okvetetlenül mérsékeltebb

TORNAI GYULA

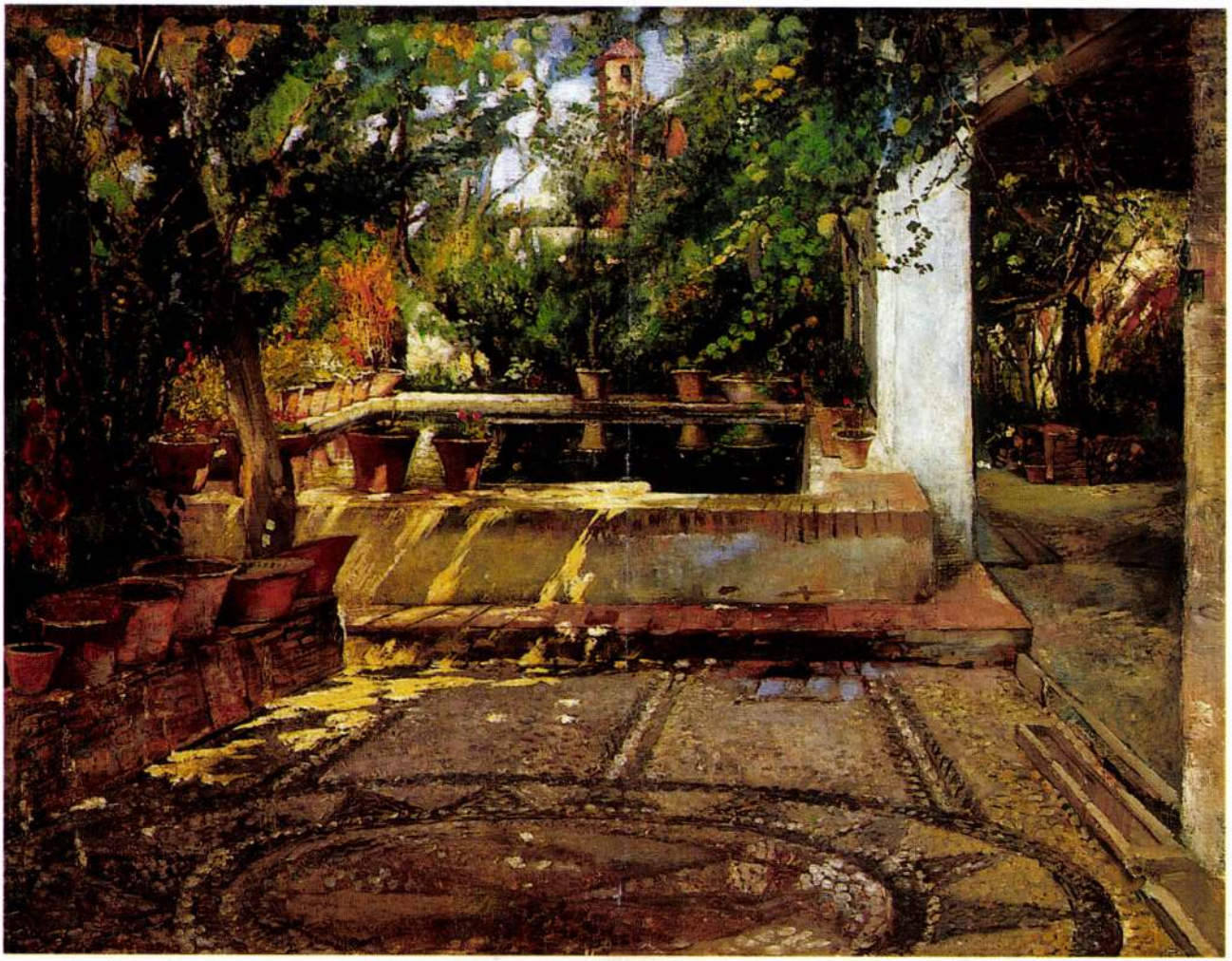

87

87 • TORNAI GYULA (1851–1928)

Árnyas terasz

62 × 81 cm
Olaj, vászon
J. b. k. l.: Tornai Gy
Szerepelt a BÁV 71. aukcióján,
1986 decemberében, 228. tétel
Kikiáltási ár: 180 000 Ft

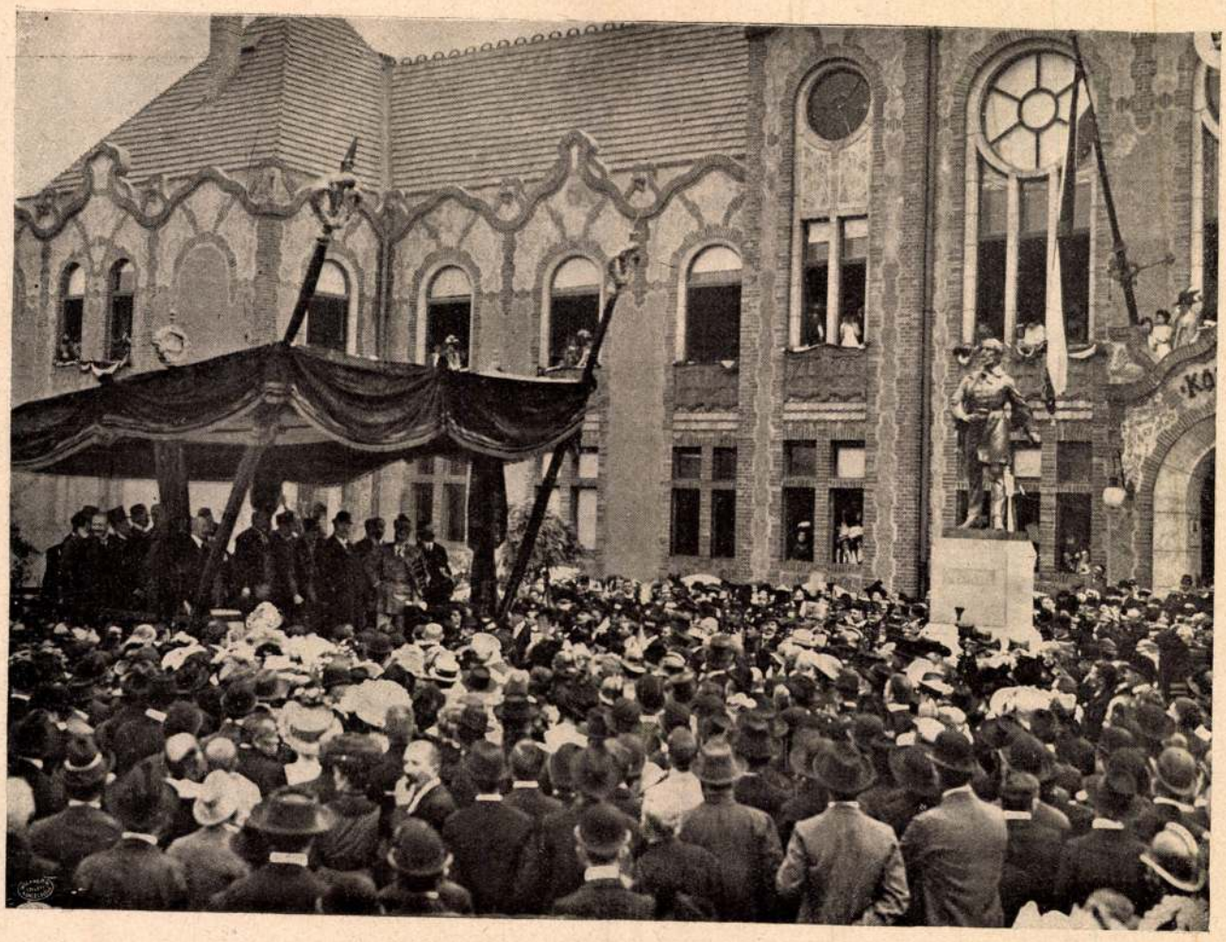

Kossuth szobrának leleplezése Erzsébetfalván, október 3-ikán

— Fél tőlem! Le akar kenyerezni!

De hamar megérti, hogy megint túlbecsülte önmagát. A nagyúr nem ismeri őt, nem is vett magának még fáradságot, hogy megismerje. A nagyúr nem is sejti, hogy egy Brutusnak önérzete, elvei és ambiciói lehetnek. Együgyü, igénytelen kis embernek tartja és mivel szereti maga körül a fényes nevü, jelentéktelen embereket, két kézzel is megajándékozza. Ez az előkelő kicsinylés, ez a jószívü semmibevevés álmatlan éjszakákat okoz Brutusnak. De azért ma is hajszálon fordul csak, Caesar egy szaván, hogy kutyahűségü, fanatikus hivévé tegye. Caesar azonban nem mondja ki ezt a szót és Brutus beleéli magát a gondolatba, hogy cselekedni fog. És ha akadnak emberek, akik tüzelik, sugallják, szaván fogják és előretolják, akkor meg is teszi. Meggyőződés és félelem nélkül, mint az alvajáró. Ha pedig túl van rajta, akkor meg fog dermedni a csodálkozástól, nem fog hinni a tulajdon szemének, ki fog ábrándulni önmagából. De aztán eszébe fog jutni, hogy ennek a dolognak etikettszerü, hagyományos folytatása van és utazni, szónokolni és harcolni fog a köztársaságért, lelkesedés és remény nélkül, fáradtan és unottan, titokban egyre azt gondolva: bárcsak vége volna már! Ha pedig elkövetkezik a vég, akkor rettegő kíváncsisággal fogja önmagát megfigyelni és csodálkozni fog, hogy az esze most ilyeneken jár.

Ragusa hercege

Elbeszélés

Irta Farkas Pál

Az 1821-ik évnek egy forró őszi estéjét Marmont Ágost, Franciaország marsallja és Ragusa hercege a Tuileriákban töltötte. A Szent Lajos-rend vitézeinek ünnepi lakomája volt és Franciaország marsalljai hivatalból résztvettek ez ünnepélyen. Ragusa hercege szívből utálta a Szent Lajos-rend összes vitézeit, ezeket a nyegle emigránsokat, akikkel majd egy negyedszázadig szemben állott és akik most végül jóindulattal megveregetik a vállát. Kedvetlen és elborult arccal ült tehát a maga díszhelyén és szótlanul bámult maga elé.

A háta mögött beszélgetést hallott. Nem fordult hátra és így nem látta az arcokat. Csak a szavakat hallotta.

— Sajnos, sajnos még mindig nem érvényesítik a kellő erélyt, — mondotta az egyik. — Amíg az úgynevezett nemzeti javakat nem veszik vissza bitorlóiktól, a régi rend nem állott helyre.

— Úgy tudom, Monsieur igen komolyan foglalkozik ezzel az ötlettel, — válaszolt a másik. — De mit akar? Ő felsége gyenge — sajnálatraméltó módon gyenge.

A világ legkönnyebb pénze. Aluminiumból készült francia 5—25 és 10 centimes váltópénz

vészek koruk jóhiszemü gyermekei voltak és épp úgy részt vettek a hatalom istenítésében, mint az egész római társadalom. Nem is voltak bátrabbak, mint udvari művészek általában lenni szoktak, csak nagyon tiszteltek az emberben az emberit, ami ugyancsak római nemzeti vonás és ez a tiszteletük tette őket szókimondókká és koruk önkéntelen és akaratlan szatirikusaivá.

Itt van Nero császár egyik pompás büsztéje. Egy fejlődésében visszamaradt, szörnyü, püffedt csecsemőfej. Duzzogó kis gyermekszája van, disznószeme és kidolgozatlan homloka, melyet a tekintély kedvéért fontoskodó redőkbe szokott vonni. Az elkényeztetett és magára hagyott gyermek gonosz önzése, hiúsága és fölfortyanó ingerlékenysége ül arcán. Késő korában is rózsás bőre és indokolatlanul vékony hangja lehetett. Láttam már ilyenféle embert az életben. Az illető vidéki karmester volt, nem egészen tehetségtelen, de gyáva, hazug és szemérmetlenül követelő ember. Örökké önmagáról beszélt, mindenütt cselszövést és ellenségeskedést szimatolt, siránkozó és szőrszálhasogató volt, a fölebbvalói előtt porban kúszott, családját pedig kétségbeejtette a bősz zsarnokságával.

Ez a Nero, kit magam előtt látok, nem teszi szörnyeteg, hanem csak szörnyszülött benyomását. Ravasz, kaján és szeszélyes kegyetlensége nem annyira félelmetes, mint undorító, miként maga a dekadens éretlenség. Semmi tragikum nincs benne, miként a bogár lábát tépdeső gyerekben sincs. Hogy volt idő, midőn ilyen idétlen állatkinzó százezer ember életével rendelkezhetett, az a birkaemberiség természetrajzának gyászos fejezete. Ez az arckép egyébként annyira őszinte, hogy szinte már nem is érdekes.

Különb a szomszédja. Augustus, az első imperátor. Szabályos, majdnem szép, kerek római koponya, úgynevezett bagolyfej, halántékban széles, arcélben kurta. Százával maradtak abból a korból a hasonló tipusu fejek, azért ez az egy mégis páratlan a maga banalitásában. Nero szobrával szívesen laknám egy szobában. Augustuséval nem. A legrettenetesebb emberi arc: dermesztően hideg, elszomorítóan józan és lesujtóan okos vonások.

Ő a császárság inkarnációja, a nyárspolgár, aki legyőzte magában is kiirtotta magából az embert és bebizonyította, hogy a számítás és következetesség nagyobb erő, mint Caesar lángelméje. Ő az, aki a világ teremtése óta legkorábban kelt és aranyhegyeket lelt; ő az, akinek türelme rózsaerdőket termett; ő az, aki bölcs lassúsággal járva, eljutott az Olimpus tetejére. Erejét ő is embertársai gyöngeségéből merítette. Ezt a gyöngeséget mindenki ismeri, de csak ő tudott rá sziklavárakat építeni. Semmit sem tett, ami nem volt célszerü. Nem volt vérengző zsarnok, mivel a hiábavaló vérontás ostobaság. Nem volt csaták hőse és megnyerte minden harcát. Nem volt fantáziája és pártolta az irodalmat. Hitetlen volt és száz templomot épitett, lelkiismeretlen volt és szigorúan ügyelt a népe erkölcsei fölött, mert békén akart uralkodni. Ismerte és megvetette az embereket, de nem gúnyolta őket, mert az okos kocsis nem ostorozza ok nélkül a lovát. Mint tucatember oly tökéletes volt, hogy rendkivüli és démoni benyomást tett. A mindig kifogástalanul funkcionáló nyárspolgár-gépember kiböjtölte, megkerülte, legyőzte korának összes titánjait és beleült Jupiter trónusába.

Itt van Brutus, Caesar gyilkosa. Meglepően modern, dekadens fizikum, gyürött, tépelődő, eszes arc. A vér lassan kúszik ereiben és ő állandóan levert és aggodalmasan figyeli önmagát. Nem szeret a tükörbe nézni, nehogy meglássa horpadt vonásain a beteges érzékenység, a leplezett félénkség kifejezését. Igen jól

Tornai Gyula kiállitása a Műcsarnokban

Tornai: Indiai emlék

ismeri önmagát és hogy eltitkolja lelki nyomorát, zárkózott és gőgös.

Mint minden arisztokrata, tanulóéveiben ő is azt képzelte, hogy nagy hivatás vár rá; egypár esztendő óta, amióta megcsapta lelkét az élet dermesztő szele, kiábrándult önmagából. Az élete most azzal telik, hogy halva született terveit és reményeit temeti el. Olykor azzal vigasztalja magát, hogy lelki előkelősége irtózik a cselekvés szennyétől; néhanapján azonban kétségbeesetten bevallja magának, hogy ő alapjában véve félénk, gyönge, sete-suta szatócslélek.

Éjjel-nappal mindig egy emberre gondol, a vakmerő, a szemérmetlen, a nagyszerü Julius Caesarra, aki mindent elért, amiről mások csak álmodoznak, akinek dicsősége ma úgy ragyog a kapitólium fölött, mint a tüzes meteor. Caesar egyéniségét elemezve — mert ő mindig és mindent elemez! — úgy találja, hogy megérti sikereinek titkát is. A nagyúr vakmerő aktivitása alapjában véve csak cinikus könnyelműség. Kábító sikereiben nagy része jut a hazárdjátékos szerencséjének. És ha arra gondol, hogy Caesar mennyire keresi a csőcselék kegyét és mennyire kihasználja az emberek hitványságát, akkor elhiteti magával, hogy ő lenézi Caesart. Hogy enyhítő körülményeket találjon a Caesar iránt érzett irigységének, beleéli magát a törvénytisztelő, szigoru erkölcsü, a hazája züllésén némán kesergő köztársasági szerepébe.

Caesar elhalmozza őt kitüntetésekkel. Valami édes borzongás futja át Brutus szivét.

Ugy Zdok 1909. XV. 41. sz

TORNAI GYULA: EURÓPAI ZSÁKMÁNY.

A Műegylet még 1867-ben kompromisszumot ajánlott a Társulatnak az egyesülésre, idejét mult ügyrendjének s a külföldi művek vásárlási rendszerének részbeni további fenntartásával. Ilyen alapon azonban megegyezés nem jöhetett létre. *A Műegylet 1870-ben csendben megszűnt.* Pénzvagyonát Társulatunkra ruházta, eladott ingóságainak árát társulati sorsjegyek vásárlására fordította. Elnökünk akkor *Pulszky* Ferenc, igazgatóválasztmányi elnökünk pedig *Ráth* György volt.

BORY JENŐ: ASZTRIK PÜSPÖK

A legújabbkori magyar művészet történetének ez a most tárgyalt 16 év a legbecsesebb kivirágzási korszaka.

A fennmaradt írások között lépten-nyomon előbukkanik egy-egy név, melynek viselői akkor még a tehetségen, ambíción és a hozzájuk fűzött reményeken kívül más talizmánnal nem rendelkeztek, de akik ma már mint az új honfoglaló magyar képzőművészet vezérkara s a művészettörténet bekebelezettjei fénylenek előttünk. *Munkácsy* Mihály, *Paál* László, *Zichy* Mihály, *Markó* Károly és Ferenc, *Pállik* Béla, *Aggházy* Gyula, *Valentini* János, *Mészöly* Géza, *Feszty* Árpád, *Benczur* Gyula, *Deák Ébner* Lajos, *Kacziány* Ödön azok az ifjú «festészek», akiknek kezeírását vagy a rájuk vonatkozó írásokat az utókor számára nagy kegyelettel őrizzük levéltárunkban.

TORNAI GYULA: TAM-TAM.

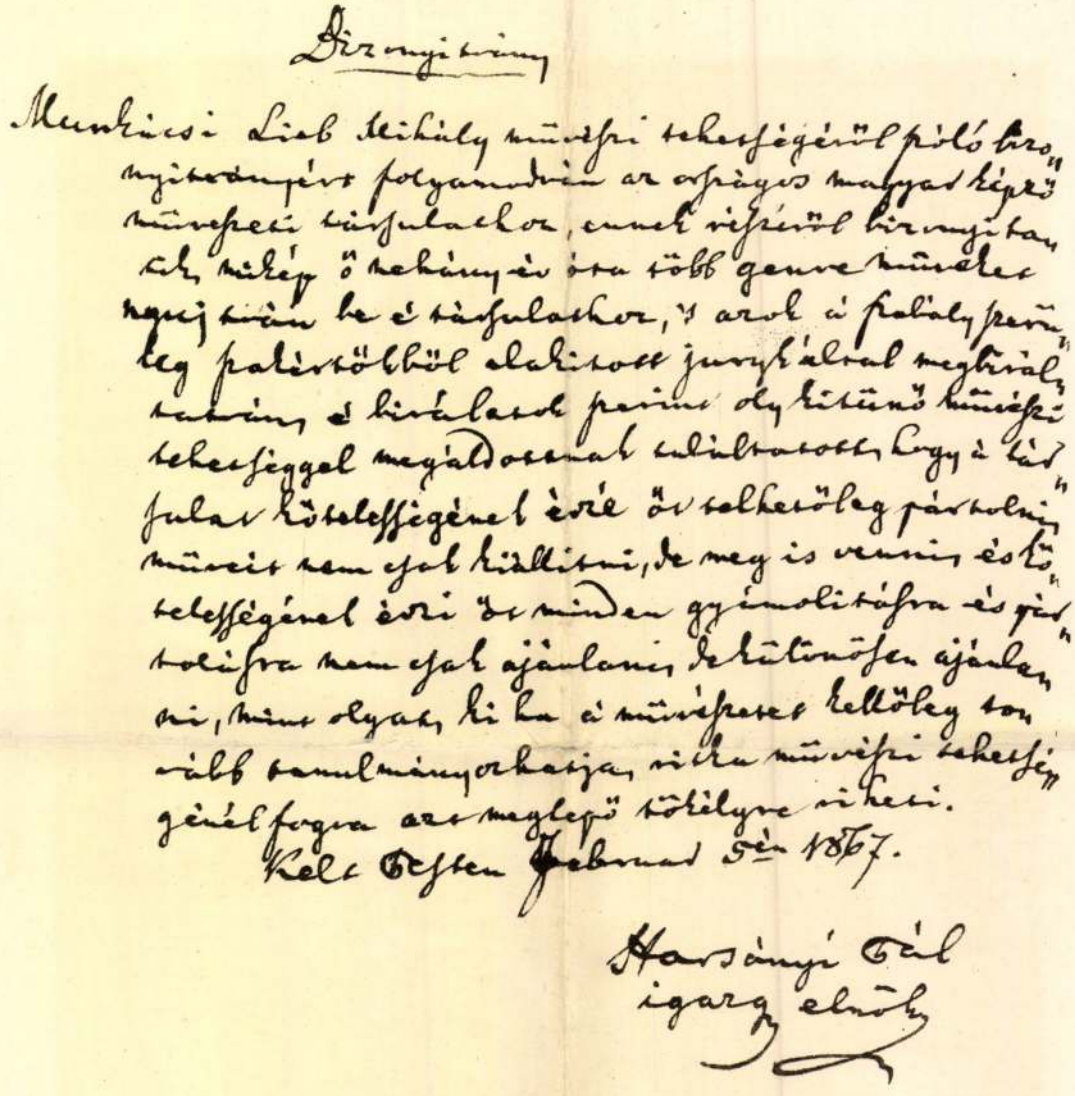

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT AJÁNLÓLEVELE MUNKÁCSY MIHÁLYNAK

Külföldi művek 1868-ig nem szerepelhettek a Társulat tárlatain. Ez a szigorú kikötés abban leli magyarázatát, hogy a Társulat ezzel ellensúlyozni akarta a selejtes külföldi műveket pártoló Műegylet közönyösségét. 1868-ban azonban, amikor a Társulat életrevalósága, mozgékonysága és nemzeti politikája mellett elsorvadó Műegylet közeli feloszlása valószínűvé vált, gondoskodni kellett arról, hogy amellett, hogy a magyar közönség tájékozva lehessen a művelt nyugati népek művészetéről is, áldozatkészségét csak a hazai művészet számára vegyék igénybe. Ez az elv hozta létre azt a közgyűlési határozatot, amely szerint a Társulat kiállít ugyan idegen műveket is, de csak magyar művésztől vásárol.

EVK KMT 1929.

Tornai Gyula ~~XIX.~~
festő.

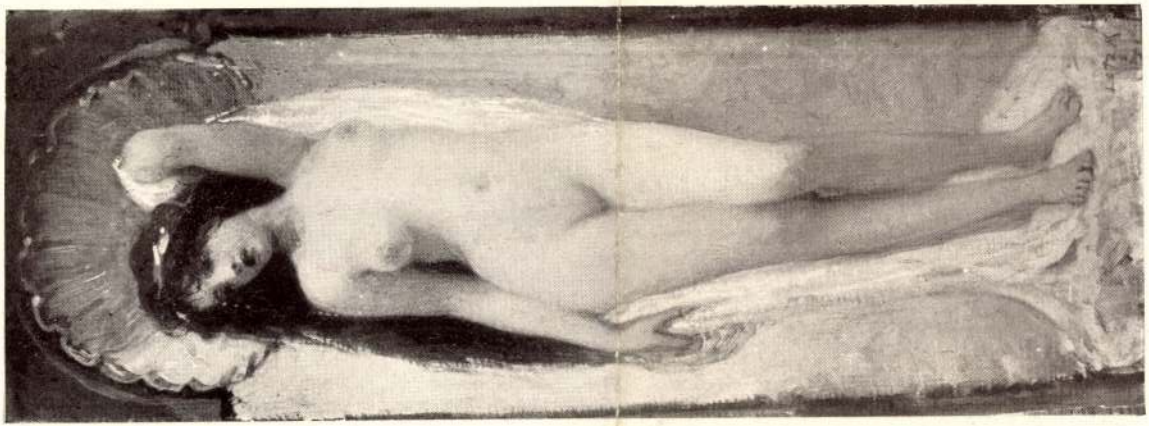

394.

827.

Tornai Gyula: A Eeleti borbélynál

Ernst Muzeum aukcioi

XXIX.

XX.

KRÓNIKA ÉS NAPTÁR

AZ ORSZÁGOS MAGYAR IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT lakásberendezési kiállítása március hó 28-án nyílt meg a Technológiai Iparmúzeumban, hol azóta állandó nagy látogatottságnak örvend. A Társulat évi rendes közgyűlését április hó 21-én tartotta, mikor is a lemondott Hadik-Barkóczy Endre gr. helyébe elnökké nagy lelkesedéssel Bárczy Istvánt, Budapest székesfőváros polgármesterét választották meg.

AZ ORSZ. MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT választmánya április hó 17-én egyhangú bizalommal Zólyomi Wagner Géza dr.-t választotta meg a Társulat igazgatójának. Helyettes igazgató maradt Jendrassik Jenő festőművész. Az igazgatóság tagjai lettek: Bálint Zoltán építőművész, Jendrassik Jenő festőművész és Róna József szobrász, továbbá Dudits Andor festőművész a művásárló-, Wagner Géza dr. a gazdasági- és Végh Artur dr. a jogi-bizottság részéről. A Társulat tavaszi tárlatát az új igazgatóság április hó 26-án nyitotta meg. A Tárlat május hó 27-ig marad nyitva és naponként délelőtt 9-től délután 5 óráig tekinthető meg.

A MŰVÉSZHÁZ művészeti egyesület a Vaszary-kiállítás bezárása után e hó végén nyitja meg következő tárlatát, amelyen a fiatal magyar szobrászok kiállításának keretében Papp Gábor kollektiv kiállítása kerül bemutatásra. A kiállítás (IV., Kristóf-tér 2.) naponként délelőtt 9-től délután 6 óráig tekinthető meg 1 koronás belépődíj mellett; a Szent-György-Czéh tagjai — tagsági jegyük felmutatásával — 1 korona helyett 60 fillér belépődíjat fizetnek.

A NEMZETI SZALON ALMANACHJA ugyancsak túlnőtt azokon a kereteken, amelyekbe tervezték: harminc ívre fog terjedni és 200 illusztrációt fog tartalmazni. A szövegrészben valóságos művészeti lexikon lesz, mely 1500 alkotó művésznek és 200 művészeti írónak adja életrajzát. Kiterjeszkedik ezenkívül a könyv a művészetpártolókra is s a többi közt teljes lajstromát hozza a Nemzeti Szalonban annak egész fennállása alatt vásárolt műveknek, amivel e művek autenticitása kétségtelenül erősbül. A szerkesztők — Bányász László, Déry Béla és Margitay Ernő — derekas munkát végeztek eme úttörő munkásságuknál. A könyv már elhagyta a sajtót és jelenleg a könyvkötőnél van, honnan egy-két hét mulva kerül a könyvpiacra. Ára angol vászonkötésben 12 K lesz, aki azonban megjelenése előtt a Nemzeti Szalon útján rá előfizet, még az eredeti 8 K előfizetési áron kapja. A Nemzeti Szalonban aukciókiállításunkat közvetlenül megelőzőleg, április hó 25-én zárult a Magyar Festőművésznők kiállítása. Az őszi művészeti idény Illés Antal képeinek és Wick van Charles belga, valamint Wolfgang Wallner osztrák művészek szobrainak bemutatásával kezdődik; ezuttal Rubovics Márk is kiállítja legutóbbi műveit. Ezt követi a „Kéve" és a „Nyolczak" kiállítása. A Nemzeti Szalon kiállításait a Szent-György-Czéh tagjai 1 K helyett 50 fillérért látogathatják.

1797. TORNAI GYULA: A fekete troubadour. Olajfestmény.

A Gyűjtő 1912. 5-6. sz.

KI TUD RÓLA? *)

MAGYAR PORCELLÁNKÉSZÍTŐ A XVII. SZÁZADBAN? Ludwig Schnorr v. Carolsfeld „Porzellan der europäischen Fabriken des 18. Jahrhunderts" c. Berlinben R. C. Schmidt-nél ez évben megjelent kézikönyvének első fejezetében a Böttger-előtti európai porcellánkészítési kísérletekről olvasunk. A fejezet a következő bekezdéssel végződik:

„Angolországban a XVII. század második felében John Dwight fáradozott a porcellán feltalálása körül és 1671-ben állítólag el is érte célját. A fennmaradt hiteles darabok és receptkönyvek azonban nem bizonyítanak egyebet, mint hogy egy fehér kőedényszerű készítményt hozott össze, melynek semmi köze sincs az igazi porcellánhoz. Ugyanezen időben Angliában tartózkodása idején hivatott állítólag magához Rupprecht pfalzi herceg egy magyar fazekast, aki egy krétafehér földkeverékből a kínai porcellánhoz hasonló átlátszó készítményt tudott égetni. Közelebbit nem tudunk."

Talán olvasóink közül akad valaki, aki többet tud erről a titokzatos magyar keramikusról.

GULÁCSY LAJOS FESTŐMŰVÉSZ intim kiállítása május hó közepéig lesz még látható a Váci-utca 17. szám alatt lévő Rónay-szalonban. A kiállítás iránt élénk érdeklődés nyilvánult meg a főváros művészetet pártoló köreiben. Egyesületünk tagjai díjtalanul tekinthetik meg.

KIRÁNDULÁS ESZTERGOMBA.

A Szent-György-Czéh Magyar Amatőrök és Gyűjtők Egyesülete május 16-án, csütörtökön kirándulást (Kunstwanderung) rendez Esztergomba az érseki gyűjtemények — kincstár, könyvtár, régiséggyűjtemény — megtekintése céljából.

A kirándulás a Luxus autoforgalmi r-t. automobiljain történik. Az Esztergomba és visszaszállítás költsége személyenként összesen 21 K, mely összeg Esztergomban ebédidő alatt a Luxus autoforgalmi r.-t.-nak fizetendő.

Indulás május 16-án, áldozócsütörtökön, reggel pontban 9 órakor. Találkozás néhány perccel előbb a Kígyó-téren, a Belvárosi Kávéház előtt. Amennyiben öt jelentkező egy automobilt teljesen lefoglal, a kocsi ½9 órakor arra a helyre megy, melyet az illető társaság előtte való nap igazgatóságunk útján megjelöl.

Indulás visszafelé Esztergomból d. u. 5 órakor.

A részvételre való jelentkezés a Szent-György-Czéh igazgatóságánál (VIII., Muzeum-körut 18, május 1-től kezdve VIII., Üllői-út 14; telefon 152-32) történik, legkésőbb előttevaló nap, május 15-ike déli 12 óráig. Ugyanezen időpontig kérjük a kiránduláson résztvevő magánautomobilok bejelentését, valamint a résztvevők pontos számát, hogy az ebéd megrendelésénél fennakadás ne legyen.

Hasonlóképen kérjük mindazok pontos jelentkezését, akik vasúttal csatlakoznak a kiránduláshoz. Indulás a nyugati pályaudvarról gyorsvonattal 7·05 órakor, érkezés a csavargőzöshöz 8·15-kor; személyvonattal indulás 9·20-kor, érkezés 11·11-kor.

További felvilágosításokkal a Szent-György-Czéh igazgatósága szívesen szolgál.

*) E rovatunkban — hasonlólag Desiderata-rovatunkhoz, mely jelen számunkból helyszűke miatt kiszorult — készséggel adunk helyet tagtársaink és előfizetőink közérdekű kérdéseinek és feleleteinek.

XXXII.

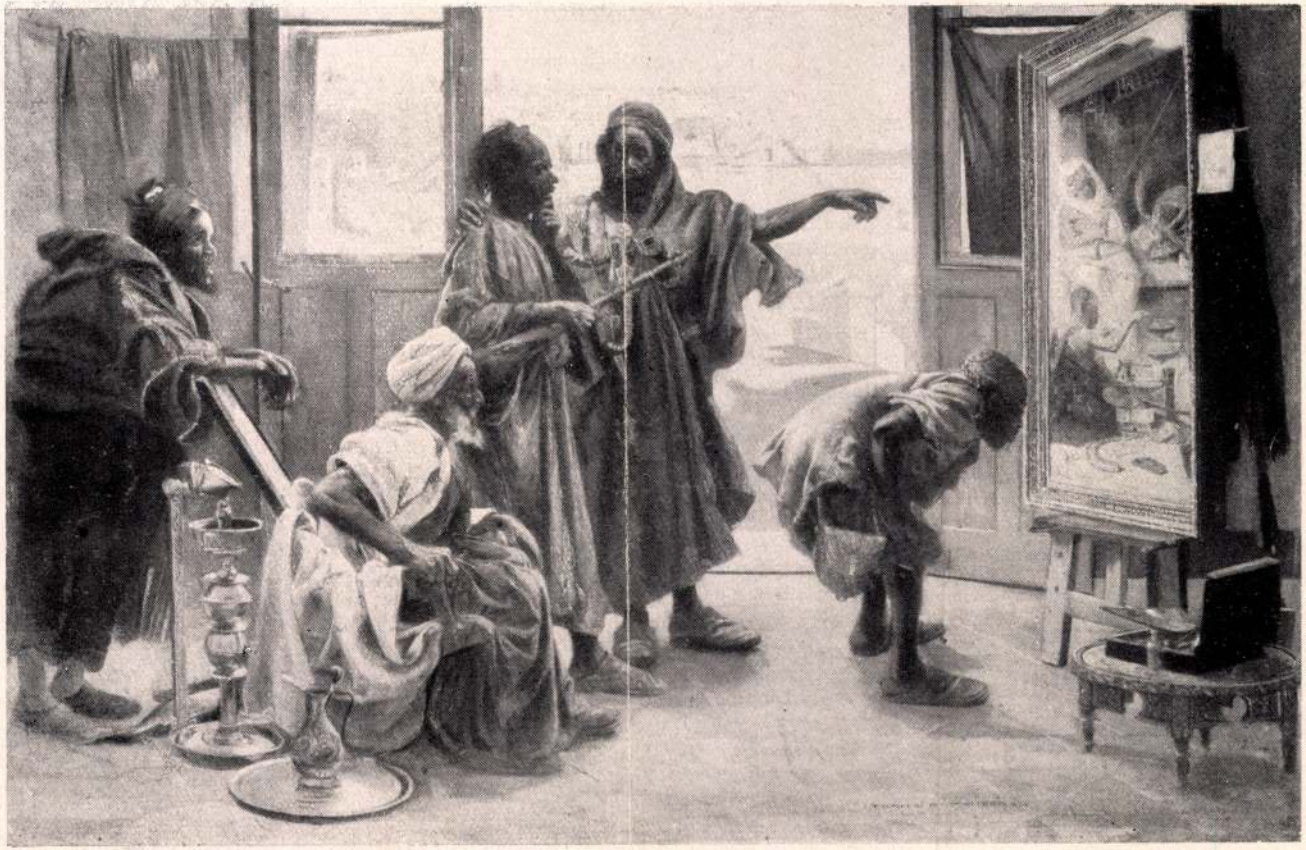

631.

Ernst Muzeum aukcioi

Tornai Gyula

64.

TORNAI GYULA: GONDOLATAIM

TORNAI GYULA: INCSELKEDÉS

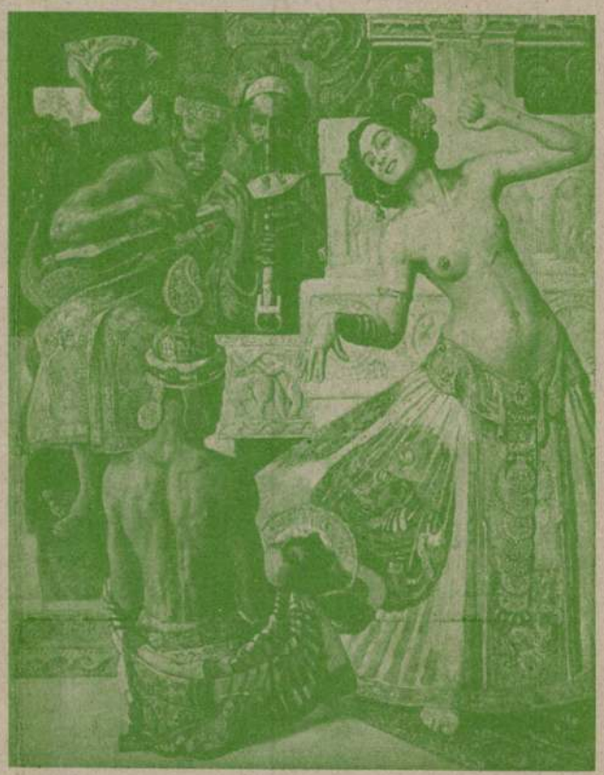

TORNAI GYULA: KELET

AZ ÁRVERÉSI CSARNOK ÁPRILIS 12-ÉN MEGNYILT AUKCIÓ-KIÁLLITÁSÁRÓL

Képzőművészet

1929. IV. 7.

Tornai Gyula

Ha a Képzőművészetre hivatkozik, 10 százalék engedményt kap.

*

SÁNDOR paplangyár
BUDAPEST
KAMMERMAYER KÁROLY-UCCA 1.
TELEFON 4-73.

Az Ernst-Muzeum Aukciói XLI.

Budapest, VI., Nagymező-utca 8.

Gróf Szapáry László fegyvergyűjteménye, Langraf Lajos hagyatéka.

Két gyüjtemény:

Bruck Lajos és báró Mednyánszky László képeiből,

valamint főuri és más magánbirtokokból származó festmények, műtárgyak és butorok.

KIÁLLITÁS: Április 21—28-ig d. e. 9-től d. u. 5-ig.

AUKCIÓ: Április 29-től naponként d. u. 1/4-től

KOLLET LAJOS

ARANYOZÓ
KERETEZŐ

Budapest VIII, Tavaszmező-u. 19

Boritékban küldendő!

Szavazólap.

A Műcsarnok Tavaszi Tárlatán szereplő művekre.

Alulirott következő műveket jelölöm első helyen:

1. Portré: .....
2. Tájkép: .....
3. Figurális: .....
4. Szobormű: .....

Budapest, 1929. április n.

.....
aláirás.

.....
pontos cim.

Royal-Apolló

A Royal Szálló épületében. Telefon: J. 429—46.

Hontalan hős

Biró Lajos filmregénye 12 felvonásban.
Főszereplő: EMIL JANINGS

A hipnotizált férj. Vigjáték 7 felv.

Hiradók.

Előadások kezdete: 5, negyed 8 és fél 10 órakor.
Szombat, vasár- és ünnepnap 4, 6, 8 és 10 órakor.

TORNAI GYULA

ÚJ MŰVÉSZET
1998/ápr.

P - 9396

31.o.

kem van! Azért nem irtam előbb,

mesterhez, de nem sikerült.

Móricz Zsigmondtól kaptam

Muzeumtól 3o pengő előleget, ugy

együtt. Mire kifizettem mindent,

cenbe megpróbálok egy kiállitás

kiadás, ráma, minden van, megpróbá

Pesten a Szépmüvészeti Muz

nincs, csak ugy gyüjtenek rá. 3o

Zsigmond adott 4o pengőt, hogy

együtt. Nagyon örülök a Vaszary

igy most már teljesen tisztában

volna eldönteni.

Én ugy érzem, hogy az én k

tól kezdődik. Itt ezeknél a kép

MOK

Tornai Gyula, festő

„Hamisan játszott" c. festm.

Lyka Károly: Régi képcinek.

U. J. 1943 jun. 19. 722. l.

MSK

Tornai Gyula

A müvésznek "is szük Macedónia, nem talált közelebb tért tanulmányai számára, mint Marokkót és Algirt."-irja Yartin: "Mütárlat" c. beszámolójában, a kiállitáson szerepl ő müveivel kapcsolatban.

A HÉT, Bp. 1891. dec. 6.
II. évf. 49. sz. 794-796. lap.

Tornai Gyula

"Drága foglyok" c. müvét igen jónak találja Masque: "Az ezredik év Szalonja" c. kritikájában, mely a kiállitáson szereplő alkotásokról szól.

A HÉT, Bp. 1896. juni. 7.
VII. évf. 23. sz. 384-385. lap.

Tornai Gyula

"Az ezredik év Szalonja" cimmel ir a kiállitáson szereplő alkotásokról Masque.
A müvész "Arckép-csoport"-ját birálja, gyengének találja.

A HÉT, Bp. 1896. május 31.
VII. évf. 22. sz. 364-366. lap.

Tornai Gyula

Két képet küldött a kiállitásra, "Délibáb" és "Fatime" cimmel, melyeket Masque ismertet "A tárlat" beszámolójában.

A HÉT, Bp. 1895. dec. 15.
VI. évf. 5o. sz. 798-8oo. lap.

Tornai Gyula

írod

Balástörtfest

69. l.

Tornai Gyula

+ Bpest 1928 nov. 24

Révai XXI. 801. l.

Tornai Gyula

vrod
z
Benczúr kiáll

325 KOSZKOL Jenő. A lagunák Chioggiánál. Vízfestm. 150 frt.

326 KOSZKOL Jenő. Velencze a Giardinotól. Vízfestm. 150 frt.

327 BALLONÉ LUDMANN Paula. Gyümölcs csendélet. Vízfestmény. 70 frt.

328 STEIN János Gábor. Arczkép. Pastell. Szász Gerő úr tulajdona.

329 STEIN János Gábor. Shylok. Pastell. Mitterdorfer Gusztáv úr tulajdona.

Tornai Gyula

festő

Ujvidéz S.

907. l.

Tornai Gyula

Külön kiállításának tárgymutatója.

1904.

Budapest.

2 példányban megvan könyvtáramban

a nincsen életrajzával egyidejűleg dolgozandóval.

életrajz, annál becsesebb!

Tornai Gyula

Kül 1861 apr. 12. Görgö

lind

Fleischer Bécs

91. l.

1911-1909-[redacted]
1896-909-10

109. V[redacted]kályha. A 9. számú lakásban.

1 darab vasbádoglemez kályha, öntött vasbetéttel, 2 mintázott vajj ajtoval, áttört diszitésű peremmel, ez alatt rosetta diszszel és fedőlapján három karikával.
Magassága 144, átmérője 41 cm.
Értéke.....27.20 K

2 könyök- és 3 egyenes csővel, 1 alátétbádoggal és 1 rézkarikával.

Szállitották a Ringeisen Testvérek az 1903: XII. 1-én kötött és 1904: I. 14-én 103150 sz. alatt jóváhagyott alkuegyezmény alapján (766-903).-- Kifizettetett 1904: IV. 2-án a 24124 sz. leirat alapján (272-904).

MDK

Tornay Gyula, festőm.

keleti fantáziája mutatkozik meg müvén.

II. Benczur Társaság.
Képzőművészet. ? I.évf. 1.sz. 9.l. Tav. Tárlat.

M.D.K.

Tornai Gyula

"Tavaszi tárlat"-ról szóló cikkében ir Lázár Béla a müvész nagy képéről: a seriff halálá-ról, a török főpapról, akitől végbucsut vesz-nek asszonyai. A hátatforditó alakokat mere-veknek, bábszerüeknek tartja.

Magyar Salon, Bp. 1900. május
321-344. lap

Tornay Gyula

Lyka München

55, 56. l.

ERROR.

Tornai Gyula
festő

1861–1928 A arabok életét ábr. zsá-
nerképek.

A magyarországi műv. tört. I. 422.
Corvina 1970.

Tornay Gyula

erőd

Dalmübarátok

35, III. l.

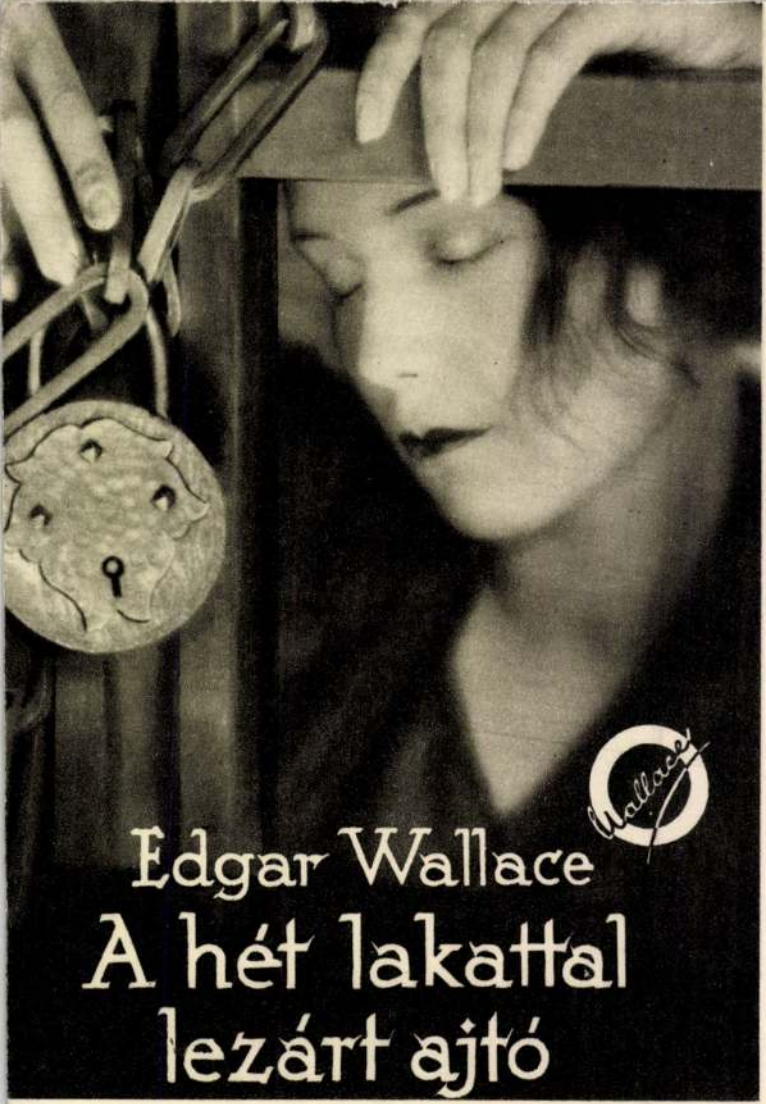

Edgar Wallace

A hét lakattal lezárt ajtó

MÉLYNYOMÁSA

RÉVÉSZ-BÍRÓ FOTO

M.D.K.

Tornai Gyula

"Keleti genrejeit példátlan gondossággal dolgozza ki.."-irja Lázár Béla: "Téli tárlat" ról szóló cikkében.

Magyar Salon, Bp. 19o1. febr. 982-994. lap

M.D.K.

Tornai Gyula

"Orientális tárgyu kompozíciókat állitott ki", -irja Murányi Iván: Téli Tárlat c. kritikájában.

Képes Családi Lapok, Bp. 1895.
17. évf. a 848. lap után következő mellékletben.

Tornai Gyula

Buddha templom

Aeged 1917

A hiv
minis
A MAGYAR KIR. VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTERIUM

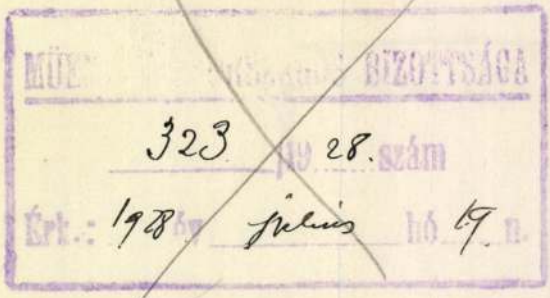
MŰE BIZOTTSÁGA
323 /19 28. szám
Érk.: 1928 július hó 19. n.

Tornai Gyula

ivid

KL. 45

Tornai Gyula

u. 1999

Pesti Hirlap

1917. márc. 10.

(M.K.L.:T. kiadítása.)

a Nemzeti Szalonba.

84. Horváth Konstantin : Zir

85. Kotsis E. : A mezőgazdas

86. Medvey L. : Budapest szob

87. Ernyey - Lux K. : A vise

88. Gr. Zichy Rafaelné : Mic

89. Hekler A. : Leonardo da

90. Baros Gy. : Boldog Margit

91. Pais D.: Magyar Anonymus.

92. Dr. Bruckner Gy. A Szepes

93. Bierbauer V. : A városren

94. Kazinczy F. : Erdélyi leve

95. Winkler P. : A kalocsai é

96. Winkler P. : Kalocsa tört

97. Winkler P. : A kalocsai

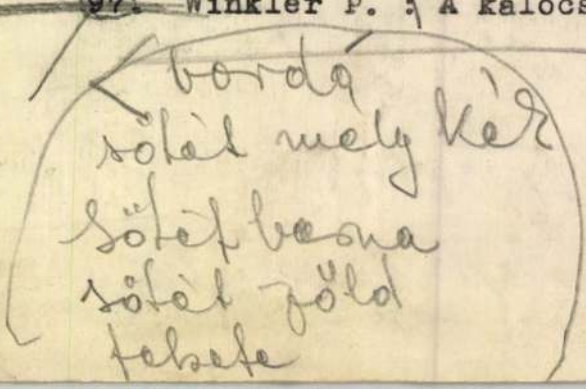

Tornai Gyula

Mod.
2

Ent. Tört. 89 l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedél

.....

a műhelyfőnök va
aláír

8. sorsz. Műhelyi minta —

Tornai Gyula

Fata Morgana crimi-
kepé mümellékletben
(Hametszet adva

a Vas. Ujs 1899.

erj. 27 szám
mellett

Tornai Gyula

Irid

Déri Imre Tornai Gyula

Kiállítása. Egyetértés

1909. 239 sz.

..... *műhely.*

őnökség!

..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

..... nevü munkás igazolta

Tornai Gyula

wód

Petrijrégi

851.

Tornai Gyula

1909. Koll. Gyüll

Mücsarnok

Julian-Eggenlet T. 84.

Tornai Gula

Müvenet 1917. 31 l -

Kökori edénytöredékek IX. 85.

Tornai Gyula

1917. gyűjt. kiáll.
Nemzeti Szalon.

Műveszek

1917. 31.

Švajcr VI. 213

Tornai Gyula

~~Lisd~~ Irod

Teeef

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

Tornai Gyula

U.432

Tornai Gyula

írod
-z

Tornai Gyula kiállítása.
Pesti Hirlap 1909. sept. 23.
U. 181

Hivatalos kommuniké.

Tornai Gyula festőmüvész
Lyka Károly: Régi képcimek
Uj Idők, 1943, jun. 19, 722 l.

o-o Hamisan jábrott.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
80 /1917 szám
Érk.: 917 év febr. 15 1. n.

564/917 szám.
---
eln.

:/:

A Müemlékek Országos Bizottságának folyó évi 143.eln.szám alatt kelt leiratom kapcsolatában s az abban foglaltakra való utalással, szives véleménynyilvánitás végett ideme-lékelten, visszakérőleg, leküldöm.

Budapest, 1917. évi január hó 24.

A miniszter rendeletéből:

Tornai Gyula Jastó

K. T. 397/1899.
1899. jun. 8.

MDK

Tornai Gyula, festöm.

a nagyteremben álthatjuk a helyszin nagy tanulmányával készült müvét:
"A sheriff halála" cimüt.

Tavaszi kiállitás a Mücsarnokban.

Vas.Ujs. 1900. 47.évf. 15.sz. 231.l.

Tornai Gyula

Dr. Nyáry Sándor: "Utógondolatok" cimmel ir a Mücsarnokban rendezett téli kiállitásról és kiemeli a müvész "jeles müvei"-t, de nem nevezi meg őket.

Képes Családi Lapok, Bp. 1891. febr. 1.
XIII. évf. 5. sz. 68-7o. lap

MDK

Tornai Gyula

GerLonModfest. . 61.1.

Tornai Gyula

"Azt a hiedelmet kelti, hogy évről-évre ugyanazokat a képeket állitja ki,-irja L.: "A téli tárlat-ról szóló kritikájában, de egyetlen müvet sem nevez meg, arról sem szól, hogy mit ábrázolnak ezek az egyforma képek.

A HÉT, Bp. 19ol. dec. 1. XII. évf.
48. sz. 799. lap.

Tornai Gyula
festő

Fővárosi Lapok 1895. ápr. 6., 1091. old.
(Műrészetek.)

Karlmon

Tornai Gyula

vod

Berztajkép

178 l

Sarkadi ásatás VIII. 155.

Tornai Gyula

wód
z

Din Paris

24. l.

Keppel

32. l.

Tornai Gyula,

mill. nagy erem

Közlezrkiàll

1266. 1.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Meritőcsésze VI. 175

Tornai Gyula

wéd

Myskérnő

80-l

MDK

Tornay Gyula

Sz.: A Mücsarnok tav.tárl. Vasárnapi Ujság 19o1. 16.sz. 261.l.

M.D.K.

Tornai Gyula

1.Szépm.Muz.Evk. 1935.VII.185.1.

Tornai Gyula

MDK

csak nevét említi a XIX. sz. festészete végén a "legkiválóbbak" között.

Mirowi Myskovszky Ernő: A magyar képzőművészet története. Bp. 1906.

80.l.

MDK

Tornai Gyula

Évk. KMT. 1929.

Journal Entry

M. D. K.

TORNAI Gyula festő

(1861-1928)

vidéken elsőkkadt.

Genthon-Németh-Végvári-Záder: Magyar művészet 1800-1945.

Bp. 1962, ~~220.l~~ 218. l.

Tornyai Gyula

festő.

Tolbszor rendezett kiállítást

a művész Mahón.

D.j.: Tarács Győző kiállítása.

Művészet, 1970. Wárkius - 42 kap.

Tornai Gyula festő

Népszava XXXVII 1909 okt. 9.
239 sz. 5 lap.

V.d. = Várnai Dániel: Tornai-kiállitás a Mücsarnokban.

Tornai Gyula festőmüvész.

Népszava XXXV.évf.1907 nov.16.
272 sz. 7 lap.

Magyar müvész Berlinben.

Tornai Gyula

Művészet 1903. 436

-1904. 72, 127, 141
-1908. 71, 142
-1909. 415, 416
-1911. 133-135, 137, 738
-1915. 61.

Magyar Művészet
1926. 550
1927. 111, 436
1928. ?

Danzig (Salamon: A festo" a
Eéje [redacted] 120 (607), 1986 (249).

Tornai Gula

irod

< > Kiállítása a Vas
mincsarnokban.
Vas 1904. 57 lap
Képekkel

Tornai Gyula

Szód

Pauer Géza. Tornai Gyula japán és indiai képkiállítása. Vas. ujs. 1909. 41. sz. arczk. és Eepekkel.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

Tornai Gyula

Ivad

Magyar Szalon

X. 1889. 272 l.

(archeol.)

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhelyfő

Miután keresményemnek 191..... év...

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztam.

Kelt ....., 191..... évi

.....

tanu.

.....

tanu.

Tornai Emil

---

wod

Vasilyi 1899. 296 l.
Képekkel.

Tornai Gyula

festőművész.

Moderne Kunst. XVI. évf. 21.

1.) „ Európai zsákmány. (Europäische Beute.)

2.) Hunyady János utolsó perczei.

A szegedi képzőművészeti egyesület 1903. kiállításán megvette Szeged. tnl. kir. város.

Művészet 1903. 354

Tornai Gyula

(Grossmann)

l. [Egyházm. Lap]

1882. 216. l. – 217. l.

57

-BUCHHANDLUNG

VASMUTH

ARKGRAFENSTR. 35.

Telephon Amt I, No. 2177.

BERLIN W. 8, Datum des Poststempels.

on zur Erhaltung der Baudenk,
Herrn Direktor Dr. Ezober,
Budapest.

ns. Ihnen beifolgend unser

Tornai Gyula

Arabusait kedvetlenül, elnagyolva festi, nem fordit rájuk annyi gondot, mint korábban, amikor délövi melegség sugárzott arcukról, alakjukról, mondja kritikájában Pukk: Téli tárlat cimmel a Müvészet c. rovatban.

A HÉT, Bp. 1903. nov. 15. XIV. évf. 46. sz. 752-753. lap.

M.D.K .

Tornai Gyula

Budapest, 1888 körül.

Lovas alak a népvándorlás korából. Szövegközti illusztráció Szabó Károly: A vezérek kora c. cikkéhez. id. mü 43-54.p.

Szign. Tornai - Morelli G.

Tornai Gyula rajza után Morelli Gusztáv egyszinü fametszete. M.Kir.Állny. O.m.III.Magyarország.I.köt.48.p.

Tornai Gyula

218. Tornai Gyula: A csirketolvaj.

Képrönův. Társ. 1899.
tavari nemzetk. kiáll

2. Palmié Charles: Naplemente után.

Tornai Gyula

Tornai Gyula: A vezér.

Vas. Ujs 1914. 879. P.

Tornai Gyula

Vas. Ujs. 1890. 792. 1

TORNAI GYULA: *Tangeri zálogház.*

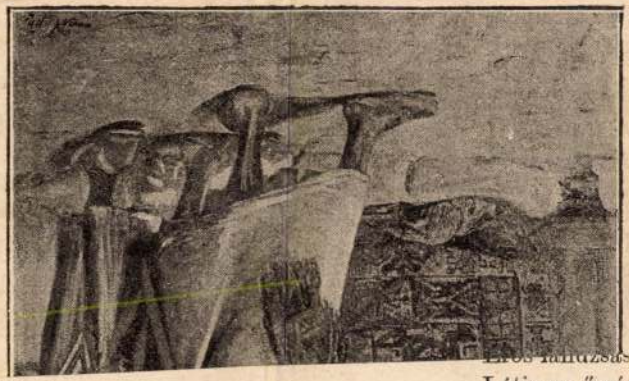

Erős lándzsás

Látja az őrség

Rontva ront,

Rontva ront,

Hej Vaszilics

Szól Vaszilics

«Bocsáss meg

Adj parancsot

Elpusztitom s

Elvezetlek azt

Nagy búsan, s

«Nem bocsáto

Hol maradtál

Négyszeres idő

...ték, hogy

...pen, mert

...gy pom-

...hatalmas

...z is, hogy

...etnek, ha

...rdot csör-

...n ifjú je-

Tornai Gyula

Vas. Ujs. 1901. 805. l.

A MŰCSARNOKBÓL.

Az őszi kiállításból bemutatunk még nehány képet és szobrot.

Tornai Gyula a keleti élet festője. Hosszú időt töltött Keleten, mély benyomásokkal tért haza, s ezeket dolgozza fel életképein. A «*Csodakút*» a Kelet valamelyik olyan részének alakjait mutatja, a hol arabok, szerecsenek összevegyűlve élnek, talán Tuniszban, Algirban. A moszlimok nagy tiszteletben tartják a kútakat, a forrásokat, melyeknek vize üdít, melyeknél a vallásos mosakodást is végezhetik. Vannak náluk is szent-kútak és források. Ezekhez messziről elzarándokolnak, s vizét haza viszik nagy agyagedényekben. Tornai képén ily csodakútat látunk. Vékony sugárban csorog alá a víz a falazott forrásból. Alatta egy félig meztelen alak térdel, fejét a csorgó alá tartván, míg két fölemelt karja az imádkozásban használt mozdulatot tesz. Festői szép és a Kelet jellemző alakjait látjuk azokban a moszlimokban, kik a forrás mellett elhuzódó fal tövében ülnek, öregek, ifjak, csupasz képű szerecsenek, csontos orczájú arabok, fehér szakállú törökök. Mindnyájan a forráshoz jöttek, nagy, gömbölyü edényekkel. Most pihenőt tartanak.

Zerstreuung der Elektronen

18–19

MDK

Tornai Gyula festő

1892. Tangerben tartózkodik.

MDK-A-I-1/3051.

MDK.

Pornai Gyula fentő

„Egy jó falat" c. képe (KT tul.)

idénglenesen Ráth György-nál

1888.

MDK ~~A-I~~ - 1/2178

MDK

Pornai Gyula futó

„Herodes ajándéka" c. képét KT öni tárlatán

a király veni meg, 1888

(Párisba küldendő a kunkácsy öntöldéj

zsürijének)

MDK-A-1-1/2365.

MDK

Tornai Gyula futó

„Jósnő" c. képét fényképezetés céljából

KT-tól kikéri, 1886.

MDK-A-I-1/1757.

MDK

Tornai Gyula festő

„Tangeri zálogház" c. művét KT akarja megvenni.

1890.

MDK-A-1-1/2792.

MDK

Tornay Gyula fertő
„Egy jó falat" c. képét KT-vonsoláson
Mnosil Ferenc hármester nyerte. 1889.

MDK-A-I-1/2668.

MDK

Tormay Gyula festő
„Hűség és szerelem" c képét KT átvette.
1884

MDK-A-I-1/1239

MDK

Tornay Gyula festő

„A kamélias hölgy" c képe KT tárlaton

1886.

MDK-A-I-1/1756

MDK

Tornay Gyula futó

„Egy jó falat" c képét KT rovrolásra megvette.

„Atelierfitok" c képét vételre ajánlja a KT-nek. (Ár egy réne alapító tagsági díj lenne) 1987.

MUK-A-1-1/2016.

MDK

Tornai Gyula, fertő

„Egyiptomi higyónelidítőnő Sompriben"

c képét KT-tárlatra küldi. 1884.

MDK-A-I-1/1385.

MDK

Tornai Gyula festő

„Herodiás ajándéka" c. KT-nál lévő képét

végrehajtó letéltje, 1888.

MUK-A-I-1/2365.

MDK

Tornai Gyula festő

"Gyümölcsvásár" c képét eladta 1891. és
"Tangeri zálogház" " " } Műbarátoknak.

MDK-A-I - 1/2917 és 2918.

Tornay Gyula
Istőművész

Budha imádása

Ámerári Sarnok
ankciója

Nemzeti Ujság
1929 IV 14

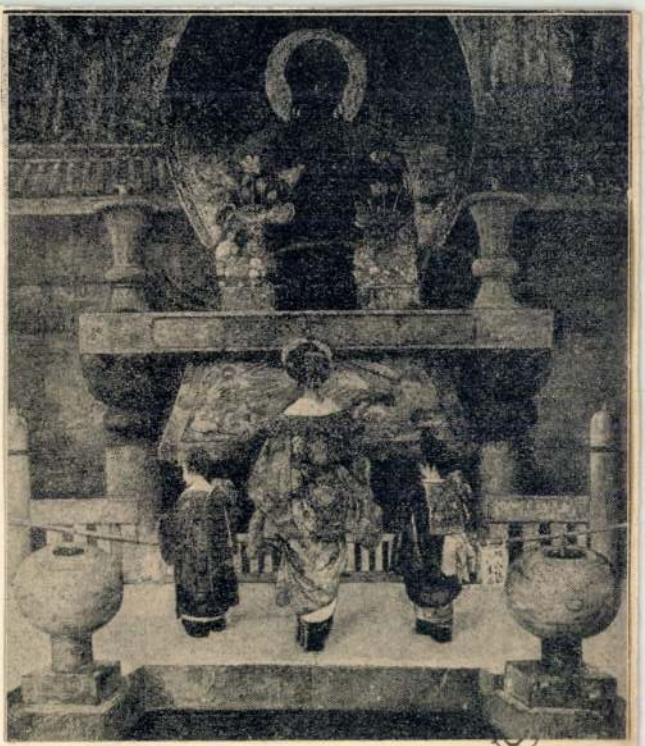

Szamrázás

Tap-
száma

Ezt vesse meg.

TORNAI GYULA. TANGERI ZÁLOGHÁZ.

Műcsarnok 1890/91. télik.

Tornai Gyula.

Tornai Gyula

Mária királyné
három nyelvű zsoltá-
ros könyvének egyik
díszlapja, szinnyomat a
Szent Floriani Codex-
ből, fenti rajza után
az alábbi műben

Márki Máriakír

189. l.

Tornai Gyula

vrod

Keleti G. cikke

Kel 1885

IV. k. 4. f. 738. l.

Péntek

SZENTIVÁNYI ZSUZSANNA

ÉS

DRASKÓCZY ISTVÁN

F. ÉVI JULIUS HÓ 19-ÉN D. U. 6 ÓRAKOR TARTJÁK
ESKÜVŐJÜKET A KELENFÖLDI (LENKE-ÚT 44. SZ.)
REFORMÁTUS TEMPLOMBAN.

BUDAPEST, 1936. JULIUS HÓ.

LAKÁS: BUDAPEST, XI., BUDAFOKI-ÚT 10/c.

Tor nai Gyula festő M.D.K.

Müve a Szépmüvészeti Muzeum képtárában

A Szépmüvészeti Muzeum 1906-1956, p. 1956 167. l.

Tormay Gyula

1883/84 – 1888/89
Zeneszer isk.

Ferképzomfoiskevk
141.

T. 3701.

al és köröndökkel megerősitett
felett a mecset tornya uralkodik
hid csatlakozik, egy keresztény
a háttérben pedig hegyek látsza-
zalagon, mely fölött mértani rajzok

ICOLAVS.

1.1 cm.

2-15.

MDK

Tornai Gyula

"Női arckép" c. festményével gyarapodott 1926-ban a Szépm.Múz.modern képtara.

Cikk: A Szépm.Múz.gyarapodása 1926-ban.

Magyar Művészet, 1927.2.sz. 111.l.

Tornai Gyula – Gyula
Grossmann Julius

Geb. Görgő 1861 Tornai

1880-81. Bècsi akadèmia
Ujhèzy

nem Tornai Gyula er?

Mádi ref. egyhár ónmáras fajáusz-
korsója 1674-ből

V. 14.

Delhaes I.

. Eltemették Westerkerkben 1669 oktober 8-án.

élmalom ~~köti le figyelmünket~~ van, a melyhez
k lapátjait az északkeletről fuvó szél-
ek látszanak; jobbról pedig, a tónak túl-
melyek a vizben visszatükröződnek. A
t.

m.
465-901
~~[illegible]~~ (340-902-39).

Tornai Gyula

erőd
z

Hlutolsó
48.-l.

MDK

Tornai Gyula, festőm.

A sheriff halála. Olf.

Mücs. -OMKT. Tavaszi kiállitás. 1900. Kat. 29.1.

Tornai Gyula MDK

A sheriff halála, repr.

Mücsarnok 1900. tavaszi kiáll.

Tornai Gyula

MDK

A sheriff halála, olf.

Miscarnok 1900. tavaszi kiáll.

MDK

Tornai Gyula

A sheriff halála, festm. repr.

Mücsarnok 19oo. tav. kiáll.

MDK

Tornai Gyula, festöm.

Reprodukció: A sheriff halála.

Műcs.-OMKT Tavaszi kiállitás. 1900. Kat. függelék.

MDK

Tornai Gyula

A sheriff halála c.festm.Repr.

Műcsarnok, 1900.tav.kiáll.

Tornai Gyula festőművész.
Hunyadi János utolcó percei.Olajf.
Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállitása.
1900 szeptember 16

MÁRIA KRISZTUS ELŐTT TÉRDEL,
festett zománcos lap, félkörös felső záródással.
Limogesi munka, XVI. század.
Réz, mag. 10·5 cm.

ILLATSZER-FLAKON,
gránátalma alakú, mely gerezdekre esik szét.
Vésett dísszel. Német munka, XVI. század.
Ezüst, mag. 4·5 cm.

HAJTŰK,
zománcos, gömbfejű, 14 drb.
Magyar munkák, XVI. század.
Ezüst.
Gerevich PA, 260. l.

TALPAS SERLEG,
körte, mely leveles ágán áll.
Nürnbergi munka, IR mester műve, XVI. század.
Ezüst, mag. 16 cm.
A San Marco-gyüjteményből.

TALPAS SERLEG,
narancs, amely leveles ágán áll. Felül kovácsfigura.
Német munka, XVI. század.
Aranyozott réz, mag. 17·5 cm.
Az Ipolyi-gyüjteményből.
A magyar történeti ötvösmű-kiállítás lajstroma. Bp. 1884., negyedik terem, 52. l.

KANÁL,
baluszteres nyéllel, SM monogrammal.
Magyar munka, XVI. század.
Ezüst, 16 cm.
Az Ipolyi-gyüjteményből.
Gerevich PA, 260. l.

168

MDK

Tornai Gyula

Üldözési mánia, repr.

KMTárs. 1900/1. téli kiáll. kat.

Tornai Gyula

Spanyol udvar, olajfm.
Arabs rézmüves, "
Mihrab, "
Arabs handlé, "

KMTárs. 1900/1. téli k. 41.lap

Journal Syrie

Quanyol noyer, oiseaux.
Arabe tatouée, "
Mikrab, "
Arabe bandit, "

Tornai Gyula

MDK

Spanyol udvar, olf.

Arabs rézmüves, olf.

Mihrab, olf.

Műcsarnok 1900/1901. téli kiáll.

Tornai Gyula

MDK

Üldözési mánia, repr.

Mücsarnok 1900/1901. téli kiáll.

MDK

Tornai Gyula

Üldözési mánia, repr.

Mücsarnok 1900/1 téli kiáll.

Tornai Gyula MDK

Üldözési mánia, olf.

Mücsarnok 1900/1901. téli kiáll.

Tornai Gyula MDK

Ezau táncos. repr.

Műcsarnok. 19o1. Tav. nemzetk. kiáll.

MDK

Tornai Gyula

Ezau táncos, festm. repr.

KMT 19ol. tav. nemzetk. kiáll.

Tornai Gyula MDK

Ezau táncos, repr.

Mücsarnok 19o1. tavaszi nemzetközi kiáll.

Ternai Gyula, festöm. MDK

Egy dal. Olf.

KMT.- Tav. Nemzk.kiáll. 19el. Kat. 32.l.

Tornai Gyula MDK

A szakértő, olf.

"Ezau táncos" olf.

Egy dal, olf.

Műcsarnok 1901. tavaszi nemzetközi kiáll.

MDK

Tornai Gyula, festöm.

A szakértö. Olf.

"Ezau tánca" /Egy szekta Marokkóban, mely vallási fanatizmusból elevenen széttépi a kecskét és a véres hussal égig szalad a városon./ Olf.

KMT.- Tav. Nemzk.kiáll. 1901. Kat. 32.l.

MDK

Tornai Gyula
Tam-Tam, olaj

Szegedi Képzőműv. Egy. Tav.kiáll. 19ol.
6 l.

MDK

Tornai Gyula

Szőnyegvásár, of.

KMTárs. 1901/2. téli kiáll. kat. 39.l.

MDK

Tornai Gyula

Arabs biró, of.

KMTárs. 1901/2. téli kiáll. kat. 40.l.

MDK

Tornai Gyula, festöm.

A csodakut. Olf.

KMT 19o1/2 téli kiáll. Kat.37.1.

MDK

Tornai Gyula, festőm.

281.	Szőnyegvásár.	Olf.
308.	Munka után.	Olf. 4o.1.
310.	Magyarázat a Koránból.	Olf. 4o.1.
319.	Arabs biró.	Olf.

Képzőm. Társ. 1901-2. téli kiáll. Kat. 39.l. és 4o.l.

MDK

Tornai Gyula, festőm.

232. A kakasviadal vége. Olf.

MTára. 19c1-2. téli kiáll. Kat. 36.1.

TORNAI GYULA

A kakasviadal vége. Olajf.

Képzőm.Társ.1901-2.téli kiáll.kat. 36.oldal

MDK

Tornai Gyula

Munka után, of.

Magyarázat a kóránból, of.

KMTárs. 1901/2. téli kiáll. kat. 40.l.

MDK

Tornai Gyula

A csodakut, repr.

Képzőm. Társ. 1901/2. téli kiáll. kat.

MDK

Tornai Gyula

A csodakut, of.

KMTárs. 1901/2. téli kiáll. kat. 37.l.

MDK

Tornai Gyula, festöm.

233. - A csodakut. Repr.

KMTárs. 1901/2 téli kiáll.

MDK

Tornai Gyula

Arabs énekes, repr.

Mücsarnok 1902. tav. nemzetk. kiáll.

MDK

Tornai Gyula

Arabs énekes, festm. repr.

Mücsarnok 1902. tav. nemzetk. kiáll. kat.

Tornai Gyula MDK

Háremi jelenet

Műcsarnok 1902.

A bpi. Orvosszövetség Műkiállitása

Tornai Gyula MDK

Hamisan játszik

Mücsarnok 19o2.

A bpi. Orvosszövetség Mükiállitása

MDK

Tornai Gyula
T[illegible], festöm.
Szül.1861.Görgö.

174. Hamisan játszik.
176. Háremi jelenet.

Műcs. - A bp.-i Orvosszövetség Mü-kiállitása. 1902.
Kat. 20.1.

Tornai Gyula MDK

Favoritta, olf.

Utca Tetuanban, olf.

Tetuani mütermem, olf.

A büvész, olf.

Mücsarnok 1902/3. téli kiáll.

Tornai Gyula MDK

Tavaszi dal, olf.

Régiségkereskedő, olf.

Rabszolganő, olf.

Utcai énekes, olf.

Műcsarnok 1902/3. téli kiáll.

Tornai Gyula MDK

Tetuáni zenekar, hármas kép, olf.

Kolduló szent, olf.

Egy szudáni szépség, olf.

Hamida, olf.

Mücsarnok 19o2/3. téli kiáll.

Tornai Gyula MDK

Tanulmányfej, olf.

Egy mecset kapuja, olf.

Utcai részlet, olf.

Vargabolt, olf.

Műcsarnok 1902/3. téli kiáll.

MDK

Tornai Gyula

Tetuani műtermem. Olajfm.
A bűvész. Olajfm.
Tavaszi dal. Olajfm.
Régiségkereskedő. Olajfm.
Rabszolganő. Olajfm.
Utcai énekes. Olajfm.

Műcsarnok, 1902/3. téli kiáll.

MDK

Tornai Gyula

Egy mecset kapuja. Olajfm.
Utcai részlet. Olajfm.
Vargabolt. Olajfm.

Műcsarnok, 1902/3. téli kiáll.

Tornai Gyula

Tetuani zenekar.Hármas kép. Olajfm.
Kolduló szent. Olajfm.
Egy szudáni szépség. Olajfm.
Hamida. Olajfm.
Tanulmányfej. Olajfm.

Műcsarnok, 1902/3. téli kiáll.

Tornai Gyula MDK

Zene, olf.

Műcsarnok 1903. tavaszi nemzetközi kiáll.

MDK

Tornai Gyula

Zene, of.

Műcsarnok 1903. tav. nemzetk. kiáll. kat. 42.l.

TORNAI GYULA

Incselkedés. Olajf.
A dal hatása. Olajf.
Arabs menyasszony. Olajf.
A tolvaj. Olajf.

KMT 1903/4. téli kiáll.kat. 43.olda 1

Tornai Gyula

MDK

Incselkedés, olf.

A dal hatása, olf.

Arabs menyasszony, olf.

A tolvaj, olf.

Műcsarnok 1903/4. téli kiáll.

MDK

Tornai Gyula, festő.

150. Tanulmány márványra festve, antik keretben.

195. Részlet a jáki templomból.

196. Pompei udvar-részlet.

197. Utca Őrán̆ban.

?

Tornai Gyula külön kiállítása. Kat. 1904.
7.l. és 8.l.

Ternai Gyula, festőm.

109. Arckép-tanulmány. Olf.

115. Vázlat"Ádám álma" c.képhez. "

121. L.M. urnö arcképe. Olf.

?

Ternai Gyula külön kiállitás. Kat. 1904.

6.l.

Tornai Gyula, festőm.

222. Tetuáni piactér.
223. Feljárat az Alhambrába.
224. Tetuáni sirkert.
225. Arabs katona.
226. Tájképrészlet.
227. Tájkép.
228. Arabs konyharészlet.

? - Tornai Gyula külön kiállításának tárgyai. 9.1.

MDK

Tornai Gyula, festőm.

229. Tenger látképe.
230. Menyasszonyi kelengyék őrzője.
231. Az Alhambra-domb a SierraNevada hegységgel.
232. Retuáni műterem.
233. Őrségen.
234. Bejárat az Alhambra kertjébe.
235. Oszlop a zsámbéki templomból.

? - Tornai Gyula külön kiállításának tárgyai. 9.1.

Tornai Gyula, festőm.

236. Kouplé-énekes.
237. Sallangos bolt Tatuánban.
238. Szudáni szépség.
239. Husvéti körmenet Granadában. Repr.
240. Tetuáni utca.
241. Granadai udvar.

? - Tornai Gyula külön kiállításának tárgym. 9.1.

MDK

Tornai Gyula, festöm.

242. Sphynx.
243. Tigris-tanulmány.
244. Ülö arabs.
245. Barlang-tanulmány.
246. Udvar Dömösön.

? - Tornai Gyula különkiállitásának tárgymutm[3]-a.
1904. Kat. 9.1.

MDK

Tornai Gyula, festőm.

247. Alak az "Európai zsákmány" c. képről.
248. Dömösi részlet.
249. Tanulmányfej.
250. Vázlat.
251. Boltok Tetuanban.
252. Arabs koldus.

? - Tornai Gyula különkiállításának tárgymutató-a.
1904. Kat. 9.1.

Tornai Gyula, festöm.

253. Utca Tetuanban.
254. Utcai kapu Tetuanban.
255. Boltok Tangerban.
256. Bejárat egy mecsetbe.
257. Folyómentén.
258. Granadai udvarrészlet.
259. Patras vidéke.

?. - Tornai Gyula külön kiállitásának tárgymutatója. 1904.lo.l.

Tornai Gyula, festőm.

260. Arabs borbély.
261. Kat-részlet.
262. Tangeri utca részlet.
263. Szószék a Jáki templomban.
264. Incselkedés. Repr.

?. - Tornai Gyula külön kiállításának tárgymutatója. 1904.10.1.

Tornai Gyula, festőm.

265. Részlet a Márk-templomból./Venezia/.
266. Tetuáni bolt.
267. Kerti részlet.
268. Alhambrai kerti részlet.
269. Arabs ajt.

?. - Tornai Gyula külön kiállításának tárgymutatója.
1904.le.l.

MDK

Tornai Gyula festöm.

270. Nöi fej.
271. Vizpartján.
272. Tetuáni kertem.
273. Esti ima. Repr.
274. Utca Tangerban.

? . - Tornai Gyula külön kiállitásának tárgym.-a.
1904. 10.1.

Tornai Gyula festöm.

276. Szent sir Tetuanban.
277. Utca Tetuánban.
278. Patak-részlet.
279. Esti hangulat.
280. Cap Spartel.
281. Lugas.

? . - Tornai Gyula külön kiállitásának tárgym.-a.
1904. 1o.l.

MDK

Tornai Gyula, festőm.

288. Virágzó falak.
289. Arabs menyasszony.
290. Vázlat a tetuáni könyvesbolthoz.
~~291. XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX.~~
292. Gitározó arabs.
291. Tanulmány a granadai körmenet c.képhez.

? - Tornai Gyula Különkiállításának Tárgymutatja.
1904. 11.1.

Tornai Gyula festőm.

282. Granadai udvar-részlet.
283. Részlet Capri-szigetéről.
284. Pirátok. Repr.
285. Tanger látképe.
286. Nyugvóhelyek Tetuánban.
287. Tanulmányfej.

? . - Tornai Gyula külön kiállításának tárgym.-a.
1904. 1c.l.

Tornai Gyual, festöm.

293. Seriff halála /vázlat/.
294. Munkánál. Repr.
295. Sirkert részlet.
296. Arabs kávéház.
297. Tetuáni várromok.

? - Tornai Gyula Különkiállitásának Tárgymutatja.
1904. 11.1.

MDK

Tornai Gyula, festöm.

307. Részlet a sevillai Alcatar belsejéből.
308. Bemutatás. Rpr.
309. Arabs büvész. Repr.
310. Krisztus felébreszti Jairus leányát/vázlat/.
311. Pipázó arabs.
312. Ablak a sevillai Casa Pilatusban.

? - Tornai Gyula külön kiállitásának tárgymutatója.
1904. II.I.

MMK

Tornai Gyula, festőm.

298. Utcai jelenet / vázlat/.
299. Háremőrök. Repr.
300. Granadai kertrészlet.
301. Falak virágokkal.
302. Arabs nő.
303. A kíváncsi szomszéd.
304. Utcai árus.
305. Tangeri kapu.
306. Tetuáni könyvesbolt. Repr.

? - Tornai Gyula Különkiállításának Tárgymutatja.
1904. 11.1.

MDK

Tornai Gyula, festöm.

313. A megsértett kalmár. Repr.
314. Alkazar -ablak Sevillában.
315. Egy szegény legény.
316. Mecset-ablak Oránban.
317. Mórablak.

? - Tornai Gyula külön kiállitásának tárgymutató.
1904. 11.I.

Tornai Gyula, festöm.

198. Utczai alak.
199. Arabs zsidó menyasszony.
200. Arabs konyha.
201. Alhambra-részlet.
202. Incselkedés. Repr.
203. Seriff szolgája.
204. Szegény arabs lakásai.

?.- Tornai Gyula külön kiállitása. 1904.
Kat. 8.1.

Tornai Gyula

Tornai Gyula meghalt. *Tornai* Gyula a világszerte ismert festőművész, aki főképen keleti tárgyú nagy tablóival alapította meg tekintélyét, 67 éves korában hirtelen elhunyt. A müncheni festészeti akadémián tanult, majd Benczúr Gyulának lett egyik első tanítványa. Két évtizeddel ezelőtt a Műcsarnok kiállításainak egyik legünnepeltebb művésze volt Tornai, aki bejárta a Keletet és ezekkel az orientalista festményeivel nemzetközi sikerei is voltak. Indiában, sőt a legizoláltabb ázsiai országban, Tibetben is éveket töltött. A világháború óta állandóan a fővárosban élt és élete utolsó éveiben ismét élénk érdeklődést tanusított a különböző művészeti mozgalmak iránt. Igy lett a Független Művészek Társaságának is elnöke. Temetését nagy részvét mellett tartották meg, sírjánál a Benczúr Társaság nevében, melynek tagja volt, *Margó* Ede szobrászművész mondott megható gyászbeszédet, a Független Művészek Társasága nevében *Tóth-Bartók* Jenő festőművész búcsúztatta a halottat.

Képzőművészet

1928. 15. 7.

II. ÉVFOLYAM

KÉPZŐM

MŰVÉSZE

ELŐFIZETÉSI ÁRA
EGY ÉVRE 24 P, FÉLÉVRE 12 P
EGYES SZÁM ÁRA 2·50 P

SZERKESZT
D.
TELEF

MEGJELENIK MINDEN HÓNAP KÖZEPÉN

TARTAI

Knopp Imre: Az Országos
kiállításokat rendezőbizot
Dr. Kunffy Lajos: Vidéki
Gy. N.: Éder Gyula
A Munkácsy-Céh első kiáll
Miklós Jenő: Benedek Péter
Basch Gyula hagyatéka
Croniqueur: beczkói Biró I
Képzőművészeti szemináriu
A Tárlat legjobb képe

M.D.K.

Tornai Gyula

Budapest, 1888 körül.

Magyar pogánykori kard. Zárókép Szabó Károly: A vezérek kora c. cikkéhez. id.mü 43-54.p.

Szign. T.Gy. - M.G.

- - rajza után Morelli Gusztáv egyszinü fametszete. M.Kir.Állny.

O.m.III.Magyarország.I.köt.54.p.

Tornai Gyula

A modern művészek és "a Műcsarnok mesteremberei között 2o éva óta megismétlődő ellentétekről, az egyes művészcsoportok egymást követő botrányairól Rózsa Miklós: "Uj művészcsoport" cimmel ir. /idézés cikkirótól/ Most megváltozott a helyzet. Egyszeriben „békésen megférnek egy akolban, sőt egy zsüriben: Kernstok - Pentelei, Szinyei-Zala, Rippl Róna-Stettka, Beck Ö.-Róna, és mindnyájan Innocenttel.- Megszüntek az áthidalhatatlan művészi ellentétek: Zala és Stettka, Róna és Dudits, Basch Árpád és Bruck Miksa, Vedres és Gárdos A., Magyar Mannheimer és Boruth, Tornai és Révész Imre, Bosznay és Kenényffy között." Ezután óva inti a fiatalokat ezektől a vezérektől, akik előbb kihasználják, majd faképnél hagyják őket.

A HÉT, Bp. 1917. dec. 16. XXVIII. évf. 50. sz. 797-798. lap

M.D.K.

Tornay Gyula

A Solymosi Képszalon kiállitásán szereplő aktját emliti a kritika a kimagasló alkotások között.
Repr.

Szinház és Divat, Bp. 1922. ápr. 13. VII.évf. 16. sz. 23. lap

Tornai Gyula

pod

Magitay Ernő. Tornai Gyula kiállítása. Elek 1909. 42 l.

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

lyezem:

.....

agy helyettesének
rása.

– Endrényi Imre, Szeged.

Tornai Gyula

wod

Vasilyp 1887, 504.

Tornai Gyula
festőművész

Pesti napló
1928 XI 25

— **Tornai Gyula halála.** A magyar képzőművészetnek megint gyásza van. *Tornai* Gyulát, a neves orientalista festőt, akinek nevét külföldön is jól ismerik, ma reggel *szívszélhűdés érte.* A kiváló művész összeesett lakása fürdőszobájában s mire hozzátartozói ráakadtak, már *meghalt.* Tornai 1861-ben született Görgőn, Abaújtorna megyében. Tanulmányait a budapesti mintarajziskolán kezdte, majd Párizs, Bécs és München festőiskoláin folytatta. Az utóbbi helyen *Benczur* Gyula volt mestere. Azután nagyobb utazásokat tett Keleten, amelynek témáit, motivumait kifogyhatatlan bőséggel variálták képei, a részletekbe való elmélyedés gondosságával. Hosszú időt töltött Észak-Afrikában, Indiában, Kínában és Japánban, ahol rengeteget festett. Érdekes kollekcióit később itthon, Londonban és Párizsban állította ki, szinte páratlan sikerrel. A kritika bókokkal halmozta el, a közönség pedig valósággal elkapkodta képeit. Bútortervezéssel is foglalkozott s ezen a téren is jelentős hírnévre tett szert. Az elhúnyt festőművész sokáig kedvelt és nagyrabecsült tagja volt a főváros előkelő társaságainak, amelyektől csak az utóbbi években vonult vissza. Tornai Gyula temetéséről valószínűleg a *Benczur Társaság* s a *Független Művészek Egyesülete* gondoskodik. Az utóbbi elnökét vesztette el benne, a magyar művészet pedig egyik érdekes és értékes munkását.

Tornay Gyula festőművész.

Harmincan akarnak örökölni Tornay festőművész vagyonából

December elején váratlanul elhunyt Budapesten *Tornay* Gyula, a kiváló festőművész. Minthogy végrendeletet nem hagyott hátra, többszázezer pengőt érő hagyatéka felett most elkeseredett harcot vívnak közeli és távoli rokonai, akik mind igényt támasztanak a nagy vagyon egy részére.

Tornay Gyula egyike volt a legvagyonosabb magyar festőművészeknek. Vagyona Indiából származik, ahol még a kilencvenes években hat esztendőn keresztül egymásután festette le a radzsákat és a maharadzsákat. Akkor ő volt az egyetlen európai festőművész, aki hosszabb időt töltött Indiában és képei annyira tetszettek, hogy az egyik fejedelmi udvar a másiknak utalta át, miután egy-egy helyen elkészült munkájával. Képeiért európai fogalmak szerint óriási honoráriumot, *három—négyezer dollárt kapott.* Tornay nem birta a keleti kosztot és nem birta különösen a legnagyobb indiai csemegét, a *záptojást.* Indiában nem eszik frissen a tojást, hanem *több hétre elássák a földbe* és csak azután tálalják fel. A furcsa csemege elfogyasztása elől nem zárkózhatott el, mert fejedelmi vendéglátói ezt a legnagyobb sértésnek tekintették és a visszautasításnak okvetlenül kegyvesztés lett volna a következménye. Ezért nem birta ki Indiában hat évnél tovább. 1903 végén visszatért Budapestre a dollárokkal.

Itthon letelepedett és a Jávor-utcában, a *Stefánia-ut* sarkán gyönyörű, emeletes villát építtetett magának, ott rendezte be mütermét és ott is lakott meglehetős visszavonultságban haláláig. Itthon is csaknem kizárólag indiai tárgyu képeket festett. Nem volt tulságosan szapora művész és ezért egy-egy képe mindig eseményszámba ment. A Mücsarnok kiállitásán sürün vett részt és képei indiai tár-

Magyarság
1929 I. 4.

gyukkal és jellegzetes keleti keretezésükkel mindig általános feltünést keltettek. Egyik képét, amelynek „Hamisan játszott" a cime, és indiai jelenetet ábrázol, amelyben indiai sakkjátékosok egyik társukat hamis játékkal gyanusitják meg, az állam vette meg a Szépmüvészeti Muzeum részére.

Tornay Gyula évek óta együtt élt egyik modelljével és kis leánygyermeke is született. A visszavonult müvész elmulasztotta gyermeke törvényesitését, bár nagyon szerette, sajátjának tekintette, nevelte, iskoláztatta és az volt az elhatározása, hogy egész vagyonát ráhagyja. Gondoskodni akart róla még életében is és ezért *15.000 pengőt helyezett el a takarékpénztárban* és ezt az összeget minden hónapban kisebb-nagyobb tételekben növelte ugy hogy végül a tőke kamatostól *20.000 pengőre növekedett.* Mindenki azt hitte környezetében, hogy a pénzt a gyermek nevére helyezte el, csak halála után tudódott ki, hogy a takarékpénztári könyv *saját nevére szólt.* Akik a kislány sorsát szivükön viselték, azt remélték, hogy talán a végrendeletben van intézkedés a takarékpénztári könyv odaitéléséről és általában a kisleány és anyja sorsának biztositásáról, *végrendeletet azonban nem találtak és ilyen okmány létezéséről nem is tud senki.*

A rokonok, mint törvényes örökösök, Tornay Gyula halála után azonnal fölléptek a hagyatékra való igényükkel. Vannak vagy *harmincan,* nagyobbrészt Tornay elhunyt bátyjainak leszármazottjai, gyermekeik, unokáik és dédunokáik, akik hallani sem akarnak a kisleány és anyja kielégitéséről, sőt keresztülvitték azt, hogy *Petrán* dr. király közjegyző a hagyatéki eljárás során a villát lezárta és *a gyermeket anyjával együtt a házból kitelepitette.* Az asszony és a gyermek most a villa melléképületében, a személyzeti lakás egy részében huzodott meg.

A lakásra és a müteremre, amely szőnyegkincseivel és képeivel valóságos *keleti muzeum* benyomását teszi, lakatot tettek és abba az örökösödési eljárás befejeztéig senkinek sincs bejárása. A közjegyző teljesen önállóan intézkedik, az örökösödési eljárás novellája alapján birói funkciót is teljesit és csak az örökösödési eljárás befejezése után utalják az ügyet a birósághoz. A végintézkedés végrehajtója Tornay Gyula bátyja, *Hegedüs* ügyvéd, de kivülle majdnem annyi ügyvéd érdekelt a hagyaték ügyében, mint ahány törvényes örökös arra igényt tart. Most még áll a harc a rokonok között, de minden remény megvan arra, hogy végül is békésen megosztoznak a hagyatékon. Valószinü, hogy a hagyatéki eljárás során *az árvaszék* is közbelép a kisleány és anyja tartásdijának megállapitása végett.

Tornay Gyula festőművész

Pesti Napló 1929 II. 17

§ »A mahorádsák, radsák ajándékaiért megindult a nagy harc Tornay Gyula festőművész rokonai között« című cikkünkkel kapcsolatban a következők közlésére kértek fel bennünket: »A hagyatéki eljárás *Tornay* Gyula festőművész hagyatéka felett már *előrehaladt stádiumban van.* A hozzátartozók között ma *teljes az egyetértés s csupán az elhúnyt művésznek egyik modeije támasztott jelentékeny követelést a hagyatékkal szemben.* E követelést a törvényes örökösök *alapnélkülinek tartják.* A model egyébként férjes asszony, aki öt évvel ezelőtt ment férjhez, *férjével állandóan együtt élt és ezen együttélésnek ideje alatt, törvényes házasságban született meg az a kis gyermek,* aki miatt most igényt támaszt a meghalt művész hagyatékával szemben. Tornay Gyula a kis gyermeket, akit egyébként nem tartott saját gyermekének, elhalmozta ajándékokkal, velo órákig játszadozott, gyönyörűséget találván a maga borongós kedélyo mellett benne. Az örökösök a gyermek részére hajlandók lettek volna egy jelentékeny értéket *árvaszékileg* biztostiani — ezt az intenciójukat azonban nem tudták különböző okok miatt érvényre juttatni. Így áll jelenleg az elhúnyt Tornay Gyula festőművész hagyatékának ügye«.

Tomai Gyula

Gerő Ödön, London Elek

Modern magyar festő-
művészet. Budapest. é. n.
61. l.
Tetuáni Könyvesbolt c.
kéje regr. 38. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IX. Veres Pálné u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton u. 3/B.
Telefon József 8-53.

TORNAY Gyula festő

villája
Bp, XIV.Jávor u. 5.

GERLE János - KOVÁCS Attila - MAKOVECZ Imre: A századforduló magyar építészete. Bp. : Szépirodalmi, 1990 40.p.

Hegedüs Ármin tervezte 1907

TORNAI GYULA

Új művészet

1998. ápr.

31. o.

Tornay Gyula

sz.e. sign.-val /Szalai Emil/ ir "Ujváry Ignácz" cimmel a müvészről.
A két müvész, Ujváry Ignácz és Tornay Gyula -mint a beszámoló emliti- együtt járta be egész Itáliát, az északafrikai partokat, Tangert, majd ezután Párisba utaztak, hogy tanulmányaikat folytassák.

Otthon, Bp. 1894. julius hó
289-312. lap

MDK

Tornai Gyula, festöm.

Keleti képeiböl van néhány a királyi palotában s a Nemzeti Muzeumban. Egész szeretetével a Keleten csüng, Hafiz alakjai századvégi kiqadásban térnek vissza. /n.Rudolf trönörökös T.-val készittette azokat a keleti képeket, melyek reprodukciói a Keletröl irt könyvét diszitették. Vagy törteneti képeket fest.

Lyka: Téli tárlat 1900-1901.

~~Kitüntetések. - Müvészet 1905. 201.1.~~

M. O. K.

TORNAI

Az 1899-i oroszprszági osztrák- magyar kiállitáson szerepel

Magy. or. iparmüv. tk.

Weinerné: Orosz kapcs. 152. l.

MDK

Ternai Gyula, festöm.

A többiek között ö is készitett másolatot Velazquez képeiről. Az Orsz. Képtárban okt. 29.-kén nyilt meg a kiállitás. Sok a fénykép-sokszorositás, fénynyomat.

Müvészeti Hirek.
Velazquez kiállitás.
Mücsarnok. 1899. 27.sz. 423.l.

Tornai

"A téli tárlat"ról ir Szalay Emil és a művész tangeri képeit dicséri. Külön kiemeli "Hamis járékosok" c. művét.

Otthon, Bp. 1893./december hó/ I. évf.
3. sz. 259-264. lap

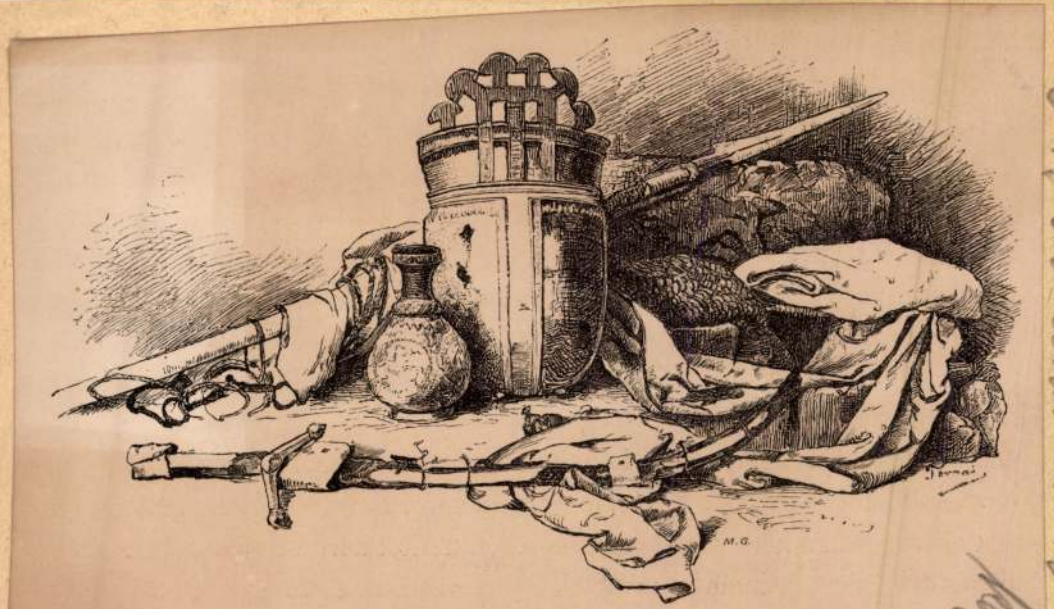

Emlékek a népvándorlás korából. Fegyverek és eszközök különböző leletekből.

TORNAI GYULA, festo

A Független Művészek Társasága és a Szombathelyi Szent Márton Céh karöltve olasz-magyar kiállitast rendezett Szombathelyen 1928 szeptemberében.
Neves olasz és magyar mesterek vettek részt azon.magyar részről Tornai Gyula festőművész is. 546.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István
542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám Szombathely

Tornay Gyula
Tanulmány, olaj

Székesfővárosi Képtár és Történelmi Muz. kiáll.
Nemz. Szal. 1937. jun. 17 l.

TORNAY GYULA, festő

Jaksa István szombathelyi festő nevének ismertté válá
sával beválasztották a Független Művészek Társaságába
is 1928-ban .Akkori elnöke Tornay Gyula,a nagy orienta
lista festő volt,alelnökei pedig Klimó István és Kiss
Farkas Imre festőművészek voltak. 545.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa / István
548.old

VASI SZEMLE. XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

Tornai Gyula festőművész.

Tornai Gyula
festőművész meghalt

A magyar képzőművészetet újból csapás érte. *Tornai* Gyula kiváló orientálista festőművész hirtelen meghalt. *Tornai* Gyula mögött negyvennégyéves művészi mult áll s nemzetközi vonatkozásokban is kiváló elismerést vívott ki magának. Az elhunyt festő 1861-ben született Görgőn, Abauj-Torna vármegyében. Művészi tanulmányait a budapesti mintarajztanodán kezdte, majd a bécsi képzőművészeti akadémián folytatta és végül a müncheni művészi akadémián fejezte be, ahol *Benczur* Gyulának volt tanítványa s akit követett 1822-ben Budapestre való átköltözésénél is. *Képein mindig a keleti tárgyú témákat dolgozta föl apró részletekig.* Ezeket legnagyobb részt Tunisz, Algir, Marokkó életéből merítette, de híressé váltak Spanyolországból festett életképei is. A 80-as *és 90-es években az angol műkereskedők úgyszólván nedves állapotban vásárolták meg műveit.* A 900-as években hosszabb tanulmányútra ment Keletindiába és Japánba. Munkásságának eredményét 1904-ben egy külön kiállításon mutatta be a Műcsarnokban. Azóta is szakadatlanul dolgozott és a *Benczur Társaságnak*, valamint a *Független Művészek Társaságának* egyik legszorgalmasabb munkása volt. A képzőművészeti Társulat a székesfőváros tanácsától díszsírhelyet kért porainak és műveit 1929 őszén egy nagyobbszabású kiállítás keretében mutatja be a Műcsarnokban. Tornai Gyulát ma reggel lakásának fürdőszobájában holtan találták. Temetése előreláthatóan hétfőn délután fél 4 órakor lesz a kerepesi temető halottasházából.

Budapesti Hirlap
1928 XI. 25

rtendo. A 38. oldalon a legújabb newyorki
elhőkarcoló aláírása rossz. *A magasság 617*
láb és nem 61.7 láb, amint ez a kép alatt ol-

Tornai Gyula MDK

Atelier-titkok, olf.

Mücsarnok 1887. őszi kiáll.
II. sorozat

Tornai Gyula MDK

Atelier-titkok, repr.

Műcsarnok 1887. őszi kiáll.
II. sorozat

Tornai Gyula MDK

Egy jó falat, repr.

Mücsarnok 1887. őszi kiáll.
II. sorozat

Tornai Gyula MDK

Egy jó falat, olf.

Mücsarnok 1887. őszi kiáll.
II. sorozat

Tornai Gyula MDK

Női arckép, olf.

Műcsarnok 1888.őszi kiáll.
I. sorozat

Tornai Gyula MDK

Gyermekarckép, olf. I-II.

Műcsarnok 1888. őszi kiáll.
I. sorozat

Tornai Gyula MDK

Gyermek arckép, repr.

Műcsarnok 1888. őszi kiáll.

II. sorozat

Tornay Gyula MDK

Herodes ajándéka, olf.

Mücsarnok 1888. őszi kiáll.

II. sorozat

MDK

Tornai Gyula

Egy jó falat, of.

Képzőművv. Társ. kiáll. Arad, 1889.

12 l.

Tornai Gyula MDK

Szerecsen szolga, olf.

Műcsarnok 189o. téli kiáll.

Ternai Gyula MDK

Kift élvező Arabs, olf.

Műcsarnok 189o. téli kiáll.

Tornai Gyula MDK

Tanulmányfej, olf.

Műcsarnok 189o. téli kiáll.

Tornai Gyula

MDK

Sevillai Alcazár kapuja, olf.

Műcsarnok 1890. téli kiáll.

Tornai Gyula MDK

Tangeri zálogház, olf.

Mücsarnok 189o. téli kiáll.

Tornai Gyula MDK

Tanger zálogház, repr.

Mücsarnok 189o. téli kiáll.

Tornai Gyula MBK

A Cherif hárem őrei, olf.

Műcsarnok 189o. téli kiáll.

Tornay Gyula MDK

Előpróba egy spanyol kakasviadalhoz, olf.

Műcsarnok 1890/91. téli kiáll.

Tornai Gyula MDK

Tangeri népszinház, olf.

Mücsarnok 1890/91. téli kiáll.

Tornai Gyula MDK

A drága Gitár, olf.

Mücsarnok 1890/91. téli kiáll.

Tornai Gyula MDK

Egy utca Granadában, olf.

Műcsarnok 1890/91. téli kiáll.

MDK

Tormai Gyula

Művével szerepelt a Műcsarnok 25 éves jub. kiállításán.

Cikk: A Műcsarnok jub.kiáll.

Vas.Ujs. 1886. 46.sz. 742.l.

MDK

Tornay Gyula

"A kaméliás hölgy" c. művével pályázott a Munkácsy dijra a Műcsarnok 25 éves jub.kiáll.-án.

Cikk: A Műcsarnok jub.kiáll.

Vas.Ujs.1886. 46.sz. 743.l.

Tornai Gyula

* (Képzőművészet.) A *Grafikai Egyesület*, a mely nemrégiben alakult művészekből és müpártolókból, őszszel kezdi meg müködését, miután az alapszabályokat *Andrássy* Gyula gróf belügyminiszter már jóváhagyta. Az egyesület céljául a grafika ápolását és fejlesztését tüzte ki. Sürgetni fogja, hogy müvészi tanintézeteinkben azt fokozatosan tanitsák s a kurzusokra minden intelligens embert fölvegyenek. Később, ha meglesz hozzá a kellő vagyon, önálló grafikai müintézetet fognak fölállitani. Tagjai az egyesületnek tagilletményül évente több mülapot kapnak, mig a müvésztagok munkáiból rövid időközökben kiállitásokat rendeznek. — A *Nemzeti Szalon* nyári kiállitása augusztus 20-áig marad nyitva. Azután két hétre bezárják a Szalont, hogy ez idő alatt a palota belsejében szükségessé vált átalakitásokat elvégezzék. — *Londonból* irják: *Tornai* Gyula londoni kiállitása iránt napról-napra élénkebb az érdeklődés. A kiállitást legutóbb meglátogatta az angol király is, ki a kiállitás egyik legszebb festményét megvásárolta magánkincstára számára.

Budapesti Hirlap 1907 (XXVII. évf. 187. sz.)

Tornai Gyula

Csod

Szalay Imre: A XIX. Nárad festészetéről. Haránkban. Bpest. 1901.

Zbl.

Tornai Gyula

l.

Szent György Coll.

XII. anke. 64-n.

MDK

Tornai Gyula

A Műcsarnok háborus kiállításán szerepelt.

Cikk: Háborus kiállitas.

Művészet, 1914. 541-542.l.

MDK

Tornai Gyula

Hamisan játszott, repr.

Kézdi-Kovács László: A 80-as évek festészete és szobrászata. P.H. 1928 évi naptára. 4o6,413.1.

MDK

Tornai Gyula

Délibáb

A Képzőművészeti Társulat téli tárlata. Vasárnapi Ujság 1895. 48. sz. 798-799.l.

MDK

Tornai Gyula festő

Üldözési mánia, festm. repr.

Lyka Téli tárlat 1900-1. 40 l.

MDK

Tornai Gyula

Üldözési Mánia, festm. repr.

Lyka K: Téli tárlat 19oo-19o1. Bpest 19o1.
39 l.

MDK

Tornai Gyula

"Hunyadi János halala" (Szeged, Városi Múzeum) c.műve.

Balástörtfest. 69.1.

Tornai Gyula hagyatéka

Arverési Közlöny
1929. ápr.
3. rk. sz.

ELŐSZÓ

1928. évi november hó 24-én halt meg váratlanul a magyar művésztársadalom egyik legérdekesebb tagja, Tornai Gyula, kinek művészi hagyatéka a mostani árverés különös érdekessége. Tornai Gyulát keleti tárgyú festményei tették híressé nemcsak hazájában, hanem külföldön is. Sokat utazott. Ismerte a közelebbi és távolabbi Keletet. Hosszú időt töltött Afrikában, Ázsiában és különösen Indiában és Japánban. Belső kényszerből kereste fel a távoli világrészeket, mert lényét a művészi képzelet szenvedélyes szárnyalása jellemezte elsősorban.

Nagyon megfelelt a természetének már a Benczúr-iskola is, hol legszebb fiatal éveit töltötte. Művészi hagyatékának néhány darabján érzik is a Benczur-iskola jótékony hatása. A különös ihlettel megfestett aranybrokát ruhás, zöldeskék palástos női arckép, a darutollas legyezővel magában foglalja azt, amiben Benczur és Makart korában különös művészi értéket láttak: a nagyon tartalmas, tárgyilagos rajz mellett a ragyogó, nemes színértékeket és a festői képzelet merész lendületét.

Annak az iránynak, melyet a művészetek története Makart nevével hoz kapcsolatba, megvolt a maga őszinte és ösztönös Kelet iránti rajongása is, ami azután szerencsés összhangban volt Tornai Gyula szenvedélyével. Nála ugyanis a Kelet már szenvedélyt jelent. Az ő keleti képei nem tárgyilagos beszámolások arról, amit tanulmányútjain látott. Életének nem külső eseményei, hanem belső élményei jutnak kifejezésre ezekben a képekben. Ami gazdagságot, színt, tarkaságot, izgató mozgalmasságot és melegséget a Keleten látott, azt képeiben sűrítette és fokozta. Nem szabad ezeket a képeket a tudományos igazságra törekvő Keletkutató szemével nézni. Nem szabad bennük néprajzi igazságokat keresni. Tornai Gyula nem törődött azzal, hogy az alakok, a környezet, a ruházat, a tárgyak, melyeket egy és ugyanazon képen egyesített, a valóság szerint egymáshoz tartoznak-e vagy sem. A sok színes ruhadarabot és ékszert úgy akasztotta modelljeire, ahogy éppen egyéni ösztöne sugalmazta. Egy önarcképén (50. sz.) úgy ábrázolja magát, amint munkaközben hátulról barnatestű meztelen és félmeztelen alakok lepik meg, kik mögött ott lebeg a keselyű, melyet Dögvész című hatalmas kompozíciójáról ismerünk és mindezek mögött a látomások mögött derült napfényben világít a műterme ablakából rendesen látható városrészlet.

Ez az önvallomás a lehető legjobban jellemzi Tornai művészi felfogását. A hindu templomot (67. sz.) például úgy festi, amint a kupolák és tornyok fantasztikus tömegébe vezető sötét nyiláson áll több színes lepelbe burkolt alak, egy meztelen nőt vezetve. A Buddha-imádásnak nevezett kompozíció (1. sz.) tartalma egy aranyból csillogó Buddha-szobor előtt megjelenő előkelő japáni kurtizán két kis kísérőjével. A keleti táncosnő (3. sz.) meztelen félalakja nem azt a tánc-

mozdulatot ábrázolja, amelyben a bajadért hazájában látni szokás, hanem azt, amelyben a művész érzéki szépségét legjobban tudja kifejezésre juttatni. A rézárus (6. sz.) csokoládébarna alakját úgy fogta fel a művész, mint a sárgarézből kalapált, különböző távoleső helyeken vásárolt műipari tárgyak legkívánatosabb hátterét.

Kitünő iskolázottságának legjobb bizonyítékai az olyan festmények, mint a 32. szám alatt kiállított japáni nő, a már említett keleti táncosnő (3. sz.) és A rézárus (6. sz.), Louis, a szerecsen (19. sz.), A 37. számú kolostorkert, az incselkedés (55. sz.), Assisa (87. sz.), Táncosnő (88. sz.), Önarckép (100. sz.), Hindu férfi (111. sz.), Szerecsen nő (112. sz.), Olasz szépség (122. sz.), Bűnösök (96. sz.) stb.

Tornai Gyula különös dícséretére jegyezzük meg azt is, hogy festményei közt különbséget lehet tenni aszerint, hogy megalkotásuk alkalmával a művészt legegyénibb érzése mennyire hangolta. Szuverénnek tudta érezni magát. Csakugyan nem volt már a mai világnak való.

Kétségtelen, hogy Tornai Gyula legjobb művészeink sorába tartozott.

A Tornai-féle festményekkel együtt kerülnek most árverésre azok a keleti műipari tárgyak is, melyek a művész otthonát tették hangulatossá s amelyekre különböző kompozicióin minduntalan reáismerhetünk. E tárgyak érdekesen egészítik ki keletázsiai csoportunkat. Remélhető, hogy az az érdeklődés, mely a távoli Kelet művészete iránt bizonyos mértékig már nálunk is felébredt, a Tornai Gyula hagyatékával szemben is meg fog nyilvánulni. Fel kell hívnunk a közönség figyelmét arra is, hogy a művész alkotásainak egyrészét limit nélkül bocsátjuk árverésre.

Egyebekben a mostani árverés anyaga körülbelül a szokott képet nyujtja. A legjobb műtárgyaink közül nem hagyhatjuk említés nélkül Benczur Gyula Budavár visszavételéhez készített lótanulmányát (435. sz.), Ferenczy Károly több színvázlatát, Molnár József Megzavart énekóráját (794. sz.), Harper Adolf Friedrich Tivolirói festett stílusos tájképét (562. sz.), Liezen-Mayer Sándor Tanulmányát a Mátyás kompozíciójához (737. sz.), Magyar Mannheimer Gusztáv kis vörösházteres fekvő aktját (757. sz.), Tichy Kálmán elrabolt Adriáját (964. sz.). E rövid felsorolással természetesen nem akarjuk azt jelezni, hogy más kvalitásos munkák nem találhatók az árverési anyagban. Fel kell tételeznünk azonban, hogy a művásárló közönség ezekkel szemben már tájékozott.

Az áprilisi aukcióra olyan hatalmas műipari anyag gyült egybe, aminőt még a karácsonyi vásárok idején is csak ritkán láttunk az Árverési csarnokban. És ez a nagy tömeg áru minőségben nem marad a szokott színvonal alatt. Nem csupán azok találják meg benne a nekikvalót, akik lakásuk felszerelését kívánják egy vagy más tekintetben kiegészíteni, hanem a gyüjtők is lelhetnek kiváló darabokat, sorozataik teljesebbé tételére. Az ezüstök között a XVII. századtól a XIX. század közepéig meglepően csinos ötvösmunkák vannak. Sajnos, a magyar eredetűek száma már nem nagy; a tárgyak többsége a bécsi ötvösség utolsó jó korszakának, a XIX. század közepének termékeiből való.

Az ezüst-arany tárgyak közé besorozva néhány tétel érem is felsorakozik. Görög tetradrachmák, római dénárok, szép újabbkori emlékérmek mellett elsőrendű ritkaság Báthory Gábor fejedelem szebeni veretű tallérja 1612-ből, amely csak azért kerül valódi ára-

nak egy töredékeért eladásra, mert nem teljesen ép példány. Egyébként emlékérmek és plakettek nagyobb számban a plasztikai csoportban találhatók.

Jelentékeny a kerámiai anyag is. Vannak benne német, osztrák és cseh készítmények mellett magyar fajánszok és herendi porcellánok is. Szinte csodálni lehet, hogy még oly sok bukkan fel a XIX. század első felének kedves csészéiből és poharaiból, amikor már ezek a pár évtized előtt még nálunk is mellőzött tárgyak is tömegesen vándorolnak a tengerentúlra, ahol, mint a „régi bevándorlók" holmija, amerikai villák és családi otthonok kandalló-párkányain találnak helyet.

Egy hatalmas *ludwigsburgi* váza finoman festett tájképeivel a kora Napoleoni időszak jellegzetes képviselője. Biedermeier ízlésben felterített uzsonnaasztalra keresve sem lehetne illőbbet találni, mint aminő egy négyszemélyes schlaggenwaldi kávéskészlet, fekete tájképekkel. Mellette néhány igen jó csésze ugyanabból a gyárból eszünkbe juttatja, hogy voltak idők, amikor a schlaggenwaldi készítmények mindjárt a bécsiek után következtek.

Érdekesek a Tatán festett bécsi és cseh porcellánok, amelyeket eddig alig méltattak figyelemre.

Nem mulaszthatjuk el, hogy a régiek mellett a kerámika újabb készítményeire fel ne hívjuk a figyelmet. Az utolsó évtizedek tapasztalatai megmutatták, miként válhat a ma még használati tárgyként a boltokban árult holmi rövid idő alatt a gyüjtés tárgyává. A jó szimatú *collectioneur* nem mulasztja el, hogy a *ma* terméséből megszerezze azt, ami előreláthatólag *maradandóbecsű*, akkor, mikor még potom áron megkapható.

A népművészet kedvelője a textiliák között kitünő régi varrottasokra talál. Itt is helyén van a figyelmeztetés: addig kell gyüjteni, amíg bőven van anyag. Nem kell prófétának lenni hozzá, hogy megmondhassuk, nincs messze az idő, amikor a népies hímzések forrásai teljesen elapadnak s a ma méltatlanul alacsony árak megsokszorozódnak. A szövöttneműek sorában sok a szép keleti szőnyeg. Hogy köztük kiváló ritkaságok találhatók, az természetes, amikor néhai Tornai Gyula atelierjének berendezése kerül eladásra. Aki eltekint a példányok hibátlanságától és nem sajnálja a javítás költségeit, olyan ritkaságokat szerezhet jutányos árakon, aminők a budapesti piacon már alig fordulnak elő.

A bútorok nagy tömege minden igényt kielégíthet. A XVIII. század stílusai, az empire és a biedermeier jelentékeny darabokkal szerepelnek. Tekintve, hogy az iparművészek a régóta keresett új bútorstílust rengeteg kísérletezés után sem tudták megcsinálni, mindenki legszívesebben tér vissza a régi, jól bevált, jellegzetes formákhoz.

A vegyesek között ismét felbukkannak a régi kedves állóórák. Van köztük hazai mestertől való is. A kisebb lakásművészeti tárgyaknak és nippeknek e csoportban egész tömege kerül kalapács alá.

Ezúttal is rendelkezésre áll egy könyvtárra való válogatott könyv. Az olcsó árak nagy vonzóerőt gyakorolnak az irodalom kedvelőire. Ebben s az anyag változatos tartalmában rejlik könyvárveréseink sikerének titka. Habár az alacsony árak miatt a könyvek után alig remélhet hasznot az Árverési csarnok, mégis igyekszik a közönség fokozódó igényeit e tekintetben is kielégíteni, abban a biztos tudatban, hogy a könyvvásárral a kultúrának tesz szolgálatot.

Balatonalmádi gyógyfürdő

Vasutállomás
Posta
Táviró
Távbeszélő

Főidény:
Június 16-tól augusztus 31-ig

Részletes hirdetés e katalógus 46 oldalán!

SZILÁRD VILMOS

BUDAPEST IV,
MÁRIA VALERIA-UTCA 7
(Hungária-szállodával szemben)
TELEFON: 813—60

RÉGISÉGEK

NÉPMŰVÉSZETI RITKASÁGOK
METSZETEK — KERETEK

A MÜGYÜJTÖ

MŰVÉSZETI ÉS MŰKERESKEDELMI
HAVI FOLYÓIRAT

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
IV., Mária Valéria-u. 7. Tel.: 813-60
Évi előfizetési díj 10 pengő

Szerkeszti:
Szilárd Vilmos

Képek berámázása
a legegyszerűbbtől a legfinomabb kivitelig
WINKLE NÁNDOR
67 éve fennálló cég villamos üzemű műhelyében szolíd kivitelben,
jutányos áron készül

Műkereskedés: IV., Váci-utca 2. szám. Telefon 830—32.
Műhely: IV. ker., Váci-utca 54. szám. Telefon 840—48.

a) *Festmények.*

	Kikiáltási ár pengőben
1. Buddha imádása. Olajf. 248×201. J. l. j.	7.000
(Illusztrálva a II. táblán.)	
2. A hit diadala. Olajf. 132×70. J. l. j.	4.000
3. Keleti táncosnő. Olajf. 130×86. J. l. b.	4.000
(Illusztrálva a IV. táblán.)	
4. Rézárus. Olajf. 130×74. J. l. j.	800
5. Hindu temlom. Olajf. 130×70.	300
6. A rézárus. Olajf. 136×86.	4.000
7. Jézus imádása. Olajf. Másolat Tiepolo után. 134×74.	400
8. Szórakozás a hindu kertben. Olajf. 131×88.	150
9. Kínai anya. Olajf., vázlat. 72×65.	—
10. Nő virágokkal. Olajf. 80×65.	150
11. Menmyezetvázlat. Olajf.	100
12. Kelet kincsei. Olajf. 140×100.	3.000
13. Szép szerecsen. Olajf. 95×70. J. f. j.	2.000
14. Kínai mese. Olajf. 110×95.	1.500
15. Nő mécsessel. Olajf. 65×50.	60
16. A termékenység istennője. Olajf. 132×91.	400
17. Sisakos vitéz. Olajf. 52×40. J. f. j.	250
18. Salome. Olajf. 153×124. J. l. b.	6.000
(Illusztrálva az V. táblán.)	
19. Loyis, a szerecsen. Olajf. 72×62. J. l. b.	400
20. Hindu fővezér. Olajf. 65×46. J. f. j.	300
21. Indiai kertrészlet. Olajf. 60×49.	—
22. Önarckép. Olajf. 103×90.	400
23. Hindu férfi. Olajf. 88×80.	300
24. Hindu bűvész. Olajf. 65×43.	—
25. Zsuzsánna a fürdőben. Olajf. 154×125.	5.000
26. Keleti nő virággal. Olajf. 100×70.	600
27. Áldozás. Olajf. 130×70.	400
28. Öreg keleti férfi. Olajf. 98×70.	500
29. Tavasz. Olajf. 44×24.	60
30. Kínai ablak. Olajf., vázlat. 45×26.	—
31. Keleti nő vázával. Olajf. 11×7.	—
32. Japáni nő. Olajf. 35×25.	300
(Illusztrálva a címlapon.)	

	Kikiáltási ár pengőben
33. Tájképvázlat. Olajf. 16×10.	—
34. Kertrészlet. Olajf. 40×32.	—
35. Tájképvázlat. Olajf. 16×10.	—
36. A kicsúfolt eunuch. Olajf. 24×22	200
37. Kolostorkert. Olajf. 71×57	150
38. Tanulmány. Olajf. 68×56.	—
39. Szerecsen nő konyhában. Olajf. 60×50.	200
40. Ádám álma. Olajf.	—
41. Kiűzetés a paradicsomból. Olajf.	150
42. Erdőrészlet. Olajf. 20×9.	—
43. Faunok női akttal. Olajf., vázlat. 24×19.	—
44. Női akt. Olajf. 54×39.	—
45. A bosszú angyala. Olajf., vázlat. 22×17.	—
46. Kínai vizió. Olajf. 140×126. J. l. b.	5.000
47. Hindu herceg. Olajf. 96×65.	300
48. Vöröshajú nő. Olajf. 77×45.	80
49. Interieur. Olajf., vázlat. 56×37.	—
50. Én és a gondolataim. Olajf. 115×110.	6.000
(Illusztrálva az I. táblán.)	
51. Hölgy lanttal. Olajf. 57×36.	200
52. Önarckép. Olajf. 66×52.	500
53. Hindu férfi akttal. Olajf. vázlat. 58×37.	—
54. Papucsvásár. Olajf. 70×48.	300
55. Incselkedés. Olajf. 105×62. J. f. j.	800
(Illusztrálva a IV. táblán.)	
56. Tavasz. Olajf., vázlat. 80×60.	—
57. Hindu táncosnő. Olajf. 100×90.	2.000
58. Kertrészlet. Olajf. 75×56.	100
59. Háremben. Olajf. 125×70.	400
60. Tetoválás. Olajf. 35×30.	500
61. Keleti templom. Olajf. 50×32.	200
62. Keleti utcarészlet. Olajf. 48×33.	100
63. Hódolás. Olajf. 197×92.	500
64. A menyasszony tánca. Olajf. 215×140	6.000
65. A dögvész. Olajf. 242×132.	10.000
(Illusztrálva a III. táblán.)	
66. Halott hindu. Olajf. 100×64. J. l. j.	120
67. Hindu templom. Olajf. 170×147.	4.000
68. Női akt. Olajf. 100×57.	—
69. Hindu templom. Olajf. 75×57.	—
70. Pallas-Athene. Olajf. 60×50.	300
71. Tanulmány. Olajf. 70×60.	150
72. Zenélő hindu. Olajf. 78×48.	—
73. A fantom és a nő. Olajf. 140×120.	1.500
74. Ördögök sziklája. Olajf. 100×90.	1.000
75. Hindu templom. Olajf. 45×35.	—
76. Keleti nő képmása. Olajf. 42×26.	—
77. Az ajándék. Olajf. 137×100.	800
78. Salome vacsorája. Vízf. 69×20.	—
79. Szerecsen nő. Olajf. 70×50	300
80. Keleti zenész. Olajf. 103×60.	400
81. Zenélő keleti nő. Olajf. 70×50.	300

RUCZ GYULA régiség- és műkereskedő. Antik és modern festmények. Budapest, IX., Lónyay-utca 23. sz. Az állami árverési csarnokkal szemben. Telefon: Automata 862-28.

	Kikiáltási ár pengőben
82. Dédy. Olajf. 37×26.	—
83. Himalája-részlet. Olajf., vázlat. 18×25.	—
84. Női fej. Olajf. 50×38.	—
85. Indiai utcarészlet. Olajf. 58×35.	—
86. Vöröshajú nő. Olajf. 44×35.	80
87. Assisa. Olajf. 88×82.	300
88. Táncosnő. Olajf. 80×70.	300
(Illusztrálva az V. táblán.)	
89. A pestis. Olajf. 52×37.	—
90. Hindu kígyóbűvölő. Olajf. 153×125. J. l. j.	5.000
91. A hárem fürdője. Olajf. 85×69.	200
92. Jóslás a kórán szerint. Olajf. 137×120. J. f. j.	1.500
93. Keleti nő. Olajf. 75×55. J. f. j.	500
94. Keleti utcarészlet. Vízf., vázlat. 36×21. J. l. j.	—
95. Férfiképmás. Olajf. 40×30.	50
96. Bűnösök. Olajf. 30×25.	500
(Illusztrálva a VII. táblán.)	
97. Három grácia. Olajf., vázlat. 20×10.	—
98. Meglepett tengerlakók. Olajf. 55×69.	500
99. Utcarészlet. Olajf. 45×40. J. l. b.	150
(Illusztrálva a VII. táblán.)	
100. Önarckép. Olajf. 83×63.	3.000
101. Fürdés előtt. Olajf. 66×66.	150
102. A szent híd. Olajf. 70×56.	100
103. Keleti Kleopatra. Olajf. 145×115.	600
104. Zenélő keleti nő. Olajf. 93×82.	200
105. Szirének. Olajf. 98×69	—
106. Szirének. Olajf. 51×52.	—
107. Női akt. Olajf., vázlat. 50×33.	—
108. Kínai ablak. Olajf., vázlat. 24×34.	—
109. Faun nőkkel. Olajf., vázlat. 15×10.	—
110. Hindu templom belseje. Olajf., vázlat. 33×20.	—
111. Hindu férfi. Olajf. 86×65. J. f. j.	1.000
112. Szerecsen nő. Olajf. 83×61.	400
113. Salome. Vízf., vázlat. 58×45.	—
114. A kicsúfolt eunuch. Olajf. 150×145	5.000
115. Tanulmány. Olajf. 160×121.	200
116. Lantmadár. Olajf. 56×46.	—
117. Szórakozás a háremben. 140×100.	800
(Illusztrálva a VI. táblán.)	
118. Ezt vegye meg. Olajf. 145×95.	3.000
(Illusztrálva a VI. táblán.)	
119. Assisa. Olajf. 33×29.	200
120. Hindu templom. Olajf., vázlat. 50×35.	—
121. Granadai utcarészlet. Olajf. 39×22. J. l. b.	400
122. Olasz szépség. Olajfestmény. 27×22.	—

b) *Keletázsiai tárgyak, textiliák stb.*

Kikiáltási ár pengőben

123. *Fiókos szekrény* diófából, hajlított fedőlappal, berakott díszítéssel 300
124. *Kaukázusi imaszőnyeg. XIX.* sz. 105×100 45
125. *Könyvszekrény,* faragott és festett fa. Tornai Gyula tervei szerint 250
126. *Spanyol férfiruha* (kabát, mellény, nadrág, ing és kalap) 60
127. *Karosszék diófából,* berakott díszítéssel 180
128. *Templomi zászló* brokátból, festett szentekkel . . . 12
129. *Stola* brokátból 15
130. *Papucs* glotból. Kína. Egy pár 10
131. *Felsőkabát.* Kaukázus 10
132. *Pirotti szőnyeg.* 360×320 500
133. *Selyemkendő* rojtokkal 10
134. *Miseruha bélése.* Selyembrokát 35
135. *Szumák kerevettakaró.* 300×200 500
136. *Férfiruha* glotból. Arab 10
137. *Oltárterítő,* hímzett 30
138. *Támlásszék* diófából, berakott díszítéssel. 4 darab . . 300
139. *Kimono* 60
140. *Miseruha egy része* 6
141. *Sirász összekötő.* 145×95 150
142. *Katrinca.* Turkesztán 12
143. *Keleti összekötőszőnyeg.* 145×100 160
144. *Indiai selyem* 18
145. *Selyemöv.* Japán 40
146. *Anatol összekötő,* XIX. sz. eleje. 150×100 50
147. *Kötény,* gazdagon hímezve. Orosz 35
148. *Sirász összekötő.* 152×100 200
149. *Selyemruha* hímezve. India 20
150. *Terítő.* Turkesztán 8
151. *Csizma* bőrből, színes hímzéssel. Keleti. Egy pár . . 20
152. *Selyemnadrág,* gazdagon hímezve. India 30
153. *Kaukázusi futószőnyeg.* 305×88 120
154. *Szamarkandszőnyeg.* 280×140 240
155. *Miseruha* brokátból 20
156. *Miseruha.* Aranybrokát 35
157. *Jordesszőnyeg.* XVIII. század. 230×120 80
158. *Jordes összekötő.* XVIII. század. 205×120 60
159. *Kaukázusi összekötő.* 120×95 50
160. *Kimono.* Japán 10
161. *Bochara összekötő.* 115×70 180
162. *Senyei,* Faun. Gipszszobor, állvánnyal 80
163. *Szoknya* selyemből, gazdagon hímezve. Japán . . . 40
164. *Függőlámpa* bronzlemezből, áttört díszítéssel. India . 150
165. *Falitükör* fakeretben, domborított rézveretekkel . . 25
166. *Kis hímzett asztalterítő.* Japán 10
167. *Szalónbútorkészlet* faragott fából, brokáttal kárpitozva. (Pamlag, 2 karosszék és 1 asztal) 200
168. *Indiai mellény* 10
169. *Indiai mellény* 15
170. *Indiai mellény* 15
171. *Tálca.* Kasmirlakk. India 35

	Kikiáltási ár pengőben
172. *Keleti mellény*	5
173. *Spanyol mellény*	15
174. *Sirasz összekötő.* 195×125	120
175. *Kis terítő* selyemből, gazdagon hímezve. Kína	25
176. *Sekretär* feketére pácolt fából, gyöngyház- és teknőcberakással. (A család tudomása szerint Makart hagyatékából)	1.000
177. *Nyeregtakaró* fémszálakkal hímezve. Kína	25
178. *Japán páncél*	150
179. *Kerektálca* rézből, domború díszítéssel. Török	60
180. *Kuba összekötő.* XVIII. sz. 190×100	400
(Illusztrálva a VIII. táblán.)	
181. *Ecsettartó* bambuszfából, faragott díszítéssel. Kína	50
182. *Szögletes asztalka,* faragott díszítéssel. India	20
183. *Kaukázusi összekötő.* 200×100	250
184. *Páva* bronzból, arany- és ezüstberakással. India	40
185. *Alacsony szögletes asztal.* Kasmirlakk. India	100
186. *Jordes összekötő.* XIX. sz. vége. 150×100	80
187. *Kerektálca* rézből, vésett díszítéssel. India	120
188. *Nagy kétajtós szekrény,* faragott és festett fából. Tornai Gyula tervei szerint	500
189. *Kétoszlopos imaszőnyeg.* 130×90	160
190. *Ruhadísz* selyemből. Kína	18
191. *Jordes imaszőnyeg.* XIX. sz. I. fele. 140×90	140
192. *Kis terítő.* India	18
193. *Kerektálca* rézből, domborított díszítéssel. Török	45
194. *Szalónbútorkészlet,* faragott és aranyozott fa. (1 kis pamlag és 2 támlásszék)	180
195. *Mosdó* diófából, márványlappal. Tornai Gyula festette díszítéssel	100
196. *Korsó és tál* rézből. India	40
197. *Felsőkabát* vászonból. Arab	10
198. *Anatol imaszőnyeg.* XIX. sz. eleje. 90×85	40
199. *Zsúrasztal* tölgyfából, alsórésze berakott díszítéssel	80
200. *Kula összekötő.* XVIII. sz. vége. 180×100	120
201. *Bőrkabát, lábszárvédő és kalap.* Spanyol	40
202. *Szamarkandszőnyeg.* 300×160	200
203. *Szumák összekötő.* 175×125	80
204. *Indiai terítő*	8
205. *Függönyszárny.* Turkesztán	30
206. *Kis siraszszőnyeg.* 65×65	50
207. *Szumakszőnyeg.* XVIII. sz. 265×185	200
208. *Kazak összekötő.* 170×110	100
209. *Kis siraszszőnyeg.* 70×60	50
210. *Papucs* glotból. Kína. Egy pár	10
211. *Kabát* glotból. India	10
212. *Kabát.* Turkesztán	8
213. *Felsőkabát.* Kaukázus	10
214. *Szoknya,* hímzett selyem. Japán	20
215. *Miseruha egy része,* brokát	10
216. *Szamarkandszőnyeg,* állatmintás. 295×152	550
217. *Öv* többszínű selyemből. Japán	40
218. *Függönyszárny.* Arab	25
219. *Öv* szövetből. India	20

	Kikiáltási ár pengőben
220. *Bocharaszőnyeg.* 100×72	140
221. *Mudzsur imaszőnyeg.* 125×145	80
222. *Bocharaszőnyeg.* 100×68	160
223. *Felsőkabát.* Arab	20
224. *Felsőruha* selyemből. India	35
225. *Felsőruha* szövetből, hímezve. India	20
226. *Hamadan futószőnyeg.* 230×100	240
227. *Szamarkandszőnyeg.* 270×150	320
228. *Öv* többszínű selyemből. Japán	30
229. *Függönyszárny.* Turkesztán	10
230. *Öv* selyemből. Japán	35
231. *Afgánszőnyeg.* 385×300	500
232. *Papucs* gl'otból. Kína. Egy pár	10
233. *Felsőruha* szövetből, hímezve. India	20
234. *Palást,* hímzett selyembrokát	35
235. *Karosszék* faragott és aranyozott fából	120
236. *Kimono*	25
237. *Kis asztalka* aranyozott fából. India	30
238. *Szamarkand-szőnyeg.* 210×145	300
(Illusztrálva a VIII. táblán.)	
239. *Kis bochara-szőnyeg* XIX. sz. 100×40.	60
240. *Perzsa összekötő,* 175×125.	200
241. *Íróasztal,* ferde felnyitható lappal, fényezett cseresznyefa. 1850 körül	100
242. *Felsőkabát.* Kaukázus	28
243. *Nőikabát.* Japán	35
244. *Keleti nadrág* selyemből	10
245. *Keleti mellény*	15
246. *Csík* selyemből. Turkesztán	10
247. *Jegesmedvebőr*	280
248. *Keleti mellény*	16
249. *Miseruha egy része.* Brokát	8
250. *Kerekasztal,* mahagónifa, gazdagon berakott díszítéssel	400
251. *Ékszerdoboz* rézből, áttört és vésett díszítéssel. India	35
252. *Váza* cserépből, aranyozva. Az „Attila-kincs" egyik darabjának másolata	16
253. *Keleti hangszer*	40
254. *Papucs.* Kína. Egy pár	20
255. *Kis hímzett terítő*	15
256. *Felsőruha.* Kaukázus	40
257. *Keleti dob*	25
258. *Kováspisztoly,* rézveretű aggyal. XVIII. század	10
259. *Keleti dob*	35
260. *Füstölő* rézből. Kína	25
261. *Doboz* fedővel rézből, vésett díszítéssel. India	20
262. *Keleti vonóshangszer*	35
263. *Kováspisztoly,* rézveretű aggyal. XVIII. század	18
264. *Lótuszvirág* talapzaton. Rézből. India	35
265. *Dísztörülköző* vászonból, gazdagon hímezve. Orosz	40
266. *Ópiumpipa* kókuszdióhéjból. Kína	25
267. *Sétabot* faragott fából. India	8
268. *Kováspisztoly,* rézveretekkel. XVIII. század	10
269. *Házioltár* rézből. India	30
270. *Pluviale* brokátból. XVIII. század II. fele	200

		Kikiáltási ár pengőben
271.	*Kerek doboz fedővel,* diófából, faragott díszítéssel. India	15
272.	*Váza* rézből. Japán	25
273.	*Keleti hangszer*	35
274.	*Selyemruha,* gazdagon hímezve. India	40
275.	*Mécses* rézből. India	20
276.	*Kováspisztoly,* ezüstveretekkel. XVIII. század	25
277.	*Mécses* bronzból. India	50
278.	*Kováspisztoly,* rézveretű aggyal. XVIII. század	10
279.	*Doboz fedővel* rézből, bordás díszítéssel. India	20
280.	*Gyertyatartó* rézből. Kína. Egy pár	25
281.	*Füstölő* rézből. Kína	12
282.	*Kis terítő,* gazdagon hímezve. India	20
283.	*Hamutálacska* rézből. India	2
284.	*Kanna* vörösrézből. Tibet	25
285.	*Váza bronzból,* domború díszítéssel. India	25
286.	*Csésze* rézből, domború díszítéssel. India	3
287.	*Hamutálacska* rézből. India	2
288.	*Hamutálacska* rézből. India	2
289.	*Doboz fedővel.* Kasmirlakk. India	6
290.	*Kanna* bronzlemezből, domborított díszítéssel. Tibet	40
291.	*Keleti hangszer*	45
292.	*Ékszerdoboz* rézből, vésett díszítéssel. India	35
293.	*Papucs.* Kína. Egy pár	20
294.	*Váza* bronzból. India	20
295.	*Keleti dob*	30
296.	*Korsó és tál* rézből, felrakott díszítéssel. A korsó fedelén az indiai császár koronájával. India	40
297.	*Gyermekpapucs,* többszínű lakk. Kína. Egy pár	18
298.	*Tanulmányfej.* Plakett masszából	20
299.	*Gallér* brokátból	50
300.	*Indiai táncosnő melltartója*	12
301.	*Váza* bronzból, domború díszítéssel. India	20
302.	*Teafőző* rézből, vésett díszítéssel. India	30
303.	*Ruhadísz,* selyemhímzés. Orosz	18
304.	*Szívalakú doboz* rézből, áttört és vésett díszítéssel. India	35
305.	*Keleti hangszer*	35
306.	*Papucs.* Többszínű lakk. Kína. Egypár	20
307.	*Gyertyatartó.* Kasmirlakk. India. Egy pár	50
308.	*Csésze* kókuszdióhéjból. India	2
309.	*Meunier Constantin bronzplakettje*	10
310.	*Füstölő* bronzból. Japán	22
311	*Füstölő* rézből. Kína	15
312.	*Szeszlámpa,* alakos kivitelben	10
313.	*Hamutálacska* rézből. India	2
314.	*Kulacs* lopótökből, lakkfestéssel. India	6
315.	*Selyemruha* hímezve. India	30
316.	*Felsőkabát.* Kaukázusi	40
317.	*Dobcz fedővel* rézből, domborított díszítéssel. Nepal	15
318.	*Váza* fedővel. Kasmírlakk. India	8
319.	*Doboz* fedővel. Kasmírlakk. India	15
320.	*Hosszúkás doboz fedővel.* Kasmirlakk. India	8
321.	*Váza* fémből, rézberakással. India	20
322.	*Kimonó* brokátból. Japán	100
323.	*Hamutálacska* rézből. Japán.	2

Tornai Gyula
kiállítása 1929

	Kikiáltási ár pengőben
324. *Nagy Jorragán-szőnyeg.* 600×535	2.500
325. *Jordes összekötő,* 145×105.	90
326. *Hosszú faliszőnyeg* bársony- és brokátból	100
327. *Indiai selyemfüggöny*	100
328. *Konzolasztal* tükörrel, feketére fényezett fa, márványlappal	100
329. *Kétajtós szekrény,* faragott és aranyozott fa. Tornai Gyula tervei szerint	250
330. *Kandallóburkolat,* faragott diófa, festett üvegekkel és domborított rézlemezzel díszítve	180
331. *Palást.* Orosz	12

KÉPKERETEK

ARANYOZÁSOK

HOFFMANN FERENC

Budapest, IV., Károly-körút 28.
Telefon: 892-39. Gerlóczy-u. 5.
Telefon: 893-05. Alapítva: 1880.

Képvásárlás

előtt
felette fontos megtekinteni

Vastagh Gyula

régi kipróbált művészi szalonjában
(IV., Váci-utca 2)
legjobb magyar művészeink festményeit.

Eladás részletfizetésre is.
A hódmezővásárhelyi kerámiákból nagy készlet.

Tornai Gyula a fazekas-zsoluzsai oltárkép pályanyertese, a bécsi Wurzinger és a müncheniLöftz tanítványa, állami kiküldetésben járt Olaszországban és Németalföldön. Számtalan arczképmegrendelései daczára a genre-festést is műveli. Az országos kiállítás műtárlatán feltünt és a sorsolásra megvétetett «Páris itélete», a «Jósnő» az orsz. képz. társulat tulajdona, «A mulatság vége» magyar genre-kép, a Munkácsy-pályadíjra pedig «A kaméliás hölgy»-gyel pályázik, mivel nagyszabású képe: «Heródes lakomája» nem készült el.

Virág Béla A mesterisko-lárol. Ország világ 1886. 795. l.

Tornai Gyula, festő; szül. 1861 április 12 Györgön.

Tornai Gyula

Vas. Ujs. 1888. 692. l.
(A Művészetből.)

Az arczképezésnek a genre-képbe olvadását tünteti elő *Tornai* Gyula (Benczúr tanítványa) egy gyermek-arczképpel, mely elhagyva a megszokott formákat, egy kis gyermeket játszi kedélyességében fest le, a mint a nagy fehér medvebőrön végig fekszik, kis fejét a bozontos állat roppant fejére hajtva. A gyermeki temperamentum vonzó kifejezése ez.

K

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

OKTÓBER–NOV.

31 nap — 44. hét

29 Vasárnap	
30 Hétfő	
31 Kedd	
1 Szerda	Mindszent
2 Csütörtök	
3 Péntek	
4 Szombat	

Tornai Gula

1885 jan

65

Raymundus de Pennaforti, kánonjogtudós

arczk. II. 135.

Tornai Gyula

Irod

Japan és India. Tornai Gyula külön kiállításának tárgymutatója. Az O. M. Képzőmüvészeti Társulat Műcsarnokában. 1909 oktober. 4 r. 64. l.

okr. felh.

Krenner Josef VI. 168.

Tornai Gyula (1861-1928)

Táncoló gésa, 1906 körül
(Tánczoló gésa)
Olaj, fa 118 x 83 cm
Jelzés nélkül

Irodalom:
- The Glasgow Herald, 1907 május 30., The Standard, 1907 június 1., Sunday Times, 1907 június 2., The Crown, The Court and County families Newspaper, 1907 június 8., The Builder, 1907 június 8., The Liverpool Courir, 1907 június 10., The Bazaar, the Exchange and Mart, 1907 június 12.
- Der Leipziger, 1908 április 11., Hamburger Fremdenblatt, 1908 május 8.
- Az Újság, Henry de Lamont cikke, 1908 január
  Japán és India, Tornai Gyula külön kiállításának tárgymutatója, 1909 október
- Vasárnapi Újság, 1909 október 10. (849-850. oldal)
- Magyar Művészet, 1928. (713. oldal)
- Árverési Közlöny, Magyar Királyi Postatakarék, XLVIII 1929 április (9-10. oldal)
- Magyarság, 1929 I. 4.

Kiállítva:
- Goupil Gallery, London Regent street 5., 1907 május - június 8. tétel
- Emil Richter Kunstsalon, Drezda Prager strasse, 1907 szeptember
- Keller und Reiner Kunstsalon, Berlin, 1907 november
- Galerie Georges Petite, Párizs, 1908 január
- Pietro del Vecchio, Lipcse, 1908 március-április
- Galerie Bock, Hamburg, 1908 május
- Műcsarnok, Budapest, 1909 október. Tornai Gyula Japán és India, 115. számú kép.

Reprodukálva:
- Japán és India, Tornai Gyula külön kiállításának tárgymutatója, 1909 október, 115 számú kép.
- Gyöngyösy Nándor, A mai magyar művészet. Budapest, 1916. Képzőművészeti anthológia. 39. oldal

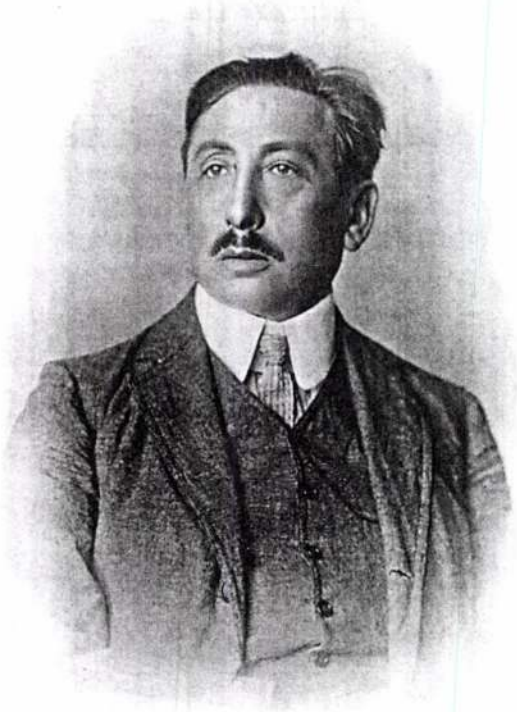

Tornai Gyula (archív fotó)

"1905 szeptember havában partraszállott Yokohamában, honnan rövidesen átköltözködik Tokióba."- olvasható az 1909-es Műcsarnokban megrendezett kiállítás bevezetőjében. (Ez látszik a legmegbízhatóbb forrásnak a megannyi egzotikumra éhező cikkíróval szemben, itt Tornai Gyula ugyanis személyes képmagyarázataival látta el a füzetet, s az előszó is a művész közlése alapján készült.) Keleti útja során 16 hónap alatt körbejárta az egész szigetországot, majd

22.▶
Tornai Gyula (1861-1928)

Táncoló gésa, 1906 körül
(Tánczoló gésa)
Olaj, fa 118 x 83 cm
Jelzés nélkül
Kikiáltási ár: 1.600.000 Ft

Tornai Gyula: Gésaház Tokióban

Indiába utazott. A Táncoló gésát ebben az időszakban készíthette, melyet 1907-ben már Londonban VII. Edward személyesen láthatott, sőt talán el is gondolkozott azon, vajon képünket, avagy egy másik, gésákat ábrázoló festményt vásároljon meg gyűjteményébe. (Az utóbbi mellett döntött.)

Tornai Gyula, míg képei egyik európai városból a másikba vándoroltak, visszatért Indiába, ahonnan- a szóbeszéd szerint - a keleti ételek, a furcsa étkezési szokások, de főleg az Indiában oly közkedvelt csemege, a záptojás tudta csak hazaterelni a művészt. Ezalatt a képek megjárták Londont, Drezdát, Berlint, Párizst, Lipcsét és Hamburgot. A 77 darabból elkelt 33, de a budapesti nagy kiállításra újra gyarapodott a kollekció. Tornai szorgosan gyűjtötte a kiállításokról világszerte megjelent cikkeket, ennek köszönhetően szerezhetünk tudomást a *Táncoló gésa* útjáról is. A megkapó jelenség az újságírókra is mély benyomást gyakorolhatott, mert számos tudósításban cím szerint is említették. A kép nagy valószínűséggel, itthon, az 1909-es kiállításon kelt el. (Később ilyen című tétel nem szerepelt sem az 1917-es Nemzeti Szalon tárlatán, sem az 1929-es Hagyatéki aukción. Bár egy reprodukción 1916-ban még feltűnt Gyöngyösy Nándor Képzőművészeti almanachjában, de további sorsa ismeretlen.)

A képek útját egész Európában dicsérő s a művészt méltató cikkek kísérték. Vajon mitől volt Tornai ennyire népszerű már a maga korában is? Magas rangú támogatói és megrendelői között maharadzsák és miniszterek is voltak. A vándorkiállítások megszervezésével a művész menedzseri profizmusról is tanúbizonyságot tett, és nem elhanyagolható az a tény sem, hogy megtalálta a hangot a nagyközönség felé is. Tornai tökéletesen ötvözte az idegen kultúrák iránti lelkesedését az európai, akadémikus művészi felfogással. Keleten a nyugati előadásmód, Európában pedig a keleti téma tette sikeressé a művészt. Tornai Gyula személyiségét mániákus gyűjtő- és utazó szenvedélye gazdagította, amely szükséges volt ahhoz, hogy képei tényleg hitelessé váljanak. Észak-Afrika, majd Ázsia népei, művészetének motívumai, és formái mintha megbabonázták volna a festőt. Vásznairól e kultúrák iránti őszinte és ösztönös rajongás árad. "Nem szabad ezeket a képeket a tudományosságra törekvő Keletkutató szemével nézni. Nem szabad bennük néprajzi igazságokat keresni.(...) A sok színes ruhadarabot úgy akasztotta modelljeire, ahogy éppen egyéni ösztöne sugalmazta."

Tornai Gyula gésái, talán a művész e témában a valóságot hűen bemutató szándéka miatt mégis realisztikusabb hangulatot keltenek. Beszámolóiban, képeihez fűzött magyarázataiban, próbálta megértetni és megismertetni az európai szemlélőkkel a gésák életét. *A teaházak Kiotóban* című festményéhez hozzáfűzi: "Csak a Japánban járt ember tudja, hogy mi a teaház és az európai hiedelembe hamisan van

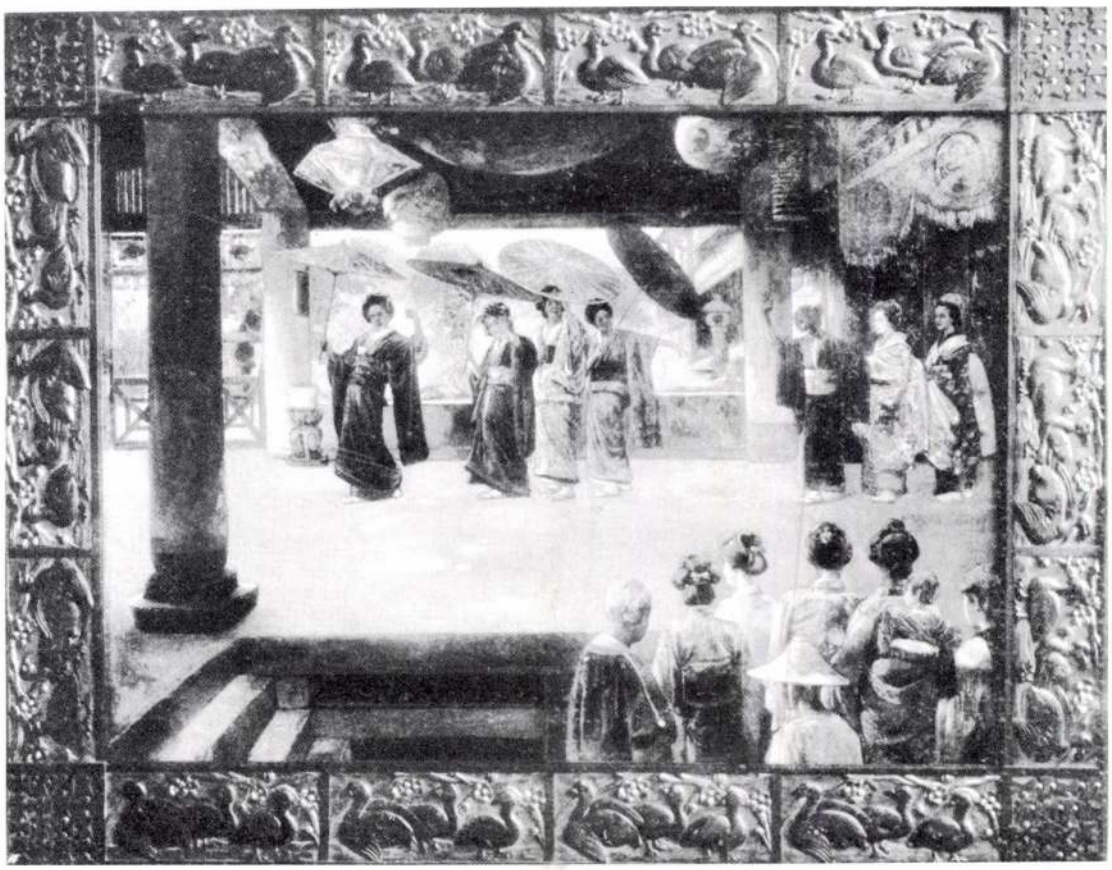

Tornai Gyula: Rhododendron-táncünnep

beállítva ez a mulatóház, s a Japánban járt ember sem tudja jól jellemezni, mert nincs európában semmi, amihez hasonlíthatná. A gésa tánczosnő, artistanő és szolgáló, van köztük elsőrangú tehetség s a gésaház, a hol zenével, fürdővel, ebéddel, táncz- és zene-produkciókkal szolgálnak, éppenséggel nem olyan erkölcstelen tanya, a milyennek európai félreértői képzelik. Sajátságos szabadság és sajátságos konvenczió uralkodik benne s a gésa semmivel sem megközelíthetőbb, mint másutt pl. az artistanő, aki a maga hangulatának, szenvedelmének, kedvtelésének ura." (Hasonlóan tiszteletteljes -a valóságot bemutatni törekvő- képei a *Gésa*, avagy *Japáni nő*, a *Gésaház Tokióban*, vagy a *Rhododendron táncünnep*.)

A *Táncoló gésa* mozdulatában, - bár egy mozdulatsor kimerevített pillanatát láthatjuk csak -, könnyedség és belső lelki finomság rejlik, mintha csak integetne felénk. Alakja szinte kitapintható valóságban érzékelhető. Az aprólékos, anyagszerűen megmunkált tarka kimonó, a világos testrészek (a vastagabban felrakott festékfoltok) szinte kiugrasztják az alakot a lazúros áttetsző háttérből.

A művész, képeinek születésekor a legapróbb részletekre, így a művét befejezetté tevő keretre is gondos figyelmet fordított. A *Táncoló gésá*t körülölelő kereten két jellegzetes forma ismétlődik, ezek tartalma az előző tulajdonos szíves közlése szerint a következő: A kerek alakzat (mitsutomoe), azaz három harcos, vagy a harcoló elemek néven ismert, a természet körforgását jelképezik. Ezek között spirális alakzatok helyezkednek el (kagyló, vagy kagylókürt).
A kagyló a szerelmet és a beavatást, a kagylókürt a bölcsességet osztó Buddha hangját, a (szamszára) létkörforgás feletti győzelmet jelentik. A keretbe vésett apró pontok talán csillagok, az istenség jelenlétét, az örökkévalóságot és a reményt fejezik ki.

A képet a mesteri fafaragvánnyal összekapcsolva, a táncot lejtő gésa alakja mögött mélyebb összefüggések világát sejthetjük meg. Beszédes mozdulatával talán épp ugyanarról mesél nekünk mint a díszes keret.

F.K.

Csók István (1865-1961)

Ábrándozás
Olaj, vászon 73 x 78 cm
Jelezve balra lent: Csók 95

Irodalom:

- Csók Istvánra vonatkozó általános szakirodalom
- Csók István: Emlékezéseim. Bp. 1945., 1990.
- OMKT, Nemzeti Szalon, Ernst Múzeum és más kiállítóhelyek katalógusai
- Lázár Béla: Csók István. Budapest, 1921.
- Csók István emlékkiállítás, MNG 1965. Katalógus szerk.: Telepy Katalin.
- Hollósy Simon levele "Kedves Barátom" megszólítással (értelmezés alapján Thorma Jánoshoz), München, 1895. június 8. MNG Adattár 3546/939.
- Székely András: Csók István. Budapest, 1977.

"1895 februárjában két utas hagyta el Münchent. Egyik volt Báthory, mint valami begubózott lepke, erősen bepakolva utazott Párizs felé, hogy színes szárnyait csillogtassa a májusi Salonban. A másik jómagam, ki dideregve, fázva húzódtam bundámba és siettem haza Egresre, hogy pihenjek s helyrejöjjenek kimerült idegeim. Mikor hazaértem, édesanyám kisírt szemekkel fogadott. Apám nagybeteg lett elutazásom óta. Már múlt ősszel majd elvitte a szíve, ez a nagy, nemes szív. Oh, milyen üres lett a világ, mikor eltemettük!"

E sorokkal kezdi az 1895-ös év eseményeinek leírását Csók István 1945-ben napvilágot látott emlékezéseiben. És nem véletlenül: a *Báthory* sorsa, hazai félsikere - kimaradása a milleniumi vásárlásból - édesapja halálával párosulva alapjaiban rendítette meg életének derűs folyását. Az addig anyagi gondoktól menten, kizárólag belső, művészi indítékaira hallgató festő rákényszerült a pénzkeresésre:

"De miután egyéb jövedelmi forrásom nincs, mint a képfestés, időm nagy részét jövőben eladható képek készítésére kell áldoznom, hogy aztán az így szerzett pénzen megvalósíthassam művészi álmaimat. Ez még nem azt jelenti, vigasztaltam magam, hogy ezek a képek nem lehetnek művészi alkotások, amellett, hogy pénzt, esetleg sok pénzt is hoznak a házhoz."

1895 folyamán Csók részben idehaza, Budapesten és a Dunántúlon, részben újra Münchenben dolgozik. Június 8-án Hollósy Simon említi egy Thormához írott levelében, hogy barátjuk ismét a bajor fővárosban van, és "képét" - nyílván a *Báthory Erzsébet*et - külön belépti díj mellett szándékszik kiállítani. Ő is észreveszi, hogy "ez a fiú megváltozott", de magyarázólag hozzáteszi azt is, hogy "sok áldozatot hozott tisztességes törekvés és szorgalommal a művészetnek, az ambitiojának". A *Báthory Erzsébet*et Csók korai évei főművének tekintette.

Minden bizonnyal a pénzkeresési céllal (is) festett 1895-ös képek közé tartozik a hangulatos környezetbe helyezett, vonzó fiatal nőt ábrázoló *Ábrándozás* - eredeti címén talán *Zsoltároskönyv* - is. A mindmáig érintetlen állapotban megőrzött kép eredeti vakkeretén, a müncheni keretező bélyegzője mellett, ceruzával a következő felírás olvasható: "Csók Schwanthaler str. 54/II." Vagyis a keretlécet biztosan Münchenben vásárolta Csók, és biztosan Ő vásárolta, és nagy valószínűséggel ott festette a képet is.

A Bastien-Lepage-i hatás, az úgynevezett "finom naturalizmus" részletező, világos színekkel felrakott, javarészt melankolikus hangulatú stílusa Csókra is, és a Münchenben, ill. Párizsban dolgozó magyar festőkre is jellemző volt. A műfaj nem volt idegen Csók számára, az 1895-ös évben több hasonló témájú képet is festett,[1] talán megrendelésre is, az egyik *Merengés* címen ugyancsak egy ablakban ülő leánykát ábrázol, és a rossz reprodukcióból is kiderül, hogy fénykezelése a müncheni korszakot jellemzi (Ernst aukció, 1934. február, 95. tétel).

Stíluskritikai szempontból az *Ábrándozás* jól illusztrálja azt a fejlődési folyamatot, melynek során Csók a Julian Akadémián elsajátított finom naturalizmustól eljutott az 1900-as évek dekorativizmusáig. A távolba néző, merengő fiatal nő feje még a korábbi finom ecsetvonásokkal készült, arckifejezése, a profil tiszta vonala pedig oly mértékben emlékeztet Báthory Erzsébetre, hogy elképzelhető, egyazon, az emlékiratokban is megörökített müncheni modellről készülhetett mindkét kép. A ruha, különösen a vörös nyakcsokor és a fehér blúz, valamint a kép jobb szélén látható növények ábrázolása viszont már a széles ecsettel, expresszszív, erős színfoltokkal dolgozó huszadik századi mestert előlegezi, akinek nem véletlenül kívánta a jó szemű Hollósy abban az 1895-ös levélben "hogy megfelelő elismerésben részesüljön."

B.J.

TORNAI GYULA

GYÜJTEMÉNYES
KIÁLLITÁSÁNAK

KATALOGUSA

1917. MÁRCIUS HÓ.

A kiállításon látható butorokat és faragott képkereteket Tornai Gyula festőművész tervei szerint készitette **Hajts Jakab műbutorgyáros Budapest, VII., Kerepesi-ut 60.** Telefon 96—24. (Az uj lóversenytérrel szemben.)

60. Gyógykezelés a korán szerint.

A NEMZETI SZALON IGAZGATÓSÁGA:

ELNÖK:
gróf Andrássy Gyula v. b. t. t.

ALELNÖKÖK:
Molnár Viktor
ny. államtitkár

Horvai János
szobrászművész

IGAZGATÓ
Déry Béla

IGAZGATÓSÁGI TAGOK:
Horthy Béla
Gellért Jenő
Katona Nándor
Kézdi Kovács László

MŰTÁROS:
Kató Kálmán

TITKÁR:
Bende János

ÜGYÉSZ:
Dr. Képessy József

PÉNZTÁROS:
Weiser Kálmán

1. Fürdő után.
2. Dilvárai szent fal.
3. Japán maszk.
4. Pihenés.
5. Gondolatokban.
6. Papagájok.
7. Raguzai részlet.
8. Serajevoi mecset főbejárata.
9. Mecsetrészlet.
10. Bánat.
11. Miért?
12. Szamurai viziója.
13. Arabs atléta.
14. Szentelt-olaj tartó.
13. Imádkozó arabs.
16. Női akt.
17. Arabs lányka.
18. Japán lány.
19. Hindu jós.
20. Madurai templomrészlet.
21. Utcza Serajevóban.
22. Villa Adria (kicsi).
23. Bosnyák fej.
24. Lépcső Raguzában.
25. Kolostor-udvar
26. Vegyeskereskedés.

58 Zsuzsanna a fürdőben.

56. Pusztulás.

27. Purii főtemplom.
28. Trombitás.
29. Arabs fiu.
30. rdekes olvasmány.
31. Két fekete.
32. Zenész.
33. Könyöklő szerecsen.
34. Arabs réztállal.
35. Ablak előtt.
36. Nefúza.
37. Az uj ékszer.
38. Tanulmány Saloméhoz.
39. Czigány menyasszony.
40. Viszhang.
41. Tánczosnő.
42. Ájtatosság.
43. Gondolataim (önarczkép).
44. Az alku.
45. Teknősbéka, mint hosszú élet jósa (vázlat).
46. A hittérités diadala.
47. Kapu-őr.
48. Leselkedő.
49. Női képmás japán kosztümben.
50. Ijjazó.
51. A bűnösök,
52 A kicsúfolt eunuch.

53. Nirvána.
54. Salome.
55. A teknősbéka, mint hosszu élet jósa.
56. Pusztulás.
57. Tätoválás.
58. Zsuzsanna a fürdőben.
59. A kigyók.
60. Gyógykezelés a kórán szerint.
61. A csodamadár.
62. Üldözés.
63. Villa Adria (nagy)
64. Trik-Trak.
65. Sokkezü Buddha.
66. Holt tenger Lacroma szigetén.
67. «Hindu legenda» függöny-terv

A képek árai minden teremben a bejárat mellett vannak kifüggesztve.

Az eladásokat **Kató Kálmán** *műtáros közvetiti.*

54. Salome.

52. A kicsúfolt eunuch.

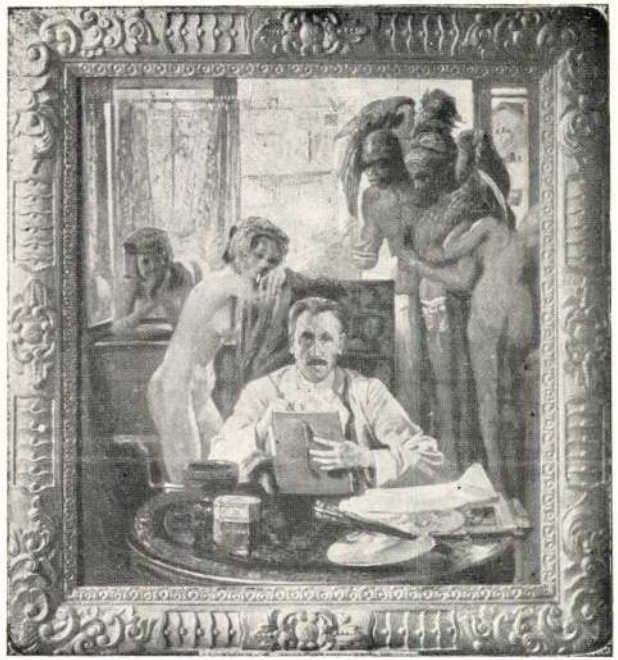

43. Gondolataim (önarckép).

49. Női képmás japá kosztümben.

51. A bűnösök.

Tornai Gula

u. 1999

~~Görög érmek V. 254.~~

Tornai Gyula

festő

† 1928. nov. 24.

67 éves korában

Yupiter megbünteti Lárát.

341. Cornelis Cornelisz van Haar-
lem

Tornai

Rákóczi Rodostóban

olaszt.

Ernst

Tornai Gyula

olaff –

a Hőpuniversitet

Mürcsenba

~~F. C. (= faciendum curavit) V. 261~~

Tornai Gunler

Egy dal. repr (Ta)

35l

used is.

Tornai Gyula

A pumi-i főtemplom

Cinpe Cax

reg. forsulatáiak mújeuna

~~Komáromvármegyei és városi Múzeum-Egyesület~~

~~Értesítője VIII. 4.~~

M.D.K.

Tornai Gyula

A Szinházi Élet Boltjában rendezett kiállitásra Kónyai Elemér magángyüjteményét bocsájtotta rendelkezésre, amelyek között, több más müvész alkotásai között szerepel Tornai Gyula alkotása is.

Müvészi magángyüjtemények c.
Szinházi Élet. Bp. 1926. május 2-8.
XVI. évf. 18. sz. 52-53. l.

Tornyai Gyula
festő

M.D.Y.

17 bajai tárlaton egy tanulmány –
fejjel és egy tájképpel szerepel.

Szabó Julia: XX. századi művek bajai magángyűjtemények ben
Művészet, 1965. február – 43 lap

Magyarország, 1928. Nov. 14.

Tornai Gyula.

*** Olasz—magyar barátsági kiállítás Szegeden.** A *Független Művészek Társaságának* olasz—magyar barátsági kiállítása nagy érdeklődés mellett nyilt meg Szegeden, a Kassszálló disztermében. A kiállítást *Somogyi* Szilveszter dr. polgármester nyitotta meg, lelkes beszédében méltatta az olasz—magyar barátság fontosságát. Mario *De Hajnal* olasz festőművész meleghangu beszéddel válaszolt a polgármesternek. A hét olasz festő közül elsősorban kell megemliteni *De Hajnalt* (Fiume), ki negyvenöt képpel szerepel. Igen hangulatosak fiumei képei. Alexandro *Pomi* velencei tájképein kivül aktjával tünik ki. Kmenso *Colucci* és Guido *Cachiaro* (Nápoly) ragyogó szineikkel Nápoly kék egét varázsolják elénk, Romolo *Vnoucek*, Domenico *De Bernardi* felhős tengeri képei jó példája az olasz művészet szinvonalának. A magyar művészek is szép anyaggal vonultak fel, *Tornai* Gyula négy keleti témáju képpel, *Náray* Aurél kettő, *Kiss-Farkas* Imre kilenc kiváló képpel szerepel, vitéz *Pataky* Ferenc kitünő grafikái és festményei, ifj. *Gaar* Vilmos három nagyméretü képe, *Radnay* József két jó szines tájképe, *Klimó* István pasztelljei, *Krem* Mátyás, *E. Hevesi* Margit, *Csányi* Lajos, *Novinszky* Jenő, *Tót-Bartók* Jenő, *Bayer* Ágost és *Novák* Erzsi képei erősségei a kiállításnak. Szegedi festők részéről *Dinnyés* Ferenc, *Tihanyi* János Lajos, *Tóbiás* György festőművészek és *Taiszer* János szegedi szobrászművész szobraival és kitünő plakettjeivel keltett feltünést. A szegedi MANSz magyar iparművészeti munkáival, csipkéivel és varrottasaival vesz részt a kiállításon.

Tornai Gyula.

* **A Független Művészek székesfehérvári kiállítása.** Értékes kollekcióval indul hosszabb vidéki turnéra a *Független Művészek Társasága*, amely első vándorkiállítását Székesfehérvárott nyitja meg Péter-Pál napján. A nagy érdeklődéssel várt és komoly missziót akaró tárlaton *Tornai* Gyula, *Klimó*, *Kiss-Farkas*, *Radnay* József, vitéz *Pataky* Ferenc, *Fodor* Olga, *Palesch* Pál és *Csillag* József mutatnak be jelentős kollekciót. A kiállítást a város polgármestere nyitja meg ünnepi keretek között.

M.
928.
VI
26

Magyarság, 1928. Jún. 26.

8

JAPÁN ÉS INDIA

TORNAI GYULA KÜLÖN KIÁLLITÁSÁNAK TÁRGYMUTATÓJA

AZ ORSZÁGOS MAGYAR KÉPZŐMÜVÉSZETI TÁRSULAT MÜCSARNOKÁBAN
1909 OKTÓBER

A kiállított művek eladók. Eladási áraik minden terem sarkában vagy a bejárat mellett kifüggesztvék. Eladásukat kizárólag a *műtáros-hivatal* közvetíti. A vásárlás csakis akkor érvényes, ha a vevő a fizetésre feltétlenül kötelező vásárlási lapot sajátkezűleg aláírta és a vételár egynegyedét, az aláírás alkalmával készpénzben lefizette. — Az eladott műtárgyakat, a befizetést igazoló nyugta és sajátkezűleg aláírott átvételi elismervény ellenében a műtáros-hivatal *1909 október 29-ikétől kezdve adja ki a jelentkezőknek*. Az összes művek kiírt értékük erejéig *tűzkár ellen* biztosítva vannak. Az 1909. évi november hó 28-ikán túl a Műcsarnokban hagyott művekért semminemű felelősséget nem vállal a Társulat Igazgatósága.

ELŐSZÓ.

„A közönség tájékoztatása czéljából szükségesnek tartom megjegyezni, hogy összes meglevő képeimet és műtermem berendezését azért állítom ki és bocsátom áruba, mert a tavasszal esetleg több évre terjedő földkörüli utazásra indulok."

Ezt írta Tornai Gyula 1904 október havában rendezett kiállításának katalogusába, előszó gyanánt. A műszerető közönségnek élénk emlékében él még bizonyára a művész eme kiállításának nem várt sikere, midőn a mintegy 330 műtárgyból álló kiállítást, úgyszólván utolsó darabig szétkapkodta. Soha buzdítóbb sikerrel művész újabb tanulmányútra nem indulhatott. Szakított eddigi kedvencz műveinek tárgyaival, Marocco, Tunisz, Algírral. Új világba vágyott, az álmok országába, messze keletre, Indiába és Japánba. 1905 nyarán útnak is indul s midőn az első ágyúdörej elhangzott az orosz-japán háború csataterein, már India partjain festette első tanulmányait. Ez a nem várt megepetés nemhogy visszariasztotta volna a művészt Japánba való utazástól, ellenkezőleg: jobban késztette a mielőbbi odautazásra.

1905 szeptember havában partraszállott Yokohamában, honnan rövidesen átköltözködik Tokióba. Szerencséjére azonnal hatalmas pártfogóra akadt, első modellje gróf Okuma, egykori

japán miniszterelnök személyében, kinek arczképét nála rendelte meg a tokiói egyetem questurája. Okuma nevéhez fűződnek Japán összes modern intézményeinek megalapitásai. Az ő ajánlólevelei megnyitották előtte a fölkelő nap országának, az európaiak számára különben zárt kapuit. Igy jutott be Niko, Narra, Kioto, Nagoya szent helyeibe. Tizenhat hónap alatt bejárta az egész szigetországot. A győzelmi mámorban úszó japánoknál azonban mindinkább kezdtek jelentkezni az európaiak elleni gyűlölet jelei s a háború végét be sem várva, visszatért Indiába.

Négy hónap alatt bejárta a brit uralom alatt lévő Indiát hogy teljes tájékoztatást szerezzen róla.

Ez alatt tanulmányai igen felszaporodtak, úgyannyira, hogy jónak látta azok feldolgozásához azonnal hozzáfogni s befejezésük után bemutatja első hetvenhét műtárgyból álló kollekcziójáta londoni Goupil & Co. czég szalonjában, a legilletékesebb helyen kapván a leghizelgőbb kritikát. Kiállitását VII. Edward király maga kitüntette látogatásával, megvásárolván „Gésák" czimű művét. Kiállításának sikere visszhangra talál az egész európa sajtóban s igy indul tovább műveivel Páris, Berlin, Hamburg Lipcse, Drezda városaiba. E művészi góczpontokon harminczhárom műve talál vevőre, mi által gyüjteménye ujabb kiegészitésre szorult.

1907 október havában a művész a burdwani maharadzsa meghivására újból visszatér Indiába, ez alkalommal több rendbeli megbizást nyer az ottani legmagasabb körökben, tizenhat hónap alatt kiaknázza az indusok tündérországát, számos új művével, a mely Budapesten kerül első izben a nyilvánosság elé, gazdagitván kollekczióját.

Hogy művészi körútjában milyen elismeréssel fogadta művei az egész világsajtó, bizonyitják az eredetiben és egész terjedelmükben idecsatolt hirlapkivonatok.

3. R. Ő.-né arczképe (Indiai fejedelemnő viselete)

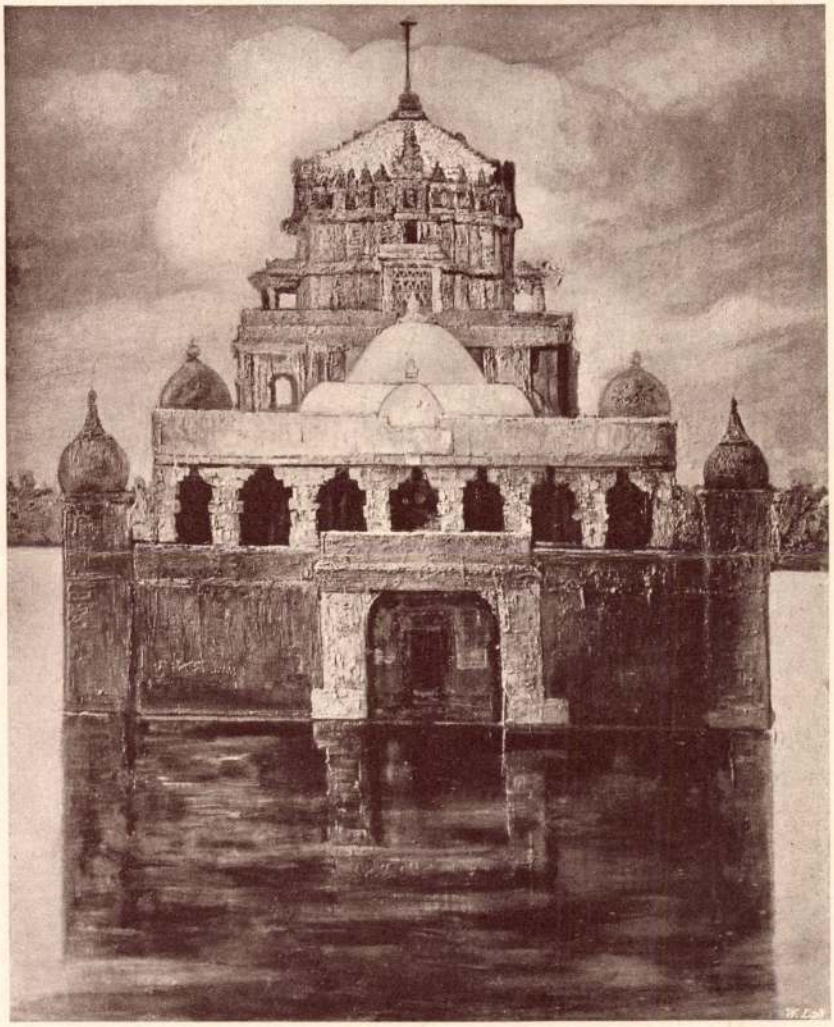

7. Dilvárai templom

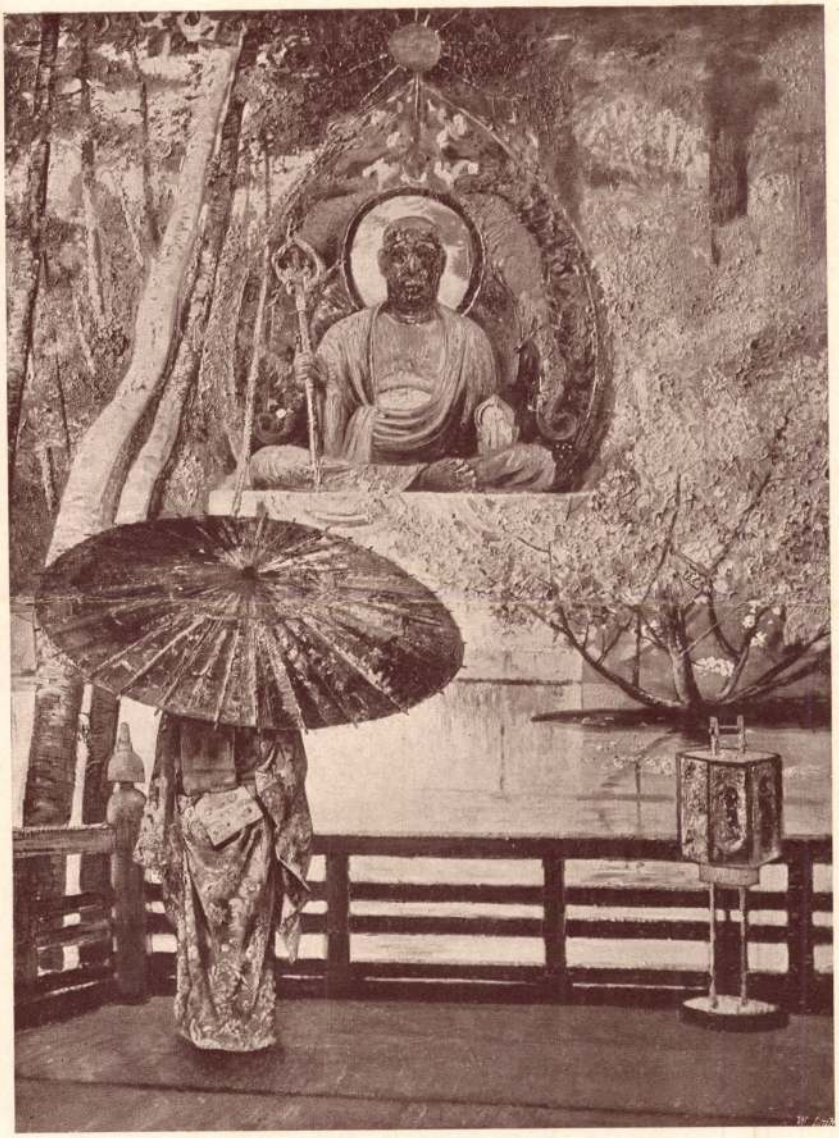

8. Cseresznyevirágzás Japánban

9. Indiai bajadér

112. Buddhizmus

115. Tánczoló gésa

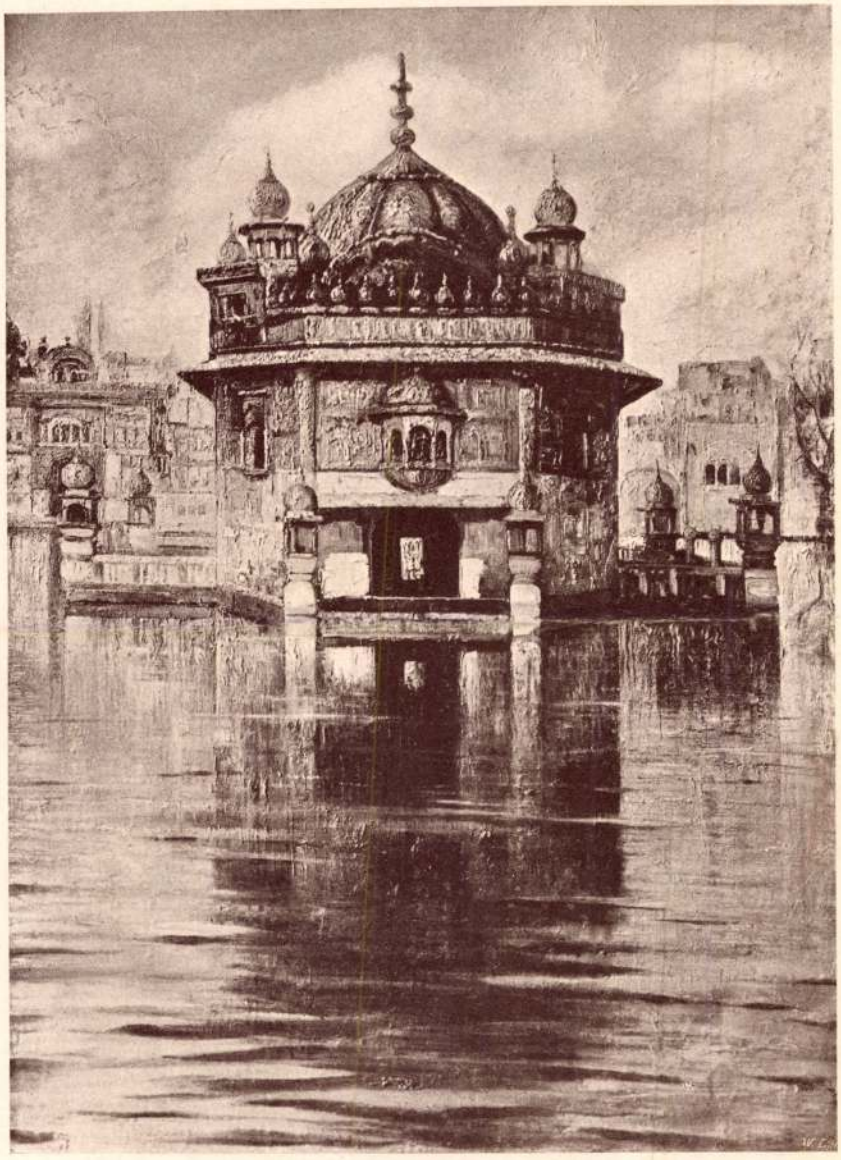

123. Aranytemplom Amrícsárban.

127. Indus jövendömondó

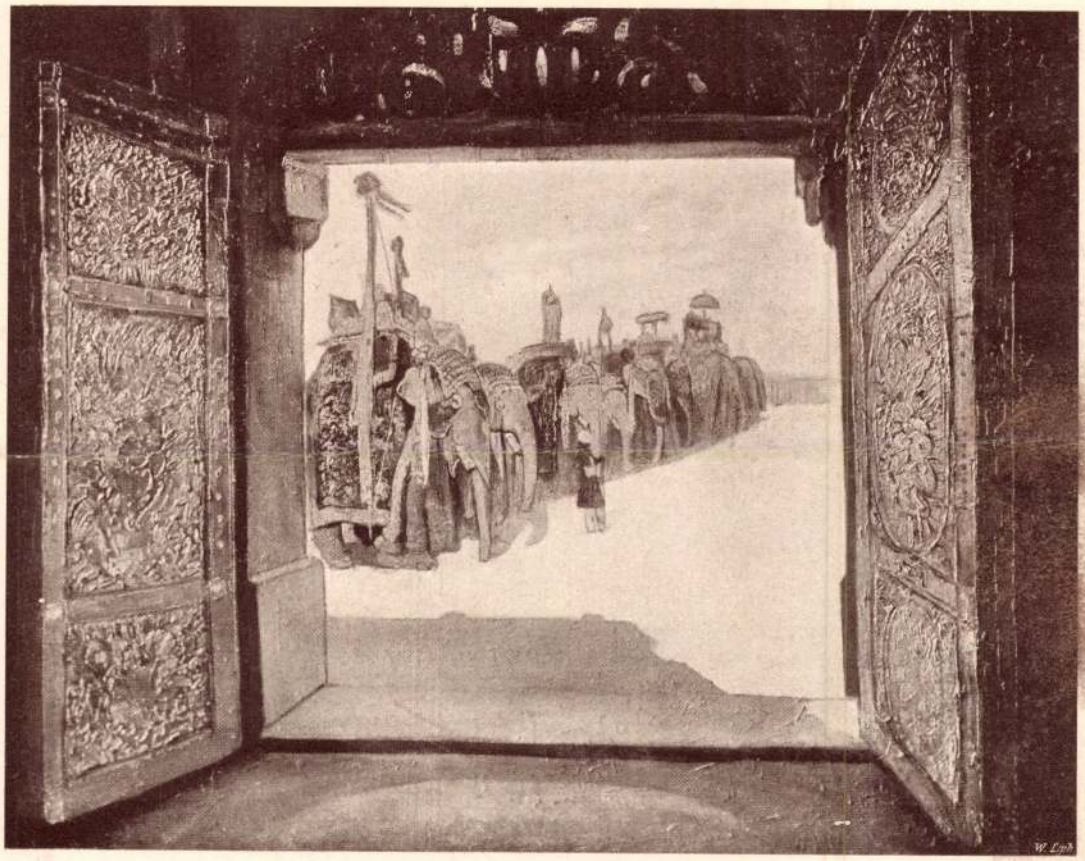

129. A burdwani maharadzsa díszelefántjai

130. „A kis gratuláns"

136. Gésaház Tokióban

145. Szent elefántok Naszikban

114. Rhododendron-tánczünnep

Tornai Gyula

festő

Kolt. kiáll. 1909

Műcsarnok

50. Előkelő látogató

I. TEREM.

1. Salome táncza (brokat mozaik) megrendelhető.

2. Fakirok önkínzása.

Madurában az önkínzás ájtatos eszelői egész nap az egyik templomban tartózkodnak. A legpokolibb önkínzásban kéjelegnek. Képünkön a hegyes szögeken mezítláb járnak s boldogok, hogy vérüket hullathatják.

3. Indiai fejedelemnő viselete. (R. Ö.-né arczképe) mgt.

4. Japán ballada.

Egy régi japán legenda inspirált e kép megfestésére. Hőse egy szamuraj-kasztbeli férfi. A régi harczososztály tagja. A szamurájok nemesi rangban voltak, a kardhordás joga és a harakiri e kasztbeliek kiváltsága volt. Ma már a néppel valamelyest összeelegyednek, de még ma is közülök való a hivatalnoki és a tisztikar többsége. A képen lanttal kezében, vár fokán ül a szamuraj. A várat környező vízből szent kapuk merednek ki. A lanton a saját tragikumát dalolja. Amolyan japán Don Juan volt. A sárkány üldözőbe fogta. Talán a lelkiismeretet szimbolizálja. Az üldözésbe a hős beleőrül. Víziók gyötrik. A sárkány kerülgeti s sorban megjelennek szerelmesei, hogy számon kérjék tőle boldogtalanságukat és a szamuraj úgy érzi, hogy az asszonyok fojtogatják.

5. A szent kapu Amricsárban.

6. Legyezőtáncz a templomudvaron.

A tokiói Shiba-parkban levő templom egyik részében a tánczos papnők legyezőtánczot lejtenek. A templom nevezetes búcsújáróhely, s a virágok ünnepein az áhítatosak nagy sokasága nézi a tánczos czeremoniát.

7. Dilvárai templom.

8. Cseresznyevirágzás Japánban.

9. Indiai bajadér.

10. Amricsári templomkapu.

11. Templomba menet Nikkóban.

12. Templomba menő japán herczegnő.

Kisérete a külső udvarba telepszik, hogy megvárja úrnőjét. Imádkozva leborulnak a földre s innen a külső udvarból, küldik óhajtásaikat Buddhához. A képen látható herczegnő a mikádó nővére, a ki előtt néhány éve még az európaiaknak is le kellett borulni üdvözléskor.

13. Narai templomudvar.

A régi japán kultura és egyházi élet központjában, Narában vagyunk. Talán itt vannak a legfestőibb templomok s a legnagyobbak is. Az egyikben olyan szertelen nagy Buddhaszobor van, a melyben harmincz ember is elfér. Templomainál is gyönyörűbb a múzeuma. Régi szövetek, szobrok, fegyverek kincsestára. S e templomok s e múzeum csodás szép környezetben van. Czédrus-ligetek, cseresznyefa, glicinus- és azaleakertek közepette. A városban az őzek szabadon, félelem nélkül járnak s a járókelők etetik, beczézgetik őket. A templom udvarán koldusok járnak, a glicinák tündöklő színekben pompáznak, de nem kábítóan, mert hiszen Japánban a virágnak nincs illata, ott csak a szem gyönyörködik a virágban.

14. Hármas festett függöny (megrendelhető).

II. TEREM.

15. Templom Rangunban. (Burma) vázlat.

16. Sziklatemplom (Elora) vázlat.

17. Tibeti nő.

18. Ablak Kantonban (vázlat).

19. Ablak Nikkóban (vázlat).

20. Kiumicui templom (tanulmány).

21. Tanulmányfej.

22. Esti hangulat Tokióban.

23. Miasima búcsújáróhely (Japán).

Dél-Japán egyik legkiesebb helye. Félig-meddig délszaki a növényzete s a virág dominál benne is. Templomai híresek, kivált a shinto templomok. Sok mikádó teteme porlad a miasimai császársírokban, és Mutsuhijo, a mostani mikádó, a nagy fejedelem, a háború végeztével idezarándokolt, hogy a győzedelmet bejelentse sírban nyugvó őseinek.

24. Utczai részlet Kiotóban.
25. Indus jós.
26. Sziklatemplom Nasikban (India).
27. Amricsári templom (vázlat).
28. Tanulmány „A kis gratuláns"-hoz.
29. Utczarészlet Amricsárban.
30. Tanulmány a „Rhododendron-táncz" czímű képhez.
31. Kiotói utczarészlet (vázlat).
32. Amricsári kapu (vázlat).
33. Aranytemplom Amricsárban (vázlat).

III. TEREM.

34. Dilvára templom tetőzete (Mont-Abu) vázlat.
35. Amricsári aranytemplom (vázlat).
36. Glyczina (Wysteria) virágzáskor (vázlat).
37. Bolt Amricsárban (vázlat).
38. Rododendron-virágzás (vázlat).
39. Amricsári aranytemplom (vázlat).
40. Templomlépcső Tokióban (tanulmány).
41. Mandzsuriai leány (vázlat).
42. Kiotói templom-tornácz (tanulmány).

43. Futó virágok (India) vázlat.

44. Templomrészlet Tokióban.

45. Virágzó cseresznyefa Japánban (vázlat).

46. Madurai templomrészlet Indiában (tanulmány).

E kapu előtt bajadérek vallásos tánczot lejtenek; a szentély kapuját, ha kinyitják, ezer és ezer gyönyörüen hangolt csengő szólal meg. A szentélyben színaranyból való Bráma ül.

47. Indiai fiú (vázlat).

48. Templomkert (Narra) vázlat.

49. Utcza Puriban (vázlat).

50. Tanulmány „Az elökelö látogató" czimü képhez.

A társadalmi konvencziók dolgában meglehetősen konzervativok a máskülönben forradalmi energiával haladó japánok. Kivált a nők. A látogatás talán sehol sem oly terhes konvenczió, mint Japánban. A becsülettudó emberek vagy ötvenszer hajlonganak egymás előtt, s közben minden hozzátartozóikról tudakozódnak. És nem mulasztják el megkérdezni, hogy hogyan vannak szép madarai, becses tyúkjai? A képünkön ábrázolt látogatást a tokiói császári palota egyik mellékszárnyában, a melyben rendesen idegen magas vendégeket szállásolnak el, fogadják. A csupa színes és csupa érdekes formáju épület végig fából van s finom lakkal van fényezve. A kitárt kapu remek berakott famozaik.

51. Tópartrészlet Amricsárban (vázlat).

52. Japán udvar (vázlat).

53. Sziklatemplom belseje (Elora) vázlat.

54. Burdwani maharadsa nyárilakja (vázlat).

IV. TEREM.

55. Szent tó Amricsárban (vázlat).

56. Szent híd Kiotóban (vázlat).

57. Hikonei kertrészlet (vázlat).

58. Mikádó kertje Tokióban (vázlat).

59. Templomkert Kiotóban (vázlat).

60. Főúri kert Japánban (vázlat).

61. Jávorfák őszszel Japánban (vázlat).

62. Templom belseje Madurában (India).

63. Japán szépség.

64. Utcza Kantonban.

65. Burdwani maharadsa neje (Arczképtanulmány).

66. Szent híd Japánban (tanulmány).

67. Indiai kapu (tanulmány).

68. Ablak Amedabadban (tanulmány).

69. Nyitott kapu Indiában (vázlat).

70. Virágzó fák (India).

71. Sziklatemplom (Elora).

72. Ulvari maharadsa palotájának részlete.

73. Kantoni bárkák.

74. Templom Puriban (vázlat).

75. Papi lak Amricsárban (vázlat).

76. Tórészlet Amricsárban (vázlat).

77. Templombejárat Kiotóban (vázlat).

V. TEREM.

78. Japán házak (vázlat).
79. Indus fiú (vázlat).
80. Indus ház (vázlat).
81. Tükröződő házak Indiában (vázlat).
82. Utcza Puriban (vázlat).
83. Arabs negyed Asmirban (vázlat).
84. Őszi hangulat Tokióban.
85. Kantoni csónakok (vázlat).
86. Fehér templom Puriban (vázlat).
87. Sibapark részlet (Tokió).
88. Az aranytemplom oldalnézete (Amricsár).
89. Tanulmány „Az áhítatosság" czimű képhez.
90. Bejárat az aranytemplomhoz.
91. Dilvárai templomudvar.
92. Japán templomhomlokzat (Tokió).
93. Kerti kapu (Tokió).
94. Dilvára templom.
95. Benares a Ganges partján.
96. Burdwani maharadsa palotájának részlete.

97. Zászlórúd Amricsárban (vázlat).

98. Palotabejárat Indiában (vázlat).

99. Indus lak (vázlat).

VI. FOLYOSÓ.

100. Japán bűvésznő (szönyegtervezet).

101. Kapuörök (szönyegtervezet).

102. Kigyóbűvölő (szönyegtervezet).

103. Hiúság (szönyegtervezet).

104. Vizió (szönyegtervezet).

105. Kigyótáncz (szönyegtervezet).

106. Salome táncza (szönyegtervezet) megrendelhetők.

A szembelevő falon kiállított összes himzéseket tervezte és készítette Tornai Gyuláné (eladók).

VII. TEREM.

107. Fuzsijama (vázlat).

108. Tavasz Japánban (vázlat).

109. Naszíki palota (India).

110. Sintoizmus.

E kép a Japánban uralkodó másik vallás világából való. A hívek az ősöket istenítik. Nem is tételes vallás, hanem csak nagy hangulat a sintoizmus. Konfutse erkölcsfilozófiájából szűrődött le. Képünk Tokióba visz, annak a templomnak az udvarába, melyet a harikirivel kimult negyvennyolcz sogun emlékére emeltek. Síremlékeiket virággal díszíti a kegyelet.

**

111. Lámpagyújtás Japánban.

A japán Lourdes-templom egyik udvarában vagyunk. Az udvar közepén a kis tavacska, a japán híres kicsinyítő mesterség alkotása, azon csodálatos szeszélyeskedéssel, melylyel a japán kertész és építész, de minden művész is, tehát minden japán a természet jelenségeiből miniatür-másolatot csinál, s vagy az otthonában, vagy templomai udvarában elhelyezi. E kis tavacskák a híres tengerszemek másolatai. De megformálják kisebbítve hegyeiket, vízeséseiket, minden természeti szépségüket; a japán kertész érti mesterségét, hogy bármely nagyratörő növényt törpére növeszszen. Vannak 40—50 esztendős tölgyei, a melyek alig egy méter magasak, vannak félméteres régi cédrus fái. Ennek a kisebbítő mesterségnek remeke gróf Okuma tokiói parkja, a mely a híres nagy nikói templomligetnek finom miniatür-másolata. A képen látható kis tengerszem partján a templomszolga egy szentelt mécsest gyújt meg.

112. Buddhizmus.

E kép a fényes szertartású buddhizmus világába visz. Kioto legragyogóbb Buddha templomának a Nisi-Hongvantsinak udvarában vagyunk. Négyoldalt egy-egy Buddhaszobor, közöttük vízmedencze. A szobrok előtt előkelő asszonyok kiséretükkel imádkoznak. Képünkön csak az egyik szobor látszik. Előtte az ájtatosságba merült nő a kívánságait rebegi el. Az áhítatosok ott nem imádják az istent, hanem a kívánságaikat figyelmébe ajánlják; a kis papirlapokat, a melyre kívánságaikat írják, összerágják és Buddhának szemébe köpik. Rendületlenül hiszik, hogy ha a papir az isten szobrára ragad, kívánságuk teljesülni fog. A buddhizmus szertartása csupa fény, csupa pompa, temploma csupa kincs és művészet.

113. Kinai kislány.

114. Rhododendron-tánczünnep.

Minden virágzásnak külön ünnepe van s ilyenkor a nagyobb gésa-házak ünnepélyeket rendeznek, a melyek az ünnepelt virágot szimbolizálják. Képünkön a gésák a Rhododendron-tánczot lejtik. Napernyőiket ritmikusan mozgatják s a maguk finom ritmusú mozgásaiba szinte hangsúlyt visznek a legyező illesztgetésével. A nézők sülyesztett helyről nézik a tánczolókat.

115. Tánczoló gésa.

116. Glyczinea-lugasok Japánban (vázlat).

117. Városi park Tokióban (vázlat).

Az e teremben kiállított bútorokat tervezte Tornai Gyula, készitette Hajts Jakab müasztalos Budapesten. (Nem eladók).

X. TEREM.

118. Amricsári templomtornácz.

119. Teaházak Kiotóban.

Csak a Japánban járt ember tudja, hogy mi a teaház és az európai hiedelembe hamisan van beállítva ez a mulatóház, s a Japánban járt ember sem tudja jól jellemezni, mert nincs Európában semmi, a mihez hasonlíthatná. A gésa tánczosnő, artistanő és szolgáló, van köztük elsőrangú tehetség s a gésaház, a hol zenével, fürdővel, ebéddel, tánczs zene-produkcziókkal szolgálnak, éppenséggel nem olyan erkölcstelen tanya, a milyennek európai félreértői képzelik. Sajátságos szabadság és sajátságos konvenczió uralkodik benne s a gésa semmivel sem megközelíthetőbb, mint másutt pl. az artistanő, a ki a maga hangulatának, szenvedelmének, kedvtelésének ura.

120. Amricsári templom udvara.

121. Puríi főtemplom (India).

122. A dílvárai templom belseje.

123. Aranytemplom Amricsárban.

124. Amricsári templomudvar.

125. Elefántok az Amricsári templomudvarban.

126. Puríi főtemplom az udvarról.

127. Indus jövendömondó.

128. Puríi főtemplom az udvarról.

XI. TEREM.

129. A burdwani maharadsa díszelefántjai.

130. „A kis gratuláns".

131. A Sibaparh bejárata (Tokió).

132. Buddha és az apostolok.

A kiotói Nisi-Hongvantsi-templom szentélyében Buddha szobra előtt két nő imádkozik. A szobortól két-oldalt kilencz-kilencz glóriás apostol szobra van. A templom egyéb díszítésében, ornamentikájában meg lehet érezni a keresztény hatást. A katholikus egyházi ábrázolás Buddha templomában is megszólal. Talán a XVI. században terjedni kezdett katholikus propagandának maradványa.

133. Palotaromok Amedabadban (India).

134. Álarczos papi tánez.

Ugyancsak a kiotói Kiu-Midzon-templomban vagyunk. Ott, a hol már másféle tánczos áhitatos czeremóniát is láttunk. A pap, a kamudsi, álarczot tesz az arczára és így lejt tréfás tánczot s nemcsak a tánczа mulatságos, hanem a tánez szavai is azok. Mesét, adomát, vagy gúnyos kritikát mond. Ilyen formán tálalja fel az erkölcsi tanítást. Nem prédikáczióval magyarázni, hanem tréfálkozva önmegismerést kelteni a hallgatóban: ez a módszere.

135. Sintó papnö.

A kamudsik, a sinto papok közt, nők is vannak. Tánczos czeremoniát végeznek a templon különített helyén. Egy-egy főnöknő vezetése mellett öt-hat leány a pap imádsága mellett tánczol. Ez a tánez nemes ritmusú lejtésből áll, sokféle változattal.

136. Gésaház Tokióban.

137. Nászmenet a madurai templomban.

138. Japán masszírozónö.

A rendes masszage, nem a kenegetés, régi japán gyógyító mód. Leginkább vakok foglalkoznak vele, világtalan nők és férfiak. A japán szemérem a vak gyömöszölővel könnyebben barátkozik meg, mint az olyannal, a ki megláthatná azt, a mit nem kell mindenkinek tudnia. A vak gyömöszölők a nyakukba akasztják azt a kézbesitő bizonyítványt, a melyet a vakok intézetétől kaptak, s azzal járnak, kelnek.

139. Letört japán gentryk.

Régi elszegényedett szamuraj családok ivadékai. Az újkor nagy reformjainak áldozatai. Mesterséghez nem értenek, de büszkeségük különben sem engedi meg nekik, hogy dolgozzanak; inkább koldulnak. Hogy senki meg ne ismerhesse őket, kosárba rejtik fejüket, és soha meg nem szólalnak; a mellükön tábla függ, arra irták fel kérésüket. Sokan vannak e furcsa koldusok, és úgy látszik, hogy jól megélnek. Még nyomorúságukban is előkelőséget fittogtatnak: a világért se hagyják el kezlyűjüket.

XII. TEREM.

140. Japán főpap a nikkói templomban.

141. Kiotói templomtó.

142. Kiomiczui templom oltárai (Kioto).

143. Indus leányka.

144. A szent lépcső Nikkóban.

145. Szent elefántok Naszikban (India).

Naszikban sziklába vájt barlangokból templomot formáltak, bennük szent elefántokat őriznek. Szertartási díszben öltöztetve viszik őket istentiszteletre.

146. A Kiu-Midzon-templom forrásai.

A kiotói templomváros egyik legszebb temploma. Pedig 93 sinto-templom és 945 Buddha-templom van e városban. A Kiu-Midzon-templom egyik részén több forráskút van. Alájuk áll a hívő, mielőtt valamely nagyobb tettére elszánná magát. Ha a gyertyácskák ki nem alszanak, úgy az jó jelre vall. Ez a templom is telides-teli van virággal s nagy zarándoklások színhelye.

147. Japán leány.

148. Gésa kosztüm (R. Ö.-né arczképtanulmánya) mgt.

149. Narrai park.

150. Kinai színésznő.

Tornai Gyula

HIRLAPKIVONATOK

ANGOL HIRLAPOK

DAILY MAIL

May 29, 1907.

Gyula Tornai, at the Goupil Gallery in Regent-street—stress must be laid upon the locality, since another firm of art dealers have recently assumed that name—makes the visitor from the first moment feel that he is in the presence of an unusually independent and virile personality. His use of vivid pure colour in the most daring combinations marks the limit of what can be achieved in this direction without offending the eye by any crudeness. This rare gift he shares with Monticelli, but whereas the Frenchman crushed and crumbled the jewels of his palette, the Hungarian broadly sets them side by side in all their dazzling splendour.

His vision of Japan is as uninfluenced by any Western master as it is by the conventional decorative tendencies of the Far East. Completely under the spell of this enchanted land, he puts no restraining hand upon his passionate impulse, and states the life, the poetry, the charm, nay—rarest of all—the grandeur of Japan in a triumphant, orgiastic outpouring of coloured splendour that knows of no fear or hesitation. As may be expected, he is infinitely more attractive in his direct impressions from nature—glimpses of gardens in their dense coverings of wistaria and cherry blossom, mingling with the ruddy glow of the copper beech, or interiors fragile of structure but resplendent in gorgeous lacquers and embroidered hangings and all manner of surface decoration—than in his large compositions, where at times he makes one feel the effort of picture-making.

But it is an exhibition almost sensational in its novelty—an exhibition that no artlover can afford to miss.

THE GLASGOW HERALD

May 30, 1907.

Art exhibitions. (From our own correspondent.)

Mr. Marchant, of the Goupil Gallery, the „discoverer"—so far as this country is concerned—of Le Sidaner, many of whose best works have been acquired by Scottish collectors, has had another remarkable „find" in the same kind. This time it is a Hungarian painter, Gyula Tornai, born in 1862, who has studied in Vienna, Munich, and Budapest. In the Regent-street galleries there opens to-morrow a most striking series of seventy-seven of his pictures painted in Japan, China, India, and Siam. Not only is Herr Tornai forcible and opulent with his colours, but many of his passages are delicate to boot. Again, he is not content to put his pictures in ordinary frames. Each is specially designed and carved in bold relief with strange beasts and birds, intricate patternings, or decorative fantasies, which carry out the dominant idea of his subject. So fearless is he that the eye has to be accustomed to the novelty of his treatment before it is possible even to prepare for a right judgment. There is a huge representation of a figure of Buddha beyond a strongly-coloured pool, with a Ja-

panese woman and two children standing to worship before it. One of the most successful of the pictures is of a Japanese priestess in sumptuous robes before a decorated metal door. There is hardly one of the exhibits, which include life-sized figure studies of ornate Eastern temples, of danzing geisha, and so on, which fails to startle and on further study to leave the impression of an artist of original talent.

THE DAILY NEWS

May 30, 1907.

Already it stands to the credit of Mr. Marchant that, so far as this country is concerned, he „discovered" Le Sidaner. To-morrow, at the Goupil Gallery, Lower Regent-street, Mr. Marchant, so to say, exhibits another living „find." This time it is a Hungarian painter, Herr Gyula Tornai, who was born in 1862. His pictures of Japan, China, India, and Siam prove him to be a man of exceptional force and talent. He has an opulent colour sense, a fearless independence of sight and of hand, and the carved frames—bold and characteristic—suffice in themselves to proclaim his inventiveness. Dragons and other strange beasts, intricate interlacings on floral and other themes, support the pictorial schemes. One of the most sumptuous and successful of the pictures is of a Japanese priestess standing before a decorated metal doorway.

THE MORNING POST

May 31, 1907.

Art Exhibitions. „Japan and India."

An exhibition of quite exceptional attraction has been organised at the Goupil Gallery. The Hungarian painter Gyula Tornai, who won reputation on the Continent by the works he produced in the course of a ten years' sojourn in Morocco, has since that period been to the Far East, and the pictures now shown are the outcome of his visits to Japan and India. His style is fully matured; he paints with power, imposing his pigments with marked solidity, and he is a brilliant colourist. He goes to the trouble of designing his own picture-frames, enriching them with carved figures, birds, weird reptiles, and ornament, all of a kind akin to decorative work of the country he illustrates. What with the aid of these frames, the glowing tints of the pictures they enclose, and the red of the walls, the aspect of the gallery might almost lead a visitor to fancy that he was in one of the temples depicted on the artist's canvas. The first two rooms are hung chiefly with the smaller paintings though a few large works are also to be found there the pictures including representations of Geishas posturing in the Rhododendron Dance, a Wistaria Garden, a Japanese Woman praying, the Mask Dance, Japanese gardens, a tea-house, and a temple courtyard at Kyoto. In the other room are several large compositions. One of them portrays Indian Fakirs praying or pacing barefooted over nail-studded planks. Another presents a group of Japanese in ceremonial devotion at the Temple of Nikko, a third offers sight of a hall in the Imperial Palace at Tokio. „Retribution" forms a fanciful design, founded on an old Japanese legend. The figures and accessories in all these works are realised in forcible manner and with a diversity of rich colouring that causes the eye to dwell with a sense of relief on the comparatively simply study of a young girl painted about life-size and entitled „Offering Congratulations".

FIELD

Juni 1, 1907.

Japan and India art Exhibition.

It is perhaps not overstating the case to say that something new has been provided for the London season by this exhibition of pictures, which opened on Wednesday last at Goupil's Gallery, 5, Regent-street, Waterloo-place. The visitor will not experience that impression which so often comes upon one of having seen much the same thing before; it is certain that London has not had placed before it pictures that are concerned so much with the human side of life in Japan as are now being exhibited by the Hungarian painter Gyula Tornai. This artist's reputation on the Continent has been well established, and he is not unknown in England as a painter of Oriental subjects; but he has now taken us into a wider and more unconventional field. The seventy-seven works exhibited include representations of outdoor and indoor life of Japan and India. This painter with his forcible colouring has given us a new insight into the Far Eastern world. Tornai has fully grasped the meaning of its magic, and has reproduced his impressions with an entirely original result. This is the language of enthusiasm, but we are much mistaken if the reader will not be imbued with something of the same feeling when he stands before the picture called „Shintoism", which represents the courtyard of the temple in Tokio, or the picture of a „Japanese Princess visiting a Temple", or another called „Buddhism". There are several others of serious subjects, and for the impression of space and greatness of composition the „Sacred Elephants" should be seen. This picture was painted near Nassik. In England we have been given the idea that the chrysanthemum is the favourite flower of Japan. We did not see one in this gallery, but there are lovely introductions of other flowers in many of these pictures—wisteria, apple blossom, and cherry blossoms. Some of the smaller panels are of the little Japanese gardens. There are ten illustrations of the pictures in the catalogue. The Prince of Wales, speaking at the Royal Academy banquet at Burlington House this year, told artists that in India there was still ample scope for the landscape painter, although the ancient cities were being gradually Westernised. By a happy coincidence Tornai has foreseen this good advice.

THE QUEEN, THE LADY'S NEWSPAPER

June 1, 1907.

Round the Galleries.

Several most interesting announcements were made at the beginning of this week of shows that will be opened by the time these words are in print. Foremost in interest will be the exhibition at the Goupil Gallery of the records of a sojourn in Japan and India of Hungary's most famous colourist Gyula Tornai, who for the first time exhibits in England, and whose paintings are reputed to be marvels of colour manipulation and technique.

THE STANDARD

June 1, 1907.

With a purpose less obviously beneficent—but yet conceivably with some view to the public enlightenment Messrs. William Marchant and Co. are exhibiting at the Goupil Gallery, in Regent-street, some extraordinarily vivacious and original canvases representing life in Japan with greater success and more distinguished vividness than any with

which it has been brought home to us in any Art which we can call to mind. The pictures are the work of a Hungarian, clearly of great talent—Gyula Tornai, of Budapest. What is represented is mainly figures, sometimes with background of landscape or town view, and sometimes really independent of any background—the figures themselves the beginning and the end of the artist's study. In one picture we see the massive bloom of the Wistaria; in another, Temple stairs in Tokio; in another, caged girls, so to say—girls behind bars, in very truth—glancing, each in her individual way, at possible customers for the tea-house; and in yet another, a Dancing Geisha, whose character, the graciousness of whose temperament, is observed as acutely and is portrayed as well as is her movement. The pictures are characterised alike by artistic audacity and success. They would not do, of course, to hang beside the low-toned pictures with which much of the best of modern Dutch and French Art—and not of these alone—has made us familiar; but there are yet schemes of room decoration in which Tornai's brilliant records, pitched in so high a key, would strike no discordant note. And, any way, the Exhibition is exceedingly interesting to behold.

THE OBSERVER

June 2, 1907.

Gorgeous pictures of Japan.

And now to the Goupil Gallery, which Gyula Tornai has filled with so gorgeous a blaze of colour that the first sight of it is bewildering to the senses. Then, as the eye gets accustomed to this semi-barbaric splendour, and as one begins to realise that these pictures are the work of one of the most daring and most original of modern painters, of a born colourist whose brush transforms mere pigment into glittering jewels, one begins to doubt whether his glorious colour visions are based on any actual facts, or whether they are the dreamland of a hashish eater. Whether this be Japan or not I must leave to those who have been to the Land of the Rising Sun at the time of the year when the fiery glow of the copper beeches mingles with the delicious purple and white of a cascade of wisteria strings, whilst other trees are covered in dense masses of pink or golden yellow blossoms. Add to this sunlit splendour the bright vermilion of painted or lacquered woodwork, the crimson and cobalt blue and emerald green, the gold an black and scarlet of brocaded or embroidered kimonos and silk hangings, the contrast of the sun-bathed gardens and semiobscure cool interiors, and your imagination will fall far short of the sumptuous harmonies that flow from the Hungarian's brush—for harmonies they are, in spite of all their vivid strength, in spite of the high pitch of the orchestration.

Tornai is not in the least influenced by the art of Japan. His figures never appear to be cut out of a Japanese colour print; but, at the same time, he excludes from his range of vision the effects of the intrusion of Western costumes and customs and ideas. He sets before our eyes the old Japan of the Samurai, of Shintoism and Buddhism, before the advent of the missionary and the bowler hat. At times he actually fills his canvases with the dragons and evil spirits of ancient Japanese folk-lore, but it is not in these large compositions that he shows his remarkable talent at its best. He is far happier in his small paintings of temples and temple gardens, tea-houses, and boldly-curved bridges.

But in everything he displays an extraordinary command of craftsmanship and rare skill in the rendering of most varied textures. His exhibition ought to be the sensation of the art season.

SUNDAY TIMES

June 2, 1907.

Round the Galleries.

Tornai.

As if to emphasise the poverty of English painting, as exemplified this year in Piccadilly and Regent-street, within the last few days have been opened a number of exhibitions testifying to the vitality of various Continental masters. Most astonishing of these in the collection of pictures of Japan and India at the Goupil Gallery (5, Regent-street) by Gyula Tornai, a Hungarian painter of extraordinary power and a colourist of the first order. He has been compared to Monticelli, and so far as brilliance of colour is concerned the comparison is not inapt, but he works on a larger scale, his search for form is keener, his paint has a greater variety of surface, and his vision is not a dream but a superb reality. His sense of arrangement and composition is no less accomplished. His „Rhododendron Dance" (4), for example, though the scene is Japan and the figures are Geishas, has far more of the true Greek spirit than the productions of our pseudo-classicists. Here, as in many other of his paintings, Mr. Tornai shows an Oriental power of juxtaposing the most vivid hues in all their purity, bright scarlets, yellows, greens, and blues and whites, and yet welding them together into a harmony that is gorgeous indeed, but never crude or vulgar. Greek again in its rhythmic pose and sensitive drawing is his „Dancing Geisha" (8), and to these qualities of the finest antique art is added a wealth and refined beauty of colour which Titian might have envied. In short, Tornai is a great master, and it may be questioned whether since Delacroix such powers of colour and draughtsmanship have been combined in a painter. Some paintings are more beautiful than others, but all have their interest. In passing one may note the variety of surface in „At Worship" (51) and the lovely contour of the girl's figure, the luminous beauty of „A Wisteria Garden" (32), the vivid reality of „A Visitor of Importance" (66) and its wonderful lighting, and the truth of the water and moving clouds in the slighter—if anything of Tornai's can be called slight—„Tea House at Kyoto" (76). But the power of this painter is easier to see than to describe in a paragraph, and his exhibition should be seen by every art lover and every artist who awaits a new revelation.

DAILY GRAPHIC

June 3, 1907

The gorgeous East.

Recently there was noticed in our columns the remarkable display of portraits at the Fine Art Society's Gallery in New Bond Street by Mr. P. A. Laszlo, the Hungarian painter; and now at the Goupil Gallery, No. 5, Regent-street, there is to be seen another astonishing exhibition of pictures by a compatriot of Mr. Laszlo's, Mr. Gyula Tornai. For some years Mr. Tornai's Oriental scenes have been well known and in great demand on the Continent. After his student career in Vienna and Munich he went to Spain and Morocco; and in the latter country he settled for ten years, and made a great reputation by the pictures there painted, the like of which for glory of colour and intense

appreciation of the picturesqueness of the East had not been seen before. During the last few years Mr. Tornai has been in the Far East, in Japan, China, Siam, and India, and the present exhibition is the result of what he has seen there. He saw with an eye to which colour is a special delight, and painted with a brush which seems dipped in liquid ruby, emerald, and sapphire. The gorgeous effect of his pictures in their remarkable frames is not to be described in words, the eye alone can appreciate them. We doubt whether in living memory such a display of colour has been seen on any walls as is here spread before us. Mr. Tornai has seen with the artist's eye and grasped with the musician's mind the colour and the harmony of the East of which the poet dreamed, that gorgeous East which

With richest hand

Showers on her kings barbaric pearl and gold.

THE WORLD

June, 4 1907.

The Goupil Gallery.

Mr. W. Marchant, the director of the original Goupil Gallery, has earned the gratitude of all art lovers in this country for introducing to us so brilliant and daringly original a colourist as Gyula Tornai, whose oilpaintings of Japan and India testify not only to his prodigious energy and facility, but to the rare independence of his spirit and to a coloursense of such extraordinary splendour that Monticelli himself would appear almost dull and low-toned by comparison. The richness of effect, which never for one moment degenerates into crudeness, is still further enhanced by the specially designed frames, in the carving of which Japanese motifs are introduced with great skill.

As regards the subjects, the Hungarian artist brings before our eyes the social customs and religious rites, and even the fantastic imagery, of old Japan, before the incongruous elements of Western civilisation had permeated the life of the East. He seems to share with the Japanese the passionate love of flowers which, if we may judge from his large compositions entitled „Shintoism" and „Buddhism", has become part of their religious creed. Indeed, he is quite at his best in his small paintings of temple gardens, in the multi-coloured glory of the ruddy copper beech, the pink cherry-blossom, the curtain-like hanging cascades of purple wistaria, and other luxuriant masses of blossoming shrubs and trees which turn the whole garden into a blazing mass of colour, vying in enamel-like intensity with the surface decoration of the walls and with the richly embroidered silk garments of the temple attendants, dancing-girls, and musicians. It is almost impossible to believe in the existence of such splendour of colour in a country of which other artists have shown us the more delicate, hazy bloom; but that Mr. Tornai's attitude is based on actual observation, and not the result of preconceived notions, is amply proved by the utterly different character of the deeper colour harmonies in hist Indian scenes.

PALL MALL GAZETTE

June 5, 1907.

The art of Tornai, the Hungarian.

It is, therefore, maybe, somewhat an exaggerated impression that is produced upon us at the first moment on entering the Goupil Gallery when we stand before the picture

of Japan painted by the Hungarian colourist, Gyula Tornai; but it seems to us that here is a man at last who expresses himself in his native language—at any rate, its utterance is not the speaking of any foreign tongue that we know the chief European schools to speak. The personality of this artist is atuna to what we know of the Hungarian genius in music and song and national dress and character. It is passionate and fiery, with more than a touch of wild barbaric love of splendour. His work strikes true, just in something of the same fashion that Hammershöi's work strikes the true Danish note. Indeed, so personal is the Hungarian's work that even in Japan it makes no slightest concession to Japanese forms of art—save, perhaps, in a single instance, where the blind musicians in the „Wistaria Garden" seem to be based on a recollection of Hokusai. Otherwise there is nothing of the Japanese flat broad colour-faculty, nothing of the colour-print, no slightest affectation of Japanese pose except the often abominable grotesque or florid Japanese frames to the pictures, which at any rate were not the work of Tornai's hands.

Now, this very aloofness from the art of Japan has its advantages as it has also serious disadvantages. It makes the art of Tornai sing out and ring true as Hungarian; but it gives to the scenes portrayed just that something that makes for lack of real insight into the thing painted; so that these pictures of Japan leave upon us the bewildering effect as of a superb actor wasting his supreme gifts in trying to act a great part of which the language is foreign to him. It is, therefore, the more surprising that Tornai should convince us, as he here does, that he is a consummate painter, whilst he does not for a moment convince us, in spite of all his dazzling colour, that his Japan is the real Japan, which, as a matter of fact, it is not, but rather a Hungarian Japan. Yet, on the other hand, the artist is obviously sincere and does not approach his subjects entirely in a spirit of parti pris. This much at least may be gathered from the fact that his Indian subjects glow with more sombre splendour than his visions of Japan.

Tornai came to his present high standing in his own land, we fancy, through his paintings of Morocco. We feel sure that if he is to come to European reputation, it must be through painting his own land. If he should express the genius of his race in colour as some of his compatriots have done in music, he will reach to high honours and renown. His colour is rich and daring, but well controlled by his grip upon the harmonies. His brushing is deft, and, if lacking in breadth as well as in exquisiteness, never fails to suggest the various textures of the objects depicted. It may be that his love of bravura, a tendency towards what the musicians call „fireworks", makes him too noisy at times—this is a very different thing from being a colourist, as some men are colourists even with blacks. Bus he has wrought some of these Japanese designs with rare skill and aesthetic joy in his work, even where he fails, as he generally does fail, wholly to convince us—wholly to give us the sense of having stated the essential thing. In fact, he rides rough-shod over our questionings, careering on his rollicking gaiety of colour; and it is only afterwards that we realise that, whilst the subject of the drama was Japan, the music and the language were Hungarian—the hands are the hands of Esau, but the voice is Jacob's voice.

THE GLOBE

June 5, 1907

The collection of pictures of „Japan and India," by the Hungarian artist, Gyula Tornai, which is now to be seen at the Goupil Gallery, in Regent-street, will make a strong appeal to all lovers of powerful and original work. He has looked at his subjects with a full appreciation of the opportunities they have afforded him of dealing with wonderful masses of colour; and he has painted these Eastern scenes with remarkable strength and decision. He is undoubtedly a fine colourist and a painter who has mastered all the greater essentials of his craft.

THE DAILY MIRROR

June 5, 1907

A revel of colour.

There is only space to urge everyone, in this dismal, sunless weather, to go and feast upon the sun and the colour of Mr. Gyula Tornai's pictures of Japan and India at the Goupil Gallery (5, Regent-street).

Anything more astonishing has never been seen in London. From the very frames (designed by the artist) to the details of sumptuous scarlet and purple in the pictures the exhibition is strange and wonderful. And so real are these vivid tea-houses, with their lacquered wood, rendered in its most intimate texture by the Hungarian artist, that you seem to be actually moving about in them, thousands of miles from rain and mist. Mr. Tornai has painted the East with a delight that communicates itself to the canvas. This is one of the most original exhibitions ever held at a gallery well known for artist discoveries.

VANITY FAIR

June 5, 1907

Everyone is talking of Gyula Tornai at the Goupil Gallery in Regent-street, and his magnificent gift of jewelled colouring. It is said that his pictures of Japan are the best ever done by a western artist, and this we can readily believe, though we should prefer a little less bravura in the execution, and surely one or two scenes might have been picked to show the self-sacrifice of the Japanese religion of Bushido.

TRIBUNE

June 6, 1907

G. Tornai at the Goupil Gallery.

At the Goupil Gallery there are some pictures of Japan and India, mostly of Japan, by Mr. Gyula Tornai, a Hungarian painter who has spent a great part of his time in Morocco and the East. His subjects are very different from those of Mr. McEvoy, and his treatment of them is no less different; yet one feels that he, like Mr. McEvoy, is too analytical, and that his synthesis of all the elements of reality is not quite complete in his finished works. One feels that he has been bewildered by the glory and the strangeness of the East; that on the one hand he has desired to give a vivid impression of that glory, and that on the other he has looked with the mind of a tourist rather than with the eyes of a painter on that strangeness. Thus, in the same picture he sometimes attempts to combine a representation of phenomena with a description of strange customs and faces and buildings and dresses. The consequence is that the picture lacks unity, and cannot be looked at with a single eye or a single mind. In such a work, for instance, as the „Rhododendron

Dance," the figures are all drawn as if they were illustrations to a book of Oriental travel; but a great deal of the picture is painted as if it were intended for a simple impression of brilliant light and colour. Parts of it are very brilliantly painted, but in their very vividness they conflict with the figures that look merely like black and white illustrations unnecessarily and irrelevantly coloured. Again, in „The Wistaria Garden," the long, drooping blossoms are painted as phenomena, and are full of colour and light, but the figures again make their appeal to the curiosity of our minds rather than of our eyes; and, again, all unity of impression is destroyed.

Mr. Tornai is at his best when he gives us a pure impression, as in some of his smaller works, or where he gives us a simple portrait, asin his study of a Japanese girl. In this he forgets altogether about Oriental light and colour, and thinks only of the character of his model. The result is a work both charming and subtle. The head is painted almost with the delicacy of Gainsborough, and reminds one a little of Gainsborough's beautiful portrait of his sister; and the dress is not insisted upon as local colour, but is treated just as if it were the dress of a European lady. It is work which shows that Mr. Tornai might do fine things if only he would paint what he has seen all his life, and not go ranging the world for objects so strange to his mind that his eye cannot grasp them.

A. C.-B.

THE WESTMINSTER GAZETTE

June 7, 1907

Some minor exhibitions.

Another Hungarian now exhibiting in London is Mr. Gyula Tornai, whose brilliant pictures of Japan, China, India, and Siam are to be seen at the Goupil Gallery in Regent-street, and between the two some sort of opportunity is afforded for forming an idea of what Budapest can produce in the way of pictures. That they have more force than style will probably be agreed, and the subtler qualities of some of the modern French painters and most of the Dutch are conspicuously absent. Such an array of brilliant scenes from the Far East, however, cannot fail to be exceedingly attractive, and the distinguished collection of European notabilities, too, are sure of an appreciative public.

THE SUN

July 7, 1907

Japan in a riot of color. — A Hungarian artist's work exhibited in London. — Gyula Tornai Unique in His Way. — New Aspects of Japan Presented in the Pictures of a Master of Lurid and Gorgeous Color Schemes. — His Limitations.

London, June 27. — A notice of the work of a remarkable Hungarian painter, P. A. Laszlo, on exhibition in London, has already appeared in The Sun, and now mention must be made of another equally remarkable Hungarian artist. Gyula Tornai. Laszlo mai be called the Sir Thomas Lawrence of the present century, but it is difficult to think of any painter with whom to compare Tornai.

In his own way he is unique. To paint portraits of the aristocracy of Europe has not attracted him. He has chosen for his themes the humble of Japan.

But in what brilliant and dazzling garments has he arrayed them! In what gorgeous surroundings has he placed them! With what a wealth of color has he depicted them!

Vermillions, emerald greens and sapphire blues are tossed on the canvas with such amazing dexterity that even plain black and white glitter and sparkle in juxtaposition to colors that are primary as the spectrum.

But is this Japan as she really is?

It is not Japan as one is accustomed to think of her. It is not Japan as she is portrayed by her own artists in their delicate color prints.

The climate of Japan resembles that of England to a certain extent. There is snow as well as sunshine; there are days when it rains; there are gray days with delicate half tones, and there are misty days when all color is opalescent. But this side of Japan Tornai has ignored, and so convincingly does he paint that one is sure that he saw the country as a blaze of color.

It is altogether a question of temperament what aspect of a country appeals to an artist, or possibly the accident of a first impression. When the contingent of the Indian army came to London to take part in the Jubilee of Queen Victoria some of the men fainted from the heat. They probably went home saying that England was much hotter than India. Would they have thought so if they had been here in a November fog?

In the present collection of pictures it is from Japan that Tornai has taken most of his subjects, for out of seventy-five paintings only thirteen are of India and China. But it matters little from what country he draws his inspiration; the same riot of color runs through them all, the same rich quality of paint, the same vision of the gay and joyful side of life.

To say that this vision is superficial would perhaps be hardly just, for there are pictures of Japanese women praying, of Indian fakers doing penance by walking on iron spikes till the blood drops from their feet, a picture of a blind masseuse. But with these subjects Tornai is less in sympathy than with those of geishas or bayadères dancing, or of little ladies drinking tea, playing duets or watering flowers.

He never rises to poetic heights or touches the tragic heart of things. He has singularly missed an opportunity in the „Evening at Miasma," which is one of the most beautiful places in Japan, where many of the Mikados are buried. It was to this spot that the present Mikado undertook a pilgrimage at the end of the recent Russo-Japanese war to announce the news of the victory to his ancestors.

But one must take Tornai as he is, a master of gorgeous and lurid color schemes, where the paint is laid on with so rich an impasto that the painting approaches to sculpture; some of the objects are almost modelled in paint. Nevertheless here and there one comes across quieter passages, as in some of the smaller studies of gardens, whose gentle appeal comes in the midst of the clash of color in the large pictures like a tender melody breaking through a tremendous orchestral outburst in a grand opera.

Indeed, there is something Wagnerian in Tornai's work, something in his color that suggests the music of that great master of sound; and one leaves the Coupil Gallery, where his work is being shown, with the memory of the little picture entitled „Spring," with its clusters of delicate purple wistaria blossoms, as one comes away from hearing „Tannhäuser" with „Du holder Abendstern" ringing in one's ears.

THE CROWN, THE COURT AND COUNTY FAMILIES NEWSPAPER

June 8, 1907.

The Art Galleries. The Goupil Gallery.

One of the most interesting exhibitions in the Metropolis is now on view at the Goupil Gallery, where Mr. Gyula Tornai is showing his pictures of the far East, and specially those relating to the kingdom ruled by our ally, the Emperor of Japan. Mr. Tornai is a Hungarian artist who has spent much time in Spain and Morocco—his paintings of scenes in these lands being well known—and for the last few years he has pursued his art in Japan, China, India, and Siam. The result of his labours is now on view, and it abundantly justifies the high commendation that his work has previously received. In all, some seventy odd pictures are displayed, and I may note that they are framed to suit the subjects and that thereby the beautiful effect is fully maintained. Mr. Tornai is a sensitive painter and a fine colourist, and in his hands the dramatic beauty of the Far East, its delicate refinement contrasted with almost barbaric magnificence, are spendidly portrayed, and all the life and light and atmosphere are caught, treasured, and revealed with a master's skill. The themes chosen by Mr. Tornai are wonderfully dissimilar, and, in one special instance, terribly realistic. Thus No. 64 shows us three Indian Fakirs entering a temple at Madura, their way being over a path studded with spikes, and the agony of the walk is shown by their torn and bleeding feet, while one has allowed his hands, clasped behind his neck, to grow together. As a pleasant foil we have a picture of a bewitching little dancing Geisha (8); beautiful views of „Apple Blossoms" (7), of „Copper Beeches in the Mikado's Garden" (11), and a „Wisteria Garden at Nara" (32). In a note Mr. Tornai says that the temples and museum of the town are situated amidst picturesque scenery, cedar copses, cherry, wisteria, and azalea gardens. In the town the deer walk free without fear, and the passers-by feed and pet them. „A Japanese Woman Praying" (58) represents the quaint custom of ringing a bell while praying in order to attract the attention of the deity, while „Beggars in Disguise" (18) pictures poverty-stricken members of Samuri families who, to avoid recognition, cover their heads with baskets. Two very typical and beautiful views are „Entrance of a Temple at Nikko" (1) and „Palace at Nasik" (35), and there are many delightful representations of customs and ceremonies peculiar to the people. The exhibition remains open during this month, and should attract a multitude of visitors.

THE QUEEN, THE LADY'S NEWSPAPER

June 8, 1907.

The exhibition of Gyula Tornai's pictures of Japan and India at the Goupil Gallery wakened the greatest interest; such visions of colour have not been seen in our midst for many years; one positively revels in colour, and that of the most pure and brilliant character. It requires something of a master to handle such a palette, and masterly indeed is the way the famous Hungarian manages his vivid reds. He places them in the far distance, in the full light of an Oriental day, and yet they take their place accurately and never destroy the balance of his composition; his relative values are very correct. Not alone, however, as a colourist can we admire him;

his technique is fine and his handling vigorous. When one enters the galleries one is enveloped with the passion of colour around, one's eye wanders from one rich canvas to another, and one is no longer in grey England, but transported to a realm of gorgeousness. Not gaudiness; no—harmony governs all the schemes, and the audacity of the mingling of tints is breath-taking. Pure colour laid against pure colour, that would seem the principle; no mixture on the palette, but direct, solid painting on the canvas. Herr Tornai is at his best in the smaller, simpler compositions; there is a vague suggestion of labour in the larger, a notable exception being the Princess visiting a temple, she being depicted in the act of entering while her attendants wait in attitudes of obeisance outside. One cannot find words in which to convey the beautiful rendering of the rich robes, the able suggestion of the designs that cover them; such pictures require to be seen to be realised; and not only the art lover but the traveller will be interested, for we seem to get a glimpse of the inner life of this fascinating people of Japan and their quaint customs find accurate record. For example, curiosity is distinctly awakened by the „Beggars in Disguise," who are begging alms with their heads enveloped in what to Western ideas would seem to be beehives; it would appear that the victims of present reform, who have lost their wealth and are too proud to work, find begging preferable, and to obviate recognition put their heads into baskets. It says a great deal for the artist's powers of composition that such a subject has not degenerated into the ridiculous. One of the most beautiful instances of perfect colour is No. 58, „Japanese Woman Praying"; the quality in the painting of the scarlet kimono is very arresting, while the quieter attractions of „The Duet" and „Offering Congratulations" are none the less so. Everyone was raving over the comparatively small work, No. 51, „At Worship," the interior of an ivory-columned temple; before the huge figure of Buddha stands a Jap woman with folded hands, worshipping. Richness of detail characterises all the paintings, and the fantastic frames designed by the artist make fit setting to them; it is a most interesting show.

THE BUILDER

June 8, 1907.

The Goupil Gallery.

The name of Gyula Tornai, the Hungarian painter whose pictures of India and Japan are on view at the Goupil Gallery, is not (as it would at first appear to English eyes) that of a lady artist. Mr. Tornai's style, indeed, is of the most vigorous and virile type; his paintings are characterised by a very powerful and almest exaggerated realism with little feeling for beauty, though he gives striking effects of light. Mr. Tornai, we understand, painted for a good many years in Spain and Morocco — his work of this period wo have not seen; his present collection of paintings in India and Japan is worth seeing as the work of an original artist with a style and handling of his own. Among the best are „Dancing Geisha" (8), brilliant in colour, but totally without charm (which may be the fault of the original figure); „The Duet" (34) between Japanese girls seated on the floor; „Palace at Nasik" (35); „Japanese Girl—Study" (41); „A Visitor of Importance" (66); „Offering Congratulations" (67), a charming full length in which countenance and costume are both finely treated;

„Princess Visiting a Temple" (72); „Buddhism" (68); and „Shintoism" (75). Nos. 68 and 72 are combined studies of local architecture and local figures and costumes; and Mr. Tornai paints Japanese architectural detail with great power and finish.

THE LIVERPOOL COURIR

June 10, 1907.

London Art Galleries. Interesting Japanese Collection.

For sumptous colouring and gorgeous treatment the pictures of Japan by Gyula Tornai stand unequalled. The exhibition of this artist's work at the Goupil Gallery in Regent-street is dazzling and bewildering as a collection. Each picture taken singly is a revelation of the beauties of harmony in brilliant colours. Some of the most daring contrasts have been made, resulting in a mass of beautiful colouring. There are no half tints in Mr. Tornai's pictures, no soft or delicate shading; it is all brightness and sunshine in the Land of the Rising Sun. „A Wisteria Garden" shows a courtyard of what might be called the Lourdes of Japan. Here are to be seen cascades of purple and white blossom of such a luxuriant growth as to seem strange to our Western eyes. „Sacred Elephants" depicts a temple near Nassik, consisting of caves hollowed out from rocks in which are kept the sacred elephants. These are represented gorgeously caparisoned, making a magnificent picture. In „A Dancing Geisha" is to be seen a handsome embroidered Kimonadressed figure with a many-coloured sunshade as a background. A startling picture is that called „A Vision of Retribution," which shows a Japanese nobleman of the Samurai caste, who has lived a Don Juan life. He is pursued by a dragon, while the wraiths of his old loves hover about him. The fiery hues of the copper beeches in some of the pictures are totally different from anything ever seen in this country. Although there is a barbaric splendour about the Hungarian artist's work, the execution in no way suggests barbarity. The collection is the most wonderful „one-man show" that has been held within recent years.

THE BIRMINGHAM DAILY POST

June 10, 1907.

London picture exhibitions.

A remarkable collection of pictures of Japan and India by a Hungarian painter, Gyula Tornai, is now on view at the Goupil Gallery, in Regent-street. The artist is obviously a lover of colour, and in these pictures he has been fascinated by the brilliancy of the colour effects presented to him in the East. Such subjects as the „Princess Visiting a Temple," „Japanese Woman Praying," and the exquisite „Japanese Priestess" can be selected as typical in their strength and beauty of arrangement, and as summing up characteristically all the better qualities of his art. His technical method is, perhaps, a little over vigorous, and at times he inclines towards coarsenness of touch; but in these examples and in others like them he goes to the fullest length of confident expression without exaggerating the dramatic force of his motives and without allowing his palette to run away with him. He is undoubtedly to be welcomed for his strenuous originality and for the freshness of his view; and if his originality becomes occasionally rather too pronounced this small defect can be forgiven, because it is compensated for by the solid sincerity of his achievement.

TRUTH

June 12, 1907.

Mr. Gyula Tornai is a painter whose work has not been hitherto familiar to me, but of which I can honestly say that I hope to see more. The paintings of Japan and India which he is exhibiting at the Goupil Gallery show that not only is he a painter of more than average powers—though it must be said that his work is distinctly unequal—but that he has a freshness and originality of colour and conception which are quite tonic in these half-hearted days. His effects, it is true, are frequently barbaric, but it is a healthy barbarism, which I, for one, very much prefer to the anaemia of decadence. What is more, though we may shake our heads doubtfully before some of his colour effects, he arrives at exceedingly convincing results, and some of his faces and figures are sufficiently life-like to be startling. Incidentally, I fear, he shows only too clearly, what many of us have already suspected, that „Madame Chrysanthème" is anything but beautiful, and that for a really attractive geisha we must seek upon the boards of English musical comedy rather than in the tea-houses of Nippon.

THE BAZAAR, THE EXCHANGE AND MART

June 12, 1907.

Japan and India.

It takes some little time for the sight to get attuned to such gay Eastern colours as the Hungarian artist Gyula Tornai unhesitatingly puts on canvas of large area, and is showing at the Goupil Gallery. Mr. Menpes, Mr. East, Mr. Fripp, and others have set forth Japan's life and landscape, but on very reduced scale and in the more limpid medium. Mr. Tornai is forceful—he has to be if he would be veracious—in the hues he consorts either in drapery, or vegetation, or highly-decorated Oriental architecture, such as temples. Some of the pictures would gain by elimination of many crowded details. He manages to suggest movement of slow order and untramelled grace in dancing geishas as single figures (8), or combined in „The Rhododendron Dance". He differentiates Eastern character well, as may be seen in the many women, „An Interesting Collection", and he can paint flower and plant truly, as is evidenced in „Cherry Blossoms" and in the amethyst tassels in „A Wistaria Garden". The frames are curious, being carved with grotesques such as dragons and the fabulous Hoo bird. Altogether, the exhibition affords pleasure both as being a novelty, and for the ability as well as courage with wich Mr. Tornai has attacked difficult subjects. „Chinese Window" is quite a clever work; while delightful in pose, colour, and comparatively simple framing is the single-figure with bowl of flowers, „Offering Congratulations". Other pictures that attract are: „An Interesting Lecture", „Barges at Canton", „Banks of the Ganges at Benares." „Japanese Priestess," „At Worship," „Indian Fakirs," and „A Visitor of Importance." which has quite extraordinary effect of perspective and power of decoration.

CORNISH POST

June 13, 1907.

The hub of the Empire.

I am willing to admit, however, that every time I visit London I am impressed with the amazing ability of the men who gravitate to that centre of wealth and population. It

is not surprising that London is at present inundated with Americans. In the season London claims the best talent that the world can produce, and gets it. The world is scoured for novelties, and the most original and dexterous people bring their works and court the favour of the London public. Take the Tornai exhibition at the Goupil Gallery, in Regent-street. When Walter Crane, the decorative artist, spends time in studying the works of a gifted Hungarian artist, and when ambassadors and members of the Royal Family visit the gallery, one is prepared for something good. But I confessed as I crossed the threshold I little expected that I should be startled and dazzled by the brilliant and refined and individual work of Gyula Tornai, of Budapest. But so it was.

I visited the gallery on private view day, and there had the pleasure of congratulating Tornai on his astonishing reproductions of Japanese and Indian scenes. My friend, Mr. Charles Ginever B.A., and Madame Ilinor Ginever (the organisers of the exhibition) acted as interpreters, and also introduced me to the pictures themselves. There were on view some seventy-seven pictures, varying in price from two thousand to twenty-five guineas, and not only were the pictures all painted by this Hungarian artits while living in Japan and India during the last few years, but he also designed the frames, covered whit dragons, serpents, birds, fruit, and other subjects, each frame being a poem in form and colour.

In geisha land.

Tornai studied art in Vienna, Munich and Budapest; lived in Spain, and spent about ten years in Morocco. It is chiefly by the pictures produced in that country that he achieved success and a Continental reputation. I cannot pretend to describe his pictures. They glow with the gorgeous colours of the East, yet one vivid costume, and gilded idol, dance-girl, or sacred elephant, is given such perfect setting that there is no rawness of colour, no jarring note, even in the pictures which deal with the most grotesque phases of Eastern life or Eastern decorative art. I wish I could reproduce the dainty Geisha girls, the Japanese temples, the gorgeous elephant picture, the still waters with lilies and reflections, the maidens playing the zinzem and the kotto, the wisteria garden, the sacred lantern picture and a score of others. If I were Tornai, I might need and, accept the guineas, but it would give me a wrench whenever one of those fine specimens of almost inspired work passed into the hands of the stranger, never perhaps to be seen by the artist again. Tornai may not be the greatest painter in Hungary, but as an exponent of Japanese life he surely stands alone.

THE NEW AGE

June 13, 1907.

Art. — The Goupil Gallery.

I have never been in Japan, but I have just seen Mr. Tornai's pictures of it at the Goupil Gallery; and now I do not intend to make the journey across the ocean. It is safer to take Mr. Tornai at his word. Why should one risk all the unmeasured perils of realisation when there is offered a dream land which is altogether beautiful and beyond any possibility of improvement? Think of the sweet satisfaction of being quite certain that there is one corner of this earth where all goes well; where the people are so wise that they have set themselves an ideal which is

something remarkably like the untrammelled existence of the transformation scene at the pantomime. Mr. Tornai shows us—and he is quite convincing—a land which is all bright sunlight and cool temples and gardens; where one is offered a stern alternative between the blossom of the apple (61), the cherry (28), or the wisteria shrub (32), unless it be possible to escape to azaleas or rhododendrons. If you must be severely religious, you can choose between a fan dance (71) and a flower dance (4) of endless variety—for each flower has a festival day set apart on which to do it honour. Indeed, to plunge straight from the London clubland of Waterloo Place into the Goupil Gallery is to perform a feat of mental gymnastics of an extraordinarily interesting kind. On the grounds of psychology, sociology, and art, I beg you to make the experiment. The transition is almost startling in its reality. There is a sentence in the explanatory notes at the end of the catalogue (which is illustrated and annotated) which runs „on the opening of the sanctuary gates, the ear is charmed by the tinkling of innumerable silver-toned little bells." There, I think, you have an accurate description of the total effect of this remarkable exhibition. The ordinary canons of art seem outside the question in these pictures which appeal to so many sides. If Mr. Tornai's dreamland be all a freak of the imagination—and I am too content to make investigations—the large proportion of the pictures can stand simply as works of art. His colour is overwhelming, and scarcely ever crude. He ranges from the pure impressionalism of such pictures as „Edge of a Lake" (39) and „A Garden" (40) to the massive realism of his large „Princess Visiting a Temple" (72). He is rarely anything but decorative; and if, once or twice, he almost crosses the line of artistic reserve, as perhaps in (66) and (34), then he is altogether interesting as an illustrator of strange lands. There is one picture at least which challenges comparison with the masters; I mean the „Japanese Girl-Study" (41). In richness of colour, depth of tone, and certainty of drawing it would recall several of the great portait painters if it were possible to imagine how Franz Hals, for example, would have faced an Oriental subject. But, as I have said, if you do not care for good Art, then you can look on Mr. Tornai's picture as sociology. One hears rumours of new sects arising in England; there is one picture, „Beggars in Disguise" (18) which may be of interest to some. The note in the catalogue says: „These men are the issue of Samurai-families who have lost their wealth, and are the victims of the reforms of recent times. There are many of these curious beggars, and they all seem to thrive . . . . They hide their heads in baskets."

THE DAILY NEWS June 13, 1907.

Art from abroad. — Herr Gyula Tornai's Vivid Eastern Pictures.

Herr Gyula Tornai's name is something of a challenge, and, as we prophesied when the exhibition opened, his 77 pictures of the Far East have caused a stir—warrantably enough. Enthusiasts have hailed him as one who commands a wealth and refined beauty of colour which Titian might have envied, as the peer of that solitary, indomitable French master, Eugene Delacroix, who, in the phrase of Silvestre, had the sun in his head and a thunderstorm in his heart. Such comparisons, however, are not very helpful.

Herr Tornai's bold attempt „to hold the

gorgeous East in fee," to proclaim her pageantry, her opulence, need not to be set against the „divine inebriety" of „Bacchus and Ariadne," nor the glorious colour dreams of Delacroix. Scholars acknowledge that the Hungarian language—which has no genders—is, because of its distinctness and the originality and flexibility of its roots, admirably adapted to the expression of ideas. Herr Tornai goes his own way ardently, independently, Initially he startles the visitor accustomed to reticence, by the brilliance of his display, but in pictures such as a „Japanese Priestess" (No. 46), in sumptuous robes, standing against an ornate background, a measure of persuasive subtlety is united to forcefulness, as of an efficient brass band performing near the ear.

Tornai knows nothing of timidity or perplexedness; he sets his palette with splendour, even with something of the barbaric. It is an exhilarating spectacle, this, of a robust craftsman throwing himself whole-heartedly, and with evident faith in his own powers, into the presentation of the pageant of the Orient as he apprehends it. The temple and its precincts, ceremonies, religious, festal, social, gardens, palaces, tea-houses, dancing geishas, life-size figures of Japanese girls with offerings of plants, fakirs marching over spikes, these and many other Eastern subjects he treats brilliantly, inventively.

As to the quality of his vision, the imaginative saliency of most of his conceptions, it is necessary to be guarded. The Hungarian's blazon of brilliance partakes in small degree only of the lofty art that reveals things in their relationships and origin. The striking frames, designed and in some cases carved by the painter, add considerably to the cumulative effect of this interesting exhibition.

THE BRITISH ARCHITECT

June 14, 1907.

Though we don't care about Mr. Tornai's frames, we have been greatly charmed by his gorgeous pictures. They are from the lands of glorious colour, India and Japan, and one feels as though the subjects had never been done quite so well before in this strong, masterful way. Of course, we realise that much of the effect is due to the artist's skilful „blends," as in No. 19, „The Temple Entrance, Tokio", where a note of brilliant red is properly led up to and supported. There is a coarseness, even a kind of woodenness, in the handling of some, and an actual lack of good drawing in others, as, notably, No. 30, but the brilliance and artfulness of the results cannot be gainsaid. Mr. Tornai can be quiet enough, too, when he likes, as in No. 25, a brown-toned drawing of an Arabian window in India, and he can most poignantly emphasise one note of gorgeous colour, as in No. 46, whilst still maintaining great charm of subordinate colour throughout. The real gorgeousness of the work is, of course, mainly apparent in the gallery devoted to the larger frames, though we feel that these are not the most entirely successful as pictures. The frames here are a very disturbing element—except, perhaps, in two cases, 67 and 69. The former is a very fine piece of work—a figure of a girl offering congratulations. Assuredly, artist never before more strongly impressed the beholder with his own ability, for we see full well that, in pictures such as No. 75, „Shintoism," it is the vision the artist has chosen himself to create, and not something which we should be at all likely to see for ourselves. Such a realisation of barbaric beauty has surely not been seen before in London.

COURT JOURNAL

June 15, 1907.

Some very uncommon work is to be seen at the Goupil Gallery, 5, Regent-street, by Mr. Gyula Tornai, a Hungarian of Budapest. This artist has passed some few years painting in Japan, China, India, and Siam, the result of which labours he is now showing. All his work is earnest and serious, his subjects well-chosen, and his colour-schemes very strong and intense, and the result is of very great interest. That some, indeed many, of the pictures are heavy is undoubtedly true, as the artist apparently paints into a dark ground, and also glazes freely; but when seen with a very strong light and from a proper distance they undoubtedly possess the merits of intensity and individuality in a marked degree. An excellent catalogue is provided, which, besides being very liberally illustrated, contains some excellent notes explaining many customs and peculiaities of the East, which enable the visitor to realise more thoroughly the subjects of the pictures, and the amount of care and study which has gone to their making. In his future paintings of Eastern subjects I would suggest that Mr. Gyula Tornai should use less bitumen, a colour which his clever countryman, Munkacsy, also used to excess. Great care has also been bestowed on the making of the frames of these pictures. They are very elaborately designed and coloured, and were evidently specially made in Japan, each one being conceived in the spirit of the picture which it is intended to complete.

THE LITERARY WORLD

June 15, 1907.

Goupil Gallery (Regent-street). Paintings ('Japan and India') by Gyula Tornai, of Budapest. [An exhibition not to be overlooked. This young Hungarian painter has a technique of his own, and shows remarkable gifts. He has expressed the life and colour of Japan in a most vivid and striking way.]

THE DAILY TELEGRAPH

June 24, 1907.

Japan and India.

In the Goupil Gallery, at 5, Regent-street, Waterloo-place, the Hungarian painter, Gyula Tornai, has a very striking exhibition, „Japan and India," the result of his labours for some years in these lands, China, and Siam. The impression given by these colour-studies of a deliberately crude and almost fierce splendour is one difficult to analyse, yet undeniable. For those who are in the questioning mood there is much to criticise in the violence and exaggeration of technique, in the obviousness of the impression sought for, and in a way obtained, in the total lack of that subtlety and reticence which distinguishes the Japanese themselves—and, above all, their art. But the impression is there for all that, and will not be brushed aside; it is conweyed with a certain passionate directness and energy that is not without is poetic side, even though it is diametrically opposed to that which the finer Japanese art itself, both consciously and unconsciously, conveys. The rugged magnificence, the weirdness of the ancient temples, the beauty of certain ceremonies and certain legends, the changeful richness of the national costumes as still worn under exceptional conditions in time-honoured functions, or by those exquisitely refined and cultured dramatic artists and votaries of Venus, the geishas—these are the things which have struck and captivated the Hungarian, wich he renders in his own fashion: one which cannot be reasoned about,

nor wholly defended from the point of view of serious art, but which nevertheless—as we have already said—conveys with a power not easy to resist the emotion of the artist face to face with this deluge of light and colour – the sensuous delight that he has received and absorbed in contact with it. No doubt, too, this impression is truthful so far as it goes, just because it is so personal; and this notwithstanding the evidence to the contrary furnished by Japanese painting and engraving in its modern phases. Truth in art has a thousand faces, and not one only; so much depends upon the eyes that see and the way they are trained to see, and the perception that lies behind vision and is fed by it. „A Wisteria Garden" is a commanding example of the Hungarian artist's style, with its faults that are the necessary complement of its attractions. With its violence, its glaring, untempered splendour, its exaggeration of beauty in its more sensuous elements, it gives a kind of painful pleasure akin to that afforded by some descriptions in the fantastic prosepoems of an Edgar Allan Poe or a De Quincey. This screen, this fabulous shower of the wonderful pale mauve wisteria blooms, gives an impression approaching that of the too luxuriant feast of blossom in Klingsor's balefully-enchanted garden. The temple scene, „As Worship," conveys something of hieratic splendour and solemnity. Too often, however, the sumptuously clothed, dazzling figures, so quiet and deliberate in movement, are not placed in their right atmosphere, and stand out too hard and cutting against their background. Very decorative in arrangement is the full-length figure, „Offering Congratulations"; but it would have gained much had Mr. Gyula Tornai possessed a finer feeling for colour-values, for gradation and variety in magnificence of tint. One of the most impressive pictures—and in a way, too, an important record of the past which the Japanese are striving so hard to supersede and obliterate—is that styled „Shintoism." The method, the colour-scheme remain the same in the paintings inspired by India and its past; and yet the spirit is other, and this proves the sincerity of the artist in recording his visual and emotional impressions of the East. „Buddhism" gives forth—in rather crude form, it is true—something of hieratic grandeur and mystery. „Bayadere," a strange dancer, disconcerting yet attractive in her huge bell-like scarlet skirts, compels, with her solemn air—as of some priestess initiating unholy rites—the gaze and sympathy of the onlooker, as she does that of the spectators in the picture, who, seated outside the gate of brass, guarded by terrible monsters rough-hewn in stone, gaze, impassive yet spellbound, at her slow, mysterious gyrations. Enough has been said to show that the whole exhibition is far removed from the commonplace, and that it exhibits in a novel phase Western impressions of Eastern splendour and mystery.

ACADEMY

June 6, 1907.

If Mr. Van Wisselingh can be said to offer us hock, Mr. Marchant at the Goupil Gallery (5, Regent-street) gives us a full-bodied sparkling burgundy in the gorgeous visions of Japan as revealed to the Hungarian painter, Gyula Tornai. The shock of his unsubdued but harmonised colour is so great, that critics, despairing of finding a fit analogy among contemporary painters, have -com pared him to Monticelli. The comparison is not altogether apt. Tornai does not crush

his jewels, he puts them in whole and the larger the better. Again Tornai is not a dreamer but a realist, he does not softly woo us by the magic of his fancy, but arrests attention by the consummate power and precision of his wideawake vision. It is impossible to deny the amazing actuality of his pictures, their technical mastery, the barbaric splendour of their decorative effect, but they belong to a greater age than our own. Tornai's art is for the palace not the cottage, where it would prove overwhelming, and in a palace his brilliance would kill most pictures one could hang alongside. That he is a master there is no doubt, his work is in the nature of a new revelation, and we hope examples of his art, as well as Hammershoi's, will eventually find a place in a national collection.

LADY'S COMPANION

June 29, 1907.

Japan and India. By Gyula Tornai.

It is almost impossible to convey in words an adequate impression of the intensity of life, strength, vigour of execution, and brilliancy of light and colouring with which Mr. Tornai's pictures surprise and delight one on entering the Goupil Gallery. Here is impressionism of the highest kind. But what extraordinary power breadth of treatment, marvellous realism, and yet, withal, what deljcacy of touch, smoothness of brushwork, and perfect rendering of textures! These Eastern scenes present a feast of colour, gorgeous yet never glaring, luminous, glowing, dainty where refinement is needed, and always harmonious —a satisfying vision for eyes too long depressed by the murky haze of London.

Still, this is no mere riot of colour that the Hungarian painter offers us; his hand is steady, his intuition of character subtle and convincing. His figures live, his masonry is solid, the Gods in his Temples are the heavy-carved and sculptured Gods of the Far East, and the flicker of a lamp, or the waving of a fan, are as real in their triviality as the blossoming flowers, or the rippling waters, or the fanatic devotion of Indian fakirs, walking with bare and blood-stained feet.

Among the seventy-seven pictures—the result of years of study and observation in Japan, China, India and Siam—there is not one which can be called poor in workmanship, and it seems almost invidious to select any special ones for praise. Seen from the opposite doorway, the „Rhododendron Dance" is so vivid that it appears as though we, too, might join the group of figures in the foreground, or, mounting the steps of the pillared terrace, might mingle with the dancers in their draperies of all shades of flaming red. Then the „Duet" of Japanese maidens, playing their native instruments, claims attention on account of the masterly painting of flesh tints, and the subtle charm of line at the back of the neck of the kneeling girl. The „Praying Girl," the „Princess visiting a Temple," the „Bayadere," or religious dance, the „Sacred Elephants," the „Visitor of Importance," the weird „Vision of Retribution"— in which one feels the madness of the sinner tortured relentlessly by his own remorse, all appeal to the imagination, all are remarkable in some special way, for although the strength of the composition is never weakened by excessive detail, there is no slurring of the less important parts in the picture. Thus, the mosaic of a floor, the panelling of an open doorway, or the petal of a flower, are indicated with a sure touch, while the frames

are works of art in themselves—of carved wood, with dragons, or serpents, rows of sullen gods, or twisted scrolls, sparingly relieved with gold.

FAMILY HERALD

Juny 29, 1907.

Continental pictures.

At the Goupil Gyula Tornai appeared with something of the force of a tornado. His seventy-seven pictures of the Far East are certainly remarkable, but it is an exaggeration to say that he has at command „a wealth and refined beauty of colour which Titian might have envied", for we have only to go to the National Gallery and stand for a moment before the Venetian master's „Bacchus and Ariadne" to see his immeasurable superiority. On the other hand, Herr Tornai has warrant for his bold, sometimes almost barbaric, experiments. If he does not exactly hold the gorgeous East in fee, he sets his palette with splendour and prepares himself to proclaim her pageantry, her opulence, her vivid treasures of nature and art. Japan, China, India, and Siam display their brilliance to the spectator, and, in some of the more reticent works, a measure of their delicate charm. The most conspicuous success is perhaps the study of a Japanese priestess, standing in sumptuous robes in an ornate, shadowed interior. Altogether, in these days of timidity and perplexedness, it is refreshing to find a painter who dares to be trenchantly positive. The pictures, large and small, include studies of Eastern temples and their precincts, gardens, palaces, tea-houses, life-size single figures, ceremonies of all kinds, represented as one long pageant of the Orient, as though life there were ever magnificent and had little or no relationship with shabby utilitarianism. The frames, boldly carved with reptiles, figures, birds, grotesques and ornament, of the artist's own design, further proclaim his inventiveness.

THE ART JOURNAL

1907 Dec.

Gyula Tornai.

Last summer Herr Gyula Tornai, the Hungarian painter, blazed upon the sight of Londoners. His work, like his name, is a challenge. After a sojourn in Japan, China, India and Siam, he made a bold attempt pictorially „to hold the gorgeous East in fee". Timidity, perplexedness, seem alien to him; his amazing vigour exhilarates, if in the long run it fails quite to persuade. The fortress of the beautiful, if it is so to be taken by storm, demands genius to do it. Herr Tornai has been enthusiastically hailed as the peer of Titian in wealth and refined beauty of colour, the peer of Delacroix for colour and draughtsmanship combined. That is extravagant praise. To more purpose it may be asserted that he works strenuously, skilfully, with remarkable conviction. „Offering Congratulations" is one of many characteristic pictures by him which, during the summer, were at the Goupil Gallery. The artist's independence of outlook, the force, diversity and richness of his colour-schemes, have won for his works a place in many collections, including, we believe, that of the King.

FRANCZIA HIRLAPOK

THE NEW-YORK HERALD.

5 Janvier 08, Paris.

L'Exposition Tornai à la Galerie Petit. — Le Peintre Hongrois Montre une Soixantaine de Tableaux, Dont l'Ensemble Est Fort Intéressant.

M. Gyula Tornai est un peintre hongrois qui étudia à Vienne, à Munich, à Budapest et qui, ses études terminées, séjourna longtemps en Espagne et au Maroc. Les peintures qu'il y fit consacrèrent sa réputation; mais depuis il a visité l'Inde, le Siam et le Japon et c'est en quelque sorte le résultat de souvenirs et de visions recueillis au cours de ses voyages dans ces contrées exotiques qu'il expose, jusqu'au 16 janvier, dans les deux salles annexes de la galerie Petit. Il y a là une soixantaine de iableaux, dont l'ensemble est incontestablement intéressant et surtout curieux par le côté architectural, anecdotique et accessoire, auquel l'artiste semble avoir donné une grande importance. Ce sont avant tout des scènes populaires et religieuses qui ont inspiré M. Gyula Tornai, dont certaines compositions m'ont paru peut-être un peu trop touffues; elles eussent gagné, me semble-t-il, au point de vue pictural, à être simplifiées. La technique de M. Gyula Tornai est intéressante à étudier; parfois un peu brutale, elle s'assouplit tout à coup dans un même morceau sans qu'il soit possible de s'en expliquer la raison. La synthèse d'une oeuvre aussi compliquée est difficile à établir et j'avoue avoir été quelque peu dérouté par l'impression que j'en ai ressentie.

Je crois qu'il faut tout simplement ne chercher dans ces tableaux que ce qu'ils offrent, c'est à dire une suite de scènes et de paysages extrêmement curieux, captivants, à examiner et même à étudier, et dont l'artiste donne parfois l'explication, comme pour le No. 26, par exemple, „Un Jardin de Glycines à Nara." Nara, centre de l'ancienne culture japonaise et de la vie religieuse, est peut-être l'endroit où on peut rencontrer les temples les plus vastes et les plus pittoresques. Le musée de la ville est un trésor de tissus anciens, de statues et d'armes. Temples et musée sont situés parmi une pittoresque mise-en-scène, en des jardins de cèdres, de cerisiers, de glycines et d'azalées. Les daims circulent dans la ville en liberté sans crainte, et les passants les nourrissent et les caressent. Dans la cour du temple on voit des mendiants; les glycines déploient leurs nuances glorieuses, mais elles n'ont pas de parfum: au Japon les fleurs manquent d'odeur, elles ne sont là que pour la joie de l'oeil.

Le No. 14 représente quelques mousmées regardant à travers les barreaux du lieu où elles sont enfermées; le No. 4. „La Danse du Rhododendron". L'artiste y fixe avec beaucoup d'éclat la scène suivante: en l'honneur de chaque fleur un jour est spécialement consacré, et ce jour-là les maisons de Geishas organisent des réjouissances pour symboliser la fleur en question. Ici les Geishas sont en train d'exécuter la danse du rhododendron, dans laquelle l'ondulation des parasols et des éventails accentue les mouvements exquis des danseuses.

Tout cela est peint avec des couleurs souvent plus vives que réellement harmonieuses, mais avec un incontestable brio et mérite d'être visité. *Georges Bal.*

AURORE

7 janvier 1908.

Les tableaux de Gyula Tornai ont par l'exotisme hindou et japonais de leur sujets, le mérite documentaire de nous présenter des modèles et des paysages mal connus et neufs.

Et c'est avec un sentiment de confiance que l'oeil se repose aux toiles rudes, quasi sauvages de matière et de couleurs, flambantes d'audaces simplificatrices par lesquelles Vincent Van Gogh nous dit son robuste tempérament de grand décorateur, son désir des synthèses énergiques, — ce par quoi il se montre réellement de notre temps, lequel marche vers une Renaissance décorative en dépit des officiels poncifs pédagogiques,

Georges G. Toudouze.

ECHO DES PREMIERES PARIS

22 janvier 1908.

Les Arts.

Exposition Gyula Tornai. — A la galerie Georges Petit, le célèbre peintre hongrois Gyula Tornai expose des études hindoues et japonaises qui sont tout à fait intéressantes. Ce peintre a rapporté d'un récent voyage en Extrême-Orient, des Indes et plus particulièrement du Japon, une série de tableaux, traités d'une façon originale et vigoureuse qui joignent à leur mérite artistique, une réelle valeur documentaire.

La peinture de M. Gyula Tornai est vibrante, éclatante : les rouges y dominent, des rouges exaltés, et cependant très doux. Les Indes s'évoquent par quelques études intéressantes : bayadère vêtue d'une robe d'un rouge ardent, entraînée dans le tourbillon furieux d'une danse religieuse ; éléphants sacrés, somptueusement caparaçonnés ; fakirs qui, pour purifier leur âme, meurtrissent terriblement leur chair.

Les Indes n'occupent dans l'exposition de M. Gyula Tornai qu'une place secondaire, c'est en somme, au Japon qu'elle est consacrée ; les danses y abondent ; danse du rhododendron, du masque, de l'éventail, où les danseuses, pareilles à quelque fleur étrangement colorée, évoluent parmi les fleurs aux subtils parfums.

Puis voici une suite d'intérieurs de temples : le temple bouddhiste de Kyoto ; le temple Shintoïste de Miasma, où sont enterrés plusieurs des empereurs du Japon, et où le Mikado actuel entreprit un pèlerinage à la fin de la guerre russo-japonaise, pour annoncer la victoire à ses ancêtres défunts ; le temple shintoïste de Tokio, élevé à la mémoire de 48 guerriers, qui moururent par harakiri, en s'ouvrant le ventre, pour se soustraire au déshonneur ; le temple de Kiu-Midzon, à Kioto, dont la cour renferme plusieurs fontaines, servant aux ablutions sacrées. Les croyants qui désirent prendre une décision importante, se placent sous la dernière des fontaines ; si les bougies qu'ils portent à la main ne s'éteignent pas, c'est que la divinité leur sera favorable.

Nous devons tout particulièrement signaler : Vision du châtiment, peinture vigoureuse d'une puissante matière, dont le sujet fut inspiré au peintre par une ancienne légende japonaise ; les mendiants déguisés, descendants ruinés des anciens guerriers, qui estiment que l'orgueil ne leur permet point de travailler. Ils préfèrent mendier, et afin que nul ne les reconnaisse, ils cachent leur tête dans des paniers, et ne parlent pas. Ils portent sur la poitrine une tablette de bois où sont inscri-

tes leurs prières — ils ont tous un grand air de prospérité, et même misérables, ces mendigots gentilshommes ne souffriraient jamais qu'on les vit sans gants.

Toutes ces toiles sont encadrées dans de superbes cadres en bois sculpté, qui s'harmonisent parfaitement avec le sujet qu'elles représentent, ce qui fait que l'exposition de M. Gyula Tornai est on ne peut plus intéressante et instructive.

FIGARO

8 janvier 1908.

A la galerie Petit également, une très intéressante exposition d'un artiste hongrois, M. Gyula Tornai, qui nous permet de faire au Japon et dans l'Inde une promenade très attachante, pleine de richesse et de couleur.

Arsène Alexandre.

LE TEMPS

9 janvier 1908.

Côte à côte avec l'exposition des femmes artistes, une seconde, celle du Hongrois Gyula Tornai, offre au public un curieux ensemble de peintures exécutées dans les pays d'Extrême-Orient et spécialement au Japon. Les grandes toiles, composées comme des illustrations et d'une incontestable valeur documentaire, y abondent. C'est à cette imagerie chatoyante qu'ira l'admiration du public. Le connaisseur s'arrêtera de préférence devant les petites toiles où l'artiste a interprété la nature avec un joli goût de couleur, où les faiblesses de son modelé sont moins apparentes et où il s'est souvenu à propos que les corps baignent dans une atmosphère.

SOLEIL 10 janvier 1908.

M. Gyula Tornai, qui a déjà fait beaucoup parler de lui, ayant longtemps séjourné au Maroc, d'où il rapporta des peintures qui assurèrent sa réputation, a groupé dans deux ou trois salles un nombre considérable de visions de l'Inde et du Japon.

Avec lui, nous assistons à ces féeries de l'Extrême-Orient que son pinceau de coloriste rend à merveille. Nous vivons un instant, ainsi que dans un beau rêve, cette vie du Japon qui nous valut Madame Chrysanthème et les descriptions de ce pauvre Régamey, si prématurément disparu. Pagodes, cérémoines, solennités, tout cela est rendu avec un éclat qui rappelle les meilleurs peintres des contrées ensoleillées. Un catalogue très bien rédigé aide à visiter cette remarquable exposition.

LIBERTÉ

11 janvier 1908.

Paris.

Voici des maisons entourées, comme les temples, de fleurs sans parfum mais de nuances délicieuses, de rivières au-dessus desquelles des glycines laissent pendre leurs grappes de fleurs d'un violet si pâle. Et voici les geishas dansant, des habituées de ces maisons de thé hospitalières à l'étranger, de pauvres filles de joie, aussi peu joyeuses que celles d'Europe et dont les visages ne brillent pas de plus d'intelligence, mais qui apparaissent derrière des barreaux, semblables à de jolis oiseaux en cage qui gazouilleraient par habitude plus que par plaisir. Ces pauvres filles me font souvenir de ces observations d'un Japonais, M. J. Hitomi: „Quelques voyageurs étrangers ont jugé les Japonaises par les servantes d'hôtel ou les femmes galantes qu'ils ont fréquentées. N'ayant eu l'occasion de voir des femmes honnêtes que dans la rue et ne leur ayant jamais parlé, ils ont prétendu les faire connaître. A quelles erreurs

grossières, à quelles injustices cette légèreté les a conduits, nous en avons des exemples bien attristants. Une prostituée de la dernière catégorie, que les artisans n'oseraient pas toucher, comme certaine Mme Chrysanthème, ne saurait être prise pour un spécimen de la Japonaise."

Je vous recommande encore les mendiants masqués que nous montre M. Gyula Tornai. Ces hommes, descendants ruinés des anciens guerriers, estiment que l'honneur ne leur permet pas de travailler. Au travail, ils préfèrent la mendicité; mais pour que personne ne les reconnaisse, ils se couvrent la tête d'un panier et ne parlent pas. Ils portent sur la poitrine une tablette de bois où sont inscrits leurs appels à la charité publique; il paraît que la profession est très lucrative. Même misérables, ces mendigots gentilshommes affichent des prétentions à l'élégance: ils se croiraient perdus s'ils sortaient sans être gantés.

Vous voyez que l'exposition de M. Gyula Tornai est fort instructive. *Et. Ch.*

BULLETIN DE L'ART

11 janvier 1908.

Gyula Tornai (Galerie Georges Petit). — Malgré son nom d'allure exotique, ce n'est pas un Japonais peignant le Japon; c'est un Hongrois, qui traversa l'Autriche, la Bavière, l'Espagne et le Maroc avant de peindre un Extrême-Orient qui sent l'huile occidentale et la virtuosité colorée des Lenbach ou des Munkacsy: perspective aérienne et clair-obscur, qui ne font pas oublier la saveur naïve des teintes plates, cernées par le gros trait d'encre embue des crépons!

Raymond Bouyer.

PETIT PARISIEN

11 janvier 1908.

Un peintre hongrois, M. Gyula Tornai, expose, rue da Sèze également, une soixantaine de toiles rapportées d'Extrême-Orient. Il a vu l'Inde, le Japon, le Siam. Et il en a rapporté des notes extrêmement curieuses.

Malheureusement, des lourdeurs de dessin et de couleur, déparent çà et là des motifs éblouissants. C'est dommage. Si les valeurs avaient été mieux étudiées et si l'artiste avait vu plus simple, les oeuvres qu'il expose eussent été vraiment remarquables. Mais telles quelles elles présentent un intérêt incontestable. Et les amateurs de paysages exotiques trouveront amplement matière, devant les exacts paysages du peintre hongrois, à satisfaire leurs goûts.

Jean Claude.

AUTORITÉ

11 janvier 1908.

Nous indiquerons, en outre, aux amateurs d'art, les pittoresques peintures exécutées en Extrême-Orient, par le Hongrois Gyula Tornai, exposées dans une salle voisine de la galerie Petit.

CRI DE PARIS

12 janvier 1908.

Gyula Tornai.

Très pittoresques le Japon et l'Inde de Gyula Tornai. Ses peintures sont attachantes comme une jolie relation de voyage. A voir surtout ses nobles Japonais ruinés qui, pour mendier, se couvrent la tête de paniers afin qu'on ne les reconnaisse pas. A voir aussi ses fakirs indiens marchant sur les pointes de peignes à carder la laine.

TRIBUNE PUBLIQUE

12 janvier 1908.

Exposition Gyula Tornai (galeries George Petit). — Je ne voulais y jeter qu'un coup d'oeil, j'y suis resté une bonne demi-heure à admirer les soixante peintures rapportées d'Extrême-Orient par M. Gyula Tornai qui

a eu la bonne idée de les rassembler en cet endroit pour notre plus grand plaisir. Je ne crois sincèrement pas exagérer en disant que les soixante toiles du maître hongrois sont autant de chefs-d'oeuvre. Tout est à louer: et le coloris, d'une richesse intense mais raisonnée et le pouvoir prodigieux de rendre la vie elle-même. Si j'ai un conseil à vous donner, c'est d'aller les admirer — d'autant plus que l'Exposition est ouverte gratuitement au public.

ACTION

12 janvier 1908.

A la terrasse. — Exotisme.

Comme il faisait mauvais temps, j'ai pris l'omnibus et je suis allé au Japon.

J'ai visité Kyoto, Tokio, Nara, la ville aux glycines inodores et aux azalées, la ville où les daims gambadent dans les rues, protégés comme les pigeons de Saint-Marc; Nasik, Miasma, le Saint-Denis japonais, où le mikado se rendit en grande pompe, à l'issue de la guerre avec la Russie, pour annoncer la victoire à ses ancêtres défunts. J'ai vu Nikko, puis les architectures énormes et étranges de l'Inde et du Siam. Tout cela en une heure, — car nous appartenons à une époque où l'on va vite.

Les Japonais sont un peuple singulier. Ils ont à la fois l'audace et le regret des réformes. Les nobles guerriers d'autrefois, les Samouraï qui ne savaient que combattre avec le sabre, sont aujourd'hui bien inutiles et ruinés. Alors, ils mendient. Mais, pour ne pas subir d'humiliation, ils se mettent une pancarte sur le ventre et un panier sur la tête. Ce sont les hommes au masque d'osier.

Mais toutes les traditions ne meurent pas sous le vent du progrès. Il en reste et de charmantes. Telle, la danse du rhododendron. A chaque fleur, dans l'Empire du Soleil Levant, est consacré un jour du calendrier et ce jour-là, les Geishas organisent des fêtes. On danse, on agite en cadence des parasols et des éventails; les couleurs vives se marient aux sourires des lèvres peintes, aux regards des yeux agrandis par le khol, à l'ondulation des corps jeunes.

Et l'on ne saurait dire, en les voyant ensemble,
Si c'est la fleur qui chante ou l'oiseau qui fleurit.

Voilà au moins des cérémonies plus parlantes et plus éternelles que celle de Saint-Pancrace ou de Saint-Pantaléon. Ne pourrions-nous en revenir aux fêtes de la nature, comme sous la Révolution, et emprunter à l'Orient, qui nous emprunte tant de laides choses, ses jolies fêtes florales? N'avons-nous pas la rose, le lis, l'aubépine, la violette, le muguet sujets gracieux de joies toujours renouvelées?

Il faut maintenant, avant de terminer, que je vous dise où, et en compagnie de qui j'ai vu toutes ces merveilles exotiques. C'est chez Georges Petit, avec M. Gyula Tornai, un peintre hongrois de talent. Son catalogue à la main, j'ai voyagé ... Ami lecteur, c'est public; je vous conseille d'en faire autant.

Flammeche.

PATRIE

18 janvier 1908.

Avant de terminer, je signale l'exposition, chez Georges Petit, de M. Gyula Tornai, un peintre hongrois ayant rapporté de son voyage en Extrême-Orient (Inde et Japon) des oeuvres vraiment remarquables, de couleur somptueuse et de richesse d'art.

Georges Denoinville.

JOURNAL DES ARTS

18 janvier 1908.

Gyula Tornai.

Il est certain que le monde va en se rapetissant tous les jours. Le progrès, qui augmente les moyens de communication,

restreint les limites de la terre dans une proportion telle qu'il faudra bientôt aller aux antipodes pour trouver de l'inédit et fuir le déjà vu. Deux alternatives s'offriront alors aux peintres en quête de nouveauté: Parcourir les terres vierges et traduire les aspects inconnus de la nature sauvage; ce rôle sera réservé aux paysagistes. Ou bien fouiller les anciennes civilisations éteintes et essayer d'en tirer des accents non encore entendus: ceci regardera les peintres de figures. C'est, d'ailleurs, ce qu'ont essayé de faire les orientalistes, mais déjà leur rayon d'étude est épuisé et c'est vers l'Extrême-Orient, la Chine, les Indes et le Japon que se tournent maintenant les esprits inquiets des jeunes à l'affût.

Parmi ces derniers, M. Gyula Tornai est un éclaireur d'avant-garde et l'exposition qu'il fait en ce moment rue de Sèze, est des plus intéressantes. C'est un enchantement des yeux plutôt qu'un enseignement psychologique. L'artiste ne s'y montre pas penseur profond, mais il y fait oeuvre d'observateur doué d'un sens poétique développé et de réelles qualités d'émotion au point de vue du décor, de la couleur et des détails locaux. Peut-être désirerions-nous être davantage renseignés sur la valeur morale de la civilisation qui se déroule devant nos yeux, mais distrait par le spectacle qui s'offrait à lui, M. Tornai n'a pensé qu'à en noter les formes extérieures; il l'a fait avec tant de franchise que l'on ne peut lui en vouloir, d'autant qu'il a sélectionné son champ visuel, ne s'arrêtant qu'aux sujets vraiment dignes de sa brosse. Il a écarté avec soin tout ce qui de près ou de loin rappelait la civilisation occidentale pour se cantonner dans les visions d'un autre âge et d'un autre monde. Nous lui en savons gré, car il est parfois piquant pour un artiste de noter aussi bien les discordances que les harmonies. C'est donc bien un voyage en Extrême-Orient que nous offre gratis pro arte, M. Tornai, ou plutôt c'est une promenade, car il s'attarde en route, musarde de droite et de gauche et nous avec lui. C'est ainsi qu'il nous montre l'Entrée d'un temple à Nikko, fertile en détails du crû; qu'il nous initie à la danse du rhododendron donnée dans une maison de geishas, dont les mouvements exquis sont scandés par les ondulations des parasols et des éventails. Plus loin, il nous ménage d'une main indiscrète une échappée furtive sur les Hêtres cuivrés dans le jardin du mikado, ou bien nous ouvre une perspective sur Une rue à Canton, encombrée de pousse-pousse et de ballats, ou entre les Rives du Gange à Bénarès. Dans des intérieurs chinois, nous assistons avec l'artiste à de curieuses scènes de moeurs, ou bien derrière un léger grillage, nous passons en revue l'Intéressante collection des geishas enjôleuses, jolies mais inquiétantes petites bêtes fauves par lesquelles l'Européen, comme l'Asiatique, n'a que trop tendance à se laisser dévorer. Très étrange cet épisode des mendiants samouraïs qui, victimes des réformes modernes, préfèrent mendier plutôt que de s'abaisser au travail et se livrent à leur petit commerce sous un déguisement bizarre.

Les intérieurs des temples de M. Tornai sont particulièrement intéressants. Ils décèlent le plaisir qu'éprouva l'artiste à exprimer toute la somptuosité et la richesse des matières merveilleuses qui entrèrent dans leur construction ou qu'ils renferment. Laques aux riches tonalités, ors patinés par le temps, bois précieux caressés par la fumée de l'encens ou des cires, marbres usés et polis par les genoux des fidèles; M. Tornai excelle à rendre ces colorations puissantes en touches solides et bien ordonnées. Il pèche un peu

par excès de zèle quand il s'agit, au contraire, de traduire les grâces minaudières d'une jeune fille japonaise jouant du théorbe ou la délicatesse des pommiers en fleurs. Sa brosse vigoureuse brode avec une lourdeur un peu maladroite les soieries constellées d'arabesques et les satins aux reflets changeants. Il est difficile, nous le savons, de peindre tour à tour et avec le même bonheur, les éléphants sortant des Grottes de Nasik et les détails de la robe d'une Princesse japonaise visitant un temple. Quoi qu'il en soit, cette dernière est vêtue d'une matière plus souple que celle dont fut construit le temple lui-même, et c'est cette différence que M. Tornai a oublié de noter.

Nous nous en consolons, d'ailleurs, volontiers en errant avec lui sous la retombée des festons mauves et blancs de la glycine en fleurs. Le peintre hongrois exprime à merveille leur chute nonchalante. Et, l'imagination aidant, on se prend à rêver d'un monde idéal construit tout en marbre, en or et en porphyre, enguirlandé de lianes fleuries et embaumées derrière lesquelles glisseraient de gracieuses silhouettes féminines, jolies, énigmatiques, mais sans aucune mentalité, aux accents tour à tour langoureux ou vibrants d'une rapsodie tzigane . . . Telle est, en un mot, la technique de M. Tornai et nous lui en faisons notre plus sincère compliment car elle repose de la banalité si fort à la mode de nos jours. *Jules de Saint-Hilaire.*

REVUE DES BEAUXARTS

21 janvier 1908.

Observations sur l'Extrême-Orient a propos de l'Exposition du peintre Gyula Tornai.

On a beaucoup parlé de l'Exposition faite aux Galeries Georges Petit par le peintre hongrois Gyula Tornai, ce très curieux artiste était peu connu en France; né en 1862, il étudia d'abord à Vienne et à Munich puis à Budapest; on le retrouve ensuite en Espagne d'où il partit pour se fixer au Maroc pendant dix années environ; les peintures qu'il exécuta alors lui valurent une réputation continentale que nous ignorions hier encore.

Ces dernières années, M. Tornai les a consacrées à l'Extrême-Orient (Japon, Inde, Siam) et sa récente exposition offrait le résultat de ses recherches dans ces milieux spéciaux, qu'il s'est attaché à reconstituer en savant.

L'Exposition Tornai offrait donc un intérêt de premier ordre, un intérêt documentaire rappelant la tentative de notre Félix Régamey. Chaque oeuvre, en dehors de sa valeur artistique incontestable, évoquait une coutume ancestrale, un trait de moeurs typique, des sites et des races dans leur vérité et leur variété infinie.

Voici la Danse des Fleurs au Japon. Sait-on qu'en l'honneur de chaque fleur un jour est consacré, et que ces jours-là les maisons de Geishas offrent force réjouissances? Le peintre a montré des Geishas exécutant La danse du rhododendron, dans laquelle l'ondulation des parasols et des éventails accentue les mouvements suggestifs des corps frêles.

Voici une scène particulièrement curieuse, intitulée les Mendiants déguisés. Ces mendiants se prétendent issus des puissants Samourai, et se disent victimes „des réformes modernes".

Ils n'entendraient rien au commerce, puis l'orgueil ne leur permet point de travailler, ils préfèrent mendier. Mais il faut que nul ne les reconnaisse, c'est pourquoi ils cachent leur tête dans des paniers, pourquoi ils ne parlent jamais, portant sur la poitrine une tablette de bois où sont inscrites leurs prières.

Il existe au Japon un grand nombre de ces mendiants; ils ont tous un air de prospérité enviable; ils affichent même quelques préten-

tions à la distinction, ils ne souffriraient pas par exemple qu'on les vit sans gants . . .

Voici Un Jardin de Glycines à Nara, qui est le centre de l'ancienne culture japonaise et de la vie religieuse. Peut-être est-ce là qu'on rencontre les temples les plus vastes, les plus pittoresques. L'un d'eux contient une énorme statue de Bouddha, capable d'embrasser trente hommes; mais plus remarquable encore est le musée de la ville, où un trésor de tissus anciens, de statues et d'armes est aujourd'hui à l'abandon.

Temples et musées apparaissaient autrefois au voyageur dans une pittoresque mise en scène de jardins, cèdres taillés, cerisiers, glycines, et azalées; les daims circulaient sans crainte dans la ville, demandant leur nourriture aux passants.

Dans la cour du temple on voit encore les mendiants, dans un cadre de glycines aux nuances glorieuses; elles semblent là pour la joie des yeux, car au Japon, les fleurs n'ont pas de parfum.

Voici l'Intérieur d'un temple à Kyoto. Dans le sanctuaire, deux femmes invoquent Bouddha dont il y a ici trois mille images; de chaque côté de la statue principale sont les neuf figures nimbées des Apôtres, et le reste de la décoration atteste encore l'influence du Christianisme qui ne fut extirpé qu'au XVIIe siècle.

Imposante est la Vision du châtiment. Le sujet de cette peinture fut inspiré par une ancienne légende japonaise: son héros appartenait à l'orgueilleuse caste des Samourai qui avait le droit de porter l'épée; aujourd'hui les Samourai se sont mêlés avec le peuple, cependant, les officiers et les fonctionnaires sont encore choisis dans leurs rangs.

L'oeuvre de Tornai nous montre un Samourai assis sur les créneaux d'une forteresse qui domine les eaux environnantes, et chantant son destin tragique. Sa vie fut celle de don Juan, le dragon, symbole de la conscience, pareil à la fatalité, le poursuit avec furie, tandis que les fantômes de ses anciennes amours s'en viennent lui reprocher leurs malheurs.

Masseuse aveugle. Le massage au Japon, dont l'usage est fort ancien, est généralement appliqué par des hommes ou des femmes aveugles.

Eléphants sacrés. Près de Nasik a été creusé dans les rochers le temple où sont gardés les éléphants sacrés. Cette peinture les représente au moment d'une cérémonie pour laquelle ils sont superbement carapaçonnés,

La Danse de l'éventail. En un temple qui est au parc Shiba de Tokio, les prêtresses exécutent la danse de l'éventail; ce temple est un centre renommé de pélérinages et pendant les Fêtes de la fleur une foule considérable assiste aux danses; cette fois, c'est une petite princesse, écrasée sous ses lourds vêtements, ses pierreries et ses ors qui visite le temple.

Citons enfin une Maison de thé à Kyoto et Ablutions sacrées au temple Kiu-Midzon, l'un des plus beaux parmi ceux de Kyoto; or, il existe 95 temples shintoutes et 945 temples bouddhistes dans cette ville. Le peintre a représenté les fontaines consacrées aux ablutions; selon l'usage, les croyants se tiennent sous la dernière afin de prendre une décision sur affaire d'importance, et si les petites bougies qu'ils portent ne s'éteignent pas, c'est que le destin favorisera leurs intentions.

Il serait juste de mentionner tous les tableaux de cette collection, mais un volume serait alors nécessaire pour en faire un éloge convenable et les décrire sous leurs différents aspects; les cadres méme étaient fort remarquables, car ils étaient pour la plupart appropriés aux oeuvres qu'i lsrenfermaient. *J. B.*

NÉMET HIRLAPOK

DIE WAHRHEIT

2. September 1907.

Japan bei Keller & Reiner.

Einen sehr glücklichen Griff macht der genannte Kunstsalon mit einer grossen Kollektion von japanischen und was das anbetrifft auch indischen Gemälden von dem jetzt 42 Jahre alten ungarischen Maler Gyula Tornai, die den grossen Oberlichtsaal und seine Anhängsel vollständig füllt und mehr als das, wegen ihrer immensen Farbensattheit fast blockiert. Viele dieser Bilder sind meisterhaft in ihrer Angemessenheit von Tonkraft und stofflichem Reiz, so namentlich Nr. 72 (im ganzen sind es 77): „Prinzessin einen Tempel besuchend", und Nr. 37: „Abend in Miasma", ein hervorragendes Stimmungsbild. Miasma ist die Stätte der heiligen Mikadogräber mit zahllosen Schintotempeln. Von diesem Kult und mehr noch von dem des Buddha bekommen wir einen sehr respektablen Eindruck, und ebenso von der Natur Japans und seines zweifellos heroisch veranlagten Volkes, seinen Häusern und Gärten, die in unauflöslicher Vermählung miteinander stehen, und in dieser Hinsicht noch immer vorbildlich für uns sind — weit mehr als die japanische Kunst. Der Reichtum an Sujets ist ausserordentlich: Bajadere, Fächer-Tanz, Teehaus in Kyoto, blinde Masseuse (das Massieren, ein sehr alter Zweig der Heilkunst im Orient, ist in Japan den Blinden überliefert, wie in Schweden den Offizieren), hoher Besuch, heilige Elefanten, Rhododendron-Tanz, lauten einige der Titel. Die Gemälde sind zum Teil grössten Formats und die Rahmen reich an Schnitzwerk. Viele japanische Plastiken und grosse Bronzen, auch ein Wandteppich für 15,000 Mark mit dem silbernen Drachen — dem Symbol des schlechten Gewissens — ergänzen den Eindruck dieser Tornaischen Malkunst, die vielfach an die des Russen Vereschagin erinnert.

DRESDNER JOURNAL

14. September 1907.

Emil Richters Kunstsalon, Prager Strasse. Die Ausstellung der Künstlergruppe „Brücke" ist nunmehr geschlossen worden, und es gelangt dafür eine die ganzen Oberlichträume einnehmende Sammlung von Gemälden des Budapester Malers Gyula Tornai zur Aufstellung. Der weit über seine Heimat hinaus bekannte und geschätzte Maler, der in Wien und München studierte, dann lange Jahre in Spanien und Marokko lebte, hat sich in den letzten Jahren die Schilderung des Orients zur Aufgabe gemacht, indem er in Japan, Indien und Siam arbeitete. Die gegenwärtige Ausstellung ist das Ergebnis seiner Studien in diesen Ländern. Die über 60 Gemälde enthaltende Sammlung, darunter Werke bedeutenden Umfangs, zeigt neben landschaftlichen Schilderungen vor allem Darstellungen aus dem japanischen und indischen Volksleben, der religiösen Gebräuche und Feste dieser Völker, dem Leben der japanischen Geishas mit ihren symbolischen Blumentänzen, den japanischen Teehäusern, Darstellungen indi-

scher Tempel, der heiligen Elefanten von Nassik etc. Die Eröffnung dieser Ausstellung, die in London grosses Aufsehen erregte und von König Edward wiederholt besichtigt wurde, wird hier in allen Kreisen grösstem Interesse begegnen.

DRESDNER JOURNAL

21. September 1907.

Die Sonderausstellung von Gyula Tornai-Budapest, womit Emil Richters Kunstsalon, Prager-Strasse, seine Herbstausstellungen eröffnet hat, zeigt sich als ein ausserordentlich glücklicher Griff und erfreut sich des lebhaftesten Interesses aller Kreise. Die Sammlung, die damit zum erstenmal in Deutschland gezeigt wird, umfasst etwa 65 Gemälde aus Japan und Indien, die auf das eingehendste speziell Japan mit seinem eigenartigen alten Kultur- und religiösen Leben, seinen Sitten und Gebräuchen schildert. Da der Künstler über ein grosses Können und eine vorzügliche Technik verfügt, so ist es ihm gelungen, die bunte Farbenpracht Japans mit seinem üppigen Blütenreichtum, dem reichen Schmuck der Architekturen und die prächtigen Gewänder in voller Kraft darzustellen und dabei doch jedem Werke eine harmonische und künstlerische Einheitlichkeit und Abrundung zu geben. Nicht nur alle Kenner Japans und Indiens werden mit grossem Interesse die Ausstellung besichtigen, vielmehr ist diese Sammlung von Gemälden selbst vorzüglich geeignet, dem Beschauer eingehende Kenntnisse dieser eigenartigen Länder zu vermitteln. Über eine Reihe der Werke schweben bereits Verkaufsverhandlungen, so dass voraussichtlich verschiedene der interessanten Bilder in hiesigen Privatbesitz übergehen werden.

DRESDNER NACHRICHTEN

22. September 1907.

Die Sonderausstellung von Gyula Tornai, Budapest, womit Emil Richters Kunstsalon, Prager-Strasse, die Saison seiner Herbstausstellungen eröffnet, erfreut sich des lebhaftesten Interesses aller Kreise. Die Kollektion, welche damit zum ersten Male in Deutschland gezeigt wird, umfasst ca. 65 Gemälde aus Japan und Indien, die aufs eingehendste spez. Japan mit seinem eigenartigen alten Kultur- und religiösen Leben, seinen Sitten und Gebräuchen schildert. Da der Künstler über ein grosses Können und eine vorzügliche Technik verfügt, ist es ihm gelungen, die bunte Farbenpracht Japans mit seinem üppigen Blütenreichtum, dem reichen Schmuck der Architekturen und die prächtigen Gewänder in voller Kraft wiederzugeben und dabei doch jedem Werke eine harmonische und künstlerische Einheitlichkeit und Abrundung zu geben. Nicht nur alle Kenner Japans und Indiens werden mit grossem Interesse die Ausstellung besichtigen, vielmehr ist diese Kollektion selbst vorzüglich geeignet, dem Beschauer eingehende Kenntnisse dieser eigenartigen Länder zu vermitteln.

DRESDNER ANZEIGER

22. September 1907.

Die Sonderausstellung von Gyula Tornai bei Richter.

In eine fremdartige Welt voll blühender Phantastik glaubt sich der Besucher der Ausstellungsräume des Richterischen Kunstsalons versetzt. Die bunte Märchenwelt von Tausendundeiner Nacht scheint sich dem Auge zu öffnen und eine seltsame Mystik dringt ihm entgegen, gleich unverständlich in den zyklopischen Formen massiger Tempelgebilde und plumper Göttergestalten, wie

in der weiten Skala grober und zartester symbolischer Religionsbräuche. Und doch können wir in fast allen Darbietungen dieser und anderer Art Bilder der Wirklichkeit, des alltäglichen Lebens sehen, die der ungarische Maler Gyula Tornai in Japan, China, Indien und Siam beobachtete, wo er sich einige Jahre aufgehalten hat. In Wien und München unternahm der Künstler, der 1862 geboren ist, seine ersten Kunststudien und wandte sich dann nach Budapest, wie im Vorwort zum Katalog angegeben wird. Ein längerer Aufenthalt in Spanien und ein zehnjähriger in Marokko, der künstlerisch ergebnisreich war, ging Tornai's Tätigkeit im fernen Osten voran und war wohl sehr geeignet, seine Sinne für die vielfältigen fremden Erscheinungen in jenen Ländern vorzubereiten, und sie ihm bald vertraut zu machen. Schnell genug sieht man, dass alles Seltsame, Fremde, Merkwürdige, was seine Bilder samt ihren eigentümlich geformten Rahmen enthalten, aus dem unermesslichen Reichtum der Länder an diesen Dingen unmittelbar geschöpft und einfach übernommen ist, dass Tornai mit einem Wort ein technisch höchst gewandter, mit Geschmack begabter Schilderer von Land und Leuten ist. Der Stoff strömte ihm in Masse zu, er füllt und beherrscht sämtliche Werke, ihr ethnographischer Charakter liegt offen zutage. Die schöpferische Phantasie hat so gut wie keinen Anteil an den Bildern. In seiner Malweise neigt Tornai zu einer breiten, saftigen, tieftonigen Farbengebung, auf die sein ungarischer Landsmann Munkácsy nicht ohne Einfluss gewesen sein mag. Sie verleugnet niemals die besondere europäische Schulung und nur vereinzelt tritt die allgemeine Dunkelmalerei vor der natürlichen Helligkeit vieler Motive zurück, wie in einigen Bildern mit Rotbuchen, dem zierlichen Häuschen am Wasser, dem seltsamen Tempelhof mit Grabdenkmälern, dem St. Wislawia-Garten mit den üppigen violetten Blütendolden und den bunten Holzbauten nebst einigen andren Bildern. In eigentümlicher Weise zeigen sich in solchen Werken europäische und asiatische Kultur gemischt, indem mit den Mitteln der einen die andere dargestellt ist. Doch der Stoff des Japanischen herrscht in diesen dergestalt vor, dass es auch auf die Darstellungsweise einwirkt und man bis zu einem gewissen Grade das Entstehen des reichfarbigen, breitflächigen und zeichnerisch bestimmten japanischen Stils beobachten kann. Eine ganze Anzahl anderer stehen dagegen in der Art der Darbietung, des entwickelteren Realismus dem uns Vertrauten näher und stellen gleichzeitig das künstlerische Können des Malers in das hellste Licht. Eins der schönsten in diesem Sinne ist die Japanerin mit der Blumenvase (Die Gratulantin). Sie steht in der Unmittelbarkeit ihres Stils über der eleganteren Japanerin mit dem Fächer. Nächst jener gebührt der hellen, klaren Halle mit den weitgeöffneten Türflügeln (Ein hoher Besuch) der Vorzug. Sehr wirkungsvoll sind ferner die tanzende Bajadere in ihrem hochroten faltigen Rocke, die Fächertänzerinnen, der Rhododendrontanz und ohne Zweifel das wuchtige Tempelbild mit der grossen Buddhastatue. In ungemeiner Farbenglut schimmern diese Gemälde, teils in barbarischer und primitiver Einfachheit, wie einzelne Formen der Architektur und Plastik sie zeigen, teils in entzückendem Reichtum feinster Mozaikwirkungen. So viel sichtliches Vergnügungen nun auch der Maler an der köstlichen Buntheit der Gewänder und der krausen Ornamente verrät, so geht er in der Darstellung des Stofflichen dieser Dinge nicht eben weit, die Seide an sich mit ihrem Glanz und Schimmer fällt kaum ins Auge

vor ihrer Farbenpracht. Die Gemälde, die aus England hierher gekommen sind, haben auch die bei Engländern und Schotten der oft recht guten dekorativen Wirkung wegen gern benutzten Glasscheiben erhalten und nehmen sich auf den grauen Wänden des Oberlichtsaales ausserordentlich leuchtend und prunkvoll aus.

KUNSTCHRONIK

27. September 1907.

Dresden. — Emil Richters Kunstsalon.

Die Ausstellung der Künstlergruppe 'Brücke' ist nun geschlossen und es gelangt dafür eine die ganzen Oberlichträume einnehmende Kollektion Gemälde des Budapester Malers Gyula *Tornai* zur Aufstellung. Der weit über seine Heimat hinaus bekannte und geschätzte Maler, der in Wien und München studierte, dann lange Jahre in Spanien und Marokko lebte, hat sich in den letzten Jahren die Schilderung des Orients zur Aufgabe gemacht, indem er in Japan, Indien und Siam arbeitete und die gegenwärtige Ausstellung ist das Resultat seiner Studien in diesen Ländern. — Die über 60 Gemälde enthaltende Kollektion, worunter Werke bedeutenden Umfanges, zeigt neben landschaftlichen Schilderungen vor allem Darstellungen aus dem japanischen und indischen Volksleben, der religiösen Gebrauche und Feste dieser Völker, dem Leben der japanischen Geishas mit ihren symbolischen Blumentänzen, den japanischen Teehäusern, Darstellungen indischer Tempel, der heiligen Elefanten von Nassik usw. — Die Eröffnung dieser sehenswerten Ausstellung, welche in London grosses erregte und von Sr. Majestät König Edward wiederholt mit vielem Beifall besichtigt wurde, wird hier in allen Kreisen grösstem Interesse begegnen.

DEUTSCHE WARTE

2. November 1907.

Kunst und Wissenschaft. — Tornai-Ausstellung bei Keller und Reiner.

Gyula Tornai, ein junger ungarischer Maler, hat eine Studienreise nach Ostasien unternommen und von dort eine grosse Sammlung farbenprächtiger Skizzen, Architekturen, Volksszenen mitgebracht, die bei Keller und Reiner zwei Säle füllen. Ohne gerade besonders für das Dekorative, für Stil und Gliederung veranlagt zu sein, verfügt Tornai über einen — man verzeihe das harte Wort! — ausserordentlich „bühnenwirksamen" Aufbau, eine bedeutende Kunst des Arrangements und der Gruppierung. Die architektonischen Sehenswürdigkeiten Indiens und Japans ergeben im Verein mit den zu ihnen stimmenden Volkstypen ungemein fesselnde, in Farben und Formen oft hinreissend schöne Darstellungen. Vertieft man sich in Einzelheiten, so wird man finden, dass der im Mandschureikriege verunglückte Russe Wereschtschagin in seinen indischen und mittelasiatischen Bildern solche phantastische Tempel, Säulenhallen, Treppen, Tore schon weit eindrucksvoller zur Anschauung gebracht hat und dass im rein Figürlichen sowohl wie in Gewandung, Faltenwurf, Schmuck unserem Ofenpester Künstler noch mancherlei zur Vollendung fehlt. Das Wasser vor dem Tempel dort ist viel zu dick und schwerflüssig, eine blaue Suppe, deren Farbe gar nicht gerechtfertigt erscheint, da am Himmel breits Abendgold leuchtet. Ein japanischer Ritter in voller Rüstung, den Gespenster und Drachen umkreisen, scheint so tapfer zu sein, dass ihm mitten in der äussersten Gefahr fast die Augen zufallen. Besonders glücklich ist Tornai in der künstlerischen Ausmünzung der pikanten Reize stumpfnäsiger Geisha-Frätz-

chen, stark auch in der Abstimmung voller, leuchtender Farben auf grossen Kostümbildern. Glänzend stilisiert sind die nach seinen Angaben verfertigten Rahmen mit indischen oder japanischen Motiven. Alles in allem ein Künstler von Geschmack.

K. E.

BERLINER TAGEBLATT

14. November 1907.

Japan und Indien.

Im Salon Keller und Reiner stellt der ungarische Maler Gyula Tornai eine Anzahl Bilder aus, in denen er von japanischen und indischen Gärten, Tempeln und Bräuchen erzählt.

Er legt selbst den Nachdruck auf das Stoffliche. Gibt er doch sogar im Katalog alle Aufklärungen über die Bedeutung der geschilderten Orte und Vorgänge, wie sie etwa der Reisende von seinem Führer oder seinem Handbuch erwartet und erhält. Und er erweckt wirklich das Interesse. Die sichere Gegenwart der Bilder zieht uns in diese Länder der grotesk-grossartigen Formen und üppigen Farben hinein und gibt die exotische Stimmung, die wir in guten Reisebeschreibungen finden und geniessen. Noch stärker, weil eben das Bild stärker wirkt als das Wort.

Der Maler stellt in den Dienst seiner Aufgabe ein starkes zeichnerisches Können, ein genaues Studium und einen wohlgebildeten Geschmack. Das Einzige, was man vermisst, ist eine gewisse Leichtigkeit, alle Bewegungen haben etwas Schweres durch die spröden Umrisse, und die Farbe erscheint oft allzu materiell, als geklebte zähe Masse. Vorzüge und Mängel erinnern an gewisse Bilder von Wereschtschagin. Durch die Eigentümlichkeiten wirken sie flächig, aber man kann diesen Flächen nicht koloristischen Reiz absprechen. Die Farben leuchten und sind mit gutem Kunstverstand zusammengestimmt. Das erhebt sie über die blosse naturalistische Studie zu ruhevoller gehaltener Bildwirkung.

Das ist keine Malerei, die die Entwickelung weiter führt, die als künstlerische Tat zu werten ist. Aber gegenüber der modernen Abneigung gegen eine Kunst, die von stofflichen Interessen ausgeht, will ich betonen, dass mir diese Art der Anwendung von Talent und Können durchaus sympathisch erscheint. Warum will man ein Genre in der Bildnerei nicht gelten lassen, das sich im Schrifttum grosser Schätzung erfreut? Den Menschen ein interessantes Stück Erde zeigen, ist keine höchste Aufgabe, aber immer verdienstvoller, als in unfruchtbaren Experimenten gar nichts geben.

NORDDEUTSCHE ALLGEMEINE ZEITUNG

20. November 1907.

Der Budapester Maler Gyula Tornai hat im Oberlichtsaal von Keller und Reiner eine Sonderausstellung, die ungemein viel des Interessanten bietet. Der Künstler hat von seinen langjährigen Reisen, die ihn nach zehnjährigem Aufenthalt in Marokko nach Indien und Japan führten, eine Fülle wertvoller eigener Werke, Bronzen, Schnitzereien und Stickereien mitgebracht; die ersteren zeigen, dass der ungarische Künstler mit klarem, scharfem Blick Land und Leute studiert hat, und die von ihm gekauften Proben des Kunstgewerbes verraten einen trefflichen Geschmack. Diese köstlichen Bronzen als Träger charakteristischen Blumenschmuckes und diese kostbaren Nadelmalereien, die so bezeichnend für das wunderbar entwickelte dekorative Empfinden der Orientalen sind, geben der trefflich arran-

gierten Sonderausstellung ein originelles malerisch fesselndes Gepräge. Wie klar und eindringlich Gyula Tornai alle Eindrücke, die ihm in den verschiedenen Ländern wurden, wiederzugeben versteht, ist bewundernswert. Wie er die eigenartigen Tänze der Japanerinnen, ihre Gebete, ihre Feste, Besuche und Gratulationen schildert, wie er die heiligen Elefanten, die Teehäuser, Tempelgärten, Brücken und Paläste gewissenhaft abkonterfeit, das ist in hohem Grade interessant. Dies so treu der Natur nachempfundene Bilderbuch des ungarischen Malers enthält viel des Neuen und Belehrenden; die fremdartige Pracht Indiens, die eigentümliche Kultur Japans wird nach dem Ansehen dieser Gemälde, deren meisten der Künstler charakteristische, kostbare geschnitzte Rahmen gegeben hat, jedem ungleich näher gerückt sein.

PESTER LLOYD

21. November 1907.

Feuilleton. — Berliner Brief. — Ausstellung Gyula Tornai. — Von Rudolf Lothar.

Gyula Tornai selbst ist eine ganz merkwürdige Erscheinung. Ein Künstler, der die Welt bereist, um die Landschaften seiner Seele zu finden. Dessen Eigenart aus jedem Möbelstück spricht, das er gezeichnet hat, und der doch noch immer nicht das Landschaftsbild fand, wo diese Eigenart ihm den rechten Triumph zu bringen geeignet wäre. Jahre lang suchte er seinen Weg in Marokko. Nun bringt er uns eine Ausstellung von Bildern aus Japan und Indien, die hier im Kunstsalon Keller und Reiner auf ihrer Europareise, die in London erfolgreich begann, Halt gemacht hat. Ist Japan nun wirklich für Gyula Tornai das Land seiner Träume? Ich möchte es nicht bejahen. Denn was den Bildern fehlt, ist eben das Traumhafte. Es scheint, als ob Tornais Phantasie in Holzschnitzereien und Holzentwürfen (man sehe sich nur die prachtvollen Rahmen seiner japanischen Bilder an) am ungebundensten wäre. Der Natur gegenüber ist er bei allem Farbensinn ein etwas nüchterner Realist, der mit ruhigem Auge und kühler Hand das malt, was er sieht. Und er sieht unendlich viel. Wäre Tornai im Mittelalter geboren, so wäre er zweifellos ein Miniaturist ersten Ranges geworden. Es ist staunenswert, wie er das Detail erfasst und wiedergibt. Eine Tänzerin tanzt auf dem Mosaikboden eines Tempels. Jedes Steinchen im Boden, jedes Steinchen im Schmuck, jede Blume in der Guirlande, jede Stickerei im Kleide ist wiedergegeben. Dass diese Detailwiedergabe nicht stört und ablenkt, sondern sich zur richtigen Freskowirkung vereinigt, sei mit aller Achtung und allem Lobe gesagt.

Tornai ist kein Skeptiker. Dazu ist er zu gerade gewachsen. Aber er lässt sich auch nicht bluffen. Selbst die Phantastik Japans bringt ihn nicht aus seiner Ruhe. Er malt die bizarrsten Dinge und Menschen, als müssten sie so sein. Er bringt sie uns nahe, und just damit befremdet er uns. Denn wir fühlen instinktiv, dass wir diesen Menschen und Dingen überhaupt nie so nahe kommen sollten.

Auch Tornai's Farbe fehlt, ich möchte sagen, das Wunderbare. Wir können jede seiner Farben mit Namen nennen — erkennen bald eine gewisse Vorliebe des Künstlers für Ziegelrot — und doch gibt es Farben auf der Palette, für die wir keine Namen finden sollen, und just mit diesen malt Tornai zu wenig.

Eines aber ist sicher und für Tornai im besten Sinne kennzeichnend: sein ausserordentlicher Sinn fürs Dekoratvie. Er sieht jede Landschaft und jeden Menschen so,

wie sich Landschaft und Menschen am besten präsentiren. Er weiss den Stoff eines Kleides auf dem Bilde fliessen zu lassen, dass wir an dem Faltenwurf ein ästhetisches Vergnügen haben. Und eben darum, weil bei Tornai jedes Bild so ungemein dekorativ wirkt, macht es sich allein besser, als in einer Ausstellung. Ich bin gewiss, dass die vielen Bilder, die hier bei Keller und Reiner verkauft wurden (darunter auch das beste der ganzen Kollektion „Die Gratulantin"), ihre Besitzer freudig überraschen werden. Sie werden alle ihre guten Qualitäten an der Wand des Wohnzimmers viel reicher und besser entfalten, als dies in der Austellung möglich war.

PESTER LLOYD

13. Januar 1908.

Gyula Tornai in Paris.

In der Galerie Georges Petit ist vor kurzem eine Ausstellung von etwa sechzig Bildern des ungarischen Malers Gyula Tornai eröffnet worden.

Diese Bilder geben eine genaue Vorstellung von der Arbeit, die der genannte Maler in den letzten Jahren vollbracht hat, und sie verdienen, dass man dabei verweile, denn sie stammen von einem Künstler, der wirkliche Vorzüge und Eigenart besitzt.

Herr Tornai fühlt sich — wie bekannt — von den Ländern angezogen, wo er ein reiches, volles Licht findet. Ich kann mir ihn nicht vorstellen als Maler des Nebels von London, des dunstigen Himmels von Venedig oder von Holland. Das heisse Spanien, das sonndurchglühte Marokko hingegen haben ihn gelockt. Jetzt kommt er aus dem äussersten Osten zurück.

Man begreift sehr wohl, dass er sich nach Japan sehnte, dessen köstliche Kunst ihn anlocken musste. Die Szenen, die von so vielen japanischen Künstlern gemalt wurden, mussten auch seinen künstlerischen Ehrgeiz erwecken. Und wir finden auf seinen Leinwanden die kleinen Geishas mit den ebenholzfarbenen Haaren und glänzenden Gewändern wieder, die niedlichen Tänzerinnen, die putzigen Landschaften, die Bogenbrücken über den Bächen, die Säulenhallen der Tempel, die uns die Kakemonos und die japanischen Stiche so lieb und traut gemacht haben.

Auf diesem japanischen Boden kann der Geschmack Tornais für die schönen Veranstaltungen, für prunkvolle Gewandungen, reiche Architekturen und für Blumenpracht sich frei entfalten. Er liebt instinktiv das Reiche und Prächtige, und wahrhaftig, jedes seiner Gemälde ist eine Augenweide.

Tornai weiss ein Gemälde zu komponieren, die Effekte desselben vorzubereiten. Das ist ein Vorzug, der nicht häufig anzutreffen ist und für den — ich gestehe es — ich ganz besonders empfindlich bin. Er hat tüchtig um sich geschaut und hat mit gleichmässigem und starkem Interesse die verschiedenartigsten zusammenhanglosen Bilder erfasst. Aber als es sich darum handelte, sie auf der Leinwand festzuhalten, hat er sie gleichsam neugeschaffen und als wahrer Künstler, der er ist, komponiert.

Japan ist für einen Maler ein wunderbares Land, ebenso vermöge des Malerischen, das seinen Bewohnern — leider nicht mehr für lange Zeit! — noch anhaftet, wie vermöge der gewaltigen und charakteristischen Kunst, die uns vom alten Japan erhalten geblieben. Es gereicht Herrn Tornai zu grossem Lobe, dass selbst nach den Eindrücken, die man von den Werken eines Outamaro, Kokusai und vieler anderer bewahrt hat, die Bilder, die er uns aus diesem Lande bringt, ausgestellt und erhalten zu bleiben verdienen.

Wenn man diesem Maler, dessen Talent sich noch immer mehr entfaltet, einen Vorwurf machen kann, so ist es der, dass er im Verkehr mit den Japanern eine gewisse Trockenheit angenommen hat. Wir würden gern auf seinen Leinwanden mehr Luft sehen, etwas mehr Flüssiges, subtilere Feinheiten. Es ist wohl wahr, dass auf den japanischen Stichen diese Hülle, die Luft mangelt. Allein die japanischen Künstler ersetzen diesen Mangel durch eine wunderbare Sauberkeit, durch die Fertigkeit, Abgeschlossenheit der Pinselführung.

Einige kleinere Bilder des Herrn Tornai, zumeist Landschaften, zeigen uns übrigens, dass wir von ihm noch Bedeutendes zu erwarten haben. *C. A.*

LEIPZIGER TAGEBLATT 24. März 1908.

Kunstsalon.

Gyula Tornai. Der Ausstellungsleitung von Pietro Del Vecchio ist es mit grossen Opfern gelungen, die Sonderausstellung des ungarischen Malers Gyula Tornai für Leipzig zu erwerben. Die Sonderausstellung umfasst die Werke des Künstlers, die auf seiner asiatischen Reise entstanden sind, hauptsächlich über Japan und Indien. Der Künstler führt uns in die so farbenreichen Länder und weiss mit besonderer Bravour die Sitten und Gegenden zu schildern. Die Eröffnung der interessanten Ausstellung findet Sonntag, den 29. März, vormittags 11 Uhr, und zu Ehren des Künstlers in Verbindung mit einer musikalischen Matinee, statt.

LEIPZIGER TAGEBLATT 31. März 1908.

Leipziger Kunst.

Bei Del Vecchio ist eine Ausstellung von Gemälden des Ungarn Gyula Tornai eröffnet worden. „Zum Zwecke seiner künstlerischen Ausbildung brachte er längere Zeit in Spanien zu, von wo aus er dann nach Marokko ging, um sich für etwa zehn Jahre niederzulassen. Seit einigen Jahren hat Gyula Tornai sein Schaffen dem fernen Osten zugewandt und ist in Japan, China, Indien und Siam tätig gewesen. Die gegenwärtige Ausstellung ist das Resultat seiner Arbeit in jenen Ländern". Die legendare Farbenpracht des Orients hat hier zwar keinen neuen Verkünder, wohl aber einen recht tüchtigen Maler gefunden. Das seelische Erlebnis wird nicht von besonderer Kraft gewesen sein, etwa indem der Künstler eine ganz neue Welt entdeckt hätte, wie wir es von Lafcadio Hearn kennen, der ihr Innerstes und Feinstes in sich nachschuf. Tornai hat seine europäischen Augen nach dem Osten mitgenommen und auch wieder aus ihm zurückgebracht, und europäische Augen sehen das Körperliche noch massiver als es ist oder zu sein braucht. Bezeichnend sind die Figuren, die Tornai malt. Das sind Japanerinnen oder Bajaderen nur so lange, als man ihnen nicht zu nahe tritt und sie nur im Farbenakkord des Ganzen als ein weiteres bedeutendes Moment sieht; betrachtet man sie näher, so fehlt den Gesichtern und den Körperlinien das Duftige, Rassige und Geschmeidige. Sie sehen den Betrachter lachend wie junge Dorfmädchen auf Genrebildern an. In den Gestalten also konnte der Europäer nicht von der massiven Wichtigkeit, mit der wir den Menschen behandeln, loskommen. Aber um so besser gelang ihm die farbige Wiedergabe von Räumen, Gemäuern, Geschmeiden, Gärten, Tempeln, Götterbildern. Und all diese Dinge sind schliesslich die Hauptsachen, der Mensch ist nur Staffage. Gute Beherrschung seines Handwerks, sorgfältige Arbeit und Sinn für den Zusammenklang des Bildes müssen hier hervorgehoben werden. Den Führer wird

man nicht entbehren können, um über die Szenerie und den Sinn der Zeremonien aufgeklärt zu werden. Dann vertieft man sich gern in die verlockende Fremdheit japanischer Rotbuchengärten, in die Reihe goldbronzener Buddhastatuen mit den seltsamen Heiligenscheinen, in das Gebälk indischer Tempel, die Treppen eines Tempelhofs, in dem die Gräber von 48 durch Harakiri gestorbener Shoguns liegen und mit leuchtenden Blumen geschmückt sind. Masseusen, Bettler, Tänzerinnen, Prinzessinen, die zum Bade gehen und oben in eine Tür einschreiten, während unten die Dienerinnen betend auf der Erde liegen, heilige Elefanten, die aufgezäumt zum Gottesdienst gebracht werden, Kantonbarken, Brücken, Teehäuser, Flussufer sind die anderen Themen dieser farbigen und kräftigen Malerei.

DER LEIPZIGER

11. April 1908.

Ein ungarischer Maler, Gyula Tornai, bringt uns das Ergebnis eines langen Studienaufenthalts im fernen Osten zu Gesicht. Auch in China, Indien und Siam hat er gearbeitet, nachdem er vorher lange Zeit in Spanien und Marokko tätig war. Wir sehen also, dass von Stufe zu Stufe sein Interesse für die malerische Welt des Südens und des Ostens wuchs, bis er mit dieser reichhaltigen Sammlung höchst eindringlich gemalter Studien und grosser farbensprühender Gemälde vor die Öffentlichkeit treten konnte.

Was wir in japanischen Gemälden und Holzschnitten von der bunten und malerischen Aussenseite des Landes zu sehen bekommen, ist zu stark von den stilistischen Eigenheiten der japanischen Kunst beeinflusst und wirkt daher für unsre an plastisches und räumliches Sehen gewöhnten Augen zu fremdartig, als dass wir klare Vorstellungen daraus gewinnen könnten. Gerade die stilistische Form, die uns als rein künstlerischer Ausdruck an diesen Sachen so ungemein fesselt, ist oft ein grosses Hindernis für die rechte Erkennung des räumlichen Aufbaus.

Um so erklärlicher ist es, dass man diese Welt einmal mit unsern Augen von einem Künstler nach unsrer malerischen Auffassungsart geschildert sehen möchte. Dies wird uns nun durch die effektvollen Gemälde Tornais in reichstem Masse ermöglicht. Freilich ist auch an einzelnen seiner Bilder schon zu bemerken, dass er sich der flächenhaften Darstellungweise der japanischen Kunst auf die Dauer nicht völlig hat entziehen können. Jedenfalls trägt die sinnverwirrende Farbenpracht, das geradezu betäubende Nebeneinandertreten der grellsten und härtesten Farben die Schuld daran, dass es nicht immer geglückt ist, eine überzeugende Raumtiefe zu schaffen und das Auge durch das Gewirr von bunten Architekturteilen, hängenden Blütenmassen, Baumkronen und Ästen ruhig hindurchzuführen in die Ferne des Hintergrunds.

Als Beispiel kann am besten das lebhafte Breitbild „Wistariagarten" dienen, vor dem es dem Auge erst nach längerem Studium möglich wird, eine klare Trennung von vorn und hinten vorzunehmen. Dieser üppige Garten gehört zu dem herrlichen Tempelgebiet des alten Nara, dessen künstlerische Kultur als die erste Periode der japanischen Kunst gerechnet wird. Sie fällt etwa in das achte Jahrhundert unsrer Zeitrechnung.

Gerade aus diesem berühmten Tempelgebiet, dessen Entstehung in die Zeit zurückzuführen ist, wo Nara die kaiserliche Hauptstadt war, bringt uns die Austellung noch eine Anzahl höchst interessanter Darstellungen.

Ehe wir in der Betrachtung einzelner Gemälde fortfahren, müssen wir uns einen flüchtigen Überblick über den ganzen Inhalt der Ausstellung verschaffen. Denn nur daraus können wir eine Erklärung gewinnen für die Verschiedenartigkeit der Bilder untereinander.

Den grössten Raum nehmen einige Schilderungen ein, in denen die lebhafte bunte Kleidung, besonders die reizvollen Frauengewänder mit der überreichen Formen- und Farbenwelt der Tempelarchitektur in Wettbewerb treten. Der Vorgang ist meist den religiösen Gebräuchen des Landes entnommen, besonders solchen Veranstaltungen, die wie der „Fächertanz" und der „Rhododendrontanz" sich an die Schaulust der Menge wenden. Andre kehren mehr die beschauliche Seite des religiösen Kultus heraus, geben uns Einblicke in die Tempelstätten selbst, machen uns mit dem ausserordentlich prächtigen künstlerischen Gewande der Heiligtümer bekannt. In allen diesen grossen Gemälden aber erscheint doch immer die Räumlichkeit als die Hauptsache, die Figuren sind nur hinzugefügt, um einen Vorgang zu erzielen.

Denn dass Tornai nicht eigentlich ein Figurenmaler ist, das zeigen gerade diese Bilder sehr deutlich, das zeigt vor allem sein Streben, die Menschen möglichst von hinten darzustellen und in ruhiger Haltung, stehend, meist kniend. Dafür kamen ihm ja Motive, wie der „Tempelgang einer Prinzessin" oder die „Heilige Treppe zu Nikko" sehr zu statten.

Er sucht die Menschen möglichst als schönes Stilleben zu verwenden, wofür ja die Pracht der Gewänder die nötige Erklärung und Rechtfertigung bietet. Doch bekommen wir auch einzelne Menschen in Porträtauffassung zu sehen, eine tanzende Geisha im schimmernden seidenen Kimono, ein mandschurisches Mädchen in reichgestickter Tracht mit ganz abenteurlichem Kopfputz und eine blinde Masseuse, die sich mit dem Bambusstock vorwärtstastet.

Freilich ist auch in diesen Darstellungen die Tracht die Hauptsache, nicht der Mensch. Am meisten befriedigt von solchen Trachtenbildern die „japanische Priesterin." Hier ist die Figur mit der höchst interessanten Umgebung des Tempelinneren zu einem wirklich fesselnden und einheitlichen malerischen Bild zusammengearbeitet.

Schliesslich ist noch der Fülle von kleinen Studien zu gedenken, die direkt von der Natur gemalt sind und uns so am treuesten mit dieser fremden Welt bekannt machen. Besonders anziehend wirken die kleinen Ausschnitte aus Gärten und Tempelhöfen, in denen sich der Künstler ganz dem Zauber stiller Farbenharmonie überlassen hat: „Tempelgarten in Nara" in schlichter grauer und grüner Stimmung, „Reflex des Wassers zu Kyoto", oder aus Indien das „Tempeldetail zu Shiba," das dann in dem grossen Gemälde der „Bajadere" verwendet worden ist, und das reizende „arabische Schaufenster."

Treten diese Arbeiten in ihrer schlichten, einheitlichen Färbung bescheiden zurück gegen die Farbenpracht der grossen Bilder, so zeigen sie doch gerade die künstlerischen Fähigkeiten Tornais am reinsten, sie sind für den Kenner der wertvollste Teil seiner Ausstellung.

Einen ganz besonderen Charakter und zugleich eine grosse Einheitlichkeit hat die ganze Ausstellung durch die Bilderrahmen erhalten, die der Künstler zum grössten Teil im Lande selbst hat anfertigen lassen. Sie bieten uns einen höchst interessanten Einblick

in die hochentwickelte künstlerische Hausindustrie und tragen ausserdem durch ihre ornamentale Formenwelt, in der phantastische Tiergestalten, besonders die greulichen Drachen, eine grosse Rolle spielen, wesentlich dazu bei, den Besucher in die rechte Stimmung zu versetzen.

Zu dem Tempelgebiet, von dem wir in der vorigen Nummer sprachen, gehören der stille, so stimmungsvolle Tempelhof mit dem Geschlinge blühender Glycinien, dann ein Tempeltor aus Nara in der merkwürdigen auf vielen Bildern wiederkehrenden Form eines breitgezogenen lateinischen *A*, wie es Dürer zu seinem Monogramm verwendete.

Hier begegnen wir auch wieder der feuerroten Anstrichfarbe des Holzes, die wir auf so vielen Bildern aus dem Grün der Bäume herausleuchten sehen. Gerade in diesem Rot spricht sich das gesunde Farbengefühl des Japaners recht deutlich aus. Während wir in solchem Falle Holzteile, z. B. Gitter, Gartentische und Stühle, Lauben, meist so anstreichen, dass sie mit der Umgebung möglichst zusammengehen, also in diesem Falle grün, oder gar unsere Laternenpfähle und die Masten der elektrischen Strassenbahn in die undefinierbare schmutzig dunkle Farbe kleiden, die sie mit der Zeit unfehlbar von selbst annehmen würden, setzt der Japaner mit seinen gesunden, durch die Seeluft gestählten Nerven die Anstrichfarbe des Holzes mit der Umgebung bewusst in Gegensatz, ja greift zum grössten Gegensatz, den er nur überhaupt erzielen kann.

Freilich kommt er dabei mit dem feurigen Rot mancher Baumkronen in Konflikt, die in grösster Selbstverständlichkeit zwischen den grünen stehen. Auf dem Bilde Nr. 11, einer wohl nur wegen dieses Gegensatzes gemalten Gartenstudie, werden sie als Blutbuchen bezeichnet. Auf andern Gemälden, z. B. der grossen Schilderung eines Begräbnisplatzes des „Schintoismus", der besonders dem Ahnenkultus dient, sehen wir das Rot dieser Bäume dicht neben dem Rot eines Tores stehen, und es gehört schon ein starkes Vertrauen in die malerische Zuverlässigkeit des Künstlers dazu, um hier an die völlige Übereinstimmung dieser zwei Farben zu glauben.

Segantini.

HAMBURGER FREMDENBLATT

8. Mai 1908.

Dem allgemeinen „Interesse", um ein abgehetztes Wort zu gebrauchen, hat der ungarische Maler, Gyula Tornai Rechnung tragen wollen; er hat in Japan und auch in Indien eine grosse Anzahl von Skizzen entworfen und danach eine Reihe grosser farbenprächtiger Gemälde geschaffen, die jetzt bei Bock ausgestellt sind. Sie werden Aufsehen erregen. Wie gern lässt man sich an der Hand eines kühnen Meisters der Farbe in das Wunderland einführen, wo alles Luft und Licht und Blüte zu sein scheint, wo nicht nur die Menschen, sondern auch die Bauten eine märchenhafte Sprache sprechen. Eine andere Frage ist die, ob der Maler auch Dem gegenüber sein Versprechen erfüllt, der mit hochgespannten Erwartungen, ganz erfüllt von den Bildern seiner Phantasie, die sich auf Schriften und photographische Bildnisse stützt, die Ausstellung betritt. Leider muss gesagt werden, dass die Gemälde eine Enttäuschung bringen, über die aller Farbenreichtum nicht hinweghelfen kann. In den Geist des Japanertums, wie wir ihn heute kennen, ist der Künstler nicht eingedrungen, sein Werk ist ein solches der Äusserlichkeit, und auch diese behandelt er

ziemlich leichtfertig. Ein Gemälde, wie das grosse Stück, das sich „Eine Vision der Wiedervergeltung" nennt, kann nur auf völliger Verkennung des japanischen Gefühlslebens beruhen. Der Künstler gibt, wie er sagt, nach einer alten Legende, eine Apotheose des japanischen Don Juan. Ein Krieger in voller Rüstung sitzt auf einem Brunnenrand und um ihn her schweben scheussliche Geister. Diese Scheusslichkeiten sollen die Seelen der früheren Geliebten des Samurai vorstellen. Anstatt das zu malen, was er gesehen hat, versucht sich der Künstler hier in eine ihm sichtbarlich ganz fremde Anschauungsweise hineinzuversetzen. Die grossen Seelengemälde Lafcadio Hearns scheinen ihm fremd geblieben zu sein. Malerisch weist das Bild manche guten Qualitäten auf, in ihm, wie in den andern Gemälden, ist ein Teil des Figürlichen mit Liebe behandelt, und überall bestricken die schönen Farben durch hohe Leuchtkraft.

Das ansprechendste Bild ist der „Fächertanz". Auf dem freien Platz vor einem phantastischen Tempelgebäude tanzt eine reizende junge Priesterin zwischen Fächern, die auf dem Boden liegen. Das lebensvolle Gesicht ist dem Beschauer zugekehrt, den geschmeidigen Körper füllt eine prickelnde Bewegung. Zur Rechten stehen Priester mit Gerätschaften. Ganz anders das grosse Bild „Rhododendrontanz", das in einem erhöhten offenen Saal eine ganze Reihe tanzender junger Mädchen zeigt. Die Bewegungen der Tänzerinnen sind durchweg plump und steif, die erste neigt sich hintenüber in der Art des obscönen „danse de ventre". Sicherlich hat der Maler ein grosses Geschick für die Wiedergabe ausgedehnter Komplexe, und vieler Figuren, aber in der Behandlung des Einzelnen ermüdet er bald. Von draussen grüsst die Blütenpracht des Frühlings herein, aber aus Nähe und Ferne gesehen entpuppt sich alles als hingestrichene Farbe ohne jede Differenzierung, die die Phantasie dazu anregen könnte, hier Blüten zu sehen. Noch besser ist dies zu beobachten in dem Gemälde „Grab der 48 Shogune". Man sieht einen alten Tempel mit einer langen Reihe pagodenartiger Grabdenkmäler, alles von einem reichen Blütenschmuck überhangen, aber so schön die Farben auch sind, es sind doch nur Farben, und nicht nur hier, sondern auch in der Architektur weist die Arbeit grosse Nachlässigkeiten und Gedächtnisfehler auf. Dieses Bild bietet aber in einem Punkte Versöhnung. Im Vordergrunde sieht man ein junges, weissgekleidetes Weib, Blumen begiessend. In dieser Figur steckt echtes Leben. Wunderbarer Stimmung voll sind die Bilder „Parkeingang", und die dämmernde Landschaft jenseits eines Gewässers, mit der unter grünlicher Patina schimmernden Buddha-Statue. Das eine ein japanischer Blütentraum, wenn man die Phantasie zu Hülfe nimmt, das andere ein Stückchen uralter Mystik. Die verschiedenen Bilder, die die heilige Treppe zu Nikko darstellen, üben durch den Reichtum des Gegenständlichen und den Glanz ihrer bunten Farben grosse Anziehungskraft aus. Sehr hübsch hätte die „Interessante Sammlung" sein können, fehlte ihr nicht der Schmelz jener leichten Grazie, die nun einmal dazu gehört, zarte Menschenblüten darzustellen. Die Szene ist das „Joshiwara". Hinter einem Gitter sieht man eine Gruppe musizierender Geishas, aber nur eine von ihnen hat den Vorzug gefunden, mit der Liebe des Malers beglückt zu werden. Die „Tanzende Geisha" auf einem andern Bild ist zwar in einen reizenden Kimono gehüllt, aber die Bewegung ihres Körpers ist nichts-

sagend; an die tanzende Duncan Kaulbachs darf man gar nicht denken. In einer Reihe von grossen Bildern hat der Künstler auch versucht, die Religionssysteme des Ostens zu symbolisieren, das hätte er indes lieber bleiben lassen sollen, denn trotz des gewaltigen Daibutsu, der auf dem einen Gemälde zusehen ist, sagen sie dem Beschauer nichts, am wenigsten dem, der die Geistesgeschichte des Ostens kennt. Es wäre besser gewesen, der Künstler hätte nur das, was er mit seinen Augen gesehen, wiedergegeben, aber mit voller Liebe und aller Kraft.

Die exotische Aussenseite der grossen Sonder-Ausstellung, die in einen ansprechenden, gleichsam historischen Rahmen aus alten Bronzen und Schnitzereien eingebettet ist, wird sicherlich nicht verfehlen, einen reichen Besuch anzuziehen. Die Ausstellung verdient es auch. Birgt sie auch keine Meisterwerke, so vermittelt sie doch immerhin einen fesselnden Einblick in das sonnige Märchenreich des alten Japans und in einen kleinen Teil Indiens. Bunte prächtige Illustrationen zu Hesse-Wartegg, Ehlers, Königsmarck und anderen Reiseschriftstellern, nur nicht zu Lafcadio Hearn.

Philipp Berges.

HAMBURGER KORRESPONDENT

9. Mai 1908.

Der gegenwärtig bei Bock ausstellende ungarische Maler Gyula Tornai gehört nicht zum neuesten Typus. Er ist vielmehr ein Typus vom Schlage Wereschtschagins etwa. Man darf ihm daher wohl in Beziehung auf künstlerisches Wollen und Können Vertrauen entgegenbringen, was auch sein zielbewusster Studiengang rechtfertigt. Wie die meisten seiner malenden Landsleute der Generation der 1860-er Jahre studierte auch Tornai (geb. 1862) zuerst in Wien und München, bevor er sich nach Budapest wandte. Ueber die Wahl des Spezialgebietes aber entschied eine Studienreise nach Spanien und Nordafrika, wo ihn vor allem Marokko durch sein bunt bewegtes Volksleben so sehr zu fesseln wusste, dass er zehn Jahre dort blieb.

Sein Debüt bei Bock, diese grosse, sich auf die ganze Flucht der Bildersäle erstreckende Ausstellung Tornais, bezieht sich auf die Resultate seines künstlerischen Schaffens während mehrjähriger Reisen in Japan und Indien.

Es sind Bilder von mehr oder weniger beträchtlichem Umfang und Studien, staffagierte Architekturen und Landschaften zumeist, doch sind auch viele Arbeiten rein figürlichen Genres darunter. Alles in allem eine Riesenleistung.

Doch würde sie nicht der Bewertung unterstehen, der sie tatsächlich untersteht, wenn diese Werke nur unser gegenständliche Interesse beanspruchen würden und künstlerisch gering einzuschätzen wären.

Gewiss, nicht alles steht auf der gleichen Höhe. Aber, was abfällt, ist einmal sehr wenig und überzeugt in seinem Manko davon, dass der Maler seiner Aufgabe nicht beikommen konnte, wie er es beabsichtigt hatte.

Für die grösseren Werke ist ein dem Stofflichen in erster Linie gerecht werdendes dekoratives Gepräge massgebend, eine robuste Frische der Zeichnung und Farbe. In ihnen spricht sich aus, was erarbeitet wurde.

Wer aber Tornai in seiner Begabung recht erfassen will, der muss sich an seine kleinen Studien wenden, an seine Studien überhaupt, an diese intimen und impressionistischen Wiedergaben blüten reicher Gärten, architektonisch grotesker Tempel und ihrer Höfe,

Treppen und Tore, an diese Landschaften mit zierlichen Brücken und malerischen Barken auf in unzähligen Reflexen schillerndem Wasser. Bisweilen ist in diesen kleinen Arbeiten ein illustratives Moment nachdrücklich betont, doch macht es sich nie ohne Reiz geltend, und ihre Farbenkombinationen halten sich, im Gegensatz zu den mehr auf dekorative als intime Wirkung sehenden grossen Tafeln, mit Vorliebe an den empfindungsfreien Kolorismus des japanischen Holzschnittes. Man sieht Studien und Skizzen, die so frisch, schneidig und kapriziös sich geben wie die kleinen Momentschilderungen eines Pradilla, so pikant und gewissenhaft wie Blätter von Fortuny. Am überraschendsten aber ist es, Anschauungen sich dokumentieren zu sehen, die denen Gaugins und Cézannes in mehr als einer Beziehung verwandt erscheinen.

MAGYAR HIRLAPOK

AZ UJSÁG.

Páris, január hó.

Tornai Gyula kiállítása. „Az Ujság" számára irta Henry de Lamont, a párisi „Le Siècle" munkatársa.[*]

Tizenkét éve folytatom az újságirás mesterségét és tizenkét éve, hogy a hivatásunkkal járó eklekticizmus folytán mindenféle tárgygyal foglalkozom, legnagyobb szeretettel a festészettel.

Mindenki jól tudja, milyen szenvedélyes kedvelője Franczíaország ennek a művészetnek, — hiszen Páris valóban gyülekező helye minden művésznek, minden műkereskedőnek és művásárlónak.

A külföldi művész nem csupán azért siet a világosság városába, hogy tökéletesitse művészetét, hogy megbámulja a Louvre-ban összegyüjtött megbecsülhetetlen kincseinket és hogy okuljon rajtuk, hanem azért is, hogy nagy mestereinkkel érintkezve, az ő nyomukban haladva, szerencsét próbáljon.

Pályámon nem egyszer került alkalom arra, hogy magyar művészeket bíráljak és értékeljek, magyar művészetet, a melynek már megállapitott hire van a külföldön. Nemkülönben ismertem az önök nemzetének lovagias jellemét is, a magyaroknak hazafias érzelmeit és lelkűknek nemességét. Azért nagy örömmel fogadtam magyar barátaimnak azt a meghivását, hogy tekintsem meg honfitársuknak, Tornai Gyulának kiállitását és hogy irjam meg benyomásaimat a magyar olvasóközönség számára.

Örömömet, hogy megcsodálhatom egy idegen festő tehetségét, fokozta az a tudat, hogy szót emelhetek végre a magyarok mellett, a kik szeretik Franczíaországot s a kiknek olyan népes kolóniájuk van Párisban.

Tornai Gyula kiállitása a Galerie Georges Petit-ben nyilt meg; ebben a helyiségben szokták nagy kép-, szobor- és iparművészeti kiallitásaikat rendezni a különböző művészek, a kiknek tehetségét olyan szakértő itéli meg, mint Georges Petit.

Ezeket a kiállitásokat erősen látogatja a franczia és az idegen arisztokráczia. Kiváltságos tisztesség azért Tornaira nézve már az is s jövendő sikereinek előjelét láthatjuk benne, hogy ebben a hallban állithatott ki, a melyben oly sűrűn fordulnak meg a nagy művészek és műkedvelők.

Tornai hirét azokkal a festményeivel szerezte meg, a miket Marokkóban készitett.

Az utóbbi években a szélső Keletet (Japánt, Indiát, Sziámot) járta és ezeken a tájakon kifejtett munkásságának eredménye az a gyűjtemény, a melyet Georges Petit termeiben bemutat most.

Tornai első megtekintésre rendkivül élénk, megragadó és szuggesztiv benyomását keltette bennem Kelet erkölcseinek.

Kétségtelen, hogy teljesen egyéni tehetség. Szinbeli gazdagsága — jóllehet szinei kissé egyformák, ha számba veszszük, minő

[*] Londoni nagy sikere után most Párisban állitotta ki Tornai Gyula a legutóbbi évek során festett képeit. Érdekesnek tartottuk, hogy jeles hazánkfiának legújabb nagy sikeréről egy franczia műkritikussal irassunk beszámolót. Henry de Lamont, a „Siècle" kitűnő munkatársa, Arányi Miksa dr.-nak, lapunk párisi tudósítójának közbenjárására készségesen vállalkozott erre a feladatra.

különböző világokat érzékít meg velük — s a megfigyelés hűsége: ezek a fő erényei.

Engedtessék meg azonban az az észrevételem, hogy művei nagyot nyernének azzal, ha valamivel több levegőt vinne vásznaira; fokozná vele költészetüket.

Hátterei kissé túlságosan be vannak falazva, a mi csökkenti a távlatot, a vastagságok a kelleténél kissé nagyobbak — ez már a művész festési módjával jár — s keménynyé teszi némileg festményeit az, hogy a festő a felvázolás fekete vonalait rajta hagyja a vásznon.

A benyomás, a mely Tornai képeit nézvén, kibontakozik a szemlélőben, az, hogy a művész tökéletesen lát és teljes hűséggel akarja visszaadni azt, a mit meglátott, de ez néha nem sikerül neki. Műteremnyelven beszélve a képek nincsenek megcsinálva, azonfelül a művész nem különbözteti meg eléggé egymástól a színeket, értékük szerint.

A festmények kerete igen érdekes s eredeti bélyeget nyom a vásznukra.

Látogatásom alkalmával megállított a „Rhododendronok táncza" című festmény. Ezen a gésák csinosak, jelmezük hű, az arczok harmóniásak, — a tánczosnők mozdulatai kellemesek és kecsesek; kár, hogy a világosság túlságosan a hátteret éri. Ki kell még emelnem a kép gazdag színezését.

A „Tánczoló gésa" igen részletesen, aprólékosan kidolgozott festmény.

„A szentelt lámpa meggyújtása" megkapó vászon, a megvilágítása is tökéletes, tónusai kellemesek. Az ember átérzi előtte Kelet templomainak pazar ragyogását.

Hatásos kép az „Indiai fakírok" című; a keleti fanatizmusnak hű benyomását kelti föl a szemlélőben.

„A bünhődés látomása". A művész ezen a vásznán egy japán legendát akart megérzékíteni. Hősének beállítása kitünő s egészben véve a rémületest jól kifejezi ezen az alakján.

„A vak" című vászonnak különösen a rajza pompás; hívek és pontosak a részletei, csak kissé kemények.

„A szent elefántok". Szélesen kezelt, igen élénk színü kép. A sziklába tört templom megragadó; gazdag, sőt pompás az elefántok színezése.

„Shintoizmus". Konfucius morálfilozófiája alapján a japánok a halottak kultuszát üzik. Tornai festménye egy tokiói templomnak udvarát ábrázolja, annak a templomét, a melyet negyvennyolcz harakiri-halált halt sogun emlékére épitettek. A sogunok sirját vallásos tisztelettel veszik körül a hívek és állandóan virággal díszitik. Ez a vászon sok váratlan kvalitásával lepi meg a nézőt. Színekben gazdag, aprólékos munkával készült kép.

„Szent kézmosás". Kioto egyik legszebb temploma, a Kiu-Midjou templom, melyben a hivők gyertyával a kezükben egy szent szökőkút alatt helyezkednek el. Ha a gyertya el nem alszik, ez azt jelenti, hogy a sors kedvez szándékaiknak. A festmény igen szép, rendkivül pontos megfigyelésnek és munkának eredménye, bár fogyatékosságai is vannak.

„Tükröző viz Tokióban". Szép, gondosan megfestett kép, Tornai legszebb festményeinek egyike; kár, hogy kissé kevés a levegője.

„Részlet a madurai templomból". Megkapó, zománczos fényekben játszó kép.

„Glyciniás kert". Éppen csak felvázolt s mégis igen csinos glyciniák, a melyek a szemet gyönyörködtető színárnyalatok sokaságával ragadják meg a nézőt.

Mindent összevéve, ez a kiállítás a legérdekesebbek közé tartozik. A művész igen erősen egyéni tehetség, tiszta világos vizióban tudja megjeleníteni, a mit meglátott és

megcsodált; nekem nagy gyönyörűséget szerzett azzal, hogy olyan dolgokat mutatott meg, a miket eddig nem ismertem; megnyitott előttem egy álomországot!

Párisi első szereplése sikeresnek mondható. A Petit galleriabeli kiállításon, hiszem, része lesz a sikernek mindabban a nyilvánulásában, a mit lelkiismeretes munkájával és gazdag tehetségével bőségesen megérdemelt.

Kevés művész tudja megállani, hogy megmaradjon annak, a mi; a meggazdagodás vágya többnyire ráviszi őket arra, hogy meghunyászkodjanak a vásárló, a megrendelő előtt. Pedig hát tudniok kell, hogy az utókor csak az olyan műveket szentesíti, a melyeket alkotóik becsületesen gondoltak végig és őszintén valósítottak meg.

Tornai — s ebben nem kételkedem — végig megmarad annak, a mi. Megvan benne a pazar színek meglátásának és visszaadásának tehetsége, még pedig a harmónia megtalálásának kvalitásával egyetemben. A Kelet életéről mélységes benyomásokat tud adni. Lendületes, férfias, realizmussal teljes előadási módja tiszta gyönyörűségeknek forrása a szemre nézve.

Tornai Gyula
festő

M.D.n.

481. Fahuvége

482. Vszlopos arab udvar.

Egyéb köztulajdonból elveszett műtárgyak jegyzéke.
Budapest, 1952.

31 l.

M.D.K.

Tornai Gyula /1861-1928/

793. A hercegnő sétája. Olajf. 70x74.5 karton.

Háborus műtárgyveszteség-jegyzékek. IV. füzet.
MUMOK. Bp. 1952. 56. l.

MDK

Tornai Gyula

Egy jó falat c. munkáját a képzőm. társ. megvásárolta

A müvész-dijak a mücsarnokban. Vas.Ujs. 1887. 839.1.

MDK

Tornai Gyula

Háremőr, of.

Olcsó szőnyeg, of.

Királyi vásárlások a Mücs. tárlatain. SzmKT 50-135.1.

MDK

Tornai Gyula

Herodes ajándéka, of.

Királyi vásárlások a Mücs. tárlatain. SzmKT 50 - 133.l.

MDK

Tornai Gyula

Előkészüket a reggelihez, of.

Királyi vásárlások a Mics. tárletein. SzmKT 5o-134.l.

Tornai Gula

2
drb
Női archep.

Szép. Muz.

A dilvárai templom udvara,
Hamisan jatszott
Innocenza
Japán leány
A pürii fötemplom
A serif balála
Szép. Muz.

Budapest, 1928 november 1.

-ányi úrnak

Budapest

-nyi úr! Kérem a nagyságos Asszony
-m. Egyébként a hölgy kóbelileg elo
-érem alkalomadtán bátyámat fel
-lei is van egypár kéjse meg vizsga

Nivaló tisztelettel

Berényi István

Tornai Gula

Tetuani könyvesbolt

Budapest székesfőv. Tulajd.

Szent János

843. Nemzetalföldi festő a XVI. sz.-ból.

MDK

Tornai Gyula, Görgő 1861-

Innocentia, olaj

MDK

Tornai Gyula, sz.Görgő, 1861

Japán leány, olaj

Tornai Gyula

A művész szüleit ábrázoló két képe a Szépmüv. Muz. új szerzeményei között.

M.O.934.XI.4.

Tornai (Grossmann) Gyula

Sz. Görgön 1861. április 12én

1. Hamisan játszott. „Tornai Gyula Marocco 1893" Vászon 73 x 101. Vétetett 1893-ban. M. N. Múz. Cat. 149. l.

Tornai Gyula MDK

"A szakértő" és "Egy dal" c. olajfestményét megvásárolta Törley József.

Vásárlások a Tavaszi Nemzetközi Kiállitáson.
Mücsarnok.19o1.15.sz.214.l.

MDK

Tornai Gyula

A Műcsarnok 1895 évi tárlatán a királyi magánpénztár megvásárolta Előkészület a reggelihez, c. olajf.-t.

Cikk: Vásárlások az orsz.magy.képzőm.társ. kiáll.-ból.

Szm KT 50- 134. l.

MDK

Tornai Gyula

A Műcsarnok 1888 évi tárlatán a királyi magánpénztár megvásárolta Heródes ajándéka, c. olajfm.-t.

Cikk: Vásárlások az orsz.magy.képzőm. társ.kiáll.-ból.

Szm KT 50-132. l.

MDK

Tornai Gyula

A Műcsarnok 1902 évi tárlatán a királyi várpalota számára megvásárolták Háremőr, c. olajképét.

Cikk: Vásárlások az orsz. magy.képzőm.társ. kiáll.-ból.

Szm KT 50-135. 1.

MDK

Tornai Gyula

A Műcsarnok 1902 évi tárlatán a királyi várpalota számára megvásárolták Olcsó szőnyeg, c. olajf.-t.

Cikk: Vásárlások az orsz. magy.képzőm.társ. kiáll.-ból.

Szm KT 50-135. l.

Tornai Gyula

A serif hálala c. olajf. az alábbi munzeumban:

Rell Lajos dr.

A Békéscsabai Múzeum. Békéscsaba, 1914.

78. l.

Tornai Gyula

Ernst Mur. Kiáll. 47 sz

Magyar remekmüvek
1921. máj.

Japán kikötő,
Jellinek Henrik
Anlajd.

MDK

Tornai Gy.

Az Orsz.Magy.Képzőm.Tárc. 1903/4.évi téli kiállításán A tolvaj c.olajfm. vevője br. Bohus I
Világos.

Művészet, 1904. 213.l.

MDK

Tornai Gyula

Az Orsz.Magy.Képzőm.Társ.1903/4.évi téli kiállitásán A dal hatása c.olajfm. vevője Berczik Árpád, Bp.

Művészet, 1904. 214.l.

Tornyai Gyula

Dr. Debreceni Kálmán gyűjteményében van a művész-nek ismeny alkotása.

Salamon Nándor "Devényi Szám" műgyűjteménye

Művészet, 1978. április - 2 lap.

127. TORNAI GYULA
Született Görgőn (Abaújmegye) 1861-ben. – Keleti kép. – Tulajdonosa: özv. Erdélyi Béláné úrnő.

Agria XXV/XXVI 1990

710.

M.D.K.

Tornai Gyula /1861-1928/

481. Faluvég. Olajf. 30x43
482. Oszlopos arab udvar. Olajf. cca. 60x80

Elvesztek. /Az előbbi mü Somogymegyei Muzeum, az utóbbi Budai kir. palota tulajdonából./

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. V. füzet.
31. l.
MUMOK. Bp. 1952.

M.D.K.

Tornai Gyula /1861-1928/

627. Hamisan játszott. Olajf. 73 x 101, vászon.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. I. füzet.
MUMOK. Bp. 1952. 70. l.

MDK

Tornai Gyula

Faluvég, o.

Oszlopos arab udvar, o.

Egyéb köztulajdonból elveszett műtárgyak jegyzéke
Bp. 1952.

Tornai Gyula

festőművész

Dr. Hegedűs Gyula ügyvéd a művész ifjukorából származó, igen sikerült két képét ajánlotta fel ajándékul, amelyek a művész szülőit ábrázolják

Nemzeti Ujság

1934. XI. 6

MDK

Tornai Gyula

Hamisan játszott, o.

Szépműv. Muz. háborus veszteségeinek jegyzéke

Bp. 1952.

Tornai Gyula, festöm.

MDK

" Herodes ajándéka." c. festmény.

Munkácsy Mihály az általa alapitott 6000 frankos ösztöndijat most saját döntése szerint kivánta odaitélni.
A képzöm. társ. juryje által kijelölt három mü egyike az övé.

A Munkácsy-dij nyertese. Vas.Ujs. 1889. 87.1.

Tornai Gyula

izr. szül. 1861. Görgő

1883/84 — 1888/89

a Benczúr mesterikola

tagja

Szalay Imre báró V. ~~19~~ 200

Tornai Gyula

Művészeti lexikon 784 l.

festő, szül. 1861 IV. 12. Sárgón
Bécsben, Münchenben és Buda-
pesten (Benczúrnál) tanult. Hosszabb
időt töltött Marokkóban, Indiában
és Japánban, s Ázsiai útjáról Eu-
rópa nagyobb városaiban (Budapesten
1909) tárlatot rendezett.

15

OKTÓBER

17

Tornai Gyula

l. Vas. Ujs. 1887

TORNAI GYULA. ATELIER-TITKOK.

Dömsöd,postabélyeg kelte.

AM,URNŐ!

vegyesvallásu községünkben a katolikus
megőrzése céljából iskola és templom
a nehéz gazdasági viszonyok miatt eze-
unk, amiért is katolikus testvéreink
adományért folyamodni bátorkodunk.

hogy a mai helyzet mindenkire sulyos,
kad legalább 5o fillérük az Isten
szükségben szenvedő szegény testvére-

önjük a legcsekélyebb adományt is és
sát jótevőinkre.

Mély tisztelettel

H R E N K Ó F E R E N C s.k.
plébános.

Egy nyen utazásakor rossz idő köszöntött be,
mielőtt a czár a porosz határt átléphette volna;
Miklós fogta magát s betért a postaállomásra
melegedni. Azonban egy nappal előbb leégett az
állomással szemben levő hivatalos lakóház s a
postamester ideiglenesen családostul beköltözött
a váróterembe. A czár magán hagyta köpenyét
és sapkáját s odatámaszkodott a meleg kemen-
czéhez. A szobában egy faggyú-gyertya terjesz-
tett gyér világot. A theafőző edény körül szorgos-
kodott a postamesterné asszony. Megpillant-
ván őt az uralkodó, szokásához hiven, harsány
hangon megkérdezte tőle, vajjon nem kaphat-
na-e ő is egy pohár theát?

De már erre felforrt a postamesternében a ha-
rag, a kinek sejtelme se volt tolakodó vendége
kilétéről.

Hát még mit ki

ingerkedésül ejtette ki,
n hevenyészett szavait; e
ink meg, hogy egymást
mindazokra a lépésekre,
ndó képes és szives lesz
lekében megtenni. Kedé-
pipaszó mellett azután
nak nézésébe elmerülve
pedig ágyban heve-
ben, talán éjfélen túl is,
endelkezéseinket kimerí-
kkor sem szüntette meg
vén, hogy egyikünk sem
óval folytattuk a gondol-
deredtünk.
volt, az éjet még sem
mint a virradat fénye

Tornai Gyula

Vas. Ujs. 1891. 49. sz.

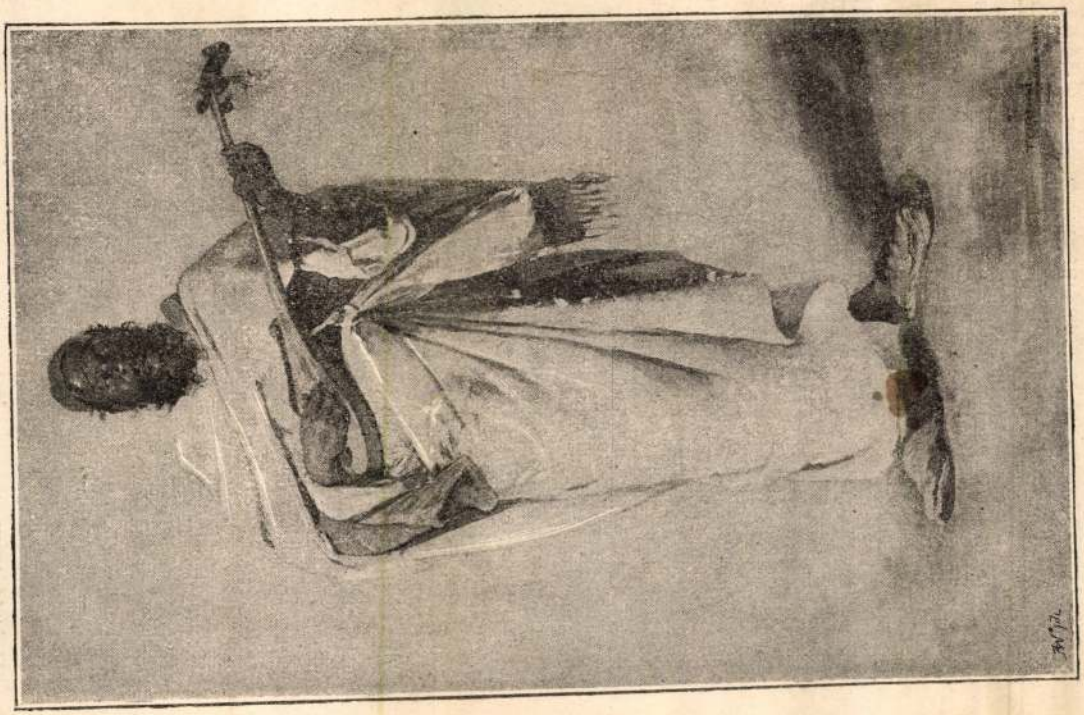

Tornai Gyula: *Arabs «Trovatore».*

i világ rajon-
magyar al-

kezére vall. Hosszú megszakítás után *Lotz Károly*, ünnepelt művészünk is részt vesz a mostani kiállításon. Finom érzéssel és világító színekkel festett női arczképe, mely egyik tehetséges tanítványát, *Vogel Ilona* kisasszonyt ábrázolja, valóságos meglepetést keltett, mert a monumentális feladatok hivatott művésze az arczképek festésében ritkán lépett még a nyilvánosság elé. *Horovitz Lipót* négy arczképe közül *gróf Széchenyi Imréné* előkelő képmása leginkább vonja magára a figyelmet, gyöngéd és mégis életteljesen jellemző kidolgozásával. *Vastagh Györgynek* gyermek-csoportja is a jeles művésznek kiválóbb műveihez tartozik.

Tornai Gyula

(*) **Az angol király Tornai Gyula képkiállitásán.** T o r n a i Gyula londoni kiállitása iránt napról-napra élénkebb az érdeklődés; az angol társadalóm legelőkelőbb körei sürün látogatják. A kiállitást legutóbb meglátogatta az angol király maga is. Most arról értesitenek Londonból, hogy E d w á r d király a kiállitás egyik legszebb festményét megvásárolta magánképtára számára és ismételten gen dicsérőleg nyilatkozott T o r n a i Gyula képeiről.

(*) [illegible] Nagyvedi Szabó

Magyar Itó. 1907. 185. sz.

Tornai Gyula

MAGYARORSZAG

— **(Az angol király Tornai Gyula képkiállításán.)** Tornai Gyula londoni kiállítása iránt napról-napra élénkebb az érdeklődés; az angol társadalom legelőkelőbb körei sürün látogatják. A kiállítást legutóbb meglátogatta az angol király maga is. Most arról értesitenek Londonból, hogy Edvárd király a kiállitás egyik legszebb festményét megvásárolta magánképtára számára és ismételten igen dicsérőleg nyilatkozott Tornai Gyula képeiről.

Magyarország, 1907

(XIV) 267 1871

Tornai Gyula

Tornay Gyula, a jeles orientálista festő egész sorozat képet állított ki, a tuniszi népéletből és a spanyolországi szingazdag épitmények belsejéből vett tárgyakat festve le finom ecsetkezelésű művein. «Arabs koldus» és «Csirketolvaj» című műveit mi is bemutatjuk. A tárlat legjobb képei közé tartoznak, melyeknek a helyes rajz és az egyöntetű színezés adják meg a műbecset.

(Vas. Ujs. 1899. 296. l.

P. Gy. Nemzetközi kiállitás a Műcsarnokban.

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

JÚNIUS

30 nap — 23. hét

4 Vasárnap	
5 Hétfő	
6 Kedd	
7 Szerda	
8 Csütörtök	Úrnapja
9 Péntek	
10 Szombat	

Tornai Gyula

** **Az angol király Tornai Gyula képkiál-**
ján. Tornai Gyula londoni kiállitása iránt
ól-napra élénkebb az érdeklődés; az angol tár-
lom legelőkelőbb körei sürün látogatják. A
itást legutóbb meglátogatta az angol király maga
ost arról értesitenek Londonból, hogy Edward
y a kiállitás egyik legszebb festményét megvál-
lta magánképtára számára és ismételten igen
rőleg nyilatkozott Tornai Gyula képeiről.
** **Blumenthal és társa.** Blumenthal és Ka-

Budapesti Napló,
1907. 187. sz.

Tornai Gyula

...nak tagjai sorába.

...gol király Tornai Gyula képkiállitásán.

...a londoni kiállitása iránt napról-napra az érdeklődés; az angol társadalom leg... ob körei sürün látogatják. A kiállitást leg... ob meglátogatta az angol király maga is. Most arról értesitenek Londonból, hogy *Edward* király a kiállitás egyik legszebb festményét megvásárolta magánképtára számára és ismételten dicsérőleg nyilatkozott *Tornai* Gyula képeiről.

(*) ...

Egyetértés, 1907. 1887

Tornai Gyula

MŰVÉSZET.

** **Az angol király Tornai Gyula képkiállításán.** Tornai Gyula londoni kiállítása iránt napról-napra élénkebb az érdeklődés; az angol társadalom legelőkelőbb körei sürün látogatják. A kiállítást legutóbb meglátogatta az angol király maga is. Most arról értesitenek Londonból, hogy Edvard király a kiállítás egyik legszebb festményét megvásárolta magánképtára számára és ismételten igen dicséröleg nyilatkozott Tornai Gyula képeiről.

** [illegible]

Magyar Nemzet, 1907. 185 sz.

Tornai Gyula

* **(Magyar kiállítások Párisban.)** Legközelebb három magyar müvész: *Olgyai* Fülöp, *László* Fülöp és *Tornay* Gyula fog gyüjteményes kiállitást rendezni Párisban. Olgyai augusztus végén utazik el, hogy a d' Autome-szalonban személyesen helyezze el müveit, a melyek között több nagymértékü alföldi tájkép van. László és Tornay együttes kiállitása a George Petite-ben lesz.

Budapesti Hirlap 1907. (XXVII) évf. 188. sz.

† Franc

K

MDK

Tornai Gyula festő

Budapesti Hirlap 19o7. 188.sz. Magyar kiállitások Párizsban.

TÖRTÉNETE

Tarcal rövid történetét írásbe-
án foglalom össze, majd külön fe-
m a mult visszatükröződésével a
mód egyben illusztrációja annak
értékben hasznosithatja a törté-
ányt. Kitünik, hogy mig a korai
hézagosan, mintegy másról beszél-
supán a folklór, addig az utolsó
rténete semmitmondó váz, száraz
án, ha az irott forrásanyag nem töl-

Tornai Gyula

* (Tornai Gyula képei a külföldön.) Tornai Gyula, a jeles magyar orientálista festő több nagyobb külföldi művésztársaság fölszólítására a jelenleg Londonban kiállított és óriási sikert aratott kollekcióját, a kontinens más nagyobb metropolisaiban is be fogja mutatni. Legközelebb Berlinben, azután Hamburgban, Drezdában és Münchenben, majd pedig Párizsban fogja kiállitani. Kár, hogy a művész Budapestet nem tartotta arra érdemesnek, hogy műveit először itt mutatta volna be.

PESTI HIRLAP

Pesti Hirlap, 1907. XXIX. 192.

Tornai Gyula MDK.

Az Orsz.Magy.Képzőművészeti Társulat 1899. évi rendes közgyülésen vett részt.

Mücsarnok, 1899.215 l.

MDK

Tornai Gyula, festöm.

aláirta az ivet melyet a miniszternek küldtek
Ujváry kontra Hock.

Műcsarnok.) az UMKT hiv.lapja. 1898. nov.27.
I.évf. 17.sz.

Tornay

A "Mübarátok Köre"-féle 1500.- forintos dijra pályázott tizenhárom müvésztársával együtt. Ezenkivül megpályázta a Rökk Szilárd-féle 1000.- forintos, valamint a "Mülap" 300.- forintos dijét.
M.: "A téli kiállitás" c. beszámolójában emliti meg a müvész nevét, de a pályázatra beküldött müvet nem nevezi meg.
A Mücsarnokban rendezett tárlat nov. 25.-én nyilt meg.

Képes Családi Lapok, Bp. 1891. dec. 6.
XIII. évf. 49. sz. 778-779. lap

MDK

A párisi kiállitás juryje.

Tornai Gyula

Mücsarnok, 1899. 29.sz. 451.o.

MDK

Tornai Gyula

Rajza az alábbi muzeum kézirajz gyüjteményében.

Az Orsz.Magy.Szépmüvészeti Múzeum és gyüjteménye. 1896-1915.Bp. 1915. 35.l.

Tornai Gyula MDK

A Nemzeti Szalon államositása esetén megalakulandó intéző szerv művésztagjának javasolják. 1919 jun 27.

126.66 128.o.

M.T. Képz. Él. Bp. 1960.

M.D.K.

Tornai Gyula

Javasolva a Nemzeti Szalon ügyeinek intézésére alakitandó szerv tagjául

Gerelyes Ede: A magyar muzeumügy a két forradalom időszakában 1918-1919. Bp. 1967. 224.l.

M.D.K.

Tornai Gyula
festő

Gregus Imrét Kassán felkereste.

Tompa Gabriella: Gregus Imre.

31l

M.G.M.

Terrasse Dupuis
Paris

Chez nos Amis Georges Villeneuve.

314

Tornai MDK

Csók Lázárnak irt levelében érdeklődik,hogy mi van Tornai mütermével/Hermina ut,Róheim villa/.

Farkas Zoltán:Csók István.Bp.1957.56.l.

MDK

Tornai Gyula

a pályázat bizottságának tagja

A téli kiáll. plakátja.

Műcsarnok, 1899. 24.sz. 1.

382

Tornyai Jula
festő

17.D.V

Kiss Lajos vásárhelyi népraj-
tudossal jó barátságban volt.

Csigmondi Mária: „... melyik a magyolb rejtvény...?"
Nők Lapja, 1965. febr. 27 – 6 lap

MDK

Tornai Gyula, festöm.

ö a keleti élet festöje.

"Csoda-ku". Repr. 805.1.

Hosszu időt töltött Keleten, mély benyomásokkal ért haza s ezeket dolgozza fel életképein.

A Szépművészeti Társulat téli kiállitásából.

Műcsarnok.

Vas.Ujs.1901. Sz.sz. 48.évf. 805.1.

Tornai Gyula.

Müveiből gyüjteményes kiállitást rendezett a Nemzeti Szalon 1917-ben.

Bende J:

A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

Tornai Gyula.

A XIX.század vége fele megkezdte pályáját.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

M.D.K.

Tornai Gyula,festő.

Bencur mesteriskolájának növendéke.Az akademizmus követője. 506.o.

Kampis Antalk : A képzőművészetek

A Kultúra Világa.III.köt.A képzőművészetek,a zene, a színház és a film.Minerva.Apont.1960

MDK

Tornai Gyula,

Önálló gyüjt.kiállitáson mutatkozott be.
1917.

A Nemz.Szal. 400-ik jub. és a KÉVE XX-ik kiáll.-a.
1929. febr.

Tornai Gyula

Thieme Becker

XXXIII. 291. l.

(Ly Ka)

455. ábra. Ocskay László kurucz ezredes patrontáskája. Kiáll. bá
Mária.

ttek. Az egyenes keresztvas közepén ferde
s egyik végén gombbal végződik, másik
ő végén kiszélesedő kézvédőt képez. A hü-
grinbőrrel bevont. E kardot a hagyomány
Lajos franczia király küldötte 1707-ben az
ülés alkalmára szövetségesének, II. Rákóczy
emnek, a ki Béri Balog Ádámnak ajándé-
eptember 1-én Tolnában Kölesdnél vívott
időn egyúttal dandártábornokká nevezte ki.
stván, Zombáról (Tolna vm.).

alogh Ádámról Thaly Kálmán a követ-
Zala-Bérről származó Béri Balogh család-
tagja Ádám, Rákóczi dandártábornoka vala.
nő vitézségéről, s álhatatos magyarságáról,
végéről történetileg nevezetessé lett férfiú
d második felében vagy tán utolsó negye-
vármegyékben. Tudományos kiképeztetést
skodott, majd a karloviczi béke megkötése
éveiben Vasvármegyében főbiró volt. Ez
ik leányával.

Sándor László által az 1704. év első napjai-
ná pihentetett kardját, s a népszerű férfiú
negalakíthatá, sőt harczba vezetheté kemenes-
apitányságra való kineveztetését Rákóczytól

Tornai Gyula

a Benczur Társ. elhalt tagja

Benczur Társ. reprezentativ kiáll. 1936. okt.

N.Szal. 4 l.

MDK

Tornai Gyula festőművész.

Benczur-isk. [redacted] tagja

Felvinczi Takács Z: Benczur és iskolája. OMKT.
B.Gy. és tanitványai kiáll. Képes katal. 1921

Tornai Gyula festő — M.D.K.

Benczur tanitványa volt

Kampis, hagy. mův. Bp. 1960 506

Tornai Gyula

Arabs "Trovatore", olf.

Műcsarnok 1891/92. téli kiáll.

Tornay Gyula MDK

Arabs "Trovatore", repr.

Műcsarnok 1891/92. téli kiáll.

Tornai Gyula MDK

Gyógykezelés a Kŏrán szent igéivel, olf.

Műcsarnok 1891/92. téli kiáll.

Tornai Gyula

MDK

Arabs köszörüs, olf.

Műcsarnok 1891/92. téli kiáll.

Tornay Gyula MDK

"Hamisan játszott", olf.

Műcsarnok 1893/94. téli kiáll.

Tornai Gyula MDK

Hamisan játszott, repr.

Mücsarnok 1893/94. téli kiáll.

Tornai Gyula MDK

Arabs Tribunál, olf.

Micsarnok 1893/94. téli kiáll.

Tornai Gyula MDK

Drága foglyok, olf.

Műcsarnok 1894/95. téli kiáll.

Tornai Gyula

MDK

Börtönőr, olf.

Műcsarnok 1895. tavaszi kiáll.

Tornai Gyula festő.

Börtön-őr. Olajf.

OMKT.1895.tav.

Tornai Gyula.

OMKT.1895.tav.

Tornai Gyula MDK

Előkészület a reggelihez, olf.

Műcsarnok 1895/96. téli kiáll.

Tornai Gyula MDK

Fatema, olf.

Műcsarnok 1895/96. téli kiáll.

Tornay Gyula MDK

Délibáb/egy arab mese után/ , olf.

Műcsarnok 1895/96. téli kiáll.

Tornai Gyula MDK

A délibáb, olf.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Tornai Gyula

MDK

Női arckép, olf.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Tornai Gyula MDK

Börtönőr, olf.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Tornai Gyula

Drága foglyok, repr.

Mücsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Tornai Gyula MDK

Drága foglyok, olf.

Mücsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Tornai Gyula MDK

Arcképcsoport, olf.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Tornai Gyula

MDK

Arckép, olf.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Tornai Gyula . MDK

Hunyady János utolsó szavai, olf.

Műcsarnok 1897. tavaszi nemzetk. kiáll.

Tornai Gyula MDK

Tóth Vilmos Ő Excell. arcképe, olf.

Á nőm arcképe, olf..

Santa mia, tanulmány, olf.

Mücsarnok 1897. téli kiáll.

Tornai Gyula MDK

Fürdő után, olf.

La favoritta, olf.

Papucsvásár, olf.

Innocentia, olf
Műcsarnok 1897. téli kiáll.

Tornai Gyula MDK

Santa Mia, repr.

Műcsarnok 1897. téli kiáll.

MDK

Tornai Gyula

Santa mia, repr.

Képzőm. Társ. 1897/98. téli kiáll. tárgym.

MDK

Tornai Gyula, festöm.

Innocentia.

Mücs.- 1897-98.téli kiáll. A kormány vásárlása.
Mücsarnok.1898. 53.l.

Tornai Gyula MDK

Dal a szerelemről, olf.

Műcsarnok 1898/99. téli kiáll.

MDK

Tornai Gyula

Dal a szerelemről, repr.

KMT 1898/99. téli kiáll. kat.

MDK

Tornai Gyula

Dal a szerelemről, festm.repr.

Mücsarnok 1898/99. téli kiáll.

Tornai Gyula MDK

Dal a szerelemről, repr.

Műcsarnok 1898/99. téli kiáll.

MDK

Tornai Gyula

Dal a szerelemről.Olajf. 500.frt.

KMT 1898/99. téli kiáll. 30.1.

MDK

Tornay Gyula

Magyar müvészek Oroszországban. Mücsarnok, 1899. 26.sz. 4o5 l.

MDK

Tornai Gyula

Magyar kiállitó müvészek névsora. Mücsarnok, 1899. 22.sz. 346-348 l.

MDK

Tornai Gyula

Az Alkazár kapuja, of.

Vásárlások a tav. nemzetk. kiállitáson.
Mücsarnok, 1899. 14. sz. 208 l.

MDK

Tornai Gyula

Granadai emlék, of.

Vásárlások a tsv. Nemzetk. kiállításon.
Mücsarnok, 1899, 14. sz. 208. l.

MDK

Tornai Gyula

Az Alkazár belseje, of.

Vásárlások a tav. Nemzetk. kiállitáson.
Mücsarnok, 1899, 14. sz. 208. l.

MDK

Tornai Gyula

Az Alkazár kapuja, of.

Egy szent sirnál, of.

Granadai emlék, of.

Képzőm. Társ. 1899. tav. nemzetk. kiáll. kat.
47.l.

MDK

Tornai Gyula

Női arckép, of.

Csirketolvaj, of.

Képzőm. Társ. 1899. tav. nemzetk. kiáll. kat.
47.l.

MDK

Tornai Gyula

Az Alkazar belseje, of.

Arabs koldus, of.

Képzőm. Társ. 1899. tav. nemzetk. kiáll. kat. 47.l.

TORNAI GYULA

214. Az Alkazár kapuja. Olajf.
215. Egy szent sirnál. Olajf.
216. Granadai emlék. Olajf.
217. Női arckép. Olajf.
218. Csirke tolvaj. Olajf.
219. Az Alkazár belseje.
22o. Arabs koldus. Olajf.

Képzőm.Társ.1899.tav.nemzetk.kiállkat. 47.oldal

Tornai Gyula MDK

Európai zsákmány, olf.

Mücsarnok 1899/1900. téli kiáll.

Tornai Gyula MDK

Európai zsákmány, repr.

Mücsarnok 1899/1900. téli kiáll.

MDK

Tornai Gyula

Európai zsákmány, repr.

Képzőm. Társ. 1899/1900. téli kiáll. kat.

MDK

Tornai Gyula

Európai zsákmány, of.

Képzőműv. Társ. 1899-1900. téli kiáll. 31 l.

Tornai Gyula, festőm. MDK

189. Európai zsákmány. Olf.

Képzőm.Társ. 1899-1900. téli kiáll. Kat. 31.l.

Tornai Gyula MDK

Férfiarckép, olf.

Műcsarnok 1899/1900. téli kiáll.

MDK

Tornai Gyula, festöm.

175. Férfi arckép. Olf.

Képzöm.Társ. 1899-1900. téli kiáll. Kat. 31.old.

MDK

Tornai Gyula

Férfi arckép, of.

Képzőmüv. Társ. 1899-1900. téli kiáll.

31 l.

MDK

Tornai Gyula, festöm.

Tam-tam. Olf.

MTárs. 1899-1900. Téli Kiáll. Kat. 28.1.

Tornai Gyula

MDK

Tam_tam, olf.

Műcsarnok 1899/1900.téli kiáll.

MDK

Tornai Gyula

Európai zsákmány

A: M. művészet a párisi kiáll.-on. Műcsarnok, 1900, jun. 17. 315.l.

MDK

Tornai Gyula

Spanyol udvar, olajfm.
Arabs rézműves, "
Mihrab, "
Arabs handlé, "

Műcsarnok, 1900/1. téli kiáll. 41.lap

Tornai Gyula

200 **Kacziány Ödön.** Hold kelte. Olajfestmény. 500 frt.
* 201 **Kacziány Ödön.** Pieta. Olajfestmény. 250 frt.
202 **Kacziány Ödön.** Éjfélkor Lussinpiccoloban. Olajfestmény. 1500 frt.
* 203 **Karlovszky Bertalan.** Női arczkép. Olajfestmény. H. J. úr tulajdona.
204 **Karlovszky Bertalan.** Női arczkép. Olajfestmény. H. J. úr tulajdona.
205 **Baditz Ottó.** Krisztusfej. Olajfestmény. 400 frt.
206 **Baditz Ottó.** Kaszáló. Olajfestmény. 350 frt.
207 **Baditz Ottó.** Dülő út. Olajfestmény. 250 frt.
208 **Baditz Ottó.** Tanulmány. Olajfestmény. 400 frt.
209 **Cottet Charles.** A művész arczképe. Olajfestmény. 2500 frank.
210 **Cottet Charles.** A kenyér. Olajf. 1800 frank.
211 **Gritschker-Kunzendorf Anna.** Zongorázó leány. Olajfestmény. Magántulajdon.
212 **Gritschker-Kunzendorf Anna.** Leány mákvirággal. Olajfestmény. Magántulajdon.
213 **Schramm-Zittau Rudolf.** Tyúkok. Olajfestmény. 200 forint.
214 **Tornai Gyula.** Az Alkazár kapuja. Olajf. 500 frt.
215 **Tornai Gyula.** Egy szent sírnál. Olajf. 500 frt.
216 **Tornai Gyula.** Granadai emlék. Olajf. 600 frt.
217 **Tornai Gyula.** Női arczkép. Olajf. Magántulajdon.
* 218 **Tornai Gyula.** Csirke tolvaj. Olajfestmény. Klein Zsigmond úr tulajdona.
219 **Tornai Gyula.** Az Alkazár belseje. Olajf. 500 frt.
220 **Tornai Gyula.** Arabs koldus. Olajf. 400 frt.

Képrm. Tár
1899. tav. nemzeth.
kiáll.

VIII. TEREM.

221 **Schutt Elemér.** Kert alatt. Olajf. 150 frt.

222 **Bosznay István.** Téli tájkép. Olajf. 150 frt.

223 **Skutezky Döme.** A fazekas. Olajf. 500 frt.

224 **Skutezky Döme.** Tót paraszt. Olajf. 800 frt.

225 **Jendrássik Jenő.** Tanulmányfej. Olajf. Eladó.

226 **Jendrássik Jenő.** A nő. Olajf. Eladó.

227 † **Liezen Mayer Sándor.** Faust és Margaréta. Olajfestmény. 2000 frt.

228 **Pállya Celesztin.** Női arczkép. Olajfestmény. Magántulajdon.

229 **Pállya Celesztin.** Férfi arczkép. Olajfestmény. Magántulajdon.

230 **Pállya Celesztin.** Vasárnap délután. Olajf. 800 frt.

231 **Ipoly Sándor.** Éjjeli madár. Olajf. 1500 frt.

232 **Kotányi Hilda.** Koldusok. Olajf. 300 frt.

* 233 **Simonson Castelli, Ernst O.** «Caprice en Rouge». Olajfestmény. 600 frt.

234 **Moreno Carbonero José.** Az erősebb joga. Olajfestmény. 1500 frt.

* 235 **Kaufmann Izidor.** Néma imá. Olajf. 1500 frt.

236 **Stuck Franz.** A bűn. Olajfestmény. 6000 frt.

236/a **Leempoels Jef** A merengő. Olajf. 1500 frt.

237 **Bock Bernhard** Vasárnap délelőtt. Olajfestmény. 600 frt.

* 238 **Karvaly József.** Nem akar szelelni! Olajfestmény. 450 frt.

* 239 **Kriesch Aladár.** Szent László (oltárkép). Tempera. Magántulajdon.

240 **Frenzel Oszkár.** Az erdőben. Olajf. 1200 frt.

241 **Mannheimer Gusztáv.** Tiszavidéki táj. Olajf. 200 frt.

Tornai Gyula

Jubiláris művészeti kiállításon
neve szerepelt.

PH.932.IX.18.

Tornai Gyula

Alkotásával szerepel a Magy.Képzőm.Egy.jub. kiállitásán.

P.H.934.XII.8.

Tornai Gyula

-i: Két kiállitás. N.Szal. Pesti Napló, 1936. okt. 17. 11 l.

MDK

Tornai Gyula

A müvész anyja, olaj

Benczur Társ. reprezentativ kiáll. 1936. okt.

lo l.

N.Szal.

Tornai Gyula

Szerepel a Benczúr Társaság

Kiállításán

Nemzeti Csoág 1936 X. 17

Tornai Gyula (meghalt)

hűvei nézepelnek a Benczúr Társaság kiállítását a Nemzeti Szalonban

Cyság 1936 X. 17

Tormai Gyula

Ferenczi a Benczúr Társaság
kiállítását a Nemzeti Szalonban

Pesti Napló 1936 X. 17

Tornai

Szerepel a Benczur Társaság

Kiállításán a Nemzeti Szalon Dan

Pest-Hilap 1936. X. 18

2836

25. Tornai (Grossmann) Gyula.

(Sz. Görgön 1861. április 12-én.)

Hamisan játszott.

A maroccoi kávéházban négyen trick-trackot játszottak. Hárman még a táblánál ülnek; de a negyedik, ~~mert~~ megcsaltak, ott hagyta a társaságot és mi alatt a bűnös magát igazolni törekszik, kezeivel olyan mozdulatot tesz, mintha mondaná: »tudom, de hamisan játszott.« A játékosok közül, a piros bő öltözetű, kezeiben pipát tart, a melyet élvezettel szív; sapkáját kagylók diszitik és mellette czifra asztal áll kávés készlettel. A bankár ~~-kinek fején turbán van s a ki~~ felhuzott kékes szürke csuklyáját sávos sárga kendővel kötötte körül; a kinyitott díszes szekrényt nézegeti. A magát igazoló pedig, jobb lábát a ládára ~~felhuzva~~, a balt a rojtos kerek szalmafonaton tartva, a távozóra néz, fehér burnuszt, sárga köntöst s kék mellényféle ruhát visel. Jobb vállától bal csipője felé szíj halad, melynek csatjánál díszes tőr látható. A távozó mögött ~~ki pisztolylyal s karddal fegyverkezett fel,~~ kávét főző és öntő arabsnak görnyedt ~~alakja köti le figyelmünket~~. A földön réztál, két papucs és feldűlt űlőke hever; fölül különféle szines ruhák és edények lógnak; a polczokon poharak állnak; a fal ~~még~~ a szemközt levő fülke eleje keleti módra diszitett és festett. Jelzése alól a középtájon: »TORNAI GYULA MAROCCO 1893.«

Vászon, méretei 73 : 101 cm. — Lásd Lelt. Jk. 443. — 1894: VI. I. — 1895: III. 23. — 1896: III. 25. — 1897: III. 25. — 1898: III. 25. ~~— Vételett 1893-ban. — Ltsza 443.~~

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Nemz. Muzeumban.

-- 1900: III. 25. -- 1901: III. 25. -- 1903: III. 25. -- 1904: III. 25. — 1905: III. 25.

1905. átvételi jegyzék 209. — Szám az Orsz. Képtárban a st. ltban 1856. s a leltárban 2836.

Vételett an 1893. decemberi 20-diki 59047 sz. levirat alapjáu 2000 frtn (4000 K.)

Vét-1893. dec 20.

Ujfelt 443.

207

Tornai Gy.

3905. *Japán leány.*

Térdig látható, hátrafordultan ül, de balra néz, miközben tamburinon játszik. Kontybatűzött haja és szemöldöke fekete, szeme barna. Öltözete: virágos mintájú bő ruha bársonygallérral. Párnázott székének támláján piros kendő van. A háttér barna. Jelzése alól balra: »TORNAI GY.«.

Vászon, méretei 80:62·5 cm. — Lelt. sz. 3905. — Vétetett az 1909 október 19-iki 120201 sz. engedély értelmében 1000 K-án (1801–909). — Elszámoltatott 1909 deczember 7-én (2006–909). — Az elszámolást jóváhagyta az 1911 márczius 11-iki 11526–910 szvsz. határozat (912–911).

III. 548

III.
548 (3905)
655 (524).

Arad
Vét. 1909

3903—3905. Tornai Gyula.

Sz. Görgőn 1862 április 12-én.

3903. *A dilvárai templom udvara.*

A gerendázott menyezetű dilvárai templomnak udvarán négyszögletes talapzaton nyugvó oszlopok vannak, a melyeknek törzse tizszögű, felső része pedig hengeralakú. A háttérben naptól megvilágított kert lombos fái látszanak. Középütt a felhős égbolt egy része bontakozik ki.

Fa, méretei 33·3 : 46 cm. — Lelt. sz. 3903. — Vétetett az 1909 október 19-iki 120201 sz. engedély értelmében 300 K-án (1801–909). — Elszámoltatott 1909 deczember 7-én (2006–909). — Az elszámolást jóváhagyta az 1911 márczius 11-iki 11526–910 szvsz. határozat (912–911).

III 547 (3903) 654 (524).

III : 547

Vét. 1909

Tornai Gy.

3904. *A purii főtemplom.*

Az előtért a Mahanadi delta déli végében lévő Pooree főváros különféle tetőzetű főtemploma foglalja el legfölül ülő bálványokkal, udvarán pedig üveglámpással és ennek közelében különféle sátrakkal. A háttér derült égboltja könnyen felhőzött.

Fa, méretei 60·4 : 61·7 cm. — Lelt. sz. 3904. — Vétetett az 1909 október 19-iki 120201 sz. engedély értelmében 800 K-án (1801–909). — Elszámoltatott 1909 deczember 7-én (2006–909). — Az elszámolást jóváhagyta az 1911 márczius 11-iki 11526–910 szvsz. határozat (912–911).

III

548 (3904)

655 (524).

III : 548

Marosvásárhely

Vés. 1909

Keblére borultan zokog.

1854. Tornai Gyula:

Sz. Görgön 1861 április 12-én.

A serif halála.

Az elhunyt elökelő arab-nemest, a szines koczkakövekkel kirakott ház tetején tették ki közszemlére, ki disszes halotti ágyon és fejjel balra fekszik, a hol két várga rózsa fekszik a földön, Körülötte legkedvesebb nejei, gyermekei és cselédei gyültek össze. Körülök első nejei, kinek balján fia és jobbján leánya imádkozik. Az előbbi fejével az ágyra dült, az utóbbi kezeit felemelte és ég felé tekint. Mögöttük még négyen vannak. Az egyik szembe nézve ül, kettő előre hajoltan térdel és egy szomorúan nézi a megboldogultat. Az emelvény tulsó lépcsőfokán, egy leány tördeli összekulcsolt kezeit. arczczal a földre borulva, mig a hátrafordult siró fiún túl, öt házi cseléd áll. Az elhunytnak nejei világos és háznépe sötét szinü lepelbe burkolóztak; mig a férfiak, a gyermekek és a guggoló asszony, tarka öltözetben vannak. A halott fejénél, hol egy arab-férfi ájtatoskodik keresztbe tett kezekkel és kissé idább, öreg ember ül és olvassa a koránt. A tető közepén gyász-mécs lobog, balról a kéményre három vizes edényt akasztottak, az alabárdszerü kinzóbotnál és a párkányon, hat pár papucs tünik szemünkbe, A háttért Tetuán városa és az Atlasz hegység eleje foglalja el. Az égen esti pirkadás ömlik el. Jelzése jobbról két sorban: TORNAI GYULA 1900.

Vászon, méretei 204: 351. cm.
Vétetett 1900: VII. 10-én az 50403 sz. leirattal 8000 koronán A kép átvétetett 1900: VII. 19-én (386/900.).

Vid. Muz.

50403-900

Az 1901: XI. 16-iki felterjesztésre (607/901) az 1902: I. 10-én kelt 92507 ex 901 sz. leirattal (33/902) kiadatott a békés-csabai muzeum-egyesület ~~xxxxxxxxxx~~ (492/902)

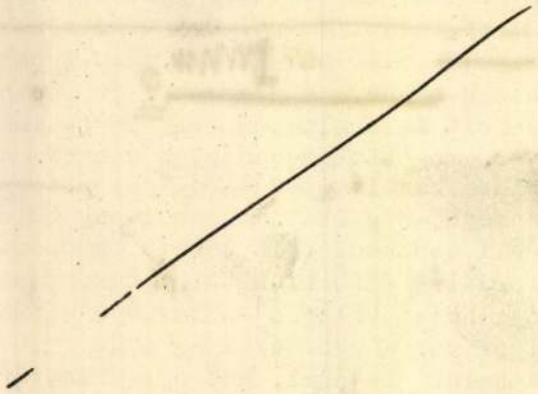

231

1561. Tornai Gyula:

Sz. Görgőn 1861 április 12-én.

Innocenza.

A csaknem derékig látható és az ártatlanságot jelképező leányka (el-
ben és kissé felfelé tekintve van ábrázolva. Keblére tett kezeivel ró-
zsákat szorit magához, karjai meztelenek. Sárga brokátfőkőtője a sarkok-
nál foltozott, sötétbarna haja vállaira omlik, szemöldöke barna, szeme szürke.
Ujjnélküli aranybrokát-ruháját, kék csik futja körül a mellyen a gombokat sürüen
varrták fel. A háttér goblin-dombos vidékkel, hol repülő alak köti le figyel-
münket. Jelzése alól balra: TORNAI GY.

Fa, méretei 27.5: 41.8 cm.

Vétetett 1898: I. 12-én a 82406/sz. rendelettel (33/98) 500 frt.

A vételár elfogadtatott 1898: III. 6-án (99/98)

Az elszámolás elfogadtatott 1898: III. 13-án 2469 sz. alatt. (114/98).

1899: V. 11-én kiadatott az aradi Muzeumnak (223/99, 267/99) és
az erre vonatkozó jelentést 1898: VI 30-án a 36384 sz. leirat vette tudomá-
sul (461/99.).

o meno tempo questa ~~ricca~~ fertile
terra, ~~si lasciarono~~ avevano
una ricca produzione
industriale artistica.
~~di cui~~ Di questa arte
barbarica sono i più
importanti esidui i
tesori di Nap Szent —
miklós e di Kilagyomlyó

Gentilhon Ferrán
Körlése.

Lag.-Nr. 802. neu Beil. 3a.

Tornai Gyula

TORNAI GYULA 1861 április 12-én vzuletett Görgön, Abauj-Tornamegyében. A bécsi akadémia elvégzése után Münchenben Löfftznél tanult, majd tagja lett Benczúr mesteriskolájának. Sokáig élt Marokkóban, Keletázsiában és Japánban, a szines, exotikus viseletek és jelenetek mindörökre lekötötték érdeklődését. Képeinek nagyrésze kisebb vásznakra festett exotikus genrejelenet. Nyugodt és hűvös művész, világlátása a naturalizmusskor kapcsolja, egyénségét képein keresztül nehéz megérezni. 1909-ben Együttemenyes kiállítása volt a Műcsarnokban. „Japánt és Indiát látom, Tornai Gyulát nem." – írja ebből az alkalomból egyik napilap kritikus.

AZ ANGOL HADSEREG ÚJ VEZÉREI.

Buller tábornoknak a Tugela folyónál szenvedett sulyos veresége szükségessé tette, hogy a három főrészre osztott angol sereget közös vezérlet alá helyezzék s e czélra új parancsnokot nevezzenek ki, új vezérkari főnökkel.

Az új főparancsnok, a ki már el is indult a harcztérre, lord ROBERTS tábornok, legutóbb Irországnak volt katonai parancsnoka. Roberts tábornok 1832-ben, az indiai Karpurban született. Régi, vitéz katonája az angol hadseregnek, mellét az összes nagyobb angol katonai érdemjelek ékesítik, köztük a Viktória-kereszt, a mely a mi hadseregünk legfőbb érdemjelének, a Mária Terézia rendjelnek felel meg. Ezt a nagy érdemjelet még ifju-korában szerezte az indiai fölkelők elleni háboruban; a midőn a Lucknow melletti ütközetben ezredének zászlóját háromszor kitűzte a városház ormára, az ellenség háromszor eltávolította, a nyelét összetörte egy golyó, de Roberts végül mégis csak megvédte a zászlót, elfoglalta a várost és ezzel eldöntötte a csatát. Az afgán törzsek lázadásakor 1892-ben ő volt az angolok parancsnoka, Kandahar mellett fényesen megverte a lázadókat. Ekkor kapta a Kandahar és Waterford bárója czímet.

Irországban született 1850-ben, bár családja suffolki eredetü. Apja lovas ezredes volt s fiát a híres woolwichi akadémiában neveltette. Mint mérnökkari tiszt állott Kitchener szolgálatba. Fiatal korában sokat utazott Ázsia különböző vidékein, tanulmányozta a Földközi-tenger és India közt lakó népeket, megtanulta nyelvüket, különösen az arabokét. Ez ismereteinek nagy hasznát vette hadi pályáján. Ifjuságától kezdve többnyire Egyiptomban szolgált, s csakhamar szirdárrá lett (az angolok t. i. az egyiptomi hadseregben, a benszülött legénységre való tekintetből a tiszteket a török-arab czímeken nevezik.) Mint egyiptomi angol főparancsnok 1898 szeptemberében megtámadta a dervisek seregét, bevette Khartumot, a hol Gordon pasa elesett s Omdurmannál tönkre verte a máhdistákat. E háború következtében nagyon népszerü lett Angolországban, bár sokan szemére hányták, a parlamentben is, a legyőzött máhdistákon elkövetett kegyetlenségeit. A királynő a Khartum lordja czímmel, a parlament pedig nagy pénzadománynyal jutalmazta szolgálatait. Az ő csapatainak volt találkozása Fashodánál Marchand franczia őrnagygyal, a miből tudvalevőleg nagy feltünést keltett diplomacziai ügy keletkezett Anglia és Francziaország közt.

ROBERTS TÁBORNOK.

KITCHENER TÁBORNOK.

A DÉL-AFRIKAI ANGOL HADSEREG ÚJ VEZÉREI.

Roberts tábornok egyike az angol hadsereg legnépszerübb katonáinak, a mit hadi sikereinek és egyénisége megnyerő voltának köszönhet. A bizalom és tisztelet érzésébe, melylyel az angol nép körülveszi, most a fájdalmas részvét is vegyül, mert főparancsnokká kinevezésével egyidejüleg érkezett meg a hire, hogy egyetlen fia, Frederick Hugh Sherston Roberts, a Tugela folyó melletti csatában elesett, mint Buller tábornok seregének egyik hadnagya. Az ifjú Roberts hadnagy, ép úgy mint apja, az etoni kollegiumban és a sandhursti katonai iskolában tanult s sok szép reményre jogosító fiatalal tiszt volt. Részt vett a chitrali expediczióban, Kelet-Indiában, a mult évben pedig Kitchener egyiptomi seregében szolgált s részt vett a győzelmes khartumi csatában. A délafrikai harcztérre mint Buller tábornok vezérkarának tagja ment s az angolokra végzetes Tugela melletti csatában hősies harcz közben esett el.

Megemlitjük még Roberts tábornokról, hogy az irodalmi téren is föltünést keltett «Negyvenegy év Indiában» czímü könyvével, melyben tapasztalatait és hadi kalandjait irta le oly élvezetes modorban, hogy könyve egyike az újabb angol irodalom legjelesebb ily irányú termékeinek.

Roberts tábornoknak vezérkari főnöke lord KITCHENER, a kinek nevét a mult év őszén sokat emlegették a máhdisták seregein Omdurmannál nyert diadalával kapcsolatban. Kitchener E most múló év novemberében újabb sikert értek el a Kitchener csapatai, a máhdi utódjának, Abdullah kalifának Omdebrikat melletti leverésével s teljes megsemmisítésével. A kalifa, vezéreivel együtt, maga is elesett s Angolország most már ura Szudánnak. Kitchener lord nagy képzettségü, tapasztalt tábornok, de czivilizált, fehér emberekből álló hadsereg ellen még ő sem küzdött.

FATA MORGANA.

Tornai Gyula festménye.

(A «Vasárnapi Ujság» képmellékletéhez.)

Afrikai homoksivatagon halad át a karaván. A nap tüző sugarai elbágyasztják az embereket és állatokat egyaránt. Sehol a pusztában nem látni egyetlen útjelző fát, a melynek kevés árnyéka valami menekvést adhatna csak pár pillanatra is a nap heve ellen. A forró homokot felkavarja időnként a meleg szélroham s betakarja vele a nem rég erre járt karaván lépte nyomát, hogy semmi jelző ne maradjon itt az elátkozott pusztában.

A sivatag állatja, a jámbor teve is egyre jobban kimerül, időnként meg-megáll s keresi az üdítő forrást, de hiába. A karaván eltévedt a sürü homokfelhők között a nagy pusztaságban. Elveszett előtte az ég és föld határvonala is s mintha lángtengerben úszna, rezeg körülötte a föld kisugárzó melege. A forró számum szél mindegyre növeli a kábultságot, főfájást s az olthatatlan szomjuság csillapitására már nincs egy korty viz sem a viztartókban. Az elgyengült állatok térdre rogynak s a fojtó légnyomás elől menekül szines szőnyegei alá bujva a karaván vezetője. Kedves állatja mellé fekszik s kimerült tagjait elhagyja az erő. A tikkasztó hőség végre megváltja a szenvedéstől s kábító, lázas álmot küld fejére. Kiszáradt ajkai bágyadt mosolyra derülnek. Édes álmok jelennek meg szemei előtt. A rezgő légtengerből fehérlő város jelenik meg alig pár száz lépésnyire, barátságos házaival. A távolban látni már, mint közelednek a friss vizet hordó fehér ruhás nők, a kiket Mohammed próféta küld gyógyulást hozni a szenvedő utasnak. Im már alig pár lépésnyire vannak, már majdnem el lehet érni lenge ruhájukat, egy közülök már itt is van s épen nyujtja korsóját a száradt ajkaknak, hogy újjá ébredjen a kimerült beduin s új erőt nyerjen a kimerültségben összerogyott állat. . . Mindez csak álom, a lázas betegség utolsó, kimerítő látománya, melynek kinzó szenvedésétől a halál végre megmenti az elgyengült embert.

Az afrikai Szahara-puszta eme természeti jelenségét, a «fata morgánát», a mely annyira hasonlit a mi Alföldünk délibábjához, költői felfogással mint álomképet vetette vásznára jeles festőnk *Tornai* Gyula. A kelet, főleg az arab, marokkói és tuniszi élet kitünő ismerője a művész, a kinek képeit a világ összes tárlatain ismerik. E legutóbbi alkotásával is általános feltünést keltett. A művész, a ki javakorabeli férfi, évekig tartózkodott a beduinok, arabok között Marokkóban és Algirban. Behatolt a forró szaharai pusztába is több napi járásra, miközben különféle viszontagságokat élt át. Megtanulta az ottani népek nyelvét, töviről hegyire ismeri szokásaikat. Most pedig, midőn Budapesten telepedett le állandóan, nagyszerű műtermet rendezett be magának a Damjanich-utczában s feldolgozás alá kerülnek töméntelen vázlatai. Műtermét, a mely valóságos múzeuma a keleti tárgyaknak mindig átalakitja ilyenkor a készülő kép tárgyának megfelelőleg, hol marokkói hárem belsejévé, hol tangeri szőnyegkereskedő üzletévé, hol meg arab iskolává. Mindez okvetlenül szükséges a még lelkében élő közvetlen benyomások fölfrissítésére és ébrentartására. Ilyen körülmények között nem csoda, ha képei a közvetlen igaz ábrázolás hatásával birnak. Évente visszatér Afrika festői népe közé, gazdagitani eddigi tanúlmányait. Legutóbbi útjának eredménye ama három szép festmény, mely az idei téli kiállitáson látható.

P. G.

Tornai Gyula

BICZIKLI ÉS VARRÓGÉP.

Irta **Szikra.***

Jer kedves a tandememre,
Fel van fúva kereke,
Biczikliről, varrógépről,
Halld, mit mond egy bús rege. —
Már két éve, hogy egy gyárból
Mind a kettő kikerült
S egy nagy raktár tengerébe
Mindenik alá merült.

Soká vártak ott hiába,
Míg végre egy szép napon,
Varrógépért jött a lányka
S válogatta boldogon.
Új otthonba kell ez nékem,
Magyarázta, s elpirult,
Ajka, arcza piros rózsa,
A mely fehér hóra hullt.

Nyomán lépve, város éke,
Ifja is a boltba nyit,
Körül nézdel, majd így érvel:
«Ejh, de szép egy *biccz* ez itt!
Mit gondolna, ha megvenném?»
‚Oh, csak vegye, kedvesem.'
«Isten neki! új fészkünkbe
Elfér az is. Megveszem!»

Együtt jöttek, együtt mentek
Gép, biczikli s ifju, lány,
Megesküdtek nemsokára
Dalos május hajnalán.
Gép' s biczíklit új lakásba
Lepi rozsda, por, penész,
Szerelmével elfoglalva
Az ifjú pár rá se néz.

De a mézes hetek múltán,
Nő a szükség, jő a gond,
Kora reggel — késő estig
A varrógép egyre zsong.
Varrás felett sápadt asszony
Szakadatlan görnyedez,
«Én bizony nem ölöm magam»,
Mond a férfi — «lesz, mi lesz!»

«Te is hagyd e csúnya gépet,
Jer a zöldbe, angyalom». —
‚Nem tehetem, sürgős munkám, —
Számomra nincs nyugalom.'
«Ejh, én unom magam itthon! . . .»
‚Úgy?' — jő rá a felelet, —
‚Kettőnk közül, a ki henyél,
Maga édes — elmehet!'

De e szóra, — átkos óra!
Boldogságnak vége van,
A sértett fél szitkozódva
A szobából kirohan;
Ki a házból, gyors biczikli,
Nesztelenül elpereg . . .
Sápadt asszony varrógépnél
Elhagyatva kesereg.

* A jeles írónő e csinos költeményét, melyet lapunknak volt szíves átengedni, Goró Lajos rajzaival közöljük.

A TÉLI KIÁLLÍTÁS A MŰCSARNOKBAN.

II.

A téli kiállitáson lévő festmények és szobormüvek múlt számunkban megkezdett bemutatását a következőkben folytatjuk.

Valentiny János, a czigány élet kitűnő ábrázolója, ez alkalommal ismét nagyobb képet állított ki. A szegényes czigányhajlék faágyán egy bájos czigány leányka fekszik szalmacsomóra hajtva fejét. Az ágy szélén ül a Gyuri gyerek, a ki a hegedű húrjain pengeti a mélabús magyar nótákat, melyekre a kis leány ábrándozva figyel. Valentiny az ő lágy szineivel kiválóan bájossá tette e képét, s elmondhatjuk, hogy régóta nem volt tárlatainkon ily sikerült műve kiállítva.

Jászay József, kinek nevét eddig úgyszólván alig ismerte a közönség, egy nagy festménynyel jelent meg a tárlaton. Szabadságharczunk egyik jelenetét festette le. A tápió-bicskei csata után a patak hidja körül ott feküsznek a Damjanics elesett vörössipkás honvédei, mig a hidon őrséget áll a megmaradt bajtársak egyike, bizonyságául annak, hogy itt a magyar fegyverek győztek. A nehéz feladatot sok gonddal és tanúlmánynyal oldotta meg a művész.

Skutezky Döme, mióta Körmöczbányán telepedett meg, abba hagyta a velenczei életképek festését, melyekkel művészi hirnevét először megszerezte. Mióta ott él a felvidéken, képtárgyait leginkább az iparosok köréből meríti. A vasgyárak, öntőműhelyek életéből számos szingazdag és mozgalmas képet festett már. Ezúttal a «Mindennapi kenyér» czím alatt egy rézműves-műhely tágas helyiségében dolgozó munkás családot festett le, a mint ebédjét szegény ember módjára a készülő munka mellett költi el. Skutezky ismert jeles tulajdonai, a szinek iránti kiváló érzék, a rajz helyessége azonnal szembetűnnek e művén is.

Tornai Gyula, a keleti életképek kitűnő ábrázolója, nagyobbszabású festményt állított ki. «Európai zsákmány» czimű művén egy marokkói vezér palotájába vezet bennünket, hol a rabszolga-kereskedők a főúr elé állítják az árúba bocsátott szerencsétlen nőket. Szingazdag, mozgalmas kép, kitűnően sikerült alakokkal s az arab stylű épület pompásan festett belső részleteivel. Tornai keleti tárgyú festményei már Európaszerte elismerést arattak s keresett darabjai a világ műpiaczának.

Grünwald Béla nagy festményének tárgyát a régi hun világból meritette. Az ősrege szerint Atilla tulajdona volt a Hadisten kardja, melyhez az a hit volt fűzve, hogy a ki bírja, az egész világ urává lesz. A kardot egy pásztor találta meg, a ki észrevette, hogy egyik tehene lábát megsértve sántikál, s a vér nyoma után menve egy, a földből kiálló kardra akadt, melyet kiásott és Atillának vitt el. Ezt a legendás korszakbeli jelenetet a művész reális hatással tünteti föl. Az esti napsugár halvány vöröses homálya aranyozza be a kép misztikus hangulatát.

Bihari Sándor, a magyar alföldi népélet kitünő ábrázolója, ezúttal a vallásos festészet terén alkotott nagyobb szabású művét mutatja be. «Krisztus temetése» czímű festménye a keresztről való levétel utáni jelenetet ábrázolja, a mint az Üdvözítőt elviszik a Golgotha gyászos helyéről. Nem azt a rendes felfogást találjuk e képen, melyet a hasonszerű tárgyuakon már megszoktunk, hanem a művész egyéni felfogását látjuk az egész sikerült művön érvényesülni. Különösen kiválnak a képen az Üdvözítő, Mária és Arimathiai József alakjai, melyek külön-külön önálló képet alkothatnának.

Mednyánszky László szürke ólmos őszi hangulatból választotta ismét képtárgyait. Hullongó őszi falevelek, kopaszodó facsoportok elhervadt lombjai között szűrődik át a mindinkább hidegülő nap bágyadt sugara. A haldokló természet érzésteljes ábrázolója a művész s az egyszerű motivumok igaz hatásának visszatükröztetésében valóságos költő. A «Lankás» és «Szürkület» czímű tájképeit a tárlat legjelesebb művei közé sorozhatjuk.

Spányik Kornél, a ki a tavalyi téli kiállításon bemutatott «Mézeshetek» czímű művével olyan általános elismerésre talált, egy hasontárgyú kis képpel, s e mellett egy arczképpel és egy nagyobb szabású művel van képviselve. Ez utóbbin magyarországi szent Erzsébet alakját festette meg, a mint az erdő magányában áll s köténye rózsákon tükröződik a napsugár. Spányik ismert művészi érzékével festette ezt a képét is. Színei igazak s a női arczok s lelki tulajdonok visszatükrözésére kiválóan alkalmasak. Lágy ecsetkezelése úgy nagy, mint kisebb művein egyaránt érvényesül.

A szoborművek közül ezúttal Róna József kúttervét mutatjuk be, mely mozgalmas szoborcsoportozatot rendkivüli gondos tanúlmánynyal készített. «Jó fogás» a czíme s 1/3-ad életnagyságú méretben van kivive. Az egyes alakok igen jól illeszkednek egymás mellé s érvényre jut itt is a művész formai helyes érzéke, melynek segélyével alakjaiba mindig mozgást és életet tud önteni.

Paur Géza.

HIREK A TIZENKILENCZEDIK SZÁZAD ELEJÉRŐL.

Most a század alkonyán bizonyára érdekes lesz olvasni, hogy irtak annak a kezdetén. Megláthatjuk ebből nemcsak azt, hogy mik érdekelték jó őseinket, hanem hogy mily változáson ment azóta keresztül a hírlapok nyelve, stilusa is. Közlünk azért itt pár részletet az öreg «*Magyar Hirmondó*»-ból, a melynek Bécsben, 1800. január 3-ikán kelt számában többek közt a következők foglaltatnak:

*

Valyon ez a beállott 1800 dik esztendő, Új Századnak t. i. a 19-diknek kezdője-e, vagy pedig a 18-dik Seculumnak befejező esztendeje?

Minthogy ez a kérdés igen fenn forgóvá leve, Kotzebue egy kis Teátromi Játék irására vett abból alkalmatosságot, s munkáját *Új Század*-nak (Das Neue Jahrhundert) nevezte.

Ez a darab az 1799-dik esztendőnek utolsó és az 1800-diknak első estvéjén el is játszódott már itt, melyben a Teátralisták szintúgy vetélkednek egymással az említett kérdésről valamint a' nagy Teátromon, a Világ piattzán játszó emberek.

*

Új esztendő napján felgyülekeztek az itt lévő mind két nemű Méltóságok a Cs. kir. Udvarba, Ő Felségeik tiszteletére kiki a legdrágább öltözetében s hintajában. Az Udvari Főtisztek, mineműek: az Udvari Marsal, a Gárda Kapitányok, a Fő Lovász Mester, a Fő Vadász Mester stb. különös pompákkal mentek az Udvarba, kik között azonban Hertzeg Eszterházy Miklós Generális a M. K. Testőrző Sereggel, a mellyet vezetett, nem különben tündöklött, mint fényeskedik az egész Hold a tsillagok között.

A Felséges Császárnénál igen nagy számmal voltak udvarlására a Dámák, mind rakva gyémánt kövekkel, s gyöngyökkel, úgy annyira, hogy egy szemmel látott embernek beszédje szerint, hatvan tányért meg lehetett volna rakni azokkal a gyémánt kövekkel, mellyeket a Dámák fejeken, nyakokon, stb. látott.

*

Elegyes Tudósítások. A Magyar Huszárok vitézségét mennyire becsülik az Angliai Dámák: szembetünőképen meg akarták bizonyítani az által, hogy ditső Vitézeink Forma ruhájához hasonlító öltöze-

41. SZ. 1909. (56. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. | FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, OKTÓBER 10.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utcza 5. *Kiadóhivatal:* IV. Egyetem-utcza 4. | Egyes szám ára 40 fillér. | *Előfizetési feltételek:* Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. | A «*Világkrónikával*»-val negyedévenként 80 fillérrel több. | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

TORNAI GYULA JAPÁN ÉS INDIAI KÉPKIÁLLÍTÁSA.

Négy évi utazásának, tanulmányának gazdag eredményét állította ki jeles orientalista festőnk, Tornai Gyula a Műcsarnok termeiben. Szakítván eddigi képtárgyaival az arabs és beduin népélettel, új világba vágyott, Buddha országába, az álmok és mesék világába. Abba a kiaknázhatatlan új világba, melynek minden kincse tündérország varázserejével tűnik elő az európai szemnek, melynek minden története egy igaz napkeleti mese. Régóta hajtották vágyai a hinduk országába, de még inkább a Mikádó birodalmába, Japánba.

1905 nyarán kelt útra Indiába, a hol általános benyomások megszerzése végett mintegy három hónapot töltött, de a kitörő japán-orosz háború beleszólt számításaiba és gyors elutazásra késztette a már Indiában letelepedni vágyó művészt. Már dörögtek az ágyúk Korea partjain midőn partra szállott Yokohamában. Nagy szerencséjére egy hatalmas pártfogóra akadt gróf Okuma egykori japán miniszterelnök személyében, a kinek arczképe első Japánban festett műve volt. Ez a nagybefolyású főúr, a modern Japán nagy reformátora azután olyan ajánló levéllel indította útnak az ambiciózus művészt, hogy megnyíltak előtte az európaiak számára különben zárt ajtók is. Belemerül a Buddhizmus és Shintoizmus csodás világába, sorra járva Narra, Kioto, Niko és Nagaya szent helyeit. Hetek teltek el, a míg a nagyhatású meglepetések közepette kialakult előtte a maga nagyszerüségében, az új világ.

Egymás után veti vásznaira a shinto templomok misztikus hangulatait, jeleneteit. A gésák európaiak előtt téves hitben élő világát. A japánok túlvilági bájakban gazdag életét. Tizenhat hónap alatt bejárja az egész szigetországot, honnan megrendelései visszaszólítják Indiába, a hol ugyanannyi idő alatt készül el tanulmányaival, melyekből ez alkalommal mintegy hatvan kész nagyobb szabású műve és kilenczven tanulmánya és vázlata indul útnak európai körutra, bejárván London, Páris, Hamburg, Dresda, Lipcse szalonjait.

Ebből a művészi és néprajzi szempontból rendkívüli gazdag kiállításból mutatjuk be néhány művét.

«*Legyezőtáncz*» czímű művének tárgya Tokioból való. A természeti szépségekben gazdag *Shiba* parkban áll egy nagyszerű templom, melynek udvarán, néha bucsújárás napján ezrekre menő nép nézi az istentisztelet számba menő legyezőtáncot, melyet felszentelt japán papnők, rendesen előkelő családfák sarjai lejtenek mesébe illő viseletükben. Ez a művész egyik szinekben leggazdagabb műve.

«*Templomba menő japán herczegnő*» czímű művén a mostani mikadó nővérét örökítette meg a művész, a mint belép a tokioi nagy Buddha-templomba. Kiséretében lévő előkelő udvarhölgyei térdre borulva, az előcsarnokban várják meg úrnőjüket. Érdekes, hogy alig néhány évvel ezelőtt még az európaiak-

LEGYEZŐTÁNCZ.

TORNAI GYULA KIÁLLÍTÁSA A MŰCSARNOKBAN.

Kiszer fényképe.

TORNAI GYULA.

nak is le kellett borulniok e fenséges személyiség előtt.

«*Rhododendron tánczünnep.*» Japánban minden fa és nagyobb virág nyilásának megvan a maga örömünnepe. Ezek nemcsak polgári, de egyúttal vallásos ünnepek is, melyek pompában gazdag szertartásait a gésák tánczai gazdagítják. Minden ilyen ünnepségnek meg van a maga külön szinezete virágdiszben és ruhadiszben. A tánczba pedig, annyi különböző változatot képes a gésa belehozni, mint egyetlen hivatásos ballerina sem. Japán érdekes vallásos világából meríti tárgyát.

«*Shintoizmus*» czimű müve Konfutse követői elhunyt őseiket istenítik s azok sirjainál fohászkodnak, melyek változó virágdiszben tündökölnek. A képen ájtatoskodó női alak, a hasfelmetszéssel (harakiri) kimúlt negyvennyolcz sogun sirjánál van megörökítve, a mely tokio egyik legérdekesebb történelmi emlékekkel dicsekedhető temploma.

«*Bajadértáncz*» czimű műve India világából való és az indusok világhirre szert tett tánczosnőjét örökíti meg, a mint előkelő burdwani harczosok előtt lejti csábító tánczát.

Tornai ezen nagyértékű kollekcziójával nagyban gyarapította művészi hirnevét, mindenütt dicsőséget szerezve a magyar névnek. A nemzetek sajtója is a leghizelgőbb kritikákkal illette a művészet metropolisaiban átvonuló alkotásait, melynek számtalan műve Budapesten kerül első ízben a nyilvánosság elé.

Paur Géza.

NOCTURNE.

Vad, nyári éjek üldöznek te hozzád,
Piros az ajkad és vakít a vállad,
Liliomerdőn kell haladnom érted,
S fekete szárnyon száll a vágy utánad.

Enyém kelet hatalmas forrósága
Élő tüzek forrása lett az ajkam
És megfogant az ősök csókra üző
Asszonyt igázó örök átka rajtam.

És mint a fajd az ágon, napsütéskor,
Forró, megejtő hangokat kiáltok,
Szerelmes lelkem végig száll az erdőn
És lángra gyujtja az egész világot.

Tombol, sikoltoz, őrjöng, sír a vágyam.
Megrázza testem, összetépi lelkem —
Én liliomerdőn szunnyadó szerelmem,
Bocsáss meg nékem. Így sohsem szerettem.

Mezey Sándor.

ÚJ HÁZ A FALUBAN.

Új ház épült a faluban tavaly nyáron,
Nagy ablakos, bádogos ház *kettő-három*;
Ablakából ki-kitekint a gazdája,
Faluvégen, új dülőben, a tanyára.

Őszre aztán, mikor indul daru, gólya,
A falu is készül, indul a hajóra;
A hajóval tengerentúl, meseföldre,
A honnan a dollár jön a házra, földre.

Dicsértessék az Úr Jézus, magyar népem!
Istenáldás legyen a hű verejtéken!
De megállj csak, hátha úgy van ma is, mint rég,
Egy-két fecske nyári napot nem derít még.

Öreg papod azt mondom én a dollárra,
Nagy az a pénz, de még nagyobb annak ára;
Mire csendül, megsiketülsz a halásra,
Ifjú erőt pazarolsz el ráadásra.

«Ezer magyar» — olvassátok, ujság írja,
Annyinak lett bányaomlás most is sírja;
Napvilágra ha kihoztak egy-két százat,
Azok is csak csonka-bonka élő vázak.

«Gyár robbanás», — itt az ujság, olvassátok,
Milliósok mulasztása, munkás-átok, —
Sok száz ember úgy égett el, mint a fáklya,
Sok magyarnak csak a hamva maradt hátra.

Tengeren is, ha hab zúdul a hajóra, —
Magasabb az, mint itthon a falu tornya, —
A hajón csak annyi lesz a földi ember,
Mint porszem a forgószélben, — az a tenger!

Itt az ujság, olvassátok, a *Leventé*
Hajótörést szenvedett, mert vihar verte;
Magyarok mind odavesztek, deszkaszálon
Hányva-vetve megmenekült *kettő-három*.

Hejh! magyarok, még sírnak is jobb a róna,
Még ha szentté ősi vér se tette volna;
De szent e föld, ne-hagyjátok pusztulásra,
A magyarnak a világon úgy sincs társa...

Új ház épült a faluban kettő-három,
Hiába hát nekem ezt már predikálnom;
Vándorútra mikor indul daru, gólya,
Népem is csak szállong, indul a hajóra.

Őszi szél zúg. Az Oczeán öblös torkán
Ordít már a habothányó dühös orkán.
Reng a hullám, mintha ég, föld megrendűlne,
Reng a hajó, hullámsírba mintha dűlne.

Jó magyarok a hajóban ezerszámra
Töredezve zendítnek most egy zsoltárra;
Meseföldre így szállnak a viharszárnyon,
Mind azt hiszi, ő lesz az a *kettő-három!*

Fejes István.

A FEKETE VÁROS.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta **MIKSZÁTH KÁLMÁN.**

Béla városában a Staroszta csak afféle *hivatalnok úr* volt, a ki elég sok hatalommal rendelkezett és azt respektálták is, de egy valódi nagyúr is lakott Bélán, báró Palocsay. Minden az övé volt köröskörül, három napi járásnyira. S azonfelül rokonságban állt az összes magyar arisztokrácziával. Károlyi Sándornak, a kurucz generálisnak sógora. Rokona volt egykor István lengyel királynak. Most már ugyan más dinasztia van, de minthogy a törzsvendég akkor is az marad valami fogadóban, ha a firma változott, a Palocsay-család ma is a rezidencziába száll, ha a királyi székvárosba jut. Még ott is nagy szivélyességgel fogadják öreg királyék, királygyerekek: Ki jön itt? Ki van itt? A Palocsay bátyika van itt?

De biz ő nem igen megy a királyi székvárosokba soha sem, mert nincs pénze. Hol venné? Pénze csak a lumpnak van, a ki elherdálja, a mit a föld ad neki, a helyett, hogy a cselédjeivel megegye, vagy a gazembernek, a ki különböző módokon kiszedi a többi becsületes emberek zsebéből.

Palocsay sohase adott el semmit. Ha a gyapját, gabonáját kérték a kereskedők, rendesen alkudozásokba bocsátkozott velök, de soha megegyezni nem tudott, vagy ha mégis egyszer-kétszer megadták neki a követelt árt, mikor már épen parolát kellett volna csapni, egy óvatos fordulattal mindent visszaszitt: «Ha magának megéri, nekem is megéri», és a gabona maradt a magtárakban, hogy ott zsizsikesedjék meg. Ökrei, tehenei, juhai úgyszólván természetes halállal, végelgyöngülésben pusztultak ki a világból s bőreik se jutottak el rendeltetési czéljukhoz, mert hisz azok is annyit értek neki, mint másoknak és otthon penészedtek a padlásokon.

Magyar ember lévén s egyszerű, czinikus természetű, semmivel nem foglalkozott; az uradalmait kezelték a tisztjei, úgy a hogy kezelték, a fehérruháját egy távoli rokona, Vitnyédiné gondozta, ebédre, vacsorára átjött «A holdat ugató kutyához». Az ő kocsmája lévén, ebben ütötte fel a tanyáját s minthogy az utasok többnyire Magyarországból kerekedtek ki, itt volt ő otthon, a hozzátartozói közt, itt élte magyar mágnási életét, piros uniformisos udvari czigánybandájával, játszatván a busongó magyar dalokat «az Imriske idejéből», mialatt a keménymagos levesképét szörpölgette, mert már nagyon öreg volt. Többnyire kontóra evett-ivott az «Ugató kutyánál», a fényes Palocsay-kastélyban csak magoknak főztek a szakácsok, kukták és lakájok, ő legfeljebb hálni járt oda éjszakára.

Hanem hát nem volt az rosz, hogy a Palocsay-granariumok tele voltak ki tudja hány éves zabbal, rozszsal, mert különös gazdálkodás indul meg itt Magyarországon, a nemzeti harag egy-egy felvillanása idejében. A harang

Tornai Gyula festménye.

TEMPLOMBA MENŐ JAPÁN HERCZEGNŐ.

akartam elvágatni a nyakát, de Juliska hugom mindig megmentette az életét.

— Mit akarsz? Legalább minden nap van egy tojás, mit a levesbe üssek.

Ez a mindennapi tojás döntött.

Hanem a fortélyos szürkére kimondtam a szentenciát. Peták fölordította az udvart, fenyegetődzött, hogy itthagy, hazamegy az öregekhez. Csillapítottam, hogy ne okvetetlenkedjék, hiszen mást veszek helyette.

Peták gúnyosan kacagott.

— Mást!? No én azt a mást megeszem mind egy falásig!

A falumbeli molnár vette meg a szürkét negyven forinton. Megmondtam neki becsületesen, mi a hibája: nem szeret futni, annál inkább megállni.

A molnár azt mondta:

— Éppen olyan ló kell nekem, tiszteletes úr. A molnárnak úgyis minden ház előtt meg kell állani, hogy fölszedje az őrlető gabonát.

Kezet csaptunk, a negyven forintból visszaadtam egy szerencse-krajcárt, Petákkal megitattam egy liter bort. Sírt, a míg itta, még inkább, mikor megitta s egész nap keservesen énekelte: Jaj Istenem, bánatnapom.

Csuda, hogy ég, föld meg nem hasadt a Peták bánatától. Pedig a szürke eladása még csak bárányfelhő volt, ezután jöttek a sötét fekete föllegek s borultak a Peták feje fölé.

Egy hét sem telt belé, elfürdőztük a szürkét. Most már mi lesz? Eladjam a másik szürkét is? Kálmánhoz fordultam tanácsért. Ő azt mondta:

— A lovat ne add el. Igaz, hogy egy ló — nem ló, de ha nincs több, mégis csak ló. Tudod, mit? Add el a bivalyt.

— A Katit? Lehetetlen! Hisz akkor tej sem lesz.

— Látszik, hogy nem vagy végzett földesúr. Eladod a bivalyt s tehenet veszel helyébe — feleárán.

Meghatottan öleltem meg Kálmánt.

— Kálmán, te valóságos zsenília vagy!

Úgy tetszett, hogy a véletlen is segítségemre jött. A mikor éppen ezt a komoly pénzműveletet tárgyaltuk, éktelen ordítással jött elé az udvaron Peták.

A tavaszi tárlatból. **Hunyady János utolsó szavai.** *Tornay* Gyula festménye.

— Megölöm, leszúrom a kutyának valót!

Kiszaladtunk az udvarra. Peták homlokából csurgott a vér.

— Mi baj, Peták? ki ütött meg?

— Engem-e? Engem még emberállat meg nem ütött s meg se próbálja! A Kati rúgott meg! De leszúrom. Csak volna vasvillánk. De itt semmi sincs. Látott-e már az úr — fordult Kálmánnak — ilyen cudar eklézsiát, hogy a papnak vasvillája se legyen?

Mondta Kálmán szörnyű komolysággal:

— Na én csakugyan nem láttam. Mért is nem mentek más faluba papnak?

— El is megyünk, ne féljen az úr. Itt nem maradunk.

— De hogy történhetett ez? tereltem el a beszédet, hiszen a Kati olyan szelíd, mint a bárány.

Ujdok 1897. III. 20 z.

— Úgy, hogy nem kötöttem föl a kék kötőmet, mikor fejni akartam. De majd kötök én neki — kötelet, a nyakára.

— Peták, Peták . . .

Igen, a Katinak nemcsak az volt a szeszélye, hogy egyedül Peták által engedte magát megfejetni, hanem Petáktól is megvárta, hogy kék kötényt kössön maga elé s fejés közben folyton dalolja: Jaj Istenem, bánat napom, bánom, hogy a papnál lakom. Ma azonban hiába kötött maga elé kék kötényt, hiába énekelte a Peták nótáját — feléje rúgott.

— No halljátok, mondotta Kálmán, én az ilyen bivalyt földdel sem tartanám. El kell adni.

Peták, a ki a kút vedréből mosogatta véres homlokát, bősz tigrisként fordult meg erre a szóra.

— Mit beszél az úr?

— El kell adni a Katit.

— Hallja-e, tiszteletes úr? Hát maga, kisasszony?

— Hallom, mondtam én s a tekintetes úrnak igaza van. Ha már téged is megrúg, nem lehet tovább tartani.

— Ha megrúgott, az én bajom, az én vérem folyt s nem a másé, de a míg én élek, a Katit el nem adjuk.

— Ej ha, mondta Kálmán, hát ki itt az úr: te vagy Peták?

— Már hogy ki az úr, ahhoz az úrnak semmi köze!

— Peták, szóltam én most már haraggal, ne nyelvelj.

— Nyelvelek, a míg élek.

— Peták, nyakon ütlek.

— Nyakon-e? No, ha nyakon, itt a nyakam.

Oda jött mellém s tartotta a nyakát.

Szinte elnevettem magamat, Kálmán is elfordult, hogy Peták ne lássa a nevetését, de ha már ott volt előttem a nyaka, meglegyintettem.

Akkor Peták fölegyenesedett.

— Megütött a tiszteletes úr, ugy-e?

— Meg én, Peták.

— No bizony, akkor az Isten áldja meg, én többet nem szolgálom.

Többet nem szólt, hátraszaladt az istállóba, leakasztotta a szegről a hámot, az ostort, aztán ment a faragó szín alá, ott volt a kis balta meg a kalapács, ezt is összeszedte s nagyokat nyögve cipelte hozzám s letette előttem.

— Itt van minden, tekintetes úr, a mit a kezemre adott. Ne mondhassa, hogy valamit elviszek.

Kálmán majd megfulladt a kacagástól, együtt látván egész gazdasági fölszerelésemet.

— Na, mondta, mikor magához tért a nevetéstől, ennél többem volt, mikor *végeztem.*

Peták ezalatt már kívül volt a kapun. Nem vettük komolyan a dolgot, bizonyosra vettük, hogy estére visszajő, ha kifújta magát. De bizony nem jött vissza, sem este, sem másnap, sem harmadnap. Világos volt előttünk, hogy hazament az öregekhez s csúnyán beáztat.

A mikor nem hallottuk egy napig Peták siralmas nótáját, csak akkor tudtuk meg, hogy ki volt ő nekünk. Először is ott állott az istállóban a Kati vastagra dagadt tőgygyel s nem tudtuk megfejni. Elpróbáltunk minden elpróbálhatót. A hugom kék kötényt kötött maga elé, én meg utánoztam a Peták hangját, ember már jobban csúffá nem tehette magát mint én, dalolván:

Jaj Istenem, bánat napom,
Bánom, hogy a papnál lakom.
Este, reggel csak a cibre,
Így lesz életemnek vége.

De a Kati csak rúgott csökönyösen. Aztán egyebet gondoltunk: bekötöttük a szemét. Ez sem használt.

Eladtuk volna: senki sem vette meg. Az egész vidéken híre volt már a Kati szeszélyének. Őt csak Petákkal együtt vehették meg. Ó jó Peták, mért ütélek nyakon.

Düledező parókiánkba beütött a nyomor. A szívem majd megszakadt, ha hugomra néztem. Fürdőre sem járhattunk. Először, mert nem volt, a ki a lovat befogja, másodszor, mert ha lett volna is, nem volt pénz. A fortélyos szürkét már elfürdőztük.

Minden vagyonunk az özvegy asszony tyúkja volt.

Egy nap, sohasem feledem el, izgatottan lestük, vártuk, hogy mikor tojik meg a tyúk. Az ember nem is hinné, a tyúknak is vannak szeszélyes órái. Egyszerre csak elkezd hangosan kotkodácsolni, föl s alá jár az udvaron, bepillant az ólba, be az istálóba. a faragó szín alá, mindenütt kínálkozik száz meg száz kényelmes hely, a hol leüljön s az éhezőt megajándékozza tojásával, végre aztán leguggol valami kényelmetlen helyre, talán éppen szúrós forgácsdarabokra s ott felejti a mosolygó fehér tojást. Így tett egy nap a mi tyúkunk is, azaz, hogy így tett minden nap, csak nekünk tünt fel most, ezen a napon, melynek reggelén rettentő éhes gyomorral ébredtünk fel. Szorongva lestük a tyúkot, a hugom az ólban puha fészket is csinált neki, hivogatta, kota, kota, jere ide, föl is röppent, be is nézett, aztán nagy kotkodácsolással lerepült a földre, tovább szaladgált. A nap már az ég közepén ragyogott, mire elszánta magát s leguggolt a faragószín alatt, a forgácsok közé.

Egy arany máskor nem szerez vala nekünk akkora örömet, mint most ez a tojás. Volt levesünk délre s a levesben egy tojás! A könyem kicsordult. Mondtam Juliskának:

— Írok az édes anyámnak, hogy vigyen haza. Nem nézhetem, hogy koplalj.

— És te?

— Én meg feleségül veszem a Zseniliás Zsófia kiasszonyt.

— Nem, azt nem engedem!

Az ajtón kopogtak.

Arcunk lángba borult, hirtelen fölkeltünk az asztaltól, Juliska gyorsan szedte el a tányérokat.

Marosi Ferenc lépett be. Komoly volt, szomoru volt.

— Búcsuzni jöttem. Meghívtak papnak Csinódra.

Juliska az ablaknak fordult s ujjaival veregette az üvegtáblát.

— Ebédeltél? — kérdeztem én, miután szivemből gratuláltam fiatal társamnak.

Juliska ijedten lapult az ablakhoz. Mintha ujjai

Tornai Gyula

(Magyar kiállitások Párizsban.) A francia fővárosban a közel jövőben három kiváló magyar művészünknek lesz kollektiv kiállitása: *Olgyay* Ferencnek, *László* Fülöpnek és *Tornai* Gyulának. Olgyay e hó végén utazik Párizsba, hol maga rendezi a kollekcióját a D'Automne szalonban, amelyre több nagyobb méretü vásznat festett, amelyek tipikus alföldi tájakat ábrázolnak. László Fülöpnek és Tornai Gyulának együttes kiállitása lesz a George Petiteben. László a Budapesten és Londonban bemutatott arcképeket küldi ki Párizsba, Tornai pedig Japánból hazahozott kollekcióját állitja ki, mely csak imént aratott nagy sikert Londonban.

Pesti Hírlap 1907, (XXIX) 188. sz.

* **(Magyar festő Indiában.)** Tornai Gyula, a kiváló orientalista festőművész, aki ismételten tett nagyobb utazásokat tett Keleten és egy évet töltött Japánban is, legközelebb Kelet-Indiába utazik, ahol hosszabb ideig szándékozik maradni. A művész, aki a mult évben Londonban rendezett gyüjteményes kiállitásával igen nagy sikert aratott, az angol fővárosból a legjobb ajánlatokkal indul indiai utjára, ahol minden idejét festészeti tanulmányainak szenteli.

P. H. 1908 I. 5.

Tornai Gyula.

A Bencur Társaság tagja a megalakuláskor.
1923.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek tröténete,kézirat.

Tornai Gyula

A Képzőművészeti Társulat tárlatain a következő műveivel vett részt:

1884. őszi kiáll.: Szent Rókus, várlat. — Szent Rókus, várlat.

1885. januári kiáll.: Egyptomi kigyászelidítő nő Pompejiben, olaj., 1000 ft.

1885. őszi kiáll.: Tőle, olaj., 250 ft. — A jósnő, olaj., 2000 ft.

1885. orsz. ált. kiáll.: Páris ítélete, olaj., 1800 ft. — Női arckép, olaj.

1886. őszi kiáll.: Arckép, olaj. — A kanóniás hölgy, olaj., 1500 ft.

1887. őszi kiáll. II. sor.: Atelier-titok, olaj., 1000 ft. — Egy jó falat, olaj., 500 ft.

1888. őszi kiáll. (I. és II. sor.): Női arckép, olaj. — Gyermekarckép, olaj. — Gyermekarckép, olaj. — Herodes ajándéka, olaj.

Temple János

A Képzőművészeti Társulat kiállitásain a következő képeivel vett részt:

1884. őszi kiáll. Ebéd után (Bécsi életkép), olajf., 3000 ft. — Az ő nótája, olajf., 1000 ft. — Női arczkép, olajf.

MDK

Tornai Gyula

ezüstérem

Wlassics: Párisi kiáll. kitüntetései. Mücs. 1900.
326-7 l.

MDK.

Tornai Gyula

A tavaszi nemzetközi kiállitason a kiralyi palota számára megvásárolták Háremőr és Olcsó szőnyeg c.olajképeit.

Vásárolások...

Mücsarnok, 1902 3 sz.18 l.

Teremi Gyula

Tornai Gyula

1888. Bpest.

1. Herodes ajandéka. Olajf.
Reprodukálva a katalogus-
ban. (inkább Herodiás tanca
lehetne a cím).

Őszi kiállítás II. 1888.

1890 Budapest.

(123) Kift (sic) elvező Arabs. Olajf 200 f.
(154) Szereesen szolga. Olajf. 300 fr
(168) A Cherif hárem őrei. Olajf 800 fr.
(238) Női arckép. Olajf. A nuvesz tulajd.
(243) Tanulmány téj. Olajf. 200 fr
(253) Sevillai Alcazár kapuja. Olajf. 300 fr.
(288) Tangeri zálogház. Olajf 1500 fr

Téli k. állítás 1890.

1891. Bécs.

(49) Elő próba egy spanyol kakas viadalhoz. Olajf. 1500 fr.
(86) Tangeri népoznihár. Olajf. 1500 fr.
(131) Egy utca Granadában. Olajf. 150 fr.
(181) A drága gitár. Olajf. 250 fr
(379) Arabs köszörüs. Olajf. "
(399) Egy egy kezdés a Korán szent igéivel. Olajf. 2500 fr
(412) Arabs „Trovatore". Olajf. 250 fr

Téli k. állítás 1891/92

Kora F. L.

Jesko.

Tornai Gyula MDK

Szt. Rókus vázlat I-II.

Műcsarnok 1884. őszi kiáll.

MDK

Tornai Gyula

Egyiptomi kigyószeliditőnő Pompejiben

Műcs. kiáll. 1885. jan.

Tornai Gyula MDK

Egyptomi kigyószeliditőnő Pompejiben,

Műcsarnok 1885. jan.11.

Tornay Gyula MDK

A jósnő, olf.

Műcsarnok 1885. őszi kiáll.

Tornay Gyula MDK

Tőle, olf.

Mücsarnok 1885. őszi kiáll.

Tornai Gyula MDK

Páris itélete, olf.

Műcsarnok 1885. Bpi. orsz. ált. kiáll.

MDK

Tornyay Gyula

Páris itélete, repr.

1885. orsz. kiáll. kat.

Tornay Gyula MDK

Paris itélete. repr.

Műcsarnok 1885. Bpi. orsz. ált. kiáll.

Tornay Gyula MDK

Női arckép, olf.

Mücsarnok 1885. Bpi. orsz. ált. kiáll.

Tornai Gyula MDK

A kaméliás hölgy, repr.

Mücsarnok 1886. őszi kiáll.
II. sorozat.

Tornai Gyula

MDK

A kaméliás hölgy. olf.

Műcsarnok 1886. őszi kiáll.
II. e orozat.

Tornai Gyula MDK

Arckép. olf.

Mücsarnok 1886. őszi kiáll. I. sorozat

Tornai Gyula

MDK

Arckép. olf.

Mücsarnok 1886. őszi kiáll.
II. sorozat.

TORNAI *Gyula*, festő, * Görgő 1861 ápr. 12, † Budapest 1928 nov. 24. Tanulmányait Bécsben, Münchenben, Budapesten végezte, eleinte életképeket festett (Jó falat, Kaméliás hölgy), utóbb afrikai és ázsiai útjai nyomán keleti alakokat állított ki (odaliszkok, háremőrök, szerecsenek, arabok) gazdag csendéleti szerelvénnyel, a müncheni iskola tárgyiasságával. 1904. Budapesten, 1907. Párizsban és Londonban, 1909. Budapesten a Műcsarnokban, 1917. a Nemzeti Szalónban volt gyüjteményes kiállítása. A dilvárai templom udvara, Hamisan játszott, Innocenza, Japán leány, A purii főtemplom és A serif halála c. olajfestményei a Szépművészeti Múzeumban, Tetuani könyvesbolt c. képe a főváros tulajdonában. 1929. a bpesti Árverési Csarnok hagyatéki kiállítást rendezett műveiből.

E. G. II. 543 l

Tornai Gyula

(*) **Az angol király Tornai Gyula képkiállitásán.** Tornai Gyula londoni képkiállitása iránt napról-napra élénkebb az érdeklődés. A kiállitást legutóbb meglátogatta az angol király maga is. *Edvard* király a kiállitás egyik legszebb festményét megvásárolta magánképtára számára és ismételten igen dicsérőleg nyilatkozott Tornai képeiről.

Pesti Napló, 1907 (58) évf.

187. sz.

Tornai Gyula

Műcsarnok

1915. tav. kiáll. 40, 72, 142

1915-16. téli kiáll. 84, 183

1916. tav. kiáll. 132

1918. tav. kiáll. 412

1918-19. téli kiáll

1919-20. téli kiáll. 243

1920-21. téli kiáll. 63, 99

1922. jub. kiáll. 87, 358, 384

1926. őszi kiáll. 603

1926. téli kiáll. 74

1927. tav. kiáll. 423, 425, 427

1927. őszi kiáll. 154, 158

1928. tav. kiáll. 384

Ich bitte Sie, mir Ihre Adresse mitzuteilen.

Tornai Gyula

(II)

Műszaknok

1903. Sav. Eiatt. 407

1903-4. Sili Eiatt. 313–316

L kalamáris, ceruzacsiptető és

ül és kissé balra ~~tekint~~ fordult. Előtte L nyitott könyv van.
felén nyugtatja, ~~[illegible]~~ baljával a lelógó rész-
Baretteje és bal vállára vetett köpenyege
usza hegyesre pödrött, szakálla leberet-
itott ujjú barna kabátjának ~~[illegible]~~ huszonöt gombja kö-
~~sztalon kalamárist meg ceruzacsiptetőt~~
idék.

00: ~~[illegible]~~ V 18-án 4000 Kán. (303/900).
sra nézve lásd az 1900: VIII. 2-án kelt L eln.

L 2636

Tornai Gyula Bpest (I)

Munkarnok

1893/94. téli kiáll.
1894. tavaszi kiáll
1894/95. téli kiáll.
1895/96. téli kiáll.
1896. mill. kiáll
1897. tav. kiáll.
1897/98. téli kiáll.
1898/99. téli kiáll
1899. tav. kiáll.
1899–1900. téli kiáll.
1900. tav. kiáll
1900–1901. téli kiáll
1901. tav. kiáll.
1901–2. téli kiáll. 232, 233, 281, 308, 310, 319
1902. tav. kiáll. 145–149.
1902. Bpesti Orvos szövetség munkiáll. tara. 174. 176
1902–3. téli kiáll. 679–694

Agyarok VII. 242.

Tornai Gyula

Műcsarnok

1910. tav. kiáll. 150

Tornai Gyula

1913–14. tél. kiáll 394

V. 245, 263.—

Arabia deserta térképe V. 3.

Tornai Gyula: *Santa mia.*

halasztották. Megnyílt
. Még pedig nagy bot-
f, három barátja támo-
magát az ülésterembe,
etoppant.
dt. A németek körülvet-
a csehek meg akarták

Badeni bukása napján, vasárnap este bocsátották szabadon.

Hanem ezzel a jelenettel a képviselőház ülése is véget ért, s ki tudja, mikor hivják megint össze.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET

vesznek részt, összesen 131-en 329 festménynyel. A kiállítást az esti órákban *Wlassics* közoktatásügyi miniszter is megtekintette. Deczember elsején nyilt meg a közönség számára, s reggeltől délután 4 óráig látható. Csütörtöki napokon este villamos fénynél is nyitva van. A tárlaton szembetünő az arczképek nagy sokasága. Történelmi festmény, nagyobb alkotás azonban hiányzik, de azért művészeink e legújabb kiállítása sok közérdeklődést keltő művet mutat fel, a mint erről meggyőződhetünk akár a kiállítás megtekintéséből, akár a kiállításnak most megjelent képes katalogusából is, melyből mai számunk több mutatványképet közöl. E legújabb művészeti kiállítás egyes festményeiről, úgy hiszszük, lesz még alkalmunk tüzetesebben is megemlékezni. Ezúttal a kiállítás főbb műveinek egyszerű elősorolására kell szorítkoznunk. A közölt illusztrácziók úgy is hívebb képet adhatnak a kiállítás egyes műveiről, mint a milyet részletesb ismertető sorok is nyújthatnának.

Régibb művészeink közül többen hiányzanak a tárlatból. Az ifjú és legifjabb generáczió azonban eléggé képviselve van. Az arczképfestés régibb nagy mesterei közül itt vannak *Benczúr* Gyula (gróf Károlyi Tibor és Falk Miksa arczképeivel), Lotz Károly (ki Dániel Ernő miniszter nejének találó és szépen festett arczképét állította ki), *Horovicz* Lipót (Kohner Ágoston képével). Aztán jönnek *László* Fülöp, kitől ezúttal is több érdekes arczképet láthatunk itt, *Balló* Ede (Tisza Kálmán találó és szépen festett arczképével), *Szinnyey Merse Pál* (ki saját arczképét festette meg érdekes felfogással), úgy szintén sikerült arczképeket találunk még *Karlovszky* Bertalantól, *Kriesch* Aladártól, *Burger* Lajostól, *Boruth* Andortól, *Ripp-Rónai*-tól, *Tolnai* Ákostól, *Endrei* Sándortól, *Stettka* Gyulától, *Basch* Árpádtól, *Tornai* Gyulától, stb. Az arczképfestők közt találjuk *Kossuth* Ferenczet is, ki atyját 1886-ban élet után festette le. Mellszobrát is elkészítette, az szintén ki van állítva. (A «Vasárnapi Ujság» ezeknek rajzát 1894. évi folyamának 44-ik számában közölte.) Az ifjabb nemzedékből feltünik *Kernstock* Károly életképe: a «Hajóvontatás», és *Goldreich* Géza drámai képe, egy szegény asztalos műhely, a nyomorúság és emberi szív drámája. A műhelyben ott fekszik az ágyon a család legkisebb gyermeke, az apa pedig ingujjra gyürközve gyermeke koporsóját gyalulja.

Egy fiatal diákélet rajza e
helyes és mindenek fele
feltüntetésével. A szöveg
képe diszíti. Ára 1 frt 80
60 kr. — *Regélő tulipán*
éves gyermekek számára
Bodrogi Lajos, átdolgozta
kiadás. A szines borítékb
40 krajczár.

Jókai új szinműve. J
ját, *Leventét*, a melyet
szinház igazgatóságának
ság *márczius 15-én* ü
szinre hozni. A darab
teljesen ujonnan készüln
előadást a nagy iró dar
nagyobb gonddal és fényn

Hannele, Hauptmann költőnek drámai költemé *Telekes* Béla fordításában fordítás szerint játszszák vet. «Hannele» a Fran megjelenő *Olcsó Könyvtá*

Megosztott szerelem. *Tenus* Tivadar, a kinek e rokonszenves fogadásban is vonzó olvasmány. Egys letes nyelven, érdeklődést tal nővér tragikus szerelm ára 2 korona.

Almanach 1898-ra. Szer kiadja a Singer és Wolfn tizenegyedik folyamot, mir tár» évi kiegészítőjét. No nyét adja most is a szép ki rész után *Mikszáth* Kálm kisasszonyok» czíme alatt kötetbe, «Irodalom és poli ezidei előszavát. Van a elbeszélés és novella. Irták kény, *Gyarmathy* Zsigá *Thury* Zoltán, *Sas* Ede Antal, *Herczeg* Ferencz, *Pekár* Gyula, *Benedek* Elek Anna és *Rákosi* Viktor. A

Az osztrák-magyar mo
ben czímű nagy hon- és
közelebb megjelent 288. f
kötetének a 9. füzete. Ezt
megye leírásának folytat

Tornai Gyula

Don Juan dala.

Szúró tövissel volt benőve
— Mely hozzád vezetett, — az út.
Hervadó rózsák illatából
Fonok fejedre koszorút.

Érzésem minden drága gyöngyét,
Fejedre hintem, kedvesem,
Csalogánydallal, csillagfénynyel
Betakarlak szerelmesen.

Fehér lábad nyomára hintem
Szívem őrjöngő lángjait,
Ruhád szegélyéről szedem le
A fényt, mely öl, és boldogít.

Csókodat kérjem? — édes csókot —
Hány asszony-ajk nyujtott felém!
Egy fájóbb boldogságot adjál,
Mélyebb üdv légyen az enyém!

Szeretni vágyom, végre, végre,
— Ah, engem hány is szeretett! —
Ne légy te hozzájuk hasonló,
Légy az, kit *én* szerethetek!

Tested-lelked szépségét adnád?
Adj többet! ez még nem elég:
Ha őrülten szerelmed kérem,
Légy hideg s tiszta, mint a jég!

Czóbel Minka.

A primadonna boszuja.

Írta: Sas Ede.

I.

Yvette Jusserand ünnepelt tagja volt a newyorki Fee-theaternek, melynek igazgatósága potom ezer dollár tiszteletdíjjal iparkodott a művésznőnek némi viszontszolgálatot tenni egy esti remekeléseért. Mondanunk sem kell, hogy a bálványozott miss éppen oly kevéssé tudott énekelni, mint a braziliai ezüstfácán; de hát Amerika már régen szakított azzal a kopott sablonnal, mely a művésznőktől hangot is követel. Jusserand kisasszony a néma-szerepekben aratta legragyogóbb diadalait, melyekben alkalma volt vörös haját lebontania s végigeresztenie az alabástromfehér vállain. Egy poéta azt írta erről a bűbájos hajról, hogy az áldozatok vére festette oly színűre. A hasonlat nagyon hízelgett Yvette kisasszonynak, a ki a hangulatos költemény megjelenése után sajátkezű levélben hívta meg a poétát tündérországi hírben álló kastélyába.

Jefferson múzsája abban különbözött az európai pályatársakétól, hogy a tőzsdén kereste föl hőseit és lantján a newyorki börze nagy eseményei keltettek lelkes, megható visszhangot. A baisse szomoru alkonyain húrjai gyászos alagyákra fakadtak; a fekete szombatokon pedig oly megrázóan tört ki kebléből a kétségbeesés, hogy Tibullus elégiái vídám madrigálok voltak verseihez képest. Mikor pedig a hausse virágnyitó, tavaszi lehellete fujdogált a newyorki aranyborju templomának zordon, rengeteg oszlopai között: oly rapszodikus erővel harsant föl ajkain a diadalujjongás, akár a feltámadás ünnepének magasztosan szárnyaló hozsannái. De azért a börze lantosát még sem vette szárnyaira a szerencse s ő a Black-street egy tizedik emeleti szűk szobácskájából nézett alá a világváros tündöklő boulevardjaira.

A poéta, mikor a primadonna orosz-széna illatos levélkéjét megkapta, kopott fekete kabátjába vágta magát és a legrózsásabb reményekkel állított be a diva fejedelmi palotájának előszobájába, mely akkor is tele volt Newyork leggazdagabb és legkopaszabb nábobjaival, s a Fee-theater csillagának egyéb előkelő udvarlóival. A poéta aggodalmasan tekintett szét: vajjon mikor fog rákerülni a fogadtatás sora; pedig neki még dolga van, ma egy új részvénytársaság bocsájtja papirjait először a piacra s neki ezt a nagy eseményt lendületes ottavarímekben kell megzengenie.

Mekkora lőn azonban meglepetése, a mikor a komornyik, a ki az audienciáért esedezők névjegyeit az urnő elé vitte, visszatérve először is az ő nevét kiáltotta ki a verőfényes csarnokban:

— Mr. Jonathan Jefferson!

A díva a legigézőbb nyájassággal fogadta látogatóját. Jefferson majd elájult a boldogságtól, mikor kezébe tette gyönyörü kezecskéjét, mely pici volt, mint az epigramm, forró, mint a spanyol románc: formás, mint a szonett; illatos, mint az idyll s hófehér, mint a mennyországról zengő pastorale.

— Szép öntől, hogy úgy sietett hozzám, — szólt a primadonna, helyet mutatva vendégének maga mellett a pamlagon. A haja le volt bontva s egész ellepte a divánt. Lesöpörte, hogy látogatója leülhessen.

— Mindenekelőtt nagyon köszönöm a versét, mely nekem nagyon kellemes meglepetést szerzett — folytatta a díva. Azt hiszem, hogy végre önben találtam föl a hatalmas, eredeti talentumot, a kit oly régóta keresek.

— Oh, kisasszony . . .

— Régóta űzi már a költészetet?

— Már akkor is verseket írtam, mikor még nem ismertem az ábécét.

— S mégis egy tizedik emeleti kalitkában kénytelen nyomorogni. Nos tehát, én gazdaggá fogom önt tenni. El fogja hagyni az alanyi költés hálátlan mezejét. Ezután csak színdarabokat fog írni . . .

Jefferson sértődve állott föl a puffról.

— Miss, ön azt mondja, hogy tehetséges írónak tart s ennek ellenére fölteszi rólam, hogy színdarabot írjak . . .

— Ön nem értett meg és ezért félreértett. Mai napság sem Európában, sem pedig Amerikában nem írnak már a tehetséges emberek színdarabokat. Csak az ügyes emberek írnak, a kik megfelelő összeköttetésekkel rendelkeznek. Összeköttetésekkel arra, hogy az igazgatóság a darabot elfogadja; hogy a színészek meg ne buktassák, hogy a premier-közönség jól fogadja, hogy a kritikusok agyon ne üssék. Ön mindezeknek az összeköttetéseknek híjával van. Nos, én megszerzem azokat!

— Hogyan?

— Szakítani fogunk az ostoba régi divattal, hogy a darabot egy ember írja meg s összes kockázata egy emberé legyen. Új alapokra fektetjük a színműírást: *részvénytársasági alapra.*

— De miss . . .

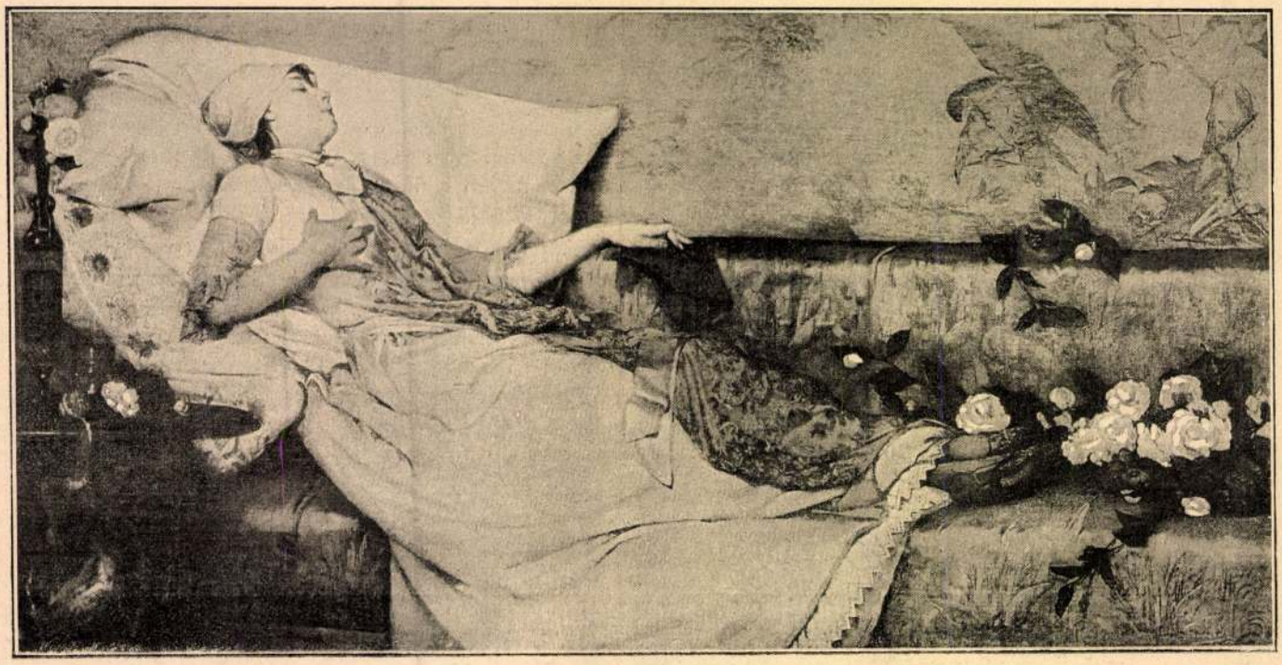

A kaméliás hölgy. *Tornai Gyula* festménye.

— Kitünő eszmém van egy olyan színdarabra, a miben nekem fenomális szerepem lesz. Nekem és a hajamnak. Kifőzzük közösen a mesét. Azt én közlöm egypár bizalmas jóbarátommal, a kiknek lehetőleg nagy fekvőségeik vannak a pampaszokban és nehány szerény aranybányájuk Mexikóban. Azok fogják jegyezni az első részvényeket . . .

A díva fölállott s föl alá járkálva magyarázta a nagyszerü eszmét a bámuló poéta előtt:

— Mikor Amerika egypár leggazdagabb emberének neve megjelenik az új irodalmi részvénytársaság előjegyzési ívein: mit gondol, nem fognak-e fölriadni a többi pénzemberek is? Hátha még megtudják, miről van szó! Olyan színdarabról, a melynek lancirozására óriási érdekszövetkezet létesült? Igazgatókká csupa neves írót választunk. Azokat a közgyülés megbizza a színdarab megirásával. Azok a határidőre a közgyülés elé terjesztik az igazgatósági jelentést, vagyis a kész színdarabot. A közgyülésen minden részvényesnek joga van esetleges módosításokat, törléseket vagy betéteket indítványozni. Mit gondol, hány titkos drámaírója van Észak-Amerikának? Azok mind a mi társaságunk részvényesei lesznek, mert hiszen kapva-kapnak az alkalmon, hogy a saját külön színdarabjaikat valahogy előadhassák vagy legalább részük legyen egy közösen megirandó darabban. Hogy fogják azt a darabot dicsőíteni? Hogy fogják a rokonaikat, ismerőseiket, de különösen az ellenségeiket a színházba csődíteni! Körútra megyünk a darabbal Amerikán végig! Körútra Európában! Diadal, dicsőség, emberhalál, a pénztárak ostromlása! S az év végével a társaság csinos osztalékot fizet boldog részvényeseinek . . .

A poéta jóformán nem is hallotta már a művésznő szavait. Lelke előtt, a jövő álmainak aranyszegélyü föllegein, megjelent a részvénytársaság hatalmas színháza, a melyben minden premier hallatlan sikerrel fog lefolyni . . . Térdre hullott és így köszönte meg a dívának, hogy őt szemelte ki korszakalkotó eszméje megvalósítására.

— Csak semmi érzelgés, ifjú barátom! — intette őt a díva. — Most következik a dolog száraz üzleti része... Csináljuk meg a színdarab meséjét . . .

Csengetett a komornájának:

— Az urak, a kik az előszobában vannak, hazamehetnek. Senkinek sem vagyok itthon . . .

Magában pedig ezt gondolta:

— Átkozottul tetszik nekem ez a fiú. Gazdaggá teszem és ünnepeltté, azután pedig hozzámegyek feleségül . . .

II.

Az Edison-street egyik legragyogóbb palotájának homlokzatán csakhamar megjelent a következő reklámhirdetés:

The First Americain
Patendered Dramatist-Company Limited.

Ugyanakkor a drámaírók részvénytársasága az első emelet egy fényes lakosztályát foglalta el és helyiségeiben állandóan a legélénkebb sürgés-forgás uralkodott, mivelhogy Ellen *Jusserand* és Jonathan *Jefferson* közös terve pompásan beütött. Ellen meghitt barátai, köztük hat vasutkirály és három európai trónkövetelő, gavalléros bőkezüséggel jegyezték az első részvényeket s példájuk nyomán a titkos drámaírók vetélkedése folytán csakhamar megteltek a kibocsátott ívek.

Az alakuló gyülésre teljes számmal gyültek össze a részvényesek. A tárgysorozat a következő volt:

1. A vállalat programjának, vagyis az irandó színdarab tervezetének előterjesztése és tárgyalása,
2. Az igazgatóság megválasztása és megbizatása a közgyülés által elfogadott téma kidolgozására.
3. Esetleges indítványok.

Jefferson elfoglalta az elnöki széket. Általános Halljuk, Halljuk! fogadta őt minden oldalról. A karzati közönség a füléhez illesztette a tenyerét.

— Tisztelt hölgyeim és uraim! — szólott a költő, van szerencsém a részvénytársaság programját az önök müértő színe elé terjeszteni. Azt hisszük, hogy feladatunk magaslatán állunk, mikor egészen modern tárgyat

Uj Idők 1897. III. 4m.

megáll a toronyban s miután eddig a halottakat siratta, lejön őket szaporítani ágyú alakjában. A fehér abrosz a szántó-vető ember nyakában, melyből a vetőmagot szórja, leszalad a hadisátor felállításához falnak, a kaszapengéből kard lesz . . . megfordul a világ, nem lóherét vetünk, se rozsot, hanem vért, mert szabadságot akarunk aratni . . . Így lőn aztán, hogy a lőcsei szenátus füleit kellemesen csiklandoztatta meg a hir a bélai tele magazinokról s nyomban kiküldé a legfiatalabb és a legidősebb szenátort, Fabriczius Antalt és Mostel Ambrust Bélára, éj-napot nem pihenve, bocsátkozzanak érintkezésbe az öreg báró Palocsayval a gabonanemű megvétele iránt, mert egy téli ostromra Lőcse a legjobb esetben el lehet készülve, ha többre nem, s alighanem bekövetkezik egy időpont, a mikor a bélai granariumok tartalma többet fog megérni Lőcse városának, mint Palocsay bárónak.

A követek megérkezének, a báró azonban hallani se akart a gabona eladásáról, még össze is szidta a szép őszhajú Mostel bácsit.

— Azt hiszik kegyelmetek, hogy én loptam a gabonát, hogy ilyenkor pocsékolom el, mikor sehol sincs, holott akkor vissza tudtam magam tartani, mikor az egész világ turkált benne. A mi megvan, maradjon. Ki tudja, mikor jönnek és meddig tartanak a bibliai sovány esztendők. A mennyit ér a gabona kegyelmeteknek, annyit nekem is megér, punktum.

— No, az ellen pedig tiltakozom, mert az nem igaz, — kiáltá a fiatal szenátor élénken, a mitől nagy szemeket meresztett Palocsay. — Míg a nagyságos báró úr itt legfeljebb a hasát növeszti, azalatt abból a gabonából akarjuk mi otthon kiteleltetni Rákóczi Ferencz ő méltóságának a hadait, a kik előtt most november 16-ikán megnyitottuk a kapuinkat s a kik a közös hazáért készek elvérzeni a bástyákon, azért a közös anyáért, mely a nagyságos bárót ajnározta a legjobban, mert a legnagyobb darab részt neki hasította ki a szivéből . . .

Hévvel ejtette ki e szavakat Fabriczius, korholta is a bozontos szemöldökeivel Mostel: «Ejnye Tóni, Tóni», de Palocsay nevetni kezdett és odaintette Ferencsiket, a korcsmárost:

— Hallja, Ferencsik! Mit mond ez a fiatal úr. Hogy én csak a hasamat nevelem itt. Hát talán igaza van. Mondhatom, goromba ember, megmondta a szemembe. Mi is a neve, humillime?

— Fabriczius.

— Hát mit adna, rogo, a gabonámért? Halljunk szót.

— A nagyságos úrtól várjuk az első szót.

— No jó, — szólt az öreg. — Hát hogy senki se csalódjék, átengedem a magot Lőcse városának, ugyanannyi és ugyanolyan magért, a mennyit és a minőt elvitt a bélai magazinokból.

— Top, — mondá az ifjabb szenátor, a főúr tenyerébe csapva.

— Azaz megálljunk csak, — szólt a báró, kezét óvón fölemelve, — még nem végeztem be. A hat első magazinban a kastély mögött búza van, a legfinomabb vetőmag, olyan, mint a bánsági, mindeniken rajta van a Mária képe. Erre nézve azt kötöm ki, hogy a visszaadotton is rajta legyen a Mária-kép!

— Mi az? — kérdé Fabriczius elgondolkozva.

Mostelre nézett első sorban. Annak az arczán kóválygott valami tudás-féle. Mintha már hallott volna ilyesvalamit.

— Hát nem tudják, mi a Mária-kép a búzán? — nevetett a báró. — Ilyenek a városi emberek. Hallja, Ferencsik, nem hallottak a

INDIAI BAJADÉR-TÁNCZ.

TORNAI GYŰLA KIÁLLÍTÁSA A MŰCSARNOKBAN.

Mária-képről a búzaszemen. Igazán érdekes. Szaladjon csak Ferencsik, kérjen egy marékkal valamelyik tiszttől, de itt legyen az egyik lába.

A két lőcsei úr összenézett, szemintéseik, dörmögéseik által néma értekezletet tartottak egymás közt, a melyben megállapíták, hogy az öreg báróval ilyen komplikált formájú megegyezés mellőzendő, ettől minden kitelik, nini, már most is valami *katholikus búzát* követel rajtuk.

A *katholikus búza* szót, bármily halkan súgta is Fabriczius, rögtön meghallotta s az is tetszett neki.

— Ha-ha-ha. A katholikus búza? No, ilyet még Kolonics se tudna kigondolni, nem hogy én. Hát mondjuk Mária-képnek, ha az urak félnek tőle. Mondjuk, hogy az ép és egészséges magyar búzaszemen valami olyan van a felső tövénél, mintha meg volna billogozva . . . Hiszen majd mindjárt meglátják. S mi öreg gazdák azt tartjuk, hogy vetőmagnak csak ez alkalmas.

— Hiszen mind helyes ez, nagyságos báró uram, de minden helyzet közt legjobb a tiszta helyzet, — jegyzé meg Mostel. — Mint öreg ember, ezt tanultam a régi rómaiaktól is: «clara pacta boni amici», sőt még saját magamtól is. Legjobb azért a készpénz: «viszem — nesze.»

— Persze-persze, — vitatkozott a báró, — csakhogy én meg olyan öreg ember vagyok, a ki nemcsak a jót tanultam meg a rómaiaktól és saját felebarátaimtól, de a roszat is. Én ugyanis csunya, fösvény ember vagyok és a mellett irigy természetű. Ha én akármennyiért adnám el a gabonámat, az a gondolat kínozna, hogy hátha többet is megadtak volna érte se miatt nem tudnék aludni. S mitől jó az kegyelmeteknek, ha én nem alszom? Azonfelül elöntene a sárgaság is, mert ha nekem Lőcse most készpénzzel fizetne, akkor azt bizonyosan Quendeltől kérné kölcsön, már pedig mért hizzék Quendel az én búzámon?

Ezalatt meghozta Ferencsik nagy lihegve az egy marék búzát. A két szenátor érdeklődve nézegette, hogy a búzaszemen, a melyik végénél a legkésőbben vált el a toklászától, egy domború kör van kihasadva, melyből a sejtelem könnyed játékkal kiépíti a Mária képét.

— Mikép vállaljunk mi el oly föltételt, hogy a visszaadott búza minden szemén rajta lesz ez a jel?

— Hát nincs rajta minden szemen?

— De igen is rajta van, de . . .

— Akkor iszen nem nagy mesterség visszaadni, — biztatta őket a báró.

— De hátha megkövetelné a méltóságos báró úr vagy az utódja a tanácstól, hogy minden szemet külön-külön adjon át, az említett jelkép konstatálása mellett?

— Az bizony hosszú munka volna, de nekem is, vagy az utódomnak is külön-külön kellene átvennie minden szemet. S a tanács akkor akár

RHODODENDRON-ÜNNEPI TÁNCZ (JAPÁN).

sohase adná vissza az egészet, mert eltartana vagy száz esztendeig.

Nehéz akaratú ember volt az öreg, forgatták így, forgatták úgy, bebizonyították neki, hogy ez is, az is ostobaság, inkább hagyta magánszáradni, de nem engedett, minthogy pedig rá voltak szorulva, hát mégis megkötötték vele az irást, hogy ugyanannyi ugyanoly minőségű gabonát kénytelen visszaszállítani Lőcse városa in natura báró Palocsay Lászlónak, a mennyit most tőle átvett.

Ebben pedig az volt az öreg báró politikája, hogy ő mindennap kaphatott (érezte a körmei virágzásán, vagy a fülczimpája viszketésén) egy kellemetes Handbilletet vagy Krakkóból, vagy Bécsből, vagy Sárospatakról, hogy azt a kis gabonáját ne restelkedjék illendő ellenszolgáltatás mellett a nemes czél érdekében X-nek vagy Y-nak (itt egy generális név következik) átadni, s akkor ütheti bottal a helyét, mert az ellenszolgáltatás emlékéül X-nek vagy Y-nak egy quietancziája marad háborús emlékei között. Lesz tehát egy hadakozó fél, a ki egy quietancziával fizet, — de lesz egy másik hadakozó fél, a ki ezért megneheztel, az, a melyik nem kapja és ez is megfizet, a maga módja szerint; sokkal okosabb az efajta eleséget egy indiferens jó kulcsos városnak eladni, mely a háború után is együtt marad, de pénzt attól se való elfogadni, mert háborúviseléstől legelsőnek a józan ész betegszik meg, legutolsónak a pénz.

«A holdra ugató kutya» sohase élt olyan vidám napokat, mint télen, míg a szállítás tartott. Ferencsik uram ekkor kezdte gyűjteni a nagy emeletes háza alapját. Bibókra is mulatságos napok virradtak. Mindig volt az ivóban tiz-húsz lőcsei ember, a kik szivesen elbeszélgettek vele itt messze idegenben, otthoni dolgokról, a jó piros borocska mellett.

— Hát hogy van az most már: még mindég fekete a város, de már a veresnadrágos huszárokat beeresztette?

— Mert hogy egy kicsit muszáj is volt.

— De az asszonyok még mindég feketében járnak, mi?

— Hm. Nem baj az. Megtalálják a kuruczok a fekete alatt is a fehéret.

— Hát a Görgey-ügygyel mi történt?

— Nem halt meg a leányzó, csak alszik.

— A vármegye még mindig Görgőn tartja a gyűléseit?

— Még mindig ott vartyog.

— De bolondok az emberek, hogy odamennek a Görgey irháját menteni.

De már ezt a kifejezést letorkolták. Dehogy bolondok. Nem úgy van az, hé! Görgőre érdemes elmenni. Olyan traktér, mint a Quendelé Görgőn, több sincs talán Európában. Mi van ott azóta. Nemcsak a megye jár már oda, de a szász urak is Lőcséről. Ha valamely vidám lakomát akarnak adni, keresztelőt vagy ezüstlakodalmat, oda rándulnak ki, mert a város falain kívül nem kötelezi őket a tanácsnak semmi tilalma és végzése.

Ilyenfélékről beszélgettek téli estéken. Bibókot különösen ez a tárgy érdekelte, de az egyszerű szállító fuvarosok fantáziája inkább másfelé kalandozott, mintsem az Bibókot tovább érdekelhette volna. Ők a Quendel szerencséjén csodálkoztak, a kinek a vendéglője úgy megy, hogy egymásra liczitálnak a bérlők az árendával. Pedig hát csak úgy bolondjában, az alispán kedvéért építtette oda a vendéglőt. Hja, olyan ember az, hogy ha egy mocsárba hagyítana be egy aranyat, hát talán egy aranypénzzel megtöltött üst nőne ki belőle.

Míg a szenátorok itt időztek, addig azok nem beszélgettek a város politikájáról Bibókkal (csak úgy a fejmozdulataikból, vállvonogatásaikból értett meg egyet-mást), a búzaszállító furmányosokkal (és egy villikus jött néha velök) viszont ő nem állott szóba; de farsang táján aztán teljes paradicsommá vált «A holdra ugató kutya» egy kis sarokasztala, mert Klebe úr megérkezvén a Molitoriszon, mely épen a város határában belement egy árokba a nagy hófuvásban és összetört, úgy, hogy három napig kellett csináltatni, annyi volt rajta részint a kollár-, részint a kovácsmunka.

E három nap alatt valóságos élvezettel habzsolták fel a meggyűlt politikai anyagot, hogy életadó puncsot kavarjanak belőle a vacsoráik mellé. Klebe úr különösen finom gépezetű elmével birt s bizonyos veleszületett rajongással csüggött a szász faj dicsőségén, jövendő nagyságán. Legfőkép nagyon érezte ezt, ha ivott, a negyedik pohár bornál rendesen könnyekre fakadt.

— Benne van már a métely a fajunkban. Nincs itt már semmi. A biró, ez a Gosznovitzer, az egy szamár, de ne mondja meg kérem senkinek, mert nem szeretném, ha tőlem tudnák, mikor majd ugyis megtudja ő tőle magától, a tetteiből mindenki. A biró érzi, hogy már valamit kellene csinálni, de nem csinál semmit. A polgárság érzi, hogy bolondjában feketében járatja az egész várost a tanács, lázong is e miatt mindenki; de csakis lázong és feketében jár, vagyis voltaképen ő se csinál semmit.

— De hisz így nem sokáig lesz teljes a magisztrátus tekintélye, — vélte Bibók uram.

— Lyukas az már, mint a százesztendős bunda a molyjárástól.

— Hát csakugyan nem tesznek semmit?

— Kapkodnak ide-oda; nincsen most köztük nagy tehetség.

— Ezt a Fabricziust dicsérik, a ki itt járt Palocsaynál az őszszel.

Klebe úr fitymálón legyintett a kezével.

— Nem lesz belőle vezérember.

— Miért, apóka?

— Mert beleszeretett egy magyar kisasszonyba.

— Honnan tudja az ilyeneket?

— Mert magam vettem fel a fruskát a Molitoriszra egy budai útnál. Szép idők voltak azok. Hm. Egyszer majd el fogom mesélni a

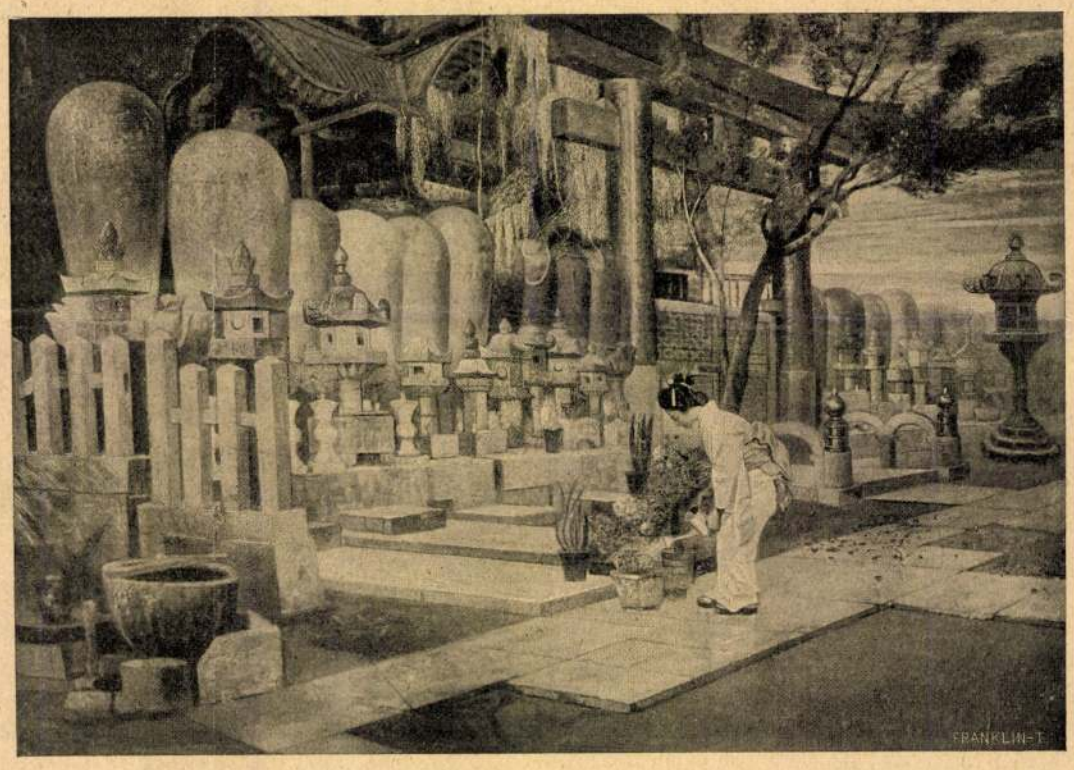

SINTOIZMUS (JAPÁN).

TORNAI GYULA KIÁLLÍTÁSA A MŰCSARNOKBAN.

nek paradicsomi szépségeit Nápoly fölé helyezi. Saját tapasztalatából sok említésreméltó dolgot mondott el *Krüger* elnökről is. Midőn a boer nép negyedszer választotta meg elnökévé a közszeretetnek örvendő öreg urat (1898. május 20.), Laubner is bement a gyárból Pretoriába és személyes tapasztalatai alapján a következőket adta elő az akkori ünnepélyekről. A főváros terei és utczái hemzsegtek a boerok tömegétől, kik tízezrivel érkeztek oda, hogy jelen legyenek az államfő választásánál és ünnepies eskütételénél. Mind lóháton volt és talpig fölfegyverkezve. A politikai érettségnek és csaknem nomád őseredetiségnek oly sajátságos vegyületét mutatták az akkori jelenetek, hogy hozzájuk fogható talán sehol a föld kerekségén nem látható. Krüger az országház erkélyéről beszédet intézett népéhez. Messze hallható hangon tett fogadalmat az ősi alkotmány épségbentartására. Befejezésül a boerok czímerébe foglalt jelszót hangsulyozta: «*Eendract maakt magt*» (Egyetértésben a hatalom). A lovasnép mennydörgő tetszésnyilvánítása, melyekben, fegyvereiket magasra emelve, Krüger beszéde után kitörtek, a maguk természetességében valósággal magasztos jelenet volt.

Más alkalommal Laubner több gyári tisztviselő társaságában meglátogatta *Krügert a lakásán*. A patriarka mellett ősz felesége, valami hat gyermekük és nehány unokájuk volt jelen;

Tornai Gyula: Európai zsákmány.

A JOHANNESBURGI BÖRZE ELŐTT.

A TEMPLOM-UTCZA PRETORIÁBAN.

TRANSZVÁLI KÉPEK. — Laubner fényképei után.

mely — *mókusfarkból* készült. A kedves rágcsálónak díszes nyújtványát addig forgatják tengelye körül, míg majdnem *lapos* alakot nyer. Fárasztó munka, melyhez nagy türelem szükséges. Igen csinosak a réz-sodronnyal be-

nedvével szokták a kafferek nyilaik és dárdáik hegyét megmérgezni. A *transzváli pálma* az egyetlen pálmafaj, mely a boerok földjén terem. A boerok egész területe fában egyáltalán igen szegény. A természetnek ez érezhető fogaté-

sége minden szakértő előtt, a ki gyűjtemenyeit megtekintette, kétségtelen. Tárgyainak gazdag gyűjteménye is méltán helyet foglalhatna hazánk valamelyik múzeumában.

Tornai Gyula: Gésa.

Tornai Gyula

Tornai Gyula: A Yoshivarában.

Krónagrósy 39, 40. l. fordítás

TORNAI GYULA

GYÜJTEMÉNYES
KIÁLLITÁSÁNAK

KATALOGUSA

dupl.

1917. MÁRCIUS HÓ.

A NEMZETI SZALON IGAZGATÓSÁGA:

ELNÖK:
gróf Andrássy Gyula v. b. t. t.

ALELNÖKÖK:
Molnár Viktor
ny. államtitkár

Horvai János
szobrászművész

IGAZGATÓ
Déry Béla

IGAZGATÓSÁGI TAGOK:
Horthy Béla
Gellért Jenő
Katona Nándor
Kézdi Kovács László

MŰTÁROS:
Kató Kálmán

TITKÁR:
Bende János

ÜGYÉSZ:
Dr. Képessy József

PÉNZTÁROS:
Weiser Kálmán

1. Fürdő után.
2. Dilvárai szent fal.
3. Japán maszk.
4. Pihenés.
5. Gondolatokban.
6. Papagájok.
7. Raguzai részlet.
8. Serajevoi mecset főbejárata.
9. Mecsetrészlet.
10. Bánat.
11. Miért?
12. Szamurai viziója.
13. Arabs atléta.
14. Szentelt-olaj tartó.
15. Imádkozó arabs.
16. Női akt.
17. Arabs lányka.
18. Japán lány.
19. Hindu jós.
20. Madurai templomrészlet.
21. Utcza Serajevóban.
22. Villa Adria (kicsi).
23. Bosnyák fej.
24. Lépcső Raguzában.
25. Kolostor-udvar
26. Vegyeskereskedés.

27. Purii főtemplom.
28. Trombitás.
29. Arabs fiu.
30. rdekes olvasmány.
31. Két fekete.
32. Zenész.
33. Könyöklő szerecsen.
34. Arabs réztállal.
35. Ablak előtt.
36. Nefúza.
37. Az uj ékszer.
38. Tanulmány Saloméhoz.
39. Czigány menyasszony.
40. Viszhang.
41. Tánczosnő.
42. Ájtatosság.
43. Gondolataim (önarczkép).
44. Az alku.
45. Teknősbéka, mint hosszú élet jósa (vázlat).
46. A hittérités diadala.
47. Kapu-őr.
48. Leselkedő.
49. Női képmás japán kosztümben.
50. Ijjazó.
51. A bűnösök,
52 A kicsúfolt eunuch.

53. Nirvána.
54. Salome.
55. A teknősbéka, mint hosszu élet jósa.
56. Pusztulás.
57. Tátoválás.
58. Zsuzsanna a fürdőben.
59. A kigyók.
60. Gyógykezelés a kórán szerint.
61. A csodamadár.
62. Üldözés.
63. Villa Adria (nagy)
64. Trik-Trak.
65. Sokkezű Buddha.
66. Holt tenger Lacroma szigetén.
67. «Hindu legenda» függöny-terv

A képek árai minden teremben a bejárat mellett vannak kifüggesztve.

Az eladásokat **Kató Kálmán** *műtáros közvetiti.*

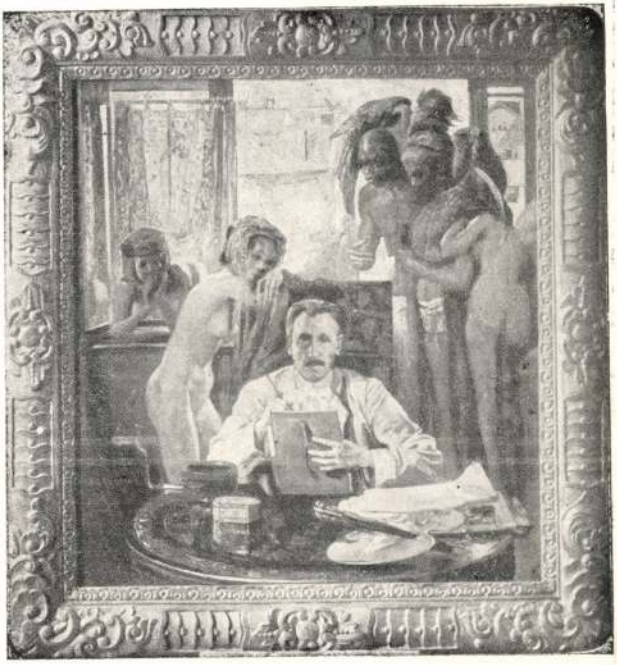

43. Gondolataim (önarckép).

49. Női képmás japá kosztümben.

51. A bűnösök.

52. A kicsúfolt eunuch.

54. Salome.

56. Pusztulás.

58 Zsuzsanna a fürdőben.

60. Gyógykezelés a korán szerint.

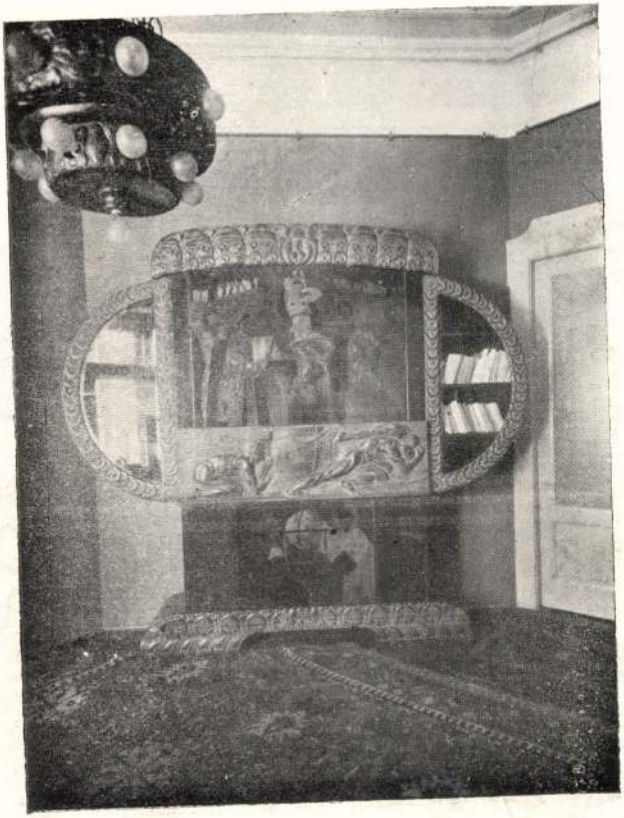

A kiállításon látható butorokat és faragott képkereteket Tornai Gyula festőművész tervei szerint készitette **Hajts Jakab műbutorgyáros Budapest, VII., Kerepesi-ut 60.** Telefon 96—24. (Az uj lóversenytérrel szemben.)

MDK

Tornai Gyula, festön.

Összes meglévö képét és mütermének berendezését áruba bocsátotta, tavasszal induló, több évre terjedö földkörüli utazása miatt.

71. Santa mia. Olf.
78. Eremit tanulmány. "
87. Másolat Tiepolo után. "
93. Vázlat"Hunyadi János utolsó percei"c.képhez. Olf

?

Tornai Gyula külön kiállitás. Kat. 1904.
5.l.

Tornai Gyula

1904. januári különkiállítását ismertettek a napilapok 1904 jan. 23 iki számai –

Művészet 1904. 141 l.

Tornai Gyula, festom.

2o5. Quadalquivir mentén.
2o6. Családi jelenet.
2o7. Nefuza. Repr.
2o8. Alhambra interieur.
2o9. Elromlott gitár. Repr.

?.- Tornai Gyula külön kiállitása. 1904.
Kat. 8.1.

MDK

Tornai Gyula, festőm.

210. Granadai szőnyeggyár.
211. Tetuán látképe az Atlas-hegységgel.
212. Sevillai udvar-részelt.
213. Tájkép-részlet.
214. Érdekes hirek. Repr.

?.- Tornai Gyula külön kiállitása. 1904.
Kat. 8.l.

MDK

Tornai Gyula, festöm.

215.	Tetuáni utca.	
216.	Arabs handlé.	
217.	Kávéházi bejárat Tetuánban.	
218.	Trombitás.	
219.	Kapu Tetuánban.	9.1.
220.	Sevilla látképe.	9.1.
221.	Táj-részlet Tetuánból.	9.1.

? - Tornai Gyula külön kiállitásának tárgym. 8,9.1.

Tornai Gyula, festöm.

318. Női arckép.
319. Arcképtanulmány.
320. Férfiarckép.
321. Arcképtanulmány.
322. Vázlat a Seriff halála c. képhez.

? - Tornai Gyula Külön Kiállításának tárgymutatója.
1904. 11.l.

Tornai Gyula

gyűjt. kiáll.

Nemzeti halon

1917 márc.

Föv. kéjt.

Tornai Gyula

Irod

Benczúr kiáll. 21. l.

1921. Benczúr kiáll.

Tam-Tam, olajf.,
Lovag Posner Alfréd
tulajd.

Női arckép, olajf.
Roheim Leontin tulajd.

Runák X. 52.

Tornai Gyula

Közölve.

Ország Világ 1886. 792. l

Tornai Gyula

A Nemzeti Szalonban március 10-én nyílt meg Tornai Gyula gyűjteményes kiállítása. Tornai Gyula az utóbbi években ritkábban állított ki. A rendszeres tavaszi és téli tárlatokon egyébként sem tartozik az elmaradhatatlanul megjelenő résztvevők közé, ami egyenes következménye annak, hogy sokat jár idegen világban, a Keleten, főként Indiában. Egész galériát festett már össze ekzotikus tájak és népek érdekességeiről. Annál a pontos hűségre való törekvésnél fogva, amellyel ezeket a távoli, a közönség számára meseszerűen ható motivumokat előadja, képeinek gyakran etnografiai vonása is van. Mostani kiállításán is arab, indus motivumok szerepeltek, részben zsánerszerű képek, s részben a fantasztikum világába tartozó kompozíciók. Körülbelül hetven munkát állított ki Tornai Gyula, ami első pillanatra számbelileg nem nagy kollekció, de mindjárt érthető, ha festői megjelenésüket tekintjük, az előadásmódjukat, amely a részleteknek szinte végsőig menő hangsúlyozásából áll, minden detailnek gondos, időt és türelmet emésztő megdolgozásából.

Művészet 1917.
3. l.

44.

1904. február 11.

Felterjesztés a kiegészített Uhl-féle lepkegyűjteménynek Pécs város múzeuma részére állami letétként leendő átengedése tárgyában (625/1903)

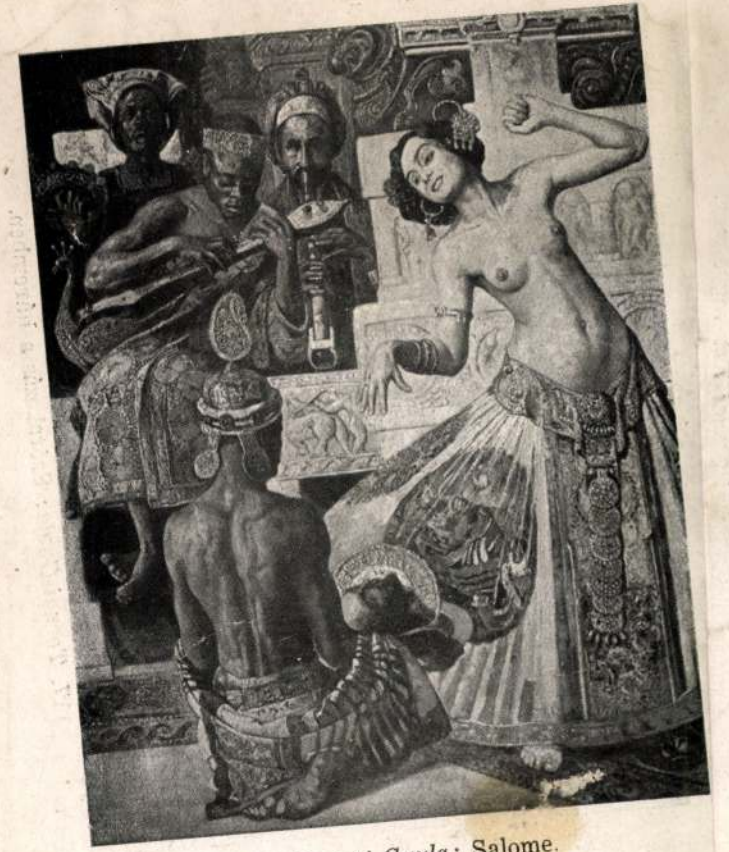

18. *Tornai Gyula:* Salome.

88. *Tornai Gyula:* Táncosnő.

Tornai Gyula

118. *Tornai Gyula:* Ezt vegye meg.

117. *Tornai Gyula:* Szórakozás a háremben.

366. Tornai Gyula: Hallgatózó arab.

Tornai Gyula

Szent György Céh

VI. Műveneti aukciója

1911. márc.

6. Zemplényi Tivadar: Zarándoknő.

Tornai Gyula

4. Tornai Gyula: A sheriff halála.

Műcsarnok 1900. tav. Kiáll.

Tornai Gyula

212. Tornai Gyula: Ezau táncos.

83. Nagy Zsiga: A gyermek Jézus az írástudók közt.

Tornai Gyula MDK

Arckép, olf.

Műcsarnok 1910. tavaszi kiállitás

MDK

Tornai Gyula

Arckép, of.

Képzőm. Társ. 1910. tav. kiáll. kat. 35.l.

Tornai Gyula
A vezér, olaj

Magyar Képzőművészek Segítő Bizottsága. Művészeti kiállitás, 1914. 4 l.

Története: Épült a XII.
fénykép nyomán.
Jellege: Román.
Külseje: Egyhajós kis köz
apszissal. három négyszög
körivü kis széles ablaka
Egyszerü oromzatu nyugat
lett fa-huszártorony. Egy
alacsony sekrestye állt
tővel. Az apszis alacsony
XVI. századi /?/ volt.
Belseje: Keskenyebb, fél
A szentély felett dongab
Nyugaton barokk orgonaka
két erős kőpilléren, egy
Egykori berendezés: Oltá
déki magyar barokk széle
hály-kép, XVII. század.
oszlop, balra Szt. Lászl
párkány felett Madonna

MDK

Tornai Gyula, festö

A vezér. Olf.

MK.Seg.Biz. Müv.Kiáll. 1914 nov.-dec. Kat. 4.1.
Szépm.Müzeum.

Tornai Gyula

MDK

Hangszerpróba, olf.

Mucsarnok 1915. tavaszi kiállítás

Tornai Gyula

MTK

Imádkozó arab, olf.

Műcsarnok 1915. tavaszi kiállitás

Torrai Gyula

Imádkozó arab, olf.

Tornai Gyula MDK

Szentelt olajtartó, olf.

Mücsarnok 1915. tavaszi tárlat

Tornai Gyula MDK

Szentelt olajtartó, olf.

Mücsarnok 1915. tavaszi tárlat

Tornay Gyula

MIK

Imádkozó arab, repr.

Műcsarnok 1915. tavaszi tárlat

Tornai Gyula

MDK

A maharáni sétája, olf.

Mücsarnok 1915-16 téli tárlat

Tornai Gyula MDK

A maharadzsa testőre, olf.

Mücsarnok 1915-16 téli tárlat

MDK

Tornai Gyula festőművész
Bizancy hercegnő.Olajf.
Tenger.Olajf.
Képkiállitás Nyitrán, 1916

48. kép

Tornai Gyula

Esti ima, olaj

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállitása.
1904. márc. 36 1.

Tornai Gyula MDK

Arabs koldus, olf.
Gyöngyvásár. olf.
Hindu pap. olf.

Az "Uj M„vészcsoport" első kiállitása.
Nemzeti Szalon 1917-1918.

Tornai Gyula festőművész
Arabs koldus
Gyöngyvásár
Hindu pap
Nemzeti Szalon, 1917-18
Uj Művészcsoport Első Kiállitása

V., 1929., 173. l. — Rónay, Maria: Di-Schätze des Christlichen Museums in Esztergom. A Műgyüjtő. V., 1931., 6. l. (Képe

8. kép. *Pinturicchio: Madonna Jézussal és Szent Bernardinnal.*

Tornai Gyula

Arabs komorna, olaj

O.M.K.T. 1918-19. évi kiáll. Mücs. 16 l.

Tornai Gyula

MDK

Arabs komorna, olf.

Mucsarnok 1918-19 téli kiállitás

Tornai Gyula

Arabs komorna, olf.

Műcsarnok 1918-19. Téli kiállitás.

Tornai Gyula
Seriff, olaj

O.M.K.T. 1918-19. évi kiáll. kücs. 12 l.

Tornai Gyula

MDK

Seriff, olf.

Mücsarnok 1918-19 téli kiállitás

Tornai Gyula MDK

Seriff, olf.

Műcsarnok 1918-19. Téli kiállitás

Tornai Gyula

MDK

A szégyenpad, olf.

Műcsarnok 1919-2o téli kiállitás

Tornai Gyula

MDK

A szégyenpad, olf.

Műcsarnok 1919-2o téli kiállitás

Tornai Gyula

MDK

A szégyenpad, olf.

Műcsarnok 1919-2o.Téli tárlat

Tornai Gyula
A szégyenpad, olaj

Téli tárlat. Műcsarnok, 1919-20. 14 l.

Tornai Gyula MDK

Hangszerpróba, olf.

Műcsarnok 1920. tavaszi kiállitás

Tornai Gyula MDK

Hangszerpróba, olf.

Mücsarnok 192o. tavaszi kiállitás

Tornay Gyula
Néger, olaj

Népgondozó akció javára rendezett kiáll. N. Szal.
192o. ápr. lo 1.

Tornai Gyula MDK

A kicsufolt eunuch, olf.

Műcsarnok 1920-21 téli kiállitás

Tornai Gyula

MDK

A kicsufolt eunuch, olf.

Műcsarnok 1920-21. Téli kiállitás

Tornai Gyula MDK

A bünösök, olf.

Mücsarnok 1920-21 téli kiállitás

Tornai Gyula

MDK

A bünösök, olf.

Műcsarnok 1920-21. Téli kiállitás

MDK

Tornai Gyula, sz. 1861.

Japán kikötő

Magy.remekművek. Ernst-Muz. 47.kiáll. 1921.
máj. 22 l.

MDK

Tornai Gyula

Tam-Tam, of.

Női arckép, of.

Benczur Gyula és tanitványai kiáll. tárgym. Mücsarnok 1921. lo.l.

Tornai Gyula

MDK

Trik-Trak-játékozok, olf.

Mücsarnok 1922 jubileumi kiállitás

Tornai Gyula [illegible]

Leselkedő szomszéd, olf.

[illegible]csarnok 1922 jubileumi kiállítás

Tornai Gyula

Tornai Gyula.

106 Arckép, olajf,
107 Tüzet kolduló leányka, olajf.
108 Keleti udvar, olajf.
109 Ékszer próba, olajf.
110 Kicsufolt eunuch, olajvázlat

A Benczúr Társaság első kiáll. (Neuv. hal) 1923. ápr

'ıoıl ŭaşe.

'-

y. 5.)

Tornay Gyula MDK

Tetuani könyvesbolt

Mücsarnok 1924. ~~xxxxxxxxx~~ febr._márc.

Tornay Gyula

MDK

Tetuani könyvesbolt

Műcsarnok 1924 február-március

Tornai Gyula, sz. Görgő 1861

Keleti kép

Egri Kaszinó kiáll. Eger, 1924. 22 l.

MDK

Tornai Gyula, sz. 1861.ápr. 12. Görgő

Női arckép, olaj

Szépműv. Muz. uj szerzemények kiáll. 1924-26.
1926. okt. 12 l.

ılokzat baloldalán álló, hegyessisakos
ónkanna, 1712,1784, Két kehely és
tornya 1813-1816 közt, 1828-ban és

1885, 73o l - Kováts J.István: Magyar
?, 419 l, képe 419 l - Szekszárd V és

Tornay Gyula

MDK

Dr. K.T.né arcképe, olf.

Műcsarnok 1926 őszi kiállitás

Tornay Gyula MDK

Dr. K.T.-né arcképe

Műcsarnok 1926. Őszi kiállítás

Tornay Gyula MDK

"No ne izéljen," olf.

Mücsarnok 1926 téli kiállitás

Tornai Gyula MDK

Salome, olf.

Rézárus, olf.

Mücsarnok 1927 tavaszi kiállitás

MDK

Tornai Gyula

MDK

Táncosnő, olf.

Műcsarnok 1927 tavaszi kiállitás

Tornai Gyula

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

PH 1927. IV. 2.

Tornai Gyula MDK

Fémet a haza oltárára!, olf.

Műcsarnok 1927 őszi kiállítás

Tornai Gyula

MDK

Tetuani szőnyegvásár, repr.

Műcsarnok 1927 őszi kiállitás

MDK

Tornai Gyula

Tetuani szőnyegvásár, repr.

KMTárs. 1927. őszi kiáll. kat.

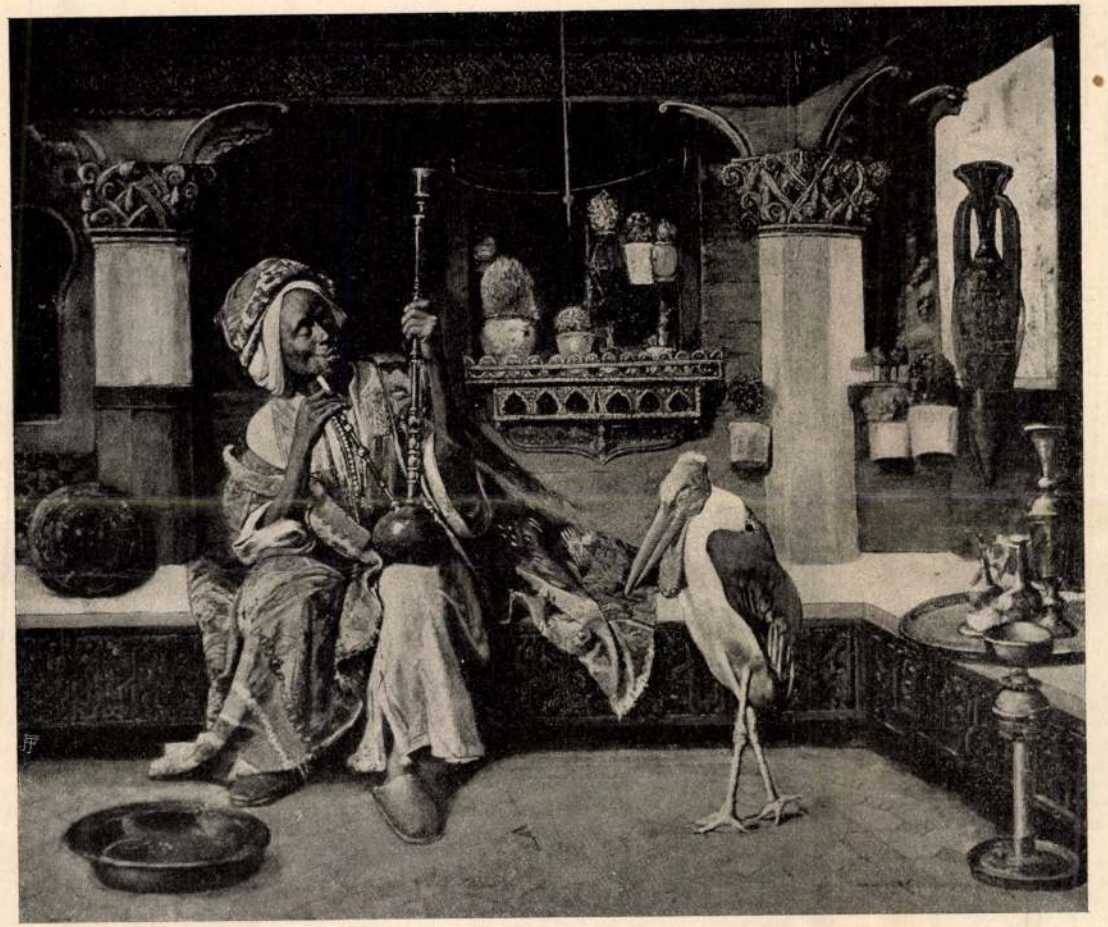

Inceselkedés.

Arabs bűvész.

TORNAI GYULA FESTMÉNYEI A MŰCSARNOKBAN LEVŐ KIÁLLÍTÁSÁN.

Nefuza.

hazajött és azóta csak időről-időre ment át pár hónapra Marokkóba, honnan mindannyiszor vázlatok és tanulmányok egész seregével tért vissza. Legutóbb két esztendővel ezelőtt járt Afrikában, a mikor feleségével együtt az Adria-társaság «Buda» nevű gőzösén utazott, mely Spanyolország és Marokkó közt elsülyedt. A művészpár azonban a katasztrófából szerencsésen megmenekült. Tornai az ő tulajdonképeni genre-jétől eltérő műveket is festett. «Salome táncza» czimű festménye, mely eredetileg a budai királyi várpalotában volt elhelyezve, onnan a berlini osztrák-magyar nagykövetség palotájába került, a hol általános feltünést keltett. «Kaméliás hölgy» czimű festménye Bécsben és Berlinben is ki volt állítva és úgy a sajtó, mint a közönség nagy elismerésével találkozott. Párisban az 1900. évi világkiállításon éremmel tüntették ki. Az említetteken kívül még főbb alkotásai: «Európai zsákmány», «Tanyai zálogház», «Tam-tam», valamint «Arabs könyvesbolt», «Háremőrök», «Incselkedés», mely utóbbi kettőnek sikerült reprodukcióját e számunkban is közöljük.

Tornai mostani kiállítása úgy jött létre, hogy a művesz a nyár elején hosszabb, esetleg több esztendőre terjedő földkörüli utazásra indul, s azért adja el összes meglévő képeit és műtermének gazdag berendezését. Az utazás során a

Háremőrök.

TORNAI GYULA FESTMÉNYEI A MŰCSARNOKBAN LEVŐ KIÁLLÍTÁSÁN.

Gainsborough : Mrs. Robinson mint Perdita.

Gainsborough : Mrs. Siddons arczképe.

XVIII. SZÁZADI ANGOL FESTŐK MÜVEIBŐL.

nehézségekbe ütközik. Az ott kiállított művek közűl Hogarth saját arczképét, valamint Hoppner és a skót Raeburn egy-egy női arczképét közöljük, de egyszersmind kiegészítesül bemutatunk néhányat a XVIII. századbeli angol művészet elsőrangú alkotásai közűl is.

A Nemzeti Szalon művészettörténeti kiállításán levő festmény.

Hogarth W.: Önarczkép.

XVIII. SZÁZADI ANGOL FESTŐK MŰVEIBŐL.

Reynolds művei közűl a devonshirei herczegnő arczképét közöljük, a mint kis gyermekével enyeleg. Mennyi természetesség sugárzik e képből s mennyivel közelebb áll hozzánk azoknál a műveknél, a minőket ugyanez időben Francziaországban a czikornyás rococo nagy mestere, Boucher alkotott! — *Gainsborough*-nak két legszebb női portraitje az, melyeket bemutatunk. Az egyiken (Mrs. Robinson, mint Perdita) csodálatra ragad a kifejezésteljes arcz, az alak kecsessége, a póz könnyed természetessége s az az egyszerűség, melylyel a művész az alakot környezetében elhelyezte. — A másik Mrs. Siddonst, az ünnepelt színésznőt ábrázolja utczai ruhában. Állítólag Gainsborough ezen a képén dolgozott a legnagyobb gonddal. Különösen a művésznő orrával bajlódott sokáig, többször átfestette s végre elkeseredetten kiáltott fel: «Damn your nose, madam, there's no end to it!» (Teringettét, asszonyom, hát nem lesz vége már a kegyed orrának!) Egy pillantás a képre meggyőzheti olvasóinkat, hogy az orr fényesen sikerült.

A Nemzeti Szalon az angol művészeken kívül a barbizoni franczia mesterek műveiből is kiállított egy érdekes gyűjteményt, melyek közűl szintén bemutatjuk *Troyon*-nak egy szép tájképét.

Dr. R. I.

TORNAI GYULA KIÁLLÍTÁSA A MŰCSARNOKBAN.

Igen érdekes és nálunk szokatlan kiállítás nyilt meg jan. 23-án a városligeti Műcsarnokban. *Tornai* Gyula, kiváló orientalista festő állította ki összes meglévő képeit és műtermének berendezését, bútorait, fegyvereit, szőnyegeit, stb., a melyek a Műcsarnok első négy termét és négy kis fülkéjét töltik meg. Az első nagytermet a művész néhány magántulajdonban levő nagyobb festménye díszíti, művészi összhangban elrendezve értékes szőnyegekkel, fegyverekkel és dísztárgyakkal. A festmények legnagyobb része Marokkóban és Algirban festett életkép és tájkép. Ezek a négy új fülkében vannak elhelyezve s a fülkék folyosóját a művész egynéhány igen szép, üveg alá helyezett régi mór és spanyol brokát selyemmel díszítette. Az értékes öltözeteket külön terembe helyezte el Tornai, nehogy azok a kiállítás összhangját megzavarják. A fegyverek és műtermi dísztárgyak valóságos néprajzi gyűjteménye Marokkó festői népének, melyeknek hasonmásai Tornainak festményein láthatók. Ritkaságok a falakon függő szőnyegek is.

Tornai Gyula 1861-ben Abauj-Torna megyében, Görgőn született. Művészeti tanúlmányait Bécsben, Wurzinger tanár vezetése alatt kezdte, onnan Münchenbe ment, hol Löfftz tanítványa lett. Hét évvel ezután, midőn a magyar kormány hazahivta Benczúr Gyulát s vezetése alatt megalapította Budapesten a festészeti mesteriskolát, ennek Benczúr felszólítására Tornai is egyik legelső tagja lett. Négy évet töltött a mesteriskolában s ekkor megbizást kapott az államtól, hogy Madridban Velasquez «Szövőnők» czímű festményét lemásolja. E másolata ma is az állam másolatgyűjteményének egyik becses darabja. Madridból átrándult Afrikába, Tangerbe, a hol két évet töltött. Ez a két év döntötte el művészi működésének egész irányát, ekkor lett orientálista festővé.

Kevéssel ezután egy angol műkereskedő meglátta egy madridi kiállításon néhány művét s ezek annyira megnyerték tetszését, hogy legott hároméves szerződést kötött a művészszel, melynek értelmében mindaz, a mit a három év alatt fest, az ő tulajdonába megy át. Ennek a szerződésnek a tartama alatt Tornai összes festményei angol és amerikai műbarátokhoz kerültek; «Tetoválás» czimű képét pedig a washingtoni múzeum szerezte meg. 1895-ben

Uj Idők

Szépirodalmi, művészeti és társadalmi képes hetilap

Előfizetési ára
Félévre 8 korona

Szerkeszti Herczeg Ferenc

Előfizetési ára
Negyedévre 4 korona

X. évfolyam 1903—1904 | 1904 január 31 | 19. szám

A HONSZERZŐ

Regény

Irta HERCZEG FERENC — Folytatás

Jó ideig figyelmesen nézte ezt a rettenetes emberi koponyát. Csodálkozva és bosszankodva kérdezte, hogy mi van ebben az emberben, ami akkora tiszteletet és félelmet gerjeszt iránta? A feje, a szeme, az orra, a szája egészben véve olyan, mint más emberé. Es mégis, minél tovább nézi, annál zsibbasztóbb hatással van rá. Nem tudja levenni róla a tekintetét, hosszan nézi, mint gyermek az éjjeli árnyékot, meg akarja magát győzni, hogy ami félelmetes rajta, azt ő képzeli csak hozzá és végül a babonás érzése még egyre fokozódik . . .

Jordán egyszerre fölriad, mintha megérezte volna és terhesnek találná a rajta pihenő tekintetet. Egy energikus mozdulattal fölveti a fejét, aztán az ablakon át kinéz a sötét utcára. György ekkor gyors léptekkel a kastély felé siet . . .

VII.

Harmadnapra látogató érkezett az elárvult kastélyba. Az öreg Veisz. Ezt a köpcös, kurta lélegzetü és nagyon fürge öreget, aki Szitnyán a haute finance-ot képviselte, az egész város és a fél vármegye Veisz bácsinak nevezte. Bérlőjük volt a Rodek bárónak, de amellett tovább folytatta a régi timármesterséget, amelylyel vagyonának alapját megvetette és volt egy lokomobilrajáró kis gőzmalma. Mellékesen ő volt a vidék legnagyobb borkereskedője, igazgatója volt a szitnyai takarékpénztárnak és bár régóta helyet foglalt a vármegyei virilisták között, azért nem vetette meg a pár forintnyi hasznot sem, amelyre különböző biztosító társaságok és gépgyárak ügynöksége révén szert tett. Senki sem tudta megérteni, hogyan végezhet egy ember akkora munkát. Igaz, hogy a felesége nagyon a kezére járt. Veisz bácsi maga az ideje javát úton töltötte, részben vasuti kocsiban, részben a sárga bricskáján. Havonta többször is megfordult a fővárosban, a pesti kávéházakban, a várótermekben és vasuti kocsikban is mindig ismerősökkel találkozott, akikkel számolgatott és alkudozott, a parasztok pedig, akinek dolguk volt vele — és mindegyiknek dolga volt vele! — meglesték és megállították a kocsiját az országúton, ha bejárta a bérlet-birtokot.

Egy nagy, földszintes háza volt a szitnyai alvégen, a ház kapuja mindig nyitva volt, óriás nagy udvara, amely tele volt boroshordókkal, gabonazsákokkal és száradó bőrökkel, állandóan hangzott a fuvarosok lármájától.

Az utca felé kis boltja volt Veisznak, abban a csizmadiáknak és szíjgyártóknak való kellékeket árulták. Ott volt a malomiroda is és ott végezték a különböző ügynökségekkel járó teendőket. A boltban hajnaltól estig egy csendes, vézna, finomarcu asszony őrködött: Veiszné. Ez az asszony egy vagyonos doktor leánya volt, mint elegáns és úri asszony kezdte életét Veisz oldalán, látogatásokat tett és vendégeket fogadott, idővel azonban rajta is erőt vett urának munkadühe és évek óta már csak cselédje volt az üzletnek. Elvétve járt csak a városba, kendővel kötötte be a fejét, a cserzett bőrszagu boltból napközben csak azért távozott, hogy a timárműhely vagy a malom után nézzen, vagy hogy valami vevőt kalauzoljon a boros pincébe. Veisznak, aki a világon a legjobb szívü ember volt és aki a rajongásig szerette a feleségét, sejtelme se volt arról, hogy szerző ösztönével elnyomorította egy finom és érzelmes asszony lelkét.

A lázas és szinte eszeveszett munka egy fiu érdekében folyt, aki akkoriban tizenhét esztendős volt és a Veisz Árpád névre hallgatott. Ez a fiu valamelyik fővárosi előkelő internátusban nevelkedett és korán érett, nagyzoló mihasznának mutatta magát. Ha olykor haza jött vakációra, széleskörü népszerűtlenségre tett szert azzal, hogy igen lenézte az egész vidéki társaságot. Adta a blazirt világfit, alkalomadtán gigje elé fogta a vén gyári lovakat és agyonhajszolta őket, amellett láthatólag igen szégyenkezett a szülei miatt.

Veisz bácsi azonfölül még két dologról volt nevezetes; először arról, hogy a kocsisa tegezte. A kocsisa ugyanis vagyonos parasztgazda volt abban az időben, amikor Veisz bácsi mint timárlegény jött a városba és bár később tönkre ment és Veisz kenyerére szorult, ebben egyikük sem látott elegendő okot arra, hogy változtassanak baráti jó viszonyukon. Egy másik nevezetessége az volt a nagyszabásu üzletembernek, hogy semmit sem értett a könyvvitelhez. Egy vastag zsebkönyve volt, azt teleírta számokkal és furcsa ákombákommal és a könyv segítségével csalhatatlan biztossággal el tudott igazodni óriás és bonyolult üzletének labirintusaiban.

Veisz tehát bekopogtatott a kastélyba. Most is a kezében volt a kék ernyője, amely nélkül még senki sem látta és amely megvédte eső, hó, napsütés és szél ellen.

Jó ideig elbeszélgettek az időről meg a termésről, míg végül György mosolyogva az öreg szavába nem vágott.

— Veisz bácsi, mért játszunk mi tulajdonképpen bujósdit? Maga más dolog miatt jött. Mondja meg, mi az?

Az öreg megvallotta, hogy megbizása van. Ha véletlenül eladó volna a birtok, neki volna egy jó vevője. A vevőt azonban nem nevezheti meg egyelőre.

— Jól tudja, a birtok igenis eladó. Attól függ csak, hogy megfizetik-e?

Megfizetik! Az öreg előadta ajánlatát. A szavaiból kitetszett, hogy ismeri a birtok minden göröngyét és hogy Szitnyay vagyoni körülményeiről is jobban van tájékoztatva, mint az maga. Az ár, amelyet ajánlott, megijesztette Györgyöt. Ő sokkal nagyobb értéket tulajdonított a családi birtokának. Veisz bácsi azonban a jövedelem és a mostani kamatláb alapján kiszámította neki, hogy nem várhat érte többet. Az uradalom egyébként is csak szemre szép és külsőleg gondozott, alapjában véve azonban erősen kimerítette az évek óta tartó rablógazdaság. Kellemesen érintette Györgyöt Veisz bácsi ismeretlen megbizójának az az ajánlata, hogy tíz éven át leköti a mostani birtokosnak a birtok visszaváltási jogát.

— Tíz esztendő nagy idő, — vélekedett az öreg — és ilyen gavallér valami gazdag házassággal is segíthet magán.

— Házassággal? — csodálkozott György. — Elfelejtette, hogy családos ember vagyok?

Veisz bácsi úgy megijedt erre, hogy hebegni kezdett.

— Engedelmet kérek, csak úgy mondtam . . . Nem is tudom, hogyan jutott eszembe . . .

Veisz ezentúl majd mindennap eljött a kastélyba és a tárgyalások tovább folytak. György megtudta az öregtől, hogy minden adósságának (beleszámítva persze a nagy kártyatartozását is) lefizetése után marad még körülbelül ötvenezer forintja. Nagy úrnak semmi, de szegény embernek vagyon.

Közbe növekedő türelmetlenséggel várta a felesége híradását. Ha rajta fordult volna, akkor már utána sietett volna a fővárosba. Úgy érezte azonban, hogy meg illik várnia Irma levelét. Mostani helyzetükben ő nem követelhet semmit az asszonytól. Meg kell várnia, míg az nagylelkűen és gyöngéden közeledik feléje és följogosítja arra, hogy szerelmével tegye jóvá azt, amit ellene vétett. Egyébként azonban biztosra vette, hogy Irma, miután kiduzzogta magát, a fővárosba fogja szólítani. Forró szánakozással és végtelen gyöngédséggel gondolt a párjára és úgy érezte, hogy vőlegénykorában sem szerette annyira, mint most. A vágyakozását még fokozta a szürke magány, amely körülvette. Ő egész életén annyira a társaság embere volt, hogy talán még soha ennyi időt nem töltött a gondolataival.

Egy hét mulva aztán megjött Irma levele.

Az asszony nyugodt és hideg hangon tudatta vele, hogy válni akar. Nem a vagyoni bukásuk érlelte meg benne ezt az elhatározást, — ha a gondviselés küldte volna rájuk a megpróbáltatást, akkor ő türelemmel viselné a szegénységet! — hanem György igazi jellemének megismerése. Nem akarja megsérteni, ennek most már nem volna értelme, de az igazság kedvéért ki kell mondania, hogy ilyen férfit ő soha ez életben sem szeretni, sem becsülni nem tudna. Az együttlétük tehát elvesztette erkölcsi alapját és jogosultságát.

A levél hangján tényleg meglátszott, hogy nem akarja urát lealázni, csak azt akarja megértetni vele, hogy elhatározása megmásíthatatlan. Jéghideg közömbösség és acélkemény akaraterő mondta neki tollba levelét. Irását e szavakkal végezte: „Ha azt hiszi, hogy vannak még velem szemben kötelességei, ha meg akar róla győzni, hogy valamikor szeretett, akkor oldja föl a láncokat, amelyek önhöz fűznek és adja vissza nekem a szabadságot, amelynek segítségével talán még emberi életet élhetek."

A gonosz ötletet, hogy a saját közömbössége és elszántsága mellett György szerelmére hivatkozzék, természetesen Jordán tanártól vette az asszony. A tanár oly végtelen kicsinyléssel viselkedett a Györgyhöz hasonló gyönge és alárendelt emberek iránt, hogy velük szemben minden eszközt jogosultnak tartott. Ha az ember egy varangyos békát lök ki a nyaralója szobájából, akkor se törődik vele, hová és hogyan pottyan az állat . . .

Délután kettőkor kapta meg Szitnyay a levelet és esti hatkor még mindig ott ült a dohányzószoba diványán és nézte Irma irását. Pedig akkor már annyira besötétedett, hogy nem tudta olvasni.

Az öreg komornyik behozta a lámpát.

— Méltóztatik valamit parancsolni? — kérdezte halkan

— Igen, öregem. Egy táviratot fogsz a postára vinni.

Irmának telegrafált.

„Minden úgy lesz, ahogyan kivánja."

Most már egészen tisztában volt a helyzetével. Tudta, hogy mit kell tennie. Hamarosan túl fog adni a birtokán, ki fogja fizetni minden adósságát, aztán főbe fogja magát lőni. Ezt kell tennie.

Még az este elment Veisz bácsihoz.

Az öreget az ebédlőben találta. Egy tucat parasztember ácsorgott a szobában. A parasztok csak részben voltak Veisz üzletfelei, néhányan jóbarátjai voltak, akik tanácsért jötték hozzá. Veisz bácsi ingujjban volt, valamit evett, közbe a mocskos jegyzőkönyvét forgatta és az emberekkel beszélgetett. Amikor meglátta Györgyöt, magára kapta a kabátját és a szomszéd szobába vezette vendégét.

— Veisz bácsi, ha akarja, most már megállapodhatunk.

— Úgy ahogy mondtam?

— Ahogy mondta!

A két férfi kezet fogott és mind a kettő tudta, hogy az alku ezzel meg van kötve. A többi már csak formaság.

— Megmondja most már, — kérdezte György, — hogy ki a vevő?

— Hogyne mondanám! Magam vagyok. Méltóztatik tudni, a fiam nem mutat valami nagy kedvet a kereskedői pályára . . .

ráfiát, részvényes lesz. Ez lesz a bank, a nagy vabank! A jelzálog-osztály korlátlan hitelt nyujt mindenkinek, aki drámát ír. Ez kell nekünk, nem tantiém. Nincs veszve az, ki kap előleget.

I. titkos: Előleg, ah! Hatalmas gondolat. Ah, annyi gondolat terem dallamos szó nyomdokán.

II. titkos: Nemde, uram? Nos érti már az ódaszárnyalást? Nem egylet kell a drámaíróknak, de bank. Bank, bank, s harmadszor is bank. A bank vehett színházakat, vásárolhat művészeket, fizethet mint köles, s ha kell akár mindennap ujabb irányt teremt. A bank, mert van rá eszköze, a legsilányabb fércművet, mit a tudós Akadémia valaha jutalomra érdemesnek itélt, oly millieuben állítja be, hogy dülve-dűl a vadtömeg, s egymást gázolva kér jegyet a pénztári korlát előtt.

I. titkos: Igen, igen. Meg kell alapítani a drámaírói bankot. Óh, ha belejuthatnék a választmányba én.

II. titkos (leereszkedően): Majd protezsálom egy kicsit. A kiszemelt igazgató derék, providenciális férfiú.

I. titkos: Nevét, uram, mondja nevét.

II. titkos: Neve? Még nincs. De lesz. (Meghajtja magát.) A kiszemelt igazgató magam vagyok.

I. titkos: Gratulálok. Különbet keresve sem találhatott.

(Kezet szorítanak s kölcsönös megvetéssel távoznak.) *Lucián*

Czobor Béla

Érdemes, kiváló tudós hunyt el a napokban: Czobor Béla, legkitünöbb arkeologusaink egyike. Korán, ötvenkettedik évében távozott el ez a munkás, fáradhatatlan férfiu, akinek alakját az ember mindig ott látta, ahol a szépnek és nemesnek hódoltak. Czobor Béla nemcsak régiségbúvár és szakíró volt, hanem igazi munkása a nemzeti ügynek, buzgó kertésze a magyar közművelődésnek és nevelésnek. Sokat utazott. A hazában és külföldön minduntalan találkozni lehetett a viruló arcu, nyájas pappal, de útja mindig össze volt kötve valamely tudományos céllal. Európa minden valamirevaló régiségtára, képtára, könyvtára látta a kitünő tudóst, valamint otthon volt amaz orientális országokban is, amelyeken az emberiség multjának kincseit rejlő köd borong. Hangyaszorgalommal kutatott, tanult, gyűjtött és dolgozott. S minden ilyen útjának a hazai tudományosság látta hasznát.

Szabad óráiban azonban átadta magát a bejárt országok szépségeinek, a természetnek, amelyet imádott. Mindenben ellenkezője volt a szobatudósnak. Öt tanulmányútjaiban nemcsak a tudomány érdekelte, hanem a nép is, amelybe figyelő szemmel belevegyült. A régiségtár súlyát és a könyvtár porát lerázva, gyönyörködve ült valamely osztéria szőlővenyigés verandáján, amely alatt az esti homályba boruló tenger mormogott. Nem vetette meg a társaságot, sőt nagy öröme telt abban, ha a külföldön a könnyü chianti mellett ülhetett, összeverődött honfitársaival. Kedves, vidám lélek fénylett örökké

CZOBOR BÉLA

derült szemeiben és egyszerü, nyájas lénye elragadott mindenkit. De noha sokat tartózkodott külföldön, mégis mindig itthon volt, ha olyan dolgokról volt szó, amelyben reá szerep várt, vagy ami őt érdekelte. Korai halála vesztesége a tudománynak, de bizonyára nagyon sokan siratják benne a jó barátot, a szeretetreméltó embert.

Életrajzi adatai ezek: Székesfehérvárott született 1852-ben, egyházi pályára lépett és 1875-ben szenteltek pappá. A Nemzeti Múzeumnak segédőre, majd egyetemi magántanár lett, aztán a nagyváradi papnevelő igazgatójává nevezték ki. A Tudományos Akadémia 1881-ben levelező tagjává választotta, előadója volt a műemlékek országos bizottságának, munkás tagja számos egyesületnek. Az 1879-iki székesfehérvári, az 1885-iki és az 1896 iki országos kiállítás arkeologiai osztályát ő rendezte és a milléniumi kiállításban nagy érdeme volt, hogy Szendrey Jánossal európaszerte kikutatta és a kiállításon bemutatta a történelmünkre vonatkozó régiségeket és kincseket. Sok munkát írt, amelyek maradandó becsűek. *K—e.*

Pichler Győző

Egy ember halt meg fiatalon, aki meglepte mindazokat, akik pályájának legelején ismerték: mivelhogy sokkal többet adott, semmint tőle tudásban és kvalitásban vártak azok, akik kacagva fogadták maguk közé. S hogy ki ne fogyjon a meglepetésekből, akkor halt meg, amikor azt senkisem várta tőle: s most bizonyára nagyon sokan lesznek, akik sírnak halálán. Még alig néhány napja, hogy a véderő-bizottságban szónokolt és most olyan csendes olyan végtelenül csendes, mintha sohasem lett volna eleme a politikai izgalom életre keltése . . .

Nagyon jól emlékszem még arra a féktelen derültségre, amelylyel annak idején fogadták a hírt, hogy Pichler Győzőt megválasztották képviselőnek. Szegény kis riportergyerek volt; a külsejét ismerik tán az élclapokból? s mindjárt az a mulatságos legenda is füződött hozzá, hogy a mandátumát nem köszönheti semmi egyébnek, csakis egy bolondos ötletnek. Hát lesz a t. Háznak egygyel több mulatságos alakja, amely a következő választásnál úgy kikopik, mintha soha ott sem lett volna.

De nem kopott ki. Az az apró ember, akiből még jóakarói is komikus figurát szerettek volna csinálni, úgy megnőtt egyetlen ülésszak alatt, hogy annak végén már az ellenségei is egészen komolyan vették. Sőt azok tán leginkább. Ahogy először felszólalt, kitünt, hogy beszélni tud. Ahogy belemélyedt az első, napirenden levő kérdésbe, kitünt, hogy ért hozzá. S amikor nekitámadt a hatalmon levőknek, kitudódott róla, hogy tud kellemetlen is lenni, de nemcsak, hanem van benne szatira, élc és meg tudja nevettetni a jóbarátait, meg az ellenfeleit egyaránt. Aki pedig ezt a művészetet érti, annak nyert ügye van.

Még az első ülésszakban akadt egypár politikai párbaja, néhányszor rendreutasította az elnök, de lassanként elmaradoztak tőle az eféle „külsőségek" és az ő szereplése komolyabb, biztosabb alapra helyezkedett. Mert Pichler Győző nemcsak szerepelt, hanem tanult is, olyan sokat és annyi mohósággal, hogy tán azzal rendítette meg az egészségét? Az utóbbi esztendőkben már nem a népgyűléseken volt az ő helye, az utcai tüntetések rendezését is „fiatalabbaknak" engedte át: a képviselőház bizottságaiban és a pártközi konferenciákban annál sűrűbben szerepelt.

Szimpátikus volt mindazoknak, akik közelről megismerték. Jó szive és bohém kedélye akkor sem hagyták cserbe, amikor szereplő egyéniség lett már belőle és nem volt benne semmi a könnyen fölfelé kapaszkodók nagyképűségéből. Becsülettel szolgálta az ügyét, amelyhez szegődött és a függetlenségi párt erős tehetséget veszített el benne. Sokféle szempontból nagy kár, hogy meghalt, de lélektani szempontból is: mert érdekes lett volna megnézni, hogyan és hova jut még el ez az ember, akinek első sikerét olyan lenéző kacagással fogadták, s akiben csakis az erős akarat, meg a benső adományai ellensúlyozhatták azt, amit természet külseje révén vétett ellene, de aki aránylag rövid pályafutása alatt is megmutatta, hogy az ambició, amely sarkalja, a nemes érzés tüzében lett ízzóvá. *T. R.*

PICHLER GYŐZŐ

Tornai Gyula kiállítása

Aki vagy egyszer életében kibukkintott Keletre, mondjuk, a legközelebb eső s legdivatosabb stációkra, Alexandriába, Kairóba vagy a francia gyarmatokra ott a Gibraltár vidékén, bizonyosan elcsudálkozva tapasztalta: mind milyen egyforma a sötétbőrü ember!... hát még a szerecsen, milyen egyformák azok!...

És eleinte, ha ma lát egyet, dehogy tudná azt holnap megismerni. Hisz' olyan a többi is: göndörhaju, pisszeorru, ragyogó szemü, vigyorgó pofáju a núbiai, — komoly, méltóságos, szikár, turbános karvaly-fejü alak az arabus... Nyugtalanítóan hasonlítanak egymáshoz. Csak a típust látja az ember, az egész fajt, s csupán utóbb kezdjük megismerni, csak utóbb tudjuk megkülönböztetni az egyes embert, az egyént. És a környezet is, a köntös, a burnusz, a turbán, a tarbus, — a butorzat, a szőnyeg, a fegyver: az is mind olyan különös, olyan mégis egyforma eleinte: a lelket, tárgyban s emberben, a fölületes szemlélő soha, az igazi amatőr is csak apránkint és idővel fedezi föl. Pedig szeretjük a keleti holmit, de a bazár cók-mókot könnyen összecseréljük a múzeumba illő unikummal.

És részben ez a magyarázata, hogy olyan népszerü, az átlag-közönség körében olyan kapós a keleti holmi s az orientálista festő, — és ez a magyarázata, hogy az orientálista festők közt annyi a középszerü, a tucat-, a tehetségtelen piktor! Ilyen bazár-zsánerben lehet legkényelmesebben lefőzni a publikumot, ilyen bazár-zsánerben takargathatja tehetséghiányát legkényelmesebben a pemzlivel üzérkedő mesterember. A hárem, a sátor, a tuniszi sikátor, az utcai kalmár, a hajcsár, a kalóz és a többi — mindez tarka, szines, különös és tetszik a nyárspolgárnak, aminthogy tetszik a kinai váza, amit Berlinben gyártanak. Aminthogy tetszik a japáni legyező, amelyet valami bécsi sógor ragaszt ezrivel. Kész patronjai vannak az orientális festészetnek, csak át kell mázolni és kész a keleti kép, amiért, ha jó tarka és arab faragásu rámája is van, könnyü kivasalni a polgártársból néhány bankót.

És ezért bajos a talentumos, a lelkiismetes orientálista festő dolga.

Apránkint ráun műtermében maga is az összehalmozott sok keleti holmira, jegyzetei kezdenek aggasztóan egyformákká lenni, motivumai boszantóan ismétlődnek: vágyik új hatások, új formák, új szinek után; érzi, hogy csak a szélit, alig a peremét ismeri annak a nagy Keletnek s menne be, be, messze el, igazán Keletre, új emberek s új keleti holmi után!... Menne, ha még olyan népszerű is már ő idehaza, ha még annyira kapkodják is a képeit!

Talán ilyenforma érzés, ilyen igazán művészi vágyakozás serkenti a mi Tornai Gyulánkat is, biztatva, hogy menjen a palettájával, messze, messze, el a világ körül

És megy.

Külön kiállítást rendezett összes képeiből a Műcsarnokban s piacra bocsátotta műtermének keleti berendezését is: szőnyegeit, selymeit, bársonyait, burnuszait, a sok arab fegyvert — mindent. Vigyétek! Én mást, én ujat akarok, megyek még messzebb, el egészen távol Keletre, Japánon, Kinán is túl s majd néhány esztendő mulva, ha ismét hazatérek, hozok új holmit, új képeket, új motivumokat, friss, üdült, gazdagodott munkakedvet és tapasztalást.

A kiállítást ajánljuk azok figyelmébe, akik búcsuzni akarnak a népszerű művésztől. Mert ő a tavasszal indul...

Térjen vissza olyan dús művészi zsákmánnyal, amilyenre vágyik. *(Md.)*

Istvánffy Gyula nyolcszáz képe.

A Szabadság-tér egy üres, tágas boltjában, a 14-ik szám alatt, kis szalont nyitott Istvánffy Gyula s ennek falait kitapétázta nyolcszáz kis temperaképpel. Még többje is van, de valamennyi nem fér el a falakon. Hirtelen színjegyzetek s apró poétikus szösszenetek ezek, dús természetszeretettel Már egyszer szóltunk e hasábokon Istvánffyról: azóta megizmosodott, világosabbak a képei, biztosabb a húzása és művei sokat nyertek bensőségben. Szívvel-lélekkel fest: ezeken a képeken szinte rezeg a festés öröme. A legigénytelenebb motivum is értéket kap ezáltal. Egy-két kócos, lombjavesztett fa és sok, nagyon sok levegő, egy megrogyott kunyhó, amelyről csak úgy lóg a nád, körül pedig törmelék és gyom s mindezzel ráterül a párás, ezüstös levegő. Istvánffyban nagy mértékben van meg a pikturai delikatesz. Sajnos, hogy még most is napestig rovatokat tölt ki és lajstromoz a kultuszminisztériumban, mint aféle magyar királyi hivatalnok: a festő csak akkor ébredhet föl benne, ha a büróból egy sovány órára kiszaladhat a mezőre. Így készült ez a nyolcszáz kép!

Művészeti krónika. Observator szerkesztésében ily címmel új havi folyóirat indult meg, amely irásban és képben a magyar művészet érdekeit szolgálja. A lap julius—szeptember kivételével minden hó közepén jelenik meg.

A Magyar Anekdotakincs VI. kötete. Ha valahol, úgy az Anekdotakincs dolgában helyén volt a közmondás: evés-közben jön meg az étvágy. Aki az eszméjét kitalálta, Tóth Béla, három kötetre tervezte, de olyan jól ízlett a közönségnek az ő főzte és olyan erősen szaporodott föl keze alatt a pompás materia, hogy a kiadócég, Singer és Wolfner, keveselte a három kötetet és ötben állapodott meg vele. Ahogy elkészült az öt kötet, beleszólt a közönség: „Kérünk még belőle!“ Mert ilyen igazán saját magát kináló csemege nem akad egyhamar. A magyar nép vidám életbölcsessége, fölséges humora, sőt egyebet is mondunk: lelki életének története meg van irva ezekben a kötetekben. Minden kor és minden kiváló egyéniség, amely valaha szerepelt a magyar történetben, szóhoz jut a hat kötetek egyikében. Szines, apró rajzokban lüktet az ő érverése és csudálatosan zamatos a nyelv, amelyen megfestette ezeket a képeket Tóth Béla. A minatür-korfestésnek remeke sok, sok anekdotája s alig akad közöttük olyan, amely nem hatna a vis comica, a finom humor erejével. A hatodik kötet is méltán sorakozik elődeihez, a hozzávaló rajzokat is ugyanaz a művészi kéz készítette, amely a megelőzőket illusztrálta: Mühlbeck Károly keze. És csöppet sem csodálkoznánk, ha a közönség még ennyivel sem érné be, hanem megismételné sürgető mondását: „Kérünk még belőle.“ Mert „en mangeant vient l'appetit“ és a hatodik kötetnek hatását már csak a hetedik fokozhatja.

A kis mama, regény, irta Windenbruch Ernő. Magyarra fordította Isaák Márta. Az Uj Idők olvasóinak nem szükséges, hogy ezt a regényt kritikailag ismertessük. Amikor megjelent lapunkban, olvasóink hétről-hétre türelmetlenül várták a folytatását és ez, valamint a számtalan dicsérő levél, amelyet hozzánk beküldtek, eléggé bizonyították, hogy Wildenbruch műve azok közül való, amelyek pompás meseszövésüknél fogva, nemkülönben a jellemzés erejével és a nyelv költői szépségével mindvégig lekötik az érdeklődésti. Most pedig csak annyi róla a jelenteni valónk, hogy megjelent az Egyetemes Regénytárban, Singer és Wolfner kiadásában és ára piros vászonkötésben egy korona.

Az Én Ujságom naptára. Lázas érdeklődéssel várták és végül megérkezett. Van is öröm a házban, mivelhogy Pósa bácsi az idén sem feledkezett meg hűséges olvasóiról, hanem elküldte nekik saját külön naptárukat. Amelyben van sok érdekes olvasni való, mindenféle hasznos tudnivaló, szép verseknek egész sokasága és egy kis fejtörő: rejtvénypályázat alakjában, nem is említve a szép képeket, amelyek a szöveget tarkítják. Akinek pedig van valami följegyezni valója a kicsinyek sorában, az a kötetke végén rátalál majd az üres papirlapokra, amelyek csak úgy kinálkoznak a jegyezgetésre. Az Én Ujságom naptárát Pósa bácsinak minden hűséges olvasója ingyen kapja meg, de megszerezheti azonfölül bárki egy koronáért Singer és Wolfner könyvkereskedése útján.

A napközi otthon. Az apa a gyárba megy dolgozni, az anya valahol mos, a szegény munkásember gyermeke, amikor az iskolából hazamegy, üres lakást talál. Egyetlen társasága az a sötét árnyék, amely folyton a sarkában van: a házban és az utcán. E társnak a neve: Gondatlanság. Ez viszi a villámos kerekei alá, ez a rosszra, a bűnre. Valami másfél év előtt a fővárosi társadalom jobbjainak a szeme megakadt az elhagyott apróságon és szíve megszólalt. Társadalom és hatóság versengve napközi otthont létesített az iskolákkal kapcsolatban, amelyekben a gyermekek eltölthetik az iskolán kívül az időt. Ott a gyermekek nemcsak meleg tűzhelyre és felügyeletre találnak, hanem ebédet is kapnak. Itt játszanak, tanulnak, mesemondást hallgatnak, verset mondanak.

Kiss György: Irgalmas nővér.

pásztorélet keltett benne: hortobágyi alakok élnek a képein, a hortobágyi puszta szellője fú rajtuk. Ő is a magyarsághoz visszatérő művészek sorából való: a városi élet szük és kőszénporos látóhatárát megunta ő is. A festők kezdenek lassankint megbarátkozni a föld népével, meglesik foglalkozásai közben, megértik kedvét, bánatát. A parasztélet egy szomorú jelenetét festi meg Fleischer Mihály, halottjuk mellett virrasztó sváb parasztokat küldött, a mi első nagyobb nyilvános szereplése. A kép tetszett s szerzőjének díjat is juttattak. Egy régibb festőnk, Greguss Imre, hosszú hallgatás után ismét megjelent a műtárlaton: Czinka Pannának, a geniális cigánylánynak képét festette meg. Tájképekkel, vegyesen életképekkel szerepel Benes Pál, Nyilassy Sándor és Horthy Béla, a két utóbbi a nagybányai művésztelep tagja, de a tájkép különben is hódít az egész vonalon, vele foglalkozik a festők fiatala-örege nagy szeretettel. A legrégibb nemzedéket Brodszky Sándor, Keleti Gusztáv, Telepy Károly képviseli, ők bizonyos tekintetben tem-

Azóta is állhatatosan a természetet búj ja.

Nagy figurális képek kerülnek ki évente Csók István műteréből, szép aktok, nagyméretű históriai kompoziciók, de érzéses életképek is. Tiz évvel ezelőtt állította ki első képét. Azóta csak úgy hull feléje a sok aranyérem. Legelső művére, a «Krumplitisztogatókra» mention honorablet kapott Párisban és Zágrábban. Az «Úrvacsorá»-ért aranyérmet kapott Párisban, Antverpenben és Budapesten, azonfelül megvette az állam. Az «Árvák» a Képzőművészeti Társulat nagy díját és az osztrák állami nagy aranyérmet szerezték meg számára. Múzeumba került ez is. A «Báthory Erzsébet»-ért az első osztályú aranyérem jutott ki neki Münchenben, most a magyar Nemzeti Múzeumban van. Ez a hevenyészett statisztika bizonyítja, hogy Csók István körülbelül a legsürűbben medáliázott magyar művész. Legújabban azokat a benyomásokat adja elő festői nyelvén, a melyeket az alföldi

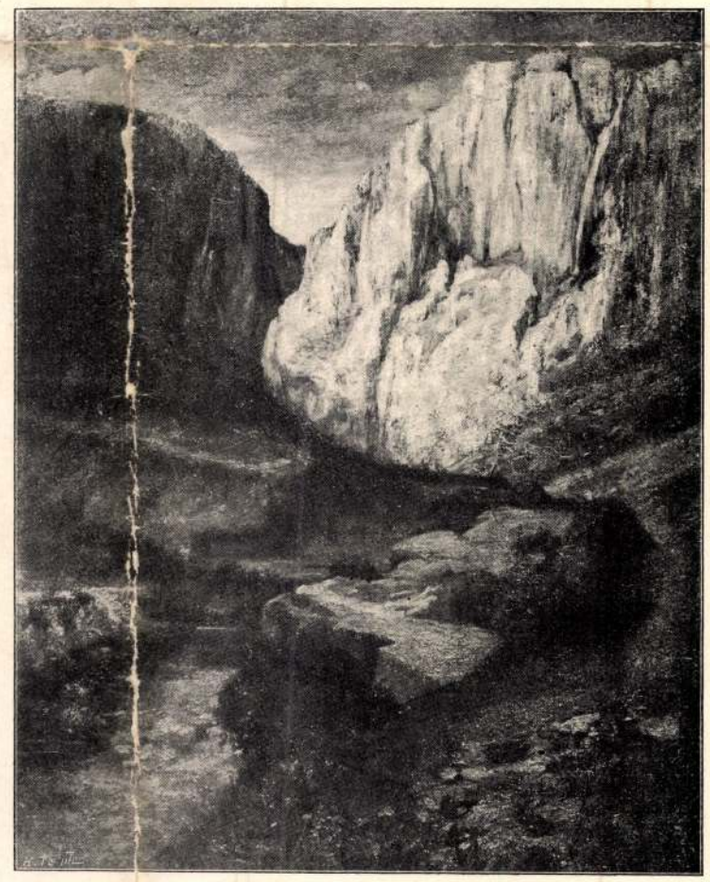

Bruck Miksa: A tordai hasadék.

Tornai Gyula: Üldözési mánia.

Lyka Téli tárlat 1900-1.

MDK

Tornai Gyula, festőművész.
1861-1928.

Barlang.	Olf.	60x50.	J.1.b.
Lantmadár.	"	56x45.	
Interieur.	"	55x35.	

Árv. Közl. 1930. 4.lk.sz.55.szám. 36.l.

MDK

Tornai Gyula, festőm.
1861-1928

Keleti táj. Olf. 80x60.
Háremhölgyek. Olf.vázlet. 19x9.
Keleti templom belseje. Olf. 34x20.
Hindu templom. Olf. 55x45.

Árv. Közl. 1930. 4.rk.sz.55.szám. 36.l.

MDK

Tornai Gyula

Virágzó almafa

Beszélgető arabok, of.

Ernst Muzeum aukciói XLV. /1930/. Gróf Zichy Béla hagyatékából. 41.l.

MDK

Tornay Gyula (1861-1928)

Interieur.	Olajfm.	36x54
Hindu templom.	"	55x45
Lantmadár.	"	55x45
Páris itélete.	"	9x20
Keleti táj.	"	80x60

Árverési Csarnok aukció kat. 1931.dec. 4.sz. 49.lap

MDK

Tornai Gyula, festőm.
1861-1928

Interieur.	Olf.	
Keleti táj.	"	
Hindu templom.	"	
Lantmadár.	"	
Páris itélete.	"	
Keleti nő.	"	J.l.b.
Mecset.	"	J.l.j.
Kigyóbüvölő.	"	J.f.j.

Árv. Közl. 1931. 3.rk.sz. 69.l.

NDK

Tornai Gyula, festőm.
1861-1928

Keleti harcos.		Olf.
A kutnál.	Olf.	J.f.j.
Keleti hangulat.	"	
Keleti jelenet.	"	J.l.b.
Keleti szorakozás.	"	J.l.j.
Nimfák.	"	J.l.j.
Keleti árus.	"	-

Árv. Közl. 1851. 3.rk.sz. 69.l.

MDK

Tornai Gyula

A kis tibeti gitáros, of.

Az odaliszkok, of.

Fehérkendős arab, fa

Ernst Múzeum aukciói 46. sz. /1931/. 44.1.

MDK

Tornai Gyula, festöm.
1861-1928

882. Keleti táj. olf. 80x60
883. Hindu templom. olf. 55x45
884. Amorettek. olf. 9x17
885. Lantmadár. olf. 55x45
886. Barlang. olf. 50x60 J.l.b.

Árv. Csarn. 1932. 1.rk.sz. 38.1.

61. k. márc

MDK

Tornai Gyula

Lantmadár, of.

Barlang, of.

Árverési Közlöny 1932. 1. rk. sz. 38.1.

MDK

Tornai Gyula

Keleti táj, of.

Hindu templom, of.

Amorettek, of.

Árverési Közlöny 1932. 1. rk. sz. 38.1.

MDK

Tornai Gyula

Keleti utcarészlet, of.

Nimfák, of.

Árverési Csarnok aukcio kat.1933.okt. /3.sz./ 35.1.

MDK

Tornai Gyula

Női tanulmányfej, of.

Keleti táncosnő, of.

Árverési Csarnok aukcio kat.1933.okt. /3.sz./
35.1.

MDK

Tornai Gyula

Szines ablak, of.

Hindu templom, of.

Keleti táj, of.

Árverési Csarnok aukcio kat.1933.okt. /3.sz./
35.l.

MDK

Tornai Gyula (1861-1928)

Keleti táj. Olajfm. 60x80
Hindu templom. " 55x45
Szőnyegárus. Olajfm. 56x45. Jelzett.
Szerelmesek. " 54x52. "

Árverési Csarnok aukció kat. 1934. szept. 59. lap

MDK

Tornai Gyula, festö.
/ 1861-1928/.

Arab táncosnö.	Jelezve.	Of.
Arab muzsikus.	"	Fa.
A megsértett kalmár."		Of.

Ernst Muzeum aukciói. 52. sz. II. rész.
1935. nov. -Képek. K a t. 22.l.

MDK

Tornai Gyula, 1861-1928

Keleti táj, of.

Árv. Közl. 1935. 2.rk.sz. 74.sz. 32 1.

MDK

Tornai Gyula, 1861-1928.

Spanyol szövőnők, festm.

Ernst Múz. 51. aук. 1935. márc.

21 l.

MDK

Tornai Gyula, 1861-1928

Keleti palota belseje
Öreg arab asszony

Ernst Muz. aukc. 53.sz. 1936. máj. 35 l.

MDK

Tornai Gyula (1861-1928)

Keleti táj. Olajfm. 60x80.
Interieur keleti tárgyakkal. Olajfm. 205x146.
Hindu templom. Olajfm. 55x45.

Árverési Közlöny, 1936. 2.sz. 53.lap

MDK

Tornai Gyula, festöm.
1861-1928.

"Naszizi szent barlang" Olf. Jelzett.

Árverési Közlöny. 193[illegible]. febr. 1.rk.sz. 23.1.

MDK

Tornai Gyula, 1861-1928

Nasziki szent barlang, of.

Árv. Közl. 1936. febr. 1.rk.sz. 23. 1.

MDK

Tornai Gyula, festö
1861-1928

Nasziki szent barlang.	Jelzett.	Olf.
Keleti táj.	—	"
Imádkozó arabok.	Jelzett.	"

Árverési Közlöny.	Festm.,rajzok.	1936 okt.4.	rk.sz. 44.l.

MDK

Tornai Gyula, festöm.
1861-1928

Keleti táj.	Olf.	-
Interieur keleti tárgyakkal.	"	-
Hindu templom.	"	-

Árv. Közl. 1936. márc. 76.sz.2.rk.sz. 53.l.

Tornai Gyula, 1861-1928

Keleti táj, olaj
Interieur keleti tárgyakkal, olaj
Hindu templom, olaj

Árverési Közlöny, 1936. márc. 2. rendk.sz.
53 l.

MDK

Tornai Gyula, 1861-1928.

Háremjelenet, of.

Háremjelenet, of.

Árv. Közl. 1937. 7.rk.sz. 84.sz. 31 l.

MDK

Tornai Gyula, 1861-1928.

Háremjelenet, of.

Női tanulmányfej, of.

Árv. Közl. 1937. 7.rk.sz. 84.sz. 31 l.

MDK

Tornai Gyula, 1861-1928.

Pompeji részlet, of.

Keleti táj, of.

Árverési Közl. 1937. 2.rk.sz. 81.sz.

39 l.

MDK

Tornai Gyula, 1861-1928.

Keleti táj, of.

Sevillai kapurészlet, of.

Árveréci Közl. 1937. 2.rk.sz. 81.sz.

39 l.

MDK

Tornai Gyula, festöm.
1861-1928

Keleti táj. Olf. -

Árv. Közl. 1937.4.rk.sz. 37.1.

MDK

Tornai Gyula, festöm.
1861-1928

Indiai interieur. Olf. Jelz.

Hindu templombejárat. " "

Árv. Csarn.1937.okt.83.sz./Árv.Közl. rk.sz./ 39.1.

MDK

Tornai Gyula, 1861-1928

Háremjelenet, of.

Árverési Közl. 1938, 3.rk. sz. **22 l.**

MDK

Torngi Gyula, 1861-1928.

Keleti vásár, of.

Árverési,Közl. 1938. 3.rk.sz. 26 l.

MDK

Tornai Gyula, 1861-1928.

Buddha templom, of.

Árverési Közl. 1938. 3.rk.sz. 26 l.

MDK

Tornai Gyula, 1861-1928.

Indiai interieur, of.

Árverési Közl. 1938. 3.sz.rk. 23 l.

MDK

Tornai Gyula, 1861-1928.

Siratás, of.

/?/ Negyvennyolcas honvéd, of.

Árverési Közl. 1938. 6.rk.sz. 33 l.

Torrai Gyula, 1881-1928.

Birata, of.

/?/ Negyvenhatosok honvéd, of.

MDK

Tornai Gyula, 1861-1928.

Siratás, of.

48-as honvéd, of.

Árverési Közl. 1938. dec. 8.rk. 88. aukc.

32 l.

MDK

Tornai Gyula, 1861-1928.

Buddha templom, of.

Keleti vásár, of.

Árverési Közl. 1938. 4.rk.sz. 85.sz.

34 l.

MDK

Tornai Gyula, 1861-1928.

Eneklő arab, of.

Árv. Közl. 1939. szept. 4.rk.sz. 91.sz.
3o l.

MDK

Tornai Gyula, sz. 1861.

Apáca

Háremjelenet

Almásy-Tel. 2.auk. 1939. nov. 43 l.

MDK.

Tornay Gyula festő /1861-1928/

"interieur" /olaj/
"hindu templom" "
"lantmadár" "
"Páris itélete" "
"Keleti táj" "

Árverési Közlöny 4.os. 1939. december.

49.1.

MDK

Tormai Gyula

Éneklő arab, of.

Árverési Közlöny 1939. 4. rk. sz. 30.l.

Tornai Gyula
Kopp 1939/40. [illegible] II.

TORNAI GYULA / 1861 - 1928 / :

226. A hercegnő sétája. - Olajf., l.p.,70 x 74.5 cm. Jelz.b.k."Tornai Gy."

223. Önarckép kisérlet. - Olajf.,v., 24.2 x 30 cm. Jelz.l.j."Telcs E."

TEMPLE JÁNOS / 1857 - 1931 / :

224. Mészöly Géza. - Olajf., v., 52.5 x 65.7 cm. Jelz.f.j. "Temple 85."

THORMA JÁNOS / 1870 - 1937 / :

225. Önarckép. - Olajf., v., 45 x 55 cm.Jelz. l.j. "Thorma 1897."

TORNAI GYULA / 1861 - 1928 / :

226. A hercegnő sétája. - Olajf., l.p.,70 x 74.5 cm. Jelz.b.k."Tornai Gy."

TORNYAI JÁNOS / 1869 - 1936 / :

227. Alaktanulmány. - Olajf.,l.p.,46.5x49.7 cm, Jelz.f.j."Tornyai".
Stavropulos Sokrates ur ajándéka.

Tornai Gyula (szül. 1861).
574. APÁCA. Jelezve l. jobbra.
Vászon. 58×43 cm.
575. HÁREMJELENET.
Karton. 70×100 cm.

150.—

100.—

Almásy-Telehi II. 1939

Tornai Gyula

STÜHMER
STÜH
STÜHMER
STÜHMER
STÜHMER
STÜHMER

TORNAI GYULA /1861-1928/

Fekvő női akt. Olajf. 51x82.
Irástudó. Olajf. 27x3o.
Keleti piac. Olajf. 39x22.
Hindu harcos. Olajf. 64x36.
Lelkiismeretfurdalás. Olajf. 112x136.

Árverési Közlöny, 194o.okt.4.rendk.sz.37.oldal
95.aukcio

MDK

Tornai Gyula, festőm.
1861-1928.

Apáca.	Olf.	Jelz.
Keleti nő.	"	"
Fekvő női akt.	"	"

Árv . Közl. 1940.1.rp.sz. 36.1.

MDK

Tornai Gyula, 1861-1928

Fekvő női akt, of.

Árv. Csarnok, 1940. jun. 94.sz. 40. 1.

MDK

Tornai Gyula, 1861-1928.

Lelkiismeretfurdalás, olaj
Hindu kézimunkázó nő, "
Arab férfi, olaj
Keleti piac, "

Árverési Közl. 1940. dec. 7.rk.sz. 96.auk.
33 l.

MDK

Tornai Gyula, 1861-1928

A marabu
Japán nő

Almássy-Teleki, VIII. 1942.
4o 1.

MDK

Tornai Gyula, festö
1861-1928

Nöi akt. Jelezve. Fa.

Gr. Almásy-Teleki Á. va müv. int. /v. Ernst-Muz./
IX. Müvészeti EMK. aukció. 1942. máj. 10.-töl kiáll. 18.-án
Kat. 39. l. aukció.

MDK

Tornai Gyula, festü
1861-1928

Öreg honvéd. Jel.:T.Gy. Olf .
32 x 26 cm.

A tépelödö. Jelezve. "
65 x 54 cm.

Almásy-Teleki XX.1913. Kat. 32.l.

MDK

Tornai Gyula, festö
1861 -1928

Marabu. Jelezve. Olf.
42 x 52 cm.
Hangszeren játszó hindu. Jelezve. "
32 x 39 cm.
Japán nök. Jelezve:T.Gy. "
100 x 70 cm.

Almásy-Teleki XI.1943. Kat. 32.1.

M.D.K.

Tornai Gyula
festő

Budka

Bizalkció 1958. Budapest.

20l.

Tornai Gyula

Pipáró bedium, o. fe, 43×43

30. Művészeti Képaukció
1973.

Tornai Gyula

Pipáró kedvéért, olaj, 43×43, 2500 Ft

30. Művészeti kiállítás, 1973.

Tornai Gyula
1861 - 1928

Zenélő néger
olaj, fa 45 x 37
1890

Kikiáltási ár: 3500 ft

BÁV 33. Művészeti Képaukció, árverés 1974 május 21-22

Tornai Gyula (1861-1928)

„Templomrészlet" Olaj, vászon

53 X 41 telepre lent balra: Tornai Gyula

1897.

Ajánlási ár: 8000 ft.

BÁV 38.Képaukció Budapest 1975 december

Tornai Gyula (1861-1928)

„Pagoda előtt" Olaj, vászon 95x67

Jelezve lent balra: Tornai Gy.

Valószínű: 8000 Ft

BÁV.37.Művészeti Képaukció 1975 szeptember

Tornai Gyula

„Arab fuji" Olaj, fa 20x15

Selesve fent jobbra: Tornai Gyula

Ziziáltási ár: 3000 ft

BÁV.37.Müvészeti Képaukció 1975 szeptember

Tornai Gyula (1861-1928)

„Török Zagyi" O.v. 44x40

J. l. j. Tornai Gy.

Kiválltási ár: 6000 ft.

Báv 39.Képaukció katalógus 1976.május

Tornai Gyula

„Hárem" O.v. 143 x 213 (Szerelt)

Kiválfási ár: 20000 ft.

Báv 39. Képaukció katalógus 1976. május

Tornai Gyula (1861 - 1928)

„Keleti zoba alakkal"

o.fa, 42x54 cm Ütáltási ár: 6000 ft

BAV 43. Képankció, Budapest, 1977 szeptember

Tornai Gyula (1861-1928)

„Templombelső" o. fa. 26 x 34 cm

J. l. p.: Tornai Gy.

Kiállítási ár: 3000 ft

BÁV 44.Képaukció,Budapest 1977.december

Tornai Gyula (1861-1928)

„Fegyverváltás" o.v. 177 x 96 cm

s.j.: Tornai Gy.

kiállítási ár: 25000 ft.

BÁV 45.Képaukció Budapest,1978.május

Tornai Gyula (1861-1928)

„Vendégfogadás" o.v. 70x87 cm

J. l. b.: Tornai Gy.

Kikiáltási ár: 10000 Ft

BÁV 46.Képaukció katalógus Bp.1978.szeptember

TORNAI GYULA

/1861 - 1928/

Gyula Tornai: Waffenschmied in Tanger
Öl auf Leinwand, 169x97 cm. Sign. und dat.: 1890.

Aukción: WIEN, DOROTHEUM
624. Kunstauktion
Juni 1979
Katalogus 129.sz. 29.old.
Kép: Taf. XLVIII.

Tornyai Gyula (1861-1928)

„Kelet Zaprnja" o.v. 74x54 cm

s.l.j.: T. Gy.

Erdiáttási ár: 8000 ft.

BÁV 48.Művészeti Képukció Budapest,1979.május

Tornai Gyula (1861-1928)

„Arab fúfi marabuval" o. v. 58x70 cm

S. l. j.: Tornai Gyula (sérült)

Utáltási ár: 8000 ft.

BÁV 49. Képaukció Budapest, 1979. szeptember

Tornai Gyula (1861-1928)

„Tunisi árus" o. fa 59,5 x 37 cm

J. l. j.: Tornai Gyula

Kikiáltási ár: 10000 ft.

BÁV 51. Képaukció katalógus, Bp. 1980. május

TORNAY GYULA

Gyula Tornay: Die Wasserpfeife.
Öl auf Leinw., 58x70 cm. Sign.

Aukción: WIEN, DOROTHEUM
449. Kunstversteigerung
Mai 1980.
Katalogus 152.sz., 29.old.

TORNAI GYULA

Gyula Tornai: Mädchenbildnis.
Öl auf Leinw., 92x71 cm. Sign.

Aukción: WIEN, DOROTHEUM
446. Kunstversteigerung
Jänner 1980.
Katalogus 174.sz. 30.old.
Kép: Taf. 5.

Tornai Gyula (1861-1928)

„Japán lant" o.v. 71 x 81,5 cm
S. l. j.: Tornai Gy. Kikiáltási ár: 8000 ft.

„Kínai udvar" o.v. 90 x 123 cm
S. l. j.: Tornai Gy. Kikiáltási ár: 12000 ft.

BÁV 54. Képaukció Katalógus Bp. 1981. május

Tornai Gyula
(György, 1861 - Bp. 1928)

„Kalapos önarckép" o./fa. 46x37 cm
J. l. l.: Tornai Gy. 1907. IX. 12
hátlapi ár: 8000 ft.

BÁV 56. Képaukció Bp. 1981. december

MDK

Tornai Gyula, festöm.
sz.1861.

556. Keleti szépség. J.l.j.: Tornai Gy.
78 x 100. Vászon.

Ernst Muzeum a ukeiói. XII. 45.l.

MDK

Tornai Gyula, festöm.
sz.1861

5 3o. Haramiák. J.l.j.: Tornai. Fa.
64 x 82

Ernst Múzeum aukciói.XIII-XIV. 44.l.

MDK

Tornai Gyula /szül.1861/

"Római élet". Jelzés lent jobbra:Tornai Gy.Budapest, 884.Vászon. 86x163.
"Haremi jelenet". Jelzés lent a középen:Tornai Gy.Lemezpapir. 52x67.

Ernst Muzeum aukciói.XV.54.l.

MDK

Tornai Gyula /szül.1861/

"Keleti nő".Jelzés fent jobbra:Tornai Gy.
Lemezpapir. 40x30.
"A bennszülött müértök". Jelzés lent jobbra:Tornai Gyula Tanger 1872. Fa.46x71. Illusztr.XXXII. táblán.

Ernst Muzeum aukciói.XV.54.1.

MDK

Tornai Gyula, festőm.
szül.861.

Sphinx. Jelz.l.b.: Tornai . Vászon.

Az emeiabadi templom. "

Arabs ablakrészlet. J.alul b.: Tornai Gy. Fa.

Ernst-Muzeum aukciói. XVII. Kat. 49.l.

MDK /

Tornai Gyula, festöm.
sz.1861.

624. Szentimrey Kálmán felköszönti a 48-as honvédeket. J.l.j.: Tornai Gyula. A képhez 8 darab rajztanulmány. Vászon.
12c x 181.

Ernst Muzeum aukciói. XXII. 53.l.

MDK

Tornai Gyula

Keleti motivum

Női képmás

Ernst Muzeum aukciói XXVII. 77.1.

MDK

Tornai Gyula

Keleti nő, of.

Keleti nő

Ernst Muzeum aukciói XXVII. 77.1.

MDK

Tornai Gyula, festöm.
sz.1861.

740. Keleti nö. J.j.: Tornai. Lemezpapir.
60 x 33.
741. Nikkoi templom. J.l.b.: Tornai Gyula Nik
Nikko 1895.

Ernst Muzeum aukcioi.XXVIII. 57.1.

MDK

Tornai Gyula

Mórház udvara, of.

Allegoria, lemezpapir

Fahime, of.

Ernst Múzeum aukciói. XXIX. 59.1.

MDK

Tornai Gyula

Keleti táj nővel, of.

Városligeti részlet, of.

Ernst Muzeum aukciói. XXIX. 59.l.

MDK

Tornai Gyula

A keleti borbélynál, fa

Keleti férfi, of.

Ernst Muzeum aukciói. XXIX. 59.l.

MDK

Tornai Gyula

Keleti kereskedő

Történeti jelenet

Egy szent halála, of.

Ernst Muzeum aukciói XXX. 56.l.

TORMAI GYULA /1861/

Tul-Abduz-Hemed sejk arcképe. Fa 44x33

Ernst Muzeum aukciói.XXXIV. 41.oldal

ságát, hanem azt a gondolatot, hogy a nőt a hús és a vér vágyai vezérlik. Nem csak az arányosságon, hanem az asszonyi elevenségen is érzett öröm szólal meg Tolnay képeiben. Innocent Ferenc rajza nyugodtan, nagyüteműn ritmusos, Tolnay Ákos rajzának ritmusa könnyed, elegáns. Amaz inkább édes szerenátát pönget, emez kecses keringőt dalol az asszonyi szépségről.

Egy másféle világba, olyanba, ahol a festőiség a képzelet melegén érlelődik, ahol a látás jobbára izgalmas föltételezettség, ahol a festőiség nem csak a színek, foltok, harmoniák sajátosságából, hanem a hangulat idegenszerűségéből, a formák egzotikus érdekességéből is fakad: a Kelet festőinek világába visz bennünket Eisenhut Ferenc és Tornai Gyula festészete. És abban a világban, amelyből a mult században Delacroix a színek gyönyörűségét hozta haza, hogy a festőket újból arra figyelmeztesse, hogy a festészetnek a szín a tulajdonképen való materiája: a mi két magyar festőnk csak tónusnehézséget talált. Az orientalistáknak egy ideig Benjamin-Constant lett az atyamesterük. Ők ketten is az ő megértői, és vele együtt a színpompa félreértői lettek. Eisenhut kéjelgett a buja tónusokban, az izgalmas színzavarban. S hogy nagyon szerette a színeket, duskálkodni kezdett a — festékben. Nem színszimfóniákat, hanem festékorgiákat festett. Talán ennek is az volt az oka, hogy mindig uralkodott rajta a saját fizikuma erejének tudata. A tolongás, a nem nagyvonalú, hanem sokvonalú rajz, a sok festék volt a művészetének kedves tartalma. Talán, ha nem kellett volna félúton megpihennie: ez a tartalom mélyebbé lehetett volna. De megpihent vándorútja közepén, fejlődése lehetőségének valamely közbeneső stációján. Még mielőtt elhitte volna, hogy a színeket a verőfény élteti, s hogy nem kell őket mesterséges világítással izgatni. Pedig ezt a nagyon egyszerű törvényt már megsejtette, és ezt a sejtelmét meg-megszólaltatta. De a természetességet nagyon közönségesnek tartotta. Az orientalista festők javarésze a természetességre ezért néz idegenül. Hiszen az egzotikum a rendkívüliség megbecsülésére szorítja őket. Még az impresszionistáikat is stilizálásra készteti. Stilizált — őszinteségre. Az új francia orientalisták ebben a stilizálásban mesterkednek. Van köztük olyan, aki remekel is benne. Eisenhut nem volt impresszionista. A tudáson és az elrendezésen szűrte le benyomásait. És színzavarba való szerelmetességével meg-megtévesztette reálizmusát.

A KÖNYVES VÁLMÁN JOGOSÍTVÁNYA FESTETTE SPÁNYI BÉLA

MAGYAR CIPRUSOK

LOVRANAI TEMETŐ FESTETTE POLL HUGÓ

Ettől a szerelmétől inkább festői volt mint Tornai Gyula, aki inkább rajzbeli hatásokra törekszik. Tornai képei inkább illusztrációk, a mi keletről való tudásunknak és képzeletünknek illusztrációi. Nem pikturai hatásokat keres, amikor a pittoreszk benyomásokat megszólaltatja. A déli, nem is napsütött, hanem napmegégett ember a legkedvesebb témája és az arabsoknak bőrebarnasága a legkedvesebb színe. Száz árnyalatot is lát ebben a barnaságban és őket ábrázolja. A Kelet többi színét csakis — környezetnek tartja. Szinte csak háttérnek. S a látást fárasztó

éles verőfényben meg-megtéved az arányok, a méretek, a távlatok ábrázolásában. Teljesen leköti a sajátságos hangulat és a különös téma. A lelkülete tele lehet keleti mesékkel: őket illusztrálja képeiben. — Arcképeiben részint angol, részint müncheni hatások érvényesülnek. Az utóbbiak Benczur arcképfestésén átszűrődve. Van köztük olyan is, amelyben pátoszra törekvés is nyilvánul. E képeiben a rajza megbízhatóbb, sőt néha nagyvonalú is.

OROTVA EDVI-ILLÉS ALADÁR RAJZA

Basch Gyula a nagyvárosi genrekép festője. Azé, amely a polgári család körében keresi a festőiség elemeit. Nem Margittay-ék ötlethajszolásával, nem a pillanatra hangolt humorral, hanem a reálisztikus ábrázolás kedvével. Ugyanakkor födözi föl a maga számára a festőiségnek ezt a terrénumát, amikor az újabb elbeszélő irodalomban észreveszik azt, hogy a polgári novellának nemcsak a kispolgárság, nemcsak a proletáriatus, nemcsak a művészvilág szolgál témákkal, hanem a szűkebb értelemben vett bourgeoisie is. Fiatalabb novellistáink az új témakörnek mohón nekiestek, talán ugyanakkora mohósággal, amilyennel a polgárságnak ez a része az újabb magyar írókkal megismerkedni igyekezett. Ez a kölcsönös keresés új irodalmi fajtákat érlelt, s fiatal modernségünkbe belevitte megint a tipust. Nem azt, amely, mint Zola polgári alakjai, társadalmi energiákat jelképez, hanem fölujitott formájában azt a régit, amely általános helyzetek hőse. Ennek az irodalomnak illusztrációja-számba mehet, az új polgári genrekép. Basch Gyulát az ő erős festőisége és meggyőződéses reálizmusa megóvja attól, hogy tipizáljon. Egyéni jellemzésre törekszik, festői hatásokat keres, s az ötlet helyett a bensőség hatására igyekszik. Újabb arcképei tónusuk finomságával, fölfogásuk komolyságával Basch fejlődésében nevezetes stációt jelentenek.

Ujabb genrefestésünknek ebben a hatalmas hullámában az eklekticizmus java képviselői Hegedüs László, Szenes Fülöp, Éder Gyula és Nagy Zsigmond. A tapasztalás nemcsak képeket alkot, hanem egyéniségeket is érlel. Nem mindig, mert hiszen gyakran elsorvasztja az önállóságra való tehetséget. De néha olyan mint a hűséges vezető, aki elvezet a megvilágosodáshoz. Ott elbúcsúzunk tőle, még meg is tagadjuk. Akárhány olyan tapasztalót tudunk még a modern forradalmakban is, aki lázadni is mindig mások nyomában lázadt, míg végre megépitette a saját maga barrikádját. Emile Bernard, aki a fiatal fölforgatók közül való, néhány év alatt végigtapasztalta és végigkövette a neoimpresszionizmust, míg végre kénytelen volt — még Benjamin Constant-ot is megtagadni, hogy a maga lábán megállhasson. És meg is áll rajta.

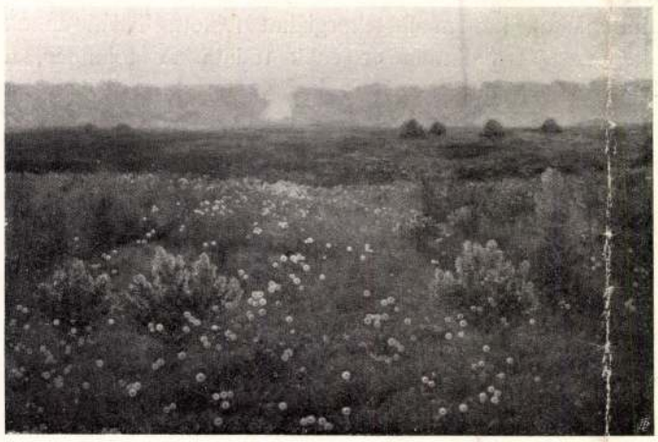

ARANYSUGARAK FESTETTE TÖLGYESSY ARTHUR

Hegedüs László a sokat tapasztalók, de a mindig értékesebb tapasztalatokat keresők közé tartozik. A hangulatos lágyságtól a patétikus racionalizmusig sokféle lelkületváltozatot, a finoman áttetsző fehér festéstől a buja, mély tónusú, erős szinezésig sokféle koloritváltozatot, a szelid ritmusú rajztól a vonal nagy pátoszáig sokféle rajzváltozatot tapasztalt végig. A józan megállapított világosságtól, a sejtelmes szűrt világosságon keresztül a szabad világítás erőszakoskodásáig sokat tapasztalt a harmoniák és foltértékek eredetéről. A tapasztalásokból már valamelyes sajátos modor szűrődött le. Ez a modora a rajzát uralja. A rajz az ő eredendő ereje, a vonal az ő látásának és kifejezésének irányítója. A vonal az, amivel hangulatot keres, s a dekorativ elemeket a vonalhoz szinte hozzáláncolja.

Szenes Fülöpnek is a rajz a javaereje. Csakhogy az ő vonala finom, lágy, de azért biztos. Nem kemény, erőszakos ritmusú mint Hegedüsé, hanem gondosan összefoglaló, mindenre szabatosan kiterjedő. Festése csupa lelkiismeretesség. Lelkiismeretes a jobbnak keresésében, a fogyatékosság belátásában, a hatások ábrázolásában. Szenes a javaprofesszorok közül való volna. És javatanitványa ő maga volna. Újabb

Tornai Gyula

MDK

Tetuáni szőnyegvásár, olf.

Mücsarnok 1927 őszi kiállitás

Tornai Gyula

Keleti témáju képekkel vezetel a hűsaznok őszi tárlatán

(emlitve)

Pesti Hirlap 1927 okt 29.

Tornai Gyula

MDK

A termékenység istennője, olf.

Műcsarnok 1928 tavaszi kiállitás

MDK

Tornai Gyula

Termékenység Istennő

A Műcsarnok tav. tárlata. Képzőművészet 1928. 8-9.sz. 80.l.

Tornai Gyula.

A Független Művészek Társaságának III.-ik olasz-magyar barátsági kiállításán, Szegeden, képei szerepeltek.
A művész a Társaság elnöke.

Pesti Hirlap, 1928. Nov. 15.

Tornai Gyula

1917, márc. koll. kiáll

a Nemzeti Halonbarn

ivod

Tornai Gyula gyűjteményes

kiállításának katalogusa.

1917, márc.

67 mű, képekkel a

kat.-ban

231.

Bléry, Eugène

Borostyán és Tövisbokor. Rk.

228 m, 172 sz.

K. 12.—

Tornai Gyula

Cred

Paur Géza. Tornai Gyula japan és indiai képkiállítása. Vas. Nyr 1909
41 sz

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

yezem:

gy helyettesének
ása.

- Endrényi Imre, Szeged.

Tornai Gyula

Szód

Vas. Lys 1904. 4 sz

(Tornai Gyula Kiállítása a műcsarnokban)

Hét 1904. 4 sz

(kezpet)

..... *műhely.*

vfőnökség!

v ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

am

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Tornai Gyula

A beszámoló kiemeli a kinai pagodák sajátságos faarchitektúráját, a japán gésák köntöseinek cifra selymeit, a buddhák szentségeinek japanesque ornamentikáját, s az indus bronzkapukba vésett finom arabeszkek hajszálvékony vonalait. Mindent elmond ez a kitünő müvész ezekről az idegen világokról, ami "festőileg egyáltalán kifejezhető" -mondja befejezésül Rm kritikája.

A HÉT, Bp. 1917. márc. 18.
XXVIII. évf. 11. sz. 175. lap.

MDK

Tornai Gyula

Pukk.: Téli tárlat. A Hét 1903. II. félév.
752-753.l.

Tornai Gyula

irod

Tövis. Tornai kiállítás. Hét 1909. 42 sz

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

Tornay Gula

wod

Tekete. 62 - 66 l
arcskep.

Tornai Gula

wiód

Fata Morgana.

Vaszy 1899. 889 l

Lejp i wellich Lettel

Tormai Sule

Wied
7

Vasly 1899. 890.

Tornai Gula

Hungadi Tairo utolsó
szavai. olgf. repr-
Vas Ujs 1897 28/l

és irod

Vas. Ujs 1897.
286. l. Egyiel

Tornai Gyula

Rm. sign.-val a Müvészet c. rovat számol be a Nemzeti Szalonban rendezett kiállitásáról. A müvész nyolc évvel ezelőtt tért haza. Négy éven át bejárta Kina, Japán és India tájait. Elbüvölő exotikus alkotásai valósággal megbabonázzák a nézőt,-mondja a kritika. Müvei nemcsak etnográfiai szempontból érdekesek, de Tornai müvészi karakterét is jellemzik. Napkelet rejtelmes életének vászonra vetett, világokat átfogó tájképei a legnagyobb elismerésre méltóak.

A HÉT, Bp. 1917. márc. 18.
XXVIII. évf. 11. sz. 175. lap.

1335. SZENNÉ-KILIM, barna tükörrel. 185×128 cm. XIX. század. 200.—

1336. VIRÁGOSRAJZÚ GÉPSZŐNYEG. 172×75 cm. XIX. sz. 40.—

1337. SZENNÉ-KILIM, téglavörös tükörrel. 190×127 cm. XIX. század 300.—

1338. KIS SIRASZ-SZŐNYEG, medaillonnal. 65×90 cm. XIX. század. 80.—

1339. KAZAK SZŐNYEG, sárga alapú csillagos tükörrel (kissé hibás). 230×95 cm. XIX. század. 250.—

1340. KELI-RAJZÚ GÉPSZŐNYEG (Mokett). 160×85 cm. XIX. sz. 40.—

1341. RIÁ, barna alapú csomózott szőnyeg (kopott). 170×90 cm. Finn. XIX. század. 20.—

1342. PERZSARAJZÚ GÉPSZŐNYEG. 145×66 cm. XIX. század. 10.—

1343. MAGYAR PERZSASZŐNYEG. 165×76 cm. 50.—

1344. KARABAG SZŐNYEG, virágos tükörrel 186×110 cm. 160.—

1345. KELETI RAJZÚ GÉPSZŐNYEG (Mokett). 155×87 cm. XIX. század. 15.—

1346. ÖRMÉNY SZŐNYEG, kék tükörrel. 205×140 cm. XIX. sz. e. 70.—

1347. KAZAK SZŐNYEG, 4 medaillonnal (kopott). 175×95 cm. XIX. század. 50.—

1348. KAZAK SZŐNYEG, keskeny tükörrel. 200×137 cm. XIX. sz. 150.—

1349. FERRAHAN SZŐNYEG, vörös tükörrel. 190×122 cm. XIX. század. 140.—

1350. SIRVÁN SZŐNYEG, öt medailonnal. 245×100 cm. XIX. sz. 180.—

1351. AFGÁN SZŐNYEG, három sor medaillonnal. 225×188 cm. XIX. század. 700.—

1352. KAZAK SZŐNYEG, 3 medailonnal. 160×105 cm. XIX. sz. 80.—

1353. NAGY SZMIRNASZŐNYEG, halvány színezéssel. 470×400 cm. 600.—

1354. DERBENT SZŐNYEG, kék tükörrel. 214×132 cm. XIX. sz. 400.—

1355. KAZAK SZŐNYEG, keskeny kerettel. 245×130 cm. XIX. század. 450.—

1356. SIRASZ SZŐNYEG, apró mustrával. 328×180 cm. XIX. sz. 550.—

1357. KÉTOSZLOPOS YORDESZ RAJZÚ IMASZŐNYEG, félselyem. 165×122 cm. XIX. század. 100.—

1315. YORDESZ-SZŐNYEG, halvány színezéssel. 220×105 cm. XVIII. század. 320.—

1316. AFGÁN SZŐNYEG, két sor medaillonnal. 250×200 cm. XIX. század. 850.—

1317. SERABEND SZŐNYEG, vörös tükrében apró ciprusmotívumok. 200×135 cm. 470.—

1318. SERABEND FUTÓSZŐNYEG, apró mustrával. 325×85 cm 390.—

1319. MOSSUL FUTÓSZŐNYEG, kék-vörös tükörrel. 395×105 cm. 520.—

1320. KUBA SZŐNYEG, sötétkék tükörrel, sárga kerettel. 290×155 cm. XIX. század. 800.—

1321. NAGY TEBRISZ SZŐNYEG, kék tükrében fehér medaillon, széles kerettel. 515×410 cm. 3000.—

1322. KAZAK-FUTÓSZŐNYEG, vörös tükörrel. 430×110 cm. XIX. század. 450.—

1323. NAGY TEBRISZ SZŐNYEG, kettős medaillonnal, heratti rajzú tükörrel. 570×335 cm. 4000.—

1324. HERÓDES LAKOMÁJA, színes hímzett és applikációs fríz, Salome alakjával és Keresztelő Szent János fejével. Benne sűrűn előforduló régi török himzésekkel. Jelezve: *Tornai Gy. 1909.* 740×150 cm. 380.—

1325. GOBELIN, középkori bazeli gobelin nyomán király és királyné alakjával. 155×460 cm. XIX. század. 400.—

1326. BOCHARA SZŐNYEG, 4 sor medaillonnal (kissé hibás). 245×190 cm. XIX. század e. 800.—

1327. NAGY FERRAHÁN SZŐNYEG, kék alapon, herati rajzzal. 560×355 cm. XIX. század, 550.—

1328. NAGY BESIR SZŐNYEG, piros-kék-fehér színezéssel. 417×185 cm. XIX. század. 700.—

1329. FERRAHÁN SZŐNYEG, herati mustrával. 245×140 cm. XIX. század. 350.—

1330. BESIR-SZŐNYEG, vörös-kék színben. 228×150 cm. XIX. század. 450.—

1331. KELETI RAJZÚ GÉPSZŐNYEG (varrott), 150×70 cm. XIX. század. 20.—

1332. KIS ANATOL SZŐNYEG, hasonló az előbbihez. 108×62 cm. 80.—

1333. KIS ANATOL SZŐNYEG, fekete tükörrel. 118×67 cm. XIX. század. 80.—

1334. KAZAK SZŐNYEG, két darabból (kopott), 150×95 cm. XIX. század. 80.—

Almásy Teleki III. anka.

1335. SZENNÉ-KILIM, barna tükörrel. 185×128 cm. XIX. század. 200.—

1336. VIRÁGOSRAJZÚ GÉPSZŐNYEG. 172×75 cm. XIX. sz. 40.—

1337. SZENNÉ-KILIM, téglavörös tükörrel. 190×127 cm. XIX. század 300.—

1338. KIS SIRASZ-SZŐNYEG, medaillonnal. 65×90 cm. XIX. század. 80.—

1339. KAZAK SZŐNYEG, sárga alapú csillagos tükörrel (kissé hibás). 230×95 cm. XIX. század. 250.—

1340. KELI-RAJZÚ GÉPSZŐNYEG (Mokett). 160×85 cm. XIX. sz. 40.—

1341. RIÁ, barna alapú csomózott szőnyeg (kopott). 170×90 cm. Finn. XIX. század. 20.—

1342. PERZSARAJZÚ GÉPSZŐNYEG. 145×66 cm. XIX. század. 10.—

1343. MAGYAR PERZSASZŐNYEG. 165×76 cm. 50.—

1344. KARABAG SZŐNYEG, virágos tükörrel 186×110 cm. 160.—

1345. KELETI RAJZÚ GÉPSZŐNYEG (Mokett). 155×87 cm. XIX. század. 15.—

1346. ÖRMÉNY SZŐNYEG, kék tükörrel. 205×140 cm. XIX. sz. e. 70.—

1347. KAZAK SZŐNYEG, 4 medaillonnal (kopott). 175×95 cm. XIX. század. 50.—

1348. KAZAK SZŐNYEG, keskeny tükörrel. 200×137 cm. XIX. sz. 150.—

1349. FERRAHAN SZŐNYEG, vörös tükörrel. 190×122 cm. XIX. század. 140.—

1350. SIRVÁN SZŐNYEG, öt medailonnal. 245×100 cm. XIX. sz. 180.—

1351. AFGÁN SZŐNYEG, három sor medaillonnal. 225×188 cm. XIX. század. 700.—

1352. KAZAK SZŐNYEG, 3 medailonnal. 160×105 cm. XIX. sz. 80.—

1353. NAGY SZMIRNASZŐNYEG, halvány színezéssel. 470×400 cm. 600.—

1354. DERBENT SZŐNYEG, kék tükörrel. 214×132 cm. XIX. sz. 400.—

1355. KAZAK SZŐNYEG, keskeny kerettel. 245×130 cm. XIX. század. 450.—

1356. SIRASZ SZŐNYEG, apró mustrával. 328×180 cm. XIX. sz. 550.—

1357. KÉTOSZLOPOS YORDESZ RAJZÚ IMASZŐNYEG, félselyem. 165×122 cm. XIX. század. 100.—

1315. YORDESZ-SZŐNYEG, halvány színezéssel. 220×105 cm. XVIII. század. 320.—

1316. AFGÁN SZŐNYEG, két sor medaillonnal. 250×200 cm. XIX. század. 850.—

1317. SERABEND SZŐNYEG, vörös tükrében apró ciprusmotívumok. 200×135 cm. 470.—

1318. SERABEND FUTÓSZŐNYEG, apró mustrával. 325×85 cm 390.—

1319. MOSSUL FUTÓSZŐNYEG, kék-vörös tükörrel. 395×105 cm. 520.—

1320. KUBA SZŐNYEG, sötétkék tükörrel, sárga kerettel. 290×155 cm. XIX. század. 800.—

1321. NAGY TEBRISZ SZŐNYEG, kék tükrében fehér medaillon, széles kerettel. 515×410 cm. 3000.—

1322. KAZAK-FUTÓSZŐNYEG, vörös tükörrel. 430×110 cm. XIX. század. 450.—

1323. NAGY TEBRISZ SZŐNYEG, kettős medaillonnal, heratti rajzú tükörrel. 570×335 cm. 4000.—

1324. HERÓDES LAKOMÁJA, színes hímzett és applikációs fríz, Salome alakjával és Keresztelő Szent János fejével. Benne sűrűn előforduló régi török himzésekkel. Jelezve: *Tornai Gy. 1909.* 740×150 cm. 380.—

1325. GOBELIN, középkori bazeli gobelin nyomán király és királyné alakjával. 155×460 cm. XIX. század. 400.—

1326. BOCHARA SZŐNYEG, 4 sor medaillonnal (kissé hibás). 245×190 cm. XIX. század e. 800.—

1327. NAGY FERRAHÁN SZŐNYEG, kék alapon, herati rajzzal. 560×355 cm. XIX. század. 550.—

1328. NAGY BESIR SZŐNYEG, piros-kék-fehér színezéssel. 417×185 cm. XIX. század. 700.—

1329. FERRAHÁN SZŐNYEG, herati mustrával. 245×140 cm. XIX. század. 350.—

1330. BESIR-SZŐNYEG, vörös-kék színben. 228×150 cm. XIX. század. 450.—

1331. KELETI RAJZÚ GÉPSZŐNYEG (varrott), 150×70 cm. XIX. század. 20.—

1332. KIS ANATOL SZŐNYEG, hasonló az előbbihez. 108×62 cm. 80.—

1333. KIS ANATOL SZŐNYEG, fekete tükörrel. 118×67 cm. XIX. század. 80.—

1334. KAZAK SZŐNYEG, két darabból (kopott), 150×95 cm. XIX. század. 80.—

Almásy - Teleki III. 1940

Tornai Gyula

38. Tornai Gyula: Üldözési mánia.

KMTárs, 1900/1. téli kiáll

373. Réti István: Interieur.

Kiss György: Irgalmas nővér.

pásztorélet keltett benne: hortobágyi alakok élnek a képein, a hortobágyi puszta szellője fú rajtuk. Ő is a magyarsághoz visszatérő művészek sorából való: a városi élet szük és kőszénporos látóhatárát megunta ő is. A festők kezdenek lassankint megbarátkozni a föld népével, meglesik foglalkozásai közben, megértik kedvét, bánatát. A parasztélet egy szomorú jelenetét festi meg Fleischer Mihály, halottjuk mellett virrasztó sváb parasztokat küldött, a mi első nagyobb nyilvános szereplése. A kép tetszett s szerzőjének díjat is juttattak. Egy régibb festőnk, Greguss Imre, hosszú hallgatás után ismét megjelent a műtárlaton: Czinka Pannának, a geniális cigánylánynak képét festette meg. Tájképekkel, vegyesen életképekkel szerepel Benes Pál, Nyilassy Sándor és Horthy Béla, a két utóbbi a nagybányai művésztelep tagja, de a tájkép különben is hódít az egész vonalon, vele foglalkozik a festők fiatala-örege nagy szeretettel. A legrégibb nemzedéket Brodszky Sándor, Keleti Gusztáv, Telepy Károly képviseli, ők bizonyos tekintetben tem-

Azóta is állhatatosan a természetet bújja.

Nagy figurális képek kerülnek ki évente Csók István műterméből, szép aktok, nagyméretű históriai kompoziciók, de érzéses életképek is. Tiz évvel ezelőtt állította ki első képét. Azóta csak úgy hull feléje a sok aranyérem. Legelső művére, a «Krumplitisztogatókra» mention honorablet kapott Párisban és Zágrábban. Az «Úrvacsorá»-ért aranyérmet kapott Párisban, Antverpenben és Budapesten, azonfelül megvette az állam. Az «Árvák» a Képzőművészeti Társulat nagy díját és az osztrák állami nagy aranyérmet szerezték meg számára. Múzeumba került ez is. A «Báthory Erzsébet»-ért az első osztályú aranyérem jutott ki neki Münchenben, most a magyar Nemzeti Múzeumban van. Ez a hevenyészett statisztika bizonyítja, hogy Csók István körülbelül a legsürűbben medáliázott magyar művész. Legújabban azokat a benyomásokat adja elő festői nyelvén, a melyeket az alföldi

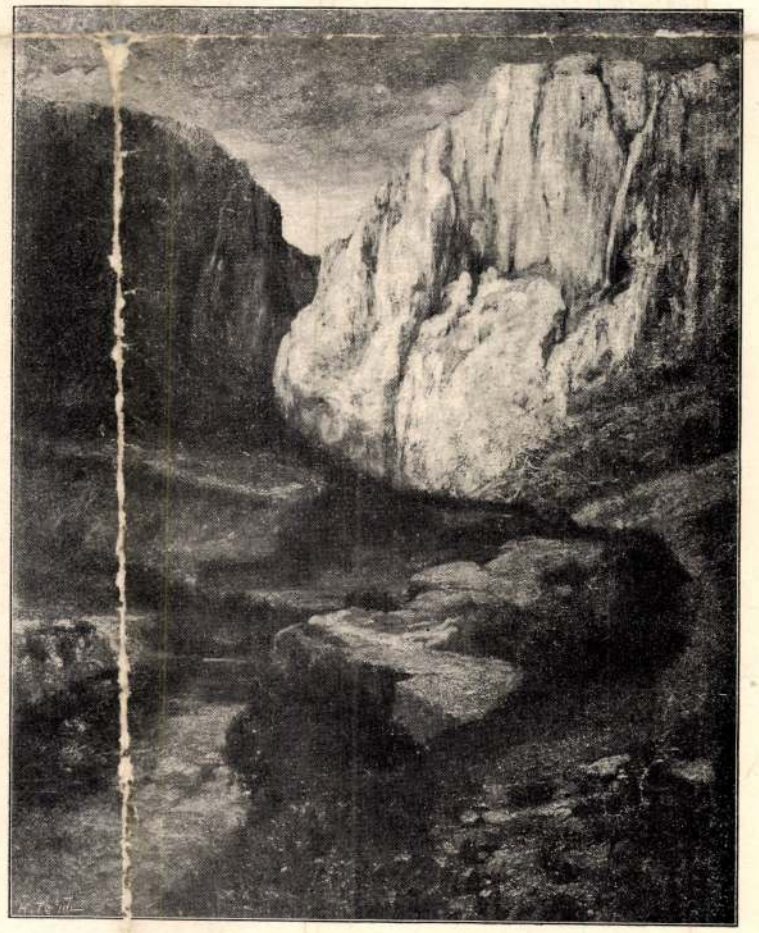

Bruck Miksa: A tordai hasadék.

Tornai Gyula : Üldözési mánia.

Lyka K. Téli tárlat 1900-1901.
Bpest 1901.

Tornai Gyula

Tornai Gyula képeinek kiállítása a Műcsarnokban. Ösmertették a napilapok okt. 9. számai és a hetilapok okt. 10. számai.

1909

(Művészet 1909. 415 l.)

Tornay Gyula kiállítása. Irta Margitay Ernő. U. o.

Keleti képek. Tornai Gyula kiállítása Irta Tövis. A Hét, okt. 17.

1909.

u. o. 416. l. ← lásd

Mezőberény h. n. VI. 155.

Tornay Gyula festőművész
~~Osztrák-~~Magyar ~~monarchia~~ művészetének ~~kiállítása~~ Oroszországban
Mücsarnok, 1899, 4o5 lap

DOBOS BÉLA
OKL. GÉPÉSZMÉRNÖK
VILLAMOSSÁGI
ÉS MŰSZAKI VÁLLALATA

TELEFON: ~~34-6-30~~ 84-3-98

POSTATAKARÉKPÉNZT. CSEKKSZÁMLA 6726

VILLAMOS VILÁGITÁSI ÉS ERŐÁTVITELI, GYENGEÁRAMÚ JELZŐ ÉS TELEFON BERENDEZÉSEK, ÁRAMFEJLESZTŐ TELEPEK TERVEZÉSE ÉS ÉPITÉSE
VIZVEZETÉKI ÉS CSATORNÁZÁSI MUNKÁK

Tekintetes

Müemlé

946-c/1935 sz.

Van szerencsénk az I
lagsorában létesült W.C.berendezés
hálózaton észlelt régibb keletü meg
küszöbölésére ajánlatunkat tisztele

Meglévő öntött vas lefoly
ló kibontása, csőkötések m
se, cca 2 m.hosszu, kb. 150
szállitása és beiktatása,
horony üreges elfalazás á
készitve, minden anyag és

Torusi Gyula festő

Pesti Hirlap. 1884. szept. 15. 3

a festészeti iskola akadémiai mintér-
mélye...

Tomai Gyula festő

Pesti Hirlap. 1884. okt. 4. 4

a festők körében

Tornai Gyula festő

Pesti Hirlap. 1885. febr. 26. 12

A festészeti mesteriskola...

T o r n a i Gyula festő

M Ű V É S Z E T
II.évf. 1903.
74.
"Művásár"

Tomai Gyula festő (1861-1928)

Pesti Hirlap. 1886. okt. 2. 6.

Both Menghát: a szelen

Tornai Gyula festő

Budapesti Szemle CLXX.
1917. 297-304. o. D.: Tárlat

Tornai Gyula festő

Budapesti Szemle, 1889.

LVII. 126–137. l. Pasteiner Gyula:
a képzőműv. Társ. őszi tárlata:

Tornai Gyula, festő

Művészet, II., 1903. 353.

Művásár.

Tornai Gyula, festő

Művészet, II., 1903. 358.

Lejáró pályázatok.

Tornay Gyula festö.

Katol.Szemle.1917.II.521-29.l.

T o r n a y Gyula festő

MŰVÉSZET
II. évf. 1903.
74–75.
"Müvásár"

Magyar Müvészet 1926.55o.o. Kerényiné

Tornai Gyula:Női arckép.1889.
olajfestmény

Tornai Gyula

Tornai Gyula kiállítása. Irta Henry de Lamout. Az Ujság jan. 12.

1908.

(Művészet 1908. 142.l.)

Celldömölk Kossuth Lajos-u. 11. Telefon: 56.

CELLDÖMÖLK
9 NOV 21. 21.
10f MAGYARORSZÁG

Ngs.

Dr. Szentiványi Gyula
wnak

Budapest

VI. Budafoki ut 10/c

Tornai Gyula

Irod

Paur Géza

A téli kiállítása

Műcsarnokban -

Vas. Ujs. 1899. 890 l

Tornai Gyula

cvet

Kézdi-Kovács László:

Tornai Gyula kiállítása. Pesti Hirlap 1909. okt. 9.

U. 432.

III
669. (1092)
821 (77)

balra fordul van ábrázolva

Jobb kezét keblére te[illegible] és [illegible]. Fejét dicsfény övezi, [illegible]dője vállaira omlik. Feléje bal-[illegible]csészében étellel.

66.5: 50 cm.
[illegible]. Réminitől 233.5 lirán (120 frt.)
17-én. (279/94.)
a 12620/95. és 22919/95 min. számot.
[illegible]. és Lotz K. [illegible] a vételhez hozzá-

5

Tornai Gyula

orvod.

Vas. Ujs. 1897. 339. l.

rt
Kulcsár és Huppert
ár és Huppert
Kulcsá

Tornai Gyula

Purii főtemplom

Biró József

A marosvásárhelyi képlár

MAGYAR MUVESZET

1937. 178. l.

Ivod –

Cinpe 1934

r Ur !

któber hó 10-én kelt 13.747/1937-III.
'szágos Bizottságához szolgálattételre
a tudományos tisztviselők létszámába
ornokká kinevezni méltóztatott.
esküt f.évi november hó 9-én tette le.

lenteni,hogy dr. vitéz Nagy Zoltán
sz. rendeletével a római Fraknói
ben ösztöndijas helyet nyert,melyet
zik elfoglalni.
,hogy a nevezett fizetését felármen-
ber hó 1-től 1938. julius 1-ig bezáró-
Történeti Intézetbe /Roma,Via Giulia 1./

Tornai Gyula

Balint Aladár:

Tornai Gyula.

Nyugat

1917. márc. 16

SZÉKELY-féle

NYELVISKOLA

I., Retek-utca 46. sz.
Telefonszám: 60-97.

Idegen nyelvek tanitása:

Angol nyelv,
Francia nyelv,
Német nyelv.

Uj módszer a nyelvek gyors és tökéletes elsajátitására.
Három osztály:

I. Gyermek-osztály.

Angol, francia és német játék és meseórák. 6 és 11 év közötti gyermekek számára. Tandij havonként 50 korona.

* (Tornai Gyula kiállitása.) Európaszerte ismert orientalista festőművészünk- Tornai Gyula, október hóban kollektiv kiállitást rendez a városligeti műcsarnokban, ahol évekkel ezelőtt rendezett kiállitása annyira tetszett a közönségnek, hogy műveit az utolsó darabig szétkapkodták. Ekkor a művész, aki odáig leginkább Afrikát járta, Japánba utazott s hosszu időre az ázsiai szigetországban telepedett le. Ugyszólván bejárta egész Japánt és egész sereg képet festett annak szemkápráztatóan szines vidékeiről, azután megörökitette vásznán az ő hires templomaikat, amelyek mint épitészeti remekek, első helyen állnak a művészetben. Festette a minékünk is kedves, bizarr teaházakat kedves gésáival, az ezer szinben tarkálló virágokat, a virágtáncokat, a templomokban és a templomok körül való életet, ugy, hogy képeiből a néző tiszta képet fog nyerni a föld legbájosabb országáról. Tokióban való időzése alatt az a kitüntés érte, hogy a kormány az ottani muzeum számára megfesttette vele gróf Okuma egykori miniszterelnöknek arcképét. Japánból Chinán át Indiába tért s itt sorba festette a koronájukat vesztett maharadzsákat, lord Minto Alkirályt, India kormányzóját és más előkelőségeket. A sok portrait mellett azonban festett számos más képet is, amelyeket a japán kollekciójával együtt legelsőbben Londonban állitott ki 1907-ben, ahol Edward király és Viktória angol királyi hercegnő is megvásárolta egy-egy nagyobb vásznát. Bejárta aztán a kollekció Drezdát, Berlint, Hamburgot, Párizst és Düsseldorfot, s a kritika mindenütt a legnagyobb elismeréssel fogadta, s utközben igen sok darabja elkelt. Ezek helyett a művész azalatt odakünn ujakat festett, ugy, hogy a kiállitására mintegy száznál több darab festménye van ismét együtt. A képeken kivül egész külön kis kiállitást rendez iparművészeti holmijaiból is, amelyeket ő maga tervezett, s amelyek mind orientális stilusban készültek.

Tornai Gyula

l. Pesti Hirlap

1909. jul. 9.

fordits

Uj. Jolák. 1897.
51 sz. 505 l.

Tornai Gyula: Santa mia

Tarnai

Festmányeinek szeptoaukcióia

Vasárnapi Ujság 1900 ápr. 11

számában, melyéttel a műszaknak

Tarani kiállítosán szerepelt.

(emlitve)

Pestmegyei Hirlap 1900 ápr. 22. Feld.

Tornai Gyula

1904. évi műcsarnoki
koll. kiáll.
Katalogusa.

Ez sajtó példány

A képes és minlapos
kiadás egy példánya
könyvtáramban.
Ezt a példányt sok egyéb
bel Lázár Bélától vettem
Mentiny

A közönség tájékoztatása céljából szükségesnek tartom megjegyezni, hogy összes meglévő képeimet és műtermem berendezését azért állítom ki és bocsátom árúba, mert a tavaszszal esetleg több évre terjedő földkörüli utazásra indulok.

TORNAI GYULA

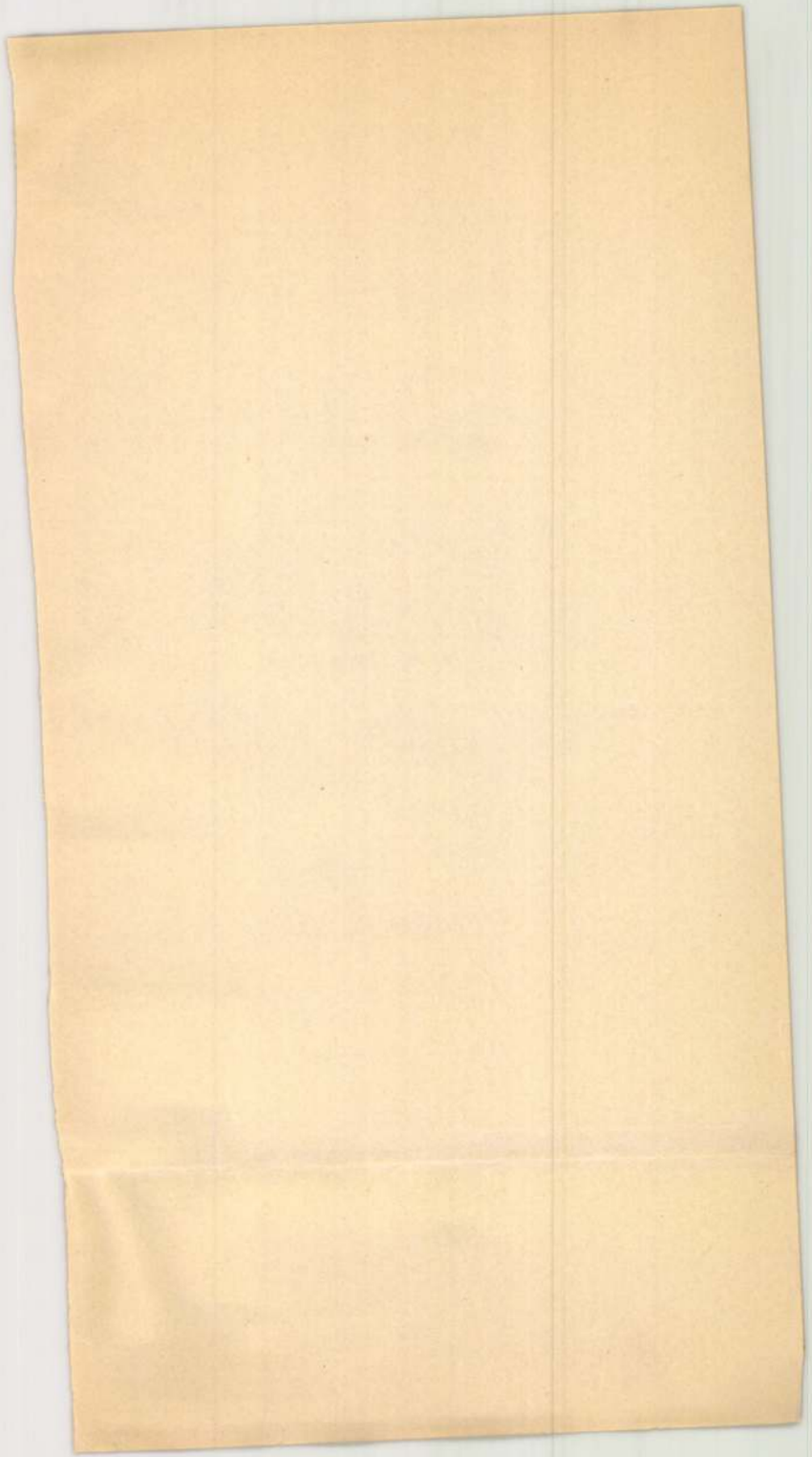

I. TEREM.

1 Arabs táska.
2 Arabs női öv.
3 Arabs bőrtáska selyemmel hímezve.
4 Arabs bőrtáska selyem hímzéssel.
5 Arabs fejdísz.
7 Arabs gitár.
8 Arabs hegedű.
9 Sultan-szőnyeg.
10 Arabs hegedű.
11 Spanyol töltényöv.
12 Arabs gitár.
13 Arabs bőrtáska hímzéssel.
14 Arabs gitár.
15 Arabs hárfa.
16 Arabs lőportartó fából, szögelve.
17 Arabs hasis-pipa.
18 Arabs szalmakosár
19 Arabs bőrtáska hímzéssel.
20 Arabs lőportartó szögelve.
21 Arabs női öv.
22 Fa lőportartó.
23 Arabs díszcsizma.
24 Arabs női mellény.

25 Szumak szőnyeg.
26 Arabs fegyvertartó.
27 Arabs tőr rézből.
28 Arabs zabla.
29 Arabs lőportartó rézből.
30 Arabs lőportartó ökörszarvból.
31 Pár női papucs.
32 Arabs virágtartó.
33 Arabs tőr orrszarvú fogantyúval.
34 Török handzsár elefántcsont fogantyúval.
35 Arabs lőportartó rézből.
36 Arabs lámpa.
37 Arabs lőportartó ökörszarvból.
38 Arabs lőportartó rézből.
39 Arabs lámpa.
40 Herendi korsó.
41 Arabs díszalabárd.
42 Arabs lőportartó bőrből.
43 Arabs pisztoly bőrtartóval.
44 Arabs bőrtáska.
45 Arabs lőportartó bőrből.
46 Arabs dohányzacskó.
47 Arabs vadásztáska.
48 Arabs lőportartó bőrből.
49 Arabs pisztoly.
50 Arabs táska szalmából.
51 Arabs bőrtáska gazdagon kivarrva.
52 Arabs lőportartó fából.
53 Stola.
54 Arabs tőr.
55 Szultán-szőnyeg.
56 Arabs tőr ezüstből.
57 Arabs tőr vert rézből.
58 Arabs lőportartó ökörszarvból.
59 Arabs rézcsatt.
60 Arabs tőr rézből.
61 Arabs lőportartó rézből.
62 Arabs rézcsatt.
63 Arabs tőr.

64 Arabs haitin (faldisz) selyemből.
65 Renaissance-szék gobelinszövet-huzattal.
66 Arabs függöny.
67 Kétajtós arabs szekrény. Diszes festéssel
68 Arabs haitim (faldisz) bársonyból.
69 Renaissance diszszék brokát betéttel.
70 Sárga imaszőnyeg.
71 Santa mia. Olajfestmény.
72 Imazsámoly, gazdagon faragva.
73, 74 Kovácsoltvas gyertyatartók.
75 Szentségtartó.
76 Velencei karosszék (barok).
77 Arabs himzés.
78 Eremit tanulmány. Olajfestmény.
79 Arabs takaró. Himzés.
80 Arabs himzés. Zongora-takaró.
81 Velencei diván. Barok.
82 Urinő renaissance kosztümben.
83 Antik spanyol kép. V. Károly bevonulása a klastromba.
84 Spanyol antik selyembrokát.
85 Velencei karosszék. Barok.
86 Himzés.
87 Másolat Tiepolo után. Olajfestmény.
88 Rabat-szőnyeg. Marokko.
89, 90, 91 Renaissance székek gazdagon aranyozva.
92 Antik égetett bársony. Faldisz
93 Vázlat „Hunyadi János utolsó perczei“ czimű képhez. Olajfestmény.
94 Antik selyem zongoratakaró.
95 Antik Rabat-szőnyeg. Marokko.
96 Arabs rézlámpa.
97 Herendi porcellán váza.
98 Napoleon korabeli empir óra
99 Gotikus diszszekrény.
100 Herendi porczellán virágváza.
101 Virágtartó. Herendi gyártmány.
102 Antik ékszerláda.
103 Arabs rézkorsó.

104 Porcellán virágtartó. Herendi gyártmány.
105 Templom-füstő.
106, 107, 108 Renaissance-székek, gazdagon aranyozva.
109 Arckép-tanulmány. Olajfestmény.
110 Arabs hímzés.
111 Arabs réztál.
112 Selyem gobelin-hímzés, díszes antik keretben.
113 Arabs mécs rézből.
114 Arabs réztálca.
115 Vázlat „Ádám álma“ c. képhez. Olajfestmény.
116, 117, 118 Karosszék piros szövet-áthuzattal.
119 Arabs réztál faállványon.
120 Angora-kecskebőr.
121 L. M. úrnő arcképe. Olajfestm. Magántulajdon.
122 Selyem brokát-takaró.
123 Arabs réz falilámpa.
124 Arabs tükör.
125 Arabs réz falilámpa.
126 Arabs réz falilámpa.
127 Arabs zsidó-mécs.
128 Rabat szőnyeg, Marokko.
129 Arabs réz állólámpa.
130 Velencei nippe.
131 Empir-óra.
132 Velencei nippe.
133 Áttört rézváza.
134 Renaissance antik könyvszekrény.
135 Arabs rézváza. Kézimunka.
136 Virágtartó.
137 Faragott lopótök.
138 Arabs tintatartó.
139 Virágváza.
140 Arabs rézváza. Kézimunka.
141 Arabs fafaragvány.
142 Arabs réz-virágtartó.
143 Arabs fali polc.
144 Arabs réztál.
145 Renaissance tükör.

146 Arabs könyvtartó gyöngyház-kirakással.
147 Arabs rózsafa-asztalka.
149 Arabs zsidó-mécs.
150 Tanulmány márványra festve, antik keretben.
151 Tetuáni régi pisztoly, gazdag ezüst-kiveréssel.
152 Arabs puskaportartó, gazdagon kiszögelve.
153 Renaissance karosszék, párnával.
154 Ádám álma. Fali dekoráció. Magántulajdon.
155 Japán antik fegyver, vertezüst-csővel.
156 Mazagáni fegyver, gyöngyház-kirakással.
157 Marokkói puska, elefántcsont-diszitéssel.
158 Szudáni fegyver, ezüst- és elefántcsontkirakással.
159 Veneziai tükör.
160 Puskatok szövetből.
161 Tetuáni régi diszpuska, ezüst- és gyöngyház-kirakással.
162 Szudáni beduin-puska, elefántcsont- és gyöngyház-kirakással.
163 Tetuáni vadászpuska, gyöngyház-kirakással.
164 Régi toledoi puska, vöröskő-berakással.
165 Indiai hímzés.
166 Bokhara-szőnyeg.
167 Hímzett párna.
168, 169, 170, 171 Hímzett arabs bőrpárnák.
172 Hímzett párna.
173 Hímzett párna.
174 Brokát párna antik hímzéssel.
175 Velencei hajószék.
176 Arabs lőportartó gazdagon kiszögelve.
177 Kirakott arabs asztal.
178 Török hímzés.
179 Karosszék párnával.
180 Rabat szőnyeg.
181 Modern óra.
182 Antik renaissance ékszertartó.
183 Réz-dohánytartó.
184 Antik szekrény.
185 Arabs füstölő rézből.
186 Herendi virágtartó.

187 Renaissance selyemhímzés.
188 Velencei virágtartó kovácsoltréz-lábbal.
189 Derbent szőnyeg.
190 Márokkói szőnyeg (erősen rongált).
191 Smyrna szőnyeg.
192 Antik bársony.
193 Szultán szőnyeg.
194 Rabatt szőnyeg (erősen használt).

II. TEREM.

(Képek.)

195 Részlet a Jáki templomból.
196 Pompei udvar-részlet.
197 Utcza Oranban.
198 Utczai alak.
199 Arabs zsidó menyasszony.
200 Arabs konyha.
201 Alhambra-részlet.
202 Incselkedés.
203 Seriff szolgája.
204 Szegény arabs lakásai.
205 Quadalquivir mentén.
206 Családl jelenet.
207 Nefuza.
208 Alhambra Interieur.
209 Elromlott gitár.
210 Granadai szőnyeggyár.
211 Tetuán látképe az Atlas-hegységgel.
212 Sevillai udvar-részlet.
213 Tájkép-részlet.
214 Érdekes hirek.
215 Tetuáni utca.
216 Arabs handlé.
217 Kávéházi bejárat Tetuánban.
218 Trombitás.

210 napoły niejsz barw

216

214 Zemy

219 Kapu Tetuánban.
220 Sevilla látképe.
221 Táj-részlet Tetuánból.

III. TEREM.

(Képek.)

222 Tetuáni piactér.
223 Feljárat az Alhambrához.
224 Tetuáni sírkert.
225 Arabs katona.
226 Tájképrészlet.
227 Tájkép.
228 Arabs konyharészlet.
229 Tanger látképe.
230 Menyasszonyi kelengyék őrzője.
231 Az Alhambra-domb a Sieranevada-hegységgel.
232 Tetuáni műtermem.
233 Őrségen.
234 Bejárat az Alhambra kertjébe.
235 Oszlop a zsámbéki templomból.
236 Kouplé-énekes.
237 Sallangos bolt Tetuánban.
238 Szudáni szépség.
239 Husvéti körmenet Granadában.
240 Tetuani utca.
241 Granadai udvar.
242 Sphynx.
243 Tigris-tanulmány.
244 Ülő arabs.
245 Barlang-tanulmány.
246 Udvar Dömösön.
247 Alak az „Európai zsákmány“ című képről.
248 Dömösi részlet.
249 Tanulmányfej.
250 Vázlat.
251 Boltok Tetuanban.
252 Arabs koldus.

253 Utca Tetuánban.
254 Utcai kapu Tetuánban.
255 Boltok Tangerban.
256 Bejárat egy mecsetbe.

IV. TEREM.

(Képek.)

257 Folyómentén.
258 Granadai udvar-részlet.
259 Patras vidéke.
260 Arabs borbély.
261 Kert-részlet.
262 Tangeri utca-részlet.
263 Szószék a Jáki templomban.
264 Incselkedés.
265 Részlet a Márk-templomból. (Venezia.)
266 Tetuáni bolt.
267 Kerti részlet.
268 Alhambrai kerti részlet.
269 Arabs ajtó.
270 Női fej.
271 Vizpartján.
272 Tetuáni kertem.
273 Tangeri kapu.
274 Esti ima.
275 Utca Tangerban.
276 Szent sír Tetuánban.
277 Utca Tetuánban.
278 Patak-részlet.
279 Esti hangulat.
280 Cap Spartel.
281 Lugas.
282 Granadai udvar-részlet.
283 Részlet Capri-szigetéről.
284 Pirátok.
285 Tanger látképe.
286 Nyugvóhelyek Tetuánban.
287 Tanulmányfej.

288 Virágzó falak.
289 Arabs menyasszony.
290 Vázlat a tetuáni könyvesbolthoz.
291 Tanulmány a Granadai körmenet című képhez.
292 Gitározó arabs.

V. TEREM.

(Képek.)

293 Seriff halála (vázlat).
294 Munkánál.
295 Sírkert részlet.
296 Arabs kávéház.
297 Tetuáni várromok.
298 Utcai jelenet (vázlat).
299 Háremőrök.
300 Granadai kertrészlet.
301 Falak virágokkal.
302 Arabs nő.
303 A kíváncsi szomszéd.
304 Utcai árús.
305 Tangeri kapu.
306 Tetuáni könyvesbolt.
307 Részlet a sevillai Alcazar belsejéből.
308 Bemutatás.
309 Arabs bűvész.
310 Krisztus felébreszti Jairus leányát (vázlat).
311 Pipázó arabs.
312 Ablak a sevillai Casa Pilatusban.
313 A megsértett kalmár.
314 Alkazar-ablak Sevillában.
315 Egy szegény legény.
316 Mecset-ablak Oránban.
317 Mórablak.
318 Női arckép. Magántulajdon.
319 Arcképtanulmány.
320 Férfiarckép. Magántulajd.
321 Arcképtanulmány.
322 Vázlat a Seriff halála című képhez.

VI. TEREM.

323 Arabs hímzés.
324 Papi manchetta.
325 Arabs hímzés. Faldisz.
326 Arabs hímzés.
327 Arabs hímzés. Tükördísz.
328 Arabs hímzés.
329 Arabs hímzés selyemre.
330 Arabs hímzés.
331 Arabs hímzés selyemre. Faldisz.
332 Arabs hímzés. Faldisz.
333 Arabs hímzés. Zongoratakaró.
334 Antik selyembrokát.
335 Antik selyembrokát.
336 Festett gobelin gazdagon hímezve, a művész tervei után. Magántulajd. Megrendelhető.

Tornai Gyula

festő

Bul. 1861 apr. 12. Görgő

erőd

Krück II. 645. l.

~~Szivenczyk~~ ~~nepraszi regiszterek~~

I. 88

1

Erkezett 1905 máj 18.

431/1905 sz. (Kassa. 1905 máj. 16. 141 sz. a.)

Mihalik József, a bártfai múz. számára szállítandó anyagra a keresk. min.-tól és a kassa-oderbergi vasúttól viteldíj mentesség kiesszközlését kéri. (1.) A kassa-oderbergi vasút igazg. 2) keresk. miniszternek. 3.) Mihalik nak. VII. 1.)

Tornai Gyula

MAGYAR MŰVÉSZET

1926. 550
1927. 111, 436
1928. ?
1931. 535

LEVELEZŐLAP

Feladó:

Viktória-nyomda.

II. MAGYAR FILATELISTA NAP
BUDAPEST 1925 DECEMBER 12–14
HARANGHY.

Tornai Gyula

MAGYAR MŰVÉSZET

(1928. 713.

Lyka Károly. Tornai Gyula.

nekrolog.

Tornai Gyula

MAGYAR MŰVÉSZET

1928. 713.

Néhai Tornai Gyula kiállítása Londonban 1907-ben.

Néhai Tornai Gyula kiállítása 1908-ban Bombay-ban.

M. O.

Tornai Gyula

Berliner Brief. (Tornai Gyula.) Irta Lothar Rudolf.
Pester Lloyd nov. 22.

1907.

(Művészet 1908. 71. l.)

Tornai

Lrod

Magyar Művészet

1900. 3 f. (Művészlap)

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a mühelyfőnök v
aláí

8. sorsz. Mühelyi minta. –

Tornai Gyula

úvod

M. halon. 1892. XVI.

15 l. (archiv)

tanu.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enge

.....

a mühelyfőn

8. sorsz. Mühelyi mi

Tornai Gyula

Vrád

Műcsarnok, 1900. 334

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnök
a

8. sorsz. Műhelyi minta

Tornai Gyula

Róna II. 398. l
403. l.

M.D.K.

Tornai Gyula

"Müterem" cimmel ir dr. Lázár Béla, s beszámolójában elmondja, hogy "a müvész egész müvészi egyénisége megnyilatkozik a müterme kiválasztásában, különösen a festőé, akinek mütermét egészen a maga festői módszeréhez kell alkalmaznia."
A lap fényképfelvételen bemutatja a müvészt mütermében, munka közben.

Magyar Salon, Bp. 19o1. aug. hó
462-477. lap

M.D.K.

Tornai Gyula

Arab képeit birálja Lázár Béla: "Téli tárlat" c. beszámolójában. Azt irja: "az kalligrafia, hiányzik belőle a festészet lényege: a látszat visszaadása."

Magyar Salon, Bp. 1900. január
811-832. lap

MDK

Tornai Gyula

/Md./: Tornai Gyula kiállitása. Uj Idők 1904. jan. 31. 450.l.

MDK

Tornai Gyula, festöm.

118.1.

l. D. Lauser Vilmos:

Ausztria-Magyarország müvészete. II.évf. Bécs.

Die Kunst in Oesterreich-Ungarn. II. Jahrg. Wien.

MDK

Tornai Gyula

A "Segitség" emlék-album. Vasárnapi Ujság 1887. 34.sz. 568.l.

MDK

Tornai Gyula festő

Műcsarnok 1899.29.sz. 454.o.

MDK

Tornai Gyula

Gyöngyösy Nándor: A mai magyar művészet.
Bpest.1916. 21.l.

MDK

Tornai Gyula

"Segitség". Vasárnapi Ujság 1887.21.sz. 353.l.

MDK

Tornay Gyula

Micsarnok 1899. 13. sz. 191.l.

MDK

Tornai Gyula

Képzőművészet 1927. 5. sz. 32.l.

Tornai Gyula

A régebbi Benczur tanitvány megjött Spanyolországból, -irja a Mücsarnokban rendezett kiállitásról szóló ismertetés. „Utjának szines gyümölcseit" most látni fogják a tárlaton. A festményekről közelebbi felvilágositást a kritika nem ad.

A HÉT, Bp. 189o. nov. 23.
I. évf. 47. sz. 335-336. lsp.

Tornai Gyula

Skuteczky Döme, Deák Ébner Lajos és Bihari Sándor művészeket, -a hetvenes évek nagyjainak felsorolása után- a népszerü elbeszélők közé sorolja a "Művészet" c. rovat, "Magyar festők gyüjteménye" c. beszámolója, melyben közli, hogy a Könyves Kálmán müintézet kiadójánál megjelent "negyvenöt nemes müvü réznyomatban az utóbbi harminc esztendő legnevesebb müvészeinek alkotása külön képekben, összefüzetlenül.

A HÉT, Bp. 1908. dec. 27. XIX. évf.
52. sz. 859. lap.

Tornai Gyula.

A török főpap halálát ábrázoló képet elemzi és birálja Lázár Béla: "A tavaszi tárlat" c. kritikájában: a ravatal előtt, a Korán verseit felolvasó öreg török a többi gyászoló alakkal együtt élettelen, nincs összhang a kivitelezésben, elképzelését nem tudta realizálni.

Otthon, Bp. 1900. évf. 6. füzet.
49-60. lap

Tornai Gyula

Festés közben mutatja be a lap a müvészt mütermében.
Repr.

Otthon, Bp. 19o1. aug. hó
25. lap

Tornai Gyula festő

40 éve halt meg

Népsava 1968 november 24
10. old.

Tornai Gyula

Arcképét a cimlapon bemutatja a lap.
Repr.
V.: „Tornai Gyula" cimmel ir a müvészről.
"Kelet, maga a festői ambició" A tompitatlan fény és a tüzelő szinek vonzzák a müvészt. Most mütermének berendezéseit és minden holmiját eladja, hogy utra keljen uj képeket festeni keletre.

A HÉT, Bp. 1904. jan. 24. 4. sz.
XV. évf. 60. lap.

MDK

Tornai Gyula

Vas. Ujs. 1888. 692.l. /A Mücsarnokból/

Tornai Gyula, Pécs

L.: Csontváry

Németh Lajos: Csontváry: Baalbek 354-358

Jelenkor, Pécs, 1981. 6/vi. XXIV | 4

TORNAI Gyula festő

Emlékezés műtermében

Gábor E
Művtört. Ért. 1990 1-2 27/28

Tornai Gyuláné

"Keleti képek" cimmel Tövis,-a Müvészet c. rovatban Tornai Gyula kiállitásáról számol be, melyet a Mücsarnokban rendeztek.
Tornai Gyuláné munkáit elismeréssel méltatja: "erős stilusérzék és egyénien választékos izlés jellemzik telivéren japános selyemmunkáit." Igen kiemeli ezeken a selyemmüveken végigszikrázó japán fametszetek fény és szinskáláját, valamint a japán rajznak a modern müvészetet "oly jótékonyan megtermékenyitő ideges, lázas, eleven mozgását."

A HÉT, Bp. 1909. okt. 17. XX. évf.
42. sz. 699. lap.

Tornai Gyula

A müvész munkáit a Mücsarnok kiállitásán mutatták be, s "Keleti képek" cimmel Tövis, a Müvészet c. rovatban ir róluk: müvein tisztán látni a kinai pagodák sajátságos fa-architekturáját, japán gésák köntöseinek cifra selymeit, a buddhák szentéjeinek ornamentikáját, s az indus bronzkapukba vésett finom arabeszkek hajszálvékony vonalait. Mozgalmas figurális képein is a mozgásnak, vagy a buja szinorgiáknak nemcsak impresszióját adja, hanem minden mozgást, minden szint külön-külön topografikusan tár a néző elé. "Ez a kiállitás..etnográfiai látványosságnak is nagyszabásu."

A HÉT, Bp. 1909. okt. 17. XX. évf.
42. sz. 693, 699. lap.

Tornai Gyula

"Jelmezkép" cimmel /R.Ö.-né arcképét, és a müvész arcképét is bemutatja a lap. Repr.-ók. Négy esztendőt töltött a müvész Kinában és Indiában. „Napkeleti császárok gyermekeinek, maharadzsáknak és náboboknak valósággal udvari festőjévé avanzsált." A négy év müvészi eredménye szerepel a tárlaton. A kritika a festmények mellett faliszőnyegeit, butorterveit igen nagyra értékeli. Az exotikumnak megvesztegető ujdonsága mellett erő, monumentalitás és nagy kritikai érzék jellemzi őket.

A HÉT, Bp. 1909. okt. 17. XX. évf.
42. sz. 693, és 699. lap.

MDK

Tornai Gyula

Budapesti Hirlap, 1934. nov. 4. 2o l.

MDK

Tornai Gyula

A M.KE egyetemes ülése. Műcsarnok 19o1. 293 l.

MDK

Tornai Gyula

A mücsarnok tavaszi kiállitása. Vas. Ujs. 1895. 16. sz. 259.l.

Tornay Cupola
festő"

Fővárosi Lapok 1900. dec. 23., 14. old.
(Vajda Ernő: Téli túrák.)

Kalmár

Tornai Cyula
festő

Törvényi Lapok 1896. szept. 22., 8. old.
(Ujdonságok. Hymen.)

Kalmi

Tornai Gyula
festő

Tavaszi Lapok 1945. ápr. 15., 1945. okt.
(Szana Tamás: Tavaszi kiállítás.)

Kalmár

Tornay Gyula
festő

Fővárosi Lapok 1896. jul. 17., 7. old.
(Művészeti. Képvásárlások.)

Kalmár

Tornai Gyula

vőd

Magyar Géniusz
1901. 254. l.
(T. Gy. karikatúrája
Mark Sajóstól.)

571.

Pálffy János hagyom.
Budapest 14.
Kis szalon.

IV:165

[illegible] életében [illegible] hátra intigető fiatal [illegible] [illegible] hamarkodó öreg munkás áll,

[illegible]ében, a hol jobbról bekeritett [illegible] [illegible] [illegible] ábrázolva. Élő- pipára gyujtó férfi, [illegible] [illegible] le- [illegible]et szalmával megrakott ökrös fogat, [illegible] zárják be mögöttük kalap[illegible] [illegible]szonyok favillát, gereblyét és buza- [illegible]ényt, a férfiak pedig kaszát visz- [illegible]lt [illegible]ek szintén [illegible] arató esz- [illegible] [illegible] Tickert [illegible] [illegible] [illegible]

Tornai Gyula †

irod
2

Ujság. 1928.
sept. 25.

Tornai Gyula

Koll. kiáll. Nemzeti Szalon.

cród

Az Ujság

1917. márc. 10.

(e. a.: T. Gy. gyüjtemények kiállitása.)

Tornai Gyula

Sződ

Magyar Géniusz.
1901. 245. l.
(Vallomások.)

. kép. *Johannes de Burgundia: Női arckép.*

Tornai Gyula

ivód

Lázár 1899

36. l.

Tornai Gyula

inéd

Divald 1927

176.1 –

Vörösmarty Mihály VII. 270.

Tornai Gyula

Lásd
z Szejm. Mur.
Új szerem. 1920-21.

17. 7.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

MEK

Tornai Gyula

Zala György: Müvészek lakomája. Mücsarnok. 1898. nov. 2o. 16. sz. 145 l.

Tornai Gyula

Koll. kiáll. a
Nincsarnokban
1904.

Japan und Indien
einen koll. kiáll
Berlinben 1907. nov

mind a Éét
Katalogus
Könyvtáramban
a Gutenberg-
sokban

MDK

Tornai Gyula

A gr. Károlyi Mihály fölé plakettpályázat eredménye.

Mdes. 1899. 21.sz. 326 l.

MDK

Tornay Gyula festőművész arcmása

V.Pataky Ferecz ceruzarajza

N.Szal. tavaszi kiáll. 1929. jun. lo 1.

Tornai Gyula festőművész
Hunyadi János végpercei. Olajfestmény
A Szegedi városi muzeum festményeinek és szobrainak
jegyzéke

polgármesterétől.

n megkerestem szíveskedjék az ország-
ni Szt.Jákab kápolna tatarozási
e átvállalni. Ezen költségek a bemu-
tesznek ki. Ujból van szerencsém
öltségeket megtériteni.
r 2.-án.

IR. VÁROS TANÁCSA

polgármester. h.

Tornai Gyula festőművész
Magyar művészet a párizsi kiállitáson/Európai zsákmány/
Műcsarnok, Bpest, 1900 junius 17. 315 l.

PORCELLÁNFIGURÁK,

45 darab,
Berlin, Frankenthal, Bécs, Höchst, XVIII—század.
A San Marco-gyüjteményből.
Gerevich PA, 262. l.

KÉSZLET,

30 drb. edény és tányér porcellánból, Törökország számára készült 1780 körül.

TORNAI Gyula festő

Önarckép 1896

Váci panthen. Vác, 1992 49 p. + ill
7 p.

Tornai Gyula

1884. Budapest

1. Szt Rokus. Vizlat
2. " " "

Képes tárgymutató az o. m. képzőművészeti társulat 1884. itt évi őszi kiállitásáh oz. Bpest, 1884.

Tornay Gyula

1885. Budapest. festeszeti mesterkoln

1. Páris itélete. Olajf. ~~135.~~ 321. 1800 ft
2. Kőiarckép

Budapesti orsz. ált. kiállitás A képzőművészeti csoport képes tárgymutatója. Bpest. 1885.

Tornai Gyula festő M. D. K.

r. 1861

Lentinszey Kálmán felkőszönti a 48-es honvédeket jel. vánon 120.181 a Liepher 8 rajz

Lugedy Lukács és neje hagyatéka 13 p.

1923, 53

MDK

Tornai Gyula (szül.1861)

"Szent-Imrey Kálman felköszönti a 48-as honvédeket" Jelz.lent jobbra : Tornai Gyula.
A képhez 8 db. rajztanulmany. Vaszon 120x181

Ernst Muzeum aukciói. XXII. 53.l.

MDK

Tornai Gyula

Tam-Tam, olaj

Felvinczi Takács Z: Benczur és iskolája, OMKT.
B.Gy. és tanitványai kiáll. Képes katal. 1921.
66 l.

MDK

Tornai Gyula /szül. Abauj-Torna m. 1861. IV.12./

festő

Okuma képmása

Seriff

Arab komorna

Tetuani könyvesbolt

Magyar Müvészet 1928. 713. l.

MDK

Tornai Gyula /szül. Abauj-Torna m. 1861. IV.12./
festő

Hamis játékos

Drága foglyok

Börtönőr

Magyar Müvészet 1928. 713. l.

MDK

Tornai Gyula /szül. Abauj-Torna m. 1861. IV.12./
festő

Hunyadi János utolsó órája

Paris itélete

A jósnő

Magyar Müvészet 1928. 713. l.

MDK

Tornai Gyula /szül. Abauj-Torna m. 1861. IV.12./
festő

Jó falat

Kaméliás hölgy

Heródes ajándéka

Magyar Müvészet 1928. 713. l.

MDK

Tornai Gyula,

Raguza, olaj

A Gyüjtő. 43. suk. 1921. márc. 1o l.

Tornai Gyula

1899. dec. Hunyadi János utolsó órái c. képét állította ki Miskolcon

Halm Leszik
265. l.

1—

161. Bissolo, Francesco (velencei festő, működött 1492 – 1554 között): Sz. Katalin eljegyzése, Sz. Ágoston és Sz. Jeromos. Fa, tempera és olaj, 53×82 cm.

Cerevich: PA, 238 l.
Bissolo: Sienai Sz. Katalin eljegyzése.

—

Berti Toesca 957 l. (repr. 955 l.)
Mint Palma Vecchio szerepel: közepes követője Bonifazionak

—

Maszlaghy II. 68 szám.
Palma Vecchio – Bertinelli gyűjtemény

Tornai Gyula

A kiállitáson "Férfi arckép"-pel szerepel a müvész.
"Egy tárlatlátogató" aláirással közöl kritikát a lap a "Téli tárlat"-ról.

A HÉT, Bp. 1899. dec. 31. X. évf.
53. sz. 9o4-9o5. lap.

Tornai Gyula MDK

Női arckép, Szépm. Muz. tul.

Műcsarnok 1934. dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

Tornai Gyula festőművész

Női arckép

Jubileumi kiállitás tárgymutatója. Műcsarnok 1934.

MDK

Tornay Gyula

A bazárban, olaj

Szt.György Céh XVII. aük. 1914. márc.

67 l.

MDK

Tornay Gyula, festöm.

A fekete troubadur. Olf.

A Szentgyörgy- Czéh XI. aukciója.
1912. Kat. 289.l.

MDK

Tornai Gyula /szül 1861/

Keleti nő

A bennszülött müértők

Ernst Muz. aukciói XV. 1921. 53.l.

MDK

Tornai Gyula /szül 1861/

Római élet, festm.

Házemi jelenet

Ernst Muz. aukciói XV. 1921. 53.l.

Tornai Gyula

szül. 1861.

602. A háremben, vászon
78 x 100 cm, jelezve.

Ernst Múzeum aukciói
38 sz. Bpest, 1928.

Áron

tanár, eg orvostudor

Tornai Gyula.

A Pórtatakarékpénztár aukcióján festménye szerepel.

Esti Kurir, 1928. Jún. 7.

Ernst Museum auctioi XLV. (1930)
Gróf Zichy Béla hagyatékából

Tornai Gyula (Julius), szül. (geb.) 1861.

459. BESZÉLGETŐ ARABOK (Arabergesellschaft). Jelezve (bez.): Tornai Gy., Tanger, 1891.
Vászon (Leinwand). 139×188 cm.

Tornai Gyula (Julius), (1861—1928).

460. VIRÁGZÓ ALMAFA (Blühender Apfelbaum). Jelezve (bez.): Tarnai Gy.
Fa (Holz). 35×24 cm.

Tornyai János, szül. (geb.) 1869.

461. SIK TÁJ (Flachlandschaft). Jelezve (bez.): Tornyai.
Karton. 42×52 cm.

Toscanai mester, XIII. sz. (Toscanisch, XIII. Jh.).

462. MÁRIA A KERESZT ALATT (Maria unter dem Kreuz). Bizánci modorban (in bysantinischer Manier). Egy Krucifix részlete (Bruchstück eines Kruzifixes). A Kilényi-gyüjteményből (aus der Slmg. Kilényi).
Fa (Holz). 23×10 cm.

Trevisani, Francesco (?), (1656—1746).

463. MADONNA.
Vászon (Leinwand). 132×115 cm.

Troger, Paul (1698—1777).

464. SZENT BENEDEK TANITVÁNYUL FOGADJA MAURUST ÉS PLACIDUST (der hl. Benedict nimmt Maurus und Placidus als Schüler auf). Lent névjelzés idegen kéztől. (Unten Namensbezeichnung von fremder Hand).
Lavirozott tollrajz (Lavirte Federzeichnung). 30×17 cm.

Troger, Paul, (1698—1777) **iránya (Richtung des).**

465. LOYOLAI SZENT IGNÁC (der hl. Ignazius von Loyola).
Vászon (Leinwand). 140×98 cm.

Troyon, Constantin (?) (1810—1865).

466. MAJORSÁG (Meierei). Jelezve (bez.): C. Troyon.
Fa (Holz). 28×36 cm.

Turmayer Sándor (Alexander), XX. sz. (Jh.).

467. AZ ALAGUT TÉLEN (das Tunnel von Buda im Winter). Jelezve (bez.): Turmayer.
Vászon (Leinwand). 40×49 cm.

Ujváry Ignác (Ignaz), szül. (geb.) 1860.

468. UTON A TEMPLOMBA (Auf dem Wege zur Kirche). Jelezve (bez.): Ujváry I. 1904.
Vászon (Leinwand). 54×70 cm.

Vágó Pál (Paul)

469. A DOBOS. Tanulmány „Budavár bevételé"-hez. (Der Trommler. Studie zur Einnahme Budas.)
Karton, 69×45 cm.

Valentiny János (Johann) (1842—1902).

470. A SÁTORBAN (im Zelt). Jelezve (bez.): V. J.
Vászon (Leinwand). 24×20 cm.

Varin, Pierre Amadée (1818—1883) és (und) **Eugéne Napoleon,** szül. (geb.) 1861, **Girardet, Paul** (1821—1893).

471. HÁROM RÉZMETSZET (Drei Kupferstiche).
67×89 cm.

Vasari, Giorgio (1511—1574) **iránya (Richtung des).**

472. A TÜRELEM ALLEGÓRIÁJA (Allegorie der Geduld).
Fa (Holz). 75×58 cm.

Vaszary János (Johann), szül. (geb.) 1867.

473. FÜRDŐZŐK (Badende). Jelezve (bez.): Vaszary J.
Fa (Holz). 31×45 cm.

Vaszary János (Johann), szül. (geb.) 1867.

474. SZÉNAKAZLAK. (Heuschober). Jelezve (bez.): Vaszary J., 1906.
Fa (Holz). 27×38 cm.

Vaszary János (Johann), szül. (geb.) 1867.

475. A KIKÖTŐBEN (Im Hafen). Jelezve (bez.): Vaszary J.
Fa (Holz). 20×29 cm.

Vaszary János (Johann), szül. (geb.) 1867.

476. VIRÁGCSENDÉLET (Blumenstilleben). Jelezve (bez.): Vaszary, 904.
Vászon (Leinwand). 46×59 cm.

Vaszary János (Johann), szül. (geb.) 1867.

477. ESTÉLYI RUHÁS HÖLGY (Dame in Abendkleidung). Jelezve (bez.): Vaszary J., 1905.
Vászon (Leinwand). 75×90 cm.

Vaszary János (Johann), szül. (geb.) 1867.

478. AKT VIRÁGOS KALAPPAL (Akt mit Blumenhut). Jelezve (bez.): Vaszary János, 1917.
Vászon (Leinwand). 70×50 cm.

Vecchia, Pietro della, (1605—1678).

479. ARCHIMEDES HALÁLA (Tod des Archimedes).
Vászon (Leinwand). 117×160 cm.

Velencei festő, XVI. sz. vége (Venezianisch, Ende XVI. Jh.).

480. A PÁSZTOROK IMÁDÁSA (Anbetung der Hirten).
Fa (Holz). 35×21 cm.

Velencei festő, 1600 k. (Venezianisch, um 1600).

481. ANGYALI ÜDVÖZLET (Mariä Verkündigung).
Vászon (Leinwand). 86×139 cm.

Velencei festő, 1600 k. (Venezianisch, um 1600).

482. JUDÁS (Egy urvacsora töredéke). Judas (Fragment eines Abendmahls).
Vászon (Leinwand). 54×44 cm.

Velencei festő, 1600 k. (Venezianisch, um 1600).

483. BŰNBÁNÓ MAGDOLNA (Büssende Magdalena).
Vászon (Leinwand). 96×145 cm.

Velencei festő, XVII. sz. eleje (Venezianischer Maler, Anf. XVII. Jh.).

484. VÉNUSZ VULKÁN MŰHELYÉBEN (Venus in der Schmiede des Vulkan).
Rézlemez (Auf Kupfer). 52×71 cm.

Velencei festő, XIX. sz. közepe (Venezianisch, Mitte XIX. Jh.).

485. „FONDAMENTA DELLE ZATTERE".
Vászon (Leinwand). 32×56 cm.

Venetoi (v. dalmát) **festő,** XVII. sz. (Venetischer od. dalmatischer Maler, XVII. Jh.).

486. A HÁROM KIRÁLYOK IMÁDÁSA (Anbetung der hl. drei Könige).
Vászon (Leinwand). 26×20 cm.

Venne, Van de, XIX. sz. (Jh.).

487. SZOLNOKI CIGÁNYOK (Zigeuner in Szolnok).
Vászon (Leinwand). 71×95 cm.

Veronai iskola (?), XVI. sz. II. fele (Veronesisch, II. Hälfte XVI. Jh.).

488. A MADONNA MEGJELENIK ÖT SZENT NŐNEK (Die Madonna erscheint fünf heiligen Frauen).
Vászon (Leinwand). 142×98·5 cm.

Veronese, Paolo (1528—1588) **után régi másolat (Alte Kopie).**

489. JUPITER LEGYŐZI A BŰNÖKET (Jupiter besiegt die Laster). Eredetije, amely a Dogepalotából származik, a Louvreban van (Das Original, vom Dogenpalast, ist heute in Louvre).
Vászon (Leinwand), 154·5×98 cm.

Verpoeken, XIX. sz. (Jh.).

490. A HALÁSZ (Der Fischer). Jelezve (bez.): Verpoeken.
Ecsetrajz (Pinselzeichnung). 25×30 cm.

Verschuur, Wouter (Walter) (1812—1874).

491. RÓKAVADÁSZAT (Fuchsjagd). Jelezve (bez.): Wouterus Verschuur.
Vászon (Leinwand). 49×39 cm.

Vertangen, Daniel (1598—1681).

492. FAUN ÉS KECSKEBAK VIADALA (Kampf des Fauns mit dem Ziegenbock).
Fa (Holz). 21×16 cm.

Vinckboons Dávid (1578—1629).

493. MULATSÁG A PARKBAN (Belustigung im Park).
Vászon (Leinwand). 91×120 cm. Illusztr. IV. tábl.

Viski Károly, XX. sz. (Jh.).

494. LÓVÁSÁR (Pferdemarkt).
Fa (Holz). 101×180 cm.

Viski Károly (Karl), XX. sz. (Jh.).

495. MAGYAR TÁNC (Ungarischer Tanz). Jelezve (bez.): Viski.
Karton. 76×101 cm.

Vries, Roelof de (1631—1681).

496. A VÁRROM (Ruine einer Festung). A Kilényi-gyüjteményből (Aus der Smlg. Kilényi). Fa (Holz). 82×61 cm.

Wagenschön, Franz Xaver (1726—1796).

497. KRISZTUS SIRATÁSA (Beweinung Christi). Jelezve összevont monogrammal (bez. mit zusammengezogenem Monogramm): F. X. W. fec.
Vászon (Leinwand). 111×85 cm. Illusztr. IV. tábl.

Wagner A., XIX. sz. (Jh.).

498. CSIKÓS (Ungarischer Pferdehirt). Jelezve (bez.): Wagner A. 1861.
Vászon (Leinwand). 37×29 cm.

Wagner, Julius, szül. (geb.) 1818.

499. LEÁNY VIRÁGKOSÁRRAL (Mädchen mit Blumenkorb). Jelezve (bez.): J.-les Wagner, 1870.
Vászon (Leinwand). 85×64 cm.

Wagner Sándor (1838—1919.)

500. FIRENZEI RÉGISÉGKERESKEDÉS (Antiquar in Florenz). Jelezve (bez.): A. v. Wagner. Kiállitva a müncheni Glaspalastban, 1912. (Ausgestellt im Glaspalast, München, 1912).
Vászon (Leinwand). 70·5×45 cm. Illusztr. XVII. tábl.

Ward, William (1766—1826).

501. LÁTOGATÁS A DAJKÁNÁL (Besuch bei der Amme), LÁTOGATÁS AZ ISKOLÁBAN (Besuch in der Schule).. Két szinezett rézmetszet Morland után (Zwei Farbenstiche nach Morland).
48×59 cm.

Weber Henrik (Heinrich) (1818—1866).

502. MAGYAR TÖRTÉNETI JELENET (Szene aus der ungarischen Geschichte). A hátoldalon (Auf der Rückseite): Weber, 1862.
Vászon (Leinwand). 35×43 cm.

Wertinger, Hans (1494—1521) **iránya (Richtung des).**

503. KETTŐS ARCKÉP (Doppelbildnis).
Fa (Holz). 37×31 cm.

Wigand, Balthazar (1771—1846).

504. HADGYAKORLAT BÉCS MELLETT („Militär-Revue am Glacis in Wien"). Jelezve lent jobbra (bez. rechts unten): Wigand.
Vizfestmény Aquarell). 13×18.5 cm.

Wigand, Balthasar (1771—1846).

505. LOVAS HADGYAKORLAT („K. K. Cavallerie vom jeden Regiment ein Offizier"). Jelezve Wigand.
Vizfestmény Aquarell). 13×21 cm.

Wostry Carlo, szül. (geb.) 1865.

506. A VIRÁGÁRUS LEÁNY (Die Blumenhändlerin). Jelezve (bez.): Wostry.
Vászon (Leinwand). 146×102 cm.

Wouwermans Pieter (1623—1682).

507. KÉSZÜLŐDÉS A KILOVAGLÁSRA (Vorbereitung zum Ausritt). Jelezve monogrammal (bez. mit Monogramm). Binder és Abels bizonylataival (mit Gutachten von).
Fa (Holz). 37×49 cm. Illusztr. V. tábl.

Wynants, Jan (1620—1682).

508. FELHŐS TÁJ Wolkige Landschaft). Jelezve (bez.): J. Wynants.
Vászon (Leinwand). 39×30 cm.

Zádor István (Stefan), szül. (geb.) 1882.

509. INTERIEUR. Jelezve (bez.): Zádor István.
Vászon (Leinwand). 40×50 cm.

Zádor István, szül. (geb.) 1882.

510. A RÁTH GYÖRGY MUZEUMBAN (Im G. Ráth-Museum). Jelezve (bez.): Zádor István.
Vászon (Leinwand). 50×40 cm.

Zais, Giuseppe (1750—1784) **iránya (Richtung des).**

511. TÁJKÉP FÜRDŐZŐKKEL (Landschaft mit Badenden).
Vászon (Leinwand). 76×50 cm.

Zatzka, H., XIX. sz. (Jh.).

512. A TÜZNÉL (Am Feuer). Jelezve (bez.): H. Zatzka.
Vászon (Leinwand). 69×47 cm.

Zemplényi Tivadar (1864—1917).

513. A TÜZ KÖRÜL (Am Feuer). Jelezve (bez.): Zemplényi Tivadar.
Vászon (Leinwand). 49×63 cm.

Zichy Mihály (Michael), (1827—1906).

514. A TRUBADUR (Der Troubadour). Jelezve (bez.): M. Zichy, 1846.
Vászon (Leinwand). 55×45 cm. Illusztr. IX. tábl.

Zichy Mihály (Michael), (1827—1906).

515. TANULMÁNYFEJ EGY ÖREG ASSZONY ALAKJÁHOZ (Studienkopf zur Figur einer alten Frau). Jelezve (bez.): Zichy, 1860.
Vászon (Leinwand). 39×32 cm. Illusztr. XVI. tábl.

Zichy Mihály (Michael), (1827—1906).

516. SZERELMESEK (Liebespaar). A Realver—Dumas-gyüjteményből (Aus d. Smlg.).
Ceruzarajz (Bleistiftzeichnung). 8·5×10·5 cm., ovális.

Zichy Mihály (Michael), (1827—1906).

517. HUSS JÁNOS (Johann Huss).
Vizfestmény (Aquarell). 47×84 cm.

Zichy Mihály (Michael), (1827—1906).

518. BACCHÁNSNŐ (Bacchantin). Jelezve lent jobbra (bez. unten rechts): Zichy.
Szines kréta (Farbige Kreide). 23×40 cm.

Zichy Mihály (Michael), (1827—1906).

519. A MŰTEREMBEN (Im Atelier).
Akvarel 12·5×16 cm.

Zick, Januarius (?), (1732—1797).

520. A HÁROM KIRÁLYOK IMÁDÁSA (Anbetung der hl. drei Könige).
Vászon (Leinwand). 35×24 cm.

Zombory Lajos (Ludwig), szül. (geb.) 1883.

521. LOVASTORNA (Reiterturnier). Jelezve (bez.): Zombory L.
Vászon (Leinwand). 60×80 cm.

Zuccari, Federigo, (1543—1609).

522. KRISZTUS SIRBATÉTELE (Grablegung Christi).
Vászon (Leinwand). 141×127 cm.

Zum Sande, Joseph, (1806—1847).

523. FIATAL LEÁNY ARCKÉPE (Bildnis eines jungen Mädchen). Jelezve (bez.): Zum Sande 846.
Vizfesték (Aquarell). 21×18 cm.

Theer Albert (1815 ?—1902).

665. LEÁNYKA KÉPMÁSA. Jelzés lent balra: A. Theer.
Miniatür. Átmérője 6.

Theer Robert (1808—1863).

666. FÉRFIKÉPMÁS. Jelzés lent jobbra: R. Theer 1853.
Vizfestmény. 22×17.

Theer Robert (1808—1863).

667. FÉRFIKÉPMÁS. Jelzés lent jobbra: Robert Theer Wien 1858.
Miniatür. 14×11.

Theer Robert (1808—1863).

668. FÉRFIKÉPMÁS.
Miniatür. 12×9,5.

Thiele Johann Alexius ? (1685—1752).

669. TÁJ FOLYÓVAL. (Holdvilágos éj.) (A 670. sz. kép párdarabja).
Fa. 18,5×23,5.

Thiele Johann Alexius ? (1685—1752).

670. TÁJ FOLYÓVAL ÉS SZIKLÁKKAL. (A 669. sz. kép párdarabja.)
Fa. 18,5×23,5.

Thoma Hans (szül. 1839).

671. TÁJ SZIVÁRVÁNNYAL. Lent jobbra a művész monogrammja: H. T.
Vászon. 100×142.

Thoren Otto von (1828—1889).

672. PARASZTHÁZ. Jelzés lent jobbra: O. de Thoren 70.
Vászon. 34×26.

Tilborg Gillis von (1625—1678 ?).

673. AZ ORVOSI RENDELŐBEN. Jelzés lent balra. (E kitünő kép az ismert Lanfranconi Grazioso-féle gyüjteményből (Pozsony) származik, mely 1895-ben J. M. Heberle-nél Kölnben árvereztetett el. Később gróf Károlyi Imre tulajdonában.)
Vászon. 145×121. Illusztr. IX. táblán.

Tintoretto követője (17. század).

674. BOREAS ÉS ERYCHTEA.
Vászon. 182×142.

Tito Ettore (szül. 1859).

675. VITORLÁS A TENGEREN.
Vászon 37×46.

Tolnay Ákos (szül. 1861).

676. NŐI TANULMÁNY.
Vászon. 62×49.

Toorenvliet Jacob (1635 ? 1719).

677. KISÉRTÉS.
Vászon. 32,5×25,5. Illusztr. XIV. táblán.

Tornai Gyula (szül. 1861).

678. RÓMAI ÉLET. Jelzés lent jobbra: Tornai Gy. Budapest 884.
Vászon. 86×163.

Tornai Gyula (szül. 1861).

679. HAREMI JELENET. Jelzés lent a középen: Tornai Gy.
Lemezpapir. 52×67.

Tornai Gyula (szül. 1861).

680. KELETI NŐ. Jelzés fent jobbra: Tornai Gy.
Lemezpapir. 40×30.

Tornai Gyula (szül. 1861).

681. A BENNSZÜLÖTT MŰÉRTŐK. Jelzés lent jobbra: Tornai Gyula Tanger 1872.
Fa. 46×71. Illusztr. XXXII. táblán.

Tölgyessy Artur (1853—1920).

682. NAPLEMENTE. Jelzés lent jobbra: Tölgyessy A.
Vászon. 100×145.

Tölgyessy Artur (1853—1920).

683. VÁSÁR. Jelzés lent jobbra: Tölgyessy A.
Fa. 12,5×22.

Trösch Ferdinánd (19. század).

684. FÉRFI TANULMÁNY. Jelzés fent jobbra: Ferd. Trösch 1861.
Vászon. 79×63.

Tull Ödön (1870—1911).

685. KASZÁLÓ PARASZT. Jelzés lent jobbra: Tull. (Kiállitva a Műcsarnok tavaszi tárlatán, 1901.)
Vászon. 67×50.

Udvary Géza (szül. 1872).

686. LOKVICAI CISZTERNA. Jelzés lent balra: Udvary G. Lokvica 1915. D. F. (Ő Felsége I. Ferenc József budavári magángyűjteményéből.)
Vászon. 59×87.

Udvary Géza (szül. 1872).

687. TANULMÁNYFEJ. Jelzés lent balra: Udvary G.
Lemezpapir. Átmérője 45.

Vaccaro Andrea (1598—1670).

688. A JÓSNŐ.
Vászon. 104×125.

Vadász Miklós (20. század).

689. A MULATÓ PÁRIS. Fent jobbra: A mon ami b. v. D. affectueusement Vadász.
Vizfestmény. 32×49.

Vadász Miklós (20. század).

690. ESTI HANGULAT A KERTI KORCSMÁBAN. Jelzés lent jobbra: Vadász.
Vizfestmény. 28×26.

Ernst Múzeum aukció
XV. (1921)

Tornay Gyula, sz. 1861
Hindu körmenet, olaj

N.Szal. III. aukc. 1924. 13 l.

MDK

Tornai Gyula

M.Nemz. Reneszánsz Társ. 2. aukc. 1921.

MDK

Törnai Gyula

Női arckép, 1889. Of.Repr.

Elek A.: A Szépművészeti Muzeum uj szerzeményei. Magyar Müvészet 1926. 55o.l.

Tornai Gyula
Ernst Mircum anhciói

XIII–XIV (1920), 530 ff.

Tornai Gyula, festő

Művészet, III., 1904. 126.

Kiállitások.

Tornay Gyula festőművész.

8 Órai Ujság.

1928. XI. 25., 7.

Tornai Gyula festö.

Mübarát.1923.III.24.1.

Tornai Gyula festő

Pesti Hirlap. 1923. ápr. 15. 7

K. K. l. a Bencsur Társaság mindenállítása

Kiállítások

Nemzeti Szalon. Tornai Gyula kiállítása 1917.

Budapesti Szemle CLXX. 1917. 297-304. o. D.: Tárlat

Kiállitások
Tornai Gyula festményeinek kiállitása,
Bpest., Mücsarnok, 19o4.jan.23.

Művészet, III., 19o4. 127.
Kiállitások.

Kiállítások

Tornai Gyula külön kiállitása, Budapest, Mücsarnok, 19o4.jan.2ᵒ.febr. 10.

Müvészet, II., 19o3. 436.
Kiállitások naptára

Kiállitások

Tormai Gyula külön kiállitása a Mücsarnokban, zárul 19o4. febr.14.

Müvészet, III., 19o4. 72.

Kiállitások naptára.

Önálló táblakép

Tornay Gyula "Tangeri zálogház - ban" kép

Pesti Napló, 42 éf. 1891 I. 21

Tornai Gyula festő

Művészet, 1940

V. évf. 35. sz. 83. o.

Kende Béla: Egy polgári képgyűjtemény

Festészet, táblakép
Hunyadi János utolsó percei, Tornai Gyula

Müvészet, II., 1903. 353.

Müvásár.

349. **Velencei festő,** XVI. század:

A HÁROM KIRÁLYOK IMÁDÁSA. Olajfestmény, fa. 65×80 cm. — Venezianischer Maler, XVI. Jahrhundert. — ANBETUNG DER DREI KÖNIGE. Öl auf Holz.

350. **Veress Zoltán** (szül. 1868):

HOMOKOS DOMBOLDAL. Olajfestmény, vászon. 40×60 cm. Jelezve alul balra: Veress Zoltán 1902. — SANDBÄNKE. Öl auf Leinwand. Bezeichnet links unten: Veress Zoltán 1902.

351. **Vernet után:**

XVI. LAJOS ALAMIZSNÁT OSZTOGAT. Gouache. 16×24·5 cm. Vernet festménye után. Aranyozott díszes bronzkeretben. — LUDWIG XVI. VERTEILT ALMOSEN. Gouache. Nach dem Gemälde von Vernet. In reichem, vergoldeten Bronzerahmen.

352. **Vroom, Cornelis** (1620 (?)—1691):

HÁBORGÓ TENGER. Olajfestmény, vászon. 63×89 cm. Jelezve az előtérben levő hajó középső zászlóján: Clis Vroom. — BEWEGTER MEER. Öl auf Leinwand. Bezeichnet an der mittleren Flagge des im Vordergrund befindlichen Schiffes: Clis Vroom.

353. **Ward, William James** (1800 kör.—1840):

BAROMFI-VÁSÁR. Szines mezzotinto-metszet, Ward saját festménye után. 40×53 cm. — GEFLÜGELMARKT. Farbiger Mezzotinto-Stich nach dem eigenen Gemälde Ward's. *(Illusztrálva VII. táblán.)*

354. **Ward, William James** (1800 kör.—1840):

LÁTOGATÁS A DAJKASÁGBA ADOTT GYERMEKNÉL. Szines mezzotinto metszet G. Morland festménye után. 46×56 cm. — BESUCH BEI DER AMME. Farbiger Mezzotinto-Stich nach G. Morland. *(Illusztrálva VII. táblán.)*

355. **Weixlbaum, Michael** (1780 kör.—1842):

FÉRFI ARCKÉP. Elefántcsontminiatür. 8×8·5 cm. Jelezve alul jobbra: Weixlbaum. — MÄNNLICHES BILDNIS. Miniatur auf Elfenbein. Bezeichnet rechts: Weixlbaum. *(Illusztrálva XI. táblán.)*

356. **Worms, Carl:**

VERSENYLÓ. Olajfestmény, vászon. 30×39 cm. Jelezve alul jobbra: Carl Worms 1891. — RENNPFERD. Öl auf Leinwand. Bezeichnet rechts unten: Carl Worms 1891.

357. **Zászlórészlet:**

AZ 1848—49-IKI SZABADSÁGHARC 27. HONVÉDZÁSZLÓALJ ZÁSZLÓJÁNAK TÖREDÉKE Patrona Hungariae részletével. Vászonra festve. — BRUCHSTÜCK DER FAHNE DES 27. HONVÉDBATAILLONS AUS DEM FREIHEITSKAMPFE 1848—49, mit dem teilweise erhaltenem Bilde der Patrona Hungariae. Auf Leinwand gemalt.

358. **Zemplényi Tivadar** (1864—1917):

SZÉP MENYECSKE. Olajfestmény, vászon. 41×42 cm. Jelezve alul balra: Zemplényi Tivadar. — SCHÖNE BÄUERIN. Öl auf Leinwand. Bezeichnet links unten: Zemplényi Tivadar.

359. **Zemplényi Tivadar** (1864—1917):

TAVASZI TÁJ. Olajfestmény, vászon. 60×40 cm. Jelezve alul balra: Zemplényi T. — FRÜHLING. Öl auf Leinwand. Bezeichnet links unten: Zemplényi T.

360. **Zombory Lajos** (szül. 1867):

TEHENEK A FOLYÓPARTON. Olajfestmény, vászon. 50×70 cm. Jelezve alul jobbra: Zombory L. — KÜHE AM FLUSS. Öl auf Leinwand. Bezeichnet rechts unten: Zombory L.

361. **Bakhuyzen, Ludolf** (1631—1708):

HALÁRÚS. Olajfestmény, vászon. 30×24 cm. — DER FISCHVERKÄUFER. Öl auf Leinwand.

362. **Berres, Joseph Edler von Perez** (1821—1912):

LOVAGLÓ HUSZÁR. Olajfestmény, vászon. 55×75 cm. Jelezve alul jobbra: B. — REITENDER HUSAR. Öl auf Leinwand. Bezeichnet rechts unten: B.

363. **Berres, Joseph Edler von Perez** (1821—1912):

LOVAK AZ ISTÁLLÓBAN. Olajfestmény, vászon. 55×75 cm. Jelezve alul jobbra: B. — PFERDE IM STALL. Öl auf Leinwand. Bezeichnet rechts unten: B.

364. **Canzi Ágost** (1808—1866):

FÉRFI ARCKÉP. Olajfestmény, papirlemez. 29×23 cm. — MÄNNLICHES PORTRÄT. Öl auf Pappe.

365. **Ender, Thomas** (1793—1875):

LEÁNYVÁSÁR. Olajfestmény, vászon. 70×57 cm. — MÄDCHENMARKT. Öl auf Leinwand.

366. **Guercino** (Giovanni Francesco Barbieri) követője (XVII. század):

SYBILLA PERSICA. Olajfestmény, vászon. 94×70 cm. — Nachfolger des Guercino (Giovanni Francesco Barbieri) XVIII. Jahrhundert.: SYBILLA PERSICA. Öl auf Leinwand.

Magyar Nemzeti Renaissance Társaság
V. aukció 1923

331. **Tischbein, Johann Heinrich Wilhelm** (1751—1829):

ODYSSEUS. Olajfestmény, fa. 40×30 cm. Jelezve jobboldalt: W. Tischbein Napoli 1794. — ODYSSEUS. Öl auf Holz. Bezeichnet rechts: W. Tischbein Napoli 1794.

332. **Tobar, Alonso Miguel de** (1678—1758):

SZENT JÓZSEF A KIS JÉZUSSAL. Olajfestmény, vászon. 87×74 cm. — DER HEILIGE JOSEPH MIT DEM JESUSKINDE. Öl auf Leinwand.

333. **Tornai Gyula** (szül. 1861):

KELETI JELENET. Olajfestmény, vászon. 72×58 cm. Jelezve alul balra: Tornai. — ORIENTALISCHE SZENE. Öl auf Leinwand. Bezeichnet links unten: Tornai.

334. **Török Ede:**

HELÉNE FOURMENT. (Másolat Rubens után.) Olajfestmény, vászon. 52×34 cm. Jelezve alul jobbra: N. Török Eduárd 1871. — HELÉNE FOURMENT. (Kopie nach Rubens.) Öl auf Leinwand. Bezeichnet rechts unten: N. Török Eduárd 1871.

335. **Trira, de L.:**

A SZENT CSALÁD ANGYALOKKAL. Ceruzarajz. 15×21 cm. Jelezve alul jobbra: L. de Trira. XVIII. század. — DIE HEILIGE FAMILIE MIT ENGELN. Bleistiftzeichnung. Bezeichnet rechts unten: L. de Trira. XVIII. Jahrhundert.

336. **Trösch, Ferdinand:**

TANULMÁNYFEJ. Olajfestmény, vászon. 80×65 cm. Jelezve fölül jobbra: Ferd. Trösch 1861. — STUDIENKOPF. Öl auf Leinwand. Bezeichnet rechts oben: Ferd. Trösch 1861.

337. **Tstehrev, Joseph** (XVIII. század):

ANNETTE. Pontozó modorú szines metszet Romney festménye után 35×25 cm. — ANNETTE. Farbiger Stich in Punktirmanier nach Romney.

338. **Tull Ödön** (1870—1911):

ARATÁS UTÁN. Olajfestmény, vászon. 34×60 cm. Jelezve alul balra: Tull. — NACH DER ERNTE. Öl auf Leinwand. Bezeichnet links unten: Tull.

339. **Uhde, Fritz von** (szül. 1848—†):

KRISZTUS ÉS A FARIZEUSOK. Szénrajz. 40×50 cm. Jelezve alul balra: F. v. Uhde. — CHRISTUS UND DIE PHARISÄER. Kohlezeichnung. Bezeichnet links unten: F. v. Uhde.

340. **Ujházy Ferenc** (1827—1920):

TANULMÁNYFEJ. Olajfestmény, papirlemez. 36×26 cm. Jelezve alul balra: Ujházy 833. — STUDIENKOPF. Öl auf Pappe. Bezeichnet links unten: Ujházy 883.

341. **Ujházy Ferenc** (1827—1920):

GYÜMÖLCSCSENDÉLET. Olajfestmény, fa. 35×40 cm. Jelezve alul jobbra: Ujházy F. 875. — FRÜCHTESTILLEBEN. Öl auf Holz. Bezeichnet rechts unten: Ujházy F. 875.

342. **Vágó Pál** (szül. 1851):

JÁSZSÁGI PARASZT. Olajfestmény, vászon. 28×24 cm. Jelezve alul balra: Vágó. — UNGARISCHER BAUER. Öl auf Leinwand. Bezeichnet links unten: Vágó.

343. **Vágó Pál** (szül. 1851):

HONVÉD. (Tanulmány Budavár bevételét ábrázoló képéhez.) Olajfestmény, papirlemez. 48×29 cm. — HONVÉD (Studie zu dem Bilde der Einnahme Ofens). Öl auf Pappe.

344. **Valentiny János** (1842—1902):

A HÁBORGÓ BALATON. Olajfestmény, vászon. 50×70 cm. Jelezve alul jobbra: Valentiny J. — DER BEWEGTE PLATTENSEE. Öl auf Leinwand. Bezeichnet rechts unten: Valentiny J.

345. **Valentiny János** (1842—1902):

FÜRDŐKABIN A BALATON PARTJÁN. Olajfestmény, vászon. 50×70 cm. Jelezve alul jobbra: Valentiny J. 1882. — BADEKABINE AM PLATTENSEE. Öl auf Leinwand. Bezeichnet rechts unten: Valentiny J. 1882.

346. **Vastagh Géza** (1866—1918):

BIKA HÓBAN. Olajfestmény, vászon. 65×55 cm. Jelezve alul balra: Vastagh Géza. — STIER IM SCHNEE. Öl auf Leinwand. Bezeichnet links unten: Vastagh Géza.

347. **Vaszary János** (szül. 1867):

ZIVATAROS HANGULAT. Olajfestmény, vászon. 70×85 cm. Jelezve alul balra: Vaszary J. 1903. — GEWITTERSTIMMUNG. Öl auf Leinwand. Bezeichnet links unten: Vaszary J. 1903.

348. **Velencei festő,** 1600 körül:

SZENT JEROMOS. Olajfestmény, vászon. 60×80 cm. — Venezianischer Maler um 1600. — DER HEILIGE HIERONYMUS. Öl auf Leinwand.

Tornai Gyula

Árverési Csarnok (Kat. aukció)

31. sz. 1926. febr.
35. sz. 1926. dec.
37. sz. 1927 márc.
38 sz. 1927 máj.
40 sz. 1927 dec.

Tornai Gyula

"Orientális képeit nagyra értékeli Ják:
"A MÜcsarnokban" c. -a kiállitásról közölt-
kritikájában.

A HÉT, Bp. 1893. dec. 3.
IV. évf 49. sz. 353-354. lap.

Tornai István

(Steffen Tarner)
1489-ben.
A bártfai Mager
Veronika-téle kápolna
Boldogságos Szűz
szobrát Steffen Tar-
nernek 15 frt 67
denárt fizettek K.
Arch. Ert. 1917. 114 l.

Divald Kornél

A Szépművészeti Múzeum
kisszebeni szárnyasoltára

MAGYAR MUVESZET
1928. 696 l.

Divald mint azonos Kassai Istvánnal

Miseruha (sötétvörös bársony) szövete új. — Zapos himzésü keresztjén (oszlapos) baldachinok alatt fent Madonna Jézussal, alatta Sz. Péter, legalul Sz. Pál álló alakja, a vízszintes szárom két mondatszalagot tartó, térdelő angyal. Mag. 105 cm. Északolasz, 1420 körülről.

Az Ipolyi-gyüjteményből.

Egyh. kiáll 1930, 413 szám.

Csernyánszky 31 – 33 l. (repr. 32 l)
Himzés német, 1420 – 1430.

Őszi kiállítás, 1930, Ipolyi 165. szám

Tornai István

ejtőtt XV.4

azonos Tharner

Istvánnal.

Lásd Tharner I.

és Kassai István

alatt.

Divald 1927

103. l.

r 21-én tartott ülésén a Társulat *évi tagdíját* neg. Egyuttal kimondotta, hogy mindaddig, amíg ., tagdíjukat befizetett T. Tagjainak az *Archae-*. *azaz harmincöt forintért* bocsátja rendelkezé-inden nehézség ellenére ez évben is kiadja, ha Értesitőt. Ennek kiadási költségeire szedjük a nányunknak e határozatát, éppen annak céljaira ni fogja.

ennyiben ez évi tagdíját még nem fizette volna Társulatunk pénztárába. Társulatunk rendkivül elessége, akik Társulatunk által teljesitett kultu-k győződve, hogy éppen most mutassuk meg lozatvállalásunkat.

Tagtársi üdvözlettel

az ELNÖKSÉG

Tornai, Tarnai István

XV. sz. Kassa.

Lásd

~~István mester alatt.~~

Kassai István

Tornai János

TORNAI JÁNOS, cimerfestő, a 18-ik század végén Szepsiben (Abauj-Torna várm.). Egy általa festett cimere a szepsii róm. katholikus templomban. K. L.

Művészet 1915. 335. l.

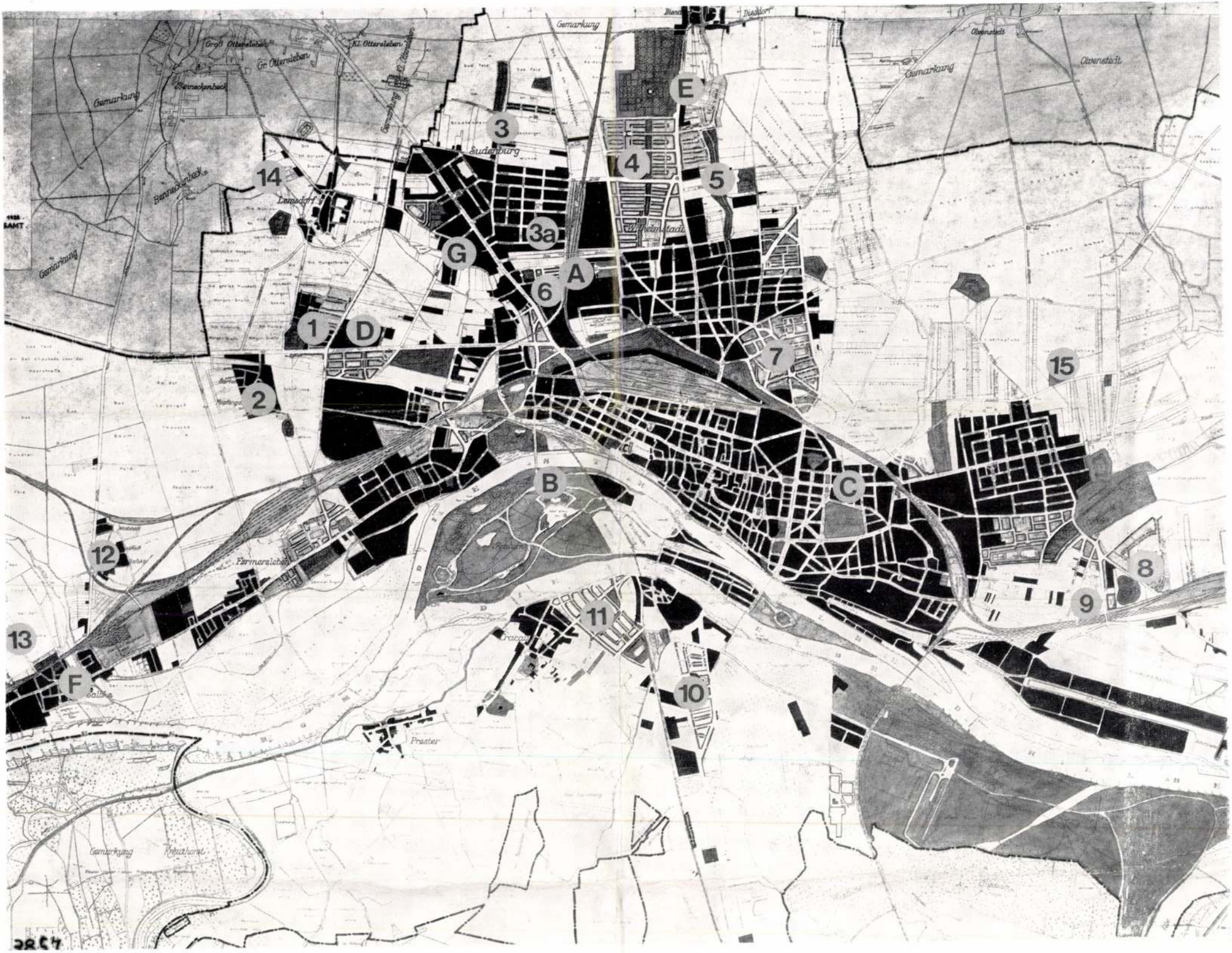
Gemarkung
Groß Ottersleben
Kl. Ottersleben
Gr. Ottersleben
Hermeckenbeck
Sudenburg
Lemsdorf
Wilhelmstadt
Buckau
Diesdorf
Olvenstedt
Farmersleben
Prester
Rothensee
1
2
3
3a
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
A
B
C
D
E
F
G

Tornay Tamás, építész

A címlapon: A pestújhelyi kórház belső udvara (Tornay Tamás, Varga Levente)

1984. 4.
MAGYAR ÉPÍTŐMŰVÉSZET

KÓRHÁZAK

D. Tornay Sándor MDK

Naplemente, olf.

Mücsarnok 1934 téli kiállitás

MDK

Tornay

Krausz Simon gyüjteménye. Árverési Közlöny 1929.
5. rk. sz. 9.l.

M. D. K.

TORNAI "János festő"

Szepsi rk. t. címereket fest

Garas XVIII. ny. 256. l.

Tornai János
Festőművész

Beckói Biró Henrik képgyűjteményének egyik legérdekesebb darabját, fris és szines „Pirosruhás nő" c. festményét ajándékozta a Képművészeti Museumnak.-

Nemzeti Ujság
1934 XI.6

D. Tornai Sándor

festő

Műcs. kiáll, 1938 tól

Pipics 121. l.

TORNAI *(Demeczky) Sándor*, festő, * Kassa 1897 aug. 22. A bpesti iparművészeti iskolában és a képzőm. főiskolán tanult; templomfestő. Budapesti tárlatokon magyar történelmi tárgyú képekkel vett részt.

E-G. II. 543 l

Nagyságos

Dr. Szentiv

a műemlékek

1 Bergsmann A.

D. Tornai Sándor

pestő Rákosliget XV. utca 10.

1934. szeli kiáll. 489. 531.

MDK

Tornai István /Steffen Tarner/

Csánky M: A szepesi és sárosi táblaképfestészet 1460-ig. Bp. 1938.

Tornai István

azonosnak tartja

Kassai István mál

Div. mürnemz

409. l

Tornai István

bártfai nobrász

lázd

Tharner István

alatt.

1.–154.ll.

Sárospatak
Steinfeld Jenő
1904.

Tornallyai Zoltán

építésmérnök

Irod
2

MMÉ Közl

1939. 320. l.

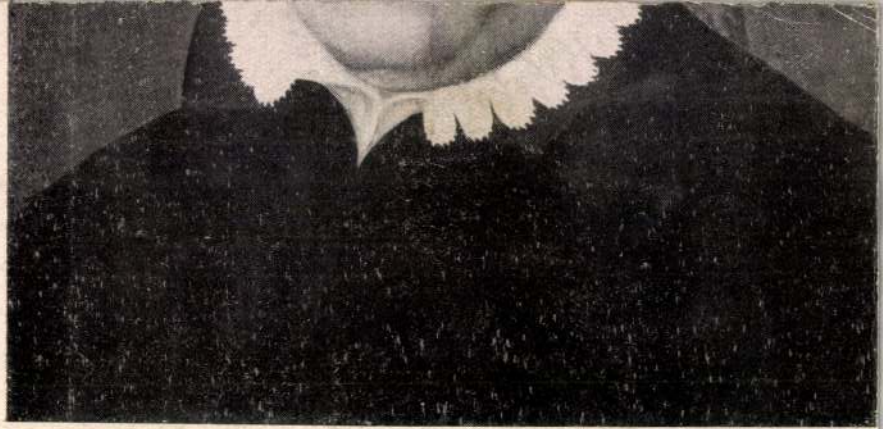

154.

Tornallyay Zoltán

építész

l.

Fehérváry István

Magyarok a nyelvhatáron.

Rozsnyó 1937.

13, 121-l.

T. 4953.

zsoldos, egy dragonyos és egy uhlánus
anak. Felirata:

D.
mperors Regt
uke Charles´s Do.
warren[illegible]tery´s Do.

by T. [illegible] Goddard 1. Pall Mall & I.

a rl. 22.1 : 14.6 cm.

Tornallyay Zoltán és

Fábián Gábor

építészek, Arad

írnak

Magyar Építőművészet

1910. 8 sz. 12–16 l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnök
al

Tornallyay Zoltán

Művészet 1905. 202
– 1910. 137, 357
– 1911. 192

tornallyai Tornallyay Zoltán

építész

Szül. Tornallya 1882

Oklevelet nyert 1905

Műegyetem 21.

T. 5544.

város foglalja el, a háttért he-
pedig az Ipoly innenső partján
. Felirata fölül:

K

k. 5.7 :11.4 cm.
edruckte Könnigreich Ungarn, Frankfurt

5.

Tornallyay Zoltán

ép. Bpest

cred

Magyar Építőművészet

1911. 8 sz. 12–13 l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191....

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191....

.....

tanu.

.....

tanu.

Tornalyai Zoltán

epilen Bjert

Csod

Magyar Épitőmüvészet

1910. 6. n. 7 (-8.) l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191....

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191....

.....

tanu.

.....

tanu.

Tornallyai Zoltán

épitész. A világháború
után vuizavonult
birtokára Tornaljára
s ott él ma is, inkább
gazdálkodással foglal-
kozván. Tenti restau-
rálta a tornaljai
ref. gotikus templomot.

Láttam, s fentivel
megismerkedtem
1939. aug. 3-án.

Tornallyai Zoltán

A szegedi zenepalota tervpályázatán 1000 koronás második díj.

Művészet, 1910, 137. l.

Tornallyay Zoltán

A budapesti községi nyilvános könyvtár és közművelődési intézet tervpályázatán III. díj.

Magyar Építőművészet

1911. 8. szám. 12, 13. l.

~~Tornalla~~

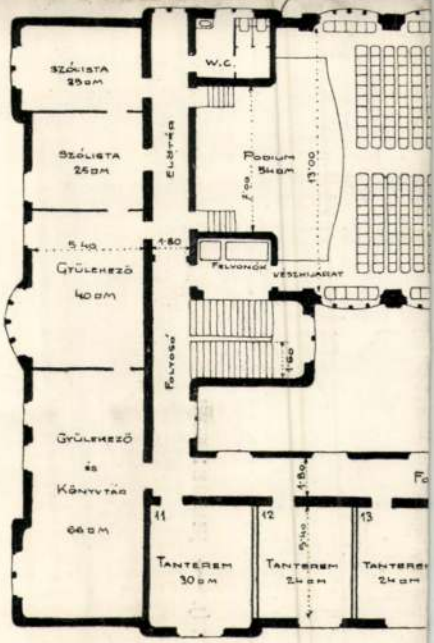

II. DÍJ. — JELIGE: NONI.

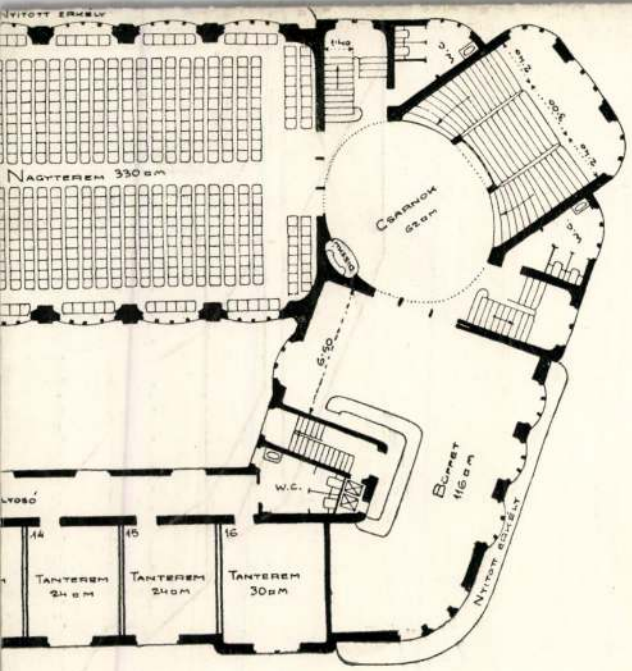

I. EM. ALAPRAJZ.

TORNALYAI ZOLTÁN, BUDAPEST.

Tyttmann Ferenc

Tornallyay Zoltán

MMÉÉÉVk

1914.56.f.

Szondy-u. 98a. VIII. Herna

ÉGLAGYÁRTÓ GÉPEK

és teljes

keramiai berendezések

u. m. kör-, gáz- és csatornakemencék építése.

Bühler-féle szab. görgőjáratokat és mindennemü saitolókat

tási berendezések, fürdők kórházak, szanatóriumok, iskolák és gyógyfürdők részére.

utca 38.
ON 98—63.

Készítek bárminemű kovácsolt munkát, u. m. vas é bronz-csillárokat, rácsokat, kandallókat, bárminemi világitótesteket saját terv vagy rajz után, különleges ségeket u. m. dombormű, vert vagy kovácsolt vas é fémbutor vereteket.

es Ferenc

rugyárosok
ek-utca 6. sz.
nények. ::
ti portálok,
ombak fémekből.
ő táblák.
n. ∴ ∴ ∴ ∴ ∴

Ifj. Weisz Gyula

tükör- és táblaüveg nagy raktára

Budapest, V., Vadász-utca 29.

TELEFON 44—19. TELEFON 44— 1

*

Opalin falburkolat lapok alabastrom fehér és szines ∴ ∴ ∴
Falconnier-üveg épületkövek fehér és szines ∴ ∴
Sodronybetétes-üveg minden vas tagságban ∴
Recés-üveg minden méretben ∴
Öntött-üveg minden vastagságban
Tükör-üveg átlátszó és foncsorozott
Ornament-üveg fehér és szines ∴
Cathedral-üveg az összes létező szinekben ∴ ∴
Szines jelző-üvegek ∴ ∴
Talapzat lapok sodrony betéttel és anélkül ∴ ∴
Üvegtetőcserép különféle alakban
Prizma-üveg ∴ ∴ ∴

ÖZLÖNYE
azdag tar-
t meg ::

Naptára

tész, tanár.
AM. oo
cona.
kiadóhivatala ut-
lett teljesittetnek.

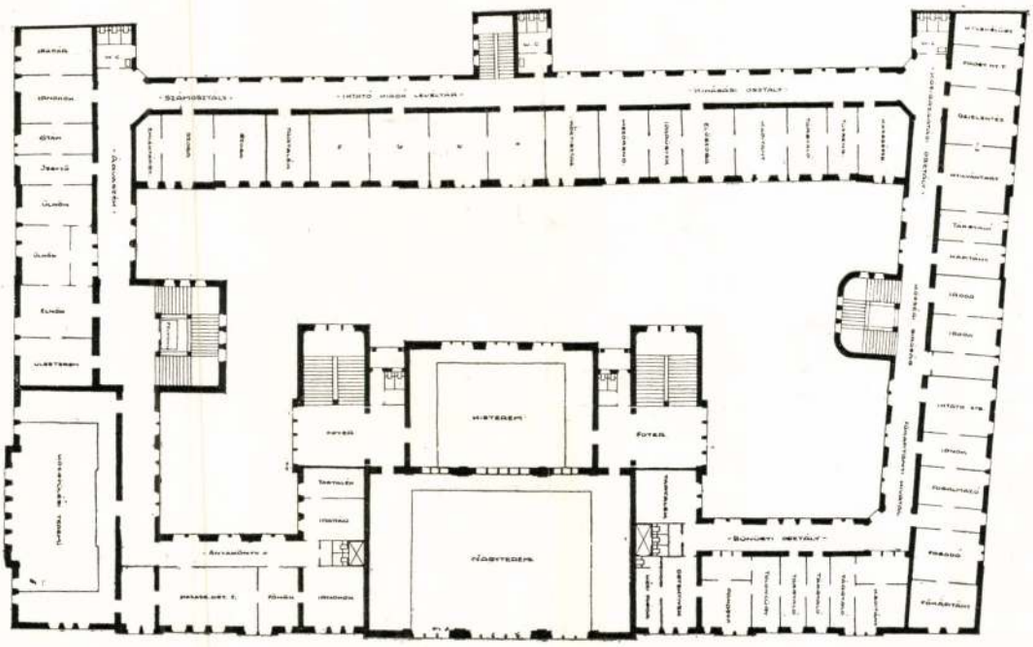

II. EM. ALAPRAJZ.

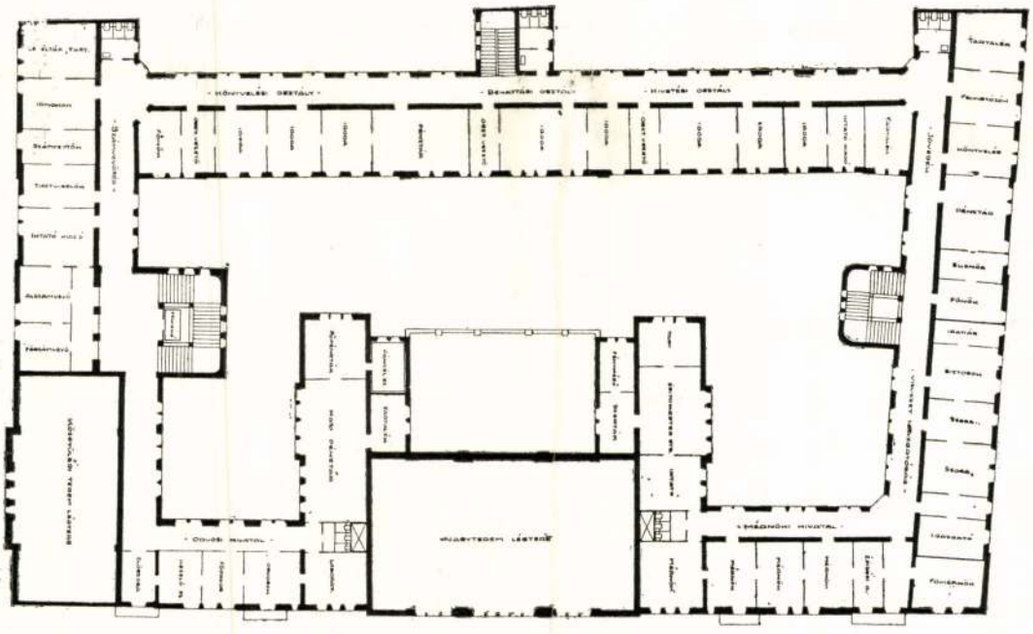

III. EM. ALAPRAJZ.

III. DÍJ. — JELIGE: KINCSES KOLOZSVÁR.

TORNALLYAY ZOLTÁN ÉS
FÁBIÁN GÁSPÁR, BUDAPEST.

Tornallyay Zoltán
és Fábián Gáspár

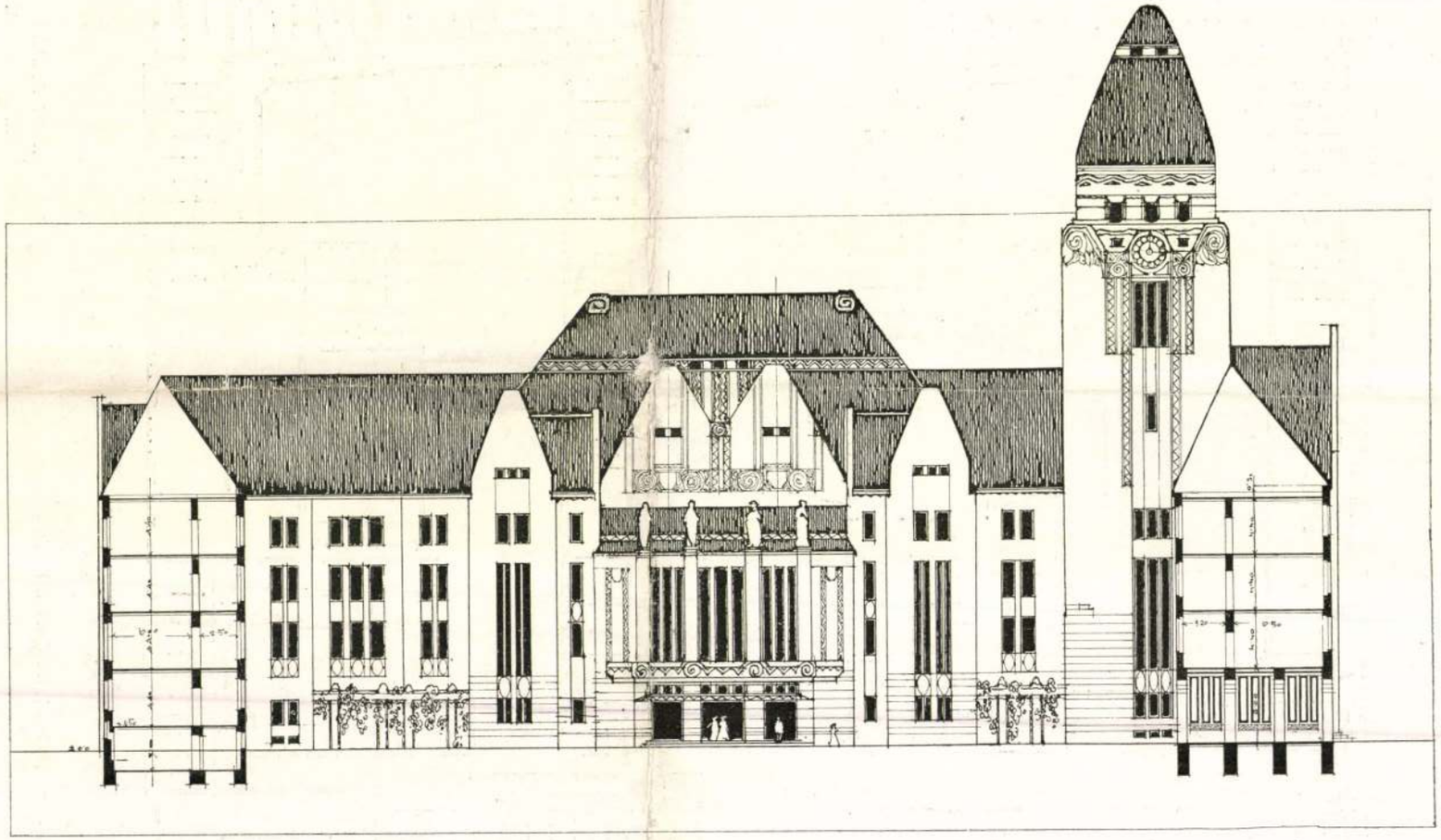

ÁTJÁRÓ-UDVAR HOMLOKZATA.

III. DÍJ. — JELIGE: KINCSES KOLOZSVÁR.

TORNALLYAY ZOLTÁN ÉS FÁBIÁN GÁSPÁR, BUDAPEST.

Tormakápolna

l.

Csíkvári Ábrány

212. l.

FELELŐS KIADÓ: DR. PÉCZELY BÉLA

TARTALOM

ELŐSZÓ 5

I. MAGYAR ARC IDEGEN TÜKÖRBŐL 7

II. HIBÁTLAN IGAZGYÖNGYSOR 37

III. A KRISTÁLY 81

IV. A LÉLEK FÉNYE 93

Tornainé Kövér Heléna
festőnő

Kerdi Kovács László. A Nemzeti szalon téli tárlata. Pesti Hírlap 1907. XII. 8.

TORNALLYAY Andrea

MN 1996. május 7.

TORNALLYAY ANDREA és
iltzl Pál Budafokiak Budafokról
mel kiállítás nyílik meg ma dél-
hat órakor a Budatétényi Galé-
(Budapest XXII., Nagytété-
35.). A tárlat május 26-ig láto-

TISZTELT KERÜLETI LAKOSOK!

A Polgármesteri Hivatal a kerület tisztaságának, környezetvédelmének hatékonyabbá tétele érdekében

1996. április 20-án, szombaton
8.00–12.00 óráig

VESZÉLYES HULLADÉK GYŰJTÉSÉT

szervezi.

A gyűjtés helyszínei:

GAZDAGRÉTI LAKÓTELEP
(Rétköz utca–Torbágy utca sarok)

P. TORNALLYAI Andrea festő

Még látható: Fejezetek a magyarországi zsidók életéből című történeti-néprajzi kiállítás az 1867. évi emancipációs törvény 125. évfordulójára, TIT Természettudományi Stúdió (Bp. XII., Bocskay út 37.) január 31-ig. — Szabolcs Péter szobrászművész kiállítása a nagykanizsai Hevesi Sándor Művelődési Központban február 6-ig. — Mészfalvi Gusztáv fotókiállítása a Klub 11 Kávézóban (Bp. XI., Ulászló u. 40.) február 13-ig — P. Tornallyai Andrea festő, Filyó György szobrász, Győrffy László grafikus kiállítása a Budatétényi Galériában (Bp. XXII., Nagytétényi u. 35.) január 20-ig.

Vasárnapi Hírek
1993. jan. 10.

utóbb újra Erdélyben találjuk.[139] A mú
még az alkotóknál is könnyebben vándorolt
vagy a gyulafehérvári udvar művészete így
rangúvá, s ugyanakkor európaivá, kozmop
pátriájában idegenné is. Erre példa, parad
hazája sorsán idegenben is szüntelen őrk
István egész erdélyi műpártolása, s különö
liáris művészeti reprezentációja; Erdélybe
országban az udvari művészetnek ekkor n
nosak a főbb jellemvonásai. S — amint e
sorolt példákból is látható — nemcsak B
uralkodásának idejére érvényes ez, hanem
szabb folyamat, elhúzódó jelenség, ami Iza
és János Zsigmond uralmával kezdődik és

mond fejedelemségével éri el csúcspontját
nösen hangozhatik, de a képzőművészeti n
épp a fejedelmi síremlék sorsa példázza ez
lenséget a legtisztábban. Mondottuk, ez
hagyományteremtő lengyel hatás Erdély n
Ez igaz is, de hozzá kell tennünk: amiképp
Kristóf monumentuma idegen volt saját ko
síremlékművészetében, azonképpen idegen
Gábor és felesége, Károlyi Zsuzsánna, meg
síremlékei is a magukéban. A reprezenta
síremlék végig idegenül áll Erdélyben; an
kapcsolja, egymással rokonítja őket, az é
ságuk, idegenségük saját pátriájukban.

A Báthoryak korának egyre ragyogóbb
kultúráját, ezt a fantasztikusan csillogó, m
európai rangú udvari kultúrát és művészete
udvart, aminek segítségével Báthory Zsig
nyomasztóbban kényszerítette rá saját aka
rendjeire, a századforduló véres történelmi
szinte maradéktalanul elsöpörték.[140] Bát
királynak szinte mindegyik erdélyi alkotá
ekkor (Várad kivételével): a kolozsvári jez
náriumot kifosztják és lerombolják s a gy
jezsuita rezidencia is szinte hasonló sorsra ju
reprezentáció emlékeinek nagy része pedig
családdal együtt: javarészük a lángra lob
fehérvári fejedelmi palotában válik a tűz n

Tornallyay Zoltán
MMÉE Évk
1914.66.1

legmesszebb menő
ntari
k ra
-asz
zsef-k
Beh
áth
örtént
ony
vil.
ezés
lő ta
viteli
tési
s 27-
ten
esü
k.
cke
vill.
mol
val.
és ala
épi
tanác

LÓERŐNKÉNT.- NINCS ROBBANÓ-
ZÉLY!-MINDEN PÉNZÜGYŐRI
RZÉS ÉS ENGEDÉLY NÉLKÜL.
NKA és TÁRSA BUDAPEST.
V. VÁCZI-KÖRUT 76.

árlejtést tartott egytante
építésére és berendezésér
építkezésre: Pfaff Ferer
der János és Mátyás (Gy
Sall József (Gyula).

Az építkezésre Schn
Mátyás építőmestereknek,
József asztalosmesternek
jóváhagyás végett a város

Pozsony. (Munkásh
sz. kir. város tanácsa á
tést tartott a Szarvas-utcá

on. vasbeton

rt tiszta és izléses kivitelben : mindennemü bronz és horganyból **öntött**
m.: **vármegyei határjelzőtáblák, anyakönyvvezetői táblá**
izszámok városok részére, **cégtáblák gépgyárak** részére és mi
5. — célra megfelelő öntött táblákat jutányos árak mellett. — Telefo

avics szállitás.)
an Szegeden április
ak a város belterületének
18/18/13—14 cm. méretü
fejkő és a belterületi
tásához szükséges 600
szállitására. Ajánlatot

ti bazalt bánya
kor., Kissebesi
ák r.-t. (Budapest) 350
réd 362 kor., Knott
bronával 1000 drb.-ként;
: báró Guttmann
0 kor., Tauszig Dávid
·30 kor.-val köbm.-ként.
a Korláti bazalt-
nlatát jóváhagyás végett
, mig a kavics szállitásra
kitüzni.

ebánia és kántor-
Az erzsébetfalvai r. k.
lis 10-én árlejtést tar-
akás épitésére. Ajánlatot
(Jászberény) 37883 kor.
Piffkó (Jászberény)
erl Mihály (Erzsébet-
l., Bánszky Mihály
77 fill., Fodor és
14263 k. 30 fillérrel.
e Boros János kapott

Szeged. (Földmunka). A róku
környékének feltöltési és elegyengeté
ira az I. tan. ügyosztályban ápri
árlejtést tartottak. Ajánlatot tettek:
József 1·80 kor., Juhász János 1
köbm.-ként.

Döntés még nem történt.

Segesvár. (Hidak javitása.)
munkálatoknak biztositására a segesv
államépitészeti hivatalban április
lejtést tartottak. Ajánlatot tettek:

a nagyszeben—segesvári áll. ut 4
szakaszán levő 58. sz. fahid javitásá
20 fill.): Sigmund Mihály (Seges
k. 39 fill., Gracser János (Medg
k. 17 f., Sebestyén Károly*
város 2500 kor., Feder Mihály
1585 k.-val;

a nagyvárad—kolozsvár—brassói áll.
105. sz. fahid javitására 2473 kori
Hügel János (Segesvár) 2400 ko
Sigmund Mihály* 2232 k. 45 fil

a nagyvárad—kolozsvár—brassói
levő 175. sz vasfelszerkezetü hid pa
kijavitására. (2190 kor. 81 fill): S
Mihály* 1959 k. 36 fillérrel.

A csillaggal jelöltek ajánlatát fogadt

Szilágysomlyó. (Intézeti házé
A Krasznamegyei Takarékpénztár
igazgatósága Szilágysomlyón 150.000
ségelőirányzattal létesitendő emelete
házának épitésére április 15-é

Tornai István

Kárpáthy, Major, Bosznay, Nádler, Ujváry, Székely, Mendlik, Olgyay művészeket említi meg dr. Szeness Miklós: "A Képzőművészeti Társulat 60 éve a Műcsarnokban" c. kritikájában a jubiláris tárlatról, -mint akik a legszebb tájképek festői.
Karlovszky, Balló, Stetka, Kunwald művészekről azt írja: a sok tehetség közül a legkiválóbbak.
Karlovszkyról: "az arcképfestők között a nagyok legnagyobbika."
A figurális képek mesterei: Kukán, Mihalovits, Merész, Knopp, Kövér, Szabó Béla, Tornai.
Poll Hugó külön klasszist jelent a pasztell festésben.

Élet, Bp. 1922. május 28. XIII.évf.
11. sz. ⁄ 269-270. lap.

A teljes művésznévsort lásd: Stróbl Alajos nevénél.

Egyéb feljegyzések.

Tornalyay Zoltán
ajtás Bpest
l. Zentai vámkin
MÉ 1912. 4. n.
12, 13, 14. l.

Magyar állami nyomda. Budapest, 1919. — 1491

Van-e a szolgálatban megszakitása ..... év ..... hó ..... nap

Képzettség: .....

Felvételi adatok.

Mikortól vétetett fel: ..... év ..... évnegyed;

A köteles tagsági ideje mikor telik le: ..... év ..... évnegyed;

Kilépését mikor jelentette be: ..... év ..... hó ..... nap;

Mikor záratott ki a tagok sorából: ..... év ..... évnegyed;

Miért záratott ki a tagok sorából: .....

A vonatkozó ügy számok és adatok: .....

Évi fiz. és személyi pótlék:	
1.	
2.	
3.	

Évi tagdij:	
1.	
2.	
3.	

A törzslap kiállitásának kelte: ..... év ..... hó ..... nap.

..... pénztáros.

..... szakköri elnök.

MDK

Tornallyay Zoltán épitész

A pozsonyi ref.templom és bérhaz tervpalyazatán az 500 koronás II.dijat Tornallyay Zoltán budapesti épitész palyamüve nyerte el.

Müvészet, 1911. 192.l.

M.D.K.

Tornallyay Zoltán, építész

1000 K-ás harmadik
díjat nyert a fővár. Népkönyv-
tári és Közművelődési pa-
lota tervpályázatain.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1911. XXXII. évf.
jun. 28. sz. 12. old.

Tornallyay Zoltán és

M.D.K.

Tanáts építészet terve 250 K-ás megvételben részesült a fővárosi új városháza elhelyezésére kivit pályázatoni

Vállalkozók Lapja, Bp. 1913. XXXIV. évf.

jun. 4. sz. 74. old.

M.D.K.

Tornallyay Zoltán, epítés

tervéről, mely a Népház a Nép-
könyvtár pályázatán harmadik di-
jat nyert, a vezérzikk írója hűvösen
nyilatkozik, mondván, hogy „a szorgal-
mas kezek derék munkája magát
a feladatot nem igén visi előre".

Vállalkozók Lapja, Bp. 1911. XXXII. évf.

jul. 5. sz. 5. old.

Tornallyay Zoltán

építész

egy ideig Pecz Sámu
irodájában dolgozott.

Pecz önéletrajza:

Fenti utóbb felhagyott
az építészettel és abauj-
vármegyei birtokán
gazdálkodott.
Ugy emlékszem Abauj-
tornán lakik – ott be-
széltem vele és Ő ujitotta
meg az ottani ref. templo-
mot „magyar stilusban".

Tornaalleyai Zoltán, építész

d: Alpár Ignác

Puszta d: A magyar építészeti múzeum 35

Magyar
Építőművészet Bp. 1983 83/2

MDK

Tornalljay Zoltán

A kir. József-Müegyetem Hauszmann-pályázata.
Művészet 1905. 202.l.

TORNALLYAI Zoltán építész (Tornalja, 1882.XII.20. - Tornalja, 1946.X.18.)

GERLE János - KOVÁCS Attila - MAKOVECZ Imre: A századforduló magyar építészete. Bp. : Szépirodalmi, 1990 192.p. és ill.

Tornanádaska

l.

Csikvári Abaúj

212. l.

V.

BUDAPEST

1936

Torna szentandrás

l.

Csíkvári Abaúj

212. l.

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS VÁROSTÖRTÉNETI MONOGRAFIÁI

8.

TANULMÁNYOK BUDAPEST MULTJÁBÓL

de a mai szegénységünkben, ez is nagy dolog. Kampis A: A felvidéki faszobrászatról irott könyve, a mai Magyarországon, nem közöl ilyen szépet egyet sem, mint ez az oltár. Meggyőződésem, hogyha látnád vagy látná az Elnök, aláirná véleményemet. Mit lehetne abból a templomból csinálni, hozzáértéssel és egy kis pénzzel?! Ha a világi papok élete is olyan egyszerü lenne, mint a szerzeteseké, direkt oda kéreckednék, hogy azt megcsináltassam. Igy csak lelkesitettem az ottani papot és felhivom rá a te figyelmedet, hátha tudnál tenni valamit, nehogy végpusztulásra jusson az is, mint annyi más érték. Ott is uj templomot óhajtanak, mert ez várszerü hegyen van és az öregeknek kényelmetlen oda jutni. Kár volna.

Egy másik fölfedezés. Homokterenye/Nógrád m./Vasut helyben. Egy pici árpádkora beli elhanyagolt templom. Formája, mint az itteni, csak torony nélkül. Benne már kevés érték. Kazettáit tönkretették. Az oltár mögött, egy stukkó keretben szent Mártont ábrázoló freskó pihen cementes habarccsal bekenve. Rongált volt és mint nekem mondták, mikor ott káplánkodtam, bemázolták. Ha lehetne szedni róla a réteget, ugylehet megérné a fáradságot A templom igy perzse gyatra kinézetü, bár süt róla az ósiség. 1424-ből való/Schematizmus Rosnaviensis 1913. év 183. oldal./ Most a Mátranovák-Bányatelepi hivek temploma, mert Homokterenye uj templomot emelt. Ádám Lajosnak a munkája a bódvaszilasi templom szép falképei is. Ott több felé láttam tőle munkát.

Megint spekulálok. Müvészi keresztuti képsorozatot szeretnék Jeges Ernővel csináltatni a mostani vacakok helyébe. Ha meg tudunk egyezni. Ha az ember elkezdi nem tudja abbahagyni a munkát. Pedig romlik az anyagi helyzet. Még szerencse, hogy a müvészek is szerények!

Hogy vagy? Bandinak van e munkája? -Ne haragudj alkalmatlankodásomért. Jóakaratból tettem.

Szivélyes üdvözlettel:

Szentsimon
50.I.16.

+!

Kedves Gyula Bátyám!

Ne haragudj,hogy soraimmal untatlak.Talán teszek némi szolgálatot a müvészetnek,ha felhivom becses figyelmedet a következőkre.-Az ősszel egy kollégámmal,kirándulást rendeztünk egyházmegyénk abaujvármegyei részén,néhány plébánián.Ugyanis az egyházmegye történetének megirásán fáradoznánk.Az egyik községben Tornaszentandrás/Abauj vm.vasutja Bódvaszilas/egy igen értékes templomra akadtunk.A hozzáértő szem,de a régi följegyzések is elárulják,hogy gót stilusban épült.Egy hajós, szentélye igen különös,mire példát könyvekben én még nem láttam ∩ formáju.Mindkét iven egy egy kis befalazott ablak.Ugyancsak a szentélyen egy kőrózsás,de rongált ablak is van.Plafonja valamikor szintén kazettás deszka volt,de tönkre tették s ma stukatóros és festett.A főoltáron pompás faszobrok,barokkos izlésben. Több angyalszobor, már a sekrestye szekrényében porosodik,pedig értékes dolgok.Ami szerintem, talán a legértékesebb, az egy mellékoltára:Szüz Mária megkoronázását ábrázolja.Fából van, s rokonságot mutat a szepeshelyi szárnyasoltáron láthatóval.Középen sz.Mária,két oldalt sz.Joakim és sz.Anna szobra.Mária fölött az Atyaisten és a Fiuisten tartja, Mária feje fölött a koronát s e felett, a Szentlélek galambja látható.Az egész kompozició t, egy faragott drapériás háttér foglalja egybe,s ebből felhők közül, 12 kis angyal kukucskál ki a jelenetre.Pazar dolog, az értő szemnek.Perzse agyonra van mázolva, izléstelenül.A plébános csodálkozott,mikor elragadtatással beszéltem szépségéről.-Más érték nincs a templomban.

TORNALLYAI Zoltán

Nagy Gergely: Kertvárosunk, a Wekerle.
Bp., 1994, F. Szelényi Ház

50, 53–55, 58, 62, 64.

TORNALLYAI Zoltán építén

Pavilon 9 (1994) 51, 55
52 ill

Wekerle-telep

kőnyéki kolárágó műhely a XIII. században. Kolozsvár, 1946; *A széki református templom*. Kolozsvár, 1947; *A Farkas utcai templom*. Kolozsvár, 1948, majd a már itthon, Magyarországon megjelentetett *Harina román kori templomáról* és *A gyulafehérvári székesegyházról* (Bp., 1958) (ahol ásatásokat is végzett) készült műemléki monográfiái – a korszak tudományos feldolgozásának szinte valamennyi problémáját meghatározták; alapvetésének folytatása, kiteljesítése azonban, sajnos elmaradt. Entz Géza és Kós Károly nyomán *Debreczeni László* is sokat tett, különösen a középkori eredetű erdélyi református templomok és tornyok műtörténeti, népművészeti és grafikai számbavétele, elemzése és népszerűsítése terén. Újabban Dávid László: *A középkori Udvarhelyszék művészeti emlékei*. Bukarest, 1983 és Benkő Elek: *Székelykeresztúri kályhacsempék*. Bukarest, 1984 könyvei jelentették a felszín alatt zajló kutatás eredményeit, továbbá egy fiatal művészettörténész Kovács András közleményei.

Érthető módon a leghosszabban tartó s a következő évszázadok világi, egyházi és népi építészetét egyaránt legmélyebben átható *reneszánsz* kapta a legnagyobb súlyt az erdélyi művészeti múlt feltárásában. *Balogh Jolán*, a korszak irányadó szakértője – aki a magyar reneszánszon belül körülhatárolta s megjelölte „az erdélyi virágos reneszánsz" stílustartományát – kétkötetes összefoglalásával nemcsak betetőzte az addigi részletkutatásokat, hanem a továbbhaladás irányait is megszabta. László Gyula, Entz Géza és Balogh Jolán szószerint is közvetlen, de sajnos egyben utolsó tanítványa, *B. Nagy Margit* éppen a stílus és a művek mögöttes területeit tárta fel több évtizedes levéltá-

TORNALLAY Zoltán építész

NAGY Gergely: A Wekerle-telep rekonstrukciója. = Magyar Építőművészet, LXXXI.5.sz.1990 36-37.p.

SAKURA
CRAY-PAS
DESIGN

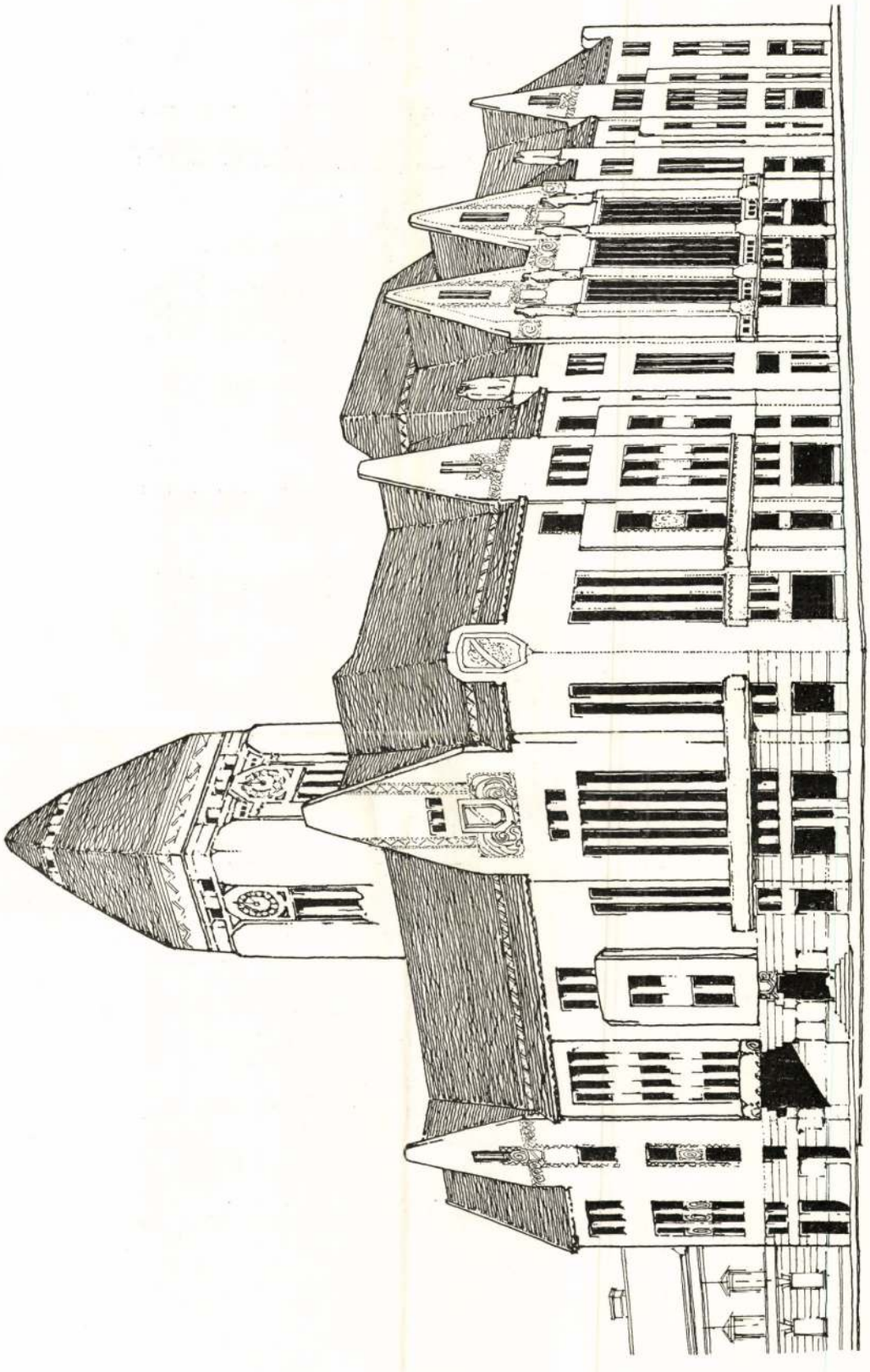

III. DÍJ. — JELIGE: KINCSES KOLOZSVÁR. TÁVLATI KÉP. TORNALLYAY ZOLTÁN ÉS FÁBIÁN GÁSPÁR, BUDAPEST.

A kolozsvári vigadó és városház
tervpályázata.
Magyar Építőművészet
1910. 8. szám.

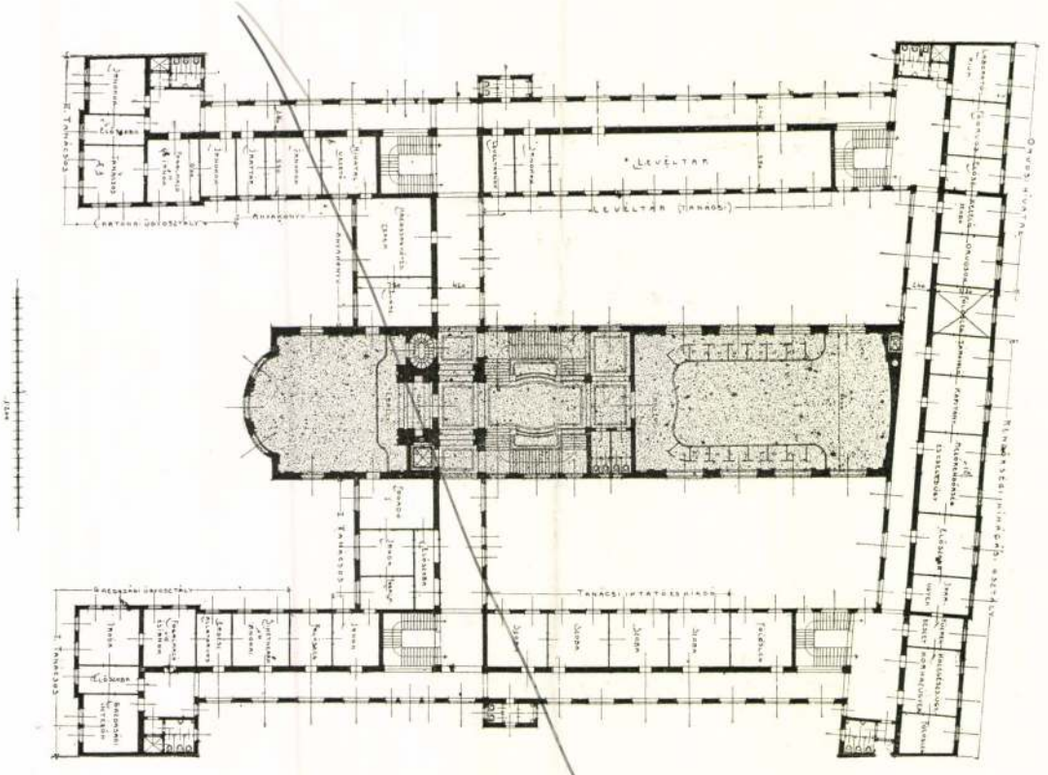

II. EM. ALAPRAJZ.

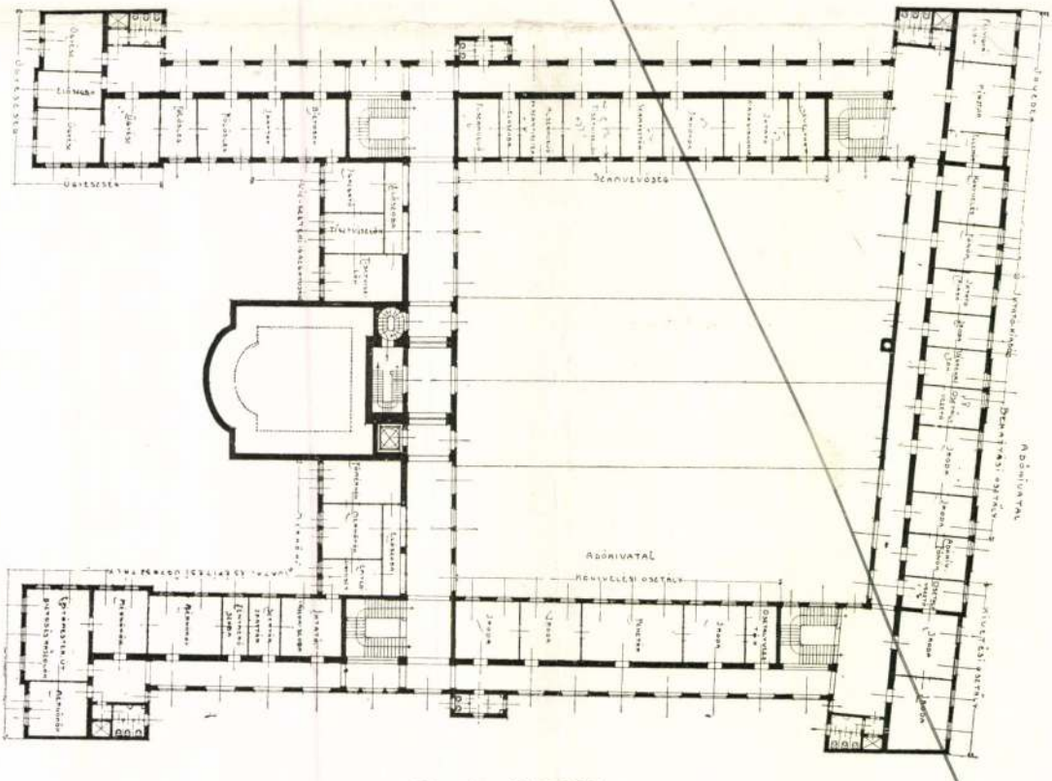

III. EM. ALAPRAJZ.

II. DÍJ. — JELIGE: CORVIN-UDVAR.

ORBÁN FERENC, BUDAPEST.

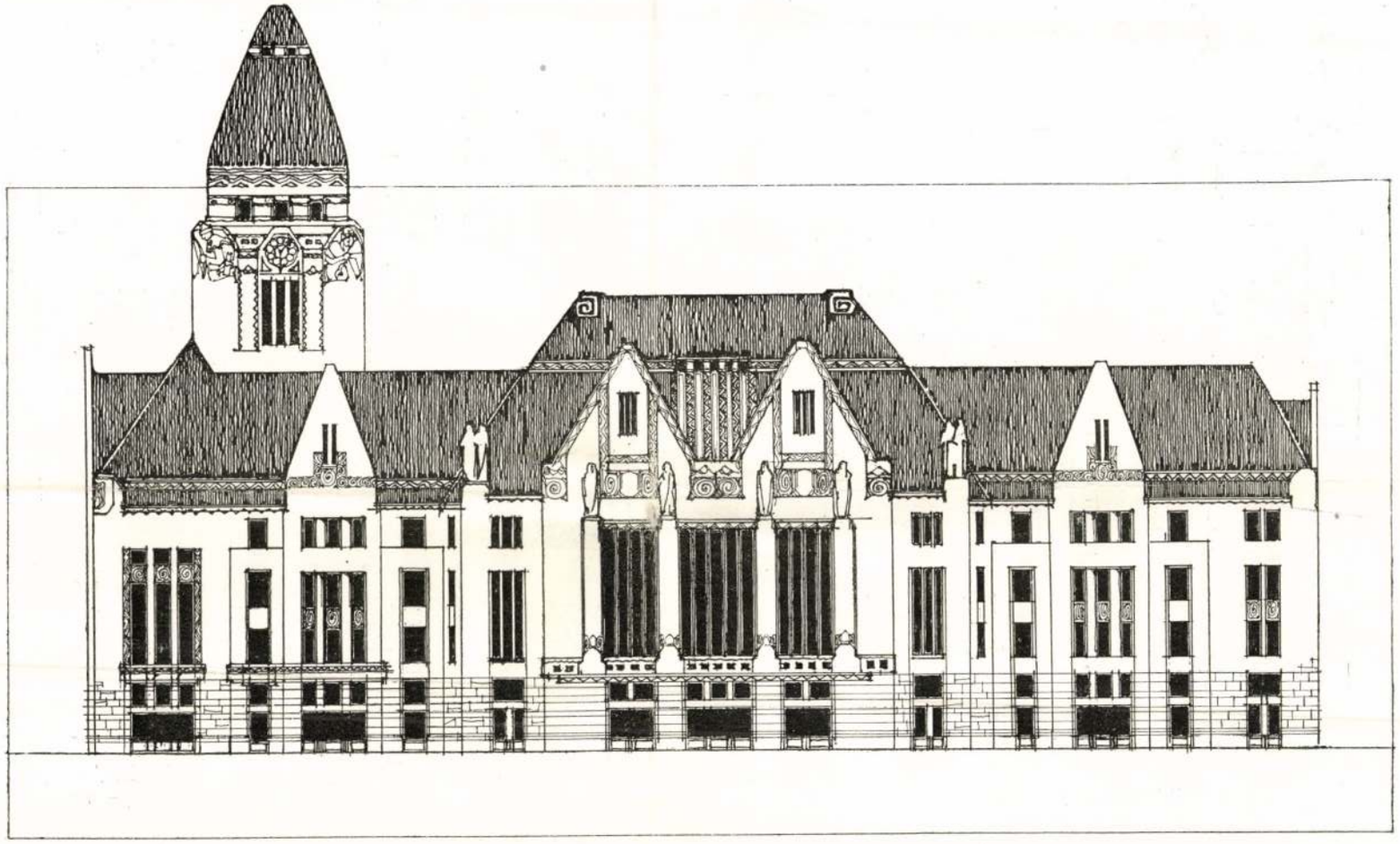

FŐHOMLOKZAT.

III. DÍJ. — JELIGE: KINCSES KOLOZSVÁR.

TORNALLYAY ZOLTÁN ÉS FÁBIÁN GÁSPÁR, BUDAPEST.

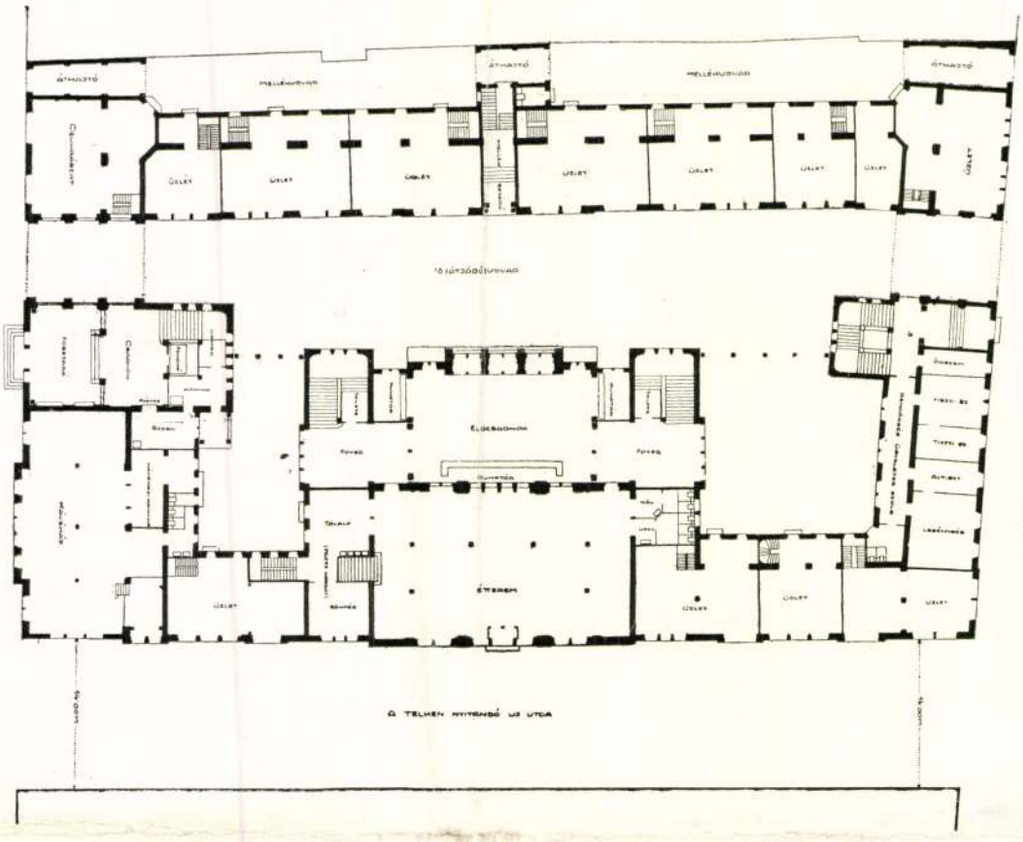

FÖLDSZINTI ALAPRAJZ.

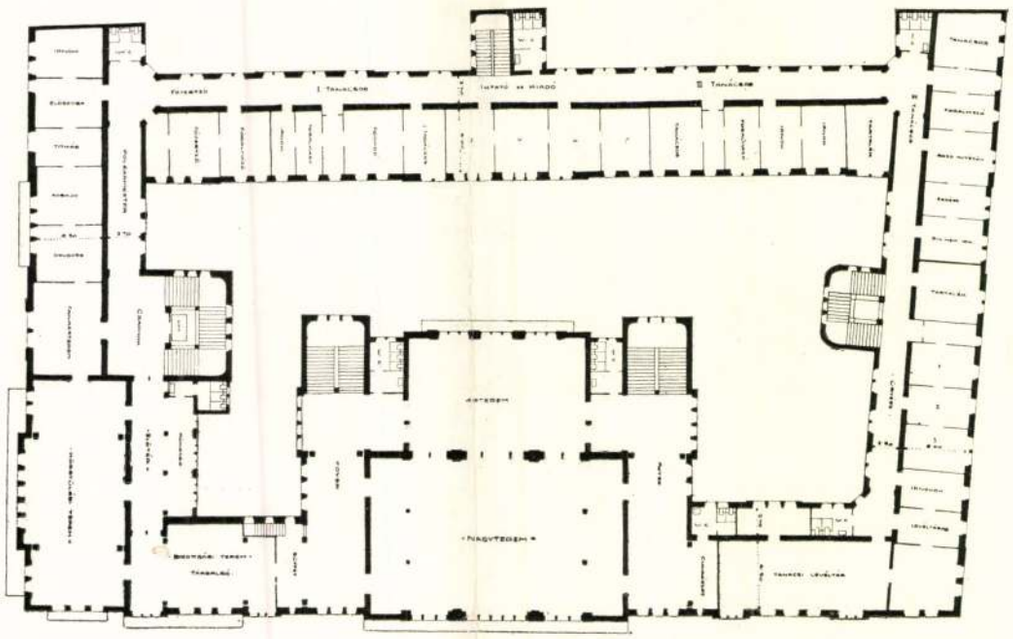

I. EM. ALAPRAJZ.

III. DÍJ. — JELIGE: KINCSES KOLOZSVÁR. TORNALLVAY ZOLTÁN, FÁBIÁN GÁSPÁR, BUDAPEST.

Tornallyay Zoltán

MDK

Tornallyai Zoltán és Fábián Gáspár, építészek.

A Kolozsvári városháza és vigadó-épületének hirdetett pályázaton tervükkel a harmadik 1200 koronás pályadíjat nyerték el.

Kitüntetések.- Művészet.1910. 351.l.

M.D.K.

Tornallyay Zoltán, építész

Takáts-csal közösen készített terve második díjat nyert Vác város piacterére és környékére kiírt pályázaton.

Építőipar - Építőművészet. Bp.1914. 38.évf. 26.sz.

273.old.

Tornallyay Zoltán, építész M.D.K.

Tokáccsal körösen készített terve harmadik díjat nyert a Rerső téren építendő Ferenc-József jubileumi templom terepályázatán.

Csányi Károly:
Építőipar - Építőművészet. Bp.1914. 38.évf. 9.sz.
84.86.old. 5-6.á.

Tormallyai Zoltán, építész MDK

a szegedi zeneiskolai épület tervpályázatán a II. díjat egyhanguan 1.sz. "Nóni" jeligés pályamüvével nyerte el.

A szegedi zeneiskolai épület tervpályázata. Magyar Építömüvészet. 1910é 6.sz. 2.l.

M.D.K.

Tornallyai Zoltán, építész

1000 K-ás második díjat nyert a szegedi zenciskola pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1910. XXXI. évf.

febr. 23 sz. 14. old.

MDK

Tornallyay Zoltán és Fábián Gáspár

az alábbi pályázaton III. dijat nyertek

A kolozsvári vigadó és városház tervpályázata. Magyar Épitőművészet 1910. aug. 8. sz. Tervpályázatok 1-21.l.

M.D.K.

Tornallyai Zoltán

Fábián Gáspárral közös tervre 1800 K-ás harmadik díjat nyert a kolozsvári városháza és vigadó pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1910. XXXI.évf.
jul. 27.sz. 11. old.

MDK

Tornallyay Zoltán és Fábián Gáspár

Távlati kép, repr.

Főhomlokzat, repr.

Alaprajz, repr.

Átjáró-udvar homlokzata, repr.

A kolozsvári vigadó és városház tervpályázata.
Magyar Építőművészet 1910. 8. sz. 12-16.l.

M.D.K.

Tormallyay Zoltán, épitéz

és Takács közös terve 2000 K-ás második díjat nyert Vác Városszabályozás pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1914. XXXV. évf.

- jul. 1. sz. 12. old.

MDK

Tornallyai Zoltán

a szegedi zenepalota épitésére kiirt terv-pályázaton 1ooo koronás II. dijat nyert

Kitüntetések. Művészet 191o. évf. 137.1.

Tornallyai Zoltán és Fábián Gáspár, építészek. MDK

A kolozsvári városháza és vigadó-épületének hirdetett pályázaton tervükkel a harmadik 1800 koronás pályadijat nyerték el.

Kitüntetések.- Müvészet.1910. 351.l.

TORNAY ENDRE ANDRÁS

Született 1949-ben Zetelakán (Románia). Tanulmányait Marosvásárhelyen és Kolozsváron végezte. 1972-től vesz részt kiállításokon. Egyéni bemutatkozásai: Kolozsvár, Brassó, Csíkszereda, Kézdivásárhely, Sepsziszentgyörgy, Budapest (Studio Galéria), Balassagyarmat, Szécsény, Salgótarján, Zalaegerszeg, Celldömölk.

Díjak:
1977, 1978, 1979, 1980, 1981, 1983 A Fiatal Képzőművészek Stúdiójának éves kiállításai. 1978, 1979, 1981 Salgótarján Tavaszi Tárlat. 1980 Miskolci Téli Tárlat. 1981 Soproni Érembiennálé. 1983 Pécsi Kisplasztikai Biennálé.

Cím:
Tornay Endre András
9730 Kőszeg
Zrínyi Miklós u. 8.
Telefon: 507

ENDRE ANDRÁS TORNAY

Born in Zetelaka (Roumania) in 1949. Studied at Marosvásárhely and Kolozsvár (Roumania). Displays at different exhibitions from 1972 on. Individual exhibitions: Kolozsvár, Brassó, Csíkszereda, Kézdivásárhely, Sepsziszentgyörgy (Roumania), Budapest (Studio Gallery), Balassagyarmat, Szécsény, Salgótarján, Zalaegerszeg, Celldömölk (Hungary).

Prizes: 1977, 1978, 1979, 1980, 1981, 1983 yearly exhibitions of the Young Artists' Studio. 1980 Winter Exhibition of Miskolc (Hungary). 1981 Biennial of Medals, Sopron (Hungary). 1983 Biennial of Small Sculptures, Pécs (Hungary).

Address:
Tornay Endre András
9730 Kőszeg
Zrínyi Miklós u. 8., Hungary
phone: 507

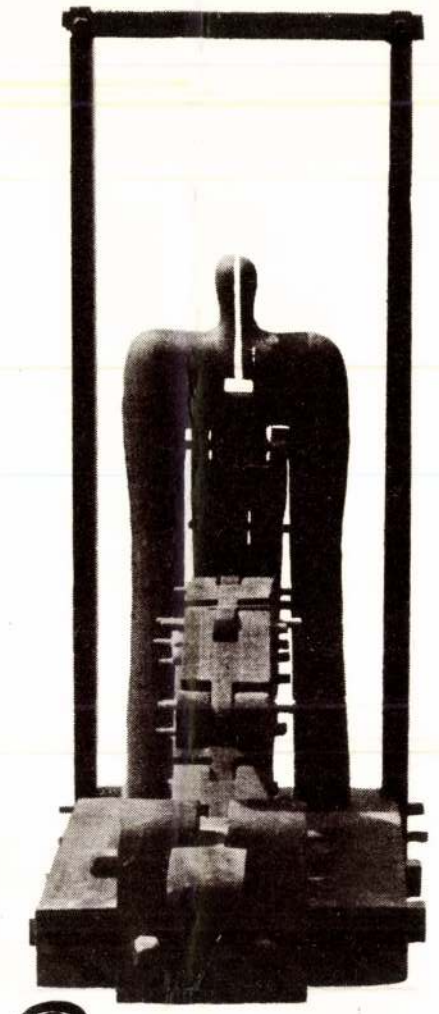

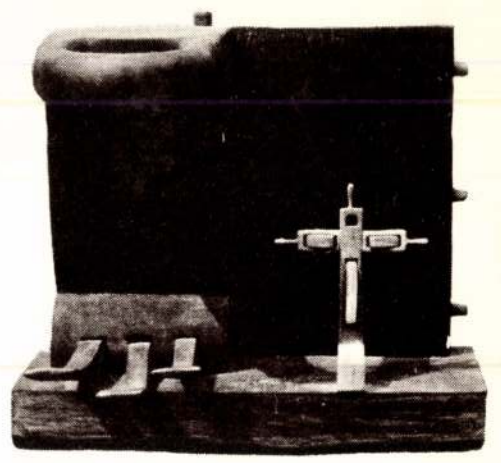

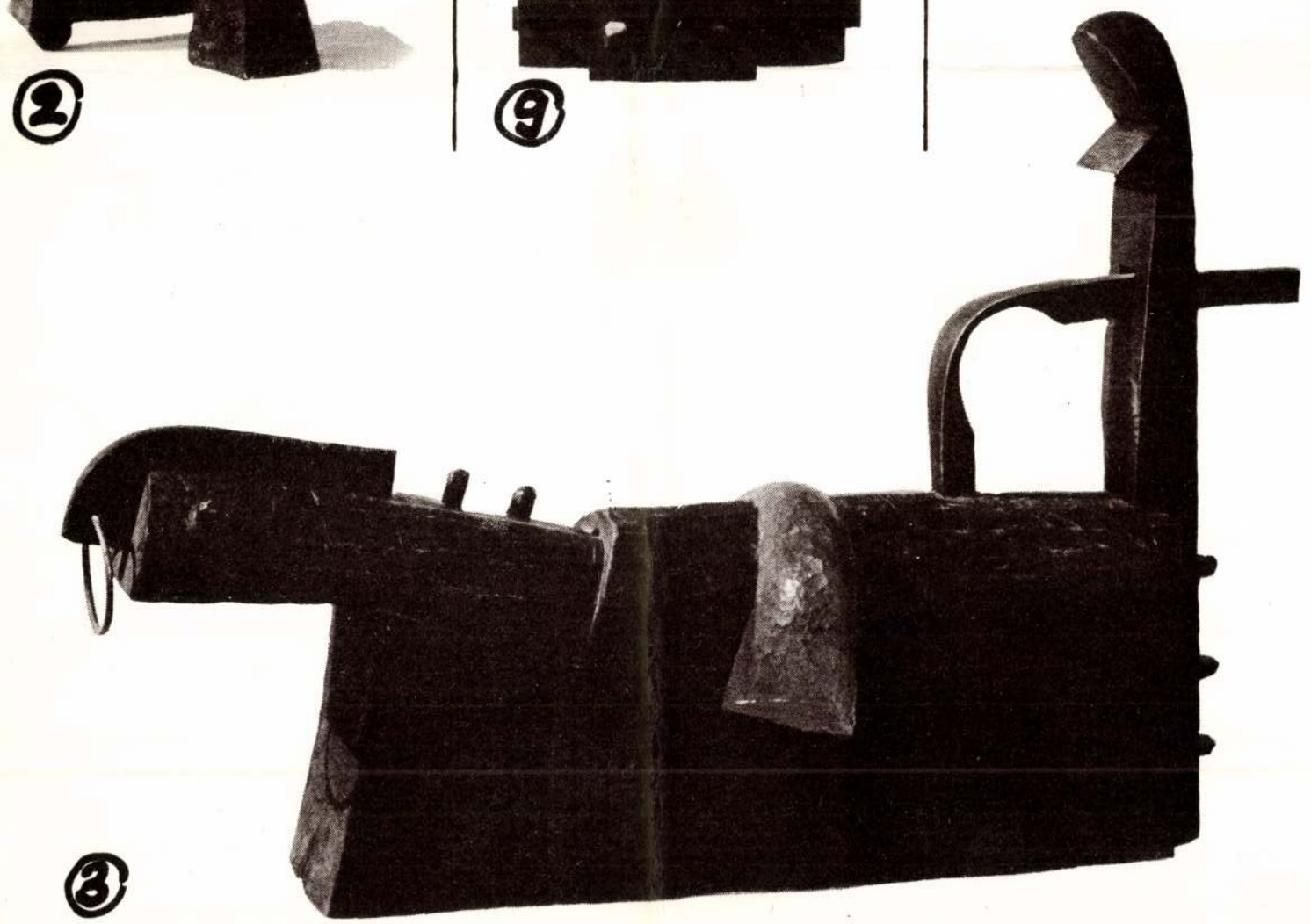

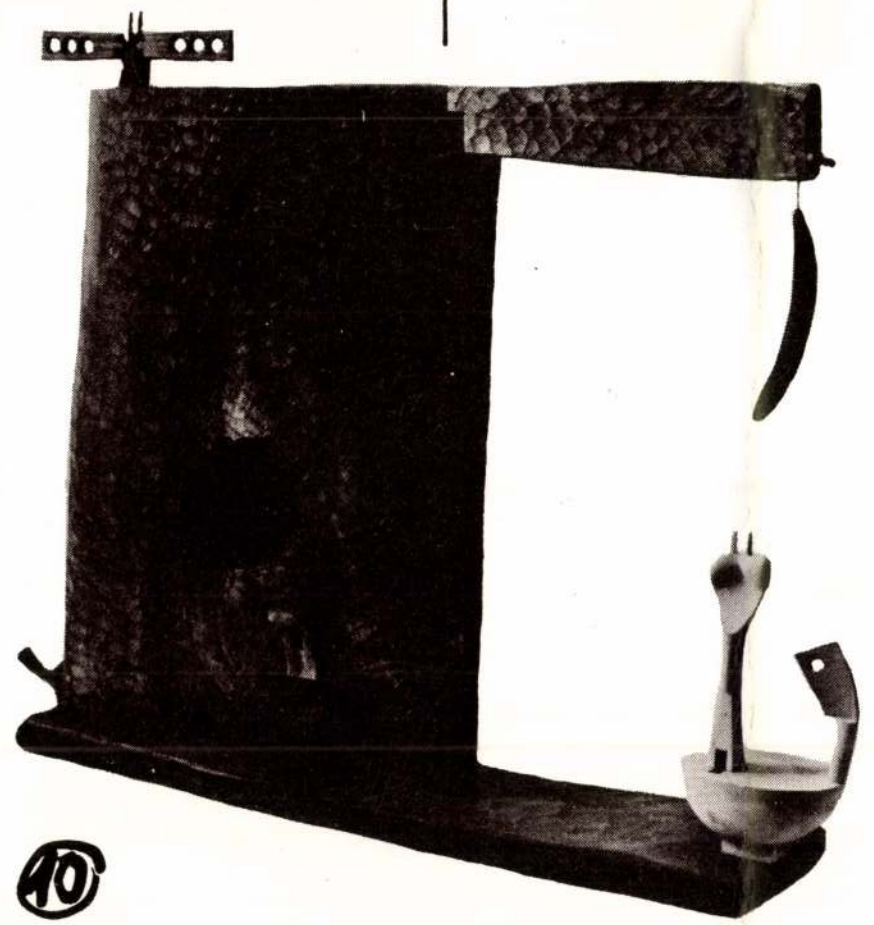

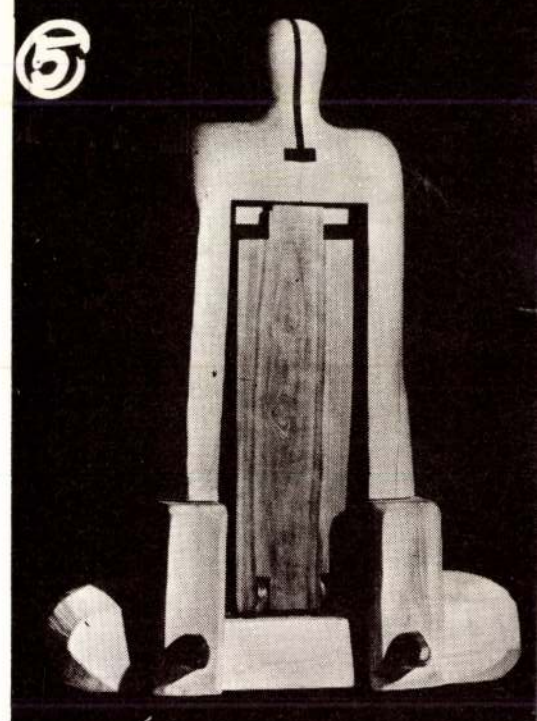

1 IMA, 1978 bronz, 45 × 26 × 25 cm
2 MENYASSZONY, 1980 fa, 61 × 23 × 43 cm
HÍRNÖK, 1981 fa, 86 × 20 × 22 cm
3 LOVAS, 1981 fa, ólom, 51 × 73 × 10 cm
4 NOE, 1981 fa 76 × 52 × 12 cm
HAZAFELÉ, 1982 fa, ólom, 61 × 45 × 37 cm
K. CS. S. EMLÉKÉRE, 1982 fa, 34 × 9 × 18 cm
5 KAPU, 1982 fa, 54 × 40 × 17 cm
6 MŰTEREM SAROK 1983
7 ÚTSZÉLI KERESZT, 1983 fa, 43 × 54 × 31 cm
8 GYEREKKORI EMLÉK 1983 fa,
39 × 41 × 36 cm
HAZÁIG TUTAJON, 1983 fa, ólom,
35 × 48 × 32 cm
9 HOSSZÚ ÚT, 1983 fa, 40 × 18 × 29 cm
ÁLLÓ ALAK, 1984 bronz, 28 × 11 × 12 cm
10 CSÓNAKOS, 1984 fa, ólom, 55 × 95 × 19 cm
11 KÖTÖDÉS, 1984 fa, 79 × 80 × 27 cm
12 LÁNGOT VIVŐK, 1984 fa, 54 × 36 × 20 cm
13 KOMPOZÍCIÓ II., 1984 fa, 75 × 45 × 37 cm
PILINSZKY EMLÉKÉRE, 1984 fa,
145 × 145 × 53 cm

1 PRAY, 1978 bronze, 45 × 26 × 25 cm
2 BRIDE ELECT, 1980 wood, 61 × 23 × 43 cm
HERALD, 1981 wood, 86 × 20 × 22 cm
3 HORSEMAN, 1981 wood, lead,
61 × 45 × 37 cm
4 NOAH, 1981 wood, 76 × 52 × 12 cm
HOMEWARD BOUND, 1982 wood, lead,
61 × 45 × 37 cm
IN MEMORIAM K. CS. S., 1982 wood,
34 × 9 × 18 cm
5 GATE, 1982 wood, 54 × 40 × 17 cm
6 CORNER OF THE STUDIO 1983
7 CROSS BY THE ROAD, 1983 wood,
43 × 54 × 31 cm
8 KEEPSAKE FROM CHILDHOOD, 1983 wood
39 × 41 × 36 cm
ON A RAFT TO HOME, 1983 wood, lead,
35 × 48 × 32 cm
9 LONG WAY, 1983 wood 40 × 18 × 29 cm
STANDING FIGURE, 1984 bronze,
28 × 11 × 12 cm
10 BOATMAN, 1984 wood, lead,
55 × 95 × 19 cm
11 RAILLERY, 1984 wood, 79 × 80 × 27 cm
12 FLAME CARRIERS, 1984 wood,
54 × 36 × 20 cm
13 COMPOSITION NO. II. 1984 wood,
75 × 45 × 37 cm
IN MEMORIAM PILINSZKY, 1984 wood,
145 × 145 × 53 cm

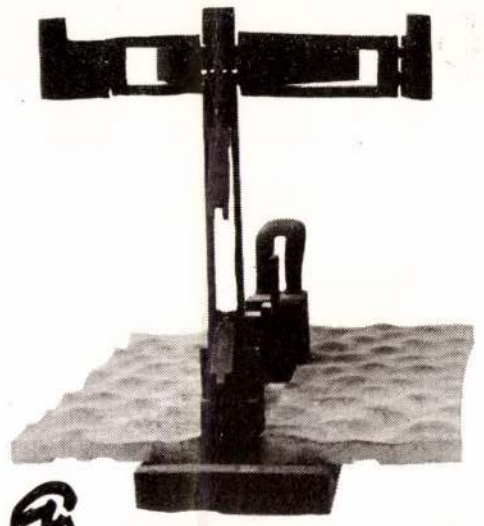

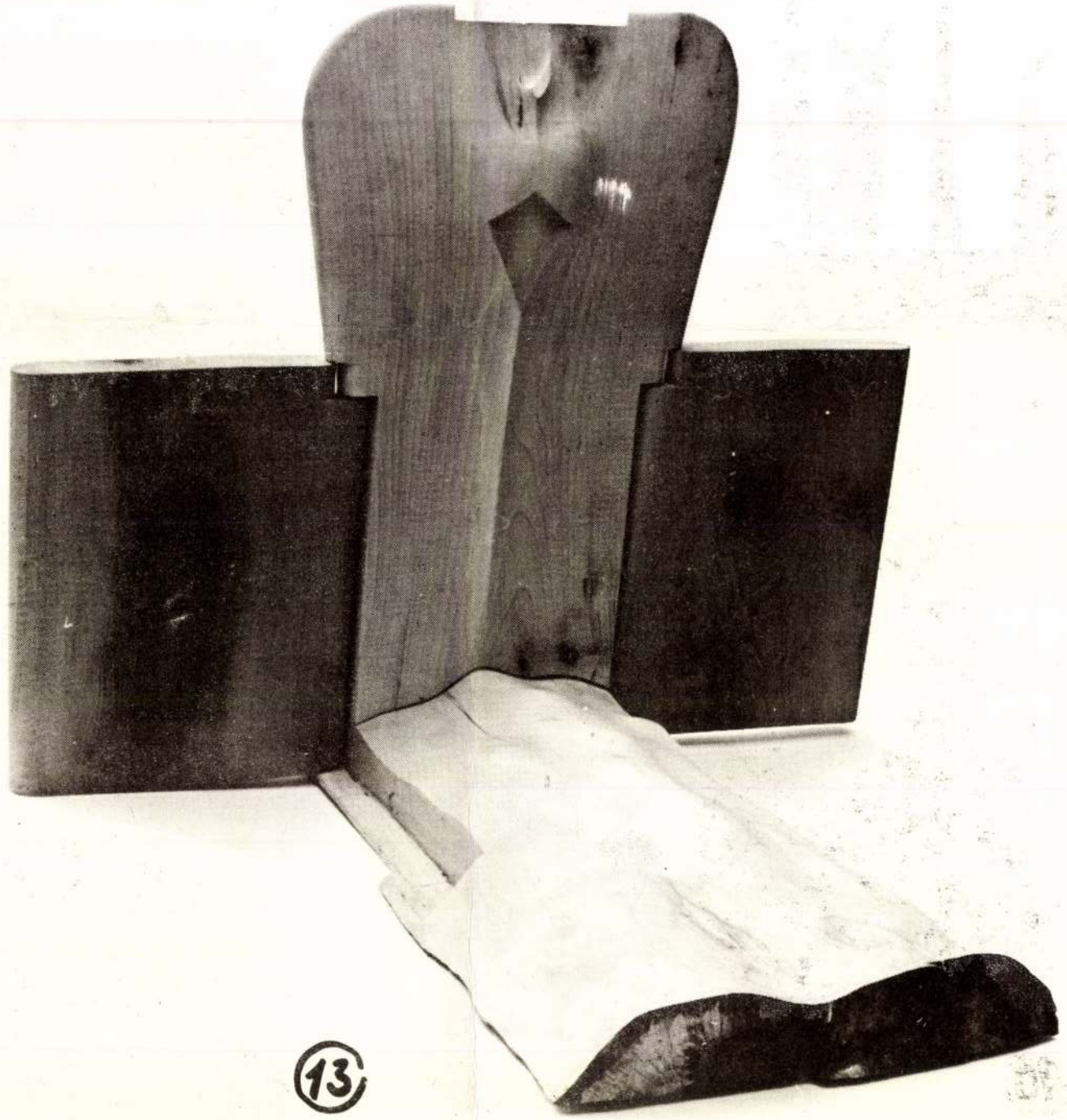

KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK
MŰVÉSZETI OSZTÁLY
Budapest, XIV. Dózsa Gy. u. 37.
1406 Bp. Pf.: 33.

KIADJA A MŰCSARNOK · FELELŐS KIADÓ: HIDVÉGI ISTVÁN IGAZGATÓ · A KATALÓGUST TERVEZTE: VERTEL BEATRIX · ANGOL FORDÍTÁS: KOZÁK CSABA · FOTÓK: GARAS KÁLMÁN, CZIKA LÁSZLÓ · A KIÁLLÍTÁST RENDEZTE: OROSZ PÉTER
PUBLISHER: ISTVÁN HIDVÉGI DIRECTOR OF MŰCSARNOK · THE CATALOGUE WAS DESIGNED BY: BEATRIX VERTEL · ENGLISH TRANSLATION BY: CSABA KOZÁK · THE PHOTOS WAS MADE BY: KÁLMÁN GARAS, LÁSZLÓ CZIKA THE EXHIBITION WAS CREATED BY: PÉTER OROSZ
ISBN: 963-7161-13-0 ÁRA: 20,– Ft
Sylvester J. Ny.

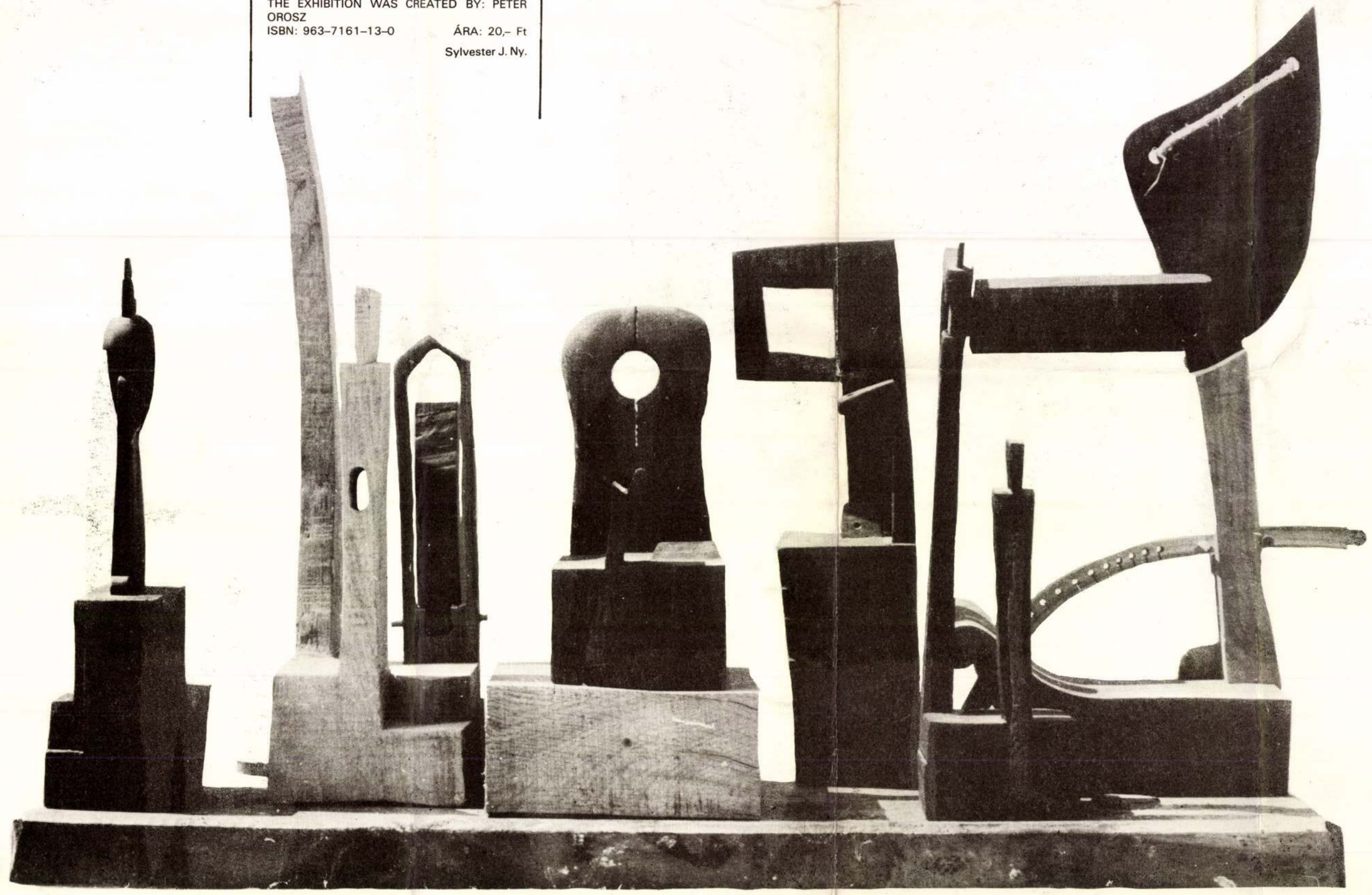

TORNAY

Tornay András Endre

ENDRE ANDRÁS

KIÁLLÍTÁSA A DOROTTYA UTCAI KIÁLLÍTÓTEREMBEN BUDAPESTEN
1984 JÚLIUS 6–28.

Tornay Endre András

Dunaújváros, Vitz Terem, 1985

P. Szabó Emő: Tornay Endre András szobrai. =
Új T. 1985. márc. 31. 3.

TORNAY ENDRE ANDRÁS

szobrászművész

9730 Kőszeg
Zrínyi u. 8.

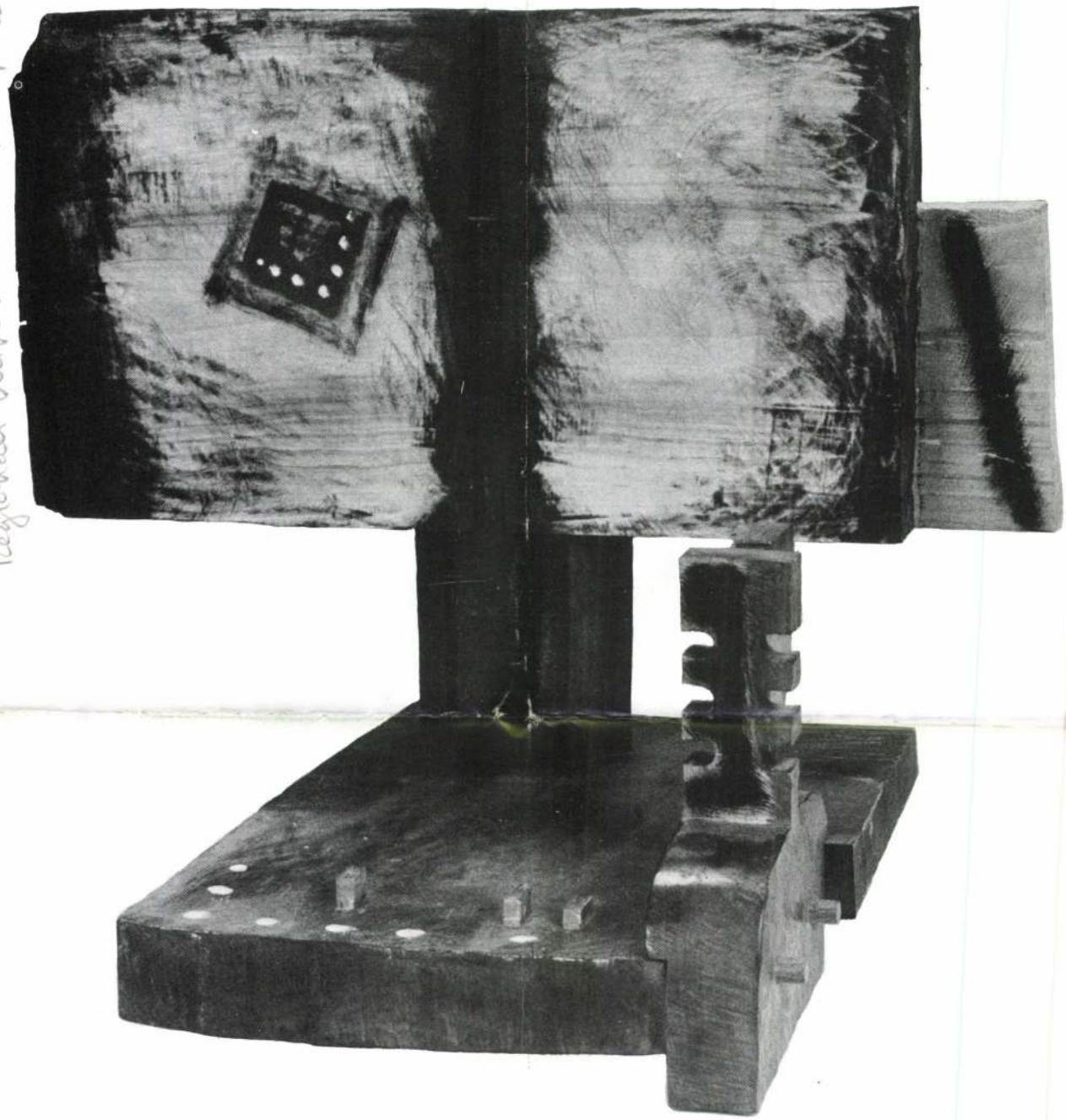

1949-ben született Zetelakán (Erdély). A kolozsvári Ion Andreascu Képzőművészeti Főiskola szobrász szakán diplomázott 1973-ban. 1976-ban Magyarországra költözött. 1983-ban Derkovits-ösztöndíjat kapott. 1990-ben elnyerte a Munkácsy-díjat. A szombathelyi Művészeti Szakközépiskolában tanít. Egyéni kiállításai: Budapest, Stúdió Galéria, 1978, Budapest, Dorottya utcai Galéria, 1984, Detwold, Lippe Kastély Galériája, 1985, Budapest, Vigadó Galéria, 1986, Szombathely, Képtár, 1989, Murska Sobota, Városi Galéria, 1993.

Er ist 1949 in Zetelak (Siebenbürgen) geboren. 1973 bekam er sein Diplom im Fach Skulpturen an der Kolozsvárer Ion Andreascu Hochschule für bildende Kunst. 1976 zog er nach Ungarn um. 1983 bekam er das Derkovits Stipendium. 1990 erhielt er den Munkácsy Preis. Er unterrichtet an der Szombathelyer Mittelschule für Kunst. Selbstständige Ausstellungen:
1978 in Budapest, Studio Galerie, 1984 in Budapest, Galerie in der Dorottyastrasse, 1985 in detwold in der Galerie des Lippe Schlosses, 1986 in Budapest in der Galerie der Redoute, 1989 in Szombathely in der Galerie, 1993 in Murska Sobota in der Städtischen Galerie.

Born in Zetelak (Transylvania), 1949. Graduated from the faculty of Sculpture at 'Ion Andreascu' College of Fine Arts in Kolozsvár in 1973. Moved to Hungary in 1976.
Was granted 'Derkovits' Scholarship in 1983. Was awarded 'Munkácsy' prize in 1990. Teacher at Secondary School of Arts in Szombathely. One-man exhibitions: Studio Gallery in Budapest, 1978, Gallery in Dorottya Street in Budapest 1984, Gallery of Lippe Castle in Detwold in 1985, Gallery of Municipal Concert Hall in Budapest 1986, Picture-gallery in Szombathely in 1989, Municipal Gallery in Murska Sobota in 1993.

ERIKA THÜMMEL

A—8020 Graz Eggenbergerallee 30/b.
T. és fax: 0316/586034

1959-ben született Grazban. 1977—1981 között farestaurálást tanult Firenzében (Opficio delle Pietre Dure). 1982-től önálló műterme van Grazban. Restaurátorként (1986-tól a stájerországi tartományi kiállítások restaurátori felügyeletét végzi) és önálló művészként tevékenykedik. 1984—1988 között elsősorban beltéri plasztikákat tervezett és készített, később installációkat, kiállítási terveket, objecteket, koncepteket. 1988-ban több hónapos nyugat-afrikai utazást tett.
Kiállításai 1984 óta: Graz, Hamburg, Düsseldorf, Wien, Leibnitz, Bonn, Stift St. Lambrecht, Barcelona, Innsbruck.

Geboren 1959 in Graz, 1977—1981 Studium der Restaurierung (Fachgebiet Holzskulpturen) am Opificio delle Pietre Dure in Florenz; anschließend Aufenthalte in Wien, Süditalien und New York; seit 1982 Atelier in Graz; kontinuierliche Tätigkeit als Restauratorin (u. a. seit 1986 „Konservatorische Betreuung der Steirischen Landesausstellungen") und eigene künstlerische Arbeiten. 1984—1988 vorwiegend Entwurf und Herstellung von Wohnskulpturen („Wohnsubjekten" und „Hauswesen") dannach Installationen, Ausstellungsgestaltungen, Objekte, Basteleien und Konzepte. 1988 mehrmonatige Reise durch Westafrika; 1989 Geburt eines Sohnes; 1990 Geburt einer Tochter.
Ausstellungen u. a. 1984: Graz, Galerie Lang „Brennpunkt Kunst von Frauen"; 1985: Hamburg, Möbel perdu „Barockoko"; 1986: Düsseldorf, Kunstmuseum „Gefühlscollagen-Wohnen von Sinnen"; Wien, Tat galerie „Möbelklassiker des 3. Jahrtausend"; Wien, Künstlerhaus „Wohnlust", 1988: Leibnitz „Kunst an der Wand", Graz Atelier „Afrik"; 1989: Bonn, Frauenmuseum „Art beyond Barriors"; Stift St. Lambrecht „Schöner Mist"; 1990: Barcelona Int. Buchmesse „Freßbücher"; 1991: Graz „Das tägliche Museum"; Innsbruck, Utopia „Heimat"; 1993: Graz, Stadtmuseum „Urstadtkult-Prato", Fond „Schleuse", Kulturzentrum bei den Minoriten „Förderungspreis der Diözese" etc.

Was born on 1959 in Graz.
Between 1977 and 1981 she studied in Florence as wood-restorer. She stayed in Vienna, in South-Italy, New York. Since 1982 she is a self-supporting artist in Graz and she has on independent atelier.
She is restorer and independent artist too (since 1986: Artistic advisement for county exhibitions in Styria). Between 1984 and 1988 she made primary and designed home sculptures, later exhibition plans, objects, concepts.
In 1988 she was in West-Africa during several months. She has got a sun in — 1989 and a daughter in 1990.
Exhibitions since 1984: Graz, Hamburg, Düsseldorf, Vienna, Leibnitz, Bonn, Stift St. Lambrecht, Barcelona, Innsbruck.

TORNAY Endre András

AS

Zetelakán született (Erdély).	**1949**	Born in Zetalaka (Transylvania).
Diplomázott a kolozsvári Ion Andreascu Képzőművészeti Főiskola szobrász szakán.	**1973**	Finished his training at the Ion Andrescu College of Art in Cluj where he was taught sculpture.
Magyarországra költözött.	**1976**	Moved in Hungary.
Derkovits ösztöndíjat kapott.	**1983**	Granted a Derkovits scholarship.
Munkácsy díjat kapott.	**1990**	Munkácsy prize is awarded to him.
A szombathelyi Művészeti Szakközépiskolában tanít.	**1991**	He has been teaching at the Secondary School of Art.

EGYÉNI KIÁLLÍTÁSOK

SOLO EXHIBITIONS

Budapest, Studió Galéria	**1978**	Budapest, Studio Gallery
Budapest, Dorottya utcai Kiállítóterem	**1984**	Budapest, Exhibition Hall in Dorottya Street
Detmold, Lippe Kastély Galériája	**1985**	Detmold, Gallery in Lippe Castle
Budapest, Vigadó Galéria	**1986**	Budapest, Vigadó Gallery
Szombathely, Képtár	**1989**	Szombathely, Picture Gallery

CSOPORTOS KIÁLLÍTÁSOK

COLLECTIVE EXHIBITIONS

Sopron, Érembiennálé (Biennálé díj)	**1981**	Sopron, Medal Biennal (The Biennial Prize is awarded to him).
Kaposvár, Dunántúli Tárlat (Dunántúli Tárlat díja)	**1984**	Kaposvár, Art exhibition of the works of Transdanubian artists and craftsmen (Prize of the exhibition)
Szombathely, Murska Sobota, Eisenstadt - - Pannónia Triennlé (Triennálé díj)	**1986**	Szombathely, Murska Sobota, Eisenstadt - - Pannonoa Triennial (Triennal Prize)
Pécs, Kisplasztikai Biennálé (Biennálé díj)	**1989**	Pécs, Small sculpture Biennial (Biennal Prize)
Számos kiállításon szerepelt külföldön (Párizs, Stockholm, Lisszabon, Isztambul, Oslo, Firenze, Madrid, Bolonya, Berlin, Prága).		He contributed to several exhibitions abroad (Paris, Stockholm, Lisbon, Istanbul, Oslo, Florence, Madrid, Bologna, Berlin, Prague)

Geboren in Zetalaka (Transsylvanien).	**1949**	Nato a Zetelaka (Transsilvania).
Erwarb er sein Diplom an der Ion Andreascu Hochschule für Bildende Künste in Kolozsvár (Klausenburg) als Bildhauer.	**1973**	Ha terminato gli studi all'Accademia delle Belle Arti Ion Andrescu alla facoltà scultori.
Übersiedelte er nach Ungarn.	**1976**	É cittadino ungherese, abita in Ungheria.
Erhielt er das Derkovits-Stipendium.	**1983**	Ha recivuto la borsa di "Derkovits".
Erhielt er den Munkácsypreis.	**1990**	Ha ricevuto il premio "Munkácsy".
Unterrichtet er in der Kunstfachmittelschule in Szombathely.	**1991**	É professore nella scuola professionale d'arte a Szombathely.

EINZELAUSSTELLUNGEN

ESPOSIZIONI PERSONALI

Budapest, Studio-Galerie	**1978**	Budapest, Galleria
Galerie an der Dorottyastrasse	**1984**	Budapest, Sala di Esposizioni nella via Dorottya
Detmold, Lipp-Schlossgalerie	**1985**	Detmold, Galleria del Castello Lippe
Budapest, Vigadó-Galerie	**1986**	Budapest, Galleria Vigadó
Szombathely, Galerie	**1989**	Szombathely, Galleria dei Quadri

GRUPPENAUSSTELLUNGEN

ESPOSIZIONI DI GRUPPO

Sopron, Münzbiennale (Biennale-Preis)	**1981**	Sopron, Biennale di Medaglie (il premio della Biennale)
Kaposvár, Transdanubische Kunstausstellung (Preis der Ausstellung)	**1984**	Kaposvár, Esposizione di Transdanubio
Szombathely, Murska Sobota, Eisenstadt - Pannonia Triennale (Triennale Preis)	**1986**	Szombathely, Murska Sobota, Eisenstadt - Pannonia Triennale (il premio della Triennale)
Pécs, Kleinplastik-Biennale (Biennale-Preis)	**1989**	Pécs, Biennale (il premio della Biennale)
Er nehm an zahlreichen Ausstellungen im Ausland teil (Paris, Stockholm, Lissabon, Istambul, Oslo, Florenz, Madrid, Bologna, Berlin, Prag).		Espone spesso anche all'estero (Parigi, Stockholm, Lisszabon, Istambul, Oslo, Firenze, Madrid, Bologna, Berlino, Praga).

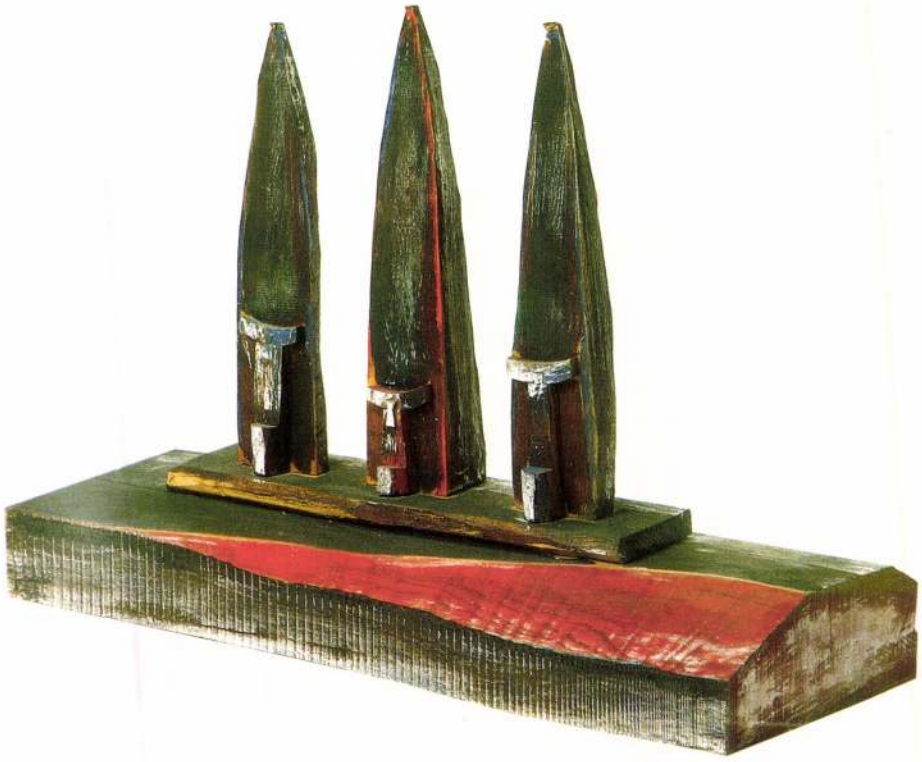

VIRRASZTÓK
1992. 45 CM FA

VIGIL-KEEPERS
1992. 45 CM WOOD

TOTENWÄCHTER
1992. 45 CM HOLZ

INSONNI
1992. 45 CM LEGNO

LÉGYCSAPÓ
1991. 135 CM FESTETT FA

FLY-SWATTER
1991. 135 CM PAINTED WOOD

FLIEGENKLAPPE
1991. 135 CM BEMALTES HOLZ

SCHIACCIA MOSCHE
1991. 135 CM LEGNO DIPINTO

AZ ÖREG NYILAS
1992. 165 CM FA

THE OLD SAGGETARIAN
1992. 165 CM WOOD

DER ALTE BOGESCHÜTZE
1992. 165 CM HOLZ

VECCHIO ARCIERE
1992. 165 CM LEGNO

340.

344.

TORNAY Endre András

Cím: Kőszeg, Zrinyi M. u. 8. - 9730

1949-ben született Zetelakán. Művészeti tanulmányok: Ion Andrescu Képzőművészeti Főiskola, Kolozsvár, 1972-ben diplomázott. 1976-ban települt át. 1983-86: Derkovits-ösztöndíjas. Egyéni kiállítások: Erdélyben több helyen (Kolozsvár, Csikszereda, Brassó, Kézdivásárhely, Sepsiszentgyörgy), Budapest (Stúdió Galéria '78; Dorottya Utcai Kiállítóterem 84, Vigadó Galéria 88) és több vidéki városban. Rendszeresen szerepel a FIDEM kiállításokon.
Díjak: Salgótarjáni Tavaszi Tárlat (nagydíj, 1981); III. Országos Érembiennálén KISZ-díj (Sopron, 1981); Dunántúli Tárlat, Kaposvár (1984, Művészeti Alap díja); Derkovits-pályázaton nívódíj (1985); V. Országos Érembiennálén Ferenczy Béni-nagydíj (Sopron, 1985); IX. Pécsi Kisplasztikai Biennálén I. díj (1985).

339 - KÉPZELETBELI UTAZÁS VI, VII, VIII, IX, X, 1989
343. bronz, ø 10 cm/db

344 - ERDŐK HANGJA, VI, VII, VIII, IX, X, 1989
348. bronz, ø 12 cm/db

A MAGYAR HONVÉDSÉG DÍJA

VIII. Soproni Érembi.
1991

349.

TRISCHLER Ferenc

Cím: Pécs, Mogyorós-köz 1. - 7635

1945-ben született Németbólyban. Művészeti tanulmányok: Magyar Képzőművészeti Főiskola, 1976-ban diplomázott Szabó Iván osztályán. 1976-79: Derkovits-ösztöndíjas. Egyéni kiállítások: Hatvani Galéria (1975), Budapest (Lila iskola, 1976), Mohács (Könyvtár, 1978), Bóly (1978), Pécs (1982, 86), Melk (Ausztria, 1988). Nívódíjban részesült: 1977, 1979. Több köztéri szobra került felállításra.

349. BACCHUS, 1988
bronz, ø 15 cm

350. SZÉCHENYI, 1991
bronz, ø 14 cm

351.

VARGA Éva

Cím: Miskolc, Derkovits u. 2. - 3529

1949-ben született Hajdúböszörményben. Művészeti tanulmányok: Magyar Képzőművészeti Főiskola (1968-74), Szabó Iván volt a mestere. 1981-83: Derkovits-ösztöndíjas. Több országos kiállításon nyert díjat: Miskolci Téli Tárlat (1976 nagydíj; 1982, 88), Hódmezővásárhelyi Őszi Tárlat (1976), Zempléni Nyári Tárlat (1989), Izsó Miklós-díj (1989); Kosztolányi-pályázat (1985), Kölcsey-pályázat (1990); Gdanskban a II. Nemzetközi Portrészobrászati Triennálén érem kategória I. díja (1990).

351. SZÉKES PORTRÉ, 1989
bronz, ø 5,5 cm

352. COPFOS, 1989
bronz, ø 8,2 cm

353. SVÁJCISAPKÁS, 1989
bronz, ø 6 cm

354. KIS NYAKKENDŐS, 1989
bronz, ø 7,2 cm

355. KIS BOHÓC, 1989
bronz, ø 3,3 cm

356. KIS NŐI PORTRÉ, 1990
bronz, ø 4,5 cm

ENDRE TORNAY

„Wandobjekt"
Bronze
26,5 x 24 x 6 cm

WIR FREUEN UNS, SIE AM

SAMSTAG, DEN 10. FEBRUÁR 1996,

ZWISCHEN 12.00 UHR UND 20.00 UHR

ZUR AUSSTELLUNGSERÖFFNUNG BEGRÜSSEN ZU DÜRFEN

DIE KÜNSTLER SIND ANWESEND

ÁRPÁD SZABADOS

„Dialog I"
Lithographie und
Siebdruck
61 x 82 cm

GLASKASTEN EDITION & VERLAG GMBH
ELTINGER STR. 11, 71229 LEONBERG
TEL./FAX: 07152-23118

PRÄSENTIERT

IN ZUSAMMENARBEIT MIT

AL GALERIE GERLINDE WALZ, STUTTGART

ÁRPAD SZABADOS – DRUCKGRAPHIK
ENDRE TORNAY – BILDHAUEREI

T

MDK

Torucsi Gyula Jertő

„Jóssuo" c képét KT-nek vételre ajánlja

1885.

MDK-A-L-1/1484.

Carl Torner, aranymüves. MDK

mint mester 1752-63-ig van emlitve.

az 1759-ben ujra alapitott arany-és ezüstmüves
céh mestereként van emlitve.

Dr.Horváth Henrik: Pester Goldschmiede-Daten.
A Hügyüjtö.-Der Kenner. 1932. V.évf. 5.sz. 130.-134.

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848 II. 318 l.

Név: Jorner Carl

Foglalkozás: arany műves

Szárm. hely: Meittau in Corland (Mitau, Kurland, Oroszország)

Hitfelekezet: R. K. ~~Csal. állapot~~

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1752. IX. 19

A polgárjogért fizetett összeg forintban

Tornay Endre András

Életünk
1997/8

Tornay Endre András: Harcos (színezett fa és ólom – 63 × 26 × 40 cm) 1966

KUNTÁR LAJOS

Vasi Szemle kontra Írott Kő

ADALÉK A VASI IRODALOM SZÁZADELEJI TÖRTÉNETÉHEZ

A római Savaria romjaira települt Szombathely várossá fejlesztésében két személy alkotó ereje hagyta a legmaradandóbb nyomot: *Szily János* püspök a 18. századvégén, *Éhen Gyula* polgármester pedig az e századelején módosított nagyot a városképen. A lakosság összetételének megváltoztatásában szerepet játszó intézmények is nevesíthetők: az 1777-ben alapított püspökség és szemináriuma az *egyházi*, az 1793-ban létesített Királyi Lyceum, s utóda, a premontreiek főgimnáziuma, pedig a *világi* tanult férfiak számát sokszorozta meg a megyeszékhelyen. A humán- és a természettudomány művelői olyannyira híressé tették Szombathelyt, növelték meg rangját, hogy a patroiták, ugyan hivalkodóan, de nem minden alap nélkül emlegették a várost *„magyar Weimar"*-ként.

Az 1867-es kiegyezést követő kapitalizálódásnak köszönhetően Szombathely vasúti csomópont-jelleget, kiépült víz- és csatornahálózatot, szilárd burkolatú utakat, járdákat kapott. A nagyarányú munkálatok, különösen a számos közintézmény, jelentős számú ipari és pénzügyi szerv létesítésével együttjáró építkezések Dunántúl valamennyi városánál gyorsabb, és méreteiben nagyobb fejlődést eredményeztek. Az 1885-ben létesült *Szépítő Egyesület* eredményes munkájának is köszönhetően parkok, ligetek, fásított utcák, terek létesültek, rangos házak, paloták épültek, ami által a város annyira vonzóvá vált, hogy lakóinak száma az 1780. évi 1952-ről 1900-ra 29 595-re növekedett. A századfordulóra kialakult pezsgő gazdasági és szellemi élet, nemkülönben lakóinak szülőföldszeretete olyan városképet, nagyranéző optikát alakított ki, amelyen át a város öntudatos polgárai *„nyugat királynőjé"*-nek látták Szombathelyt.

Az első magyarföldi régészeti múzeum

Szily püspök nagyarányú építkezése nyomán sok és érdekes római kori emlék került felszínre, ezeket és a környéken lelteket a püspök összegyűjtötte és palotájában, a *Sala Terrena*ban létrehozta hazánk első régészeti múzeumát. A leletek gyarapítása, feldolgozása sokak közreműködését igényelte, így jött létre 1872-ben a *Vas megyei Régészeti Egylet*, amelynek keretében sikerült

* Az okirat hiányzik, a Faludi Ferenc Irodalmi Társaság alapszabályában van rá utalás. Vas vármegyei egyesületi alapszabályok gyűjteménye. 23. doboz 18. sz.

TORNAY Endre Andrái

Kőszeg, Szovjet hősi emlékmű, 1985
Vár történeti bronzcsinak, 1992

Barista 1995 11, 34

Őszi Tárlat, Nagy László Városi Művelődési Központ 1986. október 27. - november 16. Bev. Gáspár János. Ajka, 1986 16 p., ill.

1204. Az ALFÖLD bemutatkozik, Bp., Hollósy Galéria, 1986 **ism.** WAGNER István: Az Alföld Pesten. = Magyar Hírlap, 1986. február 11. 5.

1205. Alföldi Tárlat (24) (1985) (Békéscsaba) > 1985, 1608. **ism.** B. TUROK Margit: A békéscsabai Alföldi Tárlatról. = Művészet, 27, 1986, 1. 40-42. ill.

1206. ANDRÁSI Gábor: A Zuglói Kör 1958-1968. Egy művészcsoport a hatvanas évekből. Szakdolgozat. Eötvös Lóránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Művészettörténet Tanszék. Bp., 1986

1207. ANTAL István: Absztrakció vonaljegyért. = Művészet, 27, 1986, 9. 56—58. ill.

1208. ARADI Nóra: Modern múzeumok Belgiumban. = Művészet, 27, 1986, 10. 50-53. ill.

1209. AUREA Alkotóközösség kiállítása, Tatabánya, Kernstok Terem, 1986 **ism.** E. NAGY Lajos: Az Aurea Alkotóközösség kiállítása. = Új Tükör, 1986. augusztus 10. 3. ill.

1210. BÁCS-KISKUN megye képző- és iparművészei. Kecskemét, Bács-Kiskun Megyei Tanács, 1986 68 p., ill.

1211. A BALATON és világa képzőművészeti kiállítás, Balatonkenese, I. sz. Honvéd Üdülő, 1986. május 23. - szeptember 30. Rend., katalógus Baranyi Judit. Balatonkenese, 1986 24 p., ill.

1212. BÁN András: Dokumentális művészet. = Magyar Nemzet, 1986. december 6. 9.

1213. BANNER Zoltán: Tisztelet a gyógyító művészetnek! [Orvosok Országos Tárlata]. = Utunk, 1986. január 17. 7.

1214. BÁRDOS István: Az Esztergomi Képzőművész Kör története. Esztergom, Petőfi Sándor Művelődési központ,

TORNIELLI,Filippo,da Novara.Kiváló had-
vezér a franciák,protestánsok és törökök
elleni harcokban.1552-ben megerősitette
Novarat;34-ben Torinoban volt;44 ben
Magyarországon "magister muratorum" és
erődítette Esztergomot.Dolgozott ezután
Komáromban /Comorra/s inne Gyulafehér-
várra ment,amelyet azonban elfoglalt a
török./Promis,XII./.

Maggiorotti,442.

Tornielli di Novara,

Filippo

l.

Magg. Agrā

266. l.

Vasvármegye VII. 161

Torrini J.

stukkator

nagyszombati templom

Budinis

121. tábla

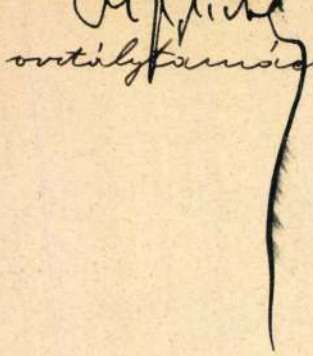

Oppicha
ovtálytamácsos.

orvágos
gának.

Tornim Jacopo és Rosso Giovanbattista MDK

a nagyszombati jezsuita tpl. stukkói

Balogh J: A késő-renaissance és a korabarok müvészete. M.Müvelődéstört. III.köt. Bp. é.n. 568 l.

Tornini Jacobo

XVII. sz.

ticinói stukkator
a nagyrombati vöres-
cgyházat diszítette,
Sopronban is dolgozott.

Budinis

161. l.

pénztárhoz intézett rendeletének ma-

állampénztárt, hogy az eperjesi róm.
elyreállitása alkalmával teljesitett
es müvezető épitésznek tiszteletdija
tszázkilencvennégy /694/ kor. 80 fil-
t és a müemlékek orsz. bizottságának
ott nyugtatványára fizessen ki és a
ri tárca-naplóban kiadáskép számolja

solat hiteléül:

ató.

M.D.K.

Torner Károly ötvösmester

1788 körül a pesti ötvöscéh tagja.

S. Mihalik: Versuch einer Zentralisierung des ungarischen Punzierungswesens im 18.Jahrhundert.
Acta Historiae Artium, 1961. Tom.VII. Fasc.3-4.
272.old.

MDK

Torner Károly

Mihalik S.: A magyarországi r eformátus egyházak pesti ötvösmüvei. 1936.2, 7-lo.o.

TORNER KÁROLY

pesti ötvös mester a XVIII. sz. második felében

Budapest régiségei XIX. évf. 1959 230. 1

Tornini, Jacopo MDk

festő és stukkátor

A nagyszombati jezsuita /később egyetemi/ templom /épült 1639-37/ belső diszitésénél dolgozott.

Magy.Müv.Tört. I. /szerk. Dercsényi/ 330.o.

Repr. Nagyszombat Egyetemi templom, belső.

U.o. 331.o. 254. kép.

Tornini, Jacopo

stukkator

XVII. sz

Nagyszombat

irod

Hekl Univ

10. l.

Tornini Jacopo

Stukkator

l.

Kapbarokk

Rég. Társ. Évk.

II. 253 l.

265 l.

(Tonini, Tornii)

MŰEMLÉKEK
ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

ELNÖK

Tornini Jacopo

stukkátor

wód

Pigilüvel

531. l.

nagyszombati jezsuita
(egyetemi) templom
stukkói
vezben fentitól

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Tornini, Iacopo

di Wagdej

162, 188 r.

ét kissé balra fordította. Szarvai
sítottak. Elől jobb és hátul bal-
megolvashatók.

2·4 cm. — Lelt. sz. 1476. — Vétetett
Torretól 12 lirán, vagyis 11·04 K-án.
jus 22-én (191–898). — Az elszá-
augusztus 26-iki 373 eln. sz. hatá-

Tornini, Jacopo

Stukkator

l.

Péter II

20.l-

Tornini, Jacobo (Jacopo)

stuccatore divinese

XVII. sz.

Ornò la chiesa di Tornini,

lavorò pure a Soprom.

ivid 180. l.

Budinis 161. l.

CXXI. tabla

XXV

Jacopo Tornini Lolrán

M.D.K.

A nagyszombati jezsuita templom kápolnáinak freskóit készítette 1639-55 között, másokkal együtt.

Kampis: Magy. műv. Bp. 1960 437

Jacopo Tornini nolván M.D.K.

A nagyszombati egyetemi templom kápolnájának stukkódísze reúben tőle.
1639 - 1655

K. Divald: Old Hungarian Art. London 1931
203

M.D.K.

Tornini, Jacopo, dissitó szobrász

műve a nagyszombati egy-
kori jezsuita templom mellér-
képolnájában 1655-ben készült
mennyezeti stukkdiszítés.

Aggházy Mária: Barockplastik in Ungarn.
Übers. Barbara Faragó

Bp. 1959. 2991. 185 t.

10. old.
52. á.

Jacomo Tornini stukkátor

1655 ben Nagyszombatban dolgozik. A Rosso által készített díszek mintájára kell elkészítenie három kápolnáját. Módosításai megrovatják Rosso elképzelését. 68 old.

Kászonyi Andrásné Andrea Bertinalli stukkátor és köre. 55 old.

Az Iparművészeti Múzeum és a Hopp Ferenc Keletázsiai Művészeti Múzeum Évkönyve. VII. 1964. Képző Műv. Alap. Kiadó-vall. 1964. 224 old.

R-D. K.

TORNINI (TONINI), Jacopo stukkátor
1655. Nagyszombat, jezsuita templom, Szt. József-oltárral és Xav. Ferenc-kápolnák stukkói (Pesr.)

Aggházy: Barokk szobrászat ... Bp. 1959.
I 46, 47, 48, 284, II. 192. kk. III. t.

MDK

Tornini, Jacopo, festő stukkátor,

A nagyszombati templom olsz mestere

A magyarországi művészet története I.
Bpest, 1961. II. kiadás

375.1.

Tornini, Jacopo stukkátor

Magyarországról, – Nagyszombatban dolgozik 1659-ben – megy Ausztriába, s később Passauban dolgozik.

Akadémiai Kiadó 1975

Magyarországi reneszánsz és barokk

225. old.

Jacopo Tornini

díszítette 1655-ben medailonos díszítőrendszert követve a nagyszombati jezsuita templom három kápolnáját.

Voit Pál: A barokk Magyarországon, Budapest, 1970. 152 l

23 l

Jacopo Tornini

stukkátor a nagyszombati jezsuita templom 3 oldalkápolna tervezője. B. sz. reprodukció.

Voit Pál: A barokk Magyarországon, Budapest, 1970.

958

F. Filippo Tornielli, hadmérnök MDV.

Győrben szolgált a XVI. században.
A vár építésben részt vett. 298 o.

Gazdag László: Győr város térképei. 295.o.

Arrabona, 7.1965. A Győri Múzeum Évkönyve. Győr. 1965
Győr-Sopronmegyei Nyomda. Győr

Torricelli Filippo

hadimérnök

l. Hadtört. Közl.

1939. 21. l.

Torner Károly

pesti stvös

ivod

Horváth Kentpéter

200. l.

Torner Károly

ötvös Pest

1752. polgárrá lett.
1763 ig emlitve

Horváth Hentpéteri

257. 1.

Torner Karl

ötvös

1760. Pesten

Romer Floris F. A harai ötvös cehek 'nabájai'. Házadók. 1877 cdf 811. C

MÜEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

Hivatalból
dijátalányozva.

B U D A P E S T.

IX.Hőgyes Endre u.10.

VASVÁRMEGYE FŐISPÁNJA

Tormer Károly

ötvös

1752 sept. 19 Pest

„Miettau in Curland" bol.

Ykapmagyarorn ötvösök 31 l

III. István:

Derékig, jobbra balra fo
kalpag van forgatva, hosszú
Jobb vállára vetett palás
van gombolva. Felirata

„Steffanus

Rézkard, méret

320

Torner, Karl

ötvös

Pest, 1752-63.

Horváth, Dr Heinrich

Pester Goldschmiede-Barokk.

A Műgyűjtő

1931. 5. sz.

131,
134 l

del dir della
riv: ~~V. Nád~~
Dott Em Ár
Budapest,
Nádor-u. 7.
~~In riguar~~
~~dei fut~~ Ho pe
e ripensato su
partecipazione
futuristi e inf
dei conti, per
tare malintesi

Tornóczy

Vas. Ujs. 1874. 60 l

— **Deák arczképei.** Deák Ferencz 1861-ben a városi árvaházra ruházta arczképének kiadási jogát kizárólag. Lett is belőle nagy jövedelem. Most egy Tornóczy nevü vállalkozó arra kérte a tanácsot, hogy ha megengedi neki Deák F. olajnyomatu arczképeinek árulhatását: ezer forintot, vagy minden egyes példány után egy forintot ad a városi árvaházra. Az illető bizottságban az az inditvány merült föl, hogy adjon mind a két árvaházra ezer-ezer forintot s akkor a jog engedélyezhető neki.

Sándor, kettőt *Kaesz Gyula* tervezett. A két művész
Hungária Hírlapnyomda Rt. példás szakszerűséggel

mellékleteink között mutatjuk be a marosvásárhelyi
omda, könyv- és papírkereskedés modern megoldású,
jét.

bbiakban a szakmánkat közelről érdeklő cégek be-
ellékleteit adtuk közre.

o Baer festékgyárak, Radebeul-Dresden, festékeit kel-
ponáló megjelenésű harcos indián nő.

er & Wirth leipzigi neves festékgyári cég, amelynek
n Budapesten is van kiterjedt telepe, romantikusan
műmellékletet bocsátott rendelkezésünkre. Amint lát-
cég olajmélynyomó zöld festéke kiválóan alkalmas a
ti hangulat érzékeltetésére is.

den-Leipziger Schnellpressenfabrik A. G., Coswig Bez.
vérbeli német reklámlapon szemlélteti Planeta-Tertia
inak kifogástalan munkáját, amit a gépmester és fő-
elégedett arckifejezése árul félreérthetetlenül el.

burg-Lüneburger Farbwerk G. m. b. H. Lüneburg
i cég finom autotípia műnyomatát mutatja be mel-
során. A műlap a cégnek Universalschwarz 1015
stékével nyomatott.

mann Testvérek festékgyári cég egy körlevelét mel-
amelyen tudatja az érdekeltekkel, hogy itteni fiók-
tra ucca 6. szám alatt van.

TORNOSSY, Thomas Römmes

1694

An 1997 244

ete félköríves

Körmöcbánya

II. századbeli

atemplom, ma

századbeli, de

nagyobb arnyú

sakjáig tornya

ású félköríves

egyszakaszos.

MDK

Tornya Gyula festő
erdélyi vázlatkönyve, cer. és akv.

Árverési Közl. 1940. dec. 7.rk.sz. 96.auk.
34 1.

Tornya Zsigmond nobrán M.D.K.

rentvett a Sümegi Ramasatter nobor-prá-
lyázaton (1905)

Éles Károly: Ramasatter Vince emlékezete
Sümeg 1908, 24

Tornyafalvi Tornya Zsiga

szobrász

Kaszab Géza. Arad Kossuth szobrai. Aradi Közlöny 1907 évf. 63. sz

M. D. K.

TORNYAI

Aradi Történt. 307 l

Tornyai MDK

1957 nov. 7-én nyilik a Koszta-Tornyai-Nyilasi kiállitás és Tokácsli Lajos: Szentes a Művész Szemével c. kiállitás.
Ez alkalommal leleplezik Örkényi Strasszer István emléktábláját.

--: Három művészeti esemény Szeged.
Csongrádmegyei hirlap. 1957. okt. 31.

Tornyai [ ], festő MDK

Az én múzeumom sorozatban megjelent a Nagy Balogh, Nagy István, Tornyai című kötet.

–: Képzőművészeti könyvújdonságok 11

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1965. jún. 19.

Tornyai [festő]

MDK

" Az egykori Plóhn-müterem, mely a nagy vásárhelyieknek

Tornyainak,
Ehdre Bélának,
Pásztor Jánosnak és
Rudnaynak ...

.. kedves találkozóhelye volt, most ifju müvészek barátságos otthona.

Srtner Tivadar: Müvészélet a "tiszaparti Firenzében".

Esti Hirlap, II.évf.21o.sz. 1957.szept.8.vas.
2.oldal

mdk.

Tornyai, Koszta, Nagy és Endre festőművészek

az alföldi nagy mesterek szemléletét örökségül vál-
latják az itt élő művészek.

Domótor János. A X. Vásárhelyi Őszi Tárlat
Tiszatáj 1963. 11. sz. 4. l

MDK

Tornyai

Kálmán Mária:
Moldován I. kiáll. Magyar Nemzet, 1955. szept. 30.

Andrásfalva, Bukovina

Tornyai festő. MDG

Egyike azoknak, akik a képzőművészetben kijelölték a haladó művészet saját és magyar irányát.

Péter Imre: Két kommunista művész életműve az Ernst Múzeumban.

Népszabadság BP. 1960. márc. 9. 9.

Tornyai [festő] MDK

Bercsényi-képe a vásárhelyi Tanács nagyterméinek a disze.

Artner Tivadar: Müvészélet a "tiszaparti Firenzében".

Esti Hirlap, II.évf.21o.sz. 1957.szept.8.vas.
2.oldal

M. D. K.

TORNYAI

Nagy Balogh egyik idesanyját ábrázoló Reje (Repr. 9.) és Tornyai művei között hasonlóságot állapít meg Németh Lajos

ucsar, egyik interieur lépén az ablaküveg körtfényű festőisége

Németh Lajos: Nagy Balogh János Bu. 1960. 6. l.

7

26. l.

30. l.

Tomyai

Fiatalok között
-sze-

Csongrádmegyei Hírlap
1958. aug. 3.

Tormyai.

a Műcsarnok téli tárlatán
munkája szerepel.

Pesti Napló, 1927. dec. 18.

Termine.

D. Mitteilung über Entlassung
Aufforderung Postpaket.

Tarife Nachtrag 1947 ab 1.9.47.

Tornyai Júlia
festő

M.D.K.

Az Alföld festője

Lovász Sándor: Debrecen festője: Holló László, 7 l.
Élet és Irodalom, 1961. február. 17

Tornyai

festőművész

Szinnyei Társaság reprezentativ kiállitása - Nemzeti Muzeumban - képével szerepel.

Magyarság
1935.VI.5.

Tornyay

Festőművész

Szinyei Társaság kiállitása - Ernst Muzeumban - képével szerepel.

•

8 Órai Ujság
1935.VI.6.

Tornyai Gyula
festő

M.D.K

Művészete nagy hatást gya
korolt Boross Géza munkássá-
gára

D. Fehér Zsuzsa: Boros Gerázde
Művészet, 1968. december - 24 ban.

M.D.V.

Tornyai Gyula
festő

Néhány képet bemutatlak
a kiállitáson.

Telepy Katalin: A XX szanadi magyar festészet...
Művészet, 1969. január - 31. lap.

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Milyen kitüntetéseket kapott: . . . . .

. . . . . .

Mikor és hol volt külföldi tanulmányuto

. . . . . .

Tornyay

Kiállít

8. ó. U. 932. XII. 18.

Tornyai Gyula
festő-

M.D.K.

A vásárhelyi festők nagy elődje.

Kovács Gyula: Érzelem és ábrázolás
művészet, 1966. február - 22 kap.

M.D.K

Tornyai Gyula festő-

Tornyai városában Vásárhelyen rendezett tárlatot Hanna Mela.

Szelesi Zoltán: Hanna Mela tárlata Vásárhelyen
Művészet, 1966. január - 47 lap

M.DK.

Tornyai Gyula
festő

Miltaties.

Lanier Sándor: Nemeth József
Művészet, 1967. szeptember - 38 kap

Tornyai Gyula
festo

M.D.K.

Mértatás

u: Képek között Kecskemeten 4 l.
Magyar Nemzet, 1959. dec. 15

M.S.K.

M.D.K.

Tornyai

"A kiöntött Tisza" c. festményét bemutatja a lap.
Repr.

Magyar Salon, Bp. 1897.
27. kötet. 629. lap

TORNYAI GYULA

Tetuáni könyvesbolt.

Ger Lon Mod fest.

Tornyai Gyula
festő

M.D.K.

Méltatás.

Pogány Ö. Gábor: Aszlósak képzőművészet a hétvilágháboru között.
Művészet, 1960. augusztus.

Tornyai Gyula
festő

M.D.K.

Méltatás.

D. Fehér Imre: Gondolatok másfél évtized magyar képzőművészetéről

Művészet, 1960. augusztus 14-ei lap.

Tornyai Gyula
festő

M.D.V.

Bozsó festővel kapcsolatban,

d.n.: Bozsó János festőművész kiállítása. 4 l.
Magyar Nemzet, 1960. márc. 1.

H.D.K

Tornyai Gyula
festő

Méltatás.

Antuer Tivadar: A magyar művészet, 1800–1945
Élet és Irodalom, 1962. szeptember 8 – 7 lap.

Tornyai Gyula
festő

M.D.K.

Képei elvadításáról.

D. Fehér Erzsa: A képesarnok feladatai. – 10 kép.
Művészet, 1960. október.

Tornyai Gyula
festő

M.D.K.

Egyik műve a debreceni múzeumban van.

Telepy katalin: A debreceni Déri Múzeum képtára
Művészet, 1960. október – 20 lap.

Tornyai Gyula
festő

M.D.P

Ló ábrázolásait párhuzamba
hozza a versző Reich Károlyéval.

Szy Persző: Reich Károly kiállításáról
Művészet 1965. szept. – 41 lap.

Tornyai Gyula

Arcmással szerepel a Magy. Képzőm. Egyesület
40 éves jub. kiáll.-án.

N.U.934.XII.8.

MDK

Tornyai Gyula

Aradi N: A m. tört.festészet az 1880-as évektől az 1919-es Tanácsközt. Müvtört.Dok.Közp.Évk. 1954.55. Bp.1957. 311, 315, 316, 329 l.

M. D. K.

TORNYAI Gyula festő

Ilunyadi János utolsó szavai

Aradi Történet. 304. l

M.D.K.

Tornyay Gyula
festő

Méltatás.

Magyar Nemzet, 1959. aug. 20.
Dutka Mária: A magyar grafika és eremművesek

8 l